

8/7906

TÖRTÉNELMI TÁR.

—————
KIADJA

A M. TUD. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK

HOZZÁJÁRULÁSÁVAL

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT.

—————
SZERKESZTI

DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

UJ FOLYAM II.

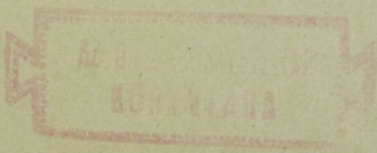

===== 1902-diki ÉVFOLYAM. =====

BUDAPEST.

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT TULAJDONA.

1902.

M. N. MUZEUM

Levéltári Osztálya

Cs. Sándor Imre

gyűjteménye

1934. év 40. szám.

Budapest, 1902. Az Athenaeum r.-t. könyvnyomdája.

TARTALOM.

	Lap
A liptói és turóczi registrum. I—II. közl. Közli <i>Horváth Sándor</i> ... 1,	161
A Csicsery család levéltára. (Negyedik közl.) Közli <i>Dr. Kárffy Ödön</i>	58
Adatok Báthory Gábor fejedelem történetéhez. Közli <i>Dr. Komáromy</i>	
<i>András</i>	81
Károlyi Sándor naplójegyzetei 1725-ből. I.—II. közl. Közli <i>Eble</i>	
<i>Gábor</i>	89, 264
Kossuth Lajos kiadatlan levelei B. Wesselényi Miklóshoz. I—II.	
Közli <i>Ferenczi Zoltán</i>	161, 321
Hidvégi id. Nemes János naplója 1651—1686. I—III. közl. Közli	
<i>Tóth Ernő</i>	231, 375, 528
Oklevelek a Hunyadiak korából. I—II. közl. Közli <i>Dr. Csánki</i>	
<i>Dezső</i>	276, 346
•Névtelen napló az ónodi országgyűlésről. Közli <i>Áldásy Antal</i>	412
Adatok az 1628 évi szécsényi alkudozás történetéhez. I—II. közl.	
Közli <i>Stessel József</i>	418, 581
Regesták VII. Incze pápa korából 1484—1492. Közli <i>Dr. Czaich</i>	
<i>A. Gilbert</i>	511
Rozgonyi István levele Párisból 1416. Közli <i>Áldásy Antal</i>	575

VEGYES KÖZLÉSEK.

Nádasdy Tamáshoz írt levelek 1534—1542. Közli <i>Maróthi Rezső</i> ...	109
Nyáry Krisztina temetése 1641-ben. Közli <i>Dr. Merényi Lajos</i>	131
Francia világ Győrött 1809. Közli <i>Dr. Németh Ambrus</i>	136
Két végrendelet. Szirmay István végrendelete 1612. és Szirmay Péter	
végrendelete 1656. Közli <i>y—s.</i>	144
Kassa város levéltárából. Közli <i>ifj. Kemény Lajos</i>	157
Katona Istvánnak, Pray György és Kelemen Imrének Novák Kri-	
zosztom pannonhalmi főapáthoz írt levelei. Közli <i>Dr. Németh</i>	
<i>Ambrus</i>	303
Kassa város fegyvertárának összeírása 1650. Közli <i>Dr. Kárffy Ödön</i>	453

IV

	Lap
Érdekes lajstrom a XVI. század közepéről. Közli <i>Harangöntő Aladár</i>	461
Harcztéri tudósítások Bécs 1683 évi ostromáról. Közli <i>Dr. Merényi Lajos</i>	475
Nemes Tholdi Pál végrendelete 1709-ből. Közli <i>Zoltai Lajos</i>	582
Harcztéri tudósítás az esztergomi táborból 1594-ből Közli <i>Jurkovich Emil</i>	578
A Berzeviczy család levéltárából. 1290—1527. Közli <i>Berzeviczy Egyed</i>	591
<i>Név- és tárgymutató. Összeállította Maróthi Rezső</i>	611

A LIPTÓI ÉS TÚRÓCZI REGISTRUM.

1391.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

A liptói és túróczi registrum a hazai oklevéltanban a középkori tömeges oklevélhamisításon kívül Árva, Liptó, Turóc, és némileg Zólyom vármegyék jog- és birtokviszonyainak, művelődés- és családtörténetének napjainkig fennmaradt két rendkívül érdekes, történelmi becszel bíró emléke.

Az átkos emlékü János diák hamisításai folytán létrejött »Registrum de Lipto«, és »Registrum de Turuch« eddigi szövegközlése, eltekintve attól, hogy egyáltalában nem nyújtott képet az eredetiekről, amellet még teljesen nélkülözi a kritikai eljárást; ezt a körülményt különben csodálni nem lehet, mert egyébiránt érdemes kiadói a két emléket eredetiben valószínűleg soha nem is látták, a kiadásnál legalább nem ezeket, hanem csak hibás és fölötte hiányos másolatukat használták.¹⁾ Egyébiránt a két szöveg újbóli közlését szükségessé teszi az a körülmény is, hogy úgy a régi *M. Tört. Tár*, de különösen *Engel* idézett műve alig kapható.

Néhány évvel ezelőtt *Dr. Fejérpataky László*, egyetemi tanár úr, a M. Nemz. Múzeum könyvtárának osztály-igazgatója szíves közbenjárására — aki egyébiránt ezen két becses emlék közelebbi feldolgozására is buzdított és úgy ő, mint *Tagányi Károly* úr becses útbaigazítással, felvilágosításokkal támogattak Palugyay Gyula liptó-, és Beniczky Kálmán, túróczmegyei

¹⁾ A liptói registrum a régi »*Magyar Tört. Tár*« IV. köt. 3—42. ll., Erdy (Luczenbacher) János közlésében látott napvilágot; a túróczi pedig *Engel*: »*Monumenta Ungrica*« cz., Bécs, 1809-ben megjelent művének 57-103 ll. olvasható.

alispán urak előzékenysége folytán alkalmam nyílt mindkét registrumot eredetiben hosszabb ideig tanulmányozhatni, és róluk másolatot venni. Kötelességemnek tartom, hogy szíveségükért e helyt is, nyilvánosan fejezzem ki őszinte köszönetemet.

Ezen alkalommal, amikor főleg a két registrum kritikai szövegközlésére szorítkozom, mégis közelebbi tájékoztatás kedvéért röviden jelzem az irodalomban való eddigi szereplésüket; ¹⁾ adom a két registrum külalakjának pontos leírását, a két eddigi közlés hibás olvasásait és kihagyásait, melyek az újabbi közlés érdemes voltát igazolják, és végül magát a két szöveget. ²⁾

A Bebek Imre országbíró által 1391-ben megtartott oklevélvizsgálatról, azon családokról, melyek ősei a birtokvizsgálat alkalmával okleveleik bemutatása által stb. szerepeltek, a felmutatott oklevelekben említett birtokokról, az átkos emlékü János diák hamisításait és személyét illetőleg feltalált közelebbi adatokról, végül a két registrumban gyér kivonatban szereplő oklevelek bő regestáiról egy későbbi tanulmányomban óhajtok beszámolni.

I.

Schwartner ismert művében, ³⁾ a magyarországi oklevélhamisításokról szólva, a többiek során az említett János diák hamisításait is tárgyalja. E helyt a túróczi registrumról azt mondja, hogy valószínű, miszerint az eredeti napjainkban is megvan; ő ugyanis egy, a kir. táblán lévő, 1798-iki másolatát olvasta, mindamellett — valószínűleg az illető másolat feljegy-

¹⁾ A gyakorlati életben ugyanis 1848-ig, az ősiség megszűntéig, természetesen gyakran találkozunk velük a kir. táblai perek között; mondhatni, hogy majdnem minden olyan táblai perben, mely valamely árvaliptó-, vagy túróczi megyei birtok tárgyában folyt, az egyik vagy másik registrum egy példánya hitelesített másolatban, mindig feltalálható.

²⁾ Vármegyei levéltáraink igazán silány helyzetére — tisztelet a kivételeknek — élénk világot vet Túrócz vármegye levéltárnokának a nm. Belügyminisztérium 1880. évi 37257. sz. rendeletére, ugyanazon évi július hó 8-án 13. sz. alatt tett jelentése, mely az Orsz. Levéltárban található. Ezen jelentésének 3. pontjában ezeket írja: »A legrégebbi okmány a túróczi *nemességnek (!)* az 1391-ben Bebek Imre, *curiának bírója (!)* által tett *összeírása (!)*, eredetében, függő pecséttel. A z e r e d e t i o l v a s h a t l a n (!), hanem van hiteles másolata. Ezen összeírás Zsigmond király idejében történt«. Azt hiszem nem szorul bővebb magyarázatra!

³⁾ *Introductio in rem diplomaticam* stb. Buda, 1802. 25. l.

zése nyomán — annak leírását is adja; azonkívül a benne foglalt oklevelek számát királyok, káptalanok, országbírók stb. szerint.¹⁾ Végül azon kételyének ad kifejezést, hogy Bebek Imre (censor litterarum) nem-e tévedett a bemutatott oklevelek megítélésében? Ezen kételye azonban tárgytalan, mert a bemutatott okleveleket nem egyedül Bebek Imre országbíró, hanem egy egész megyei bizottság vizsgálta s állapította meg valódi, vagy hamisított voltukat. A lipthói registnum létezéséről nincs tudomása.

Perger János művében,²⁾ *Schwartnert* követve, e tárgyra nézve csak annyiban mond újat, a mennyiben *Horvát István*-nak, *Schwartner* művéről írt ismertetése nyomán³⁾ megemlíti, hogy János diák Bobroch faluban birt részjóságát elveszti és megégetik.

A lipthói registnumot ő sem ismeri; nem tud létezése felől *Bojničič Iván* egészen idevágó értekezése sem.⁴⁾

*Horvát Árpád*⁵⁾ mindkettőről röviden szól; csak hogy szerinte Árva- és Zólyom megyének is volnának ilyen registnumai, melyekről azonban tudomásunk nincs.

Fejér György, a *Codex diplomaticusában* az illető évek-nél, az egyes birtokokra vonatkozó okleveleknek a registnumokból kiszedett részét közli; és pedig a lipthói registnumbelieket annak valamely másolata, a túróczieit pedig hol *Engel* alapján, hol minden közelebbi megjegyzés nélkül. Nála, valamint egyéb okmánytárainkban, a két registnumban foglalt okleveleknek közlését nagy számmal találjuk, hollétük megjelölésével eredeti, vagy másolat alapján.

A bennük található családtörténeti adatok egy részét felhasználta *Nagy Iván*⁶⁾; *Majláth Béla* pedig a lipthómegyei törzsö-

¹⁾ Id. m. 26. o. f. jegyzet.

²⁾ Bevezetés a diplomatikába stb. 1821.

³⁾ Tud. Gyűjtemény, 1819. IX. k. 85. l.

⁴⁾ Az oklevélhamisítás a középkorban, különösen Magyarországon és társországaiban. Zágráb, 1880. 10. o. (Művének már a czímbe és egyebütt található hibáit illetőleg utalok *Horvát Árpád* »Bevezetés a magyar oklevéltanba« cz. Budapest, 1880-ban megjelent munkájának 19. és 43. lapjain olvasható jegyzeteire.)

⁵⁾ Id. m. 43. l.

⁶⁾ Magyarország családai, I—XIII kötet.

kös családok némelyikének középkori történetét dolgozta fel¹⁾ természetesen a nyomtatásban megjelent két közlés nyomán, a nevek gyakori elferdítésével és több említésre méltó tévedéssel.²⁾

Liptó vármegye monographiájának középkori keretéhez, a feldolgozott adatok nagy halmazát szolgáltatja ugyancsak *Majláth*³⁾, bőven felhasználva a liptói registrumot, melynek »beható ismertetését és magyarázatát« is ígérte.⁴⁾ Ez azonban, sajnos, elmaradt; de ennél nagyobb veszteségnek mondható az, hogy az ezen tanulmányához összegyűjtött, nála kéziratban megvolt, eddig közlésben meg nem jelent okleveleket tartalmazó »*Liptóvármegyei oklevéltár*« kiadatlan maradt,⁵⁾ és hogy ezen évek hosszú során át nagy fáradozással gyűjtött rendkívül becses anyag közlésére eddig semmiféle lépés sem történt.

Végül *Pesty Frigyes*, »A magyarországi várispánságok története« cz. művében, a liptói és túróczi várispánság tárgyalásánál találkozunk a két registrummal; az itt olvasható nevek némelyike a hibás olvasás következtében el van ferdítve.

* * *

¹⁾ Liptó megye törzsökös családjainak története 1526. évig; különlenyomat a »Turul« VIII. és IX. kötetéből, Budapest 1892. Nagyon becses, Nagy Iván hézagait pótló értekezés.

²⁾ U. ott. 78. o. Pld. a Mylath törzs likwai birtokáról szólva, állítása támogatására IV. Béla király 1261. évi oklevelét idézi (*Wenzel*, Árp. Uj Okmt. XI. 504.), melyben csókakői Tamás mester, mint »*Liptó vármegye comes*« szerepel; *Wenzel* szerint plane »főispán«; pedig ismeretes, hogy Liptó akkor még nem is alakult vármegyévé, s így főispánja sem lehetett. Ez időben Liptó »provincia« nevet visel es comesei csak »királyi ispán«-ok. (ld. *Tagányi Károly* Megyei, önkormányzatunk keletkezése, 1899.) Azonkívül ezen oklevél segítségével Likwa vára épülésének idejét is megállapítani igyekezik. Pedig ezen oklevél Rajcsányi Ádámnak *egyszerű hamisítványa!*

³⁾ »*Liptóvármegyei levéltári kutatások eredményei.*« Tört. Tár 1879. 285—305., és 715—728. il. Ezen különben becses dolgozatának nevezetesebb tévedései: Hogy *főispánokról* beszél ott s olyan időben, a mikor tudvalevő, hogy egyszerű *királyi ispánokról* lehet csak szó. (ld. *Tagányi K.* az előző jegyzetben idézett művét.) — Továbbá, olvasván egy 1379. évi, az alsó-rásztokai Szalay családra vonatkozó oklevélben »*de genere videlicet Sepere*«, ebben a 108 genus egyikét véli igazolhatni. (ld. m. 298. l.) Pedig ez csak a Szalay, Rásztokay stb. családoknak a Sepere törzséből való közös származását jelenti. Erre nézve ld. *Karácsonyi* alapvető művét, A magyar nemzetségek a XIV. sz. közepéig. 1900. — Chókakői Tamást liptói különálló főispánnak mondja (304. l.). pedig ezen oklevél, mint fentebb említém. *hamisítvány.*

⁴⁾ Tört. Tár, 289. l.

⁵⁾ U. ott. Valószínűleg a mohácsi vészig, összesen 405, Liptó megyére vonatkozó kiadatlan oklevelet gyűjtött össze.

II.

Külsőalakra nézve a *liptói registrum* ¹⁾ 8, körülbelül rendes félív nagyságú hártýadarabnak tört alakban (folio fracto) való összehajtása által keletkezett, átlag 13.5 cm. széles és 35.5 cm. magas füzet, melyet több, összesodort piros selyemfonál tart össze; Bebek Imre ezen selymen függő, ismert pecsétjének azonban már csak egész kis töredéke van meg. A szöveg az 1. *a.* oldaltól 12. *a.* oldalig terjed; a 12. *b.* — 16. *a.* oldalak üresek; a 16. *b.* oldalon feljegyzések olvashatók. Anyagát vizsgálva, aránylag elég épnek mondható, tekintve azt, hogy immár 510 esztendőnél idősebb; kétségtelen azonban az is, hogy a kellő gondozás hiánya folytán, néhol már az erős sérülés nyomait mutatja. Az 1. *a.* és 1. *b.* oldalak egymásnak megfelelő helyeken, a lap közepén és szélein, nedvességtől sokat szenvedtek, itt-ott sötét foltokkal; a 2. *a.* *b.* 3. *a.* oldalak elég épek; a 3. *b.* oldalon két, nedvességtől származott erős folt; a lap alján egy *P.* betű, az egész írójának kezétől. Hogy mit akar jelenteni, — ha csak nem probatio calami — azt nehéz volna megmondani. A 4. *a.* 4. *b.* 5. *a.* 5. *b.* oldalak elég épek; a 4. *b.* 5. *a.* 5. *b.* oldalakon egymást fedő erős vízfoltok; a 6. *a.* 6. *b.* 7. *a.* lapokon egymásnak megfelelő két nagy és néhány kisebb vízfolt látható. A 7. *b.* és 8. *a.* oldal erősen vízfoltos; a 7. *b.* oldal alján egy *l* betű olvasható. A 8. *b.*—12. *a.* oldalakon alul, és a felső széleken nagy kiterjedésű vízfoltok. A 16. *b.* oldal szintén sokat szenvedett a nedvességtől, és valami zsíros anyagtól; a 15. *a.*—16. *a.* lapok közepe táján azonkívül égéstől származó lyukakkal.

A 16. *b.* lapon fönt a registrum valamely előbbi jelzete: Cap. 34. fasc. 5. N° 7, kitörülve. Ez alatt e feljegyzés: 141. A° 1816. die 1^a Julii in oppido Szent-Miklós sub generali congregatione praesens privilegium Bubekianum documentum, e gratiosis excellentissimi ac illustrissimi domini supremi perpetui inclitorum comitatum Lyptoviensis et Threncsiniensis comitis, comitis Stephani Illesházy de eadem, manibus receptum et ad archivum repositum habetur.

¹⁾ Eredetije Liptó vármegye levéltárában.

Per Balthasarem Luby de Benedekfalva, incl. comitatus Lyptoviensis ordinarium iuratum notarium m. p.

Alúl egy másik jelzés: Lad. 25. Fasc. 2° N° 2°. Transumptum (előbb: Instrumentum) iudicis curiae Emerici Bebek privilegiorum (előbb: privilegiale), factum diversorum bonorum possessionariorum in comitatu Lyptoviensi existentium habitorum (continens: *törölve*).

A M. Nemz. Múzeum kézírattárában »Fol. Lat. 2342.« jelzet alatt egyszerű, hibás másolata található, melyet benedekfalvi Luby Boldizsár, Liptó vármegye jegyzője készített és 1818. ápr. 12-én a M. Nemz. Múzeumnak ajándékozott; a Fol. Lat. 2343. jelzetű kötet második részében pedig egy, Jankovich Miklós által készített, egyszerű másolata van meg.

A *turóczi registrum*¹⁾ 5, szintén körülbelül rendes félívet tevő hártyalapnak negyedréte alakra történt összehajtása által keletkezett, 18·7—20·5 cm. szélesség és 21·8—24·3 cm. magasság között váltakozó füzet, melyet hártyaszalag és az alúl keresztülhúzott zöld selyemzsinór tart össze; ezen selymen függ Bebek Imre országbírónak jobboldalt kissé töredezett szélű pecsétje. A füzet tehát 1. *a.*—10. *b.* oldalból áll; a szöveg az 1. *a.* laptól a 10. *b.* lap aljáig terjed; ezen utolsó lapon, az eredeti szöveg alatt, továbbá a szövegen átírva, feljegyzések vannak. Az utolsó oldalt kivéve, mely már majdnem egészen megfeketedett, aránylag elég ép.

Az 1. *a.* 1. *b.* 4. *a.* 4. *b.* 9. *a.* 9. *b.* oldalakon természetes, a 10. *a.* és 10. *b.* oldalakon pedig kopástól eredő lyukak; az 1. *a.*—4. *a.* oldalakon kisebb és nagyobb erős vízfoltokkal; az 4. *b.* oldalon az írás nedvességtől több helyen széjjelfolyt; az 5. *a.*—9. *a.* oldalakon a negyedrétnek tört alakban való összehajtása folytán keletkezett hajtásnál az írás a víznek megállapodása folytán szétfolyt.

A 7. *b.* oldalon a 46. és 47. §§. elején XVI. századi írással rajzolt mutató kéz.

A 9. *a.* és 10. *a.* oldalak erősen vízfoltosak.

A 10. *b.* oldalon lévő 71. §., a Jordan földé felőli czikken átírva: »Registrum privilegiorum Comitatus Thurocziensis

¹⁾ Eredetije Turóc vármegye levéltárában.

N° 70.« feljegyzés látható. A záradék alatt pedig ezen megjegyzés: »Annus porro in alio documento, per dominos Zaturchenses in originali producto et die 12ma celebrate huius revisorie congregationis per prefatum comitem Emericum Bubek extradato, visus pro directione posteritatis, hisceque expositus est, nempe: millesimus tercentesimus nonagesimus primus. Per Florianum Rakovszky, incliti comitatus Thurociensis ordinarium notarium.«

A M. Nemz. Múzeum levéltárának törzsgyűjteményében Szontágh Dániel költségén Bruck Vendel által 1858-59-ben készített palaeographiai másolata őriztetik; ez nem felel meg az eredetinek, ívnyi nagyságú; sok helyt hiányos; már az első sort sem volt képes az eredetinek megfelelően visszaadni. A Jarden felőli rész (71. §.) és a záradék nála is hiányzik. Azonkívül a múzeumi kéziratárban Fol. lat. 2343. jelzetű kötet első részét ezen registrum másolata képezi; ennek, vagy egy erről készült másolatnak alapján közölte Engel.

Végül megemlítendőnek tartom még, hogy a M. Nemz. Múzeum levéltárában »1897. 8. sz. szerzemény« jelzet alatt, mindkét registrumnak teljes szövegéről készült, kitűnő fényképmásolata őriztetik, melyek segítségével az eredetiekben sok helyt már majdnem teljességgel olvashatatlanná vált részeket is sikerült megállapítani.

A szöveget illetőleg meg kell jegyeznem, hogy mindkettőnél külön megjelöltem, hogy hol kezdődik és végződik egy-egy oldal; továbbá a *kerek zárójelbe* tett részek az eredetiben nincsenek meg; a *szögletes zárójel* közt adottak pedig nagyon elhomályosultak, vagy kitöredeztek, de az értelem és a szerkezet alapján megállapíthatók voltak.

Könnyebb tájékozódás és keresés szempontjából mindegyik registrumnál megszámoztam a fejezeteket; a liptóiban 84, a túrócziban 71 § foglaltatik. Azon fejezeteknél pedig, a melyek élén a cím elmaradt, azt kerek zárójelben adom.

A lap szélén látható évszám, hó és nap, az illető oklevél keltét mutatja.

* * *

III.

Hibás olvasások és kihagyások.

a) Liptói registrum.¹⁾

M. Tört. Tár. IV. k.

4. o. *felülről számított* 13. sor: ac — et helyett.
 19. sor: sub scripto nostro — subscripto modo h.
 22. sor: errorum — erroris h.
 28. sor: autoritate — auctoritate h.
5. o. 3. sor: ac — et h.
 7. sor: protinus — plenarie h.
 9. sor: iuris ordo — iuris ratio h.
 10. sor: vel — neque h.
 11. sor: ex — et h.
 14. sor: mallemus — maleremus h.
 23. sor: Tandem előtt: J(. . . . .) v. 1. (?) hiányzik.
 29. sor: eiusdem — cuiusdam h.
6. o. 18. sor: Beszterzebánya — Bersterzebanya h.
 22. sor: sub ao — sub anno h.
7. o. 1. sor: Poloschyn — Polaschyn h.
 14. sor: Phila — Phile h.
 19. sor: facta — factam h.
 31. sor: filiis — filii h.
 34. sor: quintam — quartam h.
8. o. 9. sor: quodam — quoddam h.
 24. sor: tunc — autem h.; transmarinis — transmari-
 timis h.
9. o. 6. sor: diversimode — diverso modo h.
 7. sor: vigorem — vigore h.
 35. sor: uzure — Vzure h.
10. o. 6. sor: dominatione — donatione h.
 18. sor: anno után — »domini« szó kimaradt.
 26. sor: Zalok — Zulak h.
 28. sor: et — ac helyett.
 29. sor: distingvendo — distingendo h.
 33. sor: Scepusientis — Scepsiensis h.
11. o. 18. sor: quidem — quidam h.; Haurau — Hauran
 (Havran) h.; Vagh — Wagh h.
 30. sor: tenores — tenorem h.

¹⁾ Megjegyzem, hogy úgy ezen, mint a túróczyi registrumnál az egészen jelentéktelen eltérések feltüntetését p. o. his — hiis h. (5. o.), legitimam — legittimam h. (5., 6. o.), Ludovici — Lodovici h. (5. 6. 8. o.), incarnatione — in carnatione h. (6. o.) stb. stb. szükségtelennek tartom.

12. o. 4. sor: terram — terra h.
13. o. 7. sor: predito — predicto h.
24. sor: Bensefya Andreasfelde — Bensefyayandreasfelde h.
25. sor: Raztoka — Roztoka h.
30. sor: Bethlenfelde — Bethlemfelde h. (35. sorban is).
14. o. 4. sor: tenores — tenorem h.
24. sor: preattactas — pretactas h.
27. sor: Libele — Libule h.
28. sor: Philippus — Philpus h.
31. sor: Myloth — Mylath h.
33. sor: Lackk — Lachk h.
36. és 38. sor: Scepusiensis — Scepsiensis h.
15. o. 3. sor: perscriptas — prescriptas h.
5. sor: justas — iusta h.
31. sor: Alexander — Alexamdur h.
34. sor: Magyarfalu — Magyerfalu h.
16. o. 11. sor: cujusdam — eiusdem h.
17. o. 8. sor: Gallico — Galico h.
10. sor: M — M(ichaelis) h. (13. sorban is.)
12. sor: Latniam existentis — Latinam existentes h.
13. sor: regis után — et (eidem h.) hiányzik.
33. sor: eorundem — eorum h.
18. o. 8. sor: Iposch — Ipooch h. (23. és 25. sorban is.)
33. sor: patribus — fratribus h.
19. o. 24. sor: Petri — Pok h.
27. sor: Zenche — Zeuche h.
20. o. 4. sor: vacatam — vocatam h.
8. sor: suptuagesimo — septuagesimo h.
23. sor: Roztoka — Raztoka h.
28. sor: Dannitka — Domithka h.
31. sor: Bethlen — Bethlem h.
32. sor: Seriphil — Serephil h.
21. o. 2. sor: emanatum — emanatam h.
5. sor: Roztoka — Rozteka h.
33. sor: Kurmus — Kormus h.
22. o. 5. sor: Sybor — Sybur h.
23. o. 16. sor: invocavit — invocare h.
19. sor: pessessionarie — possessionarie h.
31. sor: Egedii — Egidii h.
24. o. 2. sor: novissime — nomine h.
26. sor: habebatur — habeatur h.
27. sor: Palko — Polko h.
31. sor: Nádosd — Nadasd h.
32. sor: Lautyni — Lauryni h.; Palouha — Paloucha h.

25. o. 3. sor: emanatarum — emanatam h.
       5. sor: Bobroch — Dobroch h.
       27. sor: ecclesie — ecclesiarum h.
27. o. 4. sor: Zenthpéter — Zenthpetur h. (többször).
       10. sor: Jamnek — Jemnek h.; Chikkoteleke —
           Chichkoteleke h.
       11. sor: Vayryson — Vayrysou h.
       14. sor: Petri — Petrus h.; Andree — Andreas h.
       31. sor: Thraduk — Haraduk h.; quorum — quarum h.
28. o. 2. sor: novo — nono h.
       7. sor: regis olim — olim regis h.
       22. sor: transire — transferre h.
       24. sor: vigilia — valisia h.
29. o. 16. sor: Akalichna — Akalchna h.
       17. sor: Scepusiensis — Scepsiensis h.
       33. sor: Zelnicze — Zelniche h. (30. old. is.)
30. o. 31. sor: Petrech — Petrach h.
       38. sor: superate — separate h.
31. o. 18. sor: Lynbach — Lyubach h.
       23. sor: molendini in octavis — molendini in fluvio
           Naradpataka existentis, ac unius nemoris. in
           octavis h.
       33. sor: Lipcse — Lipche h.
32. o. 7. sor: vendionalis — venditionalis h.
       8. sor: rescriptionalis — emptionalis h.
       9. sor: inveniri — invenire h.
       22. sor: Egedii — Egidii h.
33. o. 4. sor: Modekus — Medekus h.
       15. sor: Palugya — Palugia h.
       27. sor: Iwachin — Iwachon h.
       32. sor: molestate — molestationis h.
34. o. 5. sor: possesse — perpetuo facta h.
       6. sor: misericordia — misericordias h.
       11. sor: Bubek — Bebek h.
       19. sor: Kenel — Kevel h.; tercia — tertio h.
       28. sor: Lazan — Lason h.
35. o. 29. sor: Egedio — Egidio h.
       35. sor: confessoris — pape h.
36. o. 5. sor: Raden — Radon h.
       10. sor: Mathe — Meche h.
       15. sor: perpetue — perpetuo h.
37. o. 1. sor: rescriptionalem — rescriptam h.
       4. sor: ejusdem — cuiusdam h.
       11. sor: Semeoni — Symoni h.
       33. sor: videlicet una — una videlicet h.

38. o. 3. sor: *tercia — tertiam h.*
 5. sor: *Martini — Marci h.*
 10. sor: *Turoch — Tuoch h.*
 14. sor: *suptuagesimo — septuagesimo h.*
 18. sor: *septuagesimo — octuagesimo h.*
 36. sor: *Pooch — Poch h.*
39. o. 8. sor: *Scepusiensis — Sepsiensis h.*
 29. sor: *Tynau — Tyvan h.; de Vidafelde Teodoro — de Vidafelde, fratri videlicet Teodoro h.*
 30. sor: *Vjlan — Vjlan h.; perpetuo — denariorum h.*
 36. sor: *Paris — Paulum h.*
 37. 38. sor: *Benech — Deseu h.*
40. o. 6. sor: *Iposchfalva — Ipoochfalva h.*
 10. sor: *Livasium — Lucasium h.*
 11. sor: *IPOCH — Ipooch h.*
 13. sor: *dicta — data h.*
 18. sor: *vocatam dicte — vocatam filiam dicte h.*
 29. és 34. sor: *Beneducfalva — Benedekfalva h.*
 38. sor: *Stoizafalva — Stoisafalva h.; tres quasdam — quasdam tres h.*
41. o. 20. sor: *Hong — Hough h.*
 28. sor: *Hongfelde — Houghfelde h.*
 34. sor: *Nabokovina — Nagbokovina h.*
42. o. 4. sor: *Sestriche — Sesterche h.*
 26. sor: *videlicet — et h.*
 37. sor: *facimus — fecimus h.*

b) Túróczi registrum.¹⁾

Engel, id. m.

57. o. A czimben: *Regestrum — registrum h.*
 3. sor: *Dalmatiae etc. — Dalmatie, Croatie etc. h.; marchionis — marhionisque h.*
58. o. 4. sor: *extiterunt — extiterant h.; apportatae — apportata h.*
 7. sor: *revisae — revisa h.*
 11. sor: *traditae — tradita h.*
 12. sor: *Praelatorum suorum et Baronum — prelatorum et baronum suorum h.*
 16. sor: *praedicti — dicti h.*
 21. sor: *authoritate — auctoritate h.*

¹⁾ Megjegyzem, hogy az eredeti olim, in, plures és Thuruch helyett állandóan olmi, ni, plures és Thuroch-ot ír, ezeket tehát külön nem említem.

32. sor : hactenus — actenus h.
 35. sor : supreme — sumpme h.
 39. sor : deberent et tenerentur — deberent neque tenerentur h.
59. o. 1. sor : fortasse — fortassis h.
 3. sor : imo si — aut h.
 4. sor : fuerunt — fierent h.
 5. sor : teneremus — tenerentur h.; venum dare — occupare h.
 6. sor ; et per donationem etiam ejusdem — et per hempniter eisdem h.
 7. sor : malleus — malereus h.
 8. sor : plenae — plena h.
 14. sor : extunc in — et in h.
 20. sor : Ochklehotaja — Ochklehotaya h. (60. o. 2. sorában is.)
 24. sor : alteram — aliam h.
 27. sor : MCCC XC — M^{mo} CCC^{mo} nonagesimo h. (60. o. 6. sorában is.)
 31. sor : Bella — Bela h.
 34. sor : cum omnibus suis — cum suis omnibus h.
60. o. 5. sor : festo — festi h.
 8. sor : Turoch — Thwroch h.
 14. sor : exaratas — exortas h.; vere — veras h.
 20. sor : Belae — Bele olim h.
 22. sor : Vayczlo — Wayozlo h.
 30. sor ; celebrata — celebrate h.
 33. sor : requisivisset — requisivisse h.
 34. sor : commisisset — commisisse h.
61. o. 6. sor : facta — fore h.
 10. sor : factae — fore h.
 12. sor : cujusdam — eiusdem h.
 13. sor : exaratas — existentis h.
 14. sor : Michk — Michaeli h.
 15. sor : filius Magye — filius Mathie h.
 17. sor : MCCLXXI. — M^{mo} CC^{mo} septuagesimo *quarto* h.
 21. sor : Vyffalu — Wyfalu h. (22., 25. sorban is.)
 22. sor : Dominus — Dominicus h.; Caroli — Karuli h.
62. o. 1. sor : Mossoweth — Mossuech h. (2. sorban is.)
 7. sor : Zolyom — Zolum h.
 9. sor : Salmam — Salman h.
 10. sor : Milech — Mylech h.
 21. sor : Vahud — Wahod h.
 31. sor : plura — plures h.

63. o. 6. sor: nobis — nobis quasdam h.
 26. sor: Theodorus — Teodorius h.
 37. sor: Theodoro — Teodorio h.
64. o. 5. sor: praeattactas — praetactas h.
 6. sor: transscribentem — transscribentes h.; asserens
 — asserentes h.
 31. sor: Michk — Michael h.
65. o. 2. sor: Ruthk — Dechk h.
 3. sor: Jaco — Jacobo h.; Thomae — Chama h.
 4. sor: Wichk — Withk h.; Benjch — Bench h.
 5. sor: Dwink — Duink h.; octava — octavis h.
 8. sor: dictae — predictae h.
 10. sor: Ottoni — Ortoni h.
 19. sor: literarum — litterarum ipsius h.
 24. sor: vocatae — vocate ambas h.
 29. sor: Zenth Peter — Zenthpetur h.
 34. sor: Merchon — Morthon h.
 35. sor: Drachmel — Drazmel h.
 37. sor: 20 — vigesimo h.; metas terrae ejusdem —
 metas eiusdem terre h.
66. o. 3. sor: Drachmel — Drazmel h.
 8. sor: quarta — quarto h.
 9. sor: 28 — vigesimo secundo h.
 11. sor: Melky — Molley h.
 14. sor: confectam — exortam h.
 16. sor: David filius de Wendegh — David filius Pauli
 de Vendegh h.
 19. sor: Michk — Michael h.
 20. sor: Bregach — Bregath h.; Matthaei — Mathie h.
 22. sor: tenentur — tenerentur h.
67. o. 4. sor: numerum — tenorem h.
 8. sor: 10 — decimo h.
 11. sor: Vendeghi — Vendegy h.
 13. sor: eiusdem — eius h.
 22. sor: Arwa existente — Arua existenti h.
 23. sor: decenter eidem — detentores eiusdem h.
 28. sor: Diosgyur — Diosgeur h.; secunda — secundo h.
68. o. 2. sor: earundem se non — earundem non h.
 4. sor: Zenth Peter — Zenthpetur h. (8. és 14. sor-
 ban is.)
 9. sor: regem — reginam h.
 10. sor: 4ta — quarta h.
 16. sor: se plures — plures h.
 23. sor: factam — factum h.; MCCLXXXVII — M^o
 ducentesimo octuagesimo septimo h.

26. sor; MCCCXL — M^o CCC^{mo} quadragesimo h.
 33. sor: certarum — terrarum h.
69. o. 1. sor: 10 — decem h.
 2. sor: Radon — Radou h.
 10. sor: feria 2da post octavam — feria secunda proxima post octavas h.
 16. sor: Barchor — Barthor h.; puri — fini h.
 18. sor: Zubracha, filiis — Zubracha filio h.
 25. sor: MCCCCLIII — M^o CCC^{mo} quinquagesimo tertio h.; traditione Prebouch — traditione cuiusdam particule possessionarie possessionis Prebouch h.
 26. sor: Benedictum filium Abraham — Benedictum, filium Andree, Paulum f. Abraham h.
 27. sor: Bachor — Bathor h.
 28. sor: Sezen — Ewzen h.; Racouch — Rakouch h.
70. o. 1. sor: nondem — nondum h.
 3. sor: Zarnotcha — Zarnocha h.
 8. sor: terrae — (terre) h.
 16. sor: Gyelethy — Gyeleti h.; quindienis — quindenis h.
 17. sor: domini ejusdem — domini, anno ejusdem h.
 18. sor: confectum — confectam h.
 22. sor: transscriptive — transscribentive h.
 23. sor: confirmatam — confirmantem h.
 25. sor: in facto — facto in h.
 27. sor: Alberthfulde — Alberthfeulde h.
 36. sor: crastinis — crastino h.
71. o. 11. sor: emanatorum — emanatarum h.
 19. sor: Gyukau — Synkan h.
 20. sor: Johanni et Nicolao, filiis — Johannem et Nicolaum, filios h.
 26. sor: Gynegh — Gyvegh h. (32. sorban is.)
 29. sor: Machk — Mochk h.
 31. sor: quintae — quarte h.
 35. sor: Clarae — Clara h.
72. o. 1. sor: vero — videlicet h.; Machk — Mochk h.
 5. sor: Gynek — Gyvegh h.
 11. sor: MCCCXXXII — M^o CCC^{mo} octuagesimo secundo h.
 12. sor: capituli statutorias — capituli Nitriensis statutorias h.
 13. sor: continentem — habentem h.
 24. sor: Hodochin — Hadachyn h.
 25. sor: Javra Pataka — Jaurapataka h.

30. sor: MCCCCL — M^o CCC^o quinquagesimo quinto h.
 36. sor: Revisne — Rivisne h.
73. o. 8. sor: Ptenech — Benech h.
 11. sor: Buda — Boda h. (14. sorban is.)
 15. sor: Kewe — Kene h.
 21. sor: conventus — comitum h.
 24. sor: factam — facta h.
 27. sor: Widafelde — Viduffelde h.
 28. sor: vendita diu fuisse — vendita extitisse h.
 31. sor: dicebat — dicebatur h.
74. o. 1. sor: Seniche — Seuniche h.
 6. sor: Bisztrice — Biztricie h.
 8. sor: factam — factis h.
 12. sor: Barnabae — Brictii h.
 13. sor: literas Dom. — literas dicti domini h.
 34. sor: Item Jacobus et Blasius — Item Jacobus et Blasius filii Blasii h.
75. o. 1. sor: concessione — commissione h.
 2. sor: impetratione — institutione h.
 3. sor: Semoncha — Sernoucha h.
 11. sor: regis transscribentem — regis privilegiales transscribentem h.
 13. és 14. sor: perpetua adjudicatione et erectione — perpetuitate adiudicationis et erectionis h.
 33. sor: in figura iudicii eiusdem comitis — in figura eiusdem iudicii comiti h.
 35. sor: olim Ladislai — olim domini Ladislai h.
76. o. 2. sor: Chemelniche — Hemelniche h.; Byata Orthvan — Bylata orthvan h.
 5. sor: Gyulae — Gyula h.
 13. sor: maluissent. realem — incumbisset, talem h.
 16. sor: confessoris tunc praeterito — confessoris praeterito h.
 27. sor: haberetur — haherentur h.
 36. sor: filius — filii h.
77. o. 1. sor: Eenuk — Cernuk h.
 3. sor: emanatam et — emanatum h.
 10. sor: eundem dominum Belam -- eundem Belam h.
 13. sor: sui 34. — sui anno tricesimo quarto h.
 16. sor: Ponka — Pouka h.
 21. sor: donatione (a. jegyzet: forte divisione) — divisione h.
 25. sor: in festo S. — in festo beati h.
 28. sor: Udwarcz — Udward h. (78. o. is.)
78. o. 9. sor: filius — filii h.

12. sor: Seraphil — Serephil h.
 15. sor: filii — filio h.
 16. sor: Cholco — Cholto h.; Diosgyur — Gyosgyur h.
 18. sor: sub majori sigillo — sub maiori suo sigillo h.
 25. sor: Lokouth — Lokouch h.
 35. sor: Torboslo — Triboszlo h.
 79. o. 5. sor: Cholko — Cholto h.
 13. sor: in dicto anno MCCCCLXXXIX — in dicto anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} nono h.
 16. és 21. sor: Zenth Peter — Zenthpetur h.
 23. sor: factam — factis h.
 24. sor: similiter anno 23 — anno similiter vigesimo tertio h.
 30. sor: Magnus — magistri h.
 80. o. 4. sor: facta — factis h.
 26. sor: Sklabonia — Zklabonya h.
 32. sor: praesentarunt — presentaverunt h.
 34. sor: Ambos — Ambus h.
 81. o. 1. sor: editam — editas h.
 3. sor: Nunssir — Nunsyr (7. sorban is.)
 15. sor: plures — plura h.
 17. sor: Bobownok — Babonok h. (23. és 24. sorb. is.)
 20. sor: iudicis curiae — iudicis curie regie h.
 30. sor: et conventui — conventui h.
 35. sor: tertio octavarum — tertio die octavarum h.
 82. o. 11. sor: Laurentio et Sopyr — Lauren et Sopyn h. (16. sorban is.)
 19. sor: plura — plures h.
 20. sor: Zaskalitza — Zazkalicha h. (25. és 34. sorban, 83. o. is.)
 22. sor: Bessený — Bisseni h.
 23. sor: Gaczelfalva — Marcellfalua h. (27. sorban is.)
 29. sor: sub sigillo suo secreto rotundo — sub secreto suo rotundo h.
 33. sor: Margarithae — Margaretha h.
 35. sor: expeditam — expeditoriam h.
 37. sor: conventus — conventus de Thuruch h.
 83. o. 3. sor: facta — factis h.
 9. sor: Ullada — Vblada h.
 10. sor: Ulladam — Vllada h.
 18. sor: Ghyeleti de Zakfalwa — Gyeleti de Zagfalua h.
 23. sor: in facto praemisso — facto in premissis h.
 26. sor: MCCCXV — M^o CC^{mo} sexagesimo quinto h.
 29. sor: Mickk — Michael h.
 30. sor: Guch — Suth h. (33. sorban is.)

31. sor: Zek — Zok h.
 34. sor: qui idem facere tenebantur — que vere fore cernebantur h.
84. o. 1. sor: Lazkouchk — Lazkouch K(. . . . .) h.
 6. sor: Jezernicha — Jerezniche h.
 7. sor: Surnae — Sitina h.
 19. sor: factae — factis h.
 24. sor: Zanasan — Zanasan vocate h.
 25. sor: Urin — Wryn h.
 33. sor: fratres — filios h.
85. o. 1. sor: Uyffalu — Wyffalu h. (2. s. is): possessorum — possessionum h.
 8. sor: Muthna et Chepchen — Muchna et Chechen h.
 20. sor: Bodo — Boda h.
 21. sor: facta — factis h.
 23. sor: confectum — confectam h.
86. o. 1. sor: Abrahæ — Abraha h.
 2. sor: Zalek — Zaleyh h.
 3. sor: Charnako — Chamako h.
 10. sor: dictarum — duarum h.
 16. sor: Muthna — Muchna h.
 24. sor: Annae — Anna h.
 30. sor: Mikla — Nikla h.
 31. sor: Oppuliae — Opuliae h.
87. o. 7. sor: protunc — primitus h.
 28. sor: emanatam — emanatam patenter h.
 37. sor: pacifice — pacificos h.
88. o. 15. sor: Super possessione Kis Mayus conditionali — Concambium super possessione Kysmayus conditionali, sub libertate exercituali perpetuo date h.
 17. sor: Ponka — Pouka h.
 21. sor: Nanczalo (*a. jegyz.*: Ramzolou) — Namzallo h.; eius — eiusdem h.
 22. sor: Kis Mayuch (*b. jegyz.*: Hirichou) — Hybuchloh.
 30. sor: Sokana — Sokaria h.
89. o. 8. sor: Chymcho — Hyricho h.
 13. sor: literas domini — literas dicti domini h.
 25. sor: annis — armis h.
 27. sor: Dom. regem — dominum Belam regem h.
90. o. 1. sor: Chornakow — Chornakw h. (4 sorban is.)
 4. sor: 4. oratorum — terre quatuor aratorum h.
 10. sor: Jahodnak — Johodnak h.
 21. sor: octavo nonas Aug. — quarto nonas Augusti h.
 31. sor: terreis — certis h.

91. o. 4. sor: nomine Polereka — nunc Proloka h.
       8. sor: Andreae — Andre h.
       12. sor: anno 27 — anno vigesimo secundo h.
       22. sor: patenter — patentis h.
       29. sor: donatione (6. jegyz. forte divisione) — divisione h.
       31. sor: Marcum — Martinum h.
92. o. 8. sor: Andreae — Andre h.
       15. sor: Mezouhaz, Rudna — Mezeuhaz, Ruda h.
       18. sor: praepositi Chasmensis — prepositi ecclesie Chasmensis h.
       23. sor: filium Pauli — filium Pauli predicti h.; Benedictum et Jacobum, filios eiusdem Andreae — Nicolaum et Petrum, filios eiusdem Andre h.
       25. sor: Seraphyn — Serephyni h.
       27. sor: Ruda — Rudna h. (33. sorban is.)
       38. sor: Seraphyn — Serephyn h.
93. o. 6. sor: Michk — Michaelis h.
       29. sor: a nexus conditione — a nexu conditionaria h.
94. o. 3. sor: Muremfelde — Murenfelde h.
       10. sor: et Isau — ac Isan h.
       13. sor: aliquanto — alphabeto h.
       16. sor: Murinus — Maurinus h.
       18. sor: Michk — Michaellem h.
       25. sor: Michk — Michaelis h. (30. sorban is.)
95. o. 10. sor: ejusdem — cuiusdam h.
       14. sor: Folkus — Falkus h.
96. o. 1. sor: Felseu Kubbyn — Felseu Kolbyn h. (8. sorban is); in cottu de Arwa — in comitatu de Arua existentis (*igy!*) h.
       3. sor: Marci — Marcus h.
       12. sor: Symk — Gyurk h.
       14. sor: in octavis nativitatis — in octavis festi nativitatis h.
       33. sor: emanaturam — emanatarum h.
       38. sor: patenter — patentes h.
97. o. 4. sor: Kubbyn — Kolbyn h.
       6. sor: instinctu — instructu h.
       16. sor: Zenche de ultra Thuruch — Zeuche de Vltrathuruch h.
       18. sor: b. Agnis (a. sic! Fors Agnetis) — beate virginis h.
98. o. 13. sor: MCCLXXX. privilegialiter — M^{mo} CC^{mo} LXXX^{mo} regni autem sui anno octavo privilegialiter h.

17. sor: Mick — Michaeli h.
 27. sor: Euspataka — Ewzpataka h.
 29. sor: Michaelis, et Ladislaus filius — Michaelis.
 Nicolaus et Ladislaus filii h.
 33. sor: ejusdem — cuiusdam h.
99. o. 7. sor: de illo ad illum — de verbo ad verbum h.
 11. sor: Michk — Michaelis h.
 18. sor: ejus — eiusdem h.
 19. sor: conscribentes — transscribentes h.
 30. sor: anno 27 — anno vigesimo secundo h.
 31. sor: annullari — anulari h,
100. o. 14. sor: autem sui — autem sui anno h.
 19. sor: Buchy — Barthus h.
 24. sor: Kwachinano Iwano — Henschmano, filio
 Valcuno h.
 25. sor: Vitona — Vikona h.
 27. sor: villae Zehk Zobozlo — ville Zobozlo h.
 33. sor: MCCLXXXV. — M^{mo} CC^{mo} LXXX^{mo} quarto h.
 34. sor: aliquanto — alphabeto h.
 35. sor: super restitutione terrae — super restitutione
 dicte terre h.
 36. sor: eundem Ladislaum — eundem dominum Ladis-
 laum h.
101. o. 4. sor: et ad — ad h.
 5. sor: tenorem cuiusdam — tenoremque eiusdem h.
 8. sor: emanati — emanatarum h.
 9. sor: camerae — camare h.
 10. sor: Zolium — Zolum h.
 12. sor: MCCXLI — M^{mo} ducentesimo nonagesimo
 primo h.
 19. sor: Mertonis — Mortonis h.
 23. sor: nobilitatione et — nobilitatione ac h.
 32. sor: privilegialiter et — privilegialiter h.
 38. sor: olim Dominici — olim domini Dominici h.
102. o. 2. sor: receptione — reoptentione h.
 4. sor: Bobonok — Babonok h.; diei quadragesimae —
 diei medie XLme h.
 14. sor: Michk — Michaelis h.
 17. sor: Belae Regis — Bele olim regis h.
 23. sor: emanatam — emanatum h.; asserens — asse-
 rentes h.
103. o. 12. sor: terreis — certis h.
 14. sor: Drasko — Draskw h.; filiis duorum — filiis
 Duor (Dvor) h.

§. LXX. Super conditionali Jardan — Super terra conditionali Jardan h.

))*)*)*) (Sex lineolæ hic abolescunt.) — pedig egy-két tényleg olvashatatlan hely kivételével sikerült a szöveget helyreállítani.

Conclusiuncula etiam linearum XII. penitus oblitterata; — a záradékot is sikerült elolvasnom és néhány nagyon is kopott és piszkos helyen a liptói registrum záradékának segítségével kétségtelenül megállapítanom.

IV.

(REGISTRUM DE LIPTO.)¹⁾

(Bevezetés.)

(1. a. oldal.)

Nos comes Emericus Bubek, iudex curie serenissimi principis domini Sigismundi, dei gratia regis Hungarie Dalmatie Croatie etc., marchionisque Brandenburgensis etc. ac inter ceteros honores comes Liptoviensis, notum facimus universis presens scriptum inspecturis, quod cum celsitudo ipsius domini nostri regis pululata multiplicatione maleficorum ac pravorum et iniquorum actuum Johannis litterati, maledicte memorie. pridem pro suis subsequentibus factis malitiosis iuxta suum demeritum, per nostrum vicecomitem et iudices nobilium in presentia nobilium et alterius status hominum dicti comitatus Liptoviensis, supplicio ignis incendii condempnati, in cuius videlicet domo et scrinio nuper multa falsa sigilla, littere nequitiose et registra inventa fuerant et reperte, prefatoque domino nostro regi ac prelatis et baronibus suis ad Budam extiterant apportata et exhibite, per ipsosque dominum nostrum regem, prelatos et barones suos stupenda ammiratione revisa et perlegi facte, sub eorundem sigillis inclusa, nostris manibus ad conservandum et ad dictum comitatum deferendum et subscripto modo coram universitate nobilium exponendum et promulgandum erant tradita et assignate, perlatorum (egy: perlatorum helyett) et baronum suorum maturo consilio prehabito. pro exterminatione huiusmodi erroris et periculi, quod iuribus eiusdem domini nostri regis ac memoratorum nobilium dicti comitatus Liptoviensis et aliorum regni possessionatorum hominum ex premissis evenisset et posset evenire in futurum. nos ad congregationem generalem universitati nobilium predicti comitatus Liptoviensis celebrandam, sua regia auctoritate

¹⁾ Kelte: 1391. szept. 13. (Ld. a Bevezetés végét.)

suffultum destinasset, committendo et precipiendo firmissimo regio sub edicto memoratis nobilibus dicti comitatus, ut iidem unanimiter ad ipsam congregationem nostram celebrandam confluere, iuratosque assessores more solito preficere et universos nocivos homines extradare ac in omnibus signanter superius latius explicatis, iudicio et iudicatu nostro parere et reverenter obedire, ac universa eorum litteralia instrumenta super iuribus eorum possessionariis ac libertatibus quoquomodo actenus (*így*) emanata, pro tollenda premissa ambiguitate per nos sagaciter revidenda, in sigillis et scripturis sumptu examinanda, plenarie et indilate nobis afferre et apportare recepturi, quod iuris ratio exigit et requirit; iustos tamen non offendere et pravorum non defendere deberent, neque tenerentur; volensque et litteris suis mediantibus nobis firmiter precipiens idem dominus noster rex, ut possessiones illorum, qui fortassis ex ipsis nobilibus sua litteralia instrumenta nobis afferre et exhibere recusarent, aut rei et culpabiles palam in hiis reperti fierent, confestim pro sua teneremur maiestate occupare et perhempniter easdem tribuere et conferre suis regiis fidelibus, quibus maleremus (*így*), plena regie auctoritatis potestate, nobis in hac parte attributa. Nosque ex ipso speciali et litteratorio regio edicto, feria quarta proxima post festum nati-
 1391. Szept. 13.
 vilitatis beate virginis in villa Bodogazonfalva vocata, universitati predictorum nobilium dicti comitatus Liptoviensis congregationem celebrassemus generalem et in ipsa congregatione nostra generali, inter omnia alia regalia mandata, prescripta universa litteralia instrumenta prescriptorum nobilium dicti comitatus coram nobis singillatim per eosdem afferri et exhiberi petivissemus.

(1. §.) *I(. . . . .) (Super donatione terre a possessionibus Hodaz et Varalya excise.)*

Tandem Emericus, filius Johannis de Hlenyk in sua et fratrum suorum divisionalium personis, nostram accedens in presentiam, exhibuit nobis quasdam duas litteras privilegiales; unam domini Karuli, olim regis Hungarie sub anno domini M^o CCC^{mo} vigesimo tertio, secundo Kalendas Decembris, regni autem
 1323. nov. 30.
 sui anno similiter vigesimo tertio, super perpetua donatione cuiusdam terre vacue, usui duorum aratorum sufficientis in districtu

(1. b. oldal.)

de Lipto existentis a possessionibus Hodaz et Varalya excise emanatam ac legitimam statutionem eiusdem in se continentem, per eundem dominum Karulum regem Ladislao, filio Harabor facta; et aliam domini Lodovici, pridem similiter regis Hungarie
 1372. aug. 25.

anno domini M^{mo} CCC^{mo} septuagesimo secundo, octavo Kalendas Septembris, regni autem sui anno tricesimo primo, super confirmatione prescriptarum litterarum domini Karuli regio privilegialium, per eundem dominum Lodovicum regem Emerico, filio Johannis, filii Ladislai, filii Harabor facta confectam; asserens ad nostram requisitionem nulla plura instrumenta in facto dicte terre se habere et posse exhibere; que quidem littere privilegiales in omnibus suis partibus vere, iuste et legitime emanate fore sunt adinvente, nobis presentavit.

(2. §.) *Super Kouachan.*

Item magister David, filius Zaz de Zazfalva, exhibuit nobis quedam quinque privilegia; unum videlicet olim domini Bele regis Hungarie, anno ab incarnatione (*így*) domini M^o CC^{mo} quinquagesimo sexto, tertio Nonas Septembris, regni autem sui anno vigesimo primo, super donatione et legitima statutione ac metarum erectione cuiusdam silve deserte, seu terre habitatoribus destitute in provincia Liptoviensi supra villam Zelniche adiacentis, per eundem dominum Belam regem comiti Andree, villico Bersterzebanya, factis (*így*); et aliud domini Ladislai sub anno gratie M^o CC^{mo} LXXX^{mo} septimo, super confirmatione dicti privilegii domini Bele regis confectum; tertium domini Andree regis, sub anno domini M^o CC^{mo} nonagesimo quinto, easdem duas litteras confirmans; quartum domini Karuli. olim similiter regis Hungarie, super confirmatione prescriptarum litterarum, anno domini M^o CCC^{mo} decimo nono exortum; quintum vero et ultimum domini Lodovici, pridem felcis regis Hungarie, super donatione possessionis Kouachan vocate in comitatu Liptoviensi existentis ac confirmatione quarundam litterarum in eodem conscriptarum, pro predicto magistro David, in anno domini M^o CCC^{mo} septuagesimo nono, quinto Idus Decembris, regni autem sui anno tricesimo octavo editum, asserens per nos requisitus, nulla plura instrumenta preter preexhibita se habere et posse exhibere; que quidem quinque privilegia vere, iuste et legitime existunt emanata.

(3. §.) *Super Damyanfelde.*

Item Mathe. filius Georgii, filii Mychaelis de Damyanfelde, exhibuit nobis duas litteras; unam domini Ladislai regis privilegialem, super collatione et statutione cuiusdam particule silve vacue, inter fluvios Palugya et Polaschyn adiacentis, quam Michael comes Zoliensis de mandato domini Stephani regis Paznano, clavigero eiusdem statuisset et metas

eiusdem erexisset sub anno domini M° CC^{mo} LXXX^{mo} primo, quarto Kalendas Januarii, regni autem sui anno nono emanatam, et aliam domini Karuli, olim similiter regis Hungarie in Vysegrad, feria quarta proxima ante festum beati Andree apostoli, anno domini M° CCC^{mo} quadragesimo patenter confectam, prescriptas litteras privilegiales domini Ladislai regis confirmantem, asserens nulla plura instrumenta super eadem possessione Damyanfelde habere et posse exhibere, que vere et iuste sunt adinvente.

1340. nov. 29.

(4. §.) *Super possessione conditionali Zabopalfelde.*

Item Stephanus litteratus, filius Phile de Zabopalfelde, exhibuit nobis quasdam quinque litteras; unam olim domini Bele, sub anulari eiusdem sigillo pendenti, super collatione terre unius aratri Jezernaluchka vocate Nicolao, filio Galici Bastini statuendo, eundem nobilem iobagionem esse, per dominum Belam regem factam sub anno domini M° CC^{mo} sexagesimo sexto; et aliam comitis Mychaelis Zoliensis et de Scepus super statutione dicta possessionis in festo beati Petri apostoli, anno in eodem emanatam; tertiam domini Ladislai regis, de verbo ad verbum in se continentem et confirmantem pretactas litteras domini Bele regis privilegiales, in anno domini M° CC^{mo} septuagesimo octavo, regni autem sui anno septimo privilegialiter exortam; quartam vero conventus de Turoch clausam et abcisam (*így*). capiteque sigilli olim comitis Jacobi de Scepus, iudicis curie regie inpressam super concambiali permutatione et statutione cuiusdam particule terre Zabopalfelde nuncupate, per dominum Karulum regem Paris, Petro et Benach, filiis Nicolai ac Johanni, filio Deseu, filii eiusdem Nicolai in concambium dicte terre Luchka date et collate, in anno domini M° CCC^{mo} quadragesimo primo exortam, metasque eiusdem terre Zabopalfelde in se continentem; quartam (*így*: quintam helyett) vero et ultimam Ladislai prepositi et conventus de Turoch, in festo divisionis apostolorum, anno domini M° CCC^{mo} LXXX^{mo} septimo privilegialiter

1266.

1266. jún. 23.

1273.

1341.

1387. júl. 12.

(2. a. oldal.)

editam, transscribentem pretactas litteras clausas eiusdem conventus de Turoch, asserens nulla plura instrumenta super dicta terra Zabopalfelde se habere et posse exhibere, que vere et iuste emanate esse cernebantur. Item idem exhibuit in quarto († *kitörölve*) folio quasdam litteras capituli Budensis privilegiales, super possessione Parishaza, quam alio nomine Zabopalfelde vocari dixit.

(5. §.) *Super possessionibus Akalichna, Poruba, Zenthestfan, Chemperna et Harankfyahaza vocatis.*

1379.

R. Károly király
idejebeli regis-
trum.

Item Johannes et Serephil, filii Marcus de Akalichna, exhibuerunt nobis quoddam privilegium domini Lodovici regis ultimo suo novo sigillo pendenti duplici consignatum, anno domini M^o CCC^{mo} septuagesimo nono confectum, in quo continebatur, quod licet Johannes, filius Petri tempore, quo olim dominus Karolus rex Hungarie, universa instrumenta omnium nobilium comitatuum de Zolio, de Turoch et de Lipto, quorum titulo ipsi possessiones in dictis comitatibus conservare dinoscerentur, cum suis prelati et baronibus diligentissime examinasset, instrumenta sua, quorum vigoribus possessiones Akalichna, Poruba, Zentstefan, Chemerna, et Harankfyahaza vocatas in comitatu Liptoviensi existentes conservasset, in presentia dicti domini Karuli regis ac prelatorum et baronum exhibere nequivisset, propter quod eedem possessiones in manus regias de iure devolute extitissent, tamen quia prefatus Johannes, filius Petri, dicto domini Lodovico regi regno suo, specialiter autem in partibus transmaritinis (*így*) in resumptione vindicte acerbe mortis condam domini Andree regis, cum effusione sui sanguinis et erutione (*így*) unius oculi ac captivitate, necnon cede quam plurimorum clientum suorum aliisque suis actibus in eisdem specificatis, laudabiles actus pro fidelitate sacre regie corone exercuisset. ideo in reconpensationem suorum servitiorum premissorum idem dominus Lodovicus rex, prefatas possessiones Akalichna, Poruba, Zentstefan (Chemerna) et Harankfyahaza vocatas in dicto comitatu Liptoviensi existentes cum omnibus earum utilitatibus eidem Johanni, filio Petri et per eum Marco, Laurentio et Serephil, fratribus suis ac ipsorum heredibus et successoribus universis dedisset et donasset perpetuo et irrevocabiliter possidendas; registrum, quod tempore examinationis predictorum examinationis predictorum, instrumentorum in facto dictarum possessionum contra eundem Johannem, filium Petri, in suo libro regio esset intitulatum, cassasset et revocasset; dehinc iidem filii Marcus, licet super dictis possessionibus quedam plura litteralia instrumenta, dominorum videlicet Ladislai, Andree et Karuli regum, necnon quorundam capitulorum et conventuum, ac iudicum privilegiales et patentes diversis annis et terminis diversomodo emanatas et loquentes coram nobis exhibuerint, tamen quia vigore conservationis praedictarum possessionum dictum privilegium ipsius domini Lodovici regis in superioribus conscriptum firmiter observare apparebat, ideo series aliorum instrumentorum presentibus inseri obmisimus.

1272--1290, 1290
—1301 és 1310—
1342.

(6. §.) *Super terra Basefelde alio nomine Kovachfelde.*

Item iidem filii Marcus adhuc exhibuerunt nobis quasdam litteras patentes dicti domini Lodovici regis super donatione et legitima statutione cuiusdam terre, seu sessionis Basefelde alio nomine Kovachfelde vocate, medium aratrum vel paulo plus in se continentis, per dictum dominum Lodovicum regem Marco de Akalichna et eius hereditus facta. in anno domini M^o CCC^{mo} septuagesimo nono, feria tertia 1379. jún. 14. proxima post festum corporis Christi, Bude emanatas, quequidem prescripta omnia litteralia instrumenta ipsorum filiorum Marcus, vera et iusta esse videbantur.

(7. §.) *Super possessione Nagpalugya.*

Item Dominicus, filius Martini et Valentinus, filius Johannis, filii Philippi in suis ac Petri, filii eiusdem Johannis personis, super possessione eorum Nagpalugya vocate (*így*) exhibuerunt nobis quedam duo privilegia; unum domini Karuli in anno domini M^o CCC^{mo} decimo septimo, tredecimo Kalendas Septembris, regni autem sui anno similiter decimo septimo super donatione dicte possessionis Nag (pl. kitörölve) Palugya vocate in districtu Liptoviensi existentis, per dictum dominum Karulum regem magistris Othmar, Petro, Philippo et Martino filiis Marceus facta confectum; et aliud domini Lodovici, illustrium regum Hungarie, duobus suis pendentibus authenticis et duplicibus sigillis, uno videlicet in partibus Vzsure 1317. aug. 20. 1352. febr. 10.

(2. b. oldal.)

deperdito et alterius novo consignatum, super confirmatione prescripti privilegii domini Karuli regis in anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo secundo, quarto Idus Februarii, regni autem sui anno undecimo emanatum, asserentes per nos requisiti nulla plura instrumenta habere preter premissa.

(8. §.) *Super possessione Vidafelde.*

Item dominus Andreas plebanus de Bobroch, filius Jan de Vidafelde, in sua et fratrum suorum personis, super eadem possessione ipsorum, exhibuit nobis privilegium domini Bele regis super donatione et legitima statutione, ac metarum erectione eiusdem possessionis Vidafelde vocate, per ipsum dominum Belam regem Gekemino et Tyvan factis, sub anno gratie M^o CC^{mo} sexagesimo septimo, regni autem sui anno tricesimo secundo emanatum, asserens ad nostram requisitionem nulla plura instrumenta habere; quod iustum et vero modo (emu: kitörölve) emanatum fuisse compertum extitit. 1267.

(9. §.) *Super possessione conditionali Akalichna.*

Item Laurentius, filius Gregorii et Ladislaus, filius Bartholomei, servientes de Akalichna in suis et aliorum fratrum eorum personis, exhibuerunt nobis litteras domini Lodovici regis, in Visegrad, in festo beati Johannis apostoli et ewangeliste, anno domini M^o CCC^{mo} sexagesimo quarto patenter emanatas, maiori sigillo consignatas, in quibus continebatur inter alia, quod idem dominus Lodovicus rex ad humilimam supplicationem servientum de (dicta: kitörölve) Martonfalva, tenorem privilegii domini Ladislai regis in suo registro requiri et reinveniri faciens conspexisset inter alia evidenter in eodem, quod Nicolaus, filius Demetrii, comes de Zolio, quandam particulam terre Martini filii Zalok et Mathie, filii Zulak, filiorum iobagionum regalium de Akalichna, *quam cum populis ville eiusdem mixtim habuissent*, eisdem Martino ac Mathie, certis metis a predictae villa Akalichna distingendo, perpetuo possidendam resignasset, ideo ipse dominus Lodovicus rex ex huiusmodi reinventi tenoris serie certificatus super eadem terra predictas litteras suas duxisset concedendas; dehinc prefati servientes quasdam litteras capituli Scepsiensis (*így*) dicto domino Lodovico regi ad suum litteratorium preceptum rescriptas, metas possessionis eorum iuxta fluvium Kalichnapataka vocatum adiacentes in se continentes quarto die nativitatis beati Johannis baptiste in anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo septimo emanatas nobis demonstravit (*így*), asserentes nulla plura instrumenta in facto dicte possessionis se habere ad nostram requisitionem; que quidem littere ambe vere et iuste esse sunt reperte.

(10. §.) *Super terra conditionali Fyathafalua, alio nomine Cheurma vocata.*

Item Nicolaus, filius Stephani et Nicolaus, filius Gregorii de Fyathafalua, exhibuerunt nobis duo privilegia; unum domini Ladislai regis anno domini M^o CC^{mo} septuagesimo nono confectum, et aliud conventus de Turoch sub anno domini M^o CCC^{mo} sexto emanatum, in quibus terram Fyathafelde, alio nomine Churma vocatam trium aratrorum, servientibus iobagionibus regalibus pertinentem, metisque in dictis litteris conventus de Turoch contentis circumdatam fore comperimus evidenter; que quidem littere vere et iuste apparebant.

(11. §.) *Super possessione Marcellfalva vocata.*

Item Stephanus et Thomas, filii Andree, filii Marcelli de Marcellfalva, exhibuerunt nobis quasdam tres litteras; unam domini Ladislai, olim regis Hungarie, super donatione cuiusdam

terre, in qua quidam homo Hauran nomine resedisset, iuxta fluvium Wagh et Medekuspataka existentis, per eundem dominum Ladislaum regem Nicolao et Marcello, filiis Ilarii facta, sub anno dominice incarnationis M^o CC^{mo} LXXX mo sexto, septimo Idus Julii, regni autem sui anno quartodecimo emanatam; et aliam domini Andree regis sabbato proximo ante festum beati Dominici confessoris, anno domini M^o CC^{mo} nonagesimo primo super remissione terre seu possessionis Marcelli, filii Ileres, eidem per ipsum dominum Andream regem facta confectam; tertiam autem domini Karuli regis, feria tertia proxima post octavas festi pasce domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} quadragesimo primo exortam, tenorem prescriptarum litterarum privilegialium dicti domini Ladislai regis in se de verbo ad verbum transscribentem et confirmantem, asserentes nulla plura instrumenta super dicta possessione eorum se habere, que suprascripta vera sunt atque iusta.

1291. aug. 4.

1341. apr. 17.

(3. a. old.)

(12. §.) *Super terra conditionali duorum aratrorum Solmus vocata.*

Item Stephanus, filius Demetrii, filii Damiani, filii Fyatha, presentavit nobis quasdam litteras privilegiales domini Ladislai regis, anno domini M^o CC^{mo} LXXXmo nono, regni autem sui anno decimo octavo, super confirmatione quarundam litterarum Nicolai comitis de Zolum, pro Damiano, filio Fyatha, filio iobagionis de Lipto confectarum, in quibus terra duorum aratrorum de possessione Solmus vocata, per ipsum comitem Nicolaum sub testimonio conventus de Turoch prefato Damiano statutam (*így*) et metas eiusdem erectas fore comperimus manifeste, emanatas; que quidem littere privilegiales vere esse sunt agnite.

1289.

1289 elött

1289 elött

(13. §.) *Super possessione Kispalugya.¹⁾*

Item Johannes, filius Andree de Kispalugya exhibuit nobis quasdam quinque litteras; unam domini Ladislai, olim regis Hungarie, super donatione unius ville minoris Palugya vocate, in districtu de Lipto existentis, per ipsum dominum Ladislaum regem magistro Andree, filio Petri, notario magistri Demetrii, comitis de Zolum, perpetuo facta sub anno domini M^o CC^{mo} LXXXmo sexto, regni autem sui anno quartodecimo emanatam; aliam autem domini Karuli privilegialem, in anno domini M^o CCC^{mo} vigesimo quarto, regni autem sui anno simi-

1286.

1324.

¹⁾ Utána XVIII. sz. kézzel: K. Palugya.

- liter vigesimo quarto; tertiam eiusdem domini Karuli regis patentem, secundo die festi beati Nicolai confessoris anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo confectas, prescriptas litteras dicti domini Ladislai regis, ambas conprobantes; quartam conventus de Turoch, domino Andree regi rescriptionalem, in festo beati Martini confessoris; quintam vero et ultimam capituli Strigoniensis, in festo beati Nicolai confessoris, ambas super erectione metarum dicte possessionis Kispalugya vocate in anno domini M^o CC^{mo} nonagesimo nono, clause emanatas et capite sigilli domini Ladislai ducis, pridem palatini, impressas, asserens per nos requisitus, exceptis litteris super nigra silva emanatis, plures litteras non habere facto super premissis; que vere sunt adinvente.

(14. §.) *Super terra Bodafalva de terra Palugya excisa.*¹⁾

- Item Emericus, filius Jacobi de Bodafalva, exhibuit nobis quasdam quinque litteras; unam domini Ladislai regis privilegialem, in anno domini M^o CC^{mo} LXXX^{mo} quinto, regni autem sui anno tredecimo, confirmantem et de verbo ad verbum transscriptive in se habentem quasdam alias litteras patentes eiusdem domini Ladislai regis, super donatione et metarum erectione cuiusdam possessionis, seu silve, aut terre arabilis de terra Palugya excepte, per eundem dominum Ladislaum regem Boda, filio Ladislai facta, sub anno domini M^o CC^{mo} LXXX^{mo} tertio confectas; et aliam domini Andree regis, super collatione terre minoris Palugya vocate, per eundem dominum Ladislaum et Andream reges predicto Boda, filio Ladislai, facta sub anno domini M^o CC^{mo} nonagesimo emanatam; tertiam domini Karuli regis, secundo die festi beati Nicolai confessoris, anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo exortam, prescriptas litteras domini Ladislai regis privilegiales transscribentem et confirmantem; quartam domini Nicolai, olim regni Hungarie palatini, super reoptentione terre seu possessionis Palugya vocate, sub anno domini M^o CC^{mo} quadragesimo octavo privilegialiter emanatas; quintam autem et ultimam domini Lodovici, pridem regis Hungarie, sub duobus pendentibus suis sigillis, sub anno gratie M^o CCC^{mo} quinquagesimo secundo similiter privilegialiter exortam, pretactas litteras annotati domini Karuli regis patentes in se de verbo ad verbum transscriptive et confirmative in se habentem, nulla plura instrumenta per nos requisitus referens se habere in facto principalis possessionis prenotate; que quidem littere vere, iuste et legitime emanate fore apparebant.

¹⁾ Itt XVIII. sz. kézzel: Bodafalva.

(3. b. oldal.)

(15. §.) *Super terra Bensefyayandreasfelde.*

Item Thomas, filius Marcus de Roztoka, in sua et fratrum suorum personis, exhibuit nobis duas litteras privilegiales; unam videlicet domini Lodovici, pridem regis Hungarie duobus sigillis suis pendentibus duplicibus vallatas, super donatione et legitima statutione ac metarum erectione possessionis, seu terre Bensefyandreasfelde, alio nomine Bethlemfelde vocate, sub anno gratie M^o CCC^{mo} sexagesimo, tertio Kalendas Septembris, regni autem sui anno decimo nono emanatam; et aliam comitis Nicolai de Zeech, olim similiter iudicis curie regie super legitima erectione metarum dicte possessionis Bethlemfelde et Bensefelde, in anno domini M^o CCC^{mo} septuagesimo adiudicatoriam emanatam, asserens plura instrumenta facto in premissis non habere; que iuste emanate esse videbantur.

1360. aug. 30.

1370.

(16. §.) (*Super possessione Raztoka.*)

Item idem Thomas, super possessione Raztoka exhibuit nobis quasdam litteras conventus de Turoch, domino Lodovico regi ad suum litteratorium mandatum rescriptas, tenoremque litterarum regalium verbaliter in se habentes, feria secunda proxima ante festum nativitatis beate virginis, anno domini M^o CCC^{mo} septuagesimo secundo, super reambulatione dicte possessionis et metarum eiusdem erectione, ad mandatum dicti domini Lodovici regis, pro Thoma dicto Toth, filio Marci ac Marco et Briccio, filiis Beke facta et habita emanatas, veras, iustas et legitimas, asserens nulla plura instrumenta in facto eiusdem se habere.

1372. szept. 6.

(17. §.) *Super Dobrava.*

Item idem Thomas adhuc exhibuit nobis quasdam tres litteras; unam olim domini Bele regis privilegialem super collatione cuiusdam terre inter fluvios Seremnapataka vocatos adiacentis, per eundem dominum Belam regem Demetrio, filio Pauli facta, sub anno domini M^o CC^{mo} sexagesimo quarto emanatam; et aliam domini Lodovici regis, super restitutione dicte possessionis Dobrava inter predictos duos fluvios Cheremna vocatos adiacentis, predicto Thome dicto Toth, Marco et Briccio, filiis Beke, facta in vigilia festi corporis Christi, anno eiusdem M^o CCC^{mo} septuagesimo secundo; tertiam vero conventus de Turoch, sub anno domini M^o CCC^{mo} septuagesimo quinto emanatas (*így!*), transscribentes pretactas litteras domini Lodovici regis patentes; veras et iustas, asserens nullas alias se habere.

1264.

1372. máj. 26.

1375.

(18. §.) *Super possessione Libule.*

1341. Item Nicolaus, filius Philpus de Libele, exhibuit nobis tres litteras privilegiales; unam capituli ecclesie Strigoniensis, super donatione possessionis Libele vocate in concambium alterius possessionis Likva vocate, per dominum Karulum regem Saad, filio Mylath, Philpus, Martino et Georgio, filiis eiusdem, Anda et Jako, filiis Petri, Georgio et Mathe, filiis eiusdem Anda, Lachk, Nicolao et Petro, filiis ipsius Jako, Nicolao et Anda, filiis Patuch facta, sub anno gratie M^o CCC^{mo} quadragésimo primo emanatam; et aliam capituli Scepsiensis sub
1348. anno domini M^o CCC^{mo} quadragésimo octavo confectam pretactas litteras capituli Scepsiensis transscribentem; tertiam vero domini Lodovici, pridem regis Hungarie duobus sigillis
1354. eius pendentibus duplicibus, sub anno gratie M^o CCC^{mo} quinquagesimo quarto exortam similiter prescriptas litteras capituli Strigoniensis verbaliter in se transscribentem et confirmantem, veras, iusta (*így*) et legitimas, asserens plures non habere.

(19. §.) *Super possessione Parishaza alio nomine Zubopalfelde conditionali; alia instrumenta super eadem alias sunt scripta.*

1375. jan. 9. Item Stephanus litteratus de Parishaza, exhibuit nobis quoddam privilegium capituli ecclesie Budensis, super donatione et venditione dicte possessionis Parishaza vocate, quarto die festi epiphaniarum domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} septuagesimo quinto confectum alphabetoque intercisum, iuste et efficaciter emanatum.

P(. . . . .)

(4. a. old.)

(20. §.) *Super terra inter fluvios Zarazprezek et Zelniche existenti, nunc Prozek nuncupata.*

1287. márcz. 25. Item Nicolaus, filius Martini de Prozek exhibuit nobis quasdam tres litteras; unam domini Ladislai, super collatione et concambiali donatione cuiusdam terre et silve inter Zarazprozek et Zelniche existentis, sub anno domini M^o (CCC^{mo}: *kitörölve*) ducentesimo LXXX^{mo} septimo, octavo Kalendas Aprilis, regni autem sui anno sedecimo privilegialiter emanatam, metas etiam eiusdem terre et silve in se continentem; et aliam domini Andree regis, anno ab incarnatione domini M^o CC^{mo} nonagesimo sexto, similiter privilegialiter confectam; tertiam vero domini Karuli regis Hungarie, die
1296. dominico proximo post festum conversionis beati Pauli apostoli, anno dominice incarnationis M^o CCC^{mo} quadragésimo primo exortam, ambas confirmantes et transscribentes pretactas litte-
1341. jan. 28.

ras privilegiales dicti Ladislai regis, asserens nullas plures se habere; que iuste et vero modo emanate sunt invente.

(21. §.) *Super possessione Magyerfalu.*

Item Alexamdur (*igy*), filius Andree de Magyerfalu, exhibuit nobis quatuor litteras; unam olim domini Bele regis Hungarie, super collatione possessionis, seu ville Magyerfalu vocate, anno gratie M^o CC^{mo} tricesimo nono, tertio Kalendas Octobris, regni autem sui anno quarto, privilegialiter emanatam; aliam domini Karuli regis, in festo beati Nicolai confessoris, anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo patenter confectam, prescriptas litteras domini Bele regis confirmantem; tertiam domini Lodovici, pridem piissimi regis Hungarie, secundo die festi beati Jacobi apostoli, anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo tertio, super remissione, seu restitutione dicte possessionis Magyerfalu vocate, prius per comites Liptovienses occupate, Symoni, Marco, Paulo et Stephano, filiis Benedicti. Johanni et Bodon, filiis Thome, Alexandro, filio Andree, Andree, filio Laurentii, Andree, filio Pauli et Mychaeli dicto Veres, per ipsum dominum Lodovicum regem facta; ac quartam et ultimam capituli ecclesie de Scepus, super legitima statutione et metarum erectione eiusdem possessionis Magyerfalu vocate, anno domini M^o CCC^{mo} LXXX^{mo} privilegialiter editam; legitimas et efficaces, asserens nullas plures se habere.

1239. szept. 29.

1340. decz. 6.

1353. júl. 26.

1380.

(22. §.) *Super Kananuka.*

Item Stephanus, filius Petri de Kananuka, exhibuit nobis quasdam quatuor litteras; unam videlicet conventus de Turoch, super legitima statutione et reambulatione metarum dicte possessionis Kananuka, secundo die festi beati Nicolai confessoris anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo primo; aliam domini Lodovici regis in festo sancte trinitatis, anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo quinto emanatam, transscribentem pretactas litteras conventus de Turoch; tertiam eiusdem conventus de Turoch, feria tertia proxima ante festum beati Vincentii martiris patentem; quartam autem similiter eiusdem conventus privilegialem, ambas super quadam ordinativa compositione et metali sequestratione predictae possessionis Kananuka, sub anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo quinto rite et legitime emamatas, asserens nulla plura se habere.

1351. decz. 7.

1355. máj. 31.

1355. jan. 20.

1355.

(23. §.) *Super Olazy conditionali.*

Item Petrus litteratus, filius Johannis de Olazy, exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam olim domini Bele regis super donatione terre quatuor aratorum site in Lipto, per

1262.

1278. eundem dominum Belam regem magistro Johanni Galico, sub ea libertate, ut idem Johannes et sui successores tempore exercitus regii generalis remaneret, sicut miles in castro Lipto, in custodiam ipsius facta, anno dominice incarnationis M^o CC^{mo} sexagesimo secundo, regni autem sui anno vigesimo septimo emanatam; et aliam domini Ladislai regis, anno domini M^o CC^{mo} septuagesimo octavo emanatam, transscribentem et confirmantem de verbo ad verbum pretactas litteras domini Bele regis, iustas et veras.

(4. b. oldal.)

(24. §.) *Super terra unius aratri Libele.*

1278. Item idem exhibuit nobis quoddam privilegium domini Ladislai regis, super donatione et legitima Statutione cuiusdam terre unius aratri de villa Libele excise, per ipsum dominum Ladislaum regem magistro Johanni Galico facta, anno ab incarnatione domini M^o CC^{mo} septuagesimo octavo, regni autem sui anno septimo.

(25. §.) *(Super prato in Lipto, inter villas Topla et Latinam existent.)*

1264. Item idem exhibuit nobis tres litteras; unam M(ichaelis), comitis de Zolum et de Scepus, super assignatione cuiusdam prati in Lipto, inter villas Topla et Latinam existentis, per ipsum M(ichaelem) comitem de precepto domini Bele regis et (*így*: eidem helyett) magistro Johanni Galico facta, sub anno gratie M^o CC^{mo} sexagesimo quarto emanatam; aliam domini Ladislai regis super confirmatione eiusdem prati eidem magistro Johanni Galico facta, anno domini M^o CC^{mo} septuagesimo octavo patenter confectam; tertiam vero magistri Danch super dimicatione duelli ac adiudicatione predicti prati, per ipsum magistrum Danch Gregorio, filio Johannis lata, in anno domini M^o CCC^{mo} decimo quarto facta emanatam; que omnes predictae littere per dictum Petrum litteratum modo, quo supra producte, vere et legitime emanate existunt, asserens in premissis plures non habere.

(26. §.) *Super possessione Bakonya, alio nomine Varalya, conditionali.*

1353. máj. 11. Item Nicolaus, filius Jacobi de Bakonya, exhibuit nobis quasdam duas litteras patentes domini Lodovici, pridem regis Hungarie, unam super collatione terre Bakonya, alio nomine Varalya vocata, ad tria aratra sufficientis sub ea conditione, ut unus homo panceriatus de predicta terra in quolibet regio

exercitu, sub vexillo regio semper servire teneatur, per eundem dominum Lodovicum regem Petro, filio Johannis et Nicolao, fratri suo, ac aliis eorum fratribus et filiis facta, sub anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo tertio, in vigilia festi penthecostes confectam; et aliam in festo umdecim milium virginum, anno domini M^o CCC^{mo} sexagesimo quarto emanatam, prescriptam priorem litteram confirmantem; veras atque iustas, asserens ulla (*így*) plura se habere.

1364. okt. 21.

(27. §.) *Super terra Libele.*

Item Johannes, filius Nicolai de Kereztur, exhibuit nobis quasdam quinque litteras; quatuor videlicet domini Karuli, olim regis Hungarie, unam privilegiam et tres patentes; quintam vero magistri Danch, comitis Zoliensis et de Komaron similiter privilegiam, quarum una, videlicet ipsius domini Karuli regis in se litteras domini Ladislai regis et conventus de Turoch, super donatione terre duorum aratrorum, per ipsum dominum Ladislaum regem Ipooch, filio Rachlon et Leustachio, filio Aladarii facta ac legitima statutione eiusdem terre emanatas continens et confirmans, anno domini M^o CCC^{mo} tricesimo, secundo Idus Aprilis, regni autem sui anno similiter tricesimo; alia autem eiusdem domini Karuli regis littera in octavis festi omnium sanctorum, sub anno domini M^o CCC^{mo} tricesimo secundo patenter exorta, pretactas litteras eiusdem privilegiales confirmabat; tertia autem earundem, videlicet eiusdem domini Karuli regis littera patens, in festo beate Lucie virginis et martiris, in anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo, inter alia explicabat, quod ipse dominus Karulus rex privilegium domini Andree regis, super donatione dicti terre duorum aratrorum, quam donationem idem dominus Andreas rex Dominico Rutheno pro suis servitiis ob suspicionem mortis cuiusdam servi sui, ut dictum extitisset per eosdem Ipooch et Leustachium facte, ab eisdem auferendo perpetuo fecisset, ex rationabilibus cautelis cassans et revocans memoratis filiis Leustachii et Ipooch remisisset et restituisset; quartam (*így*) autem earundem super statutione eiusdem terre, sub anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo patenter emanatam; quintam (*így*) vero et ultimam dicti magistri Danch comitis, in Visegrad in octavis festi beati Martini confessoris, sub anno domini M^o CCC^{mo} tricesimo secundo, inter alia Gregorium et Leustachium, filios Leustachii in facto dicte particule terre, unacum Lucasio et Paulo fratribus Sauli diutius in lite procedendo, tandem ex rationibus in eisdem

1330. ápr. 12.

1332. nov. 8.

1340. decz. 13.

1340.

1332. nov. 18.

(5. a. oldal.)

conscriptis, eandem particulam terre reoptinuissse conperimus manifeste, asserens nulla plura se habere preter transscriptiones earundem; que iuste et vere esse videbantur.

(28. §.) *Super quadam particula terre condicionali.*

1262. Item Andreas, filius Emerici, exhibuit nobis privilegium domini Bele regis, super collatione cuiusdam particule terre trium aratrorum, inter rivulos Chemerna et Libele vocatos adiacentis, per eundem dominum Belam regem Sebastiano, Dank et Stenk, filiis iobagionum de Lipto ad utendum facta, anno domini M^o CC^{mo} sexagesimo secundo, regni autem sui anno vigesimo septimo confectam (*így*); presentavit etiam quasdam litteras conventus de Turoch clausas, super legitima reambulatione et metarum erectione predicte terre trium aratrorum, in die beati Galli confessoris, anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo secundo emanatas veras et iustas, asserens nullas plures se habere.

(29. §.) *Super terra Mesehaza condicionali.*

1288. febr. 22. Item Thomas, filius Nicolai de Mesehaza, exhibuit nobis duas litteras; unam domini Ladislai regis, super donatione libertatis exercituantium, per ipsum dominum Ladislaum regem Mese et filiis suis, Ladislao videlicet Thome, Petro et Johanni
1293. márcz. 30. facta, in dominica Reminiscere, anno domini M^o (CCC^{mo}: *kitörölve*) CC^{mo} LXXX^{mo} octavo patenter emanatam; et aliam domini Andree regis in crastino passce domini, in anno eiusdem M^o CC^{mo} nonagesimo tertio confectam, pretactas litteras annotati domini Ladislai regis confirmantes et transscribentes; que vere et iuste extiterunt, asserens plures non habere.

(30. §.) *Super Benefalva condicionali.*

Item Nicolaus, filiis Petri de Benefalva, exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam domini Ladislai regis privilegiale, super donatione libertatis iobagionum de Lipto, per eundem Ladislaum regem Martino et Bene, filio Zeuche facta.
1287. márcz. 23. anno domini M^o CC^{mo} LXXX^{mo} septimo, decimo Kalendas Aprilis, regni autem sui anno sexto decimo emanatam; et aliam domini Karuli regis in festo beati Nicolai confessoris,
1340. decz. 6. anno gratie M^o CCC^{mo} quadragesimo emanatam, pretactas litteras domini Ladislai regis confirmantem: iustas et veras, asserens plures non habere.

(31. §.) *Super Malatyn.*

Item Gregorius, filius Stephani de Malatyn, cum fratribus suis exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam capituli ecclesie Strigoniensis, super concambio inter dominum regem et Andream, filium Andree, filii Lukach, filii Ond, ac filios et fratres eorum litteris in eisdem nominatos eomodo, quod idem dominus rex possessiones suas Malatyn et alteram Malatyn, alio nomine Mechefelde vocatas predictis nobilibus, idem (*így*) vero nobiles possessionem eorum Belezka vocatam, ipsi domino regi tradidissent, facto et inito feria secunda proxima ante festum assumptionis virginis gloriose, anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo primo; et aliam domini Lodovici, pridem excellentis regis Hungarie, anno domini M^o CCC^{mo} septuagesimo octavo, secundo Nonas mensis Augusti, regni autem sui anno tricesimo septimo, ambas privilegialiter emanatas, prescriptas litteras annotati capituli Strigoniensis transcribentes et confirmantes; iustas et veras, asserens plures non habere.

1341. aug. 13.

1378. aug. 4.

(32. §.) *Super Ilochfeu conditionali.*

Item Laurentius, filius Martini dicti Korch, exhibuit nobis quoddam privilegium conventus de Turoch, super donatione cuiusdam terre condam domine Aka, in superiori parte ville maioris Bobroch vocate, penes fluvium Jaloch existentis, per eandem dominam Martino, filio Paneste et filiis suis de consensu et voluntate magistri Danch, comitis Zoliensis facta. in quindenis festi nativitatis beati Johannis baptiste, anno domini M^o CCC^{mo} decimo septimo exortum; verum et iustum, asserens nullas plures litteras se habere.

1317. júl. 8.

(5. b. oldal.)

(33. §.) *Super quinta parte possessionis Raztoka, alio nomine Bobroch.*

Item Johannes, filius Myko et Blasius, filius Thome de Roztoka in suis et fratrum eorum personis, exhibuerunt nobis quasdam tres litteras privilegiales; (unam) super assignatione, seu datione quinte partis totius possessionis eorum, in districtu Lipto existentis acquisititie, per filios Domithka, Dionisium, filium Mark et quosdam alios fratres eorundem, Paulo et Myko, filiis Aladarii, Martino, filio Sepere, Stanizlao, filio Seleu, Paulo, filio eiusdem, Gorch, Bethlem, Matheo, filiis Serephil, Thome, Stephano, Matheo, Mark et Jan, filiis Bend tradita, feria tertia proxima post festum natalis domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} tricesimo sexto emanatam; et aliam

1336. decz. 31.

- capituli Scepsiensis (*így*) in crastino festi beati Bartholomei apostoli, anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo, super arbitrato decreto divisionis possessionis Bobroch in quinque partes, inter Radon et Demetrium ab una et Aladarium, filium Supere, Teodorum et Stepko parte ab altera fieri debende emanatam: tertiam vero comitis Jacobi de Scepus, olim similiter iudicis curie regie, super adiudicatione pretacte quinte partis dicte possessionis Rozteka sedecimo die octavarum festi beati Mychaelis archangeli, anno domini M^o CCC^{mo} septuagesimo quarto exortam; veras et iustas, asserens plures non habere exceptis tenore earundem.

(34. §.) *Super possessione Byhorfyaytul.*

- Item Stephanus, filius Iwanka, Mychael, filius Behar et Johannes dictus Nemes cum fratribus eorum, exhibuerunt nobis quasdam quatuor litteras; unam Clementis, curialis comitis de Lipto, super dimicatione duelli et reformatione cuiusdam pacis super quadam terra, inter villam Bobroch et villam Tarnoch adiacenti sine anno, secundo die sancti Nicolai confessoris; tres vero domini Ladislai regis; duas videlicet in anno domini M^o CC^{mo} LXXX^{mo} tertio et tertiam sine anno, omnes super restitutione particule terre predictae emanatas; veras et iustas, asserens nulla plura instrumenta se habere.

(35. §.) *Super possessione Oztoy.*

- Item Nicolaus, filius Georgii dicti Kurmus de Oztoy. exhibuit nobis quasdam tres litteras; unam capituli ecclesie Strigoniensis, super reambulatione et metarum erectione possessionis Oztoy vocate, octavo die festi beate Lucie virginis et martiris, anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo primo; aliam domini Lodovici, pridem incliti regis Hungarie sub anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo quarto, quinto Kalendas Aprilis, regni autem sui anno tredecimo, privilegialiter sub duobus sigillis suis pendentibus emanatam, pretactas litteras annotati capituli Strigoniensis confirmantem et transscribentem; tertiam vero eiusdem domini Lodovici regis, super restitutione diete possessionis Oztoy vocate. per comitem Liptoviensem prius occupate, Georgio Kornus dicto et Petro, suo fratri patrueli, per dictum dominum Lodovicum regem facta, in anno domini M^o CCC^{mo} septuagesimo secundo patenter emanatam; veras et iustas, asserens plures non habere.

(36. §.) *Super possessione Turapataka.*

Item Stephanus, filius Petri, Valentinus, filius Thome et Stephanus, filius Anthonii de Turapataka, exhibuerunt nobis

quasdam duas litteras; unam domini Ladislai, olim regis Hungarie, super donatione cuiusdam terre Turapataka vocate, per ipsum dominum Ladislaum regem Thome et Symoni, filiis Marcelli, Alberto et Dionisio, filiis Sybur, in concambium terre ipsorum Topla vocate facta, anno gratie M^o CC^{mo} septuagesimo octavo, regni autem sui anno septimo emanatam; et aliam domini Karoli regis, in festo beati Nicolai confessoris, anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo confectam, pretactas litteras domini Ladislai regis transscribentem et confirmantem; iustas et veras, asserentes (asserens-ből kijavítva) plures non habere.

1278.

1340. decz. 6.

(6. a. oldal.)

(37. §.) *Super possessione Mayocha.*

Item Nicolaus, filius Mese in sua, Martini et Laurentii, fratrum suorum et aliorum in personis, necnon Ladislaus, filius Mychaelis, Stephanus, filius Jacobi et Martinus, filius Mychaelis de Mayocha, exhibuerunt nobis quasdam duas litteras; unam conventus de Turoch, domino Karulo regi rescriptionalem, super reambulatione et metarum erectione cuiusdam silve, seu terre inter castra Liptovar et Arva existentis, in octavis epiphaniarum domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} decimo nono; et aliam domini Lodovici, pridem regis Hungarie, duobus sigillis suis pendentibus, super collatione cuiusdam terre, seu possessionis Mayocha vocate octo aratrorum, per ipsum dominum Lodovicum regem Mychaeli et Mese, filiis Ladislai, ac Philippo, filio Leustachii, filii eiusdem Ladislai ac fratribus et heredibus eorundem facta, sub anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo quinto, tertio Kalendas mensis Augusti, regni autem sui anno quartodecimo emanatas.

1319. jan. 13.

1355. júl. 30.

(38. §.) *Super terra trium aratrorum conditionali.*

Item iidem exhibuerunt quoddam privilegium dicti domini Lodovici regis, super donatione terre trium aratrorum, sub ea libertate, ut de ipsa terra duo homines armati tempore guerre et ardue expeditionis ipsius castri Lipto, fidelia servitia exhibere tenerentur, per ipsum dominum Lodovicum regem Mychaeli et Mese, filiis Ladislai ac Philippo, filio Leustachii, filii eiusdem Ladislai facta, anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo quinto, tertio Kalendas Augusti, regni autem sui anno quartodecimo, sub duobus sigillis suis duplicibus pendentibus emanatum; efficax et verum cum predictis; asserentes plures non habere exceptis casualibus.

1355. júl. 30.

(39. §.) *Super quadam particula terre trium aratrorum Brezna vocata.*

Item nobiles domine Anna, Margaretha et Dorothea vocate, filie Mayus de Brezyna, exhibuerunt nobis quasdam quatuor litteras; duas conventus de Turoch, unam super donatione cuiusdam terre inter Verbeche et Akalichna existentes, per Paulum, filium Myke de Akalichna, Myke genero suo et domine Kathe, sorori sue in perpetuum facte sub anno domini M^o CC^{mo} nonagesimo quinto; et aliam anno domini M^o CCC^{mo} tricesimo, pretactas priores litteras privilegiales transscribentem; tertiam quoque comitis Nicolai Drugeth, olim iudicis curie regie, super nova donatione et ratificatione predictae collationis pretacte particule terre trium aratrorum, per Marcum et Serephil, filios Petri de Akalichna facta, in dominica invocare (*így*) (invocavit-ból *kijavitva*) sub anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo quinto; quartam autem comitis Nicolai de Zeech, pridem iudicis curie regie privilegialem, super adiudicatione dicte particule terre, seu portionis possessionarie, vigesimo sexto die octavarum festi beati Mychaelis archangeli, anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo (tertio: *kitörölve*) septimo emanatas; iustas et veras, asserentes nullas plures se habere.

(40. §.) *Super Gergerfalva scultetiali.*

Item Mychael, filius Johannis exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam domini Georgii Bubek, magistri tavarnicorum reginalium, comitis Liptoviensis, super collatione scultetie ville Gergerfalva vocate, sub conditionibus litteris in eisdem specificatis, per eundem dominum Georgium Johanni, filio Nicolai facta, sabbato proximo ante festum sancte trinitatis, anno domini M^o CCC^{mo} LXXX^{mo}; et aliam domini Lodovici regis in festo beati Egidii abbatis, in anno domini M^o CCC^{mo} LXXX^{mo} primo confectas, pretactas litteras dicti domini Georgii confirmantem, legitime et iuste emanatas; asserens plures non habere.

(6. b. oldal.)

(41. §.) *Super possessione Kisolazy conditionali.*

Item Ladislaus, filius Georgii et Petrus ac Blasius, filii Johannis, dum super possessione eorum Kisolazy vocata conditionali instrumenta exhibere debuissent, allegarunt, quod ipsi super ipsa possessione eorum efficacia haberent instrumenta, sed quidam frater eorum Nicolaus, filius Johannis nomine, in presentem regium exercitum profectus eadem instrumenta secum

detulisset, ut ibi in ipso regio exercitu, per sua servitia a regia maiestate libertatem nobilitatis posset ipsis invenire et ideo eadem ad presens non valerent exhibere.

(42. §.) *Super Vezveres.*

Item magister Andreas, filius Bogo in sua et fratrum ac filiorum suorum personis exhibuit nobis duas litteras; unam domini Ladislai, olim regis Hungarie, super resignatione possessionum (possessionis-ból *kijavitva*) Nadasd, Vezverys et Magyerfalu vocatarum, quarto die post festum nativitatis beate virginis, sub anno domini M^o CC^{mo} LXXX^{mo} quinto; et aliam domini Andree regis sub anno domini M^o CC^{mo} nonagesimo tertio emanatas, transscribentem et confirmantem (*így* transscriptive et confirmative helyett) in se continentem tenorem quarundam litterarum privilegialium, olim domini Bele regis, super collatione cuiusdam planitie terre Vezverys appellate. continentis in se de terra arabili circa aratrum, per ipsum dominum Belam regem comiti Bagamerio facta, anno dominice incarnationis M^o CC^{mo} sexagesimo tertio, regni autem sui anno vigesimo octavo confectarum; efficaces et veras.

1285. szept. 11.

1293.

1263.

(43. §.) *Super terra seu possessione Magyerfalu.*

Item idem exhibuit nobis quoddam privilegium domini Ladislai regis, super collatione possessionis Magyerfalu vocate, per dominum Andream regem, cuius littere patentis tenor in eisdem litteris verbaliter conscriptus habeatur (*így*) Beucha videlicet (et *kitörölve*) Hauk Polko facta, anno domini M^o CC^{mo} nonagesimo (*így* octuagesimo helyett) tertio, regni autem sui anno undecimo emanatum; efficax et verum.

1230.

1283. szept. 3.
előtt.

(44. §.) *Super Nadasd.*

Item idem exhibuit nobis quasdam tres litteras; unam domini Bele super concambiali donatione terre, seu ville Nadasd vocate, per eundem dominum Belam regem Bagamerio, filio Lauryni, pro terris eiusdem Paloucha et Sygra vocatis facta, in crastino sancti Dominici confessoris, sine anno emanatum; et aliam domini Stephani regis privilegiale, anno domini M^o CC^{mo} septuagesimo, regni autem sui anno primo; tertiam vero domini Andree regis, anno dominice incarnationis M^o CC^{mo} nonagesimo tertio, ambas tenorem quarundam litterarum privilegialium dicti domini Bele regis, super premissa concambiali donatione dicte terre Nadasd vocate, anno domini M^o CC^{mo} sexagesimo nono, regni autem sui anno tricesimo quarto emanatam; veras et iustas.

1269. aug. 6.

1270.

1293.

(47. §.) (*Super exemptione de numero hospitum. simulcum terris Nadasd, Vezverys, Magyerfalu, Bobroch, Vasych et Chorba.*)

Item idem exhibuit nobis quasdam litteras domini Ladislai regis patentes, super exemptione de numero hospitum et aggregatione in collegium nobilium regni, comiti Bagamerio et filiis suis ac filiis Serephil, simulcum terris et possessionibus ipsorum videlicet Nadasd, Vezverys, Magyerfalu, Bobroch, Vasych et Chorba vocatis, necnon terris et possessionibus dictorum filiorum Serephil: Zenthpetur, Zenthimklos (*így*) et Hogfalva vocatis, per ipsum dominum Ladislaum gratiose facta, in octavis apostolorum Philippi et Jacobi, anno domini M^o CC^{mo} LXXX° sexto emanatas.

1286. māj. 8.

(48. §.) (*Super collatione silve deserte inter aquam Gybe et terminos comitatus de Scepus existentis, cum pratis Turapola et Vyhodna nuncupatis.*)

Item idem Andreas, filius Bogo adhuc exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam domini Bele, olim regis Hungarie, super collatione cuiusdam silve deserte, existentis inter aquam Gybe et limites, seu terminos comitatus de Scepus, in qua quidem silva pratum Turapola et pratum Vyhodna et rivulus Vanych nuncupatus haberentur, per ipsum dominum Belam regem comiti Bagamerio (*így*) et suis heredibus in perpetuum facta, feria sexta proxima post festum beati Luce ewangeliste, anno domini M^o CC^{mo} sexagesimo nono patenter emanatam; et aliam domini Ladislai regis super collatione eiusdem silve, anno domini M^o CC^{mo} LXX^{mo} tertio, regni autem sui anno primo confectam; que omnia instrumenta predicta vera et iusta esse censentur, asserentes plura exceptis quibusdam litteris metalibus, prohibitoriis et protestationalibus ac tenoribus non habere.

1269. okt. 25.

1273.

(49. §.) (*Super donatione possessionis condam Johannis litterati, Madachfelde vocate.*)

Item magister Johannes, filius Egidii de Cholto in sua et Martini, fratris sui uterini personis, exhibuit nobis quasdam tres litteras; unam domini nostri Sigismundi regis, super donatione possessionis condam Johannis litterati ignis incendii supplicio propter suam falsariam condemnati Madachfelde vocate, per ipsum dominum Sigismundum regem eisdem Johanni et Martino, pro eorum fidelitatibus et servitiis in perpetuum date in Themesvar, feria secunda proxima ante festum beati Mychaelis archangeli, in anno domini M^o CCC^{mo} nonagesimo patenter emanatam; et aliam capituli Scepsiensis, super legit-

1390. szept. 26.

1390. nov. 19. tima statutione eiusdem possessionis, sabbato proximo post octavas festi beati Martini confessoris, anno in eodem confectam privilegialem; tertiam vero nostram, super erectione metarum eiusdem possessionis, duodecimo die presentis congregationis nostre generalis universitati nobilium comitatus Liptoviensis, feria quarta proxima post festum nativitatis beate virginis, in anno domini M^o CCC^{mo} nonagesimo primo, prope villa Bodogazonfalva celebrata, similiter privilegialiter exortam; veras et iustas, asserens plures non habere.
1391. szept. 24.

(Itt a szöveget a következő czimtől egy vonással elkülöníti.)

(50. §.) *Super possessione Zenthpetur et aliarum subscriptarum.*

Item Gregorius et Ladislaus, Egidius et Sandur, filii Nicolai, filii Alexandri de sancto Petro, exhibuerunt nobis quoddam privilegium domini Lodovici regis, duobus sigillis suis pendentibus, uno videlicet in partibus Bozne deperdito et alio novo consignatum, super nova donatione possessionum Zenthpetur, Tornalya, Jemnek, Zenthlylek, Chichkoteleke, Damssteleke, Vayrysou et medietate possessionis Vycarisaylyse¹⁾ nuncupatarum, quarum inventionis privilegium pristinum ignis incendio exustum fore predicto domino Lodovico regi Nicolaus, filius Alexandri in sua, item Petrus et Andreas, fratrum suorum personis querulose dixissent; eisdem per ipsum dominum Lodovicum regem facta, anno

(7. b. oldal.)

1360. jún. 24. domini M^o CCC^{mo} sexagesimo, octavo Kalendas Julii, regni autem sui anno decimo nono exortum, efficax et verum, asserens in facto earundem possessionum nullas plures se habere. Exhibuerunt etiam quasdam litteras patentes eiusdem domini Lodovici regis, super donatione fori in dicta possessione Zenthpetur celebrari consueti, per eundem dominum Lodovicum regem facta, in festo conversionis beati Pauli apostoli, anno domini M^o CCC^{mo} sexagesimo tertio confectas, similiter veras.
1363. jan. 25.

(51. §.) *Super Zenthmiklos et aliis.*

Item Andreas, filius Pangratii et Jacobus, filius Serephil, exhibuerunt nobis quoddam privilegium domini Lodovici regis, duobus sigillis suis pendentibus, uno videlicet in partibus Bozne deperdito et alio novo duplicibus vallatum, super nova donatione possessionum: Zenthmiklos, Jalochmelleke, alio nomine

¹⁾ Igy Vycarisaylyse h.

Hakylise, Perbenye, Javor, Haraduk et Vicarisyaylise (*így*) vocatarum, quarum pristinum privilegium super acquisitione earum confectum Pangratius de sancto Nicolao, ignis incendio exustum fore, prefato domino Lodovico supplicative retulisset, per eundem dominum Lodovicum regem, simulcum donatione fori in dicta Zenthmiklos celebrari consueti, memoratis Pangratio, Andree, Johanni et Petro, filiis suis, necnon Jacobo et Philippo, filiis Serephil, fratribus eiusdem Pangratii patreulibus in perpetuum facta, anno domini M^o CCC^{mo} sexagesimo, octavo Kalendas Julii, regni autem sui anno decimo nono emanatum, verum et iustum, asserentes plures non habere. 1360. jún. 24.

(52. §.) *Super libertate civitatis Lipche.*

Item Hans, iudex libere ville Lipche vocate, in sua ac iuratorum civium et universorum hospitem eiusdem libere ville personis, exhibuit nobis quasdam litteras patentes domini Karuli, olim regis Hungarie, in festo beati Martini confessoris, anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo emanatas, continentes in se transscriptive et confirmantes litteras domini Ladislai regis privilegiales, anno domini M^o CC^{mo} septuagesimo quarto privilegialiter confectas, transscribentes et confirmantes tenorem quarundam litterarum similiter privilegialium, olim domini Stephani regis super libertate eorundem civium et hospitem regalium de Lipche, modo et ordine litteris in eisdem declarato, eisdem per ipsum dominum Stephanum regem facta sub anno domini M^o CC^{mo} septuagesimo, octavo Kalendas Julii, regni autem sui anno primo confectarum, veras et iustas, asserens plures preter tenorem earundem non habere eo, quod dum iudex eiusdem civitatis in anno, cuius iam tertia instaret revolutio, in exequendis causis eiusdem civitatis ad curiam regiam transferre voluisset et primordiales litteras dicte libertatis eorum secum detulisset, quidam malefactor in Zolio cum sua valisia, in qua eadem instrumenta litteralia ipsius civitatis condita et reposita extitissent, apud domum Nicolai, filii Nicolai de Cheren, simulcum eiusdem duobus equis furtive recessisset, et sic eadem instrumenta eorum ab ipsis (ab: *kitörölve*) essent alienata et deperdita, ut hoc cunctis Zoliensis et Liptoviensis provinciarum nobilibus et alterius status hominibus constaret evidenter. 1340. nov. 11. 1274. 1270. jún. 24.

(53. §.) *Super libertate Rosumbergh.*

Item Hans, iudex de Rosumbergh, in sua et civium iuratorum ac ceterorum hospitem de eadem Rosumbergh personis, exhibuit nobis quasdam duas litteras domini Karuli, olim regis

1340. nov. 14. Hungarie, ambas patentes super libertatibus eiusdem civitatis Rosumbergh et pertinentiarum suarum, feria tertia proxima post festum beati Martini confessoris, anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo emanatas, unam earundem metas ipsius civitatis in se continentem, efficaces et veras, asserentes (*így*) plures non habere.

(54. §.) *Super libertate Gybe.*

1297. Item Nicolaus, iudex civitatis, seu libere ville Gybe vocate, exhibuit nobis quasdam litteras domini Andree regis, sub anno domini M^o CC^o LXXX° septimo, continentes tenorem quarundam
l(. . . . .)

(8. a. oldal.)

1285. litterarum domini Ladislai regis privilegialium, anno domini M^o CC^{mo} LXXX^{mo} quinto, regni autem sui anno decimo quinto, transscribentem et confirmantem quasdam litteras domini Stephani regis privilegiales, que privilegium domini Bele regis, anno domini M^o CC^{mo} sexagesimo quinto, duodecimo Kalendas Augusti, regni autem sui anno tricesimo, super (s: *kitörölve*) libertate predictae libere ville per eundem dominum Belam regem eidem facta confectum, metas eiusdem ville in se continens (*így*). asserens plura non habere.

1265. júl. 21.

(55. §.) *Super una sessione seu curia in Cheremna.*

1360. máj. 2. Item Nicolaus, filius Johannis et Johannes, filius Thome de Akalchna (*így*), exhibuerunt nobis quoddam privilegium capituli Scepsiensis, in crastino festi beatorum Philippi et Jacobi apostolorum, anno domini M^o CCC^{mo} sexagesimo, super quadam compositione inter magistros Marcum et Serephinum, filios Petri de Akalichna ab una, ac Johannem et Mochk. filios Myko, Nicolaum, Gregorium, Thomam, Niklinum et Mychaelem, filios Johannis facta emanatum, in qua videlicet compositione iidem magistri Marcus et Serephil quandam sessionem, seu fundum curie cuiusdam possessionis ipsorum Cheremna vocate, cum terra arabili unius aratri regalis mensure prenominationis filiis Myko et filiis Johannis in perpetuum dedisse dinoscuntur; idem vero filii Myko et filii Johannis omni iuri possessionario, quod in dicta Akalichna, vel aliis quibuscumque possessionibus dictorum Marci et Serephil habuissent, renunciassent (*így*) perhibentur; veras et iustas, asserentes plures non habere.

(56. §.) *Super quadam particula possessionaria in Zelniche. alio nomine Benkhaza vocata conditionali.*

Item Jacobus, filius Nicolai dicti Beulch in sua et eiusdem patris, necnon Georgii, Jacobi, Andree, Nicolai, Philippi et Alberti, fratrum suorum personis, exhibuit nobis quasdam tres litteras; unam videlicet magistri Dominici, olim comitis Zoliensis, anno domini M^o CCC^{mo} quarto, super donatione cuiusdam particule terre, quam Benk, filius Dobron de Zelniche cum populis et villanis de villa Zelniche communiter usque tunc tenuisset, sub metis litteris in eisdem conscriptis, per ipsum magistrum Dominicum comitem predicto Benk, filio Dobron, in perpetuum facta conditionali emanatam; aliam magistri Georgii Bubek, tavarnicorum reginalium magistri, feria tertia proxima post dominicam epiphaniarum domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} LXXX^{mo} octavo, super donatione unius sessionis Benkhaza vocate et unius molendini ac pertinentiarum eorundem Nicolao dicto Beulch et filiis suis pre-nominatis, sub ea conditione, ut iidem comiti Liptoviensi pro tempore constituto cum uno equo exercitualmente servire tenerentur, per ipsum magistrum Georgium Bubek facta, emanatam; tertiam vero magistri Johannis, filio Egidii vicecomitis et iudicum nobilium comitatus Liptoviensis, super divisione picte portionis possessionarie, seu sessionis in quatuor partes et statutione trium partium earundem memorato Jacobo, filio Nicolai Beulch dicto, quarte vero partis earundem Thome, filio Pethrech et Benedicto, filio eiusdem, sub distinctione metarum litteris in eisdem conscriptarum per ipsos vicecomitem et iudices nobilium factis (*így*), feria quarta proxima post festum beati Mychaelis archangeli, anno domini M^o CCC^{mo} nonagesimo exortam, hoc subiungendo, quod pre-nominatus olim Benk, filius Dobron, sine heredibus sexus masculini ab hac luce decessus extitisset et pretacta portio sua possessionaria sibi per pre-nominatum Georgium Bubek, comitem Liptoviensem, sub prescripta servitute conditionaria sibi ac patri et fratribus suis pre-mosso modo (*így*) tradita extitisset, excepta quarta parte eiusdem memorato Thome, filio Petrach et Benedicto, filio eiusdem, pro quarta puellari domine matris eiusdem Thome, sororis Benk prenotati; plures autem litteras non haberent; que iuste sunt reperte.

1304.

1388. jan. 7.

1390. okt 5.

(8. b. oldal.)

(57. §.) *Super particula terre de Tarnouch excisa conditionali.*

Item Laurentius, filius Pauli et Mychael, filius Zurchek, filii Pauli, filii Benes, exhibuerunt nobis quasdam sex litteras:

- unam domini Andree regis, super collatione cuiusdam particule terre de terra ville Tarnouch separate Lyuben, Martino Lyubach, Paulo et Stephano, filiis Benes, per dictum dominum Andreani regem, sub metarum in eisdem litteris conscriptarum cursibus, per ipsum dominum Andreani regem, sub conditionaria servitute filiorum iobagionum Liptoviensium facta, anno domini M^o trecentesimo (*így*), undecimo Kalendas Augusti; et aliam eiusdem domini Andree regis, super (sub-*ból kijavitva*) eadem collatione, anno domini M^o (CCC *kitörölve*) CC^{mo} nonagesimo nono patenter emanatas; tertiam conventus de Turoch compositionalem, metas dicte terre in se continentem, in predicto anno domini M^o CCC^{mo} confectam; quartam eiusdem conventus de Turoch, anno domini M^o CCC^{mo} decimo nono, quasdam litteras magistri Danch super donatione dicte portionis possessionarie per Lybach Thome, filio Lyben, coram ipso magistro Danch facta, in octavis passce domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} decimo quarto emanatas in se transscribentem; quintam vero predicti conventus de Turoch, super traditione tertie partis cuiusdam terre, seu portionis Lyubach per Andreani, filium Stephani, Johanni, filio Martini et quibusdam fratribus suis data, anno domini M^o CCC^{mo} vigesimo secundo; sextam vero predicti conventus de Turoch, anno domini M^o CCC^{mo} tricesimo primo confectam, tenorem litterarum magistri Danch comitis Zoliensis, in facto donationis loci unius molendini, in fluvio Naradpataka existentis ac unius nemoris, in octavis festi beati Jacobi apostoli, anno in eodem exortam, veras et iustas; asserentes plures non habere.

(58. §.) *Super quodam molendino.*

- Item Frank, civis de Lipche, in sua et Petri de Palugya personis exhibuit nobis litteras patentes domini Lodovici, pridem excellentis regis Hungarie, in die cinerum, anno domini M^o CCC^{mo} LXX^{mo} primo, confirmantes et transscriptive in se habentes quasdam duas litteras; unam scilicet eiusdem domini Lodovici regis patentem, sub secreto suo sigillo super collatione cuiusdam loci molendini in fluvio et civitate Lipche Liptoviensi habiti, per ipsum dominum Lodovicum regem Johanni, filio Alexandri de Izkaros gratiose dati et collati, feria quarta proxima post festum penthecostes, anno domini M^o CCC^{mo} sexagesimo nono emanatam; [aliam] vero prepositi et conventus monasterii de Turoch, super legitima statutione eiusdam loci molendini eidem magistro Johanni facta, feria sexta proxima post festum beati Jacobi apostoli, anno domini in eodem confectam; veras iustas et legitimas hoc [subiungendo], quod predictus magister Johannes, filius Alexandri, cui

[videlicet dictus] locus molendini premissis modo donatus extisset, [predictum] locum molendini sibi et annotato Petro de Palugya in perpetuum vendidisset, sed ipsorum littera venditionalis, seu emptionalis ad presens apud ipsum non haberetur, nisi in termino ulteriori posset invenire.

(59. §.) *Super Vidafelde.*

Item Ladislaus, filius Nicolai de Vidafelde, exhibuit nobis tres litteras privilegiales; unam magistri Thome, filii Petri, comitis Liptoviensis et Crisiensis, super divisione possessionis Vidafelde inter Nicolaum et Johannem, filios Bartholomei (ab una), Petrum et Johannem, filios Andree, filii eiusdem Bartholomei, parte ab altera facta et habita, octavo die quindenarum festi beati Johannis baptiste, anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo emanatam; et aliam domini Nicolai Konth, olim regni Hungarie palatini, in octavis festi Passce domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} sexagesimo primo confectam, pretactas litteras privilegiales annotati comitis Thome de verbo ad verbum transscribentem; tertiam vero Egidii, prepositi et conventus de Turoch super divisione iterata dicte possessionis Vidafelde, inter Mathiam et Ladislaum, filios Nicolai, filii Bartholomei ab una, et Johannem, filium Andree, Gregorium et Ladislaum, filios Petri, parte ab altera, iuxta arbitrium proborum virorum metalli sequestratione litteris in eisdem specificata mediante, facta in dominica invocavit, anno domini M^o CCC^{mo} LXX^{mo} septimo exortam, iustas et veras; asserens plures non habere.

1350. júl. 15.

1361. ápr. 4.

1377. febr. 15.

(9. a. oldal.)

(60. §.) *Super quadam particula terre unius aratri in Topla apud manus regias esistenti.*

Item Johannes, filius Nicolai de Iwankahaza, exhibuit nobis quasdam quatuor litteras; unam conventus de Turoch, super donatione concambiali cuiusdam particule terre in Topla existentis per magistrum Demetrium, comitem de Zolum, usui unius aratri sufficientis, metis litteris in eisdem declaratis, a terris populorum de eadem Topla separate Iwanka, filio Zalok data et tradita, anno domini M^o CC^{mo} nonagesimo octavo; et aliam domini Andree regis, sub anno domini M^o CCC^{mo} confectam, pretactas litteras conventus de Turoch transscribentem et confirmantem; tertiam magistri Danch, comitis de Zolio, super collatione cuiusdam particule terre in Medekus, penes terram Jacobi, filii Iwanka existentis, eidem Jacobo et suis heredibus, sub distinctionibus metarum litteris in eisdem

1298.

1300.

1332. decz. 13. conscriptarum, per ipsum magistrum Danch comitem facta, in octavis sancti Nicolai confessoris, anno domini M^o CCC^{mo} tricesimo secundo confectam; quartam vero et ultimam predicti conventus de Turoch anno domini M^o CCC^{mo} tricesimo quarto privilegialiter emanatam, prescriptas litteras ipsius magistri Danch confirmantem; veras et iustas, asserens plures non habere.
- 1334.

(61. §.) *Super quadam particula terre duorum aratrorum. de superiori Palugia excisa, conditionali.*

- Item Laurentius, filius Stephani, exhibuit nobis tres litteras; unam domini Ladislai regis, super donatione et statutione cuiusdam particule terre duorum aratrorum de minori villa Palugya excise, per magistrum Demetrium, comitem Zoliensem ad mandatum domini Ladislai regis Benedicto, Marco et Mauritio filiis iobagionum metali distinctione mediante litteris in eisdem specificata facta et habita, et per ipsum dominum Ladislaum regem confirmata, anno domini M^o (CCC^{mo} *kitörölve*) CC^{mo} LXXX^{mo} septimo emanatam; et aliam Iwanka prepositi et conventus de Turoch, super venditione pretacte particule terre duorum aratrorum, per prenomatos Marcum, Benedictum et Mauritium, Nicolao, Paulo et Petro, filiis Chyma Juahon, Johanni, Iwanka et Chyma, filiis iobagionum pro novem marcis denariorum facta metas eiusdem in se continenti, feria secunda proxima post festum beati Galli confessoris, anno domini M^o CC^{mo} [LXXX^{mo} octavo] exortam, tertiam autem domine Elizabeth regi[ne] preceptoriam in facto molestationis dicte particule terre comiti Liptoviensi transmissam, iustas et veras; asserens veras (*így* : plures *helyett*) non habere.
- 1287.
1288. okt. 18.

(62. §.) *Super quadam particula terre iuxta fluvium Cheremna existente.*

- Item Andreas, filius Emerici, exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam conventus de Turoch privilegialem super p[er]petua]li venditione cuiusdam particule terre, quam Demetrius, filius Pauli cum filiis suis: Fabiano videlicet Markalf. Ipolito, Nicolao et altero Nicolao, sub privilegio domini Bele regis piissimi, pro tunc se possedissee per eosdem pro quindecim marcis fini argenti Nicolao et Paulo, filiis Ztenk, eorumque heredibus perpetuo facta, feria tertia proxima post dominicam Misericordias domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} sexto emanatam, metas dicte particule terre in se continentem; et aliam domini Lodovici, pridem regis Hungarie, feria quinta proxima post festum beati Stanizlai martiris, anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo secundo emanatam, magistris Ste-
1306. ápr. 19.
1352. máj. 10.

phano et Georgio Bebek comitibus de Liptovia, in facto dicte terre emptitie preceptorie loquentes, iustas et veras; asserens plures non habere.

(63. §.) *Super Selniche, que nunc vocatur Isipfalva.*

Item nobilis domina relictā Nicolai, filii Iwanka de Isipfalva exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam olim domini Ladislai regis super collatione libertatis filiorum iobagionum Liptoviensium, per ipsum dominum Ladislaum regem Benedicto, Stephano, filiis Kevel in villa Selniche facta, tertio die beatorum Philippi et Jacobi apostolorum, anno domini M^o CCC^{mo} LXXX^{mo}

1286. máj. 3.

(9. b. oldal.)

sexto; et aliam domini Lodovici regis, secundo die festi beati Egidii confessoris, anno domini M^o CCC^{mo} sexagesimo primo emanatas, magistro Georgio dicto Bubek, comiti Liptoviensi preceptorie loquentes et directas, seriem dictarum litterarum domini Ladislai regis in se continentes, iustas et veras; asserens plures non habere.

1361. szept. 2.

(64. §.) *Super terra Lazon conditionali.*

Item Petrus, filius Mathe, et Laurentius de Lason exhibuerunt nobis quasdam duas litteras domini Lodovici regis, in festo beatorum Petri et Pauli apostolorum, in anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo octavo; et aliam feria quinta proxima ante festum beati Demetrii martiris, anno domini M^o CCC^{mo} LX^{mo} quarto, in quibus continebatur, ut idem dominus Lodovicus rex, viso registro super examinatione instrumentorum nobilium comitatus Liptouiensis confecto agnoscens, dominum Karulum regem, patrem suum, litteras domini Ladislai regis in sui presentia exhibitas acceptasse et in registro conscribi fecisse magistris Georgio et Stephano dictis Bubek comitibus Liptoviensibus mandasset, ut gratiam et libertatem per ipsum dominum Ladislaum regem, predecessores Pauli, filii Iwan factam et concessam deberent firmiter observare, nec eundem Paulum ad facienda servitia rusticalia compellere deberent; servitia autem filiorum exercituantium facere tenerentur; iustas et veras; asserens plures non habere.

1358. jún. 29.

1364. okt. 24.

R. Károly király
korabeli regis-
trum.

(65. §.) *Super Sceuniche.*

Item Petrus, filius Stephani, filii Johannis de Sceuniche, exhibuit nobis quasdam duas litteras domini Lodovici, pridem regis Hungarie; unam videlicet super nova donatione dicte possessionis Sceuniche, cuius instrumenta litteralia casualiter

combusta extitisse per predictum Stephanum, patrem ipsius Petri, dicto domino Lodovico regi dicta (*így*) extitissent (*így*), (eisdem: *kitörölve*) eidem Stephano sub eisdem metis, quibus per eundem usque tunc usa extitisset et possessa, per ipsum dominum Lodovicum regem facta, in vigilia festi assumptionis beate virginis, anno domini M^o CCC^{mo} LXXX^{mo}; aliam vero sabbato proximo ante dominicam iudica, anno domini M^o CCC^{mo} LXXX^{mo} primo transscribente (*így*) de verbo ad verbum et confirmantem quasdam litteras capituli Scepsiensis, super reambulatione et metarum predictae possessionis erectione confectas et ipsi domino Lodovico regi rescriptionales, iustas et veras; asserens plures non habere.

(66. §.) *Super quadam particula terre, que nunc Veresmilufyaha-
haza vocatur.*

Item Ladislaus et Nicolaus, filius Mychaelis de Tarnochfeu, exhibuerunt nobis duas litteras; unam magistri Danch, anno domini M^o CCC^{mo} nono emanatam, in qua continebatur, quod Benedictus, Thomas, Laurentius et Teodorus, filii Detrici, ipsum magistrum Danch petivissent, ut portionem Teodori fratris ipsorum, Egidio cognato et proximo eorum consentiret redimendam; unde idem magister Danch ipsam terram, seu portionem Teodori predicto, Egidio et suis successoribus pro decem marcis argenti dedisset et statuisset perpetuo possidendam, de consensu et voluntate predictorum; aliam vero conventus de Turoch, in festo beati Marcelli pape, anno domini M^o CCC^{mo} decimo confectam, in qua continebatur, quod Thomas Laurentius et Theodorus, filii Detrici pro se et pro fratre ipsorum Benedicto ab una, Egidius, filius Panyk ex altera, in presentia dicti conventus confessi fuissent, quod cum Teodorus partem terre sue ordine iudiciario decem marcarum perdidisset, idem (*így*) filii Detrici ipsum Egidium, generem dicti Benedicti, bona voluntate et consensu extra portionem terre Radon permisissent pro decem marcis remutare; alii autem quidam articuli et mete dicte terre in eisdem continentur, iustas et veras; asserens plures non habere.

(10. a. oldal.)

(67. §.) *Super terra quatuor aratrorum, que contiguatur terre Latinorum et ex alia parte adiacet prope terram comitis Meche, que nunc Zenthmiklos vocatur, apud manus regias habita.*

Item Petrus, filius Philpus, exhibuit nobis quoddam privilegium domini Bele regis, super collatione cuiusdam terre quatuor aratrorum cum loco curie et ecclesia, quam idem

dominus Bela rex, Marcus de Lipto et Nicolao, filio eiusdem perpetuo contulit possidendam, sub anno domini M^o CC^{mo} sexagesimo octavo, regni autem sui anno tricesimo tertio emanatum, efficax et verum.

1268.

(68. §.) *Super Zelniche.*

Item Andreas, filius Thome de Zelenchefe in sua et Ladislai, filii Petri, personis exhibuit nobis quasdam litteras privilegiales capituli ecclesie Budensis, die dominico proximo post festum beati Jacobi apostoli, anno domini M^o CCC^{mo} LXXX^{mo} quarto emanatas, transscribentes de verbo ad verbum quasdam litteras privilegiales domini Karuli regis super collatione cuiusdam possessionis, seu ville Zelniche vocate, per dominum Ladislaum regem Mychaeli, filio Zudine et Mathie, filio eiusdem, ipsorumque heredibus facta, anno gratie M^o CCC^{mo} tricesimo, regni autem sui anno similiter tricesimo emanatas, hoc subiungendo, quod prescripte littere privilegiales ipsius domini Karuli regis ad presens apud ipsos non haberentur, sed eedem in conservatorio, seu repositorio condam magistri Johannis de sancto salvatore, pridem prothonotarii nostri eidem in exequendis quibusdam causis eorum,¹⁾ producte et exhibite haberentur. quas in termino ulteriori, si necesse esset, de predicto conservatorio excipiendo valerent exhibere, plures autem non haberent.

1384. júl. 31.

1330.

(69. §.) *(Super erectione metarum terre, existentis inter rivulos Cheremna et Libele trium aratrorum, facta.)*

Item Andreas, filius Emerici, exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam conventus de Turoch domino Lodovico regi ad suum litteratorium mandatum rescriptam²⁾ in festo beati Galli confessoris, anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo secundo emanatam continentem, quod homo regius et testimonium dicti conventus de Turoch metas cuiusdam terre, inter quosdam rivulos Cheremna et Libele vocatos habite, ad tria aratra sufficientis, reambulando regalique mensura mensurando ad tria aratra sufficientem fore reperissent, et metas eiusdem undique erigendo eandem terram Andree, filio Nicolai, Mychaeli, Stephano, Nicolao, Petro, Lucasio et Paulo, filiis eiusdem Andree, Petro et Nicolao, filiis Thome, Nicolao, filio Nicolai, Johanni et Symoni, filiis Laurentii, Nicolao, filio Pauli, Andree et Stephano, filiis Emerici statuissent; aliam vero eiusdem domini Lodovici regis in vigilia

1352. okt. 16.

¹⁾ producte : *kitörölve.*

²⁾ rescriptas-ból *kijavítva.*

1353. aug. 14. assumptionis beate virginis, anno domini M° CCC^{om} quinquagesimo tertio emanatam, magistris Stephano et Georgio dictis Bubek comitibus de Lipto in eo, ne iidem memoratos nobiles in eorum iuribus et terris legitimis molestare presumperent, preceptorie directas, veras et iustas; asserens plures non habere.

(70. §.) *Super Kelemenfalva.*

- Item Johannes, filius Pauli et Paulus, filiis Ladislai de Kelemenfalva exhibuerunt nobis quasdam tres litteras; unam
1264. domini Bele, olim regis Hungarie, anno domini M° CC^{mo} sexagesimo quarto; aliam domini Ladislai regis in festo beati
1278. okt. 16. Galli confessoris, sine anno; tertiam vero eiusdem domini
1278. Ladislai regis, anno domini M° CC^{mo} septuagesimo octavo

(10. b. oldal.)

privilegialiter exortas, super donatione terre ad tria aratra sufficientis, per predictum dominum Belam regem Clementino, sub metarum distinctionibus facta et per ipsum dominum Lodovicum,¹⁾ confirmata emanatas, veras et iustas; asserentes plures non habere.

(71. §.) (*Super Roztoka.*)

- Item Petrus, filius Martini de Roztoka, exhibuit nobis quasdam quinque litteras; quatuor videlicet comitis Jacobi de Scepus, olim iudicis curie regie, quintam vero conventus de Turoch; quarum una, videlicet dicti comitis Jacobi adiudicatoria, decimo die octavarum festi beati Mychaelis archangeli,
1374. okt. 15. anno domini M° CCC^{mo} septuagesimo quarto emanata, alia vero eiusdem comitis Jacobi, feria quinta proxima ante dominicam letare, super resignatione quarte partis recte quinte partis possessionis Roztoka per Bricium et Paulum, filios Beke, Petro et Johanni, filiis Martini facta, anno domini
1375. M° CCC^{mo} LXX^{mo} quinto; tertiam eiusdem comitis Jacobi, super resignatione totalis portionis possessionarie eorundem filiorum Marci per Thomam filium Marci, Lachk, filium Fabiani et Demetrium, filium eiusdem Fabiani, eisdem filiis Martini facta, sabbato proximo ante festum beati Martini confessoris,
1376. nov. 8. anno domini M° CCC^{mo} septuagesimo sexto patenter confectam; quartam predicti conventus de Tuoch (*igy*), super resignatione quarte partis directe²⁾ quinte partis possessionis Roztoka per Bricium, filium Beke et eundem Beke patrem

¹⁾ *Igy* : Ladislaum helyett.

²⁾ *Igy* : recte h.

ac Laurentium, fratrem eiusdem Petro, filio Martini facta, in festo beatorum Petri et Pauli apostolorum in dicto anno domini M^o CCC^{om} LXX^{om} sexto; quintam autem et ultimam pretitulati videlicet comitis Jacobi privilegialis (*így*) quarto die vigesimi sexti diei octavarum festi penthecostes, anno domini M^o CCC^{mo} LXXX^{mo} septimo exorta (*így!*) prescriptas litteras patentes dicti comitis Jacobi transscribens habebantur (*így!*), iustas et veras; asserens plures non habere.

1376. jún. 29.

1387.

(72. §.) (*Super terra Topla.*)

Item Paulus, filius Ladislai, Simon, filius Ladislai, Lucas, filius Georgii ac Valentinus, filius Benedicti, exhibuerunt nobis quasdam litteras patentes magistri Danch, comitis Zoliensis, super donatione cuiusdam particule terre de terra ville Topla, certis metis litteris in eisdem conscriptis separate per ipsum magistrum Danch, Stephano et Jacobo, filiis Luchk perpetuo facta, anno domini M^o CCC^{mo} vigesimo emanatas, veras et iustas; asserens plures exceptis tenoribus earundem non habere.

1320.

(73. §.) (*Super extradatone quarte puellaris de terra Topla.*)

Item iidem exhibuerunt nobis quasdam litteras dicti conventus de Turoch, in octavis festi beati Mychaelis archangeli, anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo quinto, transscribentes quasdam litteras comitis Mychaelis, vicecomitis Liptoviensis et quatuor iudicum nobilium, super extradatone quarte puellaris domine matris Pooch, Ladislai et Egidii eisdem Poch, Ladislao et Egidio, filiis Stephani¹⁾ Beke, filio Petri, Mark et Mychaeli, filiis Mylath per Johannem, filium Martin! de eorum possessione cum possessionaria datione facta, feria sexta proxima post festum beati Jacobi apostoli anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo quinto emanatas, veras, iustas et legitimas; asserens plures (*így*) non habere.

1345. okt. 6.

1345. júl. 29.

(11. a. oldal.)

(74. §.) (*Super possessionibus Magyerfalu et Akalichna.*)

Item Alexander, filius Andree de Magyerfalu super eadem possessione Magyerfalu exceptis aliis suis instrumentis, prius per ipsum coram nobis exhibitis et presenti registro insertis, adhuc quasdam litteras capituli ecclesie Scepsiensis alphabeto intercisas, super erectione metarum dicte possessionis Magyerfalu vocate a possessione Akalichna facta, anno domini M^o CCC^{mo}

1357.

¹⁾ Bubek : *kitörölve*.

quinguagesimo septimo emanatas, veras et iustas; asserens plures (*így*) non habere.

(75. §.) (*Super Zelnichefeu.*)

Item Johannes, filius Phile, exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam conventus de Turoch, super impignoratione unius quartalis terre ac curie et edificiorum eiusdem per Fabianum, filium Lachk, Andree, filio Pauli de eadem, in eadem possessione Zelnichefeu tradita, feria quinta proxima post festum beati Jacobi apostoli, anno domini M^o CCC^{mo} LXX^{mo} secundo; et aliam Johannis, filii Egidii, vicecomitis et iudicum nobilium comitatus Liptoviensis, super extradatione quarte filialis cum possessione, per Fabianum, filium Lachk, domine Katerine, sorori sue facta, feria quarta proxima post octavas festi passce domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} LXXX^{mo}, iustas et veras; asserens plures non habere.

(76. §.) (*Super Vidafelde.*)

Item Mychael litteratus de Vidafelde exhibuit nobis quoddam privilegium domini Ladislai regis, anno domini M^o CC^{mo} septuagesimo nono emanatum, transscribentem (*így*) de verbo ad verbum et confirmans quasdam alias litteras eiusdem patentes, super perpetua venditione medietatis terre Vidafelde vocate, per Tyvan de Vidafelde, f[ratri videlicet] Teodoro, filio Vjlan pro duabus et [media marcis denariorum] facta, anno domini M^o CC^{mo} septuagesimo nono, pridie K[alendas] Septembris, regni autem sui anno [septimo emanatas; iustum] et verum; asserens plures non habere.

(77. §.) (*Super Parishaza.*)

Item Mychael, filius Gregorii de Parishaza, exhibuit nobis quasdam litteras conventus de Turoch privilegiales, super extradatione quarte filialis per Paulum et Petrum, filios Nicolai Marcum, filium Benech et Johannem, filium [Deseu de] possessione ipsorum Parishaza predicta, Isak et B[riectio], filiis Stephani ac Nicolao, filio Petri, necnon Phile, filio Gregorii et Mychaeli, filio Stephani, cum possessionaria datione facta, secundo die festi decollationis beati Johannis baptiste, in anno domini M^o CCC^{mo} [quinguagesimo] emanatas, iustas et veras; asserens plures non habere.

(78. §.) (*Super possessione Ipoochfalva.*)

Item Mathe et Martinus, filii Nicolai de Ipoochfalva exhibuerunt nobis quasdam tres litteras; unam Nicolai

vicecomitis et quatuor iudicum nobilium comitatus Liptoviensis, super extradatione quarte filialis, sub metis in eisdem conscriptis per Serephil, Paulum et Lucasium, filios Ipooch de possessione eorum Ipoochfalva vocata, domine Agathe, filie Ipocho, consorti Jacobi, avie scilicet ipsorum Mathe et Martini cum possessione data, anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo octavo, feria quarta proxima post dominicam ramis palmarum emanatam; et aliam magistri Johannis, filii Egidii, vicecomitis et quatuor iudicum nobilium dicte comitatus, super resignatione medietatis dicte quarte

(11. b. oldal.)

filialis per nobilem dominam Elisabeth vocatam, filiam dicte Agathe, memoratis Mathie et Martino facta, feria quarta proxima post festum assumptionis virginis gloriose proxime preterito; tertiam vero nostram, pretactas duas litteras transcribentem, in festo beati Mathei apostoli et ewangeliste nunc elapso confectam, veras et iustas; asserens plures non habere.

(79. §.) (*Super libertate Sebirth de Lizkfalva concessa.*)

Item Sebirth de Lizkfalva exhibuit nobis litteras nostras super libertate per nos et condam dominum Georgium Bubek, patrem nostrum, sibi concessa, feria quarta proxima ante festum beati Mathei apostoli et ewangeliste anno in presenti emanatas, veras et iustas; asserens plures non habere.

(80. §.) (*Super extradatione quarte puellaris de possessione Benedekfalva.*)

Item Lucas, filius Georgii de Benedekfalva exhibuit nobis quasdam litteras privilegiales prepositi et conventus de Turoch, super extradatione quarte puellaris per Ladislaum, filium Stephani, Nicolaum et Paulum, filios eiusdem de Benedekfalva, nobilibus dominabus Katerina et Lucia vocatis, de dicta possessione Benedekfalva facta, die dominico proximo ante festum nativitatis domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} LXX^{mo} quinto emanatas, iustas et veras; asserens plures non habere.

(81. §.) (*Super relaxatione solutionis decime et censuum hominibus de Stoisafalva concessa.*)

Item Thomas et Benedictus, filii Johannis de Stoisafalva exhibuerunt nobis quasdam tres litteras; unam domini Bele regis Hungarie, anno domini M^o CC^{mo} sexagesimo tertio super relaxatione solutionis decime et censuum per ipsum caniferis suis Bosey videlicet Stoyza, Sadrek, Cosme, Koyzlo, Vithko,

1336. Egidio et Mylath facte confectas; aliam Colomani prepositi et carpituli (*így*) Strigoniensis, ac tertiam conventus de Turoch [ambas] privilegiales, in anno domini M^o CCC^{mo} tricesimo sexto confectas, tenorem quarundam litterarum magistri Danch super divisione terre Poch, filii Thome, Johannis, Nicolai, Dominici et Deseu fratrum eiusdem ac Dobak, Mathe, Gregorii et Laurentii, filiorum Stephani modo litteris in eisdem
1335. (conscripto) facte (*így*), anno domini M^o CCC^{mo} tricesimo quinto confectas, iustas et veras; asserentes plures non habere.

(82. §.) *Super terra trium aratrorum sub novo castro Lipto habita conditionali.*

1262. Item Nicolaus, filius Mese, in sua et aliorum fratrum suorum personis, exhibuit nobis quasdam tres litteras; unam domini Bele regis, anno domini M^o ducentesimo sexagesimo secundo, regni autem sui anno vicesimo septimo privilegialiter emanatam, duplici suo sigillo consignatam, super collatione terre trium aratrorum, sub novo castro Lipto existentis, per ipsum (dominum Belam regem) Isombar balistario et Hough lapicide facta; aliam domini Ladislai regis maiori suo sigillo (*így*) consignatam, in Lipto in dominica ramispalmarum anno
1287. márcz. 30. domini M^o ducentesimo LXXX^{mo} septimo emanatam, transcribentem de verbo ad verbum et confirmantem quasdam litteras magistri Demetrii comitis de Zolum, in Turoch, quarto
1286. júl. 28. die beati Jacobi apostoli, anno domini M^o ducentesimo LXXX^{mo} sexto emanatas, super restitutione cuiusdam terre prope et sub castro Lipto existentis, Houghfelde vocate, Ladislao, filio Mese facta; tertiam domini Karuli, pridem regis Hungarie, sub maiori suo sigillo patenter editam in Vissegrad, sabbato
1341. márcz. 31. proximo ante dominicam ramispalmarum, anno domini M^o trecentesimo quadragesimo primo (emanatam), prescriptas litteras annotati Bele regis de verbo ad verbum transscribentem et confirmantem.

(12. a. oldal.)

(83. §.) *Super silva Nagbokovina ei prato Gregorii.*

1299. Item idem exhibuit nobis quasdam duas litteras domini Andree, olim similiter regis Hungarie; unam prope Posonium, in festo omnium sanctorum, anno domini M^o ducentesimo nonagesimo septimo,¹⁾ sub maiori suo sigillo patenter confectam; et aliam anno domini M^o ducentesimo nonagesimo nono, regni autem sui anno decimo, privilegialiter exortam.

¹⁾ Pa : kitörölve.

super collatione cuiusdam silve Nagbokovina vocate, iuxta terram emptitiam Ladislai, filii Mese, iuxta fluvium Sesterche, a parte meridionali site, cum prato Gregorii et filii sui suspendio (pro) suis demeritis interemptorum metarumque eiusdem erectione, per ipsum dominum Andream regem annotato Ladislao, filio Mese, facta.

(84. §.) (*Super divisione terre Malocharyte.*)

Preterea idem exhibuit nobis quasdam litteras Valentini prepositi et conventus de Turoch, anno domini M^o CCC^{mo} tredecimo privilegialiter exortas, super divisione terre Malocharyte dicte, ac aliarum litteris in eisdem expressarum, inter Ladislaum, filium Mese ab una, ac Thomam, Petrum et Jan, filios eiusdem Mese, parte ab alia, modo et ordine litteris in eisdem (specificatis) facta, iustas et veras; asserens demptis quibusdam litteris domini Lodovici regis privilegialibus, duplicibus suis sigillis consignatis, super facto dicte possessionis Malocharythe ac aliorum articulorum, litteris in eisdem declaratorum confectis et emanatis, plures non habere.

1313.

(Z á r a d é k.)

Premissarum itaque omnium litterarum per prenomina-
tos nobiles et possessionatos ac libertates conservantes homines
pro tollenda premissa ambiguitate et extirpanda (*így*) mali-
tiosa falsitate, per prenominatum condam Johannem litteratum
combustum comissa et perpetrata, coram nobis productarum
et exhibitarum, revisis et perlectis ac seriose expositis tenori-
bus et continentiis unacum notariis nostris et aliis litteratis
et scientificis viris in earum scripturis, dictaminibus, parga-
menibus, seu cartis ac sigillis diligenter examinantes, veras,
iustas et legitime emanatas fore conperientes, presentique
registro dupplicato compendiose intitulari facientes, pro eisdem
nobilibus et aliis exhibitoribus earundem, quibus de iure suff-
ragari concernunt auctoritate regia, nobis in hac parte
attributa perpetuo valere confirmantes; alias vero, si que acten-
us (*így*) emanate apud quemcunque remasissent (*így*) con-
servate, cassantes et viribus carere committentes, unum par
presentis registri in domo tavarncali dicti domini nostri regis
reponi, aliud vero universitati dictorum nobilium comitatus
Lyptoviensis emanari et assignari fecimus pro meliori com-
modo et memoria futurorum.

Közli: HORVÁTH SÁNDOR.

A CSICSERY CSALÁD LEVÉLTÁRA.

— NEGYEDIK KÖZLEMÉNY. —

Pest, 1446. jun. 15. FERIA quarta proxima post festum sanctae trinitatis. Palóczy László országbíró előtt a Pesten tartott országgyűlésen (*»in presenti congregatione generali . . . in campo Pesthiensi celebrata«*) egy részt néhai Nemthy-i János (*»dictus Zochyk«*) fia, János, más részt Eur-i Miklós (*»dictus Dacho«*) fia, György, a maga és fivérei, Péter, Simon, István, László és Eur-i Bod Zsigmond nevében, azt a pert, mely az országbíró előtt Eur birtok felett folyik, elhalasztják.

Eredeti. D. L. 31532. Hátán pecsét nyoma.

Pest, 1446. jun. 18. Sabbato proximo post festum sacratissimi corporis Christi. Hédervári Lőrincz nádor a leleszi conventnél vizsgálatot rendel Chycher-i orrosz (*így!*) Tamás panaszára Chycher-i Zsigmond ellen, ki több csehet magához vévén (*»cum aliquibus Bohemis«*) előbbinek ungmegyei Chycher birtokát elpusztította, és az ingóságokat onnan elvitte.

Egykorú átirat. D. L. 31533.

1446. jul. 14. (FERIA secunda proxima ante festum beate Margarethe virginis.) Quarto die. A leleszi convent átirva Hédervári Lőrincz nádor parancsát, jelenti, hogy Chycher-i Orozy Tamás panaszára Chycher-i Zsigmondot megidézte.

Eredeti. D. L. 31533. Hátán pecsét nyoma.

Eger, 1446. jul. 16 Sabbato proximo post festum divisionis apostolorum. Miklós egri vikárius meghagyja András Tharczafew-i archidiaconusnak, és Jakab Nagmihal-i vicearchidiaconusnak, valamint Cupus-i István plébánosnak, hogy minden pert, melyet Chycher-i Zsigmond, Cheb-i László, Miklós, Bertalan ellen Vyeur birtokból való kivetése, és az ottani jobbágynak a Cheb-i egyházból (*»eccle-*

sia matrice»), — melyhez Vyeur is tartozik, — való kirekesztése, és az ottani temető használatának megtagadása, — miatt visz, — ítéljenek meg az igazság szerint.

Eredeti. D. L. 31534. Alján belül zöld viaszra nyomott, eléggé jól conservált pecsét.

Kapos, (1446?). aug. 6. Sabbato die, scilicet in festo transfigurationis domini. *Cheb-i* János Ungmegye szolgabírája előtt *Checzer-i* Zsigmond tiltakozik familiárisa, *Iske-i* László fia Péter ellen, ki midőn előbbi Zsigmond fia Törökországban harczolt (*»cum universis regnicolis deprædaturi more christianorum usque partes turciae fuissent«*), a fiútól elszökött.

Eredeti. D. L. 1535. Hátán több pecsét nyoma.

Kapos, 1446. aug. 6. Sabbato die, scilicet in festo transfigurationis domini. *Cheb-i* János ungmegyei alispán előtt *Horka-i* János vallja, hogy *Iske-i* László kérésére megjelent *Checzer* birtokon és ott vizsgálatot tartott, vajjon *Checzer-i* Zsigmond familiárisa, János, előbbi *Iske-i* László fiát, Pétert, megakarta-e ölni, mit úgy előbbi Zsigmond és János tagadtak és Zsigmond késznek nyilatkozik, hogy 30 nemes társával esküt is tesz.

Eredeti. D. L. 31536. Hátán több pecsét nyoma.

Kapos, 1446. aug. 20. (Feria quinta proxima ante festum sancti regis Stephani.) Sabbato proximo. *Cheb-i* János ungmegyei alispán bizonyítja, hogy János, *Checher-i* Zsigmond familiárisa letette az esküt, hogy *Iske-i* László fiát, Pétert nem akarta megölni.

Eredeti. D. L. 31537. Hátán több pecsét nyoma.

Buda, 1446. szept. 9. (Ab octavis festi beati Jacobi apostoli.) Quadragesimo die. Hédervári Lőrincz nádor bizonyítja, hogy *Dobza-i* János *Kysazar-i* György fiai, János, Péter nevében harmincznyolcz napig hiába várta törvény elé *Nagazar-i* András fiát, Jánost.

Eredeti. D. L. 31538. Hátán eléggé jól conservált pecsét.

Kapus, 1446. szept. 17. Sabbato die post festum exaltationis sanctae crucis. *Cheb-i* János alispán Ungmegye nevében tudtul adja, hogy azt a kárt, melyet *Checher-i* Ormos Péter *Checher-i* Zsigmond kertjében okozott, utóbbi kérésére felbecsültette.

Eredeti. D. L. 31539. Hátán több pecsét nyoma.

Buda, 1446. szept. 29. (In octavis festi beati Jacobi apostoli.) Sexagesimo die. Palóczi László ország-

bíró azt a pert, mely egyrészt *Chycher-i Oroz* Tamás, másrészt *Chycher-i Zsigmond* közt folyik, elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31540. Hátán pecsét nyoma. — Ugyanaz Buda, 1446. okt. 9-iki kelettel: D. L. 31541.

Buda, 1446. okt. 16. In festo beati Galli confessoris. Palóczi László országbíró a leleszi conventnél *Chycher-i Ormos* István fia, Péter és ennek fiai, Mihály, István. László, Imre panaszára vizsgálatot rendel *Chycher-i* Ferencz fia, Zsigmond és familiárisai *Kowach-i* Sebestyén, és bizonyos András, Péter, Lőrincz, Bertalan ellen, kik előbbieket, a midőn *Chycher* birtokukon a vetésük állását néznék, fegyveres kézzel megtámadták.

Egykoru átirat. D. L. 31542.

Buda, 1446. okt. 27. (In octavis festi beati Jacobi apostoli.) Octuagesimo octavo die. Az országnagyok Ungmegye összes nemesei nevében Palóczi László országbíró, másrészt az egri káptalan közti perben, előbbi előadására, hogy a káptalan a dézsmát az egész megyében a maga számára *Talaphus* azelőtti tokaji kapitány és ennek familiárisa *Battho-i* Dezső által beszédette, és azt ujból kívánja, Ungmegye javára ítél és a káptalannak e dologban örökös hallgatást parancsol.

Eredeti. D. L. 31543.

Eger, 1446. decz. 12. (In octavis festi beati Andreae.) Sexto die. Miklós egri vicarius a *Chycher-i Ormos* Péter és *Chycher-i Zsigmond* közti perben előbbit elmakacsolja.

Eredeti. D. L. 31544. Alján belül jól conservált zöld viaszkos pecsét.

Palócz, 1446. decz. 17. Sabbato proximo post festum beatae Luciae virginis. Palóczi László országbíró a leleszi conventnél *Chycher-i Zsigmond* és fiai, Miklós, András, panaszára vizsgálatot rendel *Chycher-i Ormos* Péter és fia Mihály ellen, kik előbbi Zsigmond háza előtt (»—ante portam suae curiae») karddal és csákánynyal megtámadták őket és mondott Zsigmondot súlyosan megsebesítették.

Egykorú átirat. D. L. 31545.

1446. decz. 18. Die dominica proxima ante festum beati Thomae apostoli. A leleszi convent jelenti Hédervári Lőrincz nádornak, hogy parancsára *Najazar-i* András fiát, Jánost, *Kysazar-i* György fia, János, Péter ellen Zemplénmegye három nyilvános piacznán, *Terebesen*, *Zeechen* és *Zemplénben* megidézték.

Eredeti. D. L. 31546. Hátán pecsét nyoma.

1446. decz. 22. (Sabbato proximo ante festum beati Thomae apostoli.) Sexto die. A leleszi convent átirva Palóczi László országbíró parancsát, jelenti, hogy *Chycher-i Ormos* István fia Péter panaszára megidézte *Chycher-i Ferencz* fiát, Zsigmondot.

Eredeti. D. L. 31542. Hátán pecsét nyoma.

1446. decz. 29. (Die dominico proximo ante festum beati Thomae apostoli.) Quinto die. A leleszi convent átirva Palóczi László országbíró parancsát, jelenti, hogy *Chycher-i Zsigmond* és fiai, Miklós, András panaszára megidézte *Chycher-i Ormos* Pétert és fiát, Mihályt.

Eredeti. D. L. 31545. Hátán pecsét nyoma.

1446. Miszilis levél, melyben egy papi hatóság az egri vikáriusnak jelentést tesz a *Checzyer-i Zsigmond* felperes és *Ceb-i László*, Miklós és Bertalan közötti, úgy látszik a *Ceb-i* templom patronatusa feletti peréről, előadván a felperes által vallott pontokat: először is, hogy utóbbiak nem a templom patronusai, mert — másodszor — csak a templomhoz tartozó *Wyeyron* birtokolnak.

Eredeti. D. L. 31547. Hátán pecsét nyoma.

Cseb, 1447. jan. 20. Decimo quinto die festi epiphaniarum domini. Palóczi László országbíró előtt *Monak-i Mihály* és *Jakab*, *Isyp-i András*, a maga és *Cheley-i András* fiai, *György* és *Tamás*, nevében, eltiltják *Cheb-i Lászlót* és fiait, Bertalant, Mihályt és *Cheb-i Miklóst*, Istvánt *Vyeyr* zempléni birtokuk erdejének használatától.

Eredeti. 31548. Hátán pecsét nyoma.

Vinna, 1447. jan. 23. Feria secunda proxima ante festum conversionis beati Pauli apostoli. Palóczi László országbíró a leleszi conventnél vizsgálatot rendel *Azar-i János* és Péter panaszára *Wyfalw-i Vilhelm* fia. János ellen, ki előbbiek *Azar* birtoki házukba fegyveres kézzel rontott, és egy jobbágyukat megsebesítette.

Egykorú átirat. D. L. 31549. — Ugyanaz ugyanazon kelettel: Egykorú átirat. D. Z. 31550.

Buda, 1447. fer. 11. (In octavis festi epiphaniarum.) Tricesimo die. Hédervári Lőrincz nádor előtt *Cheb-i János* fia Miklós *Chycher-i Ferencz* fiát, Zsigmondot eltiltja a *Laborcz* folyó egyik ágán *in quadam vena* egy malom építésétől, és *Wyeyr* birtokon bizonyos szántóföldek és erdők használatától, mire előbbi Zsigmond azt állítja, hogy

ennek jogát oklevelekkel igazolhatja, a nádor pedig erre határidőt tűz ki.

Eredeti. D. L. 31551. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1447. febr. 20. *Feria secunda ante festum cathedrae beati Petri apostoli.* Palóczi László országbíró a leleszi conventnél *Chycher*-i Zsigmond és felesége Katalin, Krisztina, *Daroz*-i *Thybold* István felesége, Jusztina, *Cheb*-i János felesége és ezek gyermekei, Miklós, András, László, Benedek, Dorottya, Anna, panaszára vizsgálatot rendel *Chap*-i Ákos ellen, kinek a zavaros idők miatt féltökben (*»his disturbiorum temporibus metu«*), a visszaszolgáltatás reményében átadták megőrzés végett összes arany és ezüst holmijokat, úgy mint egy színarany és egy aranyozott ezüst keresztet, melyek egyikében a szent keresztnek része volt (*»duas cruces unam ipsarum de puro auro, et aliam argenteam et deauratam, de lignis vivificae crucis in se habentem«*), négy lánczot, melyen hét színarany, gyöngyös és drága köves násfa volt (*»quatuor torqueria (!) septem clenodia vulgo nasfa de puro auro, superipsa torqueria cum gemmis et lapidibus preciosis«*), egy másik lánczot, 13 násfával (*»unam aliam torquem tredecim nasfa in se continentem«*), négy zománczos övet (*»quatuor balthea super maycz existentes«*) (így!). egy aranyozott négy márkányi ezüst kupát (*»unam cupam deauratam quatuor marcas argenti in se continentem«*), egy másik másfél márkányi ezüst kupát (*»aliam cupam absque auro duas marcas minus mediam continentem«*), két két márká, huszonöt uncziányi ezüst serleget (*»duos cyphos argenteos duos marcas et uncias viginti quinque in se habentes«*), a birtokaikra vonatkozó összes okleveleikkel együtt átadták, mely ingóságok visszaszolgáltatását megtagadta.

Egykorú átirat. D. L. 31552. Ugyanaz ugyanily kelettel az egri káptalanhoz és Zemplénmegyéhez. Egykorú átirat. D. L. 31553. és 31554. Ugyanaz Ungmegyéhez. Pest, 1447. jun. 12. kelettel; D. L. 31562. Ugyanaz ugyane kelettel újból a leleszi conventhez. D. L. 31563.

Ó-Buda, 1447. febr. 22. *In festo cathedrae beati Petri apostoli.* Hunyady János kormányzó Ungmegyénél *Chychyr*-i Zsigmond panaszára *Yske*-i László fia, Péter ellen vizsgálatot rendel, előbbi azt állítván, hogy utóbbi tőle Ulászló király utolsó török hadjárata alkalmával (*»dum serenissimus dux Wladislaus rex exercitum suum ultimum contra saevissimos turcos christianorum persecutores levasset«*) két lóra zsoldot vett fel, melyet nem adott vissza.

Eredeti. D. L. 31555. Alján belül jól conservált piros pecsét.

1447. febr. 25. (*In festo beati Mathiae apostoli.*) *Secundo die.* A leleszi convent jelenti Palóczi László

országbírónak, átírva parancsát, hogy *Azar*-i János és Péter panaszára megidézze *Wyfalw*-i Vilhelm fiát, Jánost.

Eredeti. D. L. 31549. Ugyanaz jan. 31-iki kelettel. Eredeti. D. L. 31550.

Buda, 1447. ápr. 2. (In octavis festi epiphaniarum domini.) Octuagesimo die. Palóczi László ország-bíró az egyrészt *Chycher*-i Zsigmond és fiai, Miklós, András, másrészt *Chycher*-i Ormos Péter és fia, Mihály közti pert elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31557. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1447. ápr. 2. (In octavis festi epiphaniarum domini) octuagesimo die. Palóczi László ország-bíró a *Chycher*-i Oroz Tamás és *Chycher*-i Zsigmond közti pert elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31556. Hátán pecsét nyoma. — Ugyanaz, ugyanazon kelettel. Eredeti. D. L. 31558.

Buda, 1447. ápr. 2. (In octavis festi epiphaniarum domini.) Octuagesimo die. Palóczi László ország-bíró azt a pert, mely *Chycher*-i Oroz Tamás, másrészt *Chycher*-i Zsigmond és *Chebi* János közt folyik, elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31559. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1447. ápril 2. (In octavis festi epiphaniarum.) Octuagesimo die. Palóczi László ország-bíró egy *Chycher*-i Ormoz István fia Péter, valamint ennek fiai, Mihály, István, László, Imre, másrészt *Chycher*-i Ferencz fia Zsigmond közti pört elhalaszt.

Eredeti. D. L. 31560. Hátán pecsét nyoma.

1447. ápr. 14. Feria sexta in festo videlicet beatorum Thyburcii et Valeriani martirum. A leleszi convent átírva Palóczi László ország-bíró parancsát, jelenti, hogy *Chap*-i Akos ellen Zemplénmegyében vizsgálatot tartott, melyben *Chycher*-i Zsigmond és felesége Katalin, Krisztina, *Daroz*-i *Thybold* István felesége, Jusztna, *Chebi* János felesége és gyermekeik panasza beigazoltatott.

Eredeti. D. L. 31552. — Ugyanaz az egri káptalantól 1447. ápr. 23. kelettel: D. L. 31553. Ugyanaz Zemplénmegyétől; Terebes, 1447. aug. 29-iki kelettel: D. L. 31554. — Ugyanaz Ungmegyétől. Kapus, 1447. június 24. kelettel: D. L. 31562. Ugyanaz újból a leleszi conventtől. 1447. júl. 15-iki kelettel: D. L. 31563.

1447. máj. 1. Octavo die festi beati Georgii martiris. A leleszi convent bizonyítja, hogy *Chycher*-i Zsigmond tizenkettel magával letette azt az esküt, melyre őt Héderváry Lőrincz nádor ítélte, hogy az egri káptalant illető

dézsmaát csak három helyen szedte be az elmúlt esztendőben, úgymint: *Chycher*-en, *Wayan*-ban, *Bothfalwá*-n, de azt a csehektől való féltében azoknak adta át, mint más ungmegyei nemesek is (*»quas ipse propter metum Bohemorum has superiores partes devastatorum, sicuti et alii nobiles comitatus de Ung eisdem Bohemis . . . assignasset«*).

Eredeti. D. L. 31561. Hátán pecsét nyoma.

Pest, 1447. jun. 17. *Sabbato proximo post festum beatorum Viti et Modesti*. Palóczi László országbíró meghagyja a leleszi conventnek, hogy *Chycher*-i Zsigmond kérésére figyelmeztesse *Oroz* Tamást, *Ormos* Pétert és *Chycher*-i Jóbot, hogy az ő birtokukban vétel és csere útján levő *Morolya* részbirtok felét, mely *Chycher* birtok határain belül van, a vételár megfizetése után adják fenti Zsigmondnak, ha pedig ezt megtagadnák, idézze meg őket.

Egykorú átirat. D. L. 31564.

Pest, 1447. jun. 20. *Feria tertia proxima ante festum nativitatis beati Johannis baptistae*. Palóczi László országbíró a leleszi conventnél *Nagazar*-i András fia, János és ennek fia, András, valamint leányai, Hedvig, Borbála, Zsófia, Erzsébet panaszára vizsgálatot rendel *Kysazar*-i János és Péter ellen, kik előbbieik zemplénmegyei *Nagazar* és *Pelehthe* birtokrészüket elfoglalták.

Egykorú átirat. D. L. 31565.

1447. jul. 12. *Feria secunda proxima ante festum beatae Margarethae virginis et martiris*. A leleszi convent, átírva Palóczi László országbíró parancsát, jelenti, hogy *Chycher*-i Zsigmond kérésére *Oroz* Tamást, *Ormos* Pétert és *Chycher*-i Jóbot megidézte.

Eredeti. D. L. 31564. Hátán pecsét nyoma.

1447. jul. 18. (*In festo divisionis apostolorum*) *Quarto die*. A leleszi convent átírva Palóczi László országbíró parancsát, jelenti, hogy *Kysazar*-i János és Péter ellen vizsgálatot tartott, és őket *Nagazar*-i András fia, János, ennek fia, András, és leányai, Hedvig, Borbála, Zsófia, Erzsébet ellenében megidézte.

Eredeti. D. L. 31565. Hátán pecsét nyoma.

1447. jul. 25. *In festo beati Jacobi apostoli*. A leleszi convent előtt *Imbregh*-i István, felesége, Gertrud, ennek nővére, Erzsébet, néhai *Checher*-i *Oroz* Jakab lányai nevében *Arad* ungmegyei birtokrészt, *Iske* és *Lukachazu* birtokok között, mely őket néhai *Apathy*-i *Kopouch* Mátyás révén zálogjogon megilleti, 25 arany forinton *Checher*-i Zsigmondnál

oly feltétellel zálogosítja el, hogy fenti *Apathy-i Kopowch* Mátyás fiai azt bármikor visszaválthatják a nevezett összeg.

Eredeti. D. L. 31566. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1447. szept. 14. In festo exaltationis sanctae crucis. Hunyadi János kormányzó meghagyja a leleszi conventnek, hogy *Palóczi* Simon főlovászmestert a korona körül szerzett érdemeiért iktassa be az ungmegyei *Chycher*, *Wayan*, a szabolcsmegyei *Bodon Berkez* és *Wys*, a sárosmegyei *Radacz*, *Dobrowa*, *Bezdenke* és szepesmegyei *Wyewr* birtokokba, melyek az előtt *Checher-i* Zsigmondéi voltak, de attól, mivel ő »ad instar sevissimi tiranni«. *Checher-i Ormos* Pétert, osztályos atyafiját megsebesítette, a koronára szálltak.

Egykorú átirat. D. L. 31567.

Buda, 1447. szept. 19. (In octavis festi beati Jacobi apostoli.) Quinquagesimo die. *Palóczi* László országbíró egy *Chycher-i* Zsigmond, másrészt *Oroz* Tamás, *Ormos* Péter, *Chycher-i* Job közti pört elhalaszt.¹⁾

Eredeti. D. L. 31568. Hátán pecsét nyoma.

1447. okt. 2. (Sabbato proximo post festum beati Michaelis archangeli). Tertio die. A leleszi convent *Garai* László nádornak jelenti, átírva Hunyadi János kormányzó parancsát, hogy *Palóczi* Simon főlovászmestert ungmegyei *Chycher*, *Wayan*, a szabolcsmegyei *Bodon Berkez*, *Wys*, sárosmegyei *Radacz*, *Dobrowa*, *Bezdenke* és szepesmegyei *Wyewr* birtokokba akarván iktatni, *Chycher* és *Wayan*-ra vonatkozólag *Mátyás* (»dictus *Barolz*«), *Chycher-i* Zsigmond fiai: *Miklós*, *András*, *János*, *László*, *Mátyás*, *Benedek* és lányai: *Fruzsina*, — *Daroz-i Thyboldfia* *István* felesége, — *Jusztina*, *Cheb-i* *János* felesége, — és *Dorottya* *Bodon* valamint *Lapyspathaka-i* Zsigmond özvegye *Anna*, és *Fruzsina*, *Jenke-i* *Weres* *Lászlóné* nevében ellentmondott.

Eredeti. D. L. 31567. Hátán pecsét nyoma.

Palócz, 1447. okt. 13. Feria sexta proxima post festum beati Dionisii martiris. *Palóczi* László országbíró *Chychyr-i* *Ferencz* fia Zsigmond panaszára a leleszi conventnél vizsgálatot rendel *Palóczi* Máté nádor fia *Simon* ellen, ki *Chychyr-i* *Ormos* Péter és *Pinkocz-i* Márton (»dictus *Byczo*«) felbízgatására a panaszos még per alatt lévő birtokait hatalmasan elfoglalta, mi miatt való rémültökben panaszos felesége és gyermekei súlyos betegségbe estek.

¹⁾ Talán az 1447. jun. 17-iki D. L. 31564. számú kivonatban előadott ügyet, melyben ugyanazok szerepelnek.

Eredeti. D. L. 31569. Hátán pecsét nyoma. — Ugyanaz ugyanazon kelettel az egri káptalanhoz, ugyanazon szám alatt.

Dédes, 1447. decz. 17. Die dominico proximo post festum beatae Luciae virginis. Palóczi László országbíró Ungmegyének tudtul adja, hogy Hunyadi János kormányzó a jövő évre is őt bízta meg a »*lucrum camerae*« a megyében való összeszedésével, és hogy ő maga erre *Chechyr*-i Zsigmond *Wyhel*-i várnagyot és Bálint *Zerednye*-i plébánost küldötte ki, miért is meghagyja a megyének, hogy a »*lucrum camerae*«-t szolgáltatassa azok kezeihez.

Eredeti. D. L. 31570. Alján belül gyűrűs pecsét nyoma.

Kapus, 1448. febr. 8. FERIA quinta proxima post diem cinerum. *Czeb*-i János ungmegyei alispán a megye nevében tudtul adja, hogy régi bevett és bevált szokás szerint azokon a birtokokon, melyekről az ez évi »*lucrum camerae*« ez ideig be nem szolgáltatták, azok birtokosait megbírságoltatja. — Ezek: Nagy (»major«) *Zalaczka*, Kis (»minor«) *Zalaczka*, *Orlyocz*, *Zeczeche* (?) *Veresvagas*, *Varkond*, *Klobocz*, *Tharna*, *Vinna*, *Jeztreb*, *Stranhan* (?) hol *Nagymichal*-i László a birtokos, *Palyanka*, *Cyabrad* *Dobroka*, *Barcza*, a *Palócziak* birtokában. *Nagydobron* (hol a *Dobók* a földesurak), *Huczyurmezer*. — a *Homonnaiaké*. — *Henselec*, mely *Baranczy* Miklósé.

Eredeti. D. L. 31571. Alján belül öt pecsét nyoma.

Buda, 1448. febr. 19. (In octavis festi epiphaniarum). Tricesimo octavo die. Garai László nádor a *Kysazar*-i György fiai, János, Péter felperesek, és *Nagazar*-i András fia, János, alperes közti pert elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31512. Hátán pecsét nyoma.

»Apud sanctum Paulum prope Budam«. 1448. máj. 14. Tertio die festi penthecostes. István, a pálosok prior generálisa, *Chytzer*-i Zsigmondot, a szerzet iránt, — az *Vyhel*-i prior előadása szerint, — szerzett érdemeiért, feleségestől és gyermekeivel a confraternitásba választja, és őket a misékben, imákban és minden egyéb lelki gyakorlatban a szerzettel való közösségről értesíti.

Eredeti. D. L. 31573. Függő pecsét nyoma.

Kapus, 1448. aug. 3. Sabbato proximo post festum ad vincula beati Petri. *Cheb*-i János Ungmegye alispánja tudtul adja, hogy Palóczi László parancsára *Horka*-i Jánost, egyik szolgabíráját, *Beke* Györgyöt és *Bayanhaza*-i Miklóst küldte ki, kik a parancs szerint *Chycher*-i Zsigmondot *Iske*-i Péter, *Bayanhaza*-i és *Iske*-i birtokrészeibe iktatták.

Eredeti. D. L. 31574. Hátán több pecsét nyoma.

Terebes, 1448. szept. 1. In festo beati Egidii. Perényi János tárnokmester elősmeri, hogy Ungmegyei nemeseitől a »*taxa quartalis*« fejében, — négy nemes udvarra egy forintot számítva, — kétszáznegyven arany forintot felvett.

Eredeti. D. L. 31575. Alján zöld viaszos pecsét nyoma.

Terebes, 1448. szept. 10. Tertio die proximo post festum nativitatis virginis gloriosae. Perényi János tárnokmester elismeri, hogy *Czeczer-i* Zsigmond a *Homonna-i* István és Bertalan ungmegyei birtokai részéről 150, *Nagy Mihály-i* László részéről 80 forintot »*dica*« fejében beszolgáltatott.

Eredeti. D. L. 31576. Alján zöld viaszos pecsét nyoma.

Lesztemér, 1448. okt. 26. Sabbato proximo ante festum beatorum simonis et Judae apostolorum. Tamás leszteméri, és Péter *Pazdicz-i* plébános jelenti Albert egri vikáriusnak, hogy parancsára *Chyczer-i* Zsigmondot *Vynná-n* megidézték.

Eredeti. D. L. 31577.

Buda, 1449. jan. 13 után. (In octavis festi epiphaniarum). —? — Garai László nádor előtt *Chycher-i* Zsigmond panaszosan előadja, hogy *Oroz* Tamás, *Ormos* Péter és *Chycher-i* Jób a náluk zálogban lévő *Morolya* birtokrészt, mely az ő *Chycher* birtokával határos, — neki nem akarják a zálogösszeg megfizetése mellett visszaadni.¹⁾

Eredeti. D. L. 31579. Hátán pecsét nyoma. — Az oklevél vége elszakadt, minélfogva a keltezés nem állapítható meg.

Kapus, 1449. febr. 1. Sabbato proximo post festum conversionis beati Pauli apostoli. *Pan-i* Demeter Ungmegye alispánja tudtul adja, hogy Szaniszló leleszi prépost, azt az esküt, melyre *Czytzer-i* Zsigmond harmadmagával ítélve volt, hogy *Kyskapus-on* a prépost négy, — négy forintot érő sertését le nem ölte, — elengedte.

Eredeti. D. L. 31578. Hátán több pecsét nyoma.

Buda, 1449. márcz. 11. (In octavis festi epiphaniarum). Quinquagesimo sexto die. Palóczi László a *Chycher-i* Zsigmond és felesége Katalin felperesek, — kik helyett *Zethen-i* Mako Jakab jelenik meg, — másrészt *Chap-i* Ákos alperes közti perben, — melyben az előbb megítélt páriadtalt a felek el nem fogadták, — a leleszi conventnél Ung-

¹⁾ L. az 1447. jun. 17. és szept. 19-iki 31564. és 31568. sz. kivonatokat.

megye Kapuson tartandó közgyűlésén az összes ott megjelentő megyei nemesek kihallgatásával egybekötött vizsgálatot rendel.¹⁾

Eredeti. D. L. 31580. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1449. márcz. 11. *Feria tertia proxima ante festum beati Gregorii papae*. Palóczi László országbíró előtt *Chycher-i Ormos* Péter a maga, felesége, *Katalin*. fiai, Mihály, István, László, Imre, nevében, másrészt *Chycher-i Zsigmond*, a maga és felesége, *Katalin*. gyermekei, Miklós, András, László, Mátyás, Benedek, Juszтина, Dorottya, Krisztina, nevében megjelennek, és előbbi azt a pert, mely közöttük előbbinek utóbbi Zsigmond jobbágysai által való megsebesítése miatt folyt, *Scepes-i László*, »vicegubernator«, — *Kalla-i Lemkes-i (így!) János* fia — *Labathlan-i Farkas* László és *Thapan* Kelemen az országbíró protonotariususa közbenjárására megszünteti, és az eddigi periratokat semmiseknek nyilvánítja.

Eredeti. D. L. 31581. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1449. márcz. 13. (*In octavis festi epiphaniarum domini*). *Sexagesimo die*. Garai László nádor bizonyítja, hogy *Chycher-i Oroz* Tamás felperes, kinek nevében *Watha-i Kilián* jelent meg, — és *Chycher-i Zsigmond*, *Chep-i János* alperesek közti perben, mely *Chycher-i* és *Wayan* birtokrészek utóbbi János által fenti Zsigmond biztatására történt elfoglalása miatt folyt, — Zsigmond a leleszi convent előtt a mentőesküt letette.

Eredeti. D. L. 31582. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1449. márcz. 13. (*In octavis festi epiphaniarum domini*). *Sexagesimo die*. Garai nádor előtt *Chycher-i Oroz* Tamás felperes nevében *Watha-i Kilián*, másrészt *Chycher-i Zsigmond* alperes nevében *Zethen-i Mako* Jakab megjelennek, és előbbi előadja, hogy alperes magához vévén néhány csehet fenti Tamásnak *Chycher-en* lévő részjóságát lefoglalta, mit alperes megbizottja tagad, és minthogy a felek sehogysem tudtak kiegyezni, a nádor alperest a leleszi convent előtt teendő mentő esküre itéli.

Eredeti. D. L. 31583. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1449. márcz. 23. (*Ab octavis festi epiphaniarum . . .*) *Sexagesimo nono die*. Palóczi László

¹⁾ L. az 1447. febr. 20., illetve ápr. 14-iki 31552. számú oklevél kivonatánál idézettek.

országbíró *Kysazar*-i Péter és János ellenében *Wyfalus*-i Jánost, Istvánt, Vilmost elmakacsolja, előbbi Péter, a mondott János nevében is 69 napig hiába várván utóbbiakat törvény elé.

Eredeti. D. L. 31584. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1449. ápr. 18. *Sabbato proximo ante octavum diem Pascae domini*. Palóczi László országbíró a *Chycher*-i Zsigmond és *Chycher*-i Orosz Tamás közti két pörben, melyben mindkét esetben előbbinek többed magával esküt kell tennie, előbbihez intézett levelében, mindkét részről való kiegyezést ajánl.

Egykorú átirat. D. L. 31593. — Ugyanaz, ugyane kelettel. Egykorú átirat. D. L. 31594.

Kapus, 1449. ápr. 26. *Sabbato proximo post festum beati Georgii martiris*. *Czeb*-i János Ungmegye alispánja azt a pert, melyben *Czytzer*-i Zsigmond *Iske*-i Péter ellen öt arany forint felett esküvel tartozott, elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31585. Hátán pecsét nyoma.

1449. máj. 18. *Secundo die vigesimi quinti diei festi beati Georgii martiris*. A leleszi convent jelenti, hogy Palóczi László, országbíró parancsára a *Chycher*-i Zsigmond és *Chap*-i Ákos közti perben¹⁾ Ungmegye Kapuson tartott közgyűlésén vizsgálatot tartott, és ott a nemesek eskü alatti kihallgatásánál *Chycher*-i Zsigmond panasza igazolást nyert.²⁾

Eredeti. D. L. 31586. Hátán pecsét nyoma.

1449. máj. 28. (*Tricesimo secundo die festi beati Georgii martiris*.) *Quarto die*. Az egri káp-

¹⁾ L. az 1449. márcz. 11. D. L. 31580, — 1447. febr. 20. D. L. 31552, — 1447. ápr. 14. D. L. 31552 oklevelek kivonatait.

²⁾ Az eskütevők: *Iske*-i László és fiai János, Péter, *Thegenye*-i Jakab, *Deregniew*-i *Besenyew* János, László, *Moscha*-i László, Péter, és másik Kis (*parvus*) Péter, *Gachal*-i István, *Alcheb*-i László fia, János, *Mathyocz*-i Péter, — a leleszi convent Kapus-i officiálisa, Tamás, — *Pan*-i László, *Kerez*-i Gergely, *Monyoros*-i *Beke* György, ennek felesége, Katalin, *Bothfalwa*-i Zsigmond, *Monyoros*-i János özvegye, Ilona, *Moscha*-i István özvegye, Orsolya, — *Moscha*-i Péter felesége, Ilona. — *Moscha*-i Kis (*»parvus«*) Péter felesége, Katalin, *Bartha*-i András, *Monyoros*-i *Thompa* Péter, *Raska*-i András, *Zerethwa*-i *Ramocha* Mihály, *Harazth*-i Tamás, János, Balázs, Péter, *Weskocz*-i *Bwda* Benedek, *Pynkocz*-i *Byczo* Márton, Balázs, *Homok*-i Jakab, János, *Helmeicz*-i András, *Bothfalus*-i *Both* Jakab, *Jenke*-i *Weres* László, *Bodfalus*-i *Bod* Zsigmond fia, László, *Bodfalus*-i Miklós, János, *Bayanhaza*-i Miklós, *Pwxa*-i Gál, *Waykocz*-i *Bense* Tamás, *Horka*-i Bálint fiai, László, Ambrus, *Bwdahaha*-i Bertalan, *Weskocz*-i István (*»dictus Bwda«*), — kik mind a panaszos *Chycher*-i Zsigmond szomszédjai.

talan jelenti Gara-i László nádornak, hogy *Chycher-i Oroz* Tamást, kinek 12-ed magával esküt kellett tennie, hogy *Chycher-i Zsigmond*nak, az akkori zavaros időkben *Bodon* szabolcsmegyei birtokrészét el nem foglalta, és hat hízott sertését mely fenti Zsigmondot a makkos erdők jövedelméből megillette, magánál nem tartotta, — meg nem jelenés miatt elmacsolja.

Eredeti. D. L. 31587. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1449. jun. 26. *Feria quinta proxima ante festum beati Ladislai regis.* Az országnagyok tudtul adják, hogy *Chycher-i Zsigmond* megfogadta, hogy *Chycher. Wayan, Bathfalwa (így!)* birtokai múlt évi tizedét (*»pecunias decimales«*), melyet a cseh *Talaphus*-nak kezéhez adott, *Nag-mihal-i* András *Tarchafew-i* archidiaconusnak, és egri kánonoknak fogja átadni.

Eredeti. D. L. 31588. — Alján belül piros pecsét nyoma.

Buda, 1449. jun. 29. *In festo beatorum Petri et Pauli apostolorum.* Hunyadi János kormányzó a leleszi conventnél *Chap-i* Ákos panaszára vizsgálatot rendel *Chycher-i Zsigmond* ellen, hogy fegyveres kézzel panaszos szabolcsmegyei *Ezen* birtokába rontva, ott az ő és jobbágyságait legfoglalta és elvitte.

Egykorú átirat. D. L. 31589.

1449. jul. 1. *Octavo die festi nativitatis beati Johannis baptistae.* A leleszi convent jelenti, hogy *Kysazar-i* György fiai, János és Péter, ötvened magukkal azt az esküt, melyre Palóczi László ítélte őket, hogy *Nagyazar-i* András fia János, *Kysazar-i* Péter fiát, Mihályt, *Kysazar* birtok erdejében familiárisai, Nagy (*»magnus«*) János, — Sebestyén, másik János, Kis (*»parvus«*) Péter által megölték, — letette.¹⁾

Eredeti. D. L. 31590. Hátán pecsét nyoma.

¹⁾ Az eskütevők, a mennyiben a vége felé szakadozott oklevélből kivehetők: *Zerdahel-i* Péter fia, János, *Chaplyan-i* Gál fia, László, *Lwchka-i* Mátyás fia, János, *Kewkewmezew-i* Ban János fia, Loránd, *Kewkewmezew-i* Bagos Jakab fia, János, *Bodfalus-i* Bod Zsigmond fia, László, *Deregnyew-i* Besenyew Demeter fia, László, *Trochan-i* Gergely fia, János, *Kekemezew-i* (így!) Simon fia, György, *Lezthemer-i* Márton fia, Sebestyén, *Ronywa-i* Gergely fia, Miklós, *Chan-i* András fia, András, *Throchan-i* András fia, Tivadar, *Tharnoz-i* Kelemen fia, Mihály, *Myglez-i* Boldizsár fia, Tamás, *Kelechen-i* Thompa Miklós fia, Gergely, *Baxa-i* Péter fia, Jakab, *Felsew-lezthemer-i* Fülöp fia, Péter, *Roskovan-i* Pál fia, Benedek, *Darocz-i* Jakab fia, András, *Isep-i* Mátyus fia, András, *Buzlo-i* Miklós fia, László, *Cheley-i* András fia, Gergely, *Zadorhaza-i* Miklós fia, János, *Pazdych-i* Mátyás fia, István, *Sowar-i* Sos Péter fia, Miklós, *Raath-i* Miklós fia, Gergely,

— ? — 1449. jul. 2. után. . . . Post festum visitationis beatae Mariae. . . . Az országnagyok meghagyják a leleszi conventnek, hogy *Chycher*-i Zsigmond a maga és *Zethen*-i Mako Jakab, *Jenke*-i Weres László fia, István nevében tett kérésére, vezesse őket *Gernez*, más néven *Therem* szatmármegyei birtokukba, melyet *Wethes*-i György, János, Miklós, Mihály foglaltak el, az esetleges ellentmondókat pedig idézze meg.

Eredeti. D. L. 31591. Hátán pecsét nyoma. (Az oklevél részben elszakadt).

Buda, 1449. jul. 7. FERIA secunda proxima ante festum beatae Margaretae virginis. Hunyadi János kormányzó a leleszi conventnél *Kompyaty*-i Albert panaszára vizsgálatot rendel *Chycher*-i Zsigmond ellen, kit midőn panaszos két év előtt *Zelemencz* birtokáról bizonyos dolgában *Komyaty* birtokára akart rándulni, Palóczi László országbíró *Wyhel* várából kiküldött, és ki őt Nagy (*»magus«*) Andrással és más familiárisaival szabad úton megtámadta, egy erdőben megkötözte, és tőle a nála levő ingóságokat, melyek 150 forint értékűek voltak, elvette.

Egykorú átirat. D. L. 31592.

1449. jul. 18. (FERIA quinta proxima post festum divisionis apostolorum.) Secundo die. A leleszi convent, átírva Hunyadi János kormányzó parancsát, jelenti a nádornak, hogy *Chap*-i Ákos panaszára *Chycher*-i Zsigmond ellen Szabolcsmegyében vizsgálatot tartott, melynél a panasz beigazoltatott.

Eredeti. D. L. 31589. Hátán pecsét nyoma.

1449. jul. 18. Octavo die ante festum beati Jacobi apostoli. A leleszi convent bizonyítja, hogy *Chycher*-i Zsigmond azt az esküt, melyre Garai László országbíró *Chycher*-i Oroz Tamás ellenében többet magával kötelezte, hogy előbbi Zsigmond utóbbinak *Chycher* birtokrészén, több csehet magához nem vett, a vetéseket el nem pusztította, — harmadmagával letette, — egyszersmint átírja a convent Palóczi László országbíró fenti Zsigmondhoz írt levelét, melyben békés kiegyezést ajánl neki.

Eredeti. D. L. 31594. Hátán pecsét nyoma.

Naghmihal-i *Ewden* fia, János, *Radwan*-i István fia, Benedek, . . . *Harabor*-i Zsigmond fia, Osvát, *Raath*-i László fia Mihály, . . . *Monyoros*-i Beke Bálint fia, György, *Homok*-i Jakab fiai, János és Pál, . . . *Homok*-i János fia, Jakab, *Thyba*-i *Erdeg* György fia, Ambrus, . . . *Pynkocz*-i Péter fia, Zsigmond, *Nynay*-i Balázs fia, László, *Czokhaza*-i Czok István fia, György, *Lazthocz*-i Domonkos fia, Tamás.

1449. jul. 18. Octavo die ante festum beati Jacobi apostoli. A leleszi convent bizonyítja, hogy *Chycher*-i Zsigmond alperes *Chycher*-i Oroz Tamás ellen többed-magával letette azt a felmentő esküt, melyre őt Garai Miklós kötelezte, hogy *Cheb*-i János nem az ő (alperes) akaratóból foglalta le felperes *Chycher*-i birtokrészeit, — egyuttal átírja a convent Palóczi László országbíró alpereshez intézett levelét, melyben békés kiegyezést ajánl.

Eredeti. D. L. 31593. Hátán pecsét nyoma.

1449. aug. 28. (Feria secunda proxima post festum assumptionis beatae Mariae virginis.) (Feria tertia proxima immediate sequenti.) Tertia die. A leleszi convent, átírva Hunyadi János parancsát, jelenti, hogy *Kompyaty* Albert panaszára vizsgálatot tartott Zemplénmegyében, melyben a panasz beigazoltatván, Palóczi László országbíró *Zolnok* birtokán, *Chycher*-i Zsigmondot pedig *Chycher*-en megidézte.

Eredeti. D. L. 31592. Hátán pecsét nyoma.

Palócz, 1449. decz. 14. Die dominico proximo post festum beatae Luciae virginis. Palóczi László országbíró előtt *Chycher*-i Ormos Péter és *Thegenye*-i Jakab Palóczi János személyében, — másrészt *Chycher*-i Zsigmond megjelennek, és előbbieket elmondják, hogy Zsigmond a mult nyáron Palóczi János egy Kis (*»parvus«*) Péter, másképp *Wythez* nevű jobbágyát elfogta, és házában bilincsre verve fogva tartotta, és kiváltásáért két arany forintot kapott, — mit Zsigmond tagad, és az országbíró őt a leleszi convent előtt harmadmagával leteendő mentő esküre kötelezi.

Két teljesen megegyező eredeti példány. D. L. 31595. és 31596. Hátán pecsét nyoma.

1449. decz. 22. Secundo die festi beati Thomae apostoli. A leleszi convent bizonyítja, hogy *Chycher*-i Zsigmond harmadmagával letette a mentő esküt Palóczi János ellenében, utóbbinak jobbágya elfogatását illető panaszára.

Eredeti. D. L. 31597. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1450. márcz. 13. (In octavis festi epiphaniarum.) Sexagesimo die. Az országnagyok a leleszi conventnél *Komyathy* Albert panaszára *Chycher*-i Zsigmond ellen vizsgálatot rendelnek Ungmegye *Terebesen* tartandó közgyűlésén, a panaszosnak fenti Zsigmond által Palóczi László országbíró rendeletéből történt megtámadtatása és kiraboltatása miatt.¹⁾

Eredeti. D. L. 31599. Hátán pecsét nyoma.

¹⁾ L. az 1449. jul. 7-iki, D. L. 31592. sz. okl. kivonatát.

1450. ápr. 20. (Feria sexta proxima post festum beati Tiburcii et Valeriani martiris.) Tertio die. A leleszi convent jelenti, hogy Palóczi László országbíró parancsára *Kysazar*-i György fiait, Pétert, Jánost, *Naghazar* birtokba vezette, azt megjárta, meghatározta és felbecsülte.

Eredeti. D. L. 31600. Hátán pecsét nyoma.

1450. máj. 17. Die dominica proxima post festum ascensionis domini. A leleszi convent előtt *Chycher*-i Jób, ennek fiai, István, Mihály, *Omos* Péter, és fia, Mihály, *Chycher*-i Zsigmond és fia, Miklós, tiltakoznak Gáspár, Eperjes város birája, *Zuz* György, másik György (eperjesi?), plébános fivére, *Wthay* Ambrus és János, *Chany* Miklós, *Sumy* Péter eperjesi hospes-ek és polgárok ellen, kik *Eperjes*-i *Sloman* megbízásából a törvényes királyi és hiteles helyi tanú kiküldetése és jelenléte nélkül tiltakozók *Radach*, *Bezdenke*, *Dobrowa* birtokain új határjeleket állítottak fel, a birtokok egy részét a város területéhez csatoltak, és azok jövedelmeit a város számára lefoglalták.

Eredeti. D. L. 31601. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1450. jun. 21. (Sabbato proximo ante festum nativitatis beati Johannis baptistae.) Secundo die. Garai László nádor *Chycher*-i Zsigmondnak a maga és *Chycher*-i *Oroz* Péter, Jób, Tamás személyében tett panaszára kiküldötte *Thethwes*-i Zsigmondot, *Belezna*-i Jánost, *Zenthandrás*-i Pált, hogy a Pesten tartandó országgyűlésre Budára gyűlt Sárosmegyei nemesek között tartsanak vizsgálatot, melynek eredményekép beigazoltatott, hogy Gáspár (*dictus Palnyczar*) eperjesi bíró, *Zyz* György, másik György (*dictus Pap*), *Crcman* Miklós, *Vethay* Miklós, *Canna* Miklós, *Sevn* Péter, *Cherbes* Miklós lakatos (*serator*). *Szücs* (*pellifex*) György, *Bylek* Ambrus, *Blwny* János, *Melcher* András, *Crempnicz* Péter, *Kezmark Geurkler* Gergely, *Suogor* Tamás, más néven *Erdelybyka*, varga (*sutor*). és többen Eperjes város hospesei és polgárai közül, a panaszosok birtokaiból bizonyos részeket jogtalanul a város földjeihez csatoltak.

Eredeti. D. L. 31602. Hátán pecsét nyoma. — Ugyanaz ugyane kelettel az országnagyoktól. Eredeti. D. L. 31603. Alján belül vörös pecsét töredéke. — Ugyanaz ugyane kelettel Palóczi László országbírótól. Eredeti. D. L. 31604. Hátán pecsét nyoma.

Palócz 1450. aug. 29. In festo decollationis beati Johannis baptistae. Palóczi László országbíró a leleszi conventnél *Chycher*-i Zsigmond és társai panaszára vizsgálatot rendel az eperjesi polgárok ellen.

Eredeti. D. L. 31605.

Kapus, 1450. okt. 3. *Sabbato proximo post festum beati Michaelis archangeli.* *Pan*-i Demeter Ungmegye alispánja tudtul adja, hogy *Bothffalwa*-i *Both* Zsigmond kérésére kiküldte *Tharnocz*-i Mihály szolgabíró, ki Péter mester fiának, *Both* Istvánnak jobbágyságait eltiltotta fenti Zsigmond *Bothffalwa* birtokán az aratástól, az asztagba hordott gabonát pedig felbecsülte, és annak fejében három forintot ítélt meg panaszosnak, más hármat pedig birság fejében.

Eredeti. D. L. 31606. Hátán több pecsét nyoma.

Somos, 1450(?). nov. 5. *Feria quinta proxima post festum omnium sanctorum.* *Somos*-i Péter özvegyének missilis levele *Bathor*-i Andráshoz, melyben tőle néhány hízott sertést kér, mert az ő birtokait a lengyelek vagy csehek (*»poloni seu bohemi«*) elpusztították.

Eredeti, az évszám kitétele nélkül. D. L. 31607. Hátán pecsét töredéke.

1450. (?) Valamely törvényes hatóság megírja kiküldöttjeinek azon kérdéseket, melyek szerint *Chicher*-i Zsigmond tanui kihallgatandók, a közte és *Homonna*-i Bertalan egri adószedő közti perben, mely szerint előbbi emberei utóbbi embereit elverték, mert azok erőszakot akartok elkövetni egy leányon.

Eredeti. D. L. 31608.

1450. körül (?). *Chychir*, *Kapus*, *Becs*, *Kerez*, *Palocz*, *Bezev* birtokok természetbeni jövedelmeinek jegyzéke, melyek 16 arany forintra vannak becsülve.

Eredeti. D. L. 31609.

1450. körül (?). Felsorolása azoknak, kiknek *Alsonemphth*-i *Zochyk* Jánossal perük volt. (Ezek: *Eur*-i *Dachyo* György és László, *Bothffalwa*-i *Both* László, *Puxa*-i Márton, *Felseu-nemphth*-i László, *Thegenye*-i Osvát és István, *Endred*-i *Zowardffy* István).

Eredeti. D. L. 31610.

1451. január 14. *Secundo die octavarum festi epiphaniarum domini.* Garai László nádor a leleszi conventnél vizsgálatot rendel *Chycher*-i Zsigmond panaszára *Oroz* Tamás, *Ormos* Péter, *Chycher*-i Jób ellen, kik *Morolya* birtokrészt nem akarják előbbinek visszaadni.

Eredeti. D. L. 31612. Hátán pecsét nyoma.

Kapus, 1451. febr. 13. *Sabbato proximo post festum beatae Scolasticae virginis.* *Pan*-i Demeter ungmegye alispánja jelenti a megye nevében V. László választott királynak (*electo regi*), hogy *Homonna*-i (*így!*) István a

megye ítélete szerint esküvel tartozik *Eur-i Daczo* Péter ellen, hogy előbbi utóbbit négy hónapon át az ungvári pénzverő házban (*»in camera cussionis denariorum in Wnghwar«*) eltartotta, és előbbi utóbbinak ötven arany forinttal nem tartozik, és utóbbitól át nem vette a kamara tartozéka fejében a száz forintot, — de mivel előbbi a megye biráskodását ez ügyben gyanúsnak tartja, az annak megítélését *Palóczy György* országbíróra bízza.

Eredeti. D. L. 31613. Hátán több pecsét nyoma.

Buda, 1451. febr. 22. (ab octavis festi epiphaniarum domini.) *Quadragesimo primo die.* Garai László nádor előtt lelesz-i Tamás diák (*literatus*) negyven napig hiába várja törvény elé *Ormos* Pétert, Jánost, Jóbot. bizonyos *Zsigmond* megbízatásában.¹⁾

Eredeti. D. L. 31614. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1451. febr. 27. (octavas festi epiphaniarum.) *Quadragesimo sexto die.* *Palóczi* László országbíró *Eur-i Dacho* György felperes és *Bathwa-i* István alperes *Bathwa* birtokba való iktatási perében úgy ítélik, hogy utóbbi köteles a kezén lévő fenti birtokot illető okmányokat előbbinek kiadni.

Eredeti. D. L. 31615. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1451. márcz. 2. (ab octavis festi epiphaniarum.) *Quadragesimo nono die.* Garai László nádor jelenti, hogy leleszi Tamás deák *Chechyr-i* *Zsigmond* nevében negyvennyolcz napon hiába várta törvény elé *Chechyr-i Oroz* Tamást.

Eredeti. D. L. 31616. Hátán pecsét nyoma.

1451. máj. 12. (Feria tertia proxima post festum beati Stanislai episcopi et martyris). *Secundo die.* A leleszi convent jelenti Garai László nádornak, hogy parancsára megidézte *Chicher-i* *Zsigmond* ellen *Oroz* Tamást, *Ormos* Pétert és *Chicher-i* Jóbot, azok *Chicher* birtokán.

Eredeti. D. L. 31618. Hátán pecsét nyoma.

Kapus, 1451. máj. 22. *Sabbato proximo post festum beatae Sophiae.* *Pan-i* Demeter ungmegyei alispán előtt *Ormos* *Zsigmond* és Péter, *Czycher-i* János és István tiltakoznak Máté *Kapus-i* bíró ellen, ki az ő jobbágyaikat kivonta fenhatóságok alól.

Eredeti. D. L. 31624. Hátán több pecsét nyoma.

¹⁾ A megbízó nevénel az oklevél elszakadt, de annak rubrumából kitudható, hogy az *Chechyr-i* *Zsigmond* volt.

Kapus, 1451. máj. 22. *Sabbato proximo post festum beatae Sophie. Pan-i* Demeter Ungmegye alispánja és a megye közgyűlése előtt *Czytzer-i* Zsigmond, *Ormos* Péter, *Czytzer-i* Jób tiltakoznak Szaniszló prépost jobbágyságai ellen, kik az ő erdejökben tett kárért a bírságot nem akarják megfizetni.

Eredeti. D. L. 31619. Hátán több pecsét nyoma.

Helmeecz, 1451. máj. 23. *Die dominico proximo ante festum beati Urbani papae.* Palóczi László országbíró a leleszi conventnél *Raska-i* András és János, és utóbbinak fia, György, panaszára vizsgálatot rendel *Wpor* János ellen, ki amidőn fenti János bizonyos ügyben *Imbreggh* birtokba ment. *Wpor* Pongrácz és László tanácsából és segítségével, fenti Jánost megtámadta jobbágyságaival és rokonaival, és ha futással meg nem menekedett volna, meg is ölte volna.¹⁾

Egykorú átirat. D. L. 31620. — Ugyanaz Zemplénmegyéhez. D. L. 31621.

1451. május 26. (*in festo beati Urbani papae. Secundo die.* A leleszi káptalan átírva Palóczi László országbíró parancsát, jelenti, hogy *Raska-i* András és János, valamint utóbbinak fia, György, panaszára megidézte *Wpor* Jánost.

Egykorú átirat. D. L. 31620. — Ugyanaz, 1451. június 29-iki kelettel Zemplénmegyétől: D. L. 31621.

Beche, 1451. jul. 6. *Feria tertia proxima post festum visitationis virginis gloriosae.* Hunyadi János kormányzó meghagyja a leleszi conventnek, hogy abban a hatalmaskodási perben, mely *Ezen-i Chapi* Ákos felperes, és *Chycher-i* Zsigmond alperes közt folyik, és melyben felperes megbizottja *Dobron-i* János volt, mely perben Palóczy László országbíró alperest már esküre ítélte, de a felperes megbizottja nem volt kellőleg informálva, újból idézze meg alperest.

Egykorú átirat. D. L. 31622.

1451. jul. 16. (*In festo divisionis apostolorum. Secundo die.* A leleszi convent átírva Hunyadi János

¹⁾ A jobbágyságok: *Weg* Albert, *Nylas* Ágost, *Wegh* János, *Molnar* László, *Nylas* Bálint, *Benewk* Barnabás. Kis (*parvus*) Márkus, *Chatho* Elek, Miklós, *Domonkos*, *Toth* István, *Molnar* Bertalan, *Kormos* Kelemen, *Kormos* Bálint, *Jakach* István. *Kormos* Demeter, *Iske-i* Tamás, *Wegh* Miklós. *Thokos* Balázs, *Kozma* Kelemen, *Kantor* Péter, *Warga* László. *Lőrincz*, Antal, *Kozma* Péter, István. András, Máté, — kik *Naghabara-i* lakosok. A »famiálisok»: *Kysabara-i* *Baxa* Miklós, Nagy (*magnus*). János, *Ronyva-i* Jakab, *Varga* (*sutor*) Mátyás, *Babay* Bertalan, Péter. *Fodor* Gál, Orbán, Jakab, Antal.

kormányzó parancsát, jelenti, hogy *Ezen-i Chap-i Ákos* és *Chycher-i Zsigmond* közti hatalmaskodási perben utóbbit újólag megidézte.

Eredeti. D. L. 31622. Hátán pecsét nyoma.

1451. aug. 1. Octavo die festi beati Jacobi apostoli. A leleszi convent előtt *Chycher-i Zsigmond* és felesége, Katalin, *Chap-i Ákos* ellen a D. L. 31552, 31553, 31554, 31562, 31563 alatti, 1447-ben indult perben ötvened magukkal esküt tesznek.²⁾

Eredeti. D. L. 31623. Hátán pecsét nyoma.

Helmeecz, 1451. decz. 8. FERIA quinta in festo conceptionis virginis Mariae. Palóczy László országbíró előtt *Buthka-i Sandrin* fia, Miklós, magára vállalván atyja és testvérei, Benedek, György, Tamás terhét, *Chechyr-i Zsigmond*nak, ki magára vette nevezett György kiváltását a csehek fogságából, ennek költségei fejében leköti *Dobroka* zempléni birtokukat.

Eredeti. D. L. 31625. Hátán eléggé conservált pecsét.

Buda, 1452. febr. 1. In vigilia festi purificationis beatae Mariae virginis. Az országnagyok a D. L. 31620. sz. alatti (1451. máj. 23. keletű) ügyben Zemplén-megyénél újból vizsgálatot rendelnek.

Egykorú átirat. D. L. 31626.

²⁾ Az eskütársak: *Iske-i Péter* fia, László, ennek fiai, János, Péter, *Monyoros-i Thompa* János fia, Péter, *Pynkocz-i Péter* fia, Zsigmond, *Bayanhaza-i Loránd* fia, Miklós, *Monyoros-i Beke* Bálint fia, György, *Baranya-i Chokas* Szaniszló fia, László, *Moscha-i Jakab* fia, Péter, *Kyslezthemer-i Boldizsár* fia, Tamás, *Cheb-i Mihály* fia, Lőrincz, *Bothfalwa-i Pethew* István fia, Péter, *Bartha-i Mihály* fia, András, *Moscha-i Jakab* fia, László, *Tharnocz-i Kelemen* fia, Péter, *Gathal-i András* fia, János, *Zbugya-i Péter* fia, Simon, *Keer-i László* fia, Péter, *Sarwar-i Péter* fia, László, *Sarwar-i János* fia, Gergely, *Kowathy-i Tamás* fia, András, *Bwdahaza-i András* fia, Bertalan, *Pynkocz-i Byczo* László fia, Balázs, *Raska-i Wyd* unokája, László fia, András, *Bothfalwa-i Jakab* fia, Zsigmond, *Bothfalwa-i Bod* Zsigmond fia, László, *Bothfalwa-i Bereczk* fia, Jakab, *Ffyze-seer-i Dénes* fia, Mózes, *Gathal-i András* fia, István, *Kompyathy* János fia, Péter, *Raath-i Miklós* fia, Gergely, *Waykocz-i Bense* Mihály fia, Tamás, *Thegenye-i István* fia, Jakab, *Mathywcz-i János* unokája, László fia, György, *Nyarad-i Matha* János fia, Bálint, *Wynay-i Lőrincz* fia, János, *Wynay-i Balázs* fia, Mihály, *Nemphy-i Zochyk* Jakab fia, István, *Marky-i Jakab* fia, Gellért, *Buthka-i István* fia, Ffrank, *Ewrdeg* István fia, Péter, *Thyba-i Ewrdeg* György fia, Ambrus, *Bethlen-i Chegze* Gergely fia, Gergely, *Rozwagh-i Tamás* unokája, László fia, Antal, előbbi László fia, Mihály, *Korchwa-i János* fia, László, *Horka-i Bálint* fia, János, *Zerethwa-i Ramocha* László fia, Dénes.

1452. febr. 13. (Sabbato proximo ante festum beati Valetini martiris) Tertio die. A leleszi convent átírva az országnagyok parancsát, jelenti, hogy az 1451. máj. 20. keletű, D. L. 31620. számú ügyben alpereseket megidézte Zemplénmegye elé.

Eredeti. D. L. 31626.

Buda, 1452. febr. 22. In festo Kathedrae beati Petri apostoli. Garai László nádor *Chycher*-i Zsigmond panaszára, hogy *Chycher*-i Ormos Péter tőle három szántóföldet *Chycher* birtokán, melyeket *Chycher*-i Oroz Jób és Tamás adtak neki, elfoglalt, a jászói conventnél vizsgálatot rendel.

Egykorú átirat. D. L. 31627.

1452. febr. 25. Sabbato proximo post festum beati Mathiae apostoli. A leleszi káptalan előtt Katalin. *Chycher*-i Zsigmondné, a maga és fiai. János, Miklós, András, László, Mátyás, Benedek, és leányai, Krisztina, *Darocz*-i *Thybold* Istvánné, Juliánna *Cheb*-i Jánosné, Dorottya nevében, eltiltja férjét *Wys, Bodon, Berkez* szabolcsmegyei birtokuknak eladásától, *Chycher*-i Ormos Pétert pedig azok megvételétől.

Eredeti. D. L. 31628. Hátán pecsét nyoma.

1452. ápr. 5. (Sabbato proximo ante dominicam ramispalmarum). Quinto die. A jászói convent jelenti, átírva Garai László nádor parancsát, hogy *Chycher*-i Zsigmond panaszára vizsgálatot tartott *Chycher*-i Ormos Péter ellen, melynél a panasz beigazoltatott.

Eredeti. D. L. 31627. Hátán pecsét nyoma.

Kapus, 1452. ápr. 29. Sabbato proximo post festum beati Georgii martiris. *Pan*-i Demeter Ungmegye alispánja előtt *Czycz*-i Zsigmond, *Oroz* Tamás és *Czycz*-i Ormos Mihály tiltakoznak Balázs leleszi prépost és fivére, *Batzka*-i István ellen, kik panaszosok erdőőreit elfogták.

Eredeti. D. L. 31629. Hátán pecsét nyoma.

Patak, 1452. máj. 1. In festo Philippi et Jacobi apostolorum. Palóczi László országbíró *Kysazar*-i Péter, János, utóbbi fiai, Pál, Osvát, István, és fenti Péter leánya. Dorottya, panaszára vizsgálatot rendel *Naghazar*-i András fia, János, és ennek fia, András ellen, kik a panasz szerint Mihályt, fenti Péter fiát, *Kysazar* birtok határain belül megölték.

Egykorú átirat. D. L. 31630.

1452. máj. 1. után. Az egri káptalan Palóczi László országbíró idevágó parancsát átírva jelenti V. László király-

nak, hogy *Kysazar-i* Péter, János és gyermekeik panaszára vizsgálatot tartott *Naghazar-i* János és fia ellen.

Eredeti. D. L. 31630. Hátán pecsét nyoma. — Az oklevél alsó része erősen vízfoltos, szakadozott, úgy hogy sem a keltezés, sem a jelentés el nem olvasható.

Patak, 1452. jun. 14. *Feria quarta proxima post festum beati Antonii abbatis*. Palóczi László országbíró a leleszi conventnél vizsgálatot rendel *Ormos* Péter, *Oroz* Tamás, fenti Péter fia, Mihály, *Ormos* Pál, *Chycher-i* Zsigmond panaszára bizonyos Vilhelm fia, János és *Wyfalw-i* Albert ellen. kik panaszosok *Wys* birtokán három jobbágyot elverték és elfogtak.

Egykorú átirat. D. L. 31631.

1452. jun. 15. után. (*In festo beatorum Viti et Modesti martyrum...*)¹⁾ A leleszi convent átirva Palóczi László országbíró parancsát, jelenti, hogy *Ormos* Péter. ennek fia. Mihály, *Ormos* Pál, *Oroz* Tamás, *Chycher-i* Zsigmond panaszára vizsgálatot tartott Vilhelm fia, János. és *Wyfalw-i* Albert ellen. melynél a panasz beigazoltatott.

Eredeti. D. L. 31631. Hátán pecsét nyoma.

(Ka)pus, 1452. szept. 15. *Feria sexta proxima post festum exaltationis sanctae crucis*. *Pan-i* Demeter alispán előtt Ungmegye közgyűlésén *Czytzer-i* Zsigmond. Jób, István, *Oroz* Tamás tiltakoznak bárki ellen a birtokaikon való makkoltatás miatt.

Eredeti. D. L. 31632. Hátán több pecsét nyoma.

1452. szept. 23. *Feria quinta proxima ante festum beati Michaelis archangeli*. *Chycher-i* *Oroz* Tamás felesége, Hedvig, férje nevében, kit súlyos betegsége gátol a megjelenésben, valamint *Chycher-i* *Ormos* Zsigmond és Péter a leleszi convent előtt megjelennek, és előbbi vallja, hogy abban a perben, melyet *Chycher-i* *Oroz* — ²⁾ lánya, Gertrud; *Imbregli-i* Istvánné, fenti Tamás ellen a hozománya kiadásáért vitt, úgy egyeztek ki, hogy fenti Tamás utóbbi Gertrudnak leköti *Wayan*, ungmegyei, *Wys*, szabolcsmegyei birtokokat, az utóbbihoz tartozó *Chom...* *theleke*, *Belchynke*, *Kylchenke* pusztákkal együtt 75 arany forinton.

Eredeti. D. L. 31635. Hátán pecsét nyoma.

Terebes, 1452. szept. 26. *Feria tertia proxima ante festum beati Michaelis archangeli*. *Chozmay*

¹⁾ Az oklevél alján szakadozott.

²⁾ Az oklevél e része szakadozott, de a D. L. 31636-ból »Jakab« rekonstruálható.

Pál zempléni alispán tudtul adja, hogy *Hamonya-i (így!)* János bizonyos bírói küldöttségének *Chycher-i* Zsigmond és *Vpor-i* Pongrácz közti ügyben *Abara* birtokon eleget tett.

Eredeti. D. L. 31634. Hátán több pecsét nyoma.

1452. nov. 1. In festo omnium sanctorum. A leleszi convent előtt Gertrud — *Chycher-i* Oroz Jakab lánya, *Imbregh-i* Istvánné — bizonytságot tesz, hogy nagybátyja, *Chycher-i* Oroz Tamás, fenti *Oroz* Jakab után maradt ingóságoknak reá eső részeként átadatott neki *Chycher-i* Zsigmond által négy ökröt, két tehenet, száz juhot, kilencz kancazt csikaikkal együtt, húsz sertést, egy ezüst üstöt és két ezüst kanalat.

Eredeti. D. L. 31636. Hátán pecsét nyoma.

1453. jan. 6. In festo epiphaniarum. A leleszi convent előtt *Chycher-i* Ormos Jób fiainak, Istvánnak és Györgynek nevében is vallja, hogy *Chycher-i* Zsigmond megfizette *Morolya* puszta fenti Jóbra osztály szerint eső részének zálog összegét.

Eredeti. D. L. 31637. Hátán pecsét nyoma.

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN.

ADATOK BÁTHORY GÁBOR FEJEDELEM TÖRTÉNETÉHEZ.

A »*Hadtörténelmi Közlemények*« 1896 évi folyamában kiadtam Báthory Gábor erdélyi fejedelemnek Váradról 1613 október 9-én, tehát halála előtt 18 nappal Thurzó György nádorhoz írt rendkívül érdekes levelének töredékét, melyben elpanaszolja, hogy mennyit kell túrni és szenvednie Magyarországhoz és a kereszténységhez való hűsége miatt.¹⁾

Előre bocsátja, hogy neki a török mind addig pártfogója volt, a míg Magyarországgal és a római császárral a szövetséget meg nem kötötte és nem hogy romlására igyekezett volna, sőt inkább bármely ellensége ellen megsegítette. Jól tudja — úgymond — hogy az alatt, mialatt őt idehaza üres biztatásokkal tartják, a római császár főkövete a portán mindent elkövetett megbuktatására. Megigérte ura nevében, hogy Erdélyért Jenőt, Lippát és Vácot átadják a töröknek, az ország rendes évi adóját pedig megduplázzák. Naszuff basának 70 ezer tallért, Szkender basának pedig — csak a közbenjárásért — 7 ezer tallért ígért a római császár főkövete Nigron, a ki erről szóló plenipotentiáját is megmutatta a portai vezérnek, hangsúlyozván, hogy a míg Erdélyben a szabad választás fenn áll és Báthory Gábor a fejedelemségből el nem mozdítatik, addig a két császár között a békesség tartós nem lehet.

Mikor Szkender basa Erdélybe jött, a portán történt

---

¹⁾ Dr. Komáromy András: Báthory Gábor történetéhez, id. m. IX. évf. 439. l.

dolgok felől bőségesen informálta őt és hogy, annál bizonyosabbá tegye a római császár ártalmas szándéka felől, Nigron leveleit in specie megmutatta konstantinápolyi követének. Így jutalmazták a confoederatióhoz való ragaszkodását, holott ő, mióta Erdély és Magyarország között a szövetség létre jött, soha még csak gondolatban sem vétett ellene s az Istennek szent angyalai tehetnek bizonyosságot arról, hogy hitét, fogadását igazán és makula nélkül megtartotta.

Pedig ha véteni akart volna Magyarországnak, bizony lett volna módja benne, mert mikor főkövetét a portára bocsátotta, nem csak megerősítették őt a fejedelemségben, »kiről — úgymond — levelünk is vagyon«, hanem arról is biztosították, hogy az Erdélybe küldött török hadak mind melléje állanak, ha Magyarországtól elszakad. Higyje el a nádor, mert mint jó akaró atyjafiának őszintén és igazán írja, a Bocskay állapottjánál nagyobb dolgot akartak vele indítani és megkínálták a magyar királysággal. Elsőben is százezer aranyat ígértek neki, hogy azon zsoldosokat fogadjon s az Erdélybe küldött hadakat az oláhországi vajdákkal együtt mellé akarták rendelni.

Itt megszakad a levél. A mint id. közleményemben (443. l.) megjegyeztem, — úgy látszik — egy egész ív hiányzik belőle. Azóta megtaláltam a folytatását az Országos Levéltárban őrzött Thurzó-féle iratoknak egy másik csomójában. (A levél eleje *Act. Thurz.* fasc. 95. nr. 35., a folytatása, illetőleg a hiányzó része pedig *fasc. 34. nr. 2. et d.* alatt található.) Minthogy a »*Hadtörténelmi Közlemények*« cz. folyóirat azóta — sajnos — megszűnt, hasznosnak és a történettudomány érdekében állónak tartjuk, hogy ennek az erdélyi állapotokat és politikai viszonyokat fölöttébb jellemző levélnek talán legérdekesebb részét, mely — ha az abban foglaltakat, illetőleg a fejedelem állításait valóságnak vesszük — Báthory Gábor egyéniségét az eddiginél sokkal kedvezőbb világításba helyezi — szóról szóra ide iktassuk. — A levél első felének tartalmát röviden azért ismertettük, hogy az összefüggés világos és érthető legyen, sőt ebből a célból az utolsó mondatot is átveszük az illető folyóiratból:

»Ezt az két török hadat is, ki most Erdélyben vagyon. mind az moldovai és havaseli vajdákkal egyetemben mingyárást mellénk adgyák (Hadtört. Közl. IX. évf. 443. l.) és ugyan azon két országot subjiciálván Erdélynek magunk és posteritásunknak aggyák örökössön, hogy semmi fogyatkozás az dologban nem lévén, mingyárást előmehessünk dolgunkban. Ezeket igen sok ratiókkal, pénz és népbeli segítséggel mutogatják és mutogatják most is nekünk, salválván conscienciánkat is, hogy nem mi, hanem azok adnak okot, kik személyünk és birodalmunk ellen ágáltanak. Az dolog aztán véghez menvén és Magyarországot, ha nem egészen de jobb részét kezünkhöz vévén, hittel ígérük magokat az császár nevével, hogy erős és örökké való confoederatiót csinálnak velünk és az egész magyar nemzettel. Ennek penig egyik mógyát sem halasztották volna ennél tovább, mihelt az mi akaratunk accedált volna kívánságokhoz, mert az pénzt mingyárást megadták volna, az had penig kit mellénk rendelte volt, mindgyárást készen volt és vagyon most is Erdélyben. Csak maradott ez hátra az mi igaz szívből csinált confoederatióunk és keresztyéni jó indulatunk miatt.

Noha mi ezeket mind értettük, csak ok ne adassék reá az mi egyszeri tött végezésünkben soha fogyatkozás nem talál-tatik, el hivén azt, hogy igaz az Isten s' az igazakat szereti és az igaz igyet oltalmazza is. Nem is hisszük, hogy még mi felöllünk az confoederatio után csak szóbeli vélekedés is lehetett volna, nem hogy cselekedet. Ezt penig úgy tudgya Nsgod, hogy mind az két confoederatusoktól egyaránt kívánták, hogy syncere és inviolate tartsák meg az szent Isten előtt tett confoederatiót és hitet.

Ezekből penig az felül meg írt dolgokból könnyen megértheti Nsgod azt is, hogy mindeneket értünk, azt is, hogy miben volna és lehetne módunk, de mi inkább akartunk tökéletesen kárt vallani, hogy nem mint egyszer kimondott szónk ellen akármely nagy hasznót nyerni (Juxta dictum antiquum, qui luserunt cum foederibus, luserunt rationes et Deus cum ipsis).

Minap írt vala Nsgd nekünk egy levelet és Dóczy uram is mást, ő kigyelmének elegendő választ tettünk igazán és méltán izenet által. Hogy eddig sok dolgaink miatt Nsgdnak választ nem tehettünk ez okáért haladott. De legelsőben a mely az dolognak csak az indulattyán is nem csak mi, hanem minden jó ítéletű emberek álmélgodással et cum sibillo csudálkozhatnak, nem is hisszük, hogy in rerum natura confoederatus keresztyének között ilyen dolgok történhetnek, hogy egyszeri

confoederatiója meg lévén és rólla diploma kelvén, annak utánna újabb tractatust kíványon egyik másiktul, az ki most mi töllünk kívántatik Nsgd által. Az mi Uram annak az három várnak állapottyát és másnak való adását illeti, tudgyuk halhatta Nsgd, és ha eddig nem hallotta is ez után bizonyosan meghalhattya, hogy az török mi töllünk nem hármát kért, hanem kettőt és végtére csak Lippát kérte, melyet ha mi megcselekedtünk volna, Erdélt ingen sem illette volna, neque fines Transilvanicas. De mi soha csak érteni sem akartuk, nem hogy tractatust indítottunk volna felőle, az reánk jött ellenségnek sem attunk csak egy talpalatni földet is, nem hogy az kitül jót várnánk és várunk s' mellé confoederatiónk vagyon. annak kellene adnunk, sőt csak az kívánságokat is majd in audita resnek tulajdoníthattjuk. Azért jöttünk ide ki Váradra is kíváltképen, hogy ezt az Nsgd által való kívánságot megértettük, hogy birodalmunknak csak kicsin részére is illendő gondot viseljünk. Minékünk Uram sem birodalmunktól elidegenítő várunk vagy városunk nincsen, sem penig cserélni való birodalmot nem birunk, sem egy sem más birodalomért állapotunkat változtatni nem akarjuk, sem másnak adás, sem csere által. Az magunkéval contentusok vagyunk, melyet vérünk hullásával is életünk fottáig meg akarunk oltalmazni. Azreánk jött törökökkel, az mint feljebb is meg írók Nsgdnak egy várunk oda adásával örökös és csendes békességet szerezhettünk volna, most is ha az felyül megírt kívánságira accedálnánk azt is örömet el hadnák, melyet gyalázatunkra mi soha nem akartunk cselekedni.

Azért mi ilyen dologrul nem hogy tractálnánk de még csak gondolkodni sem akarunk, azt itéljük, hogy vagy kereszttyén fejedelmek vagy egyéb nemzetségbül állók is, ezeket az mi töllünk méltatlanul kívánt dolgokat meg értik, több idegenséget nemz ez magában, hogy sem mint hasznot minden fejedelmek előtt. Mi megelégettünk az miénkkel másét nem kívánjuk, az Úr Istentől csak azért is nagy segítségünket várhattjuk és várjuk is, tudván azt is, *hogy Deus est foederum author et violationis ejusdem ultor*, mi sem többet sem kevesebbet nem kívánunk sem Római Császártól ő felségétől, sem Magyarországtul, hanem egyszer az mit elvégeztünk minden részeiben ahhoz tartsuk magunkat. Mi az Nsgd bölcs és jó ítéletű lelkiismeretére hagyjuk, kit el is hittünk, ha mástul jött ennek az méltatlan kívánságnak indulattya, csudálkozunk rajta, hogy Nsgd meg nem intette és csak el kezdeni is engette. kíváltképen az igazságért és külső országokban való híviteleért is, Nsgd felől jó reménységünk lévén, tanácsából lött dolognak ingyen sem tulajdoníthattjuk.

Kérjük azért Nsgdat szeretettel, hogy az mint Nsgdat sokszor megtaláltuk segítségünk felől, bocsásson Nsgd mindenestől bátor csak tizezer embert ezzel az segítséggel egyetemben mellénk, minthogy ez az segítség is ennyire el késék az ki most érkezett *Abaffy Miklós* urammal, azt remélettük az késésre nézve, hogy ez ugyan derekasban legyen; ha valahol fizetett emberi vadnak császárnak ő felségének, az mint értjük, hogy vadnak is, azokat is Nsgd külgye mindgyarást segítségünkre, kiről parancsoljon Nsgd Forgács Uramnak erőssen, hogy késedelem nélkül bocsássa mellénk. Értjük azt is, hogy Bécs körül vadnak valami fizetett valloni ő fsgének, akarnók ha azokat is Nsgd mellénk bocsátaná mindgyarást, ha nem sok volna is még is az ellenségnél derekas híre lenne. Erre is Nsgdat kérjük, és kényszerítjük is az Nsgd hittel köteles velünk való confoederatiójára, hogy Nsgd mingyarást aggya értésünkre lészen e derekas segítségünk? kelljen hozzá bízunk a vagy ne? hogy azt bizonyosan megértvén, tudgyunk mind személyünkre mind birodalmunkra ahhoz képest illendő gondot viselnünk, ne legyen szegény hazánknak utolsó excidiumja és abból osztán Magyarországnak és az egész kereszténységnek derék romlása, ki bizony kétség nélkül rövid nap ugy lészen, ha magunk személyén és birodalmán az török hatalmat vehet, mert ha mi ideje korán meg nem segítettünk tudománt tészünk mind Isten előtt mind ez világ előtt és Nsgd előtt kiváltképen mint Magyarországnak fő Palatinussa előtt, minthogy immár az mi országunkban az veszedelem jelen vagy, ennek sopiálására fordítjuk mind elménket s' minden tehetségünket, mert nem hisszük azt, hogy semmiféle keresztény fejedelmek az kereszténységhez való szeretetekért ezt szenvedték legyen az mit mi ekkorig szenvedtünk és naponként most is szenvedünk. Császárnak ő felségének segítségét, melyről levelében ír ő fsge im mi is levelünkben megköszöntük, kérem Nsgdat szeretettel, ... (itt következik tovább a »*Hadttörténelmi Közlemények*«-ben kiadott rész) *hoggy Nsgod ő felségének küldgye meg levelünket* stb.)

A levél befejező részében, atyafiságos viszont szolgálatát ajánlván, ismét kéri a nádort, hogy a derekas segítség küldését ne késleltesse tovább és ne akadályozza meg, hogy *Nádasdy Tamás* és *Török István* a segédhadakkal együtt hozzá csatlakozzanak.

A további eseményeket ösmerjük. Thurzó Györgynek nem volt bátorsága elindítani a magyarországi segédhadakat, egyrészt mert a török bosszujától tartott, de legfőképen azért, mert tudta, hogy az udvar Báthory Gábort már fölláldozta, és nagyon

valószínű, hogy *Abaffy Miklós* tokaji kapitány egyenesen a király vagy Ferdinánd főherczeg akaratát teljesítette akkor, midőn a szerencsétlen fejedelmet 1613 október 27-én orgyilkos módon megölette. Hogy az orgyilkosság értelmi szerzője valószínűleg *Abaffy* volt, ezt a nádorhoz írott alább következő levelei is bizonyítják.

I.

Nagy-Lehota, 1613. november 20.

Alázatos szolgálatomat ajánlom Nagyságodnak, mint énnekem jó akaró kegyelmes uramnak, jó egészséggel és hosszú élettél áldgya meg Isten Nsgodat.

Kegyelmes uram, Nsgdtul el jövőn, viszont postán igyekeztem vala Tokajba menni és onnéd *Váraddá*, az mint Nsgdnak is megjelentettem vala, de szolgáim az utba találván elő engemet, csak azért jöttenek hozzám, hogy őrizkedgyem és most ily hirtelen alá ne menjek, mert egy néhány rendbelieket fogattak reám az Bátori Andráshoz tartozók, hogy megöljenek, sőt az utaimat is állják, az mint szolgáim beszélik. Rédei Ferencz és Giczi András bementek Betlen Gáborhoz és az feleségit is bevitték, az hajduság is haza oszlott, az törököt is azért tartóztatta Betlen maga mellett, mivel Szeben még meg nem atta magát, egyéb hírt nem hallottak.

Kegyelmes uram, az mint értem az országbeliek semmi okon nem hiszik, hogy Bátori Gábor azért hótt vóna meg, hogy gonosz igyekezetbe vót nemzetihez, *hanem abba az vélekedésbe vadnak, hogy az királ és Nsgd így akarta ötet vesztetni*, holott felette hamis vélekedés. Hiszem kegyelmes uram, ha az ország gyűléseig titkon az én nem barátim meg nem ölnek, akkor is én leszek mind császár urunknak és Nsgdnak bizonyossága, hogy sem az császár sem Nsgd, hanem az maga nyelve vallása és fenyegetése hozott veszedelmet neki. Nagyságod ha mit parancsol még egynehény napig itt késem. Agya az Ur Isten látnom Nsgodat jó egészségbe. Költ Nagy-Lehotán, 20. novembris anno 1613.

Nsgodnak alázatos szolgája

Abaffi Miklós s. k.

Kívül: Illustrissimo Comiti Domino Domino Georgio Turzó de Bettlenfalva Palatino Regni Hungariae stb. stb. Domino mihi gratiosissimo.

(Thurz. Itár fasc. 49. nr. 22.)

II.

Nagy-Lehota, 1613. november 28.

Alázatos szolgálatomat ajánlom Nagyságodnak stb. stb.

Ezen órába érkeztem kegyelmes uram Turóczból az apám házául, itt találván az Nsgd levelemre írt válaszát. Kegyelmes uram, nagy reménységem és bizodalمام vala Nsgodba, hogy Isten után igaz igyemben Nsgd lészen azok ellen óltalmam, a kik latornak haláláért engemet, nemzetemhez megmutatott jámbor hív szolgálatomért halálra kergetnek és üldöznek, de az mint értem kegyelmes uram Nsgd írásából, nem hogy kellene várnom avagy reminlenem Nsgdtul óltalmat, holott azt írja Nsgd, hogy sem az császár urunknak sem Nsgdnak nincs oly gonosz lelki ismereti, hogy valamely embert, mennyivel inkább fejedelmet igyekeznék törvénytelen elveszteni, mely írásával azt agya értenem Nsgd, hogy én, azokkal egyetembe az kikkel egy értelemben vótam Báthory Gábor halála felől, igaz lelki esmeretünk nem vót, holott törvénytelen lőtt halála. *Kegyelmes Uram, mind azoknak, mind énnekem jó lelki ösmeretünk est diktálta.*

Aholott Nsgd azt írja, hogy törvénytelenül lőtt, elég törvény vót az kegyelmes uram, a kik tutták az ő istentelen, gonosz igyekezetit, azt találták és azon állottak meg, hogy jobb egy személynek, a ki nagy veszedelemben igyekezett ejteni nemzetségit és hazáját, meghalni, hogy semmint igyekezetit véghez hadni vinni és annak utánna nemzetünk, hazánk veszedelmét nézni.

Mind ezeket kegyelmes uram, támasztom az igazság szerető Istenre és az Nsgd bölcs ítéletire, reménlem, igaz igyemben Nsgd lészen óltalmam, nem adván helyt némely emberek hamis informatiójának.

Én az Nsgd parancsolatja szerint holnap indulok Tokajba. Ir Nsgd hogy ő fsge megindította az német gyalogot és fegyverest az mi földünkre, holott ő fsge és ő fsge mellett lévő császár urunk tanácsai bizonyosan énnekem arra feleltek vala, hogy Komáromnál tovább nem bocsátják az német hadakat, de ő fsge mi végre cselekeszi, akarván használni csak ne árcson. Az Istenért kegyelmes uram, ha Nsgdnak lehet anyi auctoritása, tartóztassa meg Nsgd, hogy alá ne menjenek, ha tovább nem is, csak az ország gyűléseig, hogy az ország deliberálhasson felőlök, ha immár be kell venni, micsoda conditiókkal, mert kegyelmes uram, nem hogy valami jót reménlhetnék az németek alá jüvetelektül, ország engedelme nélkül, de attul tartok,

az Tiszán tul valók, látván hatalmasul bejönni az németeket, mivel azok most vadnak inter spem et metum, ne kénszeritessenek máshoz applicálni magokat, kibül utolsó veszedelme lészen országunknak, ki hogy ne történjek kegyelmes uram minden tehetségivel Nsgd legyen azon, ne menjen alá az német had, most kisebb fáradsággal és gonddal hozzá férhet Nsgd. Mert kitül az Ur Isfen ójon országunkat, ha mi oly pártolás lenne országunkba, ítélje Nsgd akkor is Nsgdnak lészen több fáradsága és gongya. Kérem Nsgodat, mint kegyelmes uramot, ha mostani írássommal megbántottam volna, Nsgd kegyelmesen megbocsássa. Költ Nagy-Lehotán, 26. novembris anno 1613.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Abaffi Miklós s. k.

(Thurzó ltár fasc. 49. nr. 23.)

Közli: KOMÁROMY ANDRÁS.

GRÓF KÁROLYI SÁNDOR NAPLÓJEGYZETEI 1725-BŐL.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

BEVEZETÉS.

Gróf Károlyi Sándor »Önéletírását« és »Naplójegyzeteit« Szalay László kiadta 1865-ben a »Magyar Történelmi emlékek« 4-ik és 5-ik kötetében. Ezekből a naplójegyzetekből hiányoznak az 1725-ik évek. A gróf Károlyi nemzetség levéltárában két naptár van 1725-ik évről, az egyikbe nincs beírva semmi. Így történhetett, hogy az a példány, a melybe Károlyi Sándor gr. az ő jegyzeteit beírta, akkor, a mikor Szalay a levéltárban dolgozott, kutatott, nem volt a többi naptárak között. Ezt csak később találtam meg egyik fiókban, a melyben különféle nyomtatványok vannak elhelyezve.

1725.

J a n u a r i u s.

Jóllehet, hogy egészségem változásával, mindazáltal Isten ő szent felsége bátorkeszi házamnál szerencsésen engedte megérnem ezen újesztendőt is, kiért áldott legyen szent neve mind örökké Amen.

1ma hujus Istennek kegyelmébül áldoztam. Voltam Gyulainál.

2da. Lipics Boldizsár agensem volt nálam.

3^{ia} Grassalkovics uram érkezvén. Kis János ment Pozsonyba.

4ta 5ta vadásztam, halásztam. Turcsányit küldtem Surányba. Érkezvén Bohus Sámuel procuratorom.

6ta végeztem vele.

7ma jött hozzám gróf Castelli sógor és Hovenzoller tisztjei.

- 8va Bohus uramat bocsátottam el s felföldre expediáltam.
 9. Expediáltam Veresegyházit az egész urbariummal.
 10. Conferáltam Gyulay Ferencz urammal Karván,
 11. Expediáltam expressust Nyitrára az P. Piaristákhoz.
 12. Volt nálam az spanyol kapitány C. a Cusaldo.
 13. Indítottam az unokáimat ¹⁾ pozsonyi iskolába.
 14. Voltam Karván Gyulayné asszonyomnál.
 15. Postát várván érkezett director Grassalkovits uram.
 16. Indultam Pozsonyba, Újvárra, Surányra utazván.
 17. Surányi revisio után mentem Galanthára, holott gróf Eszterházi Péter sógor uramnál hálván,
 18. Érkeztem Pozsonyba s azonnal udvaroltam bán uramnak.
 19. Udvarlottam méltóságos cardinalis Csáki ő eminenciájának.
 20-^{dikán} érkezett Jeszenák Pál az m. palatinustól.
 21. Olvastatott az pénz az bátorkeszi jószágért Piaristákat (t. i. a nyitraiakat kifizette).
 22. Expediáltam Turcsányit az jószág resignatiójára.
 23. Expediáltam hódmezővásárhelyieket.
 24. Bocsátottam el őket egész expeditióval.
 25. Szép napfény lévén expediáltam mind Bécsbe mind alá.
 26. Töttem relatiót az comissarialis dolgokrul.
 27-re haladott volna relatióm, de akkor is az publicumok impediáltak, hanem expediáltam.
 28. Lévén m. palatinusnál ebéden. az után continuáltam expeditióimat minden felé.
 29. Kezdettem comissarialis relatiómat és continuálván expeditióimat congratuláltam m. veszprémi püspöknek cancellariussá lött declaratiójára.
 30. Continuálván az relatiót bocsátottam el Komjátit Bátorkeszire, Pestre, felföldre való expeditiókkal s az őri nemesség originál levelével.
 31-^{dikén} kezdette az pozsonyi fluxus az jobb lábamat, kezemet vesztegetni.

Observationes hujus mensis.

1mo Meghitt jóakaróimmal conferáltam csongrádi jószágim iránt Bátorkeszin és procuratorommal végeztem, hogy pro 15 martii praefigált terminusomra miként evocáltassék az fiscus regius ad evincendum contra sacrum ordinem theutonicum.

2do Veresegyházit expediáltam Pestre juratusért, onnat

---

¹⁾ A gr. Haller fiúkat.

Egerbe az capitulansért erdődi dominiumban, Madarászbán újabb restatutum végbevételére és inquisitiókra.

3do Deliberálván az m. palatinus bátorkeszi jószágának kiváltását, minden mobiliákat kiváltattam és conscribáltattam.

4to Exmittáltam embereimet valamelyek lévén, jószágnak aquisitionjára az holott in publicis járván ezen az földön kevés subsistentiám lehetne.

5to Ab anno 1714 egész leveleimet revolváltam s valami szükséges volt pro resignatione magammal Pozsonyba felvittem.

6to Gyulay Ferencz uramtul leváltam f. 150.

13.^{dikán} lévén Karván, Gyulay Ferenczné asszonyommal nagy dolgokrul concludáltam Sárkány Gyivát Nagybélát éltémig kezemhez eresztvén, szépen megköszöntem.

15. Levén Gyulay Ferencz uram nálam. Egy bizott jóakarómmal D. G. conferáltam. NB. És Lochmayért, Stochmayért, Moselt javallották Gyöngyösi urammal együtt informálni,

16. hujus indulván Bátorkesziből, ebédeltem Újvárbán. perlustráltam sógor gróf Castelli és hugom gróf Pethő Mária alkalmatosságát házait, kertjét, majorját s mentem hálai Surányba, néhai Bosnyák familiáé ki volt, holott is megjárván az dominiumot, és határit is, áll: Surányból, holott vár is volt, Várad, Bán-alias Tót-keszi. Egyházszege, Eözdöghe és Salgó falukból; Csike, kereszturi és nagyszegi pusztá praediumokból, kinek is gróf Kaunitznál vagyon négy rész az Kohári familiárul jure perennali, ötödik rész gróf Forgács Simonrul. Gróf Eszterházi Ágnes asszony része quo jure nem tudatik.

Item gróf Eszterházi Péter uram bír négy részt, első maga rata portiója, másik Daniel bátyjárul álló, 3-dik magát illető harmad rész az Pinnyeiné gróf Eszterházi Kata részéből, 4-dik Kohári familiát illető harmadrész ugyan azon Pinyneiné asszonyom részéből.

Mathusiczki uram pedig bír három részt, első maga rata portiója, másik gróf Illésházy rész, harmadik nevezett Pinyneiné asszonyom reánk maradt portiójának harmadrésze, kinek is egész potiója állott negyed részéből az egész dominiumnak, és így:

A nevezett dominium vagyon egészlen tizenkét

részre, úgymint:	No 12.
Gróf Kaunitz uramé rész	No 5.
Gróf Eszterházi Péter uramnál marad	No 3.
Gróf Károlyi kiváltván az negyediket	No 1.
Mathusiczki uramnál vagyon	No 3.
Rész	No 12.

A Pinnyeiné egész portiója állott az egész dominiumnak negyedrészből, de onerálva lévén gróf Eszterházi Péter sógor uram váltotta kezéhez egészen. Azután Mathusiczki uram megosztván per cessionem Illésházianam ment három részre, az egyik részt Mathusiczki uram magához váltotta cum mobilibus fl. 2869. Másik részt most magam váltom, úgymint Kohári részt fl. 2869. Harmadik rész marad nevezett gróf Eszterházi Péter uramnál és így

Negyedrésze állván in ... .. fl. 8.607.

A más három részt is hozzá multipli-

calván az egész ... .. fl. 25.821.

Dominium ára tenne fl. 34.428.

Ezen dominium mellett vagyon még említett gróf Kaunitzknak bizonyos jószág, úgymint Megyer, Ondód Ondreho és Födemes nevű faluk. Farkasdi, negyedi, sotthi (sóki) portiókkal és szentgyörgyi praediummal, kiket kiktől acquirált és jure perennali-e?, még nem constál, hanem Megyert úgy mondatik Serényi familiátul acquirálta volna, honnat supponálhatni, hogy talán az is Bosnyáké volt és midőn az öreg Bosnyák Tamás és Kenderessi Máriátul Bosnyák Brigitta leányuk maradott, Tercsánszki az personalis vevén el, az ifju Bosnyák Tamással való osztályban juthatott Brigittának s annak leányát Tercsánszki Borbálát vevén el, arrul deveniált Serényire és már Kaunitzra. Ottan Surányban találtam kövön inscriptióra: Thomas Bosnyák Capitaneus Fülekiensis et conjunx Maria Kenderessi fieri fecerunt Anno 1609.

Beérkezhén Pozsonyba, az m. palati-

nus ¹⁾ tött le Bátorkesziért ... .. fl. 24.000.

és Turcsányinál csudai inscriptiót hadta

meg in exclusis mobilibus ... .. fl. 1.200.

És így egész summa: 25.200.

Fizettem ki az nyitrai pater piaristákat fl. 13.115.

Az Surány 12-dik részért pedig gróf

Eszterházi Péter uramnak ... .. fl. 2.869.

És így az 24.000 forintból maradt fl. 8.016.

30. Expediáltam Komjátit felföldre lött expeditióval s őri nemesek original leveleivel, ausztrigával és czitrommal.

25. Decraláltatott m. veszprémi püspök gróf Eszterházi Imre cancellariusnak, die 29-dik congratuláltam ő excellentiáját, kit Isten tartson, éltesen számos esztendőig szerencsésen.

¹⁾ Gróf Pálffy Miklós.

F e b r u a r i u s.

Ágyba esvén a 1ma Februarii 13-dikig ki sem mehettem az házbul s nem is subscribálhattam kezem fájdalma miatt.

Az alatt érkeztenek fel Zarnóczy, Veresegyházi és Szombathelyi feles levelekkel s elébb Zarnóczyt, azután Ebházit, (így!) végre Szombathelyit expediáltam vissza fele expeditiókkal. Bohus Sámuel uramnak is küldtem plenipotentiát, váradi káptalanra is requisitoriumot, Bécsbe pedig memorialist az csongrádi dologban.

14. Mentem Bátorkeszire más praetextus alatt.

15. Voltam Megyeren, Ondódon Kaunitz jószágában.

16. Mulattam s disponáltam Bátorkesziben s expediáltam is.

17. Jártam meg az surányi, megyeri dominiumot.

18. Érkeztem Pozsonyba, holott Kállay János uramat találtam.

19. Expediáltam Bécsbe és felföldre is.

20. Érkezett Turcsányi Bátorkeszibül.

21. Bocsátottam vissza az lovakat.

22. Készítettem el az comissarialis relatiókat.

23. Lévén sessióban, töttem relatiók comissarialis dolgokrul.

24. Expediáltam mind Bécsbe, mind felföldre.

25. Voltam méltóságos bán uramnál. Ment el Turcsányi.

26. Voltanak nálam német, Sándor (Sándor pk. vért.) napján m. generalis Kollonics Ádám, Falkenberg grófok s többek.

27. Csontos Jánosnak fizettem adósságot.

28. Celebráltattam szegény atyámért anniversariumot, már 36 esztendeje telvén halálának, kinek Isten irgalmazzon. Eadem jártattam meg báró Mednyánszki Pál uram... Szentgyörgyi szölleit. Expressust is bocsátottam Nagy-Szombatba az iránt az nemes cáptalanhoz.

Observationes hujus mensis.

Circa initium exolváltam gróf Kéri János uraim maradékinak jánosházi udvarbirája által bélteki jószág 6000 for. árának interessét pro Anno 1724 — fl. 360. Ugyan az urfi részét az Capitalból fl. 1500, tartozom még capitalissal fl 4500. Item Szombathelyi Ferencz szolgám hozta fel elmúlt nyári gázsimat fl. 2000.

Turcsányi által fizettettem fl. 500.

Gróf Keglovics újfalusi, böldi, hekédi puszták praediumjai perennalitásáért gróf Castelliné hugom asszonynak ugyan

annak áraban gróf Keglevics Josef öcsémnek küldtem Lippicz deákjátul fl. 200.

17. hujus Bátorkesziben fizettem ki Gyulay Ferencz uramnak adósságot fl. 250.

Zarnóczinak és feleségének fl. 200.

Az bényi inscriptumért fl. —.

Maradt még Turcsányi keze alatt Bátorkesziben az surányi portióra assignált 2869 forintbul in summa fl. 2000.

20.^{dikán} érkezvén fel Turcsányi suppléaltattam az megírt summát fl. 869, az surányi Kohári portióért gróf Eszterházi Péter uramnak.

Gróf Keglovics Józsefnek újfalusi, böldei és hekédi prae-diumokért küldtem fl. 200. NB. kétszer tétetett fel, egyszer adatott.

Kállay János uram felmenvén Bécsbe dolgai continuatiójára adtam fl. 100 kölcsön, — megadta alámenetelem után.

Csontos János idejövén 1900 for. adósságában exolváltattam neki fl. 1000. Adtam újabb contractust super fl. 900, kire a dato 26 hujus mensis fogok tartozni interesttel.

Turcsányinak comittaltam az surányi portio appraehensioját gróf Eszterházi Péter uramtól és az inscriptionalisták kifizetését Suránybul.

Báró Mednyánszki uramnak vévén válaszát az surányi portiojárul úgy szent-györgyi portiojárul, azokat megvizsgáltattam.

25. Irtam gróf Kaunitz-nak az surányi, megyeri jószágárul, hogy az perennalis s zálogos és törvény alatt lévő jószággit distingválja, copiáit communicálja pro acceleranda conventionione.

Erőtlenségem miatt nem mehetvén Bécsbe, agensem Lippics Boldizsár által nyujtattam be alázatos memorialisomat ő felségéhez az csongrádi dolgaimban, mely ezen holnapban ki is jött, s mivel 22 hujus veszprémi püspök gróf Eszterházi Imre installáltatott magyarországi cancellariusnak s praesideálni is kezdett igazságomig ő excellentiájának recomendáltam.

Kállay János uram által küldtem Bécsbe hódmezővásárhelyi toronyba való nagy órára Lippicz uram kezéhez fl. 150.

Ezen holnapban jobb lábamra és kezemre egészen nyomorúlt voltam, sessióba sem lehetvén mennem, hanem circa finem nagy nehezen mehettem fel s comissarialis dolgokrul relatiókat tévén, de írást akkor sem tehettem.

Bőjt elején jártam meg az surányi és megyeri dominiumokat nagy nyomorultan.

Az órára adott felebb megírt pénzbül Dóri Lászlóné asszonyom restantiájában deputáltam fl. 100 Lippicz uramnak

M á r t i u s.

Jóllehet kezemre, lábamra erőtlenségben mindazonáltal szerencsésen engedte Isten ezen holnapot is megérnem Pozsonyban.

1ma expediáltam postát és inquisitiót Eberhardrul.

2da sessióban continuáltam relatioimat. Eadem volt nálam gróf Eszterházi Péter sógor uram. Bocsátottam az capitularist említett inquisitorul.

3^{ia} levén sessióban végeztem relatióimat. Érkezett Halász Péter uram.

4ta expediáltam P. comissariust. Voltam bán uramnál. Gróf Zichi Károly öcsém uram volt nálam.

5. és 6. volt sessiónk.

7^{dikán} ment Macskási uram Bécsbe.

8. Volt nálam Gillányi sógor Vékony lakodalmán.

9. Voltam sessióban, úgy 10^{dikén} is és expediáltam.

11. Voltam méltóságos cardinálisnál, palatinusnál, bánnál.

12. Irtam Kaunitzknak surányi jószágrul. Expediáltam. Eadem indultam meg Bátorkeszibe.

13. Utazván.

14. Érkeztem Bátorkeszibe, holott orvosoltak.

14. 15. 16. Kenetvén kezemet, lábomat, jobban voltam.

17. Vettem az surányi portiót kezemhez.

18. Volt nálam Gyulaj Ferencz uram.

19. Indítattam hat béres szekeret, ekét Surányba tavasz vetni való maggal. Indítattam Fülek felé szolgálmat.

20. Indultam magam Csongrádra. Expediáltattam előtte való napokban. Érkeztem Budára.

21. Kecskeméten hálván

22. Értem Csongrádra, holott megtekintvén Isten kegyelméből való javaimat.

23. Mentem Vásárhelyre, holott is currenst bocsátottam az vármegyére.

24. hujus töttem propositiót az biráknak, tanácsnak három punctumból állót, mely halasztatott másnapra.

25. Az egész helységnek újabban proponálván mentem Mindszentre isteni szolgálatra, onnat Anyás felé, estvére Csongrádra.

26. Végezvén viceispán Pásztori Imre urammal s az szegénységgel, indultam délután s értem Földvárra, holott

27. Széplakinak instructióját continuálván küldtem meg.

28. Értem szerencsésen Károlyba.

29, 30 és 31. Vettem relatiókat fiamtul, viceispán Bagosi László uramtul és expediáltam széjjel.

Observationes hujus mensis.

Diebus 2da et 3^{ia} capitularis inquisitiont peragáltattam az éberhardi portioról ugyan Éberhardon, Csötörtökön, Fében és Szemethen.

3^{ia} jött meg Kállai uram Bécsbül.

4ta Értettem meg Zichi Károly öcsém uramtól, hogy az Jakusics és Mérei familiák levelei Thavonatné második ura által vesztenek el.

5ta expediáltam felföldre, Pestre és Bécsbe is.

6ta melylyel ment el Kállai János uram, Macskási pedig ment Bécsbe s az által is expediáltam. Eadem esküdött meg Vékony kapitány, Oláh Rozália dámával ex dispensatione Illmi vicarii Spátzai. Érkeztenek Frankofurtból az vashámorosaim, kikkel Veresegyházit expediáltam Salánkra.

10ma hujus vettem kezemhez néhai Pinneyi Jánosné gróf Eszterházi Kata surányi dominiumban levő portiójának harmadrészt Turcsányi György által gróf Eszterházi Péter sógor uramtul, mely Kohári rész s gyermekeimnek öröke in fl. 2869.

12. Indulván meg Pozsonybul, unokáimat hagytam Kégli Pál uramnál jó gazdám nál s mind az ő kegyelme házá nál úgy Zichi Péter öcsém uram házá nál szálláson lévő hagyott mobiliákat conscriptio szerint hagytam Rachel János sáfárom keze alatt.

14. Érkeztem szerencsésen Bátorkeszibe, holott vettettem tavasz buzát.

15. Reexpediáltam Pozsonyba Mednyánszki Pál uram szöllőinek, házá nak Szent-György városában leendő aestimatiója és appraehensiója végett és ugyanazon alkalmatossággal küldöttem Svetenyi uram kezéhez két contractust, egyik 2000 for., melyet assumáltam magamra és gróf Eszterházi János erga interesse leszen adós vele, másikat az ursulita apáczáktul felveendő 7000 forintr., kiben ingrediál az felebb denotált 2000 for.

Ugyan Turcsányit expediáltam N. Szombathba m. Mednyánszki püspök uramhoz, ki is emberét adván mellé diebus 16 és 17 hujus conscribálták Mednyánszki Pál sógor uram surányi jószágban lévő portióját mobiliákkal együtt s az szerint recipiáltam kezemhez s az feljebb megírt portióval együtt megyen ki már azon kevés jószágbul jobbágy eke No 7. Mednyánszki álló béres eke No 2. 19^{dikén} Bátorkesziből ment béres eke No 6, ki is vitt tavasz buzát, lencsét, zabot vetni valót az alább megírt szám szerint.

18^{dikán} volt nálam Gyulai Ferencz uram, kivel is conferáltam dolgaimat.

19. Indítottam szolgálmat lóháton Fülek felé Károlynak, magam pedig dispositiókat tévén expediáltattam mindenfelé. Brogyányi urammal végeztem.

20^{dikán} hujus indultam magam Csongrád felé. Értem oda szerencsésen 22 hujus. Pesten vettem egy kocsit fr. 45. Kecskeméten újfalusi pusztám árendáját adták meg az piaristák fr. 100. Végeztem az vendégfogadórul in fr. 160.

23. Menvén Vásárhelyre Szegvár felé.

24. Commoráltam helyben s végeztem három esztendőre való taxájokban adnak anticipato ökröt No 400, párját impericalibus 30, facit fr. 9000, készpénzt 2400 forintot adván nekik, abban adnak 800 rugott ökörborjut.

25. Mindszenten devotión lévén Anyás fele mentem Csongrádra, holott találván vice ispán Pásztori Imre uramat, végeztem vármegye dolgairul közös jószágrul és egyebekről. Azután megindulván értem Károlyba szerencsésen die 28., találtam friss egészségben gyermekeimet, kiért áldott legyen Istennek szent neve.

30. Expediáltam postát. Vice ispán uramtul de publicis vettem egész informatiót.

NB. Feljebb nevezett Vásárhelyiek következendő hólnapokban meghazudván magukat nem adtak többet, hanem csak 200 ökröt anticipato és négyszáz ökör borjut tavalyi restantiájokban vagy inkább az ideiben, id est, elmúlt nyári borjut No 400.

Aprilis.

Engedte az Isten ezen holnapot károlyi házamnál gyermekeimmal együtt szerencsésen megérnem, kiért áldott legyen szent neve.

1ma, 2da és 3^{ia} böcsületes jóakaróimmal töltöttem szép devotiókban az szent husvét napokat.

4ta érkezett Eötvös Miklós uram, kivel

5ta és 6ta conferálván az comissarialis dolgokat expediáltam comissióimmal s éltem orvossággal.

7ma Ragályi uramat expediáltam Pestre.

8va Isten kegyelmébül vágattam eret.

9na Töttem dispositiókat Károlyban.

10. Indultam Majtény, Béltek felé Erdődre.

11ma az holott is hutát, szőlőket megjárván, töttem dispositiókat és expediáltam mindenfelé.

12. Indulván meg Paladok felé, háltam Tiszabecsen.

13. Érkeztem szerencsésen Salánkra, honnat azonnal expediáltam Máramarosba, Husztra, Munkácsra.

14. Fogtam az dispositiótélékekhez mindenekre.

15. Volt nálam ifju Prínyi Imre öcsém Klobusiczkyval.
 16. Fogattam az munkához mindenfele. Találtam kápolnát.
 17. Tetettem le az kápolna fundamentum kövét. Expediáltam mindenfele. Volt nálam gróf Teleki János uram.

18. Bocsátván el Stojka uramat, mentem jablonezai bányába. Eadem die megjárván a vasbányákat.

19. Érkezett m. főispán Prínyi Imre bátyám több jóakaróimmal, kikkel mulattam.

20. Voltanak gróf Teleki János, báró Gelányi György sógor nálam. Eadem érkezett Eötvös Miklós uram.

21. Prínyi Miklós bátyám uram jöven, érkezett Nagy Gábor uram is kassai expeditióval.

22. Indult Klára leányom Erdélybe, mely alkalmatossággal expediáltam mindenfelé.

23. Érkezett Bagosi László viceispán uram. Voltam az villongó erdő határát járni.

24. Is itten mulatván s dispositiókat tevén,

25. Buza szentelés után ment el.

26. Vevén feles leveleket. Expediáltam.

27. és 28^{dikán} Continuáltattam az építéseket, zabvetést, szőlő munkát.

29. Voltak Stojka Sigmond Lyányi uramék.

30. Postai expeditio után volt nálam viceispán Újhelyi Sándor uram.

Ezzel töltöttem Isten kegyelmébül ezen holnapot Salánkon, kiért áldott legyen szent neve ő szent felségének.

Observationes hujus mensis.

1ma feles jóakaróim, atyámfiaim lévén, estve volt az külső városi templomban szép solennitással az resurrectio 8 óra tájban. Éjjélkor pedig benn a Várban.

2da jöttenek több jóakaróim.

3^{ia} esett Erős Gábor uramon szerencsétlenség, az szél megütvén.

4ta jött Eötvös Miklós provincialis commissarius uram cum relatione, kit is, diebus 5 és 6ta meghálván, ugyan sexta expediáltam.

7ma Ragályi uramat Pestre expediálván, Micskei statutiót, restatutiót Kolozsvári pater rector két leveleivel három contractus copiáját transmittáltam. Ugy az éberhardi jószágról való fassio copiáját magam revocatiómmal comissarialis dolgokbul mind két postán expediáltam. Ugyan 7ma érkezett Horog István váradi bancalitasbul e téli gazsimul hozván hat téli holnapra fl. 2500.

8^{dikán} érkezett Nagy Gábor uram, ki is Pataj Sámuel

uramtul hozott kölcsön fl. 1.000 ungaricales és fr. 20, kit küldtem Debreczenbe Szőke Mihály uramnak rugott ökör borjuk vásárlására Oláh Andrástól.

Említett Nagy Gábor uramat expediáltam Kassára Mednyánszki Pál uram az surányi szentgyörgyi vadaj, muzsai portiokrul és kölcsön adott 6000 forintrul való imputatiojárul etc.

Egyuttal eperjesi interes restantiajárul mangorló mesterem comittálván ő kegyelmének, Oláh Andrást expediáltam Debreczenbe, onnat Csongrádra, Kecskemétre tött dispositióimnak effectualására, ugymint az 400 hízó ökröknek, 800 ökör borjuknak össze szedése és 1000 ökör borjuknak kipótolására nézve. Nemkülönben 1000 juhoknak vételéről s mind ezeknek bélyegzéséről rendbenvételéről disponálván.

9. Indulván Erdődre utamban Majtinban, Bélteken mindeneket megvizsgálván rendben hagytam.

10. Erdődön mulatván az üveghutámat, szőlőimet revideáltam. Mandolafákat az károlyi királyi szőlőmben rakatván, mindenekről disponáltam. Az bélteki dominiumot is Barta Pál keze alá rendeltem az erdődivel együtt, négy vajdaságra redigáltam.

11. Bagosi Mihály által az nemes vármegyének pro 12 csengeri gyűlésében adtam kölcsön fl. Rhen. 1000.

Bada Gáborra hagyván az hutai számvételeket, üvegek registratióját, magam indultam meg.

12. S háltam Tiszabecsen s onnat expediálván az Tisza két felére.

13^{dikán} érkeztem szerencsésen salánki házamhoz, mely nap revideáltam az hámorokat, malmokat etc.

NB. Károlyban az vadai possessorokat kifizettem plenariter s magamévá töttem egészlen két három teleken kívül.

NB. Oláh András expeditiója is felében mehetett végbe, visszahazudván az vásárhelyiek magok szavait s ígérétét.

M a j u s.

Ezen holnapnak első napjára is virasztott Isten szerencsésen salánki házamnál, kiért áldott legyen.

1. Voltanak nálam Prínyi János és Lányi uramék.

2. Kezdetett az vasolvasztás, de az serpenyő köve olvadása interrumpálta. Continuáltam egyéb munkáim.

3^{ia} jártam egy s más felé, expediáltattam postát.

4. Volt nálam oberster Sovéri, főispán Prínyi Imre.

5. Continuáltam az munkát, Badát expediáltam.

6. Jókai kapitány uram volt nálam, indítottam az bagazsiát.

7. Tevén dispositiókat, indultam magam Ócsvára.
8. Indulván háltam Muzsajban.
- 9na Gellényesben, holott tévén dispositiókat, onnat érkeztem Ócsvára, holott 9na Baktára, onnat Károlyba.
- 10ma devotizálván Ócsván.
11. Mentem Baktára.
- 12ta érkeztem Károlyba.
13. Expediáltam Debreczenbe.
14. Érkezett Kis János 2000 forinttal Bátorkesziből.
15. és 16. Jártam meg vele Majtint, Bélteket, Erdődöt.
17. Jöttem vissza Károlyba.
18. Kerítettem az eperfa erdőt.
19. Expediáltam mindenfelé. Volt nálam Eötvös uram. Die eadem érkezett leányom Erdélyből szerencsésen.
20. Viceispán uram is elérkezvén,
21. Voltunk együtt.
22. Érkezett Schoveinér (*így*) Oberster, úgy Eötvös uram s többek.
23. Nemes vármegye gyűléséről tevén dispositiót, mentem Szántóra, Éradonba, holott is
24. Eljárván az oeconomiát, contradicaltam nemes váradi captalan személyei előtt éberhardi praetendált fassio ellen.
25. Erkeztem haza.
26. Vettem rendbe az comissarialis dolgokat. Volt nálam Vai László, Csomaközi Sigmond, Böszörményi Sámuel uram.
27. Volt solennis processiónk az szent Háromság kápolnájához hajdani lyukas halmon, holott Istenem ingyen kegyelméből áldoztam. Voltanak Eötvös Miklós, Bagosi László uraimék s többek.
28. Indítottam embereimet Pozsony felé. Volt nálam Vay László uram együtt az asszonynyal.
29. Expediáltattam mindenfelé. Voltam csendesen.
30. Eltem orvossággal, lévén alteratus egy néhány nap alatt.
31. Urnapján volt szép solennis processiónk az város templomából ki s vissza s Istennek kegyelméből concludáltuk az holnapot.

Observationes hujus mensis.

1ma Bada által vetettem rendbe az egész hámorra való költséget, mely extendálódott ad . . . . .

3^{ia} az mester emberekkel computust tevén ki-ki eddig való restantiájáról contentáltatott, hanem Simon molárnak maradt in suspenso fr. 30.

4ta Sovéri itten lévén Lantosi oberstere három dologról

instált. Badát expediáltam Károlyba. Eadem két Prínyi Imre atyafiak nálok találkozott levelek extractusát communicálták velem Mérei familia condescensiójárul Prínyi és Károlyi familiákra.

6. Léven Jokay capitány özvegy nénjének Orszeczki Carol özvegyének adtam passust forspont iránt méltóságos palatinus levelére nézve. Eadem indítottam el az bagazsiát kocsin és hajón Ócsva felé.

Ezen napokban Kállay uram küldte meg Pozsonyba kölcsön adott pénzemet fl. Rhn. 100. Bartha Pál küldött Erdődre fl. Rhn. 100. Naményi Mihály küldött Ócsvára fl. Rhn. 93. 20. Ugyan Erdődről hozták el az bélteki serfőző réz üstöt. Korcsmáért, ser, pálinkaházért alkudtam meg salánki sidómmal in fl. R. 200.

7mo dispositiókat tevén indultam Musaj, Gellényes felé Ócsvára. Ezen ottan lött mulatásomban az körül való helyeknek notabilis pénzt osztottam ki munka fejében.

Töttem egész rendelést kiosztott pénzemre tartozó munkák iránt mind az hámorhoz, mind pedig az szállókhöz etc.

Pallereczki uramat expediáltam Rozsnó felé vasmívesek szerzésére és lehozására, az mint hogy alá hozván bocsátottam Erdőd, Illoba és Salánk felé, hogy az bányákat revideálja, helybe állítsa.

8. hujus indulván meg Salánkrul mentem Musajba, ottan is dolgaimat helyben hagyván.

9. Gellényesben is revideáltam dolgomat s levén restauratoriája az vármegyének irtam oda. Die eadem Ócsvára menvén,

10. és 11. is voltam ottan.

12-dikén érkeztem szerencsésen Károlyba, holott is gyermekeimet találtam frisen, Erdélyből megérkezvén.

14. Érkeztt Kis János Pozsonybul Svetenyei uramtul 2000 forinttal.

15., 16. és 17-dikén jártam meg majtényi, bélteki, erdődi jószágomat vele.

18. és 19. Kerítettem Mező-Teremen az Posáné dombja planitiessére plántált szederj- s eperjfa erdőmet körül. Eadem érkezett leányom szerencsésen Erdélyből.

Az szent ünnepeket töltöttem jóakaróimmal, harmad napján volt az Oberster Schovéri nálam.

Nemes vármegye gyűlésérül töttem egész dispositiót. magam pedig

24. Menvén Szántóra, onnat Éradonba. Ottan az nemes váradi captalan előtt töttem fiammal, leányommal együtt contradictiót, revocatiót etc.

25. Érkezhén vissza Károlyba, az comissarialis dolgok rendbe vételén fáradoztam.

Vay László, Csomaközi Sigmond és Böszörményi Sámuel uraimék lévén nálam, az utolsó bélteki, vas-dinyei teleket géresi 4 telekkel restituálta levelekkel együtt s reám transferálta.

27. Szentháromság napján volt szép gyülekezettel nagy processiónk az szent Háromság cápolnájához, mely nap is Isten kegyelmébül áldoztam, kiért áldott legyen. Mely után

28. és 29. Indítottam szolgálaimat Pozsony felé előre. És expediáltam mindenfelé.

Bagosi Istvánnak adtam kölcsön fl. 100. Ujabban Vay László uram volt nálam együtt az asszonynyal.

31. Ujabban Ur napján nagy frequentiával való szép solennis processiónk volt cum venerabili sacramento, melyért áldassék Istennek szent neve.

J u n i u s.

Engette meg Istenem ő szent felsége ezen holnapot is károlyi házamnál szerencsésen megérnem, kiért áldott legyen.

1mo, 2da expediáltam. Töttem dispositiókat is.

3: Volt nálam vice ispán Bagosi uram, kit instruáltam. Leányomat Molnár urammal Erdélyre készítettem elő.

4. Magam Pozsony felé indulván, Ujvárostt háltam.

5. Hortobágy hidjánál debreczeni bíró Baranyi urammal és pater piaristával végeztem s contractust váltottam.

6ta Poroszlóru indulván Csányban, háltam Rosen capitánynál.

7ma értem Mendére, holott dolgaimat incamináltam.

8va érkezhén Pestre personalis uramnak s úgy direktor uramnak és procatorimnak recomendáltam dolgaimat, háltam Budán.

9va indulván megérkeztem szerencsésen bátorkeszi szállásomra, holott

10ma mulattam.

11. Voltam Gyulaj Ferencz uramnál.

12. Continuáltam comissarialis relatióimat és küldtem előre embereimet.

13. és 14. Töttem mobiliáim translatiójáról dispositiót.

15. Indultam Surány felé Pozsonyba. Eadem ott háltam.

16. Értem Királyfára, onnat

17. Pozsonyba szerencsésen. Eadem udvaroltam méltóságos palatinusnak, bán uramnak, holott ettem is.

18—23. Felsőges urunk vice praeses iránt való resolutiója után várakozván, sessiónk nem lévén, az comissarialis relatiókban fáradoztam.

23. volt méltóságos bán gróf Pálfi János praesidiumja alatt sessio.

24. Expediáltam expressus által leveleket mindenfelé.

25. Volt újabb sessiónk diebus 25., 26., 27., 28., az midőn ünnepek között sessiók löttek continuáltam commissarialis relatiókat.

Die vero 26. lött determinatio ő felsége kegyelmes parancsolatja szerint, kik legyenek adlatus praesidii az felséges consiliumban jelen.

Item NB. die 27. volt cum solennitate ágyúlövések alatt Te Deum Laudamus az felséges austriai és felséges spanyol ház között in secreto szerencsésen végbe ment pacificatiórul.

28. és 30. Lött sessióban is continuáltatott az comissarialis relatióm s engedte Isten ezen holnapot töltenem, expediálván Borost, Halász Péter urammal küldtem az Vásárhelyi óráért f. 220.

Observationes hujus mensis.

Die 3. hujus az urnapi processio Kaplonyban tartatott szép solennitással az pater franciscánusoknál.

4. hujus mensis junii indultam Ferencz fiammal együtt Pozsony felé, leányomat pedig Erdélybe készítettem el, úgy hogy házamnál dispositiókat tevén, oda bevaló dolgainak végbe vitelére mehessen ki, mellé tekintetes, nemzetes Molnár Sigmond uramat rendeltem.

5ta Hortobágyhoz érkezhén debreczeni bíró és piarista superior uraimékat ottan találván, 6000 forintos contractusomat cseréltem vissza, úgy hogy az pater piaristának adván magam contractusomat, ő kegyelme az n. Debreczen városa contractusát resignálta, kit én bíró uramnak, Baranyaj Mihály uramnak vissza adván, ő kegyelme hasonlóképen az én városnál levő contractusomat restituálta s azon felül 1721 esztendőben ezen materiára Comáromi György akkori bíró uramnak concredált Cartabiancamrul való nemes város annihilatoriáját is kezemhez adta, mely költ az n.-váradi captalanban, kiknek újabb modificatióját kívánván megigérte.

8va érkezhén Pestre, mivel az sacer theutonicus ordóval 6ta initiáltatott allegatio personalis uramat informáltam, úgy több jóakaróimat continuatióját nemes Brogyányi, Bohus uraméknak concredáltam s azzal Budára által menvén.

9ma Széplaki János által küldöttem egész csongrádi leveleimet egy bádog capsában zár alatt justa regestrum instructiómmal együtt Bohus uram kezéhez. Die eadem érkezhén Bátorkeszibe usque ad 14^{tum} mind az comissarialis dol-

goknak felséges consilium előtt teendő relatiójában s mobiliáim translatiójában fáradoztam és dispositis his.

15. Indultam Pozsonyba Surány felé, Szatthmári Sámuelet is eadem die expediálván m. judex curiae uramhoz Csábrágba általa pro anno 1724 az 1200 forint R. megküldöttem; úgy Hochmeier uramnak fl. 150.

17. hujus érkeztem szerencsésen Pozsonyba, az holott is m. palatinus urunkat erőtlenségben tanálván s vice praeses iránt felséges urunk resolútióját várván sessióink nem lehettek.

23. Kezdettenek az sessiók méltóságos bán gróf Pálfi János uram ő excellentiája praesidiuma alatt.

Diebus subsequentibus az sok ünnepek között az midőn sessiók voltanak töttem relatiót az egész guberniumban ingrediált comissarialis dolgokrul, s kiket e holnapban el nem végezhetvén, kellettett helyben maradnom, ámbár sub feriis m. praeses ő excellentiája mellé csak hatan rendeltettenek is az consiliariusok közül pro continuandis sessionibus, úgy mint ex praelatis et magnatibus m. gróf Eszterházi József, gróf Erdődi György és Eszterházi Ferencz püspök Sörényi László urammal és ex nobilibus Antalsics Sigmond s Palásti uraimék.

Az vásárhelyi óráért expediáltam Borost, adván neki fl. 220.

Július.

És így az sessióknak impediáltatott folyási miatt ezen holnapnak eleit értem meg szerencsésen Pozsonyban együtt fiammal, kiért is dícsértessék Istennek szent neve.

1ma, 2da expediáltam postára.

3^{ia} érkezett Kis János bátorkeszi ládáimmal, s volt nemes Pozsony vármegye restauratoria széki.

4. Érkezett Vogman hajós boraimmal s egymás mobiliáimmal ugyan Bátorkesziből. Continuáltatott az n. vármegye gyűlése, ki mia sessió nem volt.

5^{-dikén} is continuáltatott az sessió.

6ta volt consilium sessiója, kiben végeztem relatióimat. Eadem dispositiókat tevén indultam s mentem M.-Bélre.

7ma érkeztem Surányba.

8na volt nálam gróf Eszterházi Péter.

9na voltam megirt sógor uramnál Beleznajval ebéden.

10ma ment Ferencz fiam Csábrágba. Végeztem ácschal, kőmívessel.

11^{-dikén} pater piaristákkal levén, Brogyányi urammal conferáltam. Eadem indulván mentem Bátorkeszibe.

12^{-dikén} ottan disponálván

13^{-dikén} indultam Budára.

14. Érkeztem Csongrádra szerencsésen, honnat

15-dikén Bátorkeszi, Vácra, Poroszlóra, Csépara expedíáltam, úgy Vásárhelyre is.

16. Verettem fel az szentesieket az Kenderes fokánál s hozták be őket fogva Szentesre.

17. Érkezett fiam Csábrágbul szerencsésen. Eadem végeztem Jantó Jánossal, úgy fiammal.

18. Jártam meg fiammal az pusztát és az jószágot. Hozta meg Andrászi uram Kecskemétről az két török lovat, kit is vettem 270 aranyon in specie. Eadem die végeztem Tataj Péterrel és Vasadj Sophiával az mámai s ellési praediumokról. Eadem vettem kezemhez m. judex curiae uram assignatióját super fl. 15000. És ugyan néhai cancellarius recognitiót az Bosnyák familia leveleivel, kit az registratiókat resignálni kell gróf Illésházi uramnak. Item Tataj Péter és Vasadj Sophia contradictorokkal végezvén mámai, ellési praediumok iránt. Die eadem 18. Indultam Isten kegyelmébül Károlyba, Szolnok és Poroszló felé vevén utamat.

19. Is helyben maradván 21. Indultam és 22 értem haza Károlyba szerencsésen, 23. revideáltam oeconomiámat.

24. Érkezett debreczeni bíró uram hozzám. Hozták kézhez vitkai profugus Oláh András jobbágyot.

25. Volt viceispán uram s pater gvardián uram nálam.

26. Lévén magánosan expedíáltam minden felé.

27. Érkezett pater provincialisa piaristáknak.

28. és 29. Végeztem az fundatiorul ő kegyelmekkel.

30. Voltanak Eötvös uram, Haller Sámuel Ocsvai s többek nálam.

31. Vásárhelyiek érkezvén végeztem, úgy Prínyi Pál öcsém uram is érkezvén concludáltam ez holnapot.

Observationes hujus mensis.

Tertia lévén n. Pozsony vármegye restauratoriája mind az egész tisztek változván, azoknak fizetésök diminuáltatván, harmad nap alatt kinek-kinek instructiói concinnáltattak s adatnak juxta officium.

4ta érkezett Vogman Bátorkeszibül az Dunán fel az hajómmal, kin borokat s egyéb mobiliáimat hozta fel, csak előtte Kis János szekereken, az ki ugyan onnat leveles ládáimmal érkezett.

6ta az vármegye gyűlése végezésével volt consilium sessiója, melyben végeztem az comissarialis relatióimat. Eaden dispositiókat concludálván Svetenyei uramnál és sáfár Rajchre hagyván mindent Indultam meg s m. Cardinalis Csákihoz M.-Bélre

mentem. Eadem indítottam az cselédemet az hajón alá, Borost is az Vásárhelyi órával Budára vizen.

7^{-dikén} érkeztem szerencsésen Surányba.

8. Volt nálam ebéden gróf Eszterházi Péter sógor.

9^{-dikén} pedig én voltam ő kegyelménél Beleznayval.

10. Indítottam fiamot Csábrágba gróf Kohári Istvánhoz. Eadem végeztem kőmivessel in fr. 300, ácschal pedig in fr. 140., fára adtam, sindelyre s egyébre fr. 140.

Eadem cseréltem meg Matusiczki György sógor urammal néhai Pinnyeiné gróf Eszterházi Kata néném curiájának tertialitassát az kis Nyitra felől Kaunitz pajtája mentében. És így azon egész curia már magamé lévén, gróf Eszterházi Péter uram részét is megcserélvén magamnak, kiért itten Surányban, az másikért pedig Váradon adtam más földet s úgy mint örökös majort erigálni resolváltam, s egyeztem meg ujhári kőműves Ferenczczel az egész major házért f. 300, az ácschal in fr. 140. Hozzá való fát vettem fr. 120.

Azután mentem Bátorkeszibe s ottan egész dispositiókat tevén adtam Kis Jánosnak takarodásra, építésre fr. 100.

13. Megindulván hálтам Budán,

14. Ujfalusi vendégfogadómban.

15. Jó reggel érkeztem csongrádi házamhoz. Eadem expediáltam Andrássi uramat Kecskemétre török paripák nézésére, alkuvására. Vettem meg kettőt 270 aranyon. Die eadem expediáltam Vásárhelyre szegvári jussom manutentiájára Vácra csongrádi, vásárhelyi dézmákról, Poroszlóra bivalyaimrul és marháimrul, menetelemről, Bátorkeszibe surányi épületről, melyre küldtem Turcsányi kezéhez fr. 300. Item Csépara és Gyulára az contradictiómhoz derekegyházi, szántói, felgyői puszták iránt és Ugh iránt.

20. hujus indulván meg Csongrádrul, mentem háltni Szolnokra, holott is Gálfiakkal megismerkedvén, kaptam informatát Szentesről n. Csongrád vármegyébül.

21. Megindulván egyenesen Károlyba s poroszlai utamat megváltoztatván, az midőn értem volna Kis-Ujszállására Illésihez, ottan értettem meg Oláh Andrásnak vitkai jobbágyomnak biróságban való létét és azon napon reggel Debreczenbe lött indulását. Eadem érkezvén Hortobágy hídjához, Munkácsit azonnal negyed magával expediáltam azon Oláh András szökött jobbágyomnak megfogására egyenesen Debreczenbe. Magam pedig mentem hálásra Ujvárosra.

22. Jókor indulván értem szerencsésen károlyi házamhoz, holott is feles leveleket találván

23^{-dikán} azokat revideáltam s a collegiumot, Somost és az

szőlőhegyet is megtekintettem. Die eadem kezdettenek aratásomhoz is.

24. Érkezett Baranyay Mihály debreczeni bíró uram. Die eadem hozták kezemhez Debreczenből vitkai szökött jobbágyomat, Oláh Andrást. Eadem ment vissza Munkácsi János Szolnokba.

25. Mentek el bíró uram és viceispán uram.

26. Expediáltam mindenfelé és az consiliumra is in comissarialibus.

27. Jöttek hozzám pater provincialis urammal több pater piaristák is, kiknek adtam ki elmémet az fundáció iránt.

28. és 29. Viceispán Bagosi uram érkezésével Haller Sámuel öcsém is érkezvén, concludáltam az pater piaristákkal super fundatione collegii et scholarum in hocce oppido Károly instituta.

30. Lévén Eötvös Miklós uram nálam, resolváltam gyűlést az n. vármegyének pro 14. futuri. Érkeztenek az vásárhelyi jobbágyaim fel, kiket

31. hujus reexpediáltam s érkezett újabbam Prinyi Pál öcsém uram.

Mense praesenti ut supra Csongrádon létemben végeztem Jantó János contradictorral super possessione Ugh revocálni obligálván contradictióját s fizettem fr. 200. Azon úton létemben végeztem Tatai Péter és Vasadi Sophia feleségével contradictorokkal super prediis Máma és Ellyés, obligálván revocatioját contradictiójának és purisatioját statutiómnak s fizettem neki fr. 300 s egyéb accessoriumokkal. Item Sárközy Tarcsányi et Szántó familiák is offerálták magokat, hogy Csúdy atyjokfia leérkezésével plenipotentiarisusommal Széplaki Jánossal hasonlóképen fognak végezni super prediis Szántó, Felgyő, és Derekegyháza interjiciált contradictiójok végett.

A u g u s z t u s.

Engedte meg Isten ezen holnapot károlyi házamnál szerencsésen megélnem, holott is

1ma érkezett Prinyi Pál öcsém uram, Serédiné és Klobusiczki Györgyné hugom asszonyok. Jártam Majtinban.

2da Portiuncula napján szép frequentióval solennizáltunk Kaplonyban,

3^{ia} oszolván el tőlem, expediáltam.

4ta jött hozzám Prinyi Pál öcsém uram, kinek adtam kölcsön fr. R. 500. Eadem expediáltam Andrási Sigmond uramat Karvára, ki által küldöttem Gyulay Ferencz uramhoz fr. 2000. Eadem indultam Erdődre Majtin felé.

5ta és 6ta. Jártam meg szölleimet Bélteken.

7ma volt szép solennitás Szent Donát kápolnájánál. Eloszolván vendégim indultam Salánkra, háltam Lázáriban.

8va. Tiszabecsen végezvén postámat értem Salánkra, holott

9na et 10ma revideálván az vashámort és egyéb oecunomiámat hagytam jó dispositióval.

11. Megindulván Musajba, onnat Gellényesbe.

12. Ebédelttem Ócsván, onnat mentem Baktára s dispnáltam.

13. Érkeztem szerencsésen károlyi házamhoz, holott is

14. Volt generalis gyűlése nemes vármegyémnek nagy frequentióval.

15. Volt annál is nagyobb frequentióval az solennitás az városi templomban processióval s álgylövésekkel. Eadem vendégeltem meg az egész gyülekezetet.

16., 17. és 18. Jóllehet voltam alteratióval mind azáltal expediáltam azon jóakaróimat úgy Andrászi Sigmondot is csongrádi terminusomra. Volt nálam gróf Teleki János uram is. Érkezett az F. Cancellarius decretuma felmenetelemről.

19. Macskási Miklós, Keresztesi László érkeztenek hozzám.

20^{dikán} viceispán Bagosi László uram lévén nálam, dispnáltam n. vármegye dolgairul.

21. Alteratióim miatt nem indulhattam.

22. Megindulván Vác felé

26. Értem Bátorkeszibe, holott

27. Mulatván, dispositiót tevén voltam Gyulay uramnál.

28. Menvén Surányba, ottan is töttem rendelést.

29. Indulván onnat, háltam Iványiban.

30. Érkeztem Pozsonyba s expediáltam póstára.

31. hujus expediáltam Károlyba, Surányba. Eadem Szinnyei Kristóf uram által Bécsbe 15 ezer forintnak felvételére Blaskovics uramhoz. Volt sessiója az felséges consiliumnak. Aszalay uram volt nálam.

Közli: ÉBLE GÁBOR.

VEGYES KÖZLÉSEK.

NÁDASDY TAMÁSHOZ IRT LEVELEK.

Kávássy Kristóf huszti várnagy és máramarosi kamaraispán levelei.

I. 1534. julius 20.

Magnifice Domine, Domine mihi graciosissime. Post meorum perpetuorum serviciorum commendacionem. Juxta tenorem literarum Eiusdem Vestre M. D. et informacionem datam Blasio Kochi, cum eodem de negocio salis conclusi. Ubi autem Vestra M. D. de missione pellium sabellinarum scribit, nunc dietim hominem meum pro illis missum exspecto; qui postquam redierit, ductos via omni ad Eandem Vestram M. Do. deferri curabo. Pro disposicione autem coclearum et furcellorum Rywlum Dominarum misi; qui quum primum disponentur, Vestre M. D. perferri faciam. In ordinacione vero equorum curriferorum, quanquam sim sollicitus, tamen istie nil eo difficilius et rarius inveniri possunt. Facili vero opera currus illos duos Cassovie disponi facere possum; qui dum promte fuerint, perscribam Vestre M. D. Ex parte autem Jacobi monetarii id scribere possum, ut cum literis regiis omnia sua bona hereditaria per Michaellem Somlay sunt occupata. Nichilominus, si videretur Vestre M. D. per cives et accolas Rywli Dominarum extorquebo. Literas autem Magnifici domini Maylath nundum ad suam M. d. misi, quoniam meus proprius homo est Brassovie, quem dietim exspecto; qui cum redierit, cognita tuta et segura via deferendi literarum, confestim ad suam M. d. portarificiam. Id autem de eodem scribere possum, quod sua M. d. cum Emerico Chybak una fuit et agit sanus in Fogaras. Laurencium Farkas modo quo meliori a me potuit fieri, ad Vestram M. misi Do., qui si ita ut Eadem optasset non rediit, suplico, ne Vestra M. D. in me indignetur, quoniam omnem causam ab eodem Laurencio Farkas Eadem intelligere poterit. Nova autem alia inpresenciarum scribere non possum, nisi filium Gritti agi Brassovie,

quo pater suus nundum attigit: licet sit illic meus servitor. qui cum redierit fama certa, eandem Vestre M. D. intimabo. Preterea et id Vestre M. D. scribere possum, ut feria quinta post Margarethe fui una cum Baltasare Bornemiza, qui cum castellanis de Mwkacz mutuam habebat intelligenciam (Ex quo Walkay infirmabatur, interesse non potuit), et id conclusimus, ut facto uno conventu comitatum Beregh, Wgyocha nt Sathmar, ad id requirantes tum dominum Seredj, tum dominos Cassovienses, conspirando, ut nullum huius et harum parcium destructorem et depopulatorem, potissimum Thurcam Gritti imittamus, usque ad mortem. Pro quibus certos electos ad utrosque reges mittemus, ut et sue Maiestates in hoc difficultatem non haberent, et in administrando legitimorum proventuum suarum (Maiesta)tum contrarium nullo modo teneremus. Preterea Domine graciousissime suplico, ne me aliquo adnotet, ut ex parte bonorum meorum Vestram M. D. tantis et tocies impedio, quoniam post Deum imortalem nullus est, cui confidam preter Vestram M. D.

Pro eo suplico Vestre M. D. tanquam Domino graciousissimo, ut iam iam e manibus aliorum velit excipere illa parva bona mea, ut pauperes germani mei post Vestram M. D. vivere valeant. Nam quidam iobagio meus in Kapw servitori meo recensuit partem que me concernerent, tum e molendino tum ex sementis ad que istinc pecunias miseram, relictis saltem partibus germanorum meorum. Accipiunt insuper et illegitimas exactiones facere super iobagiones et vereor, ne saltem sola terra desolata et relicta a iobagionibus demetatur; cuius fructum nullum tandem percipi potest. Ideo pro respectu mei servicii eliberet illa parva bona Vestra M. D., nam id solo uno verbo Eadem efficere poterit; et Deus optimus maximus Eadem ad id induxit, ut contra quoscumque eciam alcioris condicionis id efficere posset. Nec existimet Vestra M. D. illa parva magnificere; nam ubi vite et capiti in servicio Vestre M. D. non parco. profecto non magni facio illorum bonorum iacturam. Commisereor tamen fratrum meorum, qui nil habent, nisi que domi sunt; licet ego post M. Vestram D. omnia habeam. Inpresenciarum iterum misi viginti quatuor boves ad domum meam, quibus fratres mei vivant et arent; quos suplico Vestre M. D. contra abrasores bonorum meorum defendere velit; quod quoad vixero fidelissime Eidem reservire volo. Eadem felicissime valere opto. Ex castro Hwzth, in die Sancti Helie prophete, Anno Domini 1534.

Servitor

Cristophorus Kawassi
castellanus castri Hwzth etc.

Külső czíme u. a. lapon: Magnifico Domino, domino Thome de Nadasd, consiliario Regio etc. Domino graciousissimo.

II. 1536. decz. 3.

Magnifice Domine, Domine mihi perpetuo graciousissime. Post fidelium meorum serviciorum commendacionem. Ex literis Vestre M. Do. intellexi indignacionem Eiusdem ad me, ubi scribit V. M. D. nil amplius a me petere. Testis deus, horatim, dietim et per noctes in hoc evigilavi, ut omnia iuxta voluntatem Vestre M. D. gerentur et nil quod voluntatem Eiusdem excederet, fieret; quoniam optime scio constare V. M. D., me sepe sepius prescripsisse et Eandem requisivisse, utrum proventus, qui istic fiunt, ad conservacionem gencium exponantur, aut ad Vestram mitterentur M. D., sine quarum gencium conservacione nulli istinc essent proventus. Imo hostis saltem equitibus centum id efficere posset, ut oppidani et comitatus ac accolle huius terre contra me insurgerent. Quorum omnis prodicio iam est in manifesto, quoniam nuperime in me insurrexerant; ob hanc causam, quoniam hostes ubique provulgant, saltem me et E. d. Bydj fratrem meum esse, qui contra regem Joannem obpugnaremus, cui omnes undique (ut ipsi solent predicare) et tota Transsylvania adhererat et nos ambo niteremur hanc terram a corona deficere. Quibus vulgus adeo est allectus, quod facile adtrahi potest ad hoc, ut contra me insurgat; licet non manifeste et quod nullum senciunt, qui auxiliaretur, nisi que ego et frater meus agere possumus. Nam nisi castrum Kavas obstaret et castrum Mukacz ac gentes quas teneo, nec quidem currus unus exire potuisset, qui et nunc adeo depredati revertuntur, ut vereor, si sic res agitur, questus curriferos ne cesset et oportebit aratro victum acquirere. Inpresenciarum quoque res istic in hoc stat, ut Magnifica domina de Nyalab occulte nunciavit, ut hostis in quodam monticulo solitarie eminente citra fluvium Naghagh castellum erigere nititur, quo viam obstringere posset. Pro eo necessum est tot gencium conservacio, quo ipsi Bathori cuius castrum Zýner ex parte Wýsk tribus miliaribus, et ipsi Draghffy cuius castrum Erded septem miliaribus et ipsis Walkay et Bornemize, quorum castrum Rozal in quinque miliaribus distant, facile obstare valeam. Quibus ni castrum Kavas obfigeretur, nec quidem etiam per exploratores eorum in hanc terram ingressum cognoscere possem; quoniam difficile est super illos exploratores habere, qui paratis gentibus saltem tube sono inflato sese moneant; et nesciatur, quo iter agere intendat. In hoc quoque certus sum, ut hostis non exspectabit finem induciarum, sed omni conatu est in hoc, ut ad me venire possit et valeat; cuius saltem horam ignoro, et hoc ideo, quoniam vident, nulla ex parte auxilium adferri.

Sciat autem Vestra M. Do., quod istic non parva est expensa ad familiares duos, quibus ad unumquemque equum floreni

tres et peditibus ad unum quemque mensem floreni duo dantur. Sunt autem exceptis his qui in Kawas sunt, equites saltem stipendiarii II^c et XLI pedites sexaginta. Unde V. M. D. pensare potest, saltem ad unum mensem quoque magna opus est summa pecunie. Extra hoc tum vinum, tum fruges et alia victualia et castris necessaria pecuniis coemuntur, ad que singula certe proventus camere non suffecissent, nisi oppidani et huius comitatus nobiles et ignobiles dicam solvissent, ut ne ipsi leventur, sed ad eorum tuitionem gentes conservare deberem. Pro eo domine graciousissime, si est voluntas Vestre M. D., ego paratus sum vel saltem decem vel duodecem equites servare. Tamen pro comperto tenere velit V. M. D., quod si gencium conservatio cessabit, nulli istic fient proventus; imo nec quidem liber exitus ex hoc castro dabitur. Pro eo domine graciousissime, ita mihi visum est, ut sacius et commodius sit proventus venire et exponi, quam nil provenire et nil exponere. Et eciam profecto nec ad tot me imiscuissem, nisi V. M. D. me presente dixerit, ut que mihi videntur, ea peragerem; et verum fateor, si alia mihi commodiora visa fuissent, tum ad conservacionem castris et vita mee, — quoniam res in vita et honore meo agitur — ea effecissem. Hostis enim in propinquo est, subsidia vero a longe. Cibinium est fortissima civitas. cui nullus subvenit et periit.

Preterea iuxta mandata V. M. D. proprium hominem ad oratorem cesaree (Maiesta)tis Waradinum miseram, requirens. utrum inducie essent, vel non; an opus esset tot gentes tenere vel non, quum dietim infinite expense ad earum conservacionem cedant. Qui respondit, se fuisse Cassovie, unde nil auxilii exspectaretur; et ita qui penes me essent, tum ad conservacionem vite mee, tum huius terre defensionem, ne dimitterem. Hostis enim horatim est in hoc, ut metas suas adampliet; regia (Maies)tas vero parum cure habet ad hanc terram et dicionem huius terre.

Ubi vero V. M. D. scribit de firma conservacione induciarum, sciat V. M. D., quod hucusque nullam prebui causam infringendi induciarum, nec deinceps prestabo, modo hostis pacem sinat. Deus enim perdat in me id quod dissidium et precipue Christiane gentis cedem et efusionem sanguinis optaret. Tamen hoc certo sciat V. M. D., ut eciam prescripsi, modis omnibus hostis mihi nocere nititur, et tunc non nititur, quum non potest. Ubi nisi castrum Kawas obstetisset, certe dietim mihi oppugnarent. Ante quos tacere non possum; quod ut efficiam necessum est habere tot gentes, que sunt ad propulsionem hostium sufficientes. Id vero sine expensis fieri non potest. In auxilio autem Cassoviensi nulla est mihi spes; nam orator respondit, et ipsos ipsismet non esse sufficientes. Imo inpresenciarum a me auxilium petunt, quod lubens efficerem, tamen condicio non patitur; nec ipsi regie (Maiesta)tis literas

curaverunt. Et eciam contra ipsos castellum unum erexerunt, quod V. M. D. eciam ab alio intelligere potest; unde nunc paciuntur magna pericula.

Ceterum ubi V. M. D. scribit, me ita gererem, ut aliquando de omnibus actis et gestis tum deo tum hominibus sciam rationem dare, testis et equidem deus, ut hucusque ad nulla me inniscui voluntarie, quod in faciem meam deberet verti, vel de quibus V. M. D. rationem dare non possem. De ratione vero danda deo respondere non possum, quoniam si saltem in his processissem, que iusta sunt, certe ad singula non suffecissent; oportuit eciam ex alienis accipere; que novit deus, non pro commodo meo, sed in illius commodum, ad quod debuit effeci. Rursum de ratione danda hominibus id quidem scribere possum, ut iam an(n)us ferme agitur, posteaquam in spacio dierum trium sanus non sum; nunc enim dolore stomachi, nunc capitis vertigine laboro. Vereor, ne una die obmoriar; pro eo domine graciousissime velim me vivente de omnibus rationem dare, ne me defuncto acceptis regestris pauperibus, fratribus meis obiceretur, hec non debuisset fieri et hec consimiliter; ad que nedum rebus, sed nec quidem capite essem sufficiens. Nolim pauperibus fratribus meis malo si bono esse non possem; velim in vita si quicumque boni fecerim, solus laudem habere, si mali solus puniri. Bene ettenim recolere potest V. M. D. domine graciousissime, ut tum regestra tum rationistam meam(?) eduxeram, ut singula V. M. D. intelligeret, que nec quidem videre voluit. Ideo domine graciousissime et nunc paratus sum reddere rationem, modo Eadem det mihi facultatem ad Eandem veniendi. Relinquam istic castrum cum fratre meo et viris strenuis ac victualibus bono modo repletum; hoc saltem dempto, ut nec V. M. D. nec quisque alter si me absente vel in hoc castrum casus, vel depredacio huius terre contingat, obicere valeat, dicendo castellanum opportuisse in castro mori. Data hac licencia paratus sum ad Eandem proficisci et de singulis dare rationem. Quod si Eadem voluerit, remittat et illud signum quo ex castro exire debeam.

Preterea que miterere potui misi. Medio Francisci Zynnej in auro florenos V^c., medio familiaris domini Mathie Broderith boves bonos et electos centum et quadraginta sex. Facilior esset equidem cura emendi, sed eductio est difficilis, nam nec quidem unus famulus meus eciam per ambages sine damno exire potest, et eciam in hoc anno nec ut curri ferri versus Vestram M. D. irent et precia salium illic persolverent efficere petui, quoniam undique depredantur.

De desponsacione mee sororis, ea que V. M. D. scribit, perpetuo reservare volo tanquam domino meo graciousissimo. Nupcias autem concernencia sunt apud Acachium Chani, que ut reddantur, medio familiaris nostri nunciavi; cetera autem omnia que habeo.

ut coram dixi, sunt illius, cui deus sororem meam dedit, vel nunc vel inposterum dabo, omnia ea erunt ipsorum.

Finaliter, dies Sancti Nicolai proxime venturus iam septimus erit an(n)us posteaquam ego me ex domo mea cum V. M. D. moveram. A quo tempore iste Benedictus Horvath vel in duobus mensibus in sua domo non fuit; dicit se non posse postponere suam fidem, et supplicavit, ut pro inducenda sua uxore ipsum mitterem, qui reffert, ut si in uno vel duobus mensibus opporteret hic esse et rursum exire vult ut secum sit sua uxor. Pro eo velit V. M. D. ipsum non inmorare, quoniam domum quam facimus, non audemus fidei cuiuscunque credere; quoniam hostis tum proditorie tum viribus est in hoc, quomodo in castrum Kawas intrare possit. Quod si fieret, vel haberemus inturbaciones vel non tamen longe maiora haberemus. Postremo suplico Vestre M. D., ut bona mea a Joanne Kawassi et abbate de Kapornok, quos inturbare audio, defendere digneatur (?). Et Deus optimus maximus Vestram M. D. conservet. Ex castro Hwzth. in dominica prima adventus 1536.

Servitor Cristophorus Kawassy.
castellanus castri Hwzth etc.

Czíme: Magnifico Domino, Domino Thome de Nadasd consiliario regio, Domino meo mihi perpetuo gratiosissimo.

III. 1538. jún. 12.

Magnifice Domine, Domine mihi semper gratiosissime. Post meorum perpetuorum serviciorum promptam commendacionem. Feria tertia proxime preterita hebdomade tres sunt elapse, posteaquam is Andreas presencium exhibitor Vestre M. Do. literas mihi adtullit, quem iuxta mandatum Vestre M. dominacionis premisi. Nos quoque deo duce, istis rebus omnibus bene ordinatis et relictis, istis diebus ad Eandem ab istinc movebimur; de his autem, que Vestra M. D. precipit, curam solertem et vigilantissimam geram. Isti autem commetanei et vicini inducias valde frigide observant, illius quoque Esopiani sermonis memores: ky woth az bekessegbe, ky nem. Pro eo timeo, ne fraus in itinere super nos contingat; nam nec gentes Joannis regis, nec eciam Joannes rex me amote prosequuntur. Propterea nimis cum paucis ire non audemus. Ad magnificum vero dominum Gregorium Pesthyeni per ipsum Andream scripsimus, qui et per Egregium dominum Mathiam Broderith nobis nunciaverat. Quod ita brevis in scribendo fuerim est causa, quoniam quum cum V. M. D. simul constituar, omnia ad unguinem a me ipso Eadcm intelliget. In reliquo Deus optimus maximus Vestram M. D. felicissime conser-

vet. Ex castro Huzth, feria quarta proxima post festum Pentecostes 1538.

Servitor Cristophorus Kawassy,
castri Hwzth castellanus.

Kívül: Magnifico Domino Thome de Nadasdh, regnorum Dalmacie, Croacie, Slavonie bano, magistro tavernicorum regalium ac comiti (comita)tus Castriferri etc. Domino mihi semper graciousissimo.

IV. 1538. július 13.

Magnifice Domine, Domine mihi semper graciousissime. Post meorum fidelium serviciorum commendacionem. Apud Magnificum dominum dominum Joannem Zalaj comitem (comita)tus Posoniensis, ex quo prae itineris difficultate equi omnes erant defatigati, quadriduum inmoratus sum, qui mihi Vestram M. Do. in Sarwar inveniri posse aiebat. Rursum in pertinenciis castri Kapw triduo sum inmoratus, ut vires aliquas equi accipere possint. Nunc primum hodie istuc ad domum nostram venimus. Quare petimus Vestram M. Do. et suplicamus tanquam domino meo graciousissimo, uti digneatur (?) Eadem dare et concedere triduum, ut istic domi esse possimus et eciam vires aliquas et equi accipere possint, et iterum apud Eandem post triduum constituar. Alioqui, si Eadem V. M. D. id noluerit, modo is portitor literarum veniat, id exequar, quod V. M. D. iusserit. In reliquo Deus optimus maximus V. M. D. conservet. Eidem servicia mea perpetua commendo. Ex Bouchodfelde in die S. Margarethe, 1538.

Servitor Christophorus Kawassy
castellanus castri Hwzth.

Kívül: Magnifico Domino Domino Thome de Nadasd. regnorum Slavonie et Croacie bano, magistro thavernicorum regaliam, Domino mihi semper graciousissimo.

V. 1539. aug. 3.

Magnifice Domine, Domine mihi semper graciousissime. Perpetuorum serviciorum commendacionem. Eiusdem Vestre M. Do. accepi literas, in quibus intellexi Eandem gravi animo sustulisse, quod per Laurenicum Farkas V. M. Do. pecunias non miserim. Profecto non recordamur quum cum V. M. Do. personaliter interfui, vel uno verbo dixisse aut postea scripsisse in suis literis, quod per Laurenicum Farkas pecunias mittere deberemus. In presenciarum iuxta mandatum Vestre M. D. quoquomodo et qualicunque via, quo plures ordinare potuimus, simul et semel tria milia florenorum in monetis et quadringentorum in auro summam transmisimus; licet eciam illius summe, quam in estate preterita ad empcionem bonorum eduxeram, nec quidem obolum excepi.

Quamquam res que inpresenciarum obvenerunt, que V. M. D. inferius percognoscet, me retraheba[n]t, ne mox mitterem timens, ne in itinere periclitaretur. Tamen me compullit, ut sine mora transmitam, ex quo V. M. D. scripsit, de missione pecuniarum non esse opus consilium petere. Ecce nos misimus ad sortem.

Monetas vero Ferdinandas omni[n]o accipere non sum ausus, nisi saltem ad aliquam partem; quas inter alias Eidem V. M. D. transmissi. Quantum autem adtinet ad navium salium missionem, ego equidem scirem, quo naves salium descendi deberent, tamen nescimus, si sine periculo venire et vendi in locis antiquo consolitatis possint, quod profecto esset maximo cum commodo. Igitur V. M. D. velit habere curam aliquam si ipse naves possent venire ad loca solita vel non, quoniam pacem quomodo constituerint, nescimus. Nec sine scitu Vestre M. D. a parte adversa sciscitatus sum, ad quam et ad que loca ipse naves venire possent.

Preterea a dicatore conumeracione oppidorum finita, registrum dice accepi, sicut V. M. D. precepit. Qui licet levaverit florenos ducentos et sedecim, tamen promisit sese id remissurum et sic cum paria registri transmissi; licet ipse dicator eciam duas literas regie Maiestatis adtullit, quibus sua Maiestas severissime precepit, uti sine ulla occasione dicam ipsam in manus dicatoris administrare faciam. Tamen dixi dicatori, ut V. M. D. commisit, ut regestrum dice et pecuniam ab ipso dicatore accipiam et sic cum paria registri ipsum dimisi dicatorem.

Ceterum ab istinc V. M. D. nova scribere alia non possum, nisi quod illi, qui ex Moldaviae exierunt et ferunt ad waydam priorem ad Chicho dicunt Moldavie esse Mihalbekwýth, sine cuius scitu modernus nil agere audet. Dietim nunc centum, nunc ducentos, nunc sexaginta, nunc quinquaginta equos ex Moldavia in Thurciam inducunt, nec ipse waywoda quicquam contra loqui presumit. Dicunt mediam partem Moldavie iam Thurcam cōsedisse.

In presenciarum faciunt unum castrum munitissimum magnum adeo in propinquo terre Siclorum, ut ipse Thurca a mane usque tempus meridiei terram Siclorum attingere potest; et facere devastacionem et sic rursum regredi famant communiter ipsam (?) Thurcam ad has partes inniti precipue per montes, per plagiarios. Igitur si videretur V. M. D. et si intelligeremus veraciter quod sic deberet fieri, nobis videretur bonum esse unum castellum facere supra Ronam, supra fodinam salium in aliquot miliaribus et in confinibus in montibus pro deffensione colonorum, quod castellum vel hasta non possit expugnari, licet iam in hyeme non est timendum et iam dietim hyems erit. Tamen si intelligeremus, quod verum esset (quoniam hec fama communis est), bonum esset

eciam in hyeme aliquid in eo laborare, quoniam, ut intelligimus, nullum est iam regimen Moldaviense Moldavie.

Demum mortem et interitum M. D. condam Laskani capitanei regie Maiestatis per ipsos Cassovienses ex binis literis ipsius E. domini Francisci et civium de Eperyes, quas Eidem V. M. D. transmisi percognoscet Eadem. Tandem post interitum capitanei regie Maiestatis a iudice de Eperyes quid capitaneus Cassoviensis optabat et quid sibi iudex responderit, ex literis eiusdem Francisci Dobo V. M. D. perlegere potest. Nos speramus futurum disturbium maximum; nam eciam antea V. M. D. prescripti, gentes Joannis regis saltem tunc cum non possunt, non operantur.

Prostremo: sunt quedam ville et possessiones circumcirca Kawas, que sunt confines cum M. D. Gasparo Draghffy, quas nos cum domino et fratre nostro possedimus et eciam dominus Draghffy possedit; de quarum commeatibus, quum cum M. D. Draghffy concordare non potuissemus, tandem ipse dominus Draghffy optavit, uti insimul in uno loco communi constitueremur. Pro eo istis diebus preteritis in uno loco communi, dominus Draghffy in una et ego in altera villis, inter quas est flumen, convenimus et de bonis concordavimus. Et dixit sua M. D. mecum pacifice et inducias observare, que si non essent, utique pacificum erga me teneret se ipsum. Inter cetera cepit loqui de remissione bonorum Maromorosiensium, ut sue M. D. ipsa bona remitterem. Ego respondi, id sine scitu Vestre M. D. non audere facere. Ipse dominus Draghffy dixit, Vestram M. D. ipsum non cognoscere, nisi semel Lyppe vidisse; tamen inquit, si cum V. M. D. noticiam inire possit, inter ceteros fratres V. M. D. ipsa quoque M. D. non esset infimior. His verbis seiuncti sumus.

Preterea literas ipsius Balthasaris Bornemiza, quas ad me scripserat, per Laurencium Farkas V. M. D. transmisi; quem dicunt esse quatuor vel quinque dies rediisse e Buda unacum Nicolao Walkay. Veremur ne statim mecum inimicetur, nam sunt aliquot ville in pertinenciis Kawas, quas ipse absente me occupavit; que hucusque pertullimus, ut saltem in pace remanere possemus; deinceps quoque quoad possum sufferam; tamen vereor ne eciam ad alia bona intromittat sese, quoniam ipse quecumque vult et potest agere, agit. Ab istinc disturbium potius speramus quam pacem, ex quo isti vicini quecumque possunt facere, faciunt.

Ad exactionem restanciarum sicut V. M. D. iussit, curam geremus; et profecto erimus in hoc, ut exigi faciamus quantum poterimus. Tamen id optimis verbis fieri non potest nisi vi; quoniam ipse Bornemiza omni magisterio in hoc est, quod sit

ipsius. In reliquo Deus optimus maximus V. M. D. conservet.
Ex castro Hwzth, die dominico post vincula Sancti Petri 1539.

Servitor Cristophorus Kawassy.

camerarius Maromorosiensis

et castellanus castri Hwzth etc.

Kívül: Magnifico Domino, Domino Thome de Nadazd, thavernicorum regalium magistro, ac regnorum Slavonie, Croacie, Dolmacie etc. bano et comiti [comita]tus Castriferrei comiti etc. Domino mihi semper graciousissimo.

VI. 1540. szept. 7.

Magnifice Domine, Domine nobis semper graciousissime. Obsequiorum perpetuorum commendacionem. Quanquam ambe litere Vestre M. Do., quarum une per Nicolaum adolescentem et alie per Petrum Horwath erant allate, sonantes S. et M. Domino Stephano Maylath way^{de} Transsilvaniensi, iuxta mandata V. M. D. citissime ad suam S. et M. Do. transmiserimus et ambo illi nostri homines simul et semel in profesto Nativitatis Marie revererint. — tamen S. et M. Dominus Maylath nec V. M. D. nec nobis quicquam scripsit nec nunciavit (dicit homo noster, suam S. et M. D. nimis egrotare), nisi quod ostendat ad M. Dominum Emericum Balassa, quod sua M. D. nobis faceret relacionem; licet nos nec unquam scripsimus nec nostrum hominem ad M. D. Balassa miserimus. Que tamen nobis scripsit idem M. Dominus Balassa, in specie ad V. M. D. misimus. Ubi autem ipse Dominus Balassa scribit nobis nunciasse per nostrum hominem, nos utrumque seorsum requisivimus et uterque dicit, nil ab ipsis nobis nunciasse. Nichilominus unum eorum ad V. M. Do., licet ipse Dominus Balassa scribat nobis articulos(?) uti ipse Seređj, miteremus. — tamen nos V. M. D. misimus exquo Seređj domum abivit ante aliquot hos dies. Nos autem, cur S. et M. Dominus Mayladh nil scripserit V. M. D. nec nobis, causam nescimus; nisi opinamur per aliam viam V. M. D. scripsisse. Nichilominus exquo V. M. D. nobis scripsit et mandavit, uti semper que intelligeremus V. M. D. scriberemus. — eciam si non aliud, nisi quod homo noster fuit Transsilvaniae et quod rediit, eciam si nil novi adducere potuisset. — ob id has presentes V. M. D. scripsimus.

Preterea adduxerant nobis literas regie Maiestatis credenciales super negocio Gregorii Lonay; penes quas nomine regie Maiestatis mandantes dixerunt nobis, ut ipsum Lonay dmitteremus. Cui hanc fecimus relacionem, quod nos sumus qui dominum habemus et ob id eciam si istic in castro Hwzth esset, quantum ad nos adtineret, sine scitu V. M. D. dimittere non auderemus; licet mandata regie Maiestatis nos nunquam ad nil accepimus. Pro eo V. M. D. videret, quod opus est facto, quoniam captivus est

manibus E. D. Michaelis Bydi; licet credimus, ipsum D. Michaellem Bydi in mandatis V. M. D. aliud non facturum.

Postremo nos ad omnia ea nos conservavimus, que V. M. D. ante per Petrum Horwath scripsit et postea per Balthasarem Bezeredj nunciavit; omnino, usque quoad V. M. D. aliam informationem nobis dabit, sicuti V. M. D. nobis prescripsit. In reliquo Deus optimus V. M. conservet Do. Ex castro Hwzth, in profesto Marie Nativitatis 1540.

Cristophorus Kawassy
comes Maromorosiensis.
castri Hwzth castellanus.

Czíme: Magnifico Domino, Domino Thome de Nadasdh, supremo capitaneo et generali hwzaronum in regno Hungarie regie Maiestatis, ac comiti (comita)tus Castri ferrei, Domino nobis semper graciousissimo.

VII. 1540. nov. 16.

Magnifice Domine, Domine nobis semper graciousissime. Perpetuorum obsequiorum commendacionem. Magnifico domino Joanni Zalaj, comiti Posoniensi literas sonantes, iuxta mandatum Vestre M. Do. per hominem nostrum miseramus; quem in itinere in montibus citra Zombor pedites pixidarii interceperunt ac ipsum spoliaverunt, subicamque in qua ipse litere fuerant complicate, ab ipso exuerunt, qui vix mortem evasit, et sic in una camisia dimittentem, domum rediit.

Preterea quemadmodum V. M. Do. preceperat, uti nostre gentes unacum gentibus E. domini Michaelis Býdj simul sub Kawas essent, die secunda post allatarum literarum V. M. D. nostrum hominem ad ipsum E. dominum Michaellem Býdi miseramus, per quem et literas quittanceales super negotio ipsius Lonay, ac pariam literarum V. M. Do., que tantum et quousque negotium ipsius Lonay ac missionem gencium ipsius E. domini Býdj continebant, — deferri feceramus, uti animum et mandatum V. M. Do. cognosceret. Qui nobis hanc fecit relacionem, quod quando V. M. Do. ipsi domino Býdi nunciaverat gentes suas uti mitteret, obviam Eiusdem V. M. Do. ipsas moveri fecerat; quas et reverti V. fecit M. D. Pro eo iam ad M. dominum capitaneum regium suum misit hominem, ac ubi sua M. D. iusserit suas gentes mitti sub Budam, illac missurus erit; vel si ad ipsum Seredj dimitti preceperit, illac transmittet; vel si Transsilvaniam ingredi demandabit, illac ipsas diverti faciet. Iterum secundo suum proprium hominem ad nos misit, medio cuius ex parte gencium ittidem nunciavit. Cui nos respondimus, quod sue E. d. animum intelligimus et id domino nostro graciousissimo rescribemus. Ex parte autem ipsius Lonnay nobis id per suum hominem nunciavit, quod deliberasset ipsum Lonay dimitti et in hoc aliud facere non auderet, ex quo inpre-

senciarum quoque litere regie Maiestatis essent allate; sed quod pactare velit, id nullatenus faceret. Cui nos respondimus, quod ipse Lonay non nostris sed ipsius manibus esset et habet liberum arbitrium quicquid facere velit; nam et literas nostras quittanciales habet pre manibus, tamen ubi aliter procedere velit quam parie literarum domini nostri graciousissimi, quas sibi miseramus. continent, — in nullo nos immiscere volumus, quoniam sem belleb sem kylleb nem akarunk mennye minth mynekwnk dominus noster graciousissimus scripsit et mandavit. Id quoque nunciaverat, quod unum nostrum hominem illac mitteremus, qui videret quum ipsum Lonay dimitteret. Nos autem respondimus, quod si literis domini nostri graciousissimi satis facere sua do. E. voluerit, parati sumus mittere; tamen ubi id facere sua E. d. recusat, nec quidem ullum mittemus et in nullo nos inmiscere volumus. Rursum tercio suum hominem ad nos misit, per quem id nunciavit, quod hominem suum a Magnifico domino capitaneo regio exspectat et ubi ipse M. d. capitaneus regius non iusserit suas gentes mitti sub Budam, tandem mandato V. M. D. satis faciet. Cui nos ad hec id respondimus, quod si sua E. d. suas gentes non dabit, vi accipere non possumus; tamen id domino nostro graciousissimo rescribemus. Ex parte autem ipsius Lonay per eundem suum hominem ittidem quod prius nunciavit, quod statuisset ipsum Lonay emitti; in quo et secus facere non auderet. quoniam et pro nunc ducte essent litere regie Maiestatis; tamen pactare nullatenus velit. Cui nos pariformiter respondimus, quod ipsum Lonay haberet suis manibus quicquid facere velit, esset liber; nam et litere nostre quittanciales essent suis manibus; tamen ubi aliter procedere velit, quam parie literarum domini nostri graciousissimi sibi (que per nos fuerant transmise) continent, in nullo nos imiscere volumus, quoniam sem belleb, sem kylleb nem akarwnk mennye, quam uti dominus noster graciousissimus nobis scripsit et mandavit. Per istum eundem hominem optabat, ut nostrum hominem illac mitteremus, qui videret quum ipse Lonay dimitetur. Ad que respondimus id, sicut ante, quod si satis facere voluerit literis et mandatis domini nostri graciousissimi, parati sumus illac nostrum mittere hominem; alioqui si aliter procedere sua do. E. voluerit, nullum mittemus hominem. nec in aliquo nos immiscemus. Rogaveramus eciam ipsum E. d. Michaellem Býdj, quod si ipsum Lonay dimittet, per unum rusticum nobis percribat. Tamen hucusque non perscripsit et nescimus dimisit vel non. Exspectare autem non sumus ausi, nisi volumus rescribere V. M. D. in quo sint negocia, ne forte Eadem V. M. D. arbitraretur suas gentes dedisse ipsum dominum Býdj illac quo Eadem iussit et quod ea que Eadem demandavit peragi. Pro eo. domine graciousissime, ipsius E. domini Michaelis Býdi gentes fient vel non ignoramus. Tamen digneatur (?) Eadem V. M. D. dare

informacionem, si cum his paucis gentibus, quas habemus, que Eadem iussit peragemus; nisi enim expectassemus gentes domini Býdi, hucusque incepissemus; tamen donec a V. M. D. informati erimus, cum his paucis gentibus non incipiemus; ubi autem interim dominus Býdj sese cogitaret et gentes suas illac, quo Eadem V. M. D. iusserit, dederit, — que Eadem mandavit aggrediemur.

Postremo Paulum Zekel cum aliis familiaribus die secunda post allatarum literarum V. M. D. unacum pecuniis misimus, qui pacifice ire potuit vel non, ignoramus; nam ad sortem misimus ipsum.

Quod autem tantum imorati fuerimus et Vestre Do. non rescripserimus antea, id est in causa, quoniam in hanc usque horam expectavimus, quod hodie vel cras suas gentes dominus Býdi illac, quo iusserit Eadem V. M. D., transmittet. Ulterius igitur expectare non sumus ausi, quoniam timuimus indignacionem V. M. D. si Eidem ad scitum non dedissemus, in quo istic negocia pendeant. In reliquo Deus optimus V. M. D. conservet. Et Eidem nostra perpetua servicia commendamus. Ex castro Hwzth, feria tertia post Sancti Briccii, 1540.

Servitor Cristophorus Kawassy
comes camerarius Maromosiensis.

Kívül: Magnifico Domino, Domino Thome de Nadasdh, thavernicorum regaliū magistro, necnon comiti (comita)tus Castriferrei ac supremo regio capitaneo hwzaronum in regno Hungarie etc. Domino nobis semper graciosissimo.

VIII. 1540. nov. 23.

Magnifice Domine, Domine nobis sempe graciosissime. Post obsequiorum nostrorum perpetuorum commendacionem. Magnificus dominus Joannes Zalaj comes Poseniensis Balthasari Bezeredj elapsis diebus recordatus fuit et dicebat, quod nos anno exacto optimos pisces sue Magnifice do. misissemus, quibus multis diebus sua M. do. usus fuisset. Quare intelleximus, quod apud suam M. do. fuissent acceptabiles. Pro eo per unum kochy aliquos pistrangones sue miseramus M. do. unde homo noster rediit et scripsit, uti literas per suam Magnificam do. Vestre Magnificencie scriptas Eidem transmitteremus easque Vestre misimus M. D. Quod autem ille litere tantum immorate sunt, id est in causa, quoniam equi curiferi defatigati fuerunt. Nos autem sue Magnifice do. nulla nova scribere potuimus, nisi per nostrum adolescentem sue M. d. nunciaveramus ea, que Stephanus Chernel, qui tunc venerat, fabulatus fuit. Nova autem Budensia credimus ipsum Magnificum dominum comitem Poseniensem perscripsisse V. M. D.

Preterea de aliis negociis id Vestre M. D. scribere possumus, quod Egregius dominus Michael Bydj unum suum adolescentem ad nos miserat, per quem nunciavit, quod homo ipsius a M. domino capitaneo regio redisset, ac ipse M. d. capitaneus sibi nunciavit, quod gentes suas illac, quo V. M. D. iusserit. accomodet. Igitur nos sibi nunciavimus, quod si suas gentes illac miserit, quo Vestra M. D. iussit, nos ea agemus, que Eadem V. M. D. demandavit. Nova autem istic confinia et propinqua hec sunt, quod M. domini Draghffy et Andreas Bathori ligna castelli in Zathmar, que ipse Seredj erigere fecerat, cum colonis de Zathmar Nemethi funditus exsecari fecerunt ac meatum fluvii Zamos, qui circumfluebat oppidum Zathmar complere faciunt; volunt que ut sit oppidum campestre, nec habeat aliquod fulcimen. Deus optimus maximus V. M. D. conservet, ac nostra perpetua obsequia Eidem commendamus. Ex castro Hwzth, in die Sancti Clementis 1540.

Cristophorus Kawassy
camerarius Maromorosiensis.
castri Hwzth castellanus.

Kívül: Magnifico Domino Domino Thome a Nadasd, thavernicorum regalum magistro ac capitaneo gencium leuis armature regie Maiestatis et comiti comitatus Castriferrei etc. Domino nobis semper graciousissimo.

IX. 1541. jan. 4.

Magnifice Domine, Domine nobis semper graciousissime. Obsequiorum perpetuorum commendacionem. Que Eadem V. M. D. nobis precepit, in his volumus procedere. Jam pro equis curiferis diu hominem nostrum misimus in Transsilvaniam; pecunie quoque ducte sunt. Preterea Egregius dominus Joannes Nag(hwa)-thi ab E. domino Michael Bydi rediit. medio cuius optabat. ut rursum uni efficeremur. Quod ubi nollemus. extunc negocium ad electos arbitros revideri sineretur; ita tamen. quod electi arbitri sint extranei et non de his tribus comitatibus. Infra autem discessum et abitum V. M. D. gentes ipsius E. domini Michaelis Bydi erant disperse. Nos ob id scripseramus ipsi domino Michaeli Bydi, si ad servicia regie Maiestatis esset paratus; et si id velit. extunc gentes suas convocaret et rescriberet, quot equites et pedites facere possit. Rescripsimus eciam, quod ad revisionem proborum electorum arbitrorum ad diem prefixum et locum communem parati erimus. Quid igitur ipse dominus Michael Bydi ad hec responderit, V. M. D. ex suis literis intelligere potest, quas Eidem transmisimus. Nos igitur rursum scribemus ipsi domino Michaeli Bydi et negocium ipsum, puta servicia regie Maiestatis que sint, significabimus; quoniam ea ante sue do. non rescripseramus. Istic autem inpresenciarum omnia negocia bene stant.

Rescribemus eciam ipsi E. domino Michaeli Býdi, que Magnificis dominis M. d. Draghffy et M. domino Bathori seripsimus, que V. M. D. nobis precepit et que ex his sequuntur. Nam eciam antea ipsi domino Býdi rescripsissemus, sed arbitrati sumus V. M. D. per Gregorium Literatum nunciasse. Ob id ipsi perscribemus, faciet vel non; ne per id quoque occasionem prestet, quod nescivisset. In reliquo Deus optimus maximus V. M. D. conservet. Eidem perpetua nostra servicia commendamus. Ex castro Hwzth. feria tertia post diem Circumcisionis Domini 1541.

Cristophorus Kawasssy
comes camerarius Maromorosiensis.
castri Hwzth castellanus etc.

Kivül: Magnifico Domino Domino Thome de Nadasdh, thavernicorum regalium magistro ac hwzaronum in regno Hungarie capitaneo supremo regie Maiestatis, necnon comitatus Castriferrei comiti etc. Domino nobis semper gratiosissimo.

X. 1541. febr. 14.

Magnifice Domine, Domine nobis semper gratiosissime. Post obsequiorum perpetuorum commendacionem. Litere Spectabilis ac Magnifici Domini Domini Stephani Maylad capitanei et waywode Transsilvaniensis, quas scribit nobis ut festinanter ad V. M. D. transmittamus, quum primum allate sunt, confestim ad V. misimus M. Do.

Preterea literas Vestre M. D., sonantes S. ac M. domino waywode in morte equorum, sicut Eadem V. M. D. iusserat. transducere fecimus; post triduum consimiliter et pecunias misimus.

Ex parte autem Moldavie id scribere possumus, quod prior waywoda Moldaviensis est occisus ac legatus moderni waywode fuit apud Spectabilem ac M. Dominum waywodam Transsilvaniensem pro efflagitandis suppeciis, quoniam communi fama circumferunt, Petrum way^{dam} cum copia Thurcarum Moldaviam ingredi velle. Tamen noster homo, quem Moldaviam misimus, nondum ad nos pervenit.

Magnificus Dominus Draghffy pro occupandis bonis istuc Maromorosium nondum misit; causam cuius que sit, ignoramus. De omnibus aliis negociis prioribus literis Vestre M. D. transmissis scripsimus.

Ex parte autem equorum curriferorum id V. M. D. scribere possumus, quod noster familiaris ex Transsilvania scribit, quod id est causa cur non sunt educti, quoniam Spectabilis et M. Dominus waywoda dixit, se ipsum equorum curriferorum curam gerere, iam quo tempore sua M. D. emissura est; licet nos ex

parte equorum curiferorum nil M. et S. Domino way^{de} scripsimus, nisi ipsi Matheo Dacho. In reliquo Deus optimus maximus V. M. D. conservet. Eidem nostra perpetua obsequia fidelia commendamus. Ex castro Hwzth, in crastino S. Valentini 1541.

Cristophorus Kawassy,
comes camerarius Maromorosiensis,
castri Hwzth castellanus.

Kivül: Magnifico Domino Domino Thome de Nadasd thavernicorum regaliū magistro et comiti (comita)tus Castriferrei, necnon (supre)-mo capitaneo regio hwzaronum in regno Hungarie, Domino nobis semper graciosissimo.

XI. 1541. ápr. 5.

Magnifice Domine, Domine nobis semper graciosissime. Perpetuorum obsequiorum nostrorum commendacionem. Informacionem eam, quam V. M. D. per Egregium dominum Martinum Geren(di). comitem camerarium Transsilvaniensem dedit, intelleximus. Ad quam nosmet ipsum conservabimus, licet nosmet ipse cum ipso domino Gerendj simul constituti non fuerimus; nisi ex Bathor per unum iuvenem ipsius Egregii domini Mathie Broderith nobis misit literas, in quarum serie inter cetera scribebat, uti per nostrum hominem literas sue do. E. usque ad Magnificum dominum Joannem Zalai comitem Posoniensem mitteremus et homo noster ulterius non proficisceretur ac Vestre M. Do. rescriberemus salvum suum reditum in presenciam per eundem portitorem literarum. Nos autem nullas literas invenimus, quas usque ad magnificum dominum Joannem Zalai comitem mittere debuissimus, et sic sine literis nil scribere scivimus. Ob id nostrum hominem misimus Transsilvaniam ad ipsum Egregium dominum Martinum Gerendj pro ipsis literis et pro eo si pacifice intrare potuit vel non, et rescriperamus sibi, quod ipsas literas sue do. E. non reperissemus; ac si illic esse(n)t apud se, extramitteret, quoniam si essent ille litere de rebus specialibus, earum missio hucusque retardata fuisset. Nunc quoque per hominem nostrum nil nec nunciavit nec scripsit de illis literis, que et quales fuerunt; pecunias autem ipsas unacum duabus mastrucis pellium mardurinorum manibus ipsius domini Geren(di) dare fecimus. In hoc stat negotium ipsius Egregii domini Martini Geren(di).

Universas autem literas vestre M. Do., quas iussit Eadem intromitti Spectabili et Magnifico domino Stephano Maylath capitaneo et waywode Transsilvaniensi, ad eandem perferri fecimus per nostrum hominem. Nil tamen literarum sua S. et M. do. misit, quas vestre Magnificencie transduci facere debuissimus; nisi

scripsit eadem sua S. et M. d. per aliam viam de omnibus per suum hominem Vestre scripsisse M. D. Id igitur fuit in causa, quod ante hec de negotio waywode Moldaviensis non scripseramus.

Preterea equi curri ferri sunt empti Transsilvanie, pro quorum educatione scripsimus ut educantur, si Spectabilis et Magnificus dominus waywoda educi permiserit. Qui si educentur, statim Vestre M. D. extramitemus.

De re Moldaviensi Vestre Magnificencie id scribere possumus, quod in regno Moldaviensi presens waywoda est tercius, licet enim et predecessor istius waywode ad empcionem equorum literas salvus ductus dederat; tamen interim successit iste Petrus waywoda modernus et sic prior interfectus est. Id fuit igitur in causa, quod equi Moldavie adhuc non sunt coempti. Nichilominus rursum nostrum hominem misimus ad Spectabilem dominum Petrum waywodam pro literis ipsis salvusconductus. Nec dubitamus, quin easdem nobis daturus sit, quoniam antea nobis bonus pater fuit. Que postquam allate erunt, pro emendis equis nostrum mitemus hominem.

Ubi autem Vestra M. Do. scribit, uti ad extraordinacionem bonorum nostrorum literarum Eadem curam velle[t] gerere, id Vestre Magnificencie tanquam domino nostro graciousissimo perpetuo inservire volumus. Misimus igitur modum et formam literarum tum statutorialium, tum eciam regalium consensionalium, quomodo nos optaremus. Que si aliter videbit V. M. D., fiat ita, sicut Eidem melius visum fuerit. Misimus eciam insuper literas fassionales pure, sub testimonio capitulari sicut Eadem Vestra M. D. preceperat.

Preterea, quum cum Vestra M. D. ex Kawas ad Koazo proficiscebamur, tunc Eidem Vestre Magnificencie locuti eramus, quod Joannes Rex tunc, quum V. D. M. erat fidelis Joannis regis, dederat nobis istic quedam bona. Quorum et pariam literarum de verbo ad verbum inscribi fecimus et V. M. D. misimus ac supplicavimus Vestre Magnificencie tanquam domino nostro graciousissimo, ut Eadem a regia Maiestate super easdem dignetur ordinare confirmacionem. Ita ettenim nobis dixerunt, quod non sit necessum ipsas literas in specie transmittere. Hec est una causa, quod non miserimus; alia autem causa, quoniam timuimus, ne in itinere aliquomodo perirent. Loco cuius alias dare non possint, tamen loco aliarum literarum, dicunt, posse a capitulo cum preceptorialibus literis regie Maiestatis alias posse eximere. Nichilominus, si aliter fieri non potest, et V. M. D. iusserit, easdam in specie transmittemus.

De negociis autem habitis inter nos et Egregium dominum Michaellem Bydi fratrem nostrum, id Vestre Magnificencie scribere

possumus, ut cum sua do. E. nosmetipse quoad maiorem partem concordavimus; quod, quousque mediatores inter nos fuerunt. nequaquam fieri poterit; nisi tandem nosmetipsi in oppido Bereghzas conveneramus et sic nos ipsimet concordavimus. Licet sit adhuc aliquod pendens de aliquibus bonis possessionariis et eciam de aliis, de quibus eciam credimus posse concordare. Quod si fieri non possit, id admittemus ad revisionem proborum electorum arbitrorum. Ita autem cum ipso domino Michaeli Býdi complanati sumus, quod Koazo nobis pure cessit et manus suas a castro Kawas exemit. Tamen oportuit sibi solvere aliquid in pecunia; ac dedimus sibi florenos trecentos.

Preterea, his diebus misimus duodecem naves salium, quas commisimus, ut vendant paratis pecuniis. Qui ubi paratis vendi non possunt, necessum erit, ut et in credenciam distribuantur. Iam in deinceps adhibebimus operam, uti plures naves disponi faciemus. Scribunt tamen nobis, quod sales nec pro paratis nec eciam in credencia audent levare, quoniam a Thurca timent nimium.

Demum, ipse M. d. Seredj optat istic a comitatu dicam; quam si V. M. D. alteri concedet et si vel ad solucionem dominorum familiarium in Trassilvaniam vel ad Eiusdem Vestre Magnificencie istuc adventum pecunie erunt necessarie, — istic nulle sunt pecunie, nec eciam in presenciarum ex aliunde est istic aliquis proventus. Nichilominus tamen nos sine voluntate Vestre Magnificencie sibi dicam non permittemus, sicut eciam antea non permisimus.

Equi autem Vestre M. D. istic sunt bene et satis pingues; quos sine scitu Vestre Magnificencie herbe immittere non audemus.

Ducentos florenos ipso Reverendissimo domino episcopo Geren[di] restituimus et cum domino Francisco Dobo simul constituti fuimus, ac pro decima Ugyocha ad nostram partem dedimus tantum pecunie, quibus ut definivimus cum ipso domino Francisco Dobo, ordinabit apud ipsum dominum Reverendissimum episcopum.

Postremo, misimus Vestre M. D. literas regie Maiestatis, quas scribit nobis sua Maiestas, uti equites triginta duo servare deberemus. Igitur suplicamus Vestre M. D. tanquam domino nostro graciosissimo, dignetur ordinare a regia Maiestate, ne huiusmodi expensam faceremus. In reliquo Deus optimus maximus Vestram M. D. feliciter conservet. Eidem perpetua nostra obsequia commendamus tanquam domino nostro graciosissimo. Ex castro Hwzth, in dominica Judica, 1541.

Cristophorus Kawassy
comes camerarius Maromorosiensis,
castri Hwzth castellanus.

Kívül: Magnifico Domino, Domino Thome de Nadasdh, thavernicorum regalium magistro ac comiti comitatus Castriferrei, necnon in regno Hungarie Hwzaronum regie Maiestatis capitaneo supremo etc., Domino nostro nobis semper graciousissimo. — (Ugyanezen, a címzésnek fentartott helyen, *más kézzel*: Reddite Ratispone feria 2ª post Phi. et Jacobi apostolorum, Domino Spectabili et Magnifico).

XII. 1541. szept. 5.

Magnifice Domine, Domine nobis semper graciousissime. Obsequiorum perpetuorum commendacionem. Accepimus Eiusdem Vestre Magnificencie literas, in quibus Eadem nobis mandat, ut si qui ex familiaribus tum Vestre M. D. tum ipsius Spectabilis et M. domini waywode ad nos pervenerint, ipsos recolligeremus. eosdem foveremus et rebus omnibus iuvaremus et istic teneremus, facientes ipsis solucionem. Quum enim Eiusdem Vestre M. D. litere ad nos pervenerunt, iam ipsi domini familiares V. M. D. ad nos pervenerant. Nosque intellecto mandato Vestre M. D., ipsis voluntatem Vestre Magnificencie notificavimus, modisque omnibus in hoc eramus, uti iuxta mandatum Vestre M. Do. ipsos dominus familiares teneremus. Quos rogavimus et rogare fecimus, tamen nequaquam istic ipsos tenere potuimus. Nisi aliqui ex ipsis dominis familiaribus hic remanserunt; que a capitaneo Vestre M. D. intelligere Eadem poterit.

Ubi autem Vestra M. Do. precepit, ut dies et noctes omni sollicitudine festinemus Eidem manifestare, si quid ex parte Fogaras et ipsius S. et M. domini waywode et liberis ac uxore cognosceremus, quomode et qualiter domini familiares ex Transsylvania exierint et qualiter illic res acta sit, Vestra M. Do. ab Egregio Bernardo Thahi percognoscere potuit. Postea iterum a Bernardo Tholnay, per quem et literas waywode Moldaviensis Vestre M. Do. transmisimus. Nunc iterum Egregius Joannes Literatus secretarius Spectabilis et M. domini waywode, venit, qui reffert, Kochybalýbek et waywode Transsalpinus ex itinere mirabiles literas permissorias transmiserunt et iuraverunt, quod Spectabilem et M. dominum waywodam in brevi salvum remittent. Qui Joannes Literatus ceperat iter proficiscendi ad Vestram M. Do. tamen reversus est et ire non potuit, nisi servitorem nostrum qui ipsum concomitabatur, cum literis transmisit; qui ad Vestram M. D. pervenire potuit vel non, ignoramus. — Salvi sunt et nil impedimenti usque in Fogaras habuerunt, quo et duos nostros homines habemus, qui adhuc non sunt reversi.

Preterea ubi Vestra M. Do. scribit, ut me a perfidia waywode Moldaviensis precustodiamus, videbit et percognoscet Eadem V. M. Do. quod quanta noticia nos Deus edocuit(?), tum ad custodiam proprii capitis nostri, tum ad conservacionem huius castri

ac deffensionem huius terre curam geremus. Licet si isti domini familiares istic perseverabant, erat bonum. Nichilominus adhibebimus curam ut gentes coordinabimus, quoniam ut nunc tempus versatur in disturbio istic sine gencium conservacione nequaquam fieri potest.

Postremo: Juxta mandatum Vestre M. Do. literas Eiusdem Magnifico domino Gasparo Draghffy transmittemus. Dicunt tamen, Magnificum dominum Andream Bathori esse Bude. In reliquo Deus optimus maximus Vestram M. Do. conservet. Eidem perpetua nostra servicia commendamus. Ex castro Hwzth, feria secunda ante Nativitatis Marie Anno 1541.

Cristophorus Kawassy
comes camerarius Maromorosiensis.
castri Hwzth castellanus.

Czíme: Magnifico Domino, Domino Thome de Nadasd, thavernicorum regalum magistro, comitique (co)mitatus Castriferrei etc., Domino nostro nobis semper graciosissimo.

XIII. 1542. máj. 6.

Spectabilis ac Magnifice Domine, Domine mihi semper graciosissime. Serviciorum perpetuorum commendacionem. Hac hora sunt allate litere Egregii domini Thome Kamaray, quas petivit, ut Vestre Do. S. ac M. transmittam. Eisdem per Egregium dominum Mathiam Broderith misimus Vestre S. ac M. Do. Eandem Deus optimus maximus felicissime conservet. Ex castro Hwzth. sabato post Invencionem Sancte Crucis, 1542.

Servitor Cristophorus Kawassy.

Kivül: Spectabili ac Magnifico Domino Domino Thome de Nadasd, thavernicorum regalum magistro ac comiti comitatus Castriferrei etc. Domino mihi semper graciosissimo.

XIV. 1542. aug. 21.

Spectabilis ac magnifice Domine, Domine mihi semper graciosissime. Famulatum perpetuorum commendacionem. Spectabilis ac Magnifica domina waywodissa Transsilvaniensis literas quas misit mihi et iussit, ut V. S. ac M. extramittam, extramisi.

Preterea eadem sua S. ac M. do. iussit mihi, uti ad illas res, quas sua M. do. istic habet, ordinarem florenos mille in auro. Ego sum sollicitus in ordinacione florenorum mille in auro, nec opinatus sum fore et ad invenire posse nisi apud Magnificam do. relictam condam M. domini Gabrielis de Peren; ad quam miseram et sua M. d. scripsit, non habere, quoniam filium suum debuit

mittere ad bellum et illac quoque debuit dare preterea. Quum Gaspar Rwmi rediit, misit florenos ducentos ipse M. domine waywodisse; sicut eciam antea V. S. ac M. D. rescripsi. Nunc rursum, quos ordinare potui florenos ducentos, per portitorem literarum sue misi Magnifice et S. domine.

Postremo Spectabilis ac Magnifica domina waywodissa penes Gabrielem Chereni scripsit, ut ipsum istic teneremus cum equis sex. Ego autem, ex quo V. S. ac M. D. iussit, omnes dominos familiares ab istinc extra mitti, non sum ausus istic tenere. Volens autem satis facere scriptis S. ac M. sue do. dedi sibi unam lunalem ad equos quinque et misi extra ad V. S. ac M. D. Dignetur igitur Eadem dare informacionem, quod si per amplius S. ac M. domina waywodissa scripserit mihi de talibus, quid debeam facere. In reliquo Deus optimus maximus V. S. ac M. D. conservet. Eidem mea perpetua servicia offero. Ex castro Hwzth, feria tertia ante Bartholomei, 1542.

Servitor Cristophorus Kawassy.

Kívül: Spectabili ac Magnifico Domino, Domino Thome de Nadasd thavernicorum regalum magistro ac comiti comitatus Castriferrei etc Domino mihi semper gratiosissimo.

XV. 1542. decz. 27.

Spectabilis ac Magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime. Meorum perpetuorum serviciorum commendacionem. Eiusdem Vestre S. ac M. D. mandata intellexi, ubi Eadem mandat, uti S. ac M. do. waywodisse tanquam domine mee inserviam et quicquid commiserit faciam. Pro eo iuxta mandatum V. S. ac M. D. sue S. ac M. d. tanquam domine mee inserviam. Tamen hec volo V. S. ac M. Do. significare et rescribere, quod istic usque ad festum Sancti Joannis Baptiste affuturum nulle fient proventus. Quales autem hac estate proventus istic fuerunt et quales expense omnino facte sunt, Vestre S. ac M. Do. per Gasparum Rwmi nunciaveram. Illi autem, qui sunt nunc, vel que dietim ex restantibus difficulter excipi possunt, hi sunt tum ad solucionem dominorum familiarium et ad continuacionem cisure salium et ad usum Ronensem ac eciam omnium usuum et necessariorum huius castri, que omnia paratis necesse est ut ordinari faciam; quoniam hoc anno curri ferri in salibus fruges decem cubulorum et arw vinorum decem non duxerunt. Quod ego quousque istic sum nescio contigisse; credo eciam priores me, qui hic fuerunt, non recordantur, quod tam pauca victualia introduxissent. Ob id sciat V. S. ac M. Do. a minimo usque ad maximum omnis usus huius castri et Ronensis est parata pecunia. Id autem ego bene scio, quod et ad Fogaras pecunie sunt necessarie. Hec ideo

rescribo V. S. ac M. Do. uti Eadem intelligat, quod si casu vel Vestra S. ac M. Do. aut ipsa domina Magnifica aliquorsum pecunias dare iusserit et mandatis Vestrarum S. ac M. Do. satisfacere non potero. V. S. ac M. D. mihi nolit irasci; nam die et nocte in hoc sum, quomodo vel minimo mandato V. S. ac M. Do. et domine Magnifice satisfaciam; hucusque quicquid Sua S. ac M. D. iussit, executus sum et quod cuique dari mandavit, dedi.

Preterea de negotio domini Zychi ea que V. S. ac M. Do. iussit. intellexi; propterea si fient, sicut Eadem iussit, persolvam. Tamen eciam ad annum istum saltem medietatem persolvi; ex quo tunc non habebam quod darem. Petro Orozi quemadmodum V. S. ac M. D. iussit, faciam solutionem.

Demum in negotio dice quemadmodum V. S. ac M. Do. iussit. procedam; et sicut Eadem iussit, ut quanto minus fieri potest, tanto minus dicetur, in hoc faciam; tamen E. dominus Mathias Broderith est factus dicator, qui omnia scit in hac terra.

Postremo V. S. ac M. Do. iussit medio Stephano Zalaj, uti confestim meum hominem ad V. S. ac M. Do. extramittam ac rumores Transsilvanienses Eidem perscribam. Stephanum Zalai hesterno die rediit et confestim hodie meum hominem extramisi. Credo omnia nova ex literis S. ac M. do. waywodisse V. S. ac M. D. posse intelligere. Nunc aliud scribere non possum, nisi quod Matheus Zekj familiaris S. ac M. domine ex Transsilvania venit, qui reffert way^{dam} Moldaviensem Transsilvania magna fecisse damna et ipse way^{da} intrasset Moldaviam, cuius currus byalyth ac boves multos Transilvanienses lucrati sunt. Insuper ingenia sua, que inferre non poterat et in Rodna in terram fecerat fodere, illa quoque reperierunt et lucrati sunt. Reffert Petrus Orozi, quod suis oculis vidisset Constantinopoli apud notarium cesareum literas Siculorum, in quibus scripserunt cesari Turcarum, quod parati sunt ipsum in dominum suscipere vralni et dicam eorum intromittere, saltem det ipsis deffensionem. Alia nova scribere non possum. In reliquo Deus optimus maximus Eandem felicissime conservet. Ex castro Hwzth, in festo S. Joannis Evangeliste 1542.

Servitor Cristophorus Kawassy.

Kivül: Spectabili ac magnifico Domino, Domino Thome de Nadasdh, thavernicorum regalum magistro et comiti comitatus Castriferrei etc., Domino mihi semper graciousissimo.

(Az Országos Levéltárban őrzött *Nádasdy* levéltárból.)

Közli: MARÓTHI REZSŐ.

NYÁRI KRISZTINA TEMETÉSE 1641-BEN.

Utolsó útjára is híven elkísérte gróf Nyári Krisztinát az a szerető gondosság és gyöngéd figyelem, melyben nagynevű férje Eszterházy Miklós nádor őt, tizenhat évre terjedt boldog házasságának minden körülményei közt, állandóan részesíté, s mely felől folyóiratunk új folyamának I. és II. kötetében közzétett levelei oly meggyőző tanúságot tesznek.

A nádorné 1641-ben, alig 36 éves korában *húnyt el Sentén*, »az holott 17 Januarii gyermeke lett, kit Ferencznek köröszöltek; mely gyermekágyában a bábák meghagyván hűlni asszonyom anyámat. — írja a később birodalmi herczeggé lett Eszterházy Pál. — *die 22 Januarii* éjjél tájban meghala szegény anyám. Kinek halálán fölötte igen búsulván Atyám Uram keservesen sírt. senkit maga eleiben nem is akarván bocsáttani. Kihez képest Eszterhás Dánielné asszonyom erővel beküldött, hogy vigasztaljam atyám uramat. Én azért nem mervén szintén eleiben csak a kárpit alól dugtam ki a fejemet, sokáig nézván atyám uramra; kit midőn látott volna, reám tekintvén semmit nem szóllott; én is azért csakhamar kiszaladtam, gondolván hogy talán haragszik reám. Másnap ujabban beküldtek az asszonyok. Akkor is csak a kárpit mellől néztem ki; de megint reám tekintvén semmit sem szóllott egyebet hanem hogy mit akarok. De mivel mintegy haragos szóval beszélt nem mervén ott tovább lenni, megint kiszaladtam. A hol láttam iszonyú sírását atyám uramnak: a falhoz tartván fejét jajgatott nagyon.«¹⁾

Eszterházy Miklós nádor e mélységes gyászában is részletes utasítással intézkedett kedves halottjának végtisztessége felől. Mindvégig sajátkezüleg irt rendelkezését itt közöljük.

Memoriale.

1. Kihozván a testet vasárnap mise után *circa horam decimam* a kápolnából, a belső kapu köziben köll letenni, mely kapu közit be köll fekete posztókkal vonni, és czímereket köll reá tenni.
2. *Bosnyák István* uram, püspöki öltözetben levén, a fölvételnek czeremóniáit ő kegyelme fogja peragálni ugyan akkor.
3. *Kisdi* uram, esztergomi nagyprépost és vicarus fog a test fölött predikállani. A catedrát a kapu mellé tehetni kívöl.
4. A predicatio alatt a test mellé rendelt szövétnekeket meggyútván, a testet mind a város végeig szövétnekekkel köll ki kísértetni; noha a kápolnából is a mikor fölvesszik és a belső kapu köziben helyheztetik, akkor is égni köll azon szövétnekeknek.

¹⁾ Eszterházy Pál herczeg *emlékezései*. A 11. lapon. A kismartoni főlevéltárban. Rep. 85.

5. A ki hol szállásán falatozni akar adhatni mind élelt, bort ki nekik; de az indulást úgy köll rendelni, hogy 11 órakor lehessen meg, óván kiváltképen a mi hozzánk tartozó cseléd igen a bortól magokat.

6. A test mellett való szövétnek 24 legyen. Mindeniken czimer. Kiket idején el köll választani. És azoknak feketében köll lenniék, s legyenek emberséges emberek, kik a városon kívül, előtván a szövétnekeket, meg lovakra avagy szekerekre ülhetnek s csak szintén *Szombatnál* a kapu előtt köll ismeg meggyújtani azon szövétnekeket. Kire idején gondviselés legyen, magános embert rendelvén ezen szövétnekekhez is.

7. A möly posztó itt leszen a kapu között és czimerek is, más uton egy kis kocsin be vihetni *Szombatba* a szentegyházhoz, hogy mivel illy szűk a fekete posztó, segíthessék avval is a dolgot.

8. A hidakat mindenütt igen jól meg köll látatni, s a hol mi fogatkozás volna benne, meg köll csináltatni.

9. Az én német és magyar gyalogom vasárnap jó idején be jőjön, és kívül a kapun álljanak rendet, ketten-ketten egymás mellett, s úgy vegyék közben a szekereket, hogy a test előtt a minemő szekerem leszen én nekem, az elei az első lovak mellett menjen, közbe vevén a szekereket, puskájokat hónok alatt viselvén s a zászlókat is megfordítva, s a szerint a tizedes dárdákat is.

10. *Daróczy* gyalogjában, kik hatvanan vannak, harmicza legyen itt a várban, tize *Sentén*, s a többi itt *Szeredben*, vigyázzván igen szorgalmatossan, hogy valami alkalmatlanságok ne essenek s annyival inkább életek veszése alatt magok ne cselekedjenek.

11. A jószágból való gyalogban harmiczat *Nagyszombatba* köll küldeni, minden szállásra a hol az élés leszen tizet-tizet, s a többi az is maradjon itt a várban s vigyázzanak szorgalmassan.

12. A testhez bizonyos személyek rendeltessenek, s mások hozzá ne nyúljanak. De csakis 12, többen ne legyenek, meghagyván nekik, hogy csendessen és minden zajgás nélkül legyenek mind a szekérre való tételkor s mind levételekor. S valami köteleket is köll készíteni, a minemőket mondtam öcsém Eszterhszi Dániel uramnak, a kiken komode emelhessék a koporsót.

13. Ha jó üdőt adna Isten, akkor a szekérre nem csak a posztót a kit arra csináltanak, de a vont arany koporsóra való buritékot is föl köll tenni, együtt a varrott czimerekkel; Hol pedig eső lenne, valami szekérbe köll bevenni s csak szintén a szentegyházban köll a koporsóra tenni; a möly posztó pedig a szekeren leszen, azt a földre a hol a koporsó leszen, ez alá köll tenni.

14. A szekereket jól meg köll látni, és ahoz embert is köll rendelni, hogy menet és ott helyben is a mikor leszállanak

valami confusiót ne causáljanak, ki gyakorta szokott lenni s preminentiaikon ne is kapjanak.

15. Valami tiz avagy *ad summum* tizenkét szekeret köll a test előtt bocsátani, a magam szekérével együtt ki immediate a test előtt fog menni. kiben ha *Istók* el jön. ő s *Laczkó* üljenek *Nyári István* és *Illésházi Gáspár* uramékkal, s más két főemberrel. kik előtt azok a lovasok menjenek a kik feketében lesznek.

16. A magam szekere és lovasok előtt immediate *Bottyáni* uram és *Forgács Adám* uram menjen egy szekérben. öcsém uramékkal. Az előtt való szekérben megint ki harmadik leszen. *Bosnyák István* uram *Kisdi* urammal és más papokkal. *Révai László* és *Vesselényi* uramék a kikkel alkalmasos leszen még ezek előtt. Magoknak az uraknak úgy mint *Nyári* uram. *Bottyáni* uram. és *Illésházi* s *Forgács* uraméknak egy egy hintó-szekerek mehet előttük főember szolgáljokkal és az én szekerem, kin a két hopmester és más két főember s valami két inaska vagy három is az ablakokban. S a fiamnak *Istóknak* is, ha eljön, e hopmesterek szekere után lehet egy szekere, emberséges főemberek és maga inasi lévén rajta.

17. Ezek előtt a szekerek előtt, a mit im itt lejegyzettünk. menjenek az én mezei lovasim az atyafiak szolgálival, ki ne legyen több száz lónál. Ezek előtt pedig más csoportban az urak szolgálit köll összeaverni; kik azok is járjanak jó rendben; s legelőbb valami tizenkét lovas legyen feketében.

18. A test után penig ha menyemasszony eljön, fiam felesége. *Juliankával* az öreg *Csákiné* asszonyom és *Eszterházy Dánielne* asszonyomék lehetnek két leányasszonynyal.

19. Ezek után mingyárt *Illésháziné* asszonyom és *Betlen Péterné* asszonyom szekere menjen. kettőt az atyafiakban melléjek vevén *Eszterházy Pálné* asszonyomat s *Hedervárinét* *Eszterházy Zuskával*.

20. A több szekereket is, a mint az atyafiak lesznek, úgy köll rendelni; de a harmadik szekérben a szegény atyámfia gyászban való cselédjének kölletik lenni *Bossányiné* asszonyommal és egy öreg asszonynyal.

21. A több szekerek a kikben asszonyok lesznek, immediate utánnok menjenek állapotjuk szerint. s férfiakkal való szekér — a kin csak magok a férfiak ülnének — ne elegyítsék közükbe magokat, hanem hátra maradjanak.

22. Ennek a processiónak rendbe vételében *Eszterházy Dániel* uram, *Révai László* és *Vesselényi Ferencz* uramék munkálkodjanak, vigyázzván arra is hogy eszek ne vesszen, s ha möllyiknek mi akadéjja történik kiállván igazitsa fogyatkozását, s ne a processiónak rendiben, s meg helyére állhat azután.

23. A városban a mikor beérkezünk és egyébaránt is. mind

a lovasok s mind a szekerek, a kin a test leszen arra a szekérre vigyázzanak úgy, hogy ha avval megtalálnak állani, a többi is megálljanak. S csak igen szép lassacskán köll menni, hogy a mint irám hat óra előtt benn lehessünk.

24. Hogy penig valami összekeverődés ne legyen se a lovasok se a szekerek és gyalogok közt, mihelyen érkezik az első lovassereg általmenvén a szentegyház előtt való páterek udvarán egyenessen quartirokban köll bocsátni őket. A szerint a magunk lovasit is a kik elől fognak járni; kiknek idején el köll intézni helyeket és meg köll találni a faluk földes urait is s magoknak a lovasoknak is tudtokra köll adni.

25. A magunk lovasi a kik feketében lesznek s valami hivataljok nem leszen *in omnem necessitatem* üljenek lovok hátán, kivöl a szentegyház sanctuariomja felé jól hátra, s a magyar gyalog mellette a szentegyháznak, az utcza felől való ajtóig, s a német gyalog a piaczon a nagy kapu felől, de úgy placzot hagyjanak mindenütt a szekereknek, hogy bátran el mehessenek mindenfelé.

26. A minemő szekerek elől lesznek azokról leszállván az urak, várják az ajtónál ő kegyelmek a testet, a hova a clerus *in pontificali* elejbe fog a testnek jöni s csak a szekerek mentest menjenek által a páterek piacznán és hidján. s kerüljenek a nagy-utczára velek.

27. A testtel a szentegyház kapujához érkezvén, igen szép csendessen vegyék le a szekérről, és ott készen várván a székekkel tegyék arra *interim* mig az asszonyok is az ő szekerekről leszállanak és a test mellé mennek, noha kiválképen három négy szekérről valókat köll csak megvárni s a többi az utcza felől való szentegyházkapujánál szállhatnak le s azon is mehetnek be.

28. Minekelőtte penig a tesstel a szentegyházhoz érkezének, vagy senkit, vagy csak igen válogatva köll az embereket bebocsátani, s azután is reá köll vigyázni, hogy tódulással ne menjen a nép be. Möly végre mingyárt a szentegyházhoz érkezvén a kapukra húsz húsz gyalogot köll rendelni. Fele magyar s fele német legyen. És egy egy emberséges embert is, hogy ne tapodják egymást.

29. Ezen strázsák vigyázzanak a szentegyházban való posztókra és czimerekre s holmi affixákra, hogy valamint ne kapdosanak rajtok s le ne szaggassák, kit mind estve a letételnek idején, s mind reggel igen meg köll tartani.

30. A testet, a processióval előtte menvén az úri és főrendek s a clerus bemenvén a szentegyházban, tegyék le az elrendelt helyen igen szép csendesen, s reá buritván a koporsóra való vont aranyat, hagyják ott az oltár előtt a testet, s magok, a kik oda vitték, menjenek szép csendessen vissza.

31. Megcsendesedvén a népek, a mint érsek uram rendeli tovább a dolgot ahoz köll alkalmaztatnunk magunkot, hogy ha a matutinumot akarja hogy előbb legyen avagy a predicatiót, de én azt kívánom hogy a predicatio lenne előbb, ahol szólhatna a matutinumról is az ki predikál, és a másnapi cerimoniáról és óráról is mikorra gyűljenek össze a misére predicióra és temetésre ezek után.

32. Végezvén azon estve a letételről való czeremóniákat, a szekerekre ott is vigyázni köll, hogy egymásra ne tódoljanak, hanem kinek kinek állapotja szerint vegyék oda szekerét és onnét kiki menjen csendesen szállására.

33. A lovas a melyről iránk hogy mindaddig főnlegyenek a míg el nem oszlanak. azután vigyék ki a szolgák azoknak is lovokat, s magok maradjanak a városban kiki a maga szállásán; noha együvé szálljon a mi cselédünk a mint lehet s kíváltképen magunk házánál, hogy együtt találtassanak a mire szükségesek lesznek.

34. A gyalog is oszoljon a quartirjába azután, de igen csendesen és vesztegségben maradjanak szállásokon, strázsát hagyván a szentegyház mellett és benn is gyertyák égvén a mint a páterek rendelik, kik negyvenen legyenek: egyik felében is húsz s másikban is, idején elrendelvén azt is, minek előtte innét megindolnánk.

35. Mivel a belső processio csak szinten a szentegyház kapujától fogvást fog a *castrum doloris* tartani. talán a kisasszonyok és asszonyok mellé nem kívántatnak valami főszemélyek a kik mellettek menjenek. Mindazáltal négyének vagy ötének rendelni köll valakiket csak szinten az atyafiak közül, úgymint a két kisasszonynak és három menyemnek ha eljönne a fiam felesége is.

36. Más napra úgy itélném, hogy nyolcz órát köllének az összegyűlésre hagyni be a szentegyházba, mivel in puncto tudó dolog, hogy benn nem lesznek. De a mi gyalogunk mingyárt hat órákor rendelt helyére be álljon és mindaddig helyben legyen míg nem vége leszen mindenféle czeremóniáknak, és el nem oszolnak az emberek.

37. A minemő székeket a gyászban való fejér népért rendeltünk, meg köll látni hogy alkalmas helyen legyenek, és mind oda s mind viszont onnét vissza az arra rendelt főemberek kísérték őket, velek levén mind a két hoqmaster is.

38. A minemő posztót föl fognak itthon a belső kapu között vonni, mivel még is több posztót kívánnak *Nagyszombatban*, mingyárt le köll venni, és valami kocsin elől be köll küldeni avval az öreg kürösztel együtt, a ki most a test fejénél vagyon.

39. Valami tizenkét atlaczczímeres szövétnekek lesznek, a kikkel a *castrum doloris* előtt egy rendben fognak mind a mise s mind a predicatio alatt állani, kiket válaszszanak a deákok közül a páterek el, s mivel azoknak is feketében köll lenni, 12

fekete mentét küldtem be, s öltöztessék abba ököket s tanítsák hozzája is ököket mint viseljék magokat.

40. Más nap is a predicatio legyen e előbb avagy a cantatum sacrum: intézze érsek uram el vagy a pater el; de alkalmasabb talán akkor is előbb lenni a predicationak, a mint — úgy gondolom — az is a szokás.

41. A minemő 24 koldosért való csuklyás köntösöket csináltattunk, idejében köll azt is küldeni, és ahoz való koldusokat köll rendelni, kit vegyenek magokra a páterek, és minek előtte a processio beérkeznek a városba, állassák oda ököket a hova jobbnak itélik. Kiknek az nap ebédet is köll adni, és mindeniknek egy egy forintot is. Azonkivül is az ott való spítálban 25 forintot köll adni s a barátoknak 75 forintot, s minden koldusnak azonkivül is egy egy garast, mind kin s mind benn a városban, a kit találunk, kihez egy bizonyos embert is köll mingyárt rendelni.

42. A testnek a sírban való vitele és tétele ugyanazon test mellé rendelt uraim által legyen igen csendessen és minden zaj nélkül, arra reá vigyáztván hogy addig a koporsóhoz ne nyúljanak mígnem az asszonyokat a kik a test mellett lesznek el nem viszik onnét, kikre legyen azon megnevezett személyeknek gondjok.

43. Magam mivel a pátereknél benmaradok azon napon, öcsém uramék viseljenek gondot a magam házával is; de ebédre senkit idegent magunk feleink kívül oda nem köll hínia, hanem hogy a rendelés szerint kinek kinek szállásokra gazdálkodjanak: vigyázzon magok arra is ő kegyelmek.

44. Magam szekeres lovaiban két remdbelinél többet ottbenn ne hagyjanak s valami két paripát s tizenkét lovast; a többit — magok személyekben benn maradván — cselédjeket lovakkal együtt ide vissza küldhetni.

45. Ezeknek végben vitelére kérem az atyafiakat vigyázzanak, s ha még ehez való dolog leszcn, vegye rendbe azt is ő kegyelmek, nem érkezvén magam ezekre s szomorú rendelésem is lévén nekem ez.

(A kismartoni főlevéltárból.)

Közli: DR. MERÉNYI LAJOS.

FRANCZIA VILÁG GYÖRÖTT 1809-BEN.

Paintner Mihály Antal naplójegyzetei.

Mensis *Maji* die 13. Galli Viennam, brevi admodum tempore obsessam ingrediuntur, *Napoleon* imperator prope urbem locum in caesareo palatio Belli Fontis (Schönbrunn) capit.

21-a et 22-a. Pugna ad Aspern et Esslingen inferioris Austriae, in Hungariae ac Moraviae limitibus, de sorte nostra decedit.

A 26-a Maji ad 14-am Junii. Serenissimus archidux *Josephus* regni Hungariae palatinus, Jaurini in aedibus episcopalibus princeps, quod Haupt-quartier apellant, hospitium suum (praetorium) ut supremus insurgentium Hungarorum dux defixit, praesule diaecesano (Vilt) interea aedes canonici simulque Sabariensium episcopi (Somogyi) inhabitante.

Hisce diebus urbem circumvallandi negotium fervet operis millenis e vicinis quoque pagis evocatis, atque suffossionibus et aggeribus, quibus tormenta invehantur, in vicinum agrum qua Viennam itur, productis. In urbe praesidiarius miles e trium legionum Hungaricarum pedestrium tyronibus collectus millenarium numerum non excessit, vix duodena majorum ferrearum bombardarum per muros disposita, praesidiique imperium colonello *Pétsy*, ex architectorum militarium cohorte, tenente, paucis praefectis aliis ei in adiutorium missis.

Mensis Junii die 12-a. Praesidiarii milites in moenibus excubias primum egerunt, continuatis toto obsidionis tempore vigiliis, quin ab aliis succedentibus sublevari potuerint eo, quod numero nimium parvo fuerint.¹⁾ Insurgentes extra suburbia viam aditus obsederunt, qui de peditatu erant sub tribuno Márkus; equites alibi per comitatum Castriferrei, Soproniensem et Veszprimiensem progredienti hosti pectora sua opposuerunt ducibus Mecséry et Mesko, probata pluribus velitationibus virtute bellica.

Die 13-a. Junii, festo S. Antonii. Advenit archiducis *Joannis* exercitus inter continuos conflictus ex Italia per Styriam se horsum retrahens et in colle ad Szabadhegy consedit. Ipse archidux domum suburbanam supremi rei tormentariae praefecti *B. Geneyne* relictae viduae, natae Lovász vix unius diei noctisque decursu incoluit. E vestigiis enim eum insecutae turbae pro-regis Italiae *Eugenii*, adoptivi Napoleonis imperatoris filii cum duce *Macdonald*, quibus se aliae a magno exercitu Gallico sub duce *Lauriston* per Rábaköz submissae coniungere, mox ab hora media tertia pomeridiana in seram noctem intra Ménfő et Csanak cum nostris conflixerunt, Gallis quidem aliquantum repressis et subsequente nocte in Ménfő, adjacente promontorio ac planitie versus Gyirmóth vigilias noctis agentibus, sauciis autem quibusdam militibus nostris in urbem illatis.

¹⁾ Ab eo tempore, quo in Bavaria res nostrae male cesserant, missi sunt Jaurinum architecti et geometrae militares ad urbis propugnacula quantum angustiae temporis admitterent, restauranda, ad firmandos aggeres et valla. Aditus ad urbem ab occassu ductis aggeribus novis a Danubio ac Arabonem ac suggestibus tormentorum in via Abdam versus ducente erectis cratibusque humo repletis ac in via ipsa dispositis, hosti interclusus est. Collocatus etiam miles Hungarus insurgens 5000 circa capitum ad vallorum custodiam cum tormentis — At Gallus via Papensi irrupit.

Die 14-a. Factis apparatibus prodecretoria pugna Galli circa horam decimam matutinam nostros aggressi ad Kiss Megyer et in colle Szabadhegy aliquot millia tormentorum nostrorum globis cumprimis occisa sunt.¹⁾ At inclinante circa quintam pomeridianam acie, nostros in fugam coniectos pars exercitus Gallici sub duce Macdonald in via Comaromium ducente, insecta. Pars altera sub duce Lauriston urbem nostram jam hora quarta clausam obsedit, noctu collucentibus undique ignibus, reportata laeti victoria cruenta quiden caesis utrinque facile 6000, quiete epulantes.

Die 15-a. A media octava matutina ad nonam horam continenti pilarum procella primum salutati sumus, subterranea plerique receptacula inter incognitas adhuc animorum angustias quaerentes. Cum autem Galli latiore existimarent urbem, a porta Albensi, insula nondum occupata et suburbio Jaurinensi, directione machinis bellicis debita non data, globi pilaeque transvolantes urbem dimidium prope pagum Révfalu in cineres redegerunt. Hora nona internuncius Gallicus (Parlamentaire vocant) cum commendante de deditione agere coepit, at irrita conatu. Hinc hora decima immissi denuo globi ignivomi ex parte orientali et meridiana prope coemeterium, ac oppugnatione post meridiem ad vesperam, binisque per noctem vicibus continuata. Nullum tamen incendium hac die erupit in urbe.

Die 16-a, festo S. Joannis Francisci (de) Regis e S. J. Hora octava matutina prima in civitate arsit domus canonicalis praepositi et provincialis studiorum directoris *Paintner*, qui eam quidem non incoluit, sed Caneiderianam in urbe. Et ab illa licet junior seminarii clerus inter continuos circumvolitantium pilarum fragores incendium restinguere omnibus viribus contenderit, propagatum tamen est ad vicinas capellanorum capitularium et professoris *Fábchich* tres domunculas, partemque tecti domus praepositi *Szentpétery* absumpsit. Per urbem tectis multis perforatis convulsisve aedes ipsae vitium fecerunt.

Incendium hoc in Monte Capitulari, sat cito restinctum, cum latitantibus in cellis vinariis civibus aequo indicio suo se non proderet, ac ipsis hostibus, quibus fors resistantiam urbis neque opinan-

---

¹⁾ Ex Kiss-megyeriensi PP. Benedictinorum granario, muro validiore circumdato, minoribus fistulis ferreis et ex adjacente Orientem versus colliculo tormentorum globis magna Gallis, perrumpere volentibus, strages illata est. Sed ab horum equitatu circumventis nostris insurgentibus repressis atque in fugam actis, dejectoque ex firma sua, in granario ibidem capta, statione peditatu, maxima parte Styriaco ex Landwehr composito, submotus est totus exercitus noster ac versus Comaromium retrusus, inhaerentibus tergo ejus usque ad Áts cohortibus Gallicis, quae cruenta adeo victoria sua non multum gloriabantur.

tibus, nondum sat apparatus pro ea oppugnanda aderat, hora decima ab impetitione cessatum est ad 20-am usque mensis hujus diem.

Die 19-a. Internuncius in urbem iterum adveniens extremum exitium comminatus est, nisi urbs Gallis se ocyus subdiderit.

20-a. Mane a tertio quadrante ad nonam usque horam quartam pomeridianam et noctu a decima ad primam validius urbs oppugnata, multa in domibus damna passa et P. P. Benedictinorum residentia succensa est.

Die 21-a Junii festo S. Aloysii. Noctu a tertio quadrante ad decimam usque horam tertiam matutinam sine intermissione ex parte Szigethana, Révfalu et ex allodiis ad sic dictum Schaffgarten imber globorum in urbem injectus, jam undique ignem sparsit. Succensa primum Arx Episcopalis cum domo annonaria; inde se ignis diffudit in reliquum collem capitularem, ipsamque urbem, in qua eodem tempore in platea ad portam Albensem ardere coepit. In ecclesia cathedrali supra aram gratiosae B. M. V. unica sulphurata bolis fornicem pertudit. quin vastitatem ipsi internae fabricae inferret tecto satis dilacerato. Septuaginta duas aedes flamma corripuit, inter quas praepositi majoris et canonicorum *Márton*, *Szentpétery* et *Kiss* in angustiore collis platea; revulsa aedium canonicorum *Frankl* et comitis *Starhemberg* tecta. A reliquis ignem prohibuere, qui se in duabus versus forum plateis maxime propagavit et hospitium *Paintnerianam* quoque eodem involvit periculo. Terribili hac nocte totaque obsidionis tempore. quod mirere, tanta globorum quaque versus evibratorum vis nulli mortem, uni solummodo viro, et duabus tribusve incautis faeminis graviora vulnera inflixit. Hac etiam nocte copiosior militia in insulam a Poseniensi ora advolavit, assultumque paravit. ni semet urbs dederet.

Die 22-a. De deditione reipsa actum urgentibus etiam civibus, qui ultimam perniciem merito metuebant, nullo appropinquante auxilio, quod variis occultis viis implorabant. Post horam octavam matutinam inducti in urbem intermediatores officiales in eo cum commendante nostro coaluerunt, ut nisi ab hora quarta pomeridiana hodiernae diei intra 48 horarum curriculum suppetiae nobis advenerint, urbs tota tradatur; securitas rebus et personis praestetur; praesidiariustamen miles depositis extra valla armis inter captivos censeatur. Interea liber in urbem hosti pateat aditus et quidquid ad oeconomiam militarem pertinet, conscribatur.

Die 23-a. Hora quarta pomeridiana vigiliae ad portam Albensem a Gallis positae.

Die 24-a, festo S. Joannis Bapt. Eadem hora urbe nostri milites excesserunt et hora quinta eam Galli duce *Lauriston* in comitiva multorum officialium inter strepitus musicae Janitsarorum

praecedentibus aliquot tormentis per eandem Albensem portam ingressi sunt, ad quam magistratus comitatus et urbis, ac clerus major cum praesule constiterunt. Legionarii, circa 6000, in domos civium et canonicorum, contubernia militaria et casamatas illocati cum praefectis suis.

Die 25-a. Appulit horsum *Eugenius* prorex Italiae, qui hospitium in domo Bezerédyana prope portam Viennensem sumpsit. et c. *Narbonne* generalis divisionis et constitutus Jaurinensis praesidii, partiumque Hungariae per Gallos occupatarum gubernator qui cum belliduce c. *Lauriston* ad archi abbatis residentiam diver- tit. Hos ambos accessit superior regius studiorum director cum professore matheseos *Branischa* salvum conductum pro juventute scholastica, salvamque, quod dicimus, guardiam pro Academico aedificio efflagitans (id quod post aliquot dies apud ipsum pro- regem etiam evincere conabatur). Responderunt benevole: impe- ratorem Napoleonem prorsus velle ut institutio publica ubique imperturbate continetur. Interim connivente municipalitate, quae ex individuis comitatus urbicique magistratus lecta in curia civica continuo considerare debuit, aedes scholasticae pro turma praeto- riana proregis occupatae et in iis carceres (prison) pro delinquen- tibus militibus statuti sunt. Juventuti clam ad lares patrios dila- bendi venia data, pro iis autem, qui remanserant, praelectionibus privatis in hospitibus ac domibus professorum habitis.

Napoleonis imperatoris proclamatio ad Hungaros in quar- terio imperiali Schönbrunn jam die 5-a Maji signata, lingua gal- lica, latina, hungarica et germanica per urbem distributa ac in curia civica palam affixa est. Qua Hungari provocabantur, ut se quo ocyus in Campo Rákos congregent, sibi regem eligant, consti- tutionem suam independentiamque firment etc.

Die 27-a, festo S. Ladislai. Gubernator etiam ad evocatam ad se municipalitatem cum clero et urbis primoribus in hunc sensum verba fecit: cum miles sit et quidem miles Napoleonis. dignum se praedicans, qui Hungaros regat. Quae omnia cum silen- tio et humilitate nos audire imperiosa coegit necessitas.

Die 27-a etiam, decantato solenni ritu hora octava sacro, sed intermissa processione hoc festo per moenia urbis hactenus duci solita, post horam decimam episcopus cum capitulo a guber- natore ad salutandum proregem processit, ipsumque et officiales ejus mensis assidentes epulantesque reperit, id quod circa hanc, quartam et decimam noctis horam laute pro jentaculo, prandio et coena a Gallis fieri solet. Remota in secreto proregis cubili post longiorem moram mensa, admissi, brevique per interpretem re- sponso accepto dimissi sunt caninici cum praesule.

Hac eadem et sequentibus diebus. Urbs novis vallis ac muni-

mentis circumdata, pons ¹⁾ ad portam Viennensem interclusus et alius navalis ad aquaticam positus; cives et rustici magno numero ad hos labores compulsi. Urbs inedia pressa deficiente potissimum pane, quem sub obsidione etiam cum carne noster miles, nunc gallicus absumpsit. Continuus per eos dies erat copiarum gallicarum affluxus et refluxus inter continuas quoque exactiones atque requisitiones.

Die 1-a Julii. Numerus Gallorum et Italarum, Badensium, aliorumque militum hic loci quotidie imminutus, cum Posonium versus migraverint. Dux *Macdonald* etiam cum copiis suis ex Áts et comitatu Weszprimiensi collectis hisce diebus eo properavit per urbem nostram transiens salutato gubernatore. Ab hoc edicum exiit, ut arma omnis generis ad civicam curiam a quovis intra triduum conferantur; *die 3-a* ut qui domos in urbe aut sufficientem provisionem non habent, hinc discedant; de alimentis pro uno minimum mense incolae sibi provideant, cum portae hodie ocludendae sint.

Die 5-a et 6-a. Fatalis pugna ad Wagram fuit.

Die 8-a. Victoriae Gallorum nuncium schedis typo datis vulgatum per urbem et explosis per moenia 48 vicibus tormentis.

Die 10-a. Hora tertia pomeridiana gubernator in ecclesia cathedrali hymnum Ambrosianum decantari ab episcopo petiit. cui praepositi *Paintner* et *Szentpétery* sub infulis adstiterunt, quo terminato vesperae cum completorio more consueto absolutae sunt.

Die 15-a. Armistitium unius mensis publicatum est, demarcationis linea inde a limitibus Moraviae circuli Brunensis, ubi Marum fluvium attingit, per Posoniensem regionem transeunte et Danubium magnum cum Arabonis fluvii influxu, ipsaque Jaurinensi urbe et circumjacente per mediam horam agro complectente ac ultra Galli nihilominus praesidii Jaurinensis munimenta ampliare perrexerunt.

Die 12-a mensis Augusti. Superior studiorum director urbem clam deseruit ad praeposituram suam Rátóthiensem profectus, quo iam sub initium mensis hujus supelectilem suam pretiosorem ac cumprimis librariam impetrata gubernatoris venia detrahi per subditos suos curavit. Consitutus erat in praeses subalternae Deputationis, quae ab incolis mutuum exigere debebat pro persolvenda ab hoste imposita gravi semialterius florenorum millionis ac plu-

¹⁾ Minorem pontem ad portam Viennensem jam nostri antea intercluserunt, fluxumque aquae impediverunt, majore ad ipsem portam nondum satis sic praepedito. Illum igitur Galli multo labore a parte meridionali structuris hydraulicis intercludere aggressi sunt, ut fluxum aquae ex toto interciperent, ac Arabone hac ratione intumescente tantum aquae in valla orientalem urbis partem circumdantia, cogerent, quantum sufficeret assultui impediendo; e duobus autem lateribus structurae hujus cataractae erant positae, quibus aquae superflua demitteretur.

rium millium ulnarum panni diversae speciei, telae, corii, centenariorum tritici, siliginis, avenae, foeni straminis ac praeterea sonipedum exactione non imputatis huc quotidianis gravissimis in alias necessitates sumptibus. Cum in hac manipulatione capiti suo minime consultum videret, ut Tusculo suo quietiore commoratione frueretur et extra demarcationis lineam per reliquos praefecturae suae hosti non subjectos novem comitatus officio suo liberius defungi posset, id consilii arripuit successu non pessimo.

Die 15-a, festo Assumptae in coelos B. V. Celebratus natalis imperatoris Napoleonis ludis in foro, comessionibus militum in moenibus, caena saltationeque publica apud gubernatorem et nocturna urbis illuminatione.

Die 31-a. *Napoleon* imperator cum pro-rege Italiae, coronae principe Bavarico, aliisque ducibus circa horam secundam pomeridianam Jaurinum advenit. in domo Bezerédyana diversatus. Mox equum conscendes moenia omnemque circa peripheriam lustravit; mandata dedit in ipsa agri Jaurinensis perlustratione occultissima. qua parte munitiones novae, qualive modo ponendae sint et quid militi praesidiario agendum. si nostri urbem recuperare molirentur, id quod etiam factum fuisset, nisi pax intercessisset. Sumpta caena hora octava decubuit et nemine admisso sub auroram discessit.

Eadem die 31-a Augusti provincialis studiorum director *Paintner* augustissimum imperatorem et regem nostrum, antea Comaromii, nunc Tatae commorantem supplex adiit veniam petens et in Rátóth tamdiu degendi, quamdiu hostis Jaurinum tennerit, et si pax non coalesceret, praelectiones juridicas et philosophicas modo provisorio cum initio futuri anni scholastici Quinque Ecclesiis iterum resumendi. Utrique petito pluribus motivis innixo rex apostolicus clementer annuit.

Die 15-a Octobris. Pax heri Viennae a plena potestate instructis ministris subscripta multa tormentorum explosione circa horam duodecimam in meridie hic loci publicata est, non cessantibus tamen a munienda urbe nostra Gallis.

Die 17-a. Lecto hora 10-a sacro praepositus major hymnum Ambrosianum intonuit, ab episcopo iam dudum etiam urbe deserta et sede quietis ad S. Martini in monte Pannoniae delecta. Reboantium bombardarum fragor, luminaria pro fenestris domorum accensa et solemnis apud gubernatorem saltus laetiam populi augere debuissent, nisi tantum in plateis silentium, ut nec ex ore senum, nec e labiis infantium laus aliqua prodierit, in aprico posuisset, pacem hanc nihil solatii nobis utilitatisve attulisse.

Die 18-a Octobris. Uti ex una parte fortificationem Galli continuarunt, ita ex altera destructionem praesidii pararunt. Perforarunt enim septem moenium propugnacula, ut ante abitum

pulvere pyrio muros disjicere queant. Tormenta e vallis avecta et omnia sensim pro discessu dispositae.

Die 20-a. Coloni, hactenus quotidie in aggeribus et munitis parandis sociam militibus operam navantes mercedemque aliquam referentes, dimissi.

Die 2-a Novembris. Hostilium copiarum pars abiit.

Die 9-a. Advenit benigne gratiosum intimatum eam esse suae sacratissimae Majestatis altissimam voluntatem. indicans, ut reecta alma pace, et civitate Jaurinensi proxime, uti speratur, a copiis Gallicis evacuanda, factisque circa scholarum reparationem dispositionibus (quas reipsa Municipalitas fecit inconsulto superiore direttore ac ideo mercede operariorum et opificum e publico fundi studiorum aerario secus persolvenda ab excelso dirigente dicasterio iis denegata) tam gymnasium. quam Academia porro sedem in hac urbe habeat. Id quod felix, faustumque sit!

Die 13-a. Hora quarta a prandiis tria propugnacula vi pulveris pyrii disjecta sunt observato aliquo terrae tremore, sine tamen damno in domibus.

Sic et sequente die *14-a* circa horam primam pomeridianam propugnacula prope episcopium. vespere alibi in ruinas abiire.

Die 15-a. Propugnaculum ultra portam Viennensem et tandem die *16-a* ad Albensem succensum huic scenae finem imposuit.

Poeta quidam in stragem hanc pace jam confecta juri gentium repugnantem sic lusit:

Maenia, Jaurini quanto perfecta labore!

Gallorum pyris pulvere quassa jacent.

Nempe: quod in bello perstat velut horrida rupes,

Saepius obtenta pace perire solet.

Diceris posthac ex vero Urbs Libera, namque

Ad te venturis undique porta patet.

Die 17-a Novembris. Desertis per hostem ante biduum scholis tandem hora octava matutina ad undecimam residuae adhuc copiae urbem etiam excesserunt, quam quatuor mensibus et quatuor supra viginti diebus incoluerunt, gubernatore cum suis hora prima noctis insequente.

Nobis ac illis felicia cuncta precamur!

In patria sedant, dummodo non redeant.

Die 19-a. Subintrarunt ad tempus urbem legiones pedestris ordinis Hungaricae Hilleriana et Sztárayana.

Die 21-a. Prodirector Academicus invocationem S. Spiritus pro scholis inchoandis ordinavit paucis licet juvenibus adhuc praesentibus.

Supervenit ejusdem diei hora prima augustissimus imperator noster et illico tristem praesidii faciem lustravit. Audientiam magistratibus et prodirectori cum professoribus praebuit. Illuminatum noctu urbem vidit et postero mane abiit.

Diarium hoc integra fide propriaque manu connotavit ipse superior regius studiorum director Praepositus Paintner m. p.

Eredetije a győri főgimnázium irattárában, belefűzve a »Protocollum Superioris Regiae Scholarum ac Studiorum Directionis Districtus Jaurinensis« 1809-iki évfolyamába.

Közli: DR. NÉMETH AMBRUS.

KÉT VÉGRENDELET.

I.

Szirmay István végrendelete.

1612. januarius 7.

Én Szirmay István véletlen sebeim miatt halálos ágyamban fekvén, az Istenben pedig ő felségében jó reménységben lévén az én kevés jószágomról teszek ilyen testamentomot 7^a Januarii 1612.

Elsőben ezt az *szendrei házat* minden földelivel, kertjeivel és minden hozzá tartozandókkal hagyom az én feleségemnek az két gyermekkel tudniillik *Szirmay Péterrel* és *Szirmay Annókkal*, a 4 ökröt is szekerstül és az két lovat is hagyom feleségemnek.

Csabán Borsod vármegyében vagyon két házhely, melyet vettem volt 50 frton, id ezt fl. 50, hagyom *Péternek* és *Annónak*, ismét egy borjas tehenet is.

A két árva leányomnak *Abauj* vármegyében *Ongán* vagyon negyed fél ház helyem, az harmad fele örökös, az egyik penig zálogos, vagyon zálogban 32 frtban id ezt harminczkettő, hagyom ezeket is a két árva lányimnak *Katónak* és *Klárának*. *Baracszán* Gömör vármegyében vagyon ötödfél ház helyem, zálogos száz frtban id ezt fl. 100 azt is hagyom ugyanazon két leányomnak *Katónak* és *Klárának*, ha kiváltják az ára is övék. ruházkodgyanak vele.

Az anyokról maratt két szoknyáját (*így!*) egyik veres kamuka másik sárga atlacz, azt is hagyom az két leányomnak négy kis subával, egyik veres aranyas tabit nyesttel bélelt, arany prém vagyon rajta, másik fekete bársony az is nyesttel bélelt arany prém vagyon azon is, harmadik sárga atlacz fekete nyuszt bőrrel bélelt, negyedik szederjes kamuka felszer (?)

Veres bársony párták gyöngyösök vannak négy nr. 4, párta ujj (öv?) kettő. Ismét vagyon zálogba a Balogh Lőrincz mostoha fiánál János diáknál, ki zománczos nyolcz forintba nr 8 és ednehány

pénzben. Ötvös Gáspárnál vagyon más fél gira ezüstmű, azzal válcsa ki a feleségem az János deáknál való övet.

Egy födeles szerecsen dió poharam vagyon, vagyon ismét egy fedeles kupám Tormaj György uramnál és egy meszeles sima poharam, ezeket is hagyom az két leányimnak, kérem az Istenért is édes kapitány uramot vegye ki tőlle, mert bizony nem tartozom egy pénzével is a jó uramnak. Fejér ruhájok egy lepedőnél több nincs. Paplan vagyon egy nr. 1. Szőnyeg veres egy nr. 1. Ingvál vagyon huszonegy nr. 21. Előkötő nyolcz nr. 8. Fodor kettő nr. 2. Orcza takarók aranyasak kettő nr. 2. Homlok elő kettő nr. 2. Ismét gyöngyös kettő nr. 2. Pincze tokostul marad egy nr. 1. Ön palaczkok vannak benne hat nr. hat. Arany gyűrő vagyon hat nr. 6. az ketteiben tirkés vagyon, a harmadikban cseh gyémánt, az negyedikben zöld kő, az ötödik kéz fogásos, az hatodik egy kis arany gyűrőtske, vagyon ismét két arany karika, hiuz köröm benne, egy arany láncz is vagyon, melyben ötven arany, egy bécsi főkötő is vagyon, vont aranyos nr. egy, ezüst kanál vagyon öt nr. 5, egyik vagyon Olasz Illésnénél zálogban négy forintban huszon öt pénzben fl. 4 d. 25, a gazdasszony válcsa ki. Két ezüst poharam vagyon a széli aranyosok, az egyik vagyon Varga Mihálynál egy forintba zálogban, ezek magamé voltak, hagyom ezeket is a két leányomnak. Gyólc s vánkös haj vagyon három nr. 3, ismét dicta fejér haj egy nr. 1. Derekalj vagyon négy nr. 4. Tejet (?) négy 4, patyolat kendő keszkenő kettő nr. 2, egyik varrott, másik aranyos, fejér ing fejér varrással varrott egy nr. 1. aranyal-ezüsttel töltött (kötött?) recze vagyon kettő nr. 2, egyik lepedőben való másik öreg kendő keszkenőben, gyöngyös előkötő fű egy nr. 1. hajtekerő arany prém kettő nr. 2, veres bársony aranyas erszény vagyon egy nr. 1. — Tőke Krisztófné asszonyomnál vagyon ezüst poharam zálogban egy, egy frtban. — Vagyon két üsző¹⁾ borju, egy tavali egyik az idei, kiket Ongán tartanak és mindezeket hagyom az oda fel meg nevezett lovakkal a két leányomnak Katának és Klárának.

Az két árva leányomat hagyom az nemzetes és nemes Ketzer János uramnak, Ketzer András uramnak és az édes leánya (*így!* helyesen: *leányomat*) Péter uramnak és az édes²⁾ . . . úgymint tutoroknak.

Kenyheczen Masuf Istvány jobbágyomtul számot vegyenek, kenyheczi, némethi jószágomat az szurdoki szőlőmmel és kenyheczivel egyetemben hagyom a két lányomnak Katának és Klárának.

Ezüst kanalam vagyon kettő nr. 2, kik zálogban vannak

¹⁾ A másolatban hibásan *ősz*i.

²⁾ Itt egy értelmetlen szó következik: *aszna*l, az eredetiben talán *asszonyomnak* vagy *anyjoknak* állhatott.

Barcsi Máténál kilencz forintban, azokat hagyom a kisebbik leányomnak Annóknak.

Egy aranyas zablám vagyon és egy aranyas hegyestőröm, azokat hagyom az fiamnak Péternek, a zabla vagyon zálogban Senyei Péter uramnál. Pánczél újj vagyon kettő, sisak egy, azokat is hagyom Péter fiamnak.

Az szirmai rész jószágomat míg a feleségem a nevemet viseli neki hagyom az árvákkal együtt, miglen a három leányom pártában lészen, azért örököstül néz a fiamra Péterre.

Az édes kapitány uramot a nemes és nemzetes *Korláth Istvány* uramot hagyom tutorul a feleségemnek és a két árvámnak Péternek és Annónak.

Az testamentumnak hallgatói voltak ilyen ns és nzetes uraimék, úgy mint Sennyei Péter uram Borsodvármegyei viczeispány, Nagy Tállyai Péter uram az ő felsége szendrei udvarbirája, Bory Mihály uram, Szilassy Istvány uram, Nagy Lőrincz ő felsége gyalog hadnagya, Csiszár Miklós uram, László Deák uram esküdt vásárbíró, Sennyei Péterné asszonyom, Csaszlác Magdolna asszonyom Horváth Joelné (*így!*) Bertóti Margit asszony és Török Bálint(né), Batta Kata asszony előtt.

II.

Szirmay Péter végrendelete.

1656. februárins 29.

Én Szirmay Péter, ki noha mostan jó egészségben és ép elmével vagyok, mindazon által óránként gondolkodván romlandó és halandóság alá vettetett állapotomról, míg az Ur Isten életben, jó egészségben és okos elmében megtartott az tellyes Szent Háromságnak, ki Atya, Fiu és Sz. Lélek egy bizony örök Istennek nevében tészek ilyen testamentumot.

És legelsőben is az én lelkemet ajánlom a minden némű bűnösökön nagy könyörülő és bőséges irgalmu Szent Istennek kezében, testemet peniglen az közönséges anyának a földnek gyomrában, honnét az utolsó napon várom feltámadását és lelkemmel megegyesülését az örök életnek elvételére egyedül csak az Ur Jézus Christusnak szentséges érdemeiért. Ezeknek utánna dicsérem és örökké való hála adással magasztalom az én Uramnak. Istenemnek szent nevét azért, hogy engemet ingyen való irgalmasságából keresztyén szülék által az árnyék világra nem csak ép elmével, tagokkal és érzékenységekkel áldott, hanem az igaz idvezülendő hitet szent igéjének hallásából velem megismertetvén, árva és ügye fogyott állapotomból fel tartott és nevelt és ember korba juttatván, énnekem Istenfélő, jámbor házastársat is parancsolt, kivel a szent házasságban bennünket ez ideig számos esz-

tendőktől fogva szép egyességben éltetvén, az ő minden világi jókkal szabadon sáfárkodó jó akarattyából és kegyelméből nem csak mindennapi tápláltatásunkra való eledelünket megadta, de sőt sok fáradozásink után kevés jóságozskánkot megszorítottta és ennek felette mennyei áldomásából szerelmes feleségemmel együtt szép fiakkal és leányokkal megáldott vala, kik közül, noha némelyikének ez világból való ki szolításával bennünket meg is szomorított és keserített volt, mindazonáltal életemes időnknek megvigasztalására fiaim közül hármot, úgymint *Szirmay Istvánt*, *Miklóst* és *Pétert*, leányaim közzül egyiket *Sárát* mindez óraiglan életben megtartotta, kiket minthogy én idvezülendő vallásban, gyermeki állapottyokhoz és idejekhez képest atyafiui szeretetben és jó erkölcsben igyekeztem és ezután is utolsó órámig igyekezem nevelni és tartani, mostan is atyai szeretetemből kérem és lelkek üdvességekre kényszeritem, hogy az én halálom után is az Helvetica Orthodoxa religiót, vallást, kiben neveltetnek utolsó órájukig megtartsák. Istenfélők, egymást értők, becsülők és szeretők legyenek, melyeket ekképen isteni félelemmel követvén, ez világi életben az emberektől jó hirt, nevet, dicséretet az szent Istennek mindennemű áldásával. ez élet után pedig az örök életet várhattya magokra terjedni.

Mikoron azért az én kegyelmes Istenem az én végső órámat elhozván az romlandó testből az lelkemet ki szolítandja, kérem az én szerelmes feleségemet Istennek tartozó lelke üdvességiért és éltében hozzám viselő tökéletes szeretetiért, testemet sokáig az föld színén fen ne tartsa, maga és árva gyermekit megfoglyatkoztató és engem nem illető haszontalan pompával és költsége vesztegetésével ne temettessen és *temetésemet felett Isten nevét bosszantó és holt testemet gyalázó érdemetlen dicséretekkkel ne mocsokoltasson predikátorokkal és versmondó deákokkal.*

Temetésemet állapotomhoz illendő becsülettel élvégezvén árva gyermekimnek míg Isten élteti az édes feleségemet és az én nevemet nem változtatja ő legyen tutora és gondviselője. Viselje úgy gondokat, hogy idejekhez képest az testamentarius tutoroknak tanácsokból, a kiket hol közelebb érhet és velek tanácskozhatik, egy kevés ideig az *német nyelv kedviért* oly német városban oskolában taníttassa, az holott reájok való gondviselésre reá érkezhetik, *az holott két esztendőnél feljebb ne tartassa, hanem az pataki oskolában életeknek legfeljebb 18 esztendős koráig taníttassa*, egy Istenfélő, vallásomon lévő öreg deák legényt, annak jó fizetést adván, tartson mellettük, az ki eretnek és tévelygő vallástól, veszekedéstől, erkölcstelen ifjak társaságától, oskolán kívül való sétálástól, víztől és minden veszedelemtől őrizze őket.

Az én kevés jóságozat, melyeket házasságom előtt és derekasabban feleségemmel együtt laktomban szerzettem, kinek ő belső

oltalmazója és takargatója volt, ha szintén fiaim felnőnének is mindaddig míg özvegységben marad feleségem, kiknek oltalmazására és az majorságnak gondviselésére erőtelensége miatt alkalmatosnak ítéli magát lenni, fiaim és leányom kezéből ki ne vehessék, sem vele meg ne osztozzanak, hanem mint természet szerint való tutorok és anyyok mind magok személyeknek és jószágoknak gondviselője legyen, kik ha szavát nem fogadnák és akaratja ellen (religiójokkal ellenkező intésin és kényszerítésin kívül) vakmerőképen cselekednének, avagy akármilyen úton és módon megkeserítenék és bosszusággal illetnék édes anyyokat, kérem az édes feleségemet minek előtte emberkort nem érnek, míg velek birhat őket ne szidalmazza és gonoszt nekik ne kívánjon, hogy Istennek ostorát fejekre ne vonja, *mivel az anyai átok az fiaknak házok fundamentomát is elrontya és felfordítja, hanem ifjúságokban kemény fenyíték alatt úgy nevelje őket, hogy ha anyai intését és parancsolatját akárki közüllök megveti, vesszővel pálczával és ha nem szelidül vassal és tömlöczözéssel is sanyargassa.* hogy vénségében Isten parancsolattya szerint illendő félelemmel és nagyobb becsülettel félhessék, szerethessék és ő is örvendezhessen rajtuk.

Hogyha pedig Isten az én szerelmes feleségemet ez világból ki szőlítja, atyai szeretetemből intem az édes gyermekeimet anyoknak tisztességesen való eltemetése után egymást felette igen szeressék, becsüljék és ha valamelyike akkor a gazdaságnak elviselésére tanulásának elvégzése után alkalmatos lenne, szálljon be *pazdicsi házamban*, és viselje úgy kevés jószágocskájoknak gondját, hogy maga alkalmatosságára ne nézzen csak, hanem az kívül tanuló és szolgáló atyafiainak is hasznokra, proportionalisan az ő részekre nézendő proventusit meggyűjcse, el ne pazarolja és ész-tendőnként Keczer uram, bátyjok előtt registrumát be praesentálja és a mi kevés proventusok leszen extra suam portionem. együtt in parata pecunia Keczer András uramnál az kassai háznál egy ládában le tegye, mely ládának egyik kulcsa Keczer András uramnál, másik otthon lakos fiamnál álljon.

Az mikor Isten az többi fiamat is külső szolgálatokból és tanuságokból haza viszi, eléggé fárasztottam elmémet rajta miképen lehessen alkalmatosabb, jobb, hasznosabb és tisztességesebb életek jószágoknak birásában, mert ha kevés jószágom köztök feloszol, minthogy öt vármegyében vagyon az én kevés acquisitumom, proportionaliter soha úgy nem oszthatom közikben, hogy vagy egyiknek vagy másiknak injuriája nélkül lehessen dispositiom. nékem pedig minden fel tett célom egyenesen csak az, hogy ellenem való zugolódásokat az jó gyermekimnek holtom után dispositiommal elkerülhessem, ne vélekedhessék senki közüllök, hogy romezt vagy a másikat jobban szerettem és azért annak jobb részt

adtam. Noha az atyai indulat gyermekeihez való szeretetiben az természetnek folyása szerint egyenlő mértékkel foly, de az atyák sok respektusokra és gyakorta fiaknak magok viselésére nézve még a szent emberek idejekben is nem mindenkor nézték fioknak nagyobb avagy kisebb idejeket, hanem hol egyik a nagyobbban jure primo geniturae, néha a kisebbnek mint Jákób Józsefnek tarkább és szebb köntösöket adott; ez dolog azért indifferens lévén nem kárhoztathatják őket érette, ha egyikének többet hagyna hogy sem másikának, az közönséges haza törvénye szerint is az atyák az ő saját industriájokkal szerzett jókból etiam in praejudicium filiorum nem hogy egyikének fiai közül többet javaiban de idegeneknek is non obstantibus contradictionibus ipsorum legálhat.

Én pediglen ki szerzője Isten után és keresője voltam kevés jószágocskámnak, midőn édes atyám halála után három esztendő árva gyermek maradtam és tutorimnak ragadozásitúl többet patrimoniumban nem participiáltam Szirmának negyed részénél és Csabán valami kevés porciónál, atyámnak szendrei házát mostoha atyám édes anyámmal eladatta és annak kevés árát elköltötte édes atyámnak szép res mobilisével együtt, az mely kevés keresett javacskáimat noha szabadosan rendelhetném gyermekeim között, de sziveknek nyugadalmáért mindeneknek praejudiciumán és kárán kívül közöttök ilyen rendelést teszek:

Elsőben intem az én jó fiaimat szeressék igazán egymást és ha sok helyeken, még az ostoba pórok között is az egy testvér atyafiak ha szintén felesen maradnak is, az atyai házban meg nem osztoznak, hanem feleségekkel, gyermekekkel együtt lakoznak, az közönséges terhet egyaránt hordozzák, azoknak látják előmeneteles állapotjokat és minden dolgoknak boldog progressusát: nékem az tetszenék, hogy fiaim egymástól soha elne szakadoznának, jószágocskámat fel ne osszák, egy testvérek lévén lennének egyház népévé és kinek kinek egyenlő köntöse, étele, itala együtt lenne jószágocskájoknak jövedelmeknek mivolta és mértéke szerint. Kik ha egymást tökéletesen szeretik és egymást jól értik minden acquisitumomban egyenlőképen participálnak én sem hagyok így többet egynek mint az másikának. Az hol az Isten parancsolatját szemek előtt nem viselik és az én atyai intésemet és rendelésemet megvetik, együtt lakni és türni nem akarnak, ha az alább megirt dispositionum valamelyiknek kedve ellen esik, ottan nem nékem ki egyenlő jót akartam nekik, hanem az magok vakmerő és goromba vélekedéseknek álítsák.

Másodszor. Minek előtte mégis ez kedvem ellen esendő limitatiohoz és jószágocskámnak köztök felosztásához kellessék nyulnom, atyai szeretettel intem a jó fiaimat, ha feleségeik, cselédjeik vagy közzülök valamelyiknek nehéz erkölce miatt ugyan egy kereseten

és kenyeren nem lehetnének, még is ne osztozzanak és az ide alább közöttök intézett limitatiómat és dispositiómat halasszák messze üdöre, hanem az közönséges majorkodáshoz mindnyájan hozzá nyuljanak, kiknek ha buzájok, borok betakaródik és jószágoknak kevés jövedelme bejön azzal egyenlőképen osztozzanak és így kevés jószáguk nem pusztul, csak értékek felett ne pazarolljanak és felfuvalkodott negédséggel magokat ne viseljék.

Az hol pedig ezen atyai kérésem, intésem és akaratom ellen egymástól megakarnak válni, immár továbbá ha nem tudom mint fárasztom is elmémet egyéb dispositiót nem tehetek, mivel fontba nem vethetem kevés aquirált jószágocskámot. hanem kiki közüllök ehhez tartsa magát és mind lakó helye s mind jószága az légyen. mig Isten szent áldomásából jobbat s' többet nem ad nekik.

Szirmay István fiamnak hagyom Unghvármegyében *Nagy Szeretva* nevű faluban jure perennali acquirált curiámat. mely az parochiale templom ellenében vagyon, ugyanazon faluban levő más két pénzes curiámmal és azokhoz tartozandó *nagy szeretvai, palóczi, palini, kráskai, szennai, jósai* jószággal azoknak minden földeikkel, réteikkel, pertinentiáikkal. Item Zemplén vármegyében az *bethleni* malombeli portiómnak hasonfelét az *Izbugya Krajnán* vött jószággal, ugymint *oroszbélai, sterkóczi, csabalóczi, alsó harbóczi, peticsei* portiómat, az örök jussal acquirált *Homonnai Krajnán* lévő *kraszni bródi, nyágói* portiómat az *ladmóczi* curiabeli portióval és az *ladmóczi* szőlő hegyen lévő két darab szőlőimet az *monaki* avagy bekecsi (?) szőlőimmal együtt.

Az szeretvai curiák minden benne lévő házi clenodiumokkal úgy maradnak kezénél, hogy más házaknál lévő házi eszközök és marhákból ne participáljon.

Ezüst és arany mivecskéim között és elsőben az fegyverekből hagyok neki egy veres bársonyos, portai szép aranyas kardot. egy fekete czápás régi formájú aranyas kardot, egy ezüstös aranyas hegyes tört, ez kettőnek az kápájokon két betűvel *Szirmay István* vagyon felmetcze, két arany gyűrőt, az többiről ide alább tészek emlékezetet.

Szirmay Miklós fiamnak pro loco residentiae abaujvármegyében hagyom az *kassai* örök áron szerzett kő házamat. mely az *Forgács* ¹⁾ utczában vagyon, ugy mindazonáltal. hogy az külső szükségnek idején. ha az országban háborúság avagy futamás esnék az több gyermekeimnek böcsölettel tartozik szállást adni. kiknek egyéb proprietások, a házban, extra casum defectus seminis ejusdem ne legyen s' különben sem viseljék in eo casu magokat az házban s' nagyobb proprietást se vindicálljanak magoknak, hanem

¹⁾ A végrendelet egy másik példányában »*Falgás utca.*«

mint szállásra fogadott emberek, kik az országnak lecsendesedése után onnét házokhoz szálljanak.

Mivel az kassai lakás igen alkalmatlan volna szegény Miklós fiamnak, kiváltván Isten segítségével az örökösen acquirált krajnai és tóth jószágimat Barna uramtul pro loco residentiae, ha Isten megtartja életemet. *Topolókán* vagy *Nathafalván* Zemplén vármegyében akarok neki házat csináltatni, kit ha életemben véghez nem vihetek az édes feleségem még él vagy addig csináltasson egy tisztességes udvarházat örökös jószágunkban avagy vegyenek neki. Mindezek mellé hagyom neki Miklós fiamnak Zemplén vármegyében *Topolókát* egészen, *hegedüsfalusi*, *náthafalusi porciót*, *Borsod vármegyében Szirmát*, *Koromházát*, *csabai*, *mályi*, *kistokaji*, *felső szalontai*, *nagycsécsi* és *girincsi* portiómmal. Item Abauj vármegyében az östül maradt *alsó némethi*, *kenyheczi* portiókat, az pénzen azokban az falukban szerzett jószággal együtt, az *némethi* és *szurdoki* szőlőimet az tapolczai szőlővel együtt, az *ongai* és *fügedi* portiókkal.

Az szablyáim közöttül hagyom neki az viselt veres bársonyos hüvelyű ezüstös s' aranyas kardomat, az fekete czápájú viselt régi aranyas ezüstös pallosomat, item egy fekete aranyas kardot, czápást, melynek ezüstös az markolatja és egy fekete czápás ezüstös aranyas pallost, kinek mindkét felől az oldalán aranyos ezüst rósás boglárok vagynak. Az gyűrűim közöttül neki is hagyok két arany gyűrűket, az többirül ide alább emlékezem.

Szirmay Péter fiamnak hagyom Zemplén vármegyében *Pazdits* nevű faluban örökös igazsággal szerzett és fundamentumából ujonnan épített kő házaimat, az *pazditsi*, *mocsári*, *szuhai*, *krasznai*, *somogyi* örökös és ezek mellett ugyanezen falukban pénzen vett zálogos jobbágyimat, pusztáimat, mindenféle földekkel, rétekkal; az *betleni* malombeli részemnek hasonfelét az betleni földekkel. *lasztoméri* portióval, azon falunak határán vett rétekkal, *dobrókai* és *krivostyáni* hegyen való szőleimmal. Item az *Homonnai Krajnán* örökösen szerzett *rokitói* és *szukói* portiomat.

Fegyvereim közöttül hagyom neki az magam viselt szablyámat, egy zöld czápás nyakban vető pallossal. Item egy más fekete czápás ezüstös aranyozott kardot. kinek az sziján az karikája lyukadozott, egy fejr ezüstös pallossal, neki is két arany gyűrűt.

Az pazditsi házaimat pedig úgy hagyom neki, hogy valami házi eszközök az én halálomnak idején az házakban talátnak semmit azokból ki ne vigyenek és az melyek az osztályokig el nem viselődnek azokból más házakba semmit ne hordjanak, hanem mind Péter fiamé legyenek.

Egy ujonnan csinált aranyas lóra való szerszám, kinek az homlokán egy táblára az magam neve és czimere van mecze, az is Péter fiamé legyen.

Minden puskák az háznál Pazditson maradjanak. Ha Péter fiam jó deák leszén az könyveim övé legyenek, ha azokon nem kap, az ki az deák könyveket nem érti azokkal ne osztozzék, hanem egyedül azé legyen az ki hozzájuk jobban ért.

Sára leányomnak hagyom Torna vármegyében három ezer frtkon szerzett *Kápolna* nevű falumat minden szölleivel és proventusaival, ez mellé ezüst marhámból házasságának idején az vele adandó paraphernummal megbecsülvén minden eszközöket, adjanak neki két ezer forintig érő jót, hogy összességgel az ő portiója legyen teljesen ötezer ftokig, azután ha Isten többel áld meg többet hagyok az jó leányomnak, ki telvén az ötezer forint az paraphernumból és ezüst marháimból, az mi ezektől megmarad az ezüst és arany mívből, azokkal az fiaim egyaránt osztozzanak.

Ezek az én kevés jószágocskáim melyekkel engemet az én Istenem érdemem felett megáldott, kik között jóllehet magamnak atyai és anyai östül maradt is vagyon, hasonlóképen az feleségemnek is östül maradt jószágocskája vagyon, az kikerül én országunk törvénye szerint semmi dispositiót nem tehetnék. mindazáltal úgy reménylem nem lett senkinek praejudiciumára, mivel ha szintén azokat egyiknek hagytam is nem idegennek hanem közziülök igaz véreknek, másoknak jó contentatiójokkal hagytam.

Mindazonáltal ha az gyermekim között sajnálná Miklós fiamnál Szirma, Csaba, Némethi, Kenyhecz és fügedi s' ongai kevés pusztá portiókat hagyni totaliter, hanem az én utolsó rendelésem és atyai intézésem ellen tölle ezekből részt kíván venni, elsőben az oly gyermekem minden neki legált jószágomat és javaimat resignállja Miklós fiamnak és úgy vegye ki azokból az maga személyére nézendő portiót, különben az aviticumokban tölle ne kívánjon se osztozzon, mivel én mindenik fiamnak sokkal több örökösen acquirált jószágot hagytam, az egy Sára leányomon kívül, kinek igen kevés jutna az ötöt illető aviticumból, minthogy Szirmában neki portiója soha nem lehet, az ki leány ágat nem illet.

Azért ha ő is kenyhecz, némethi, fügedi és ongai kevés portiókból részt akar venni mindeneket resignálljon Miklós fiamnak elsőbben és úgy vegye kezéhez avitikumját, de ezekben is a mi nekem acquisitumom ne osztozzanak, hanem Miklós fiamé legyen.

Ezeket peniglen kinek kinek ily okokkal legálom: Elsőben senki gyermekeim között az Helvetica Orthodoxa religióját ne változtassa, ha ki ezen istenes religióját elhadná, igaz vallásában perseverált gyermekim adják ki ex prae-notatis aviticis az ő ráta portióját és minden én acquirált jószágból és javaimból az oly hiti hagyott gyermekimet excludálják és mindaddig vissza ne adják míg Istenét meg nem követi és elhagyott igaz vallására vissza nem tér maga és maradéki.

Másodszor senki gyermekim között semmi ok és szím alatt nem hogy örökösen acquirált és őstől maradt kevés jószágocskámat de a pénzes és zálogos jószágomból is egy hold földig, rétig, annál inkább zsellért, jobbágyot, pusztát avagy szöllőt se el ne cserélhessen se el ne adhasson extra extremae inevitabilis et maxime urgentis necessitatis casum. Kiki közülök addig nyújtózzék még a leple el éri, vendégeskedésekért. feleségének pompás öltözetéért, lóért és akármilyen praetendált szükségért se el ne adhassa sem zálogosíthassa.

Az *extrema necessitást*, azt az nagy szükséget peniglen úgy értem, úgy is akarom hogy ércsék gyermekeim ha Isten az nagy bűnért azzal ostorozza, hogy pogány rabságában esik, avagy valami halálos eset casusban incuralna az ördög incselkedéséből (kitől Isten sz. fiáért oltalmazza őket) és különben nem szabadulhatna, fejét sem válthatná. Végezetre ha egész országot Isten nagy éhséggel ostorozná. ezekben az casusokban megkínálván atyafiát az ország törvénye szerint. úgy adhasson el jószágából a szükséguek quantitásáig.

A hol pedig az casusokon kívül gyermekim között csak egy jobbágyát, sellérét, szőlő örökségét, szántóföldét, rétét eladná akármilyen szín alatt avagy elcserélné, minden adási pro cassatis tartassanak és de facto a több gyermekim. vigore meae dispositionis annak a vármegyének vice ispánnya avagy ordinarius bírása által minden kezénél lévő jószágát elfoglaltathassa és az oly tékozló gyermekemtől elvehesse, s az jószágokat takargató gyermekimnek resignálhassa, kik mind addig bírassák s' amaz tékozló is extra dominium suorum bonorum legyen mindaddig míglen elzágosított jószágát nem redimálja, az ki ha redimálja eo facto az atyafiai resignálni kötelesek lesznek praevio modo tölle elfoglalt jószágát.

Ezen dologban a zálogos jószágoknak kiváltását ne értsék. sőt intem az jó gyermekimet, ha az venditorok megtartván az zálogos jószágokról írott conditiókat azoknak tartások szerint pénzekkel megkínálják. felvegyék pénzeket és az zálogos jószágot kezeiből kibocsássák. Intem a jó gyermekimet ezekre is: jó akaró-joknak és régi barátimnak istenes és jó oktatásokat bevegyék, senkinek per patvarra okot ne adjanak, szomszédjokkal békességesen alkudjanak és aprólékos dologért, ha szintén megbántatnak is ne pereljenek.

Albákat kiket *Charta biancáknak* hívnak se másoktól lelkek esméretinek tisztán tartásáért ne vegyenek, ők is másoknak ne adjanak és ha valakivel contrahálnak is nagy ligában magokat ne ejtsék. felebarátjokat se terhelljék.

Végezetre és utólszor, ha fiaimnak defectussa történnék az reciproca successio in casu defectus alter utriusque sexus így

follyjon közöttök: Elsőben az jószágokról költ donatiók szerint az mely jószágimban az fiu ágnak durálásokig az leányim és fiaim leányi nem succedálhatnak vigore liberae etiam dispositionis meae in litteris donationalibus clementer elargitae, valamig az én fiaimnak fiui ágon lévő maradéki fen maradnak addig az leányom és fiaim leányi ne succedáljanak, ipsis autem deficientibus egyaránt az leányok osztozzanak.

Item ha az megnevezett fiaim között akármelyiknek defectusa történnék annak jószággal egyenlőképpen így osztozzanak az élő fiak: hogy meg holt attyokfiának jószágiban ketten avagy hárman egy faluban ne bírjanak, az veszekedésnek eltávoztatásáért, hanem egyik portio helyében másnak másutt essék és ha aequalis sem lehetne mindenkor az kisebb vagy jószággal avagy pénzzel kifizethesse a nagyobb atyafiait oly competenter azért, hogy az jószág áránál proportionalis rata portiója szerint több kívánsága ne lehessen a kisebb atyafiától az ki fizetésben.

Péter fiamnak és annak fiainak defectussa után az én pazditsi házam soha ne oszoljon sok fiak között, hanem mindenkor juxta ramum genealogiae az immediatus successorok között a legkisebbik bírhasza az házat az pazditsi, szuhai, mocsári, krasznai, somogyi és betleni portiókkal, hogy sokak kezére jutván, ne legyen az én kicsiny emlékezetemnek gyalázatjára, épített házamnak elpusztulása. Az ki pedig az pazditsi házat bírja, ha az possessor legitimae aetatis elpusztulni hagyja, eo facto minden jószágával az immediatus successor elfoglalhasza és az pusztító atyafiát kivethesse és űzhesse belőlle, avagy törvény szerint is egy vice ispánnal kirekeszthesse és mindaddig bírhasza, miglen az elpusztult háznak restauratiójára erogált summáját az pusztító atyafiu az építőnek egyszersmind le nem teszi. Melyet post conscientiosam aestimationem le tévén eo facto sub poena perennalis aestimationis medio vicecomitis exsequendae reoccupálhasza.

Az hol pedig Istennek igaz ítéletiből és jó tetszéséből az én fiaim in masculis haeredibus deficiálnának eo facto leányom és maradéki és fiaim leányi és azoknak maradéki az felül meg irt mód szerint mint az fiak úgy bírhaszák kevés jószágocskáimot. Ezek is ha in utroque sexu deficiálnának az ultimus deficiens valakinek akarja az Krajnán lévő jószágomat hat ezer ftig szabadosan legálhasza.

Hogy ha pedig nekem és feleségemnek szemünk láttára, életünkben Isten ő szent felsége mind az két ágon lévő gyermekinket ki szállítaná, valamennyi jószágokat én Borsod vármegyében pénzen vettem az östül maradt jószággal együtt, mivel a szegény *Szirmay Mihály* bátyám gyermeki Szirmában csak successorok, de az is az többivel együtt mind az öreg *Szirmay Mihály*

fiáé és unokájaé egyenlőképen legyenek. Az ongai, fügedi portiók Komádi Péteré és gyermekeié legyenek, Kápolnát, ha eddig ki nem váltják. Tartsay Imre és Tartsay Kláráé, az németi és kenyheczí pénzen vett portióim Tartsay Annáé Sori Pálnéé legyenek. Az szegény Baranyai Lászlóné hugom gyermekeinek Ungvármegyében lévő udvarházaimat és jószágaimat hagyom.

Ezekén kívül minden jószágimat feleségem, ha nála előbb meghalok in praemisso casu defectus liberorum meorum valakinek akarja szabadon legálhassa minden res mobilisemmal együtt.

Ezekén kívül ha holtam napjáig Isten áldásából valamit acquirálhatok fiaim egyaránt osztozzanak vele és az felül megírt dispositiómat azoknak osztályával fel ne bontsák.

Sára leányomnak az miket ő neki legált jókon kívül hagyok arról írást találnak fiaim és ahoz alkalmaztassák magukat.

Ha pedig Isten, jó voltából, ezután fiakkal avagy leányokkal megáldana és dispositiót nem tehetnék, mindazideig acquirált és acquirálendő jószágim az fiaim között aequaliter oszoljon, de úgy hogy Péter fiam legyen contentus az pazditsi házzal és ahhoz acquirált és egy donatióban inseralt jószággal. Az krajnai jószág, melyet néki hagytam volt in eo casu ha fiam lenne az több fiaim jószágával az fiaim között egyszersmind aequaliter oszoljon. Az hol leányim lennének és több dispositiót felölök nem tehetnék, az anyai östül maradt jószág azokban az falukban acquirált jószágom legyen azé.

Mindazonáltal ezen dispositióm úgy maradjon és addig legyen az ő vigorában míglen más dispositiót teszek mellyel az mostani rendelésem totaliter corruáljon és az utólszori dispositióm légyen állandó és ahoz tartsák feleségem és gyermekim magokat.

• Isten után testamentarius tutorokat kiknek gondviselése alá ajánlom feleségemet és gyermekimet, az kiktől hallgassanak, jó tanácsok és oktatásoktól függjenek, rendeltem nekik az tekéntetes és nagyságos *Gersei Pethő Sigmond* komám uramat ő nsgát, *Keczer Ambrus*, András és *Menyhárt* uraimékat, sógorimat, *Dóry István* uramat, komámot, *Baxa István*, *Golopi Mihály* és *Bornemissza Mihály* uraimékat, kérem ő nagyságát és ő kegyelmeket, életemben ő nsgához és ő kegyelmekhez viselt és declarált sincerus affectusomért legyenek minden segítséggel és jó tanács adásokkal s' óltalommal nekik, kiért az szent Isten mind az életben és holtok után is áldja meg ő nagyságát és ő kegyelmeket. Datum in *praesidio Szendrőviensi* die 29. mensis Februarii. Anno Domini Mllesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto currente.

Szirmay Péter. mpr. (L. s.)

Coram me vice comite comitatum Borsodiensis et Csongra diensis articulariter unitorum Stephano Dóry mpr. (L. s.)

Coram me Francisco Dóry, comitatum Gömöriensis et Thor nensis jurato notario mpr. (L. s.)

Coram me Fabiano Farkas supremo Capitaneo Putnokiensis mpr. (L. s.)

Coram me Paulo Forgó Judlium J. Comitatus Borsodiensis mpr. (L. s.)

Coram me Nicolao Apagy mpr. (L. s.)

Coram me Ladislao Bernát jurassore Cottus Abaujvariensis mpr. (L. s.)

Coram me Andrea Nagy mpr. de Bodrog Keresztur (L. s.)

Coram me Francisco Farkas. Judlium Comit. Heves et exter. Szolnok mpr. (L. s.)

Coram me Paulo Czikó de Czikóháza mpr. (L. s.)

Et coram me Paulo Szepessy mpr. Jurassore Cottus Borsodiensis.

Anno 1656. *die 18 Junii*. Isten ő felsége ingyen való jó voltából adta *András* fiamat, kire nézve is az fiaim részokról ez dispositiom meg nem állhat, hanem első alkalmatossággal újabb dispositiót kell tennem. Az hol peniglen nem disponálhatnék *Péter* fiamé legyen az pazditsi házam, pazditsi, szuhai, mocsári, krasznai és somogyi jószágimmal, ha ő deficiál immediate *András* fiamra szálljon, addig az több jószágimmal osztozzanak István, Miklós és András fiaim. Sára leányom ezután annyit nem vehet(?) immár, hanem az ő tisztességes kiházásítása után ha gyermeki lesznek az szőlőim proventusából két esztendők forgási alatt adjanak az fiaim neki két ezer frtot és azzal legyen contenta.

Szirmay Péter mpr. (L. s.)

Mindkét végrendelet másolata abban az osztályos pörben található, melyet *Szirmay Zsuzsánna* Nagyréthy Darvas Józsefné 1756-ban testvére István és unoka testvérei Menyhért, András, Ádám, László stb. egyszóval az egész Szirmay fia ág ellen indított. (Országos Levéltár táblai osztálya *Proc. Tab. 4—3960 nr 5 et 6.*)

Megjegyzések:

A végrendelező — András fiának följegyzése szerint — 1608-ban született Szendrő várában, Atyja *István* ezredes, édesanyja pedig *Ongay Borbála* volt. Szirmay István — a mint 1612 január 7-én halálos ágyában kelt testamentoma is bizonyítja — két rendbeli házasságából származott gyermekeire szerény örökséget hagyott, s fia *Péter* négy esztendőskorában árván maradván, minekutána özvegy édesanyja férjhez ment Almássy Istvánhoz,

előbb nagybátyja *Szirmay György*, utóbb *Ongay János* gondviselése alatt nevededett. Gönczön és Sárospatakon tanult. 1637-ben feleségül vette *Keczer András* Jász-Kun kapitánynak *Anna* leányát s minthogy szirmai ős jósága a törököt uralta, Zemplén vármegyében Pazdicson vásárolt magának egy pusztá nemesi curiát (hol később kastélyt is építtetett) és oda telepedett. 1646-ban Zemplén vármegye rendei alispánnak választották, 1652-ben Wesselényi Ferencz nádornak, illetőleg akkor még kassai generalisnak jószágigazgatója lett. Meghalt 1658 deczember 31-én. Egész életében józan életű ember volt, a ki bort csak nagyritkán, barátság kedvéért ivott. Mint nagy szerző ember megvetette alapját családjá gazdagságának, melyről végrendelete is tanuságot tesz. — Feleségével együtt — alig 10 esztendő leforgása alatt — több mint 47 ezer frt érő birtokot szerzett. (*Szirmay Endre önéletrajza. Történelmi Tár* 1882. évf. 401 és kk. ll.)

KASSA VÁROS LEVÉLTÁRÁBÓL.

A Dózsa-féle pórlázadás történetéhez.

a) 1514.

Wladislaus Dei gratia rex Hungariae et Bohemiae etc. Fidelibus nostris comiti et vicecomiti et iudicibus ac toti universitati nobilium tam possessionatorum, quam etiam unius sessionis comitatus de Saros. Salutem et gratiam. Planum est iam et apertum, ad quantam temeritatem et insolentias rustici et populares in toto hoc fere regno nostro sub nomine cruciate progressi sunt, quove malignitatis animo insurrexerunt, domus nobilium euertentes et confluentes, bona ipsorum diripientes et insuper personas quoque ipsorum, ubi possint et valent, misere interficientes, pro quorum malefactis reprimendis volumus et fidelitati vestrae harum serie firmissime committimus et mandamus, quatinus per singula capita vestra unacum omnibus familiaribus et gentibus vestris maiori quo fieri poterit, numero insurgere ac vos monere et quo fidelis noster magnificus Stephanus de Bathor comes Themesiensis etc. cui superinde nunciavimus, iusserit, vosque cum praesentibus requisierit, mox ire et proficisci et quidquid idem comes Themesiensis in hys vobis faciendis dicet, facere et exequi modis omnibus debeatis et teneamini, quo huiusmodi temeritas popularium extinguatur. Aliud nullomodo facere praesumatis. Datum Budae feria quinta proxima aute festum Penthecostis. Anno Domini M^o quingentesimo decimoquarto.

(Egykorú másolat papíroson, Kassa v. lt.)

b) 1514.

Wladislaus Dei gratia rex Hungariae et Bohemiae etc. Fide-
libus nostris egregiis et nobilibus universitati nobilium tam pos-
sessionatorum, quam unius sessionis atque etiam quibuscunque
pedialibus comitatus Abauywariensis. Salutem et gratiam. Pluribus
iam literis nostris per hos dies vobis scripsimus et mandavimus,
ut pro tanto incendio in hoc regno extinguendo et tantis malis
reprimendis per singula capita citissime insurgere deberetis, verum
vos neglecta etiam propria salute vestra, non considerantes insu-
per, quod non solum de bonis, sed etiam de vita vestra agitur,
tepidi et tardi huc usque in eo fuistis, licet autem per alias
nostras ita vobis commiseramus, ut ad fidelem nostrum magnificum
Stephanum de Bathor comitem nostrum Themesiensem et genera-
lem capitaneum partium regni nostri inferiorum ire et cum eodem
pariter, quo necesse fuerit, proficisceremini. tum nunc extrema
necessitas ita exigit, ut quam citissime insurgatis et huc ad nos
recta veniatis, fidelitati igitur vestrae sub nota perpetue infide-
litis et amissione omnium bonorum et rerumstrarum harum
serie committimus et mandamus, quatinus statim visis praesenti-
bus non expectatoque iam tandem ulteriori nostro mandato in
tanta rerum necessitate per singula ut praefertur capita vestra
more exercituantium insurgere et ad nos huc dies ac noctes venire
ac concurrere debeatis, ita quod a proxima die dominica per octa-
vam omnino hic in campo constituamini, ut hinc possimus Dei et
vestro ac aliorum fidelium nostrorum auxilio hostium vires, quae
ad istas partes in magno numero congregatae sunt, comprimere
et extinguere, quibus extinctis et profligatis facile postea reliquias
eorundem superare poterimus. Si qui vero in servitiis dominorum
et aliorum quorumcunque fuerint aut propter fragilitatem sexus
vel aetatis insurgere et exercituare non possent, volumus sub
poena praemissa, ut nihilominus ratione personarum suarum alios
homines disponere atque in medium vestri mittere debeant. Qua-
propter citissime insurgatis et veniatis, nam alioquin, nisi citis-
sime veneritis, omnia bona et haereditates vestras tanquam infi-
delium conferemus, res vero mobiles etiam dividemus, etiam in
medium illorum distribui et confiscari faciemus, qui venerint et
in tanto omnium periculo eiusmodi mandatis nostris parue-
rint. Aliud igitur, prout bona et res, vitamque denique vestram
amittere non cupitis, in hys nulla ratione facere praesumatis.
Datum Budae in festo sanctissimi corporis Christi Anno eiusdem
millesimo quingentesimo decimo quarto.

(Egykorú másolat Kassa v. lt., lajstromozatlan.)

c) 1514.

Humillimas orationes in Christo, in quantum indignus a Deo exaudia. Praestantissimi et graciosi domini mihi honorandi. Venerunt huc ad Enyczke quidam cruciferi, qui petierunt me, ut copiarem literas, quas ipsi pro tuitione et veritate secum deferunt, quod et feci, quia vidi et legi. Ideo si ostenderint vestris dominationibus, secundum vestrum iudicium discernere poteritis. Datum in Enyczke ferie quinta post festum sanctae Sophiae anno Domini 1514.

Paulus plebanus et vice-
archidiaconus de Enyczke capellanus. v. d.

Kivűl: Praestantissimis ac prudentibus viris iudici, iuratis ceterisque consulibus civitatis Cassoviensis, dominis mihi graciosis.

(Eredetiye papiroson, zárlatán zöld pecsét, Kassa v. lvt. lajstromozatlan.)

Verbőczy István életéhez.

1528.

Fürsichtigen, ersamen, waisen herren, gonnstig und besonner lieb fronndt. Wyr werden bericht, wie Königl. Mayest. unnsers allergenadigsten herren volkh, so neulichen verschinen tagen den Zepessy Janusch durch sondere gottes hilff in die flucht geschlagen ¹⁾ unnd sein annhengen erlegt. derselben taber unnd wagen, sambt irem guet gefangen unnd erobert, unntter annderem guet manicherley briefliche freyhaiten unnd gerechtigkaiten in ewer mittel fuereten, ofenlich zaigen unnd abwerden. Nun haben vngezweyfelt ewer erinnert, das wir vorschines jars durch des grawsamen wuetrichs des thurkischen Kaiser gewaltigen vberfal dem landt unnd unns gethon, in unnsere brieflichen privilegien unnd freyhaiten nit klainen schadenn emphanngen, derer den eines grossen tails *Werbötzy Isthwan* abgeschriften, weyl er noch in König Wlasla zeytten saliger gedachtnuss personalis presencia gewesen genomen unnd auch bei sich in gedachtes Sepessy Janusch zeytten alhie zu Ofen gehabt. Ist hierauf unnsere gar vleyssig bitt an E. W. als unnsere sonderliche vertraut guet fronndt, dieselben wollen noch vermogen erkundten unnd aufmerkhen lassen, wo ethwo derselben unnsere freyheyten, es seyen die grundtbrief oder ethwo irer exempel unnd abgeschriften, sonderlich bey denen so des *Werbewczy* gueter erobert haben, verhanden unnd erfunden möchten weren, unnd alsdan wo E. W. ethwas derer unnsere freyhaiten erkundeten. dieselben zu iren hennden nemen, auch wo

¹⁾ Abauj-Szina mellett.

von nodten war, des herren Kaczianer hauptmans hilff darinnen brawchen, nochmals unns des kundtschaft wissen lassen, darumben wellen wir E. W. allermassen gefellig werden unnd sonnderlichs fronndtlichs willens vmb dieselben solches beschulden, welcher gesunt unnd wolgen wir altzeyt begeren. Wyr setzen ein sonnderlich fronndtliche vertrauen hierinnen zu E. W. Datum Ofen am Suntag Judica anno etc. XXVIII°.

Richter unnd Rate der
Stat Ofen.

Kivül: Den fürsichtigen ersamen weisen herrn richter und Rate der stat Cassa, unnsere gonnstigen unnd besonder lieben fronnden.

(Eredetije papiroson, zárlatán piros pecsét. Kassa v. lt. 162. sz. a.)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

KOSSUTH LAJOS KIADATLAN LEVELEI B. WESSELÉNYI MIKLÓSHOZ.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

B. Wesselényi Kossuthal az 1832—36-iki országgyűlés elején ismerkedett meg, midőn Kossuth megindította az *Országgyűlési tudósításokat*, a melylyel, mint ismeretes, először tünt fel a magyar közvélemény előtt. Ezóta a két férfiú állandó érintkezésben állott 1848 végéig, midőn a viszonyt Kossuth Lajos kormányzósága és az ebből kifejtett ellentétek megszüntették. Az ismeretséget világosan Wesselényi kezdte s alapja az a rokonszenv volt, melylyel, a politikai elvek rokonságán kívül, Wesselényi a Kossuth nagy tehetsége iránt viseltetett, melyet már ekkor teljes mértékben fölismert. Ennek az ismeretségnek nem szakította végét az, hogy Wesselényi 1833 máj. 5-én Erdélybe utazott az országgyűlésre; de ez volt oka, hogy a két férfiú levelezni kezdett. Wesselényi, midőn Pozsonyból eltávozott, egy műve kéziratát bízta volt Kossuthra s ez adta a levelezésre az első alkalmat.¹⁾ Először Wesselényi írt, mire Kossuth 1833 szept. 1-én írta első levelét. Ez idő, vagyis ismeretségek óta, Kossuth tehetségének kiválóbb tisztelője s neki mindenben nagyobb segítője alig volt Wesselényinél. Természetesen kezdetben e levelezés nagyon ritka volt; mert Wesselényi az országgyűlés második felére, t. i. 1835 márcz. 12-ikére, hűtlenségi pere miatt újra Pozsonyba ment fel s ott is maradt. A közbeneső idő alatt is alig levelezhettek; mert Wesselényi hol itt, hol ott tartózkodott s neki postán írni nem lehetett, mert leveleit vagy felbontották vagy félretették a postán, mint veszedelmeseket. Így alkalom is kevés volt levelek küldésére. Mégis az a körülmény, hogy e majdnem két évről csak egy

¹⁾ Kovács Lajos 1833 máj. 22-iki levelében e műről ezt olvassuk: »Tekintetes Siskovits úr, ki most oda haza van, mindjárt Mgod elutazása után elvette Kossuth úrtól Mgod *Előítételek* cz. munkáját s már biztos helyen van.« (Wess.-lvt. Erd. muz.)

levél ismert Kossuthtól, azt mutatja, hogy a többi nem maradt meg. Utóbb, 1837—40-ig, a levelezést Kossuth fogsága gátolta meg; de 1840 máj. 10-dike óta, midőn Kossuth a fogságból kiszabadult, levelezésök állandó maradt 1848-ig.

Azonban Kossuth fogsága alatt Wesselényi míg itthon, vagy míg Gräfenberg mellett, Freywaldauban időzött, nemcsak nem szűnt meg Kossuth iránt érdeklődni, sőt épen fogsága alatti eljárása ragyogtatja legszebb fényben szeretetét. Ennek bizonyossága az, hogy Kossuth családja fölsegítésére, a míg fogva volt, az ő közreműködésére gyűlt össze 9512 frt, melyből a család a Kossuth kiszabadulásáig több mint 6500 frt segélyt kapott. Ezt a pénzt Wesselényi Vörös Antallal, pesti ügyvédjével kezeltette s a részletes számadást ismerjük. Viszont továbbá kiterjedt levelezést folytatott Kossuth érdekében s Vörösnek az ő és a család helyzetéről állandón jelentéseket kellett küldeni. És mindez idő alatt mily gyöngédséggel igyekezett elhárítani minden félreértést, a mi főleg egy esetben nem hiányzott! Ez érdeklődés tanujele az is, hogy Vörös által lemásoltatta Kossuth leveleit, melyeket apjához, anyjához és pár másához írt a fogságból, melyek egy nagy 8-r. kötetben, zöld vászonba kötve ma az erdélyi muz. egyeslet könyvtárában vannak *Kossuth Lajos levelei a budai fogságból 1837-től cz. a.* (Összesen 49 levél.) Különben mindennek fényesebb bizonyítéka nem lehet, mint Kossuthnak magának levele, melyet kiszabadulása után pár nappal, 1840 máj. 14-ikén írt Wesselényi máj. 11-diki levelére válaszul, midőn W. Kossuthnak felajánlott egy jurium direktorságot, hogy nélkülöznie ne kelljen s azonnal állása legyen; de Kossuth, ki azt a népszerűséget, mely őt körülvevő a kiszabadulás után, épen a sikeres fellépés biztosítékául tekintette, egészen más terveket ápolt, mint a Wesselényi által tanácsolt visszavonulást s a jövő neki adott igazat. Wesselényi, bizonyára physikai szenvedések hatása alatt, azt hitte, hogy politikai pályájának vége s Kossuthnak is a lelépést javasolta; Kossuth azonban azt látta, hogy ez csak most kezdődik s e szerint cselekedve, Wesselényit is nemcsak le akarta beszélni a visszavonulásról, hanem utóbb is mindent elkövetett néhány évig, hogy az ő általa képviselt elvek és saját személyének emelésére Wesselényi tekintélyét megnyerje és felhasználja. Wesselényi Kossuth e néhány évi küzdelmeiben, a mennyire a távolból tehette, mindig nagy részt vett, noha nem mondhatni, hogy az 1841—43-iki harcban Széchenyivel nem inkább belekényszerítve vagy legalább belevonatva, mint jószántából. E körülmény által Kossuth és Wesselényi, mint fegyvertársak, politikai és egyéni másnemű meggyőződéseikben azonosúltni látszanak. Wesselényi mint Széchenyi kijelölt ellen-

fele tünik fel, s kinek e helyzetét élesen jelölte ki Kossuthnak a Széchenyi *A kelet népére írt Feleleté*-ben az ismert jellemrajz a két férfiuról.

Pedig semmi sem tévesebb ennél, bármennyi átment is a köztudatba. De itt nem akarok a részletekbe menni, e pontra nézve szabadjon *Széchenyi és Kossuth írói harcza* (1841—43) cz. értekezésemre hivatkozni.¹⁾ Így csak röviden említem meg, hogy Wesselényi, a ki ekkor már csak távoli felvilágosításokból, főleg Kossuth *Pesti Hírlapjából*, leveleiből és általában levelezésből értesült a hazai viszonyokról, ezek finom szálait nem tartotta s nem tarthatta kezében; de semmi sem állhatott tőle távolabb, mint a vérmes remények csaló álma, a politikai képzelgések ábrándképei vagy akárcsak a túlságos reformeri buzgólkodás számítás nélkülsége vagy épen heves fanatismusa. Ezért ő az eszméknek és politikai ellentéteknek abban a polgárháborújában, mely a 40-es években lefolyt, teljesen annak a szigorúan ellenzéki álláspontnak oldalán állott ugyan, melyet főleg a Deák által vezetett párt képviselt és tartott fenn s mely látszólag azonos volt a Kossuthéval; de ez a megegyezés nem zárta ki, hogy mi a politikában fő, a mi a nemzeti hangulat és politikai eszmeirányzatok vezetésében, főleg a vérmes remények és mohó vágyak időszakában döntő szokott lenni, ugyanazon párt emberei is ne oszoljanak meg az alkalmazás terén. Ebben az irányban pedig, a míg Kossuth mind tovább ment, mellette, sőt vele szemben egy mind tartózkodóbb ellenzéki többség kezdett megalakulni és Wesselényi nemcsak csatlakozott ehhez, hanem 1840 óta már összes leveleiben mérséklőleg kívánt Kossuthra hatni; azonban mindig siker nélkül, annál inkább, mert az idők mindig Kossuth mellett látszottak megnyilatkozni.

Ez a mérsékletre intés vagy rábeszélési akarás kezdte legelőször eltávolítani Kossuthot Wesselényitől. Mióta lezajlott a Kossuth és Széchenyi írói harcza 1843-ban, némi tartózkodás látható Kossuth részéről; levelei megritkúlnak. Ezek megint akkor kezdenek szaporodni, midőn a *Pesti Hírlaptól* kénytelen visszavonulni s új lap után jár és midőn Wesselényi az *Erdélyi Híradó*-nál akar neki biztos állást szerezni. Ujra élénkebb lesz a levelezés, midőn 1846-ban Kossuth föllép a jobbágyság felszabadítására vonatkozó tervével²⁾ és midőn megnyílik az 1847-diki országgyűlés és szóba kerül újra a részek ügye, hogy aztán a márcziusi napok elkövetkeztével végleg

¹⁾ *Uj magy. Szemle.* 1900. máj.-jun. füzet.

²⁾ L. *Kossuth és Wesselényi s az urbér ügye 1846/47-ben értekezésemet. Századok,* 1902. jan.-febr.

megszűnjék Kossuth részéről, kit tervei és rendkívüli munkássága sem engedtek többé a levélírói tollhoz nyúlni.

Mindez idő alatt nem Kossuth volt az, a ki a levelezést föntartotta, hanem szorosan véve Wesselényi, ki a levélírásnak, helyesebben diktálásnak nagy kedvelője volt. Négy-öt levelet is írt, míg egyre választ kapott. E mellett fentartatta vele a levelezést az a valódi csodálat, melylyel Kossuth óriás esze, munka- és akaratereje iránt viseltetett s a rendületlen hit Kossuth törekvései helyességében. Senki sem ismerhette jobban a Kossuthról uralkodó nézeteket Wesselényinél. Ő egy nagy levélgyűjtő központ volt s levelezésben állott kora minden kiválóbb ellenzéki sőt kormánypárti politikusával és írójával is, kik leplezetlenül írták meg véleményöket s a szárnyaló híreket. Senki sem ismerte jobban a Kossuth elleni lappangó ellenszenvet, mely nem egyszer nyílttá lett; de a mennyire a távolból tehette, védte, elhárította s barátait kiméletre intette. Elég erre nézve csak azt hozni emlékezetbe, a mit Kemény Zsigmondnak írt, vagy hivatkozni Deákhhoz írt leveleinek több helyére.

De ezenkívül is, nem volt Kossuthnak oly vállalata, melyben ne vett volna részt s tőle telhetőleg elő nem mozdította volna; nem került úgy nehezebb viszonyok közé, hogy ne ajánlotta volna fel segélyét. Így akarta pl. Kossuth fogása alatt anyját s egész családját egyik birtokán helyezni el; így lett nagyobbik fiának keresztapja, kinek 1000 frtot ajándékozott; így sorsoltatta ki egy lovát Kossuth javára, midőn 1846 végén, Szabó Pál szökése miatt, Kossuth is elveszté minden vagyonát és barátai titokban egy birtokkal akarták meglepni.

De az 1848-dik év elválasztotta a két férfit. Wesselényi 1848 májusában Pestre költözvén fel, teljesen a miniszteriális és szorosan alkotmányos párthoz csatlakozott s ez Kossuthtól eltávolította; sőt a szeptemberi napokban ellene is fordult, ha nem is nyíltan, de legalább Erdélybe írt pár levelében, melyek azonban természetesen nyilvánosságra nem kerültek és céljuk csak az volt, hogy megakadályozzák a Kossuth-legio nagyobb arányu létrejövését.

Kossuthnak Wesselényihez írt levelei közül eddig is ismert volt egynehány, t. i. a *Történeti Lapokban* kiadott közülök négyet Jakab Elek, melyek kelte a következő: I. Pest, apr. 18. 1844. (I. 118. l.), II. Pest, május 15. 1844. (U. o. 134. l.), III. Pest, aug. 15. 1844. (U. o. 179. l.), IV. Fridrik gözösön a Dunán, oct 4-én. 1844. (U. o. 195. l.) E leveleknek eredetije szintén a Wesselényi-levéltárban voltak, de ma ismeretlenek. Egyet, Pozson, septemb. 1-ején 1833. kelettel u. o.

Papp Miklós adott ki (28. l.) s ugyancsak Jakab Elek adta ki *Kossuth Lajos naplóját* (febr. 21-től márczius 2-ig 1837) a *Történeti Lapok* I. 1—4. számaiban. Mind e levelek és közlemények nagyon fontosak. Egyet e levelek közül e sorok írója adott ki *Kossuth és Wesselényi s az urbér ügye 1846—1847-ben* cz. értekezésében (*Századok*, 1902. jan. szám), néhány más levelet *Széchenyi és Kossuth írói harcza 1841—43-ban* cz. értekezésében, (*Új magyar szemle*, 1900. jan. szám) melyek a következő keletűek: Pest, Deczemb. 18. 1842. (383. l.) — Pest, Deczemb. 26. 1842. (385. l.) — Pest, 1843. febr. 20. (400. l.) — Pest, febr. 22. 1843. (Néhány sor kihagyásával közölve 401. l.) Ezeket már közlötteknek tekintjük s itt mellőzzük.

I.¹⁾

(Pozsony, 1833. szept. 1.)

Méltóságos báró!

Egy hónapi távolléte után szép munkásságának körébe visszatért köztiszteletű Dubraviczkyk hozzá meg nekem Nagyságod nagy böcsű sorait, válaszomat Böthý viszi, a ki Ravazdy megjöttével a forró homokról, hol csüggedhetlen erővel küzdött volt, néhány hétre pihenni megyen. — Megigérte, hogy levelem biztos úton Nagysád kezébe jut.

En rég irandó valék a Méltóságos úrnak, ha Kovács,²⁾ a ki állítja, hogy Nagyságod őt gyakorabbi levelezéssel szerencsésíti, el nem rettent, tudtomra adván, hogy a rendes úton Nagysád leveleit ritkán veszi a hallgatás istene oltalomba, s ritkán utaznak töretlenül, mire nézve meg is kért, adnám inkább általa Nagyságodnak tudtúl, a mi tudósítani valóm van, mintsem magam írjak. Így történt, hogy a kézirat felőli tudósítást is reábiztam, Nagysád egy levele következtében is, mellyet nekem futólag megmutatott. — Sajnálom, ha nem tette. — Szinte fájt, hogy ezen körülmények (mert más útja a levelezésnek előttem tudva nem vala) be látszottak előttem vágni útját annak, mit oly édes kötelességnek ösmernék, hogy t. i. Nagyságodnak néha-néha egy pár sort írhasak, mely tiszteletem jeléül, melylyel méltán adózik Nagyságodnak minden igaz magyar s én kétszeres érzéssel adózom, mert nemcsak forrón érzem, mi szüksége van szegény hazánknak ily támaszra, de hálásan is emlékezem: hogy Nagyságod érdemetlen személyemet kegyes szivességre méltatá.

¹⁾ E levelet közölte ugyan a *Történeti Lapok* 1874. I. 28. lapon; de oly hibásan, hogy közlése éppen nem felesleges.

²⁾ Kovács Lajos, a későbbi békepárti képviselő és író.

Wigandnál — a nekem engedett hatóság körében — mindent elkövettem, hogy a kéziratot átvegye, egy ideig halogatva felelt, ürügynek használván, hogy testvérét várja Pestre, végre egyenest lemondott minden alkuról, s csak azon egy feltétel alatt ajánlá készségét a kézirat átvételére, hahogy az első kötetet is megkapja, e nélkül a másodiknak kinyomatását magára egyáltallában nem vállalja, — ösmervén a dolog fekvését, ez kerekdeden nemakarást jelent. — Wigandon kívül nem terjedett felhatalmaztatásom, most örvendek, hogy Nagyságodnak terjedékenyebb parancsát vehetem, — mihelyt Orosz (a ki Pestre ment) visszajön, — s ez egy pár nap múlva meglesz, tanácskozni fogok vele s mindent elkövetek, hogy tetteleges bizonságát adhassam, mi kedves kötelesség előttem minden, a mit Nagyságod bizodalma parancsol. — Wigand nehéz bánásu ember, tudj' Isten, a mennyire becsülöm a kereskedést, annyira utállok azt a házaló kalmári forma, latoló arithmetikai szellemet. — Az én kéziratom is, mellyet éjjeli nyugalmam kevés óráiból lopván egy kis időt, közel 40 ívre növesztettem, szekrényemben hever, s ha csak magam ki nem nyomtattatom, örökre kéziratban marad.¹⁾ — Mikor fogom én ezt tehetni? talán csak akkor, ha már böcse vész, s idejét mulja érdeke; mert engem kötve tart Pozsonhoz a becsület, minthogy kötelességet vállaltam magamra; mellynek hű teljesítésével nemcsak a közönség irántami bizodalmanak, de önmagamnak is tartozom; mert pirulnom kellene, ha eröm fogytaig nem izzadnám meg terhes bár, s eddig legalább jutalomtalan, de önként választott pályámat. — Nem veszi-e Nagyságod tán elbizottságnak, ha reméllem, hogy Nagyságod irántami kegyessége előtt nem lesz egészen érdektelen tudni, hogy országgyűlési tudósításim iránt folyvást tart a közönség részvétele, a mit ugyan munkám böcsének távolról sem tulajdonítok, mert ösmérem csekély közepszerüségemet, de inkább a tárgy érdekének, a nyilvánosság kívánata ébredő szellemének. — Levelezőim száma folyton folyvást inkább nő, mint fogy, — most 72-re megyen. — Megvallom, nagyok és terhesek foglalatosságaim, mert sem szünetet, sem pihenést nem engednek, s csak magam egyedül viszem a terhet. — Nem tudtam magamat megnyugtani, látván izzasztó fáradozásim, s marokkal hányt kölcségeim mellett is minő hibás, félszeg munkává teszik drága pénzzel fizetett javíthatlan irnokaim lapjaimat, naponként rágódott életerőmön a boszúság, s egyébiránt sem csekély

¹⁾ Kossuthnak egy soha meg nem jelent művéről van szó. Erről Kölcsénynek 1836. szept. 20-diki, Kossuthnak írt levelében ez olvasható: »Könyved a vallásügy felől itt sürgettetik; írd meg, beszélhetünk-e? Tehát az 1832—6-iki országgyűlésen megbukott vallásúgyról szólt e mű.

elhatározottságomat ingerlé, hogy segédmódról gondolkozzak. — Szóval tehát: összeszedtem keservesen összezsugorgatott fillérimet, elkövettem mindent, a mit lehetett — s im! 10 nap óta egyik szobámban a lythographicus prés immár szünetlen mozgásban van, — már a 69 számtól a 73-ikig tudósításim lythographirozottak — irtóztató bajjal ment kezdete, de már minden jó rendben van, csak hogy személyemre nézve foglalatosságim nem kevesedtek, sőt materialiter megsúlyosodtak. — Megvallom azonban, legyen bár hiba, de nyílt homlokkal szeretek minden tetteimmal napfényre lépni, s így ezt is, — bár minden embernek nem kiáltom is fülébe, titoknak mégsem mondhatom, — naponként lesem, mint sújtja szél az erőszak villámcsapása becsületes igyekezetem sikerét, mint emésztí el szám falatjának megcsönkítésével szerzett gyümölcsét 9 hónapi fáradozásimnak!!

Nem vagyok ugyan hajlandó Luciánnal biztatni magamat, hogy: liceat sperare timentí, de ha mégis bármi conjuncturák következésében, háborítást nem találnék szenvedni; szeretném tudósításimat eleitől kezdve száz példányba lelythographirozni, ha remélhetném, hogy 25—30 pftjával a két magyar hazában száz vevőkre találnék. — Ez lenne munkámnak gyümölcse, — eddiglen 25 tagból álló cancellarium mindent elemésztett, — nem sajnálom ugyan, mert 25 szegény ifjunak több hónapokig élelmet nyujthatni édes öröm, de talán nem vétek, ha némi hasznát, szakadatlan munkámnak magam is óhajtom. — Nagyságod előtt tudva van, mit lehet hazánkban várni, mit nem, — nagy kegyességnek venném, ha bölcs véleményét hallhatnám, nem teszek-e haszontalan mívet s remélhetem-e sikerét? Mindenesetre ha valamely különös szerencse megtartja írószerszámomat, becsületbeli kötelességemnek ösmeréndem azt teljességgel más egyébre nem használni s csak egyedül rossz irnokim jó surrogatumának tekinteni.

Országunk gyűlésének menetele aggodalmamat, melyet oly kimondhatatlan súlylyal érez reményeimben rítul megcsatkozott kebelem, nem képes enyhíteni, sőt naponként neveli, — azon ideáról, mellyhez éltem boldogságát csatolám, hogy bár mellem fájdalmai hosszú élettél nem biztatnak, a letiport, lealacsonyított, emberi becséből ön vétkünk által kivetkeztetett népet a polgári lét egy bizonyos fokára emelve s a magyar nemzet materialis és erkölcsi erejét húszszorozva láthatom, — már régen valék kénytelen vérző szívvel lemondani, már úgyszólván nem is vártam egyebet, mint (a mi magában oly félszeg intézet) materialis engedélyeket! — s ezt is hiába vártam. — Gondoltuk, hogy a kormány szeretni fogja, ha utolsó fillérünket is a népnek adjuk, hogy ő egyenes és görbe utakon

javainkat magához vonhassa, — gondoltuk tehát, hogy a kormány gondolkozásának képviselője, a Personalis, támogatni fogja az adni akarókat, — nem úgy van, ép ellenkezőleg van, s ha csak azt nem hiszem, hogy a kormány azon kis hajlandóságot is irigyli, melyet csekély engedményeinkkel nyerhetnénk a népnél s hogy ezt is magához akarja ragadni, — nem tudom, mit hidjek! A Fő RR. táblája Nagysád s baráti eltávoztával ismét elveszté azon becset, melyet nyerni kezdett volt, s alkalmasint örökre elveszté, mert azon sebet, melyet a vallás tárgyában, a nemzet szívéen ejtett, semmi idő sem képes meg-orvosolni, — s egy nemzet mihelyt igazán lelkesen képes érezni, hol a baj: azon segíteni is fog. — A RR. táblájának nincs középpontja, nincs ember, ki körül egyesülnének az elágazó sugárok. — Pázmándy sokat vesztett juste milieu szellemű javallataival, — Nagyságod nincs itt — s nincsenek azon kis összejövetelek is, melyek Nagysádnál voltak, — több derék jeles férfiak haza mentek, Prónay, Kölcsey, Böthy és mások. »Simul atra nubes condidit Lunam, neque certa fulgent sidera nautis,« — s ez annyira igaz, hogy ha már a citatiókba jöttem, igazán elmondhatni »nudum remigio latus, et malus celeri saucius Africo, antennaeque gemunt!«

Most egy-két szót Erdélyről, — szárazon adom elő és egyszerűn, a mint vettem, de olly kútfőből vettem, hogyha ez nem hiteles, úgy önmagamnak sem hiszek többé: A kormány előtt nem kedves azon párt, (fájdalom, hogy csak párt) mely a két testvérhaza egyesültét óhajtja, ellenben a constitutionalis magistratusok bitorlóit szeretné országgyűlése által törvényesíttetni. — Ezen két czélt tűzte ki magának Erdély országgyűlésére. — S eszközei, melyeket titkos tanácsban elhatározott, ezek: Csak azon regalistákat fogja meghívni, kik a mult diaetában részt vettek, ezeknek s az officio tales uraknak segedelmével reméli végzésbe tetetni, hogy Erdély egyesülni nem kíván, reméli megerősíteni a provisionis tisztviselőket, felterjeszteti magának a sérelmeket, megigéri, hogy meg fogja fontolni, elhatározásának közlése végett mihamarább országgyűlést fog ismét tartani, s a diaeta eloszlik. — A proponált regalisták közül, kiknek száma, ha jól emlékszem, 282 vagy 382-re megy s melly lajstromból Nagyságodnak s még néhányuknak neveik különösen ki vannak húzva, most senki sem hivatik meg s mig iránta a törvényhatóságok, vagy maga az országgyűlés által lépés történnék, a diaeta eloszlik. — Ezt nékem egy úr, ki avatos a titokban, a végett mondotta, hogy Nagyságodnak irnám s kérném meg, igyekezzék magát Nagyságod követté választatni, mert minden igaz magyarnak, ki a két testvérhaza egyesültében nemzetünkre új szép hajnal virad-

tát várja, Nagyságba van vetve reménye, s Nagyságod és baráti azon »kebla«, mellyhez mint a tűzimádók a naphoz fordulnak, midőn a két testvérhaza egyesülteért fohászkodunk. Én örömmel teljesítem, a mi reám bizatott, meg lévén győződve, hogy levelem biztos kezekben van. — Egyébiránt kegyességébe zárt forró tisztelettel vagyok

A Méltóságos bárónak
alázatos szolgája

Kossuth m. k.

Pozsony, Septemb. 1-ején 1833.

II.

Hely és év n. hihetőleg Pozsony, 1835.

Méltóságos báró!

Megforgattam tegnap tudósításimat, hogy azokra, miknek kiírását parancsolni méltóztatott, reá akadjak; — de illy ropant tömegben nehéz dolog egyes rövid nyilatkozásokat megtalálni; azonban a miket leltem, azokat kiírva ide mellékelni szerencsés vagyok. Nem felelnek meg ugyan emlékezetemnek, annál kevésbé ohajtásomnak; de hiszem, hogy ebéd után időm leend a kutatást folytatni s reménlem, többekre is akadok.

Ez alkalommal minapi nagybecsű engedelme következtében, bátor vagyok kijelenteni, miképen alázatos köszönettel venném; ha tudósításimnak Januar, Februar és Martius hónapokra 24 pengő ftban hátralévő, s netalán a jövő hónap előfizetési díját is egyúttal (hogy több ízben ne alkalmatlankodjam) inasomnak általadatni méltóztatnék. Változhatlan örök tisztelettel lévén Nagyságodnak alázatos szolgája

Kossuth.

III.

Bolus János B. Wesselényinek.¹⁾

»U. i. Ezen levélhez csatolt 100 frt azé, a kinek az idemellékelte levél szól. Nem veszed rossz neven, ha kérlek általadása végett.«

A mellékelte levél: »Kossuth Lajosnak tulajdon kezébe.«

Rövid szives három pontból álló soraira vagyon szerencsém válaszolni:

1. Tudósítása elmaradásának akadályait tudtam, azért a bocsánat nem szükség, bármely ritkán jőjjenek is azok, szivesen veendem.

¹⁾ A levél csonka.

2-dikra, a 8 és 9 tudósítását nem kaptam.

3-ra Uj praenumeratiot kíván tenni, még pedig nagyobb fizetés mellett, 100 f. ide mellékelve, minden földi boldogságot kíván

Bohus.

Nov. 6^a 1836. (Hely n.)

IV.

• *Erre Kossuth válasza B. Wesselényinek.*

Bohus tegnap nállam volt s én említém neki, hogy Nagysádnak szolló pénzterhelte levelét mégsem adhattam át, — mire azt, mint, úgymond, még inkább engem illetőt felbontá, a belézárt nekem szolló levelet 100 ft pengő pénzzel átadja. Én a pénzből csak a szabott díjt tartottam meg, a többit visszaadtam, mert igen természetes, hogy a szabottnál sem kisebb, sem nagyobb díjt nem fogadhatok el senkitől, míg a dolog jelen állásában van. Ime itt a levél, melyet Ngodnak irt válaszul, s az is¹⁾ . . . . . akarták igazítani, — mert erre is ugy nem volt idő, mint az elsőre.

Még egyszer Isten hozza Ngodat
tisztelő szolgálja

Kossuth.

Pest, Decemb. 18. 1836.

V.

Pest, Majus 14-d. 1840.

Méltóságos Báró!

Legyen nekem idvez, szívemből idvez a távolban. Folyó hó 10-dikén ölelték — három évi szenvedés után — szabad karjaim családom atyátlan tagjait.²⁾ — Atyámnak csak sírját lelém. Ő meghalt, s én nem foghattam be szemeit, s ő nem adhatta áldását reám. — Mi ketten immár sokat szenvedénk; de én tudom, hogy az ügy szent volt, a miért szenvedénk, és szenvedésünk nem volt eredménytelen. Adjunk hálát Istennek, hogy áldozatul méltatott. — Kegyed levelét szabadságom másodnapján vettem; s mintha szavát hallanám, aként szólottak sorai fölém; — én megcsókoltam őket, és nyelvemen lebegett a költő szava: Après un long temps . . . . oh! que cette parole à mon oreille est chère.

Három év előtt künn a hegyen a házi eb szokatlan uga-

¹⁾ A levél e helyen is csonka.

²⁾ Kossuth 1840 máj. 10-én d. u. 5—6 óra közt nyerte vissza szabadságát.

tása fölvert éjféli álmomból, és gyertyasugárt láttam a közel domboldalról ablakomon belövelleni, s a mint kitekintettem, szuronyokról csillámlott fölém a gyertyafény. — És a polgári kötelesség érzete mellett (nem, ugye-bár, ez nem volt gyöngeség?) fejemen egy keserves gondolat villant keresztül, e gondolat: »családodat ez éj mondhatlan nyomorúságba taszítja,« — és én büszke valék, hogy e gondolat mellett is polgár tudtam maradni, a szó legteljesebb értelmében, nem külsőleg csak, hanem szívem legbelsőbb rejtekében is. De a gondolat fájt, mondhatlanul. — És eszembe jutott, miként Kegyed egykor szemében férfias könnyel mondá nekem: »ha megtörténnék, ki fogom a fiui helyet szüleinél pótolni«. S én tudtam, ki mondá nekem e szavakat, és nyugodt valék. — Kegyed fölött megnehezültek a gondok súlyai végetlenül; nagyobbban mint sokan megbírnák, — és mégis elvette az én gondjaimat is vállaira; és helyemet kipótolta szüleimnél. Legyen áldott baráti hűségéért. — És most a visszanyert szabadság első óráiban ismét nekem s családomnak áldozza gondjait; mert én értem, egészen értem Kegyed levelét, és értem a gyöngéd szellemet, a mély tollát vezeté. — Legyen megáldott baráti hűségéért. — Kegyednek legméltóbb köszönetül fejezem ki azt, miről — reméllem — egyébként sem kételkedik; hogy t. i. tántoríthatlanul hű maradok örökké azon érzelmekhez, melyek miatt Kegyed illy barátságra méltatott; és hű honhoz, emberiséghez, igazsághoz; miképen csak ember a tágas földön volt, van, és lesz. — És ha Kegyednek még utjába vetne valamelly keresztet a sorsszeszély; keresztet; minőt még ember sohasem viselt emberért; én rohanni fogok, hogy elviseljem azt Kegyedért.

Mélyen megilletett engem s mindenkit, kit azóta láttam, a borzasztó hír, hogy megvakulás fenyegeti Nagyságodat. — A reménytől nem tud ember megválni, míg nem kénytelen. Reménylem hát én is, hogy e pohár legalább, a magán csapások eme legnagyobbika, el fog vétetni kegyedtől; — de ha csakugyan megtörténnék — vegye kegyed nyilatkozásomat, hogy ezen es esetben reám nézve csak egy feladása marad az életnek; kegyed oldalától soha nem tágitani, s nyujtani annyi enyhítést a borzasztó állapotban, mennyit barátság, hála, részvét, rokonérzelmek által szentesített emberi hűség csak nyujthat az életben. Mikint a hű kutya nem távozik gazdája lábaitól, ez ötöt hogyha elrugdossa bár, aként nem távoznék én kegyedtől sohasem. — Erről tehát nem kell többet szölganom.

Azonban ha e csapást nem ontaná Isten fejünkre, azon esetre engedje Nagyságod csillapult fontolgtatás után nyíltan megvallanom, miképpen én egyáltalában úgy vagyok meggyő-

zódve: hogy előttünk a nyilvános közpálya bezárva teljességgel nincs, s mint írók is *bocsáthatunk* közre egyetmást. Sőt (ez utóbbit nem vitatva) azt tartom, nekünk ha valaha, *most*, kétszeresen kötelességünk el nem vonulni a falusi magány csendébe, el nem hagyni a nyilvános közpálya munkaviharát; mert egyrészt veszélyes példát nyujtanánk az erőszaknak, ha engednők rajtunk, mi rajtunk!! is tapasztalnia, hogy üldözés által letérítheti azokat a nyilvános közpályáról, kiket e pályán látni nem szeret; /más részt mystificatio nélkül hihetjük, hogy a mik velünk történtek, azok nemzetünk igen nagy része előtt szavunk súlyát csak növelheték, fontosíthaták; nekünk jogunk van hinni, hogy sokaknak bizodalma környez bennünket; ez hatáskörünket tágította, és be teljességgel nem zárta. — Nemzet bizodalma nagy kincs azoknál, kik a nemzetnek használni vágnak; ezzel élni kell, — ez nem mindennek adatik. — Nem, mi nem lépünk le a nyilvános közpályaterről, sőt kettőztetett részvéttel leszünk minden iránt e pályán és munkás részvéttel leszünk; — csakogy másrészt állásunkat ösmerve, szemünk előtt fogjuk tartani, miképpen a hatalmasok kényes-ségének jobban fáj az éles szó, mint a mázsás ok; az igaz ügynek pedig ez használ többet mint amaz; — mi hát vigyázók leszünk, — különben is sohasem volt ohajtásunk ragyogni, hanem használni, jót tenni, idő s honunk körülményei szerint minden jót, a mit lehet; de e jót is csak törvényes eszközökkel; — így érezvén mindketten régóta, ez a kis vigyázat sem munkásságunkban szorítani, sem hatásunkban erőltetni nem fog. — Ezekről sokat lehetne mondanom, de Nagyságod különben is elgondolja maga mindazt, a mit mondhatnék. — Nem, mi nem lépünk le a nyilvános közpályáról; én ezt B. Prónay Albertnek, mint azon megye kormányzójának, melyben hihetőleg tengni fogok, már őszintén (részemről) meg is mondtam. — Ez azonban koránt sem gátol, hogy mint jól mondja kegyed, a jövő kor számára is ne dolgozgassunk s nemzetünk kifejlődésén — tehetségink különböző mértéke szerint — ne munkáljunk.

Ezek az én nézeteim azon becses ajánlatra nézve, melyet Nagyságod megtisztelő bizodalommal nyujt. — Én értem ez ajánlatot egészen. — Értem és méltatom. — Kegyednek nincs jurium directorra szüksége, mert Kelemen él,¹⁾ de (mint-hogy alkalmasint még darab ideig kárhoztatva leszek kenyeremet a nem kedveltem ügyvédi pályán keresni) ha valamit itt reám bizand, hogy senkinek örömejobb nem szolgálandok,

¹⁾ Kelemen Benjámín, a b. Wesselényi praefectura vagy jószágigazgatója.

mint Nagyságodnak, nem kell mondanom; de kegyednek nincs *jurium directorra* szüksége; és kegyedet megőrzi Isten a megvakulástól, és kegyed és én is nem fogunk a magányba vonulni, nem fogunk a nyilvános közpályáról lelépni; és egy czélt üzve, egy pályán működve, mi csak akkor fogunk talán megválni, ha kegyed elmegyen körültekinteni, mi idvest honosíthatna külföldről, s én e körültekintésben szűk financiális helyzetem miatt — nem kísérendhetem.

Most tanácsát kérem ki: Nagyságod gondoskodása elhárítja a nyomoruságot családomról; de én hiszem, nem teszi fel felőlem azt a nemtelenséget, hogy az e végre gyűjtött summát megtartani csak álmodjam is; — holnap után megyek ki Rádayhoz, (ő röpielt be hozzám, s mutattam neki Nagyságod nemes indulatu levelét, és Benyovszkynak és Ujházynek) hogy megtudjam, kiknek tartozom köszönetemet kijelenteni; — egy pár hónapig, még valami uton-módon jövendőmet elhatározom, kénytelen vagyok a pénzből használgatni, — ezt nem tagadom, — de mihelyt a dolog mibenlétéről, az adókról s adományuk mennyiségéről értesülök, azonnal megkérek kitkit, fogadja vissza tőkét; — azonban tudom, igen kevesen vagy éppen nem lesznek, kik kérésemnek engedjenek; ezen esetre előre ki fogom kérni engedelmeit, hogy adományukat nevökben valami közhasznu célra felajánlhassam. — Azt gondolom, *iparegyesületet* alkotnánk 5—10 ft évenkénti részvényvel. Talán inger volna a részvényesítésre; ha a provisorius indítók azzal léphetnének föl, hogy imé már van a célra mintegy 8000 (vagy mennyi) ezüst forint.¹⁾ Balgaságnak tartanám arról álmodni, hogy Hazánkából hirtelen iparműves országot alkosunk, ez sem lehet, sem kívánatos, jól tudom én, hogy Honunknak nemcsak még igen sokáig kiváltképpen földmívelő országnak kell maradni; (sőt azzá kell lennie, mert még nem az, mert földje még nem szabad) és általában is tudom, hogy azon nemzet jóléte áll csak szilárd alapon, hol a műiparos munkálatra csak azon erőtmeg fordul, mely a földmívelés szükségaitól fenn maradott; — de azt is tudom, hogy a földmívelésnek még csak azon alacsony foka, midőn a földműves hegyezett bottal szur lyukat a földbe, hogy buzaszemét belé ültesse, még ez sem nélkülözheti a kézműves segedelmét, mert meg kell hegyezni a szuró botot s a hegyezéshez késre van szükség; hát még a földmívelés magasb fokán? Mindég lesz tehát igen sok kézműves honunkban, miért ne iparkodnánk ezeket tökéletesíteni? miért ne ügyekezznénk a technikai tudományokat élesztő viszonyba hozni műhelyeikkel, mikint másutt van?

¹⁾ Lásd erről a bevezetést.

miért kell 10—20 év multával és akkor is csak egy vándorló legény történetes kóborlásából megismerniök avagy csak egy szerszámjavítást is, melly által a külföldi mesterember már 10—20 év óta magán a munkában könnyített, művén pedig javított s. a. t. Iparegyesület tehát. — Egy pár terem, hol a »Society for the diffusion of usefull Knowledge« által állítottak példájára a kézműves osztály «skilled labourers» oktató olvasmányt találjon, hol az egyesületben részvényes mesteremberek egy egy szekrényt tarthassanak, műveiket ismertetendők, — talán egy olcsó műlap kiadása is, — egy pár tanító, kik legalább vasárnaponként a mesterlegényeknek a technikai tudományokból népszerű leczkéket adjanak; egy másik, ki a mesterinasokat magyar nyelvre tanítsa, — egy szerszámgyűjtemény, minő Bécsben a Polytechnicumban van; majd műkiállítások is Pesti vásáronként; s iparműveink és művészeink ösmertetése honunkban s velök a technikai előmenetel olcsó vagy ügyes lapok által: — mindezeknek itt ott a hazában főintézetei s. a. t. a mire s mennyire tudniillik a pénz telnék... ilyes gondolatok forognak elmémben, melyeknek létesítésére egyesületet alkotni, s alkotása ingeréül azon néhány ezer forintot használni gondolnám. — A tervhez én magamat nem kötöm; ha ki jobbat javasland, örömet hozzájárulok. Kérem Nagyságodat, közölje velem ítéletét, — s ha történetesen talán helyben hagyná czéломat, legyen segedelemmel a terv kifőzésében. Szeretném a Berlini Gewerbverein alapszabályait általában, különösen pedig a mesterlegényeknek Geometriában, Physica és Experimentalis physicábani oktatásuk módjáról ismerni. A »Verein« elnöke Beuth, Director der Ministerialabtheilung für Handel und Gewerbe. — Gräfenberget sok porosz látogatja, talán akadna, ki által ezekre szert tehetnénk, vagy talán angol is akadhatna ott, ki által Broughamnak nagy hatásu munkácskáját a kézművesek képezésére szolgáló eszközökről és intézkedésekről, ugy a hasznos ismereteket terjesztő egyesület munkálódásinak eredményeit s. a. t. megszerezhetnők. — Nekem az is jutott eszembe, hogy Herczeg Eszterházyt jó volna ilyes egyesületnek érdekébe vonni, ha talán pártfogónak választatnék, s az angolhoni segédeszközök megszerzése iránt megkéreznék. Ez mind csak rapsodicus gondolat; de legalább czéljában érdemel annyi figyelmet, hogy Nagyságod ítéletét reménylem megtudhatni.

Isten tartsa Nagyságodat egészségben; és részesítse legszebb áldásaiban, miután annyi szenvedésekben részesítette. — Annyit szeretnék írni, — annyiról értekezni, — de sokakat barátság s rokonérzet, sokakat talán csak bámész vágy is látogatásomra hoz; — nem vagyok s nem leszek magam e

napokban csak egy pár óráig is egy huzomban; — ezért írást ezeket is olly zavartan. — Még egyszer áldja az ég legszebb áldásaival Nagyságodat. — Idvezlem meleg tisztelettel, s ha szabad mondanom, meleg barátsággal.

Kossuth L. mk.

VI.

Pest, Jul. 1. 1840.

Méltóságos báró!

Ki nem mondhatom, mennyire bánt, hogy Nagyságod egészségi állapotjáról a borzasztó tudósítás után, mely hozzám intézett első, különben oly mondhatlanul becses első levelében foglaltaték, semmit sem tudok; és bánt másokat is, bántja a hont, — nem jöhetek össze emberrel, kinek csaknem első kérdése ne volna: miként van Wesselényi, azt hiszik, nekem ezt nem tudnom nem lehet; s ha mondom, hogy közel két hava nem kaptam levelét, nagy bajt gyanítanak, és én is azt. — Szenteljen kérem nekem, általam ezereknek egy pár sort. Isten adja, legyenek e sorok megnyugtatók.

Első levelére Nagyságodnak, mit kegyeddel a magános viszonyok körébeni leggyöngédebb érzés irata, nyomban feleltem; — válaszmom Vachott Sándornak gyorspostával küldött pénznyalábhöz volt zárva. — Ezt sem tudom, kézhez jutott-e; s ez második oka nyugtalanságomnak. — Mi sokkal fogunk még mi az életben találkozni, a mivel ép úgy leszünk, mint a postával vagyunk. — Mi nehéz dolog nekünk még csak egy levelet is váltani. — Deáknak is ép egy időben irtam; ezt sem tudom, ha kapta-e, sorát sem vevém mind ekkorig. — Pedig mi esengve várom válaszukat! mennyire aggaszt engem, hogy nem tudom, helyeslik-e a Nagyságod közbenvetéséből eredett nemzetadta pénzeknek közczélra mikinti fordítása iránti tervemet? Aggaszt kétszeresen, mert míg kettejük válaszát nem kapom, addig nem írhatok azoknak, a kik adták volt; tervet kellettven neveznem, ha kérem megegyezésöket. — Hogy Vachott Sándor pénzét megkapta, bizonyosan tudom s így reméllem, Nagyságod is kapta leveletem, minthogy ahoz zárva volt; esedezem, ragadjon ki egy pár sorral bizontalanságomból.

Most magamról egy pár szót: Máj és gyomor és bél; és aranyér bajaim: — egész sereg baj — igen elhatalmaztak testemen; már rég igen igen beteg voltam volna, de tudja kegyed, engem nem fenyegetvén olly hirtelen szörnyű veszély, mint kegyedet, fölszóllítám az akaratot, parancsoljon a testnek; most azonban egészségem után kell látnom; különben sem élet, sem hatás. Orvosaim mindenek fölött szabad dombközi tiszta léget, jó vizet, mozgást, és gondtalan életet javálnak;

ez utóbbi nekiünk ugy-e nem lehet? midőn olly sok a kötelesség, a gondot parancsoló; — az elsőbbséket már megkisértettem s javulok szemlátomást. — Pesti vásár s vásárkor megyei gyűlés előtt, nem akartam elmenni; nem vásár előtt, mert vágytam látni, rég látott barátaink közül azokat, kiket a pesti vásár ide hoz; és láttam, örömmel láttam sokakat — különben nevetné Nagysád, ha látná, mi különös az, hogy vannak körülmények, midőn egy illy magam forma nyomorú ember személye is political barometrummá válik, mellyen megtudhatni, hányadán áll az idő másoknál; — fájdalom, vannak, kiknél »változót« sőt épen rosszat mutat. — És nem mehettem el gyűlés előtt; mert a gyűléseni föllépésemmel meg akartam menteni a Budavári urakat & Comp. gondjaiktól, kik olly igen igen szorgosan törték s törík fejöket, hogy mit teendünk? — initiáltam a köztanácskozási részvét jogát s pedig nemcsak közországos, hanem megyei magános tárgyakban is. — Ezt megtévén, szabadnak véltem elmenni, hogy meglátogassam a réglátottakat; hón szeretett testvéreimet. — Tegnap érkeztem vissza Zemplénből; — és ha bántott Zemplénnek süllyedett állapota; emelt a tapasztalás, hogy még e megyében s e megyének illy helyzetében is, legio elvbarátink serege. — De más részt ugyan mindent elkövetek, hogy híres emberré ne legyek; — engem csak szülötte földömnek testvér szülöttei s bennök ifjuságom barátainak köre fogadott; s mégis mi számtalanszor jutott eszembe: szegény Wesselényi, ha majd egykor vissza jő, be sok bajba kerül majd neki, hogy híres ember. De mégis azt hiszem, az idegen földön veszteglőnek nem lehet, hogy egy baráti szó a honból jól ne essék; s így tudom, megbocsát Nagyságod, ha említem, hogy a banquettnél, mellyel Zemplényi elvrokonink, engem, ifjuságuk barátját, egykori küzdéseik sorsosát fogadtak, a Wesselényi név forró tisztelet kitörésével említették, és megbocsát nekem, hogy *én* érzem magamat jogosítottnak köszönetet mondani. —

Még e héten Parádra megyek orvosaim tanácsából 3 hetet ott töltendő; nem annyira fürdő, mint a vidék és társalgás végett; — de Vöröss által azalatt is igen biztosan kapnám leveleimet. —

[Szint' az egészségi viszonyok birtak reá főképen, hogy itt a szomszédban Péczel mellett egy kis birtokot béreljek. — Márjássyné Gyömrőn és Locsodon. — Locsod paradicsom, — Rádayhoz félóra; pusztá magány, ott töltendem, majd ha élek, a nyárszak szabad napjait; — Gyömrőn sógorom had' gazdálkodjék, mert a lengyelországi levegő sorvadással fenyegeti szegény hugomat: kértem hát, jöjjenek le. — 1000 pengő ftot fizetek; haszon nem lesz belőle; de mint gazdabarátim:

Ujházy, Bezerédy, Ráday mondák, kár sem. — Különben lakásom középpontja mindenestre Pest marad; — Istenem! hiszen szegény hazánknek még illy parányi emberre is szüksége van; — pedig a hatás főbb köre csakugyan Pest marad. — Azonban élnem is kell; s hogy éljek, ügyvédkednem; óhaj-tásom volna kaphatni egy két jurium directorságot; nem olly sokat, hogy minden időmet a kenyér-keresethez csatolt kötelességek elvegyék; nem oly keveset, hogy munkálódásomat élelmi gondok zavarják. — Nagyságod mondhatlan gyöngédséggel kínált meg engemet levelében directorságával; — én nem olvastam levelet, melynek tisztább érzés lett volna kut-feje. — Azonban most tudom meg, hogy Kelemennek csakugyan föltett szándéka hivatalából nyugalomba lépni; — ha ez így van; s ha Nagyságod jogügyei megengednék, hogy ügynöke Pesten lakják (a mi hiszen a hónapok folytábani távol-létet sem ellenzi); im e föltétel mellett én kérem Nagyságodat, adja nekem e hivatalt; s ha ennek foglalatosságai talán nem lennének oly terjedettek, hogy mellette s a közt illetők mellett, szorgalmas ember még másra is reá nem érne; könyörgök Nagyságodnak, méltóztassék barátai körét megkisérteni, ha nem akadna-e köztök vagy egyre, kinek ily magam forma emberre szüksége lenne; s ki nem félne, hogy elvesznek jogai, ha hogy én védem. — Mert illyen ember sok van ám szeretett honunkban; és nem ok nélkül van; olly alakban áll, a mit igazságszolgáltatásnak gunyolnak. —

Mi jól esik nekem, Nagyságoddal legalább írva szóllani; nem szünnék meg írni napokig, de vendégeim, kiket jó idő óta várakoztatok, békételenkedni kezdenek; és Vörös órájára néz; jele, hogy a levélföladás ideje elkövetkezett. — S így manum de tabula. Isten óvja meg Nagyságodat és tartsa meg e honnak erőben, egészségben; és tartsa meg Nagyságodban e honnak első szülöttjét. — Hő érzettel szorítom férfi jobbját; — életben, halálban

tisztelő szolgálója
Kossuth m. k.

Czím: Wesselényinek. Freywaldauba.

VII.

B. Füred, Jul. 25. 1842.

Tisztelt barátom!

Engedd e sorok által bemutatnom dr. Moskovics urat. Ő földim, zemplényi; régi jó ismerőm s barátom; egyike azoknak, kiket minden viszonyokban, minden viszontagságon keresztül becsülni tanultam.

Óhajtom, kimondhatatlanul óhajtom, hogyha visszajövend ő mint orvos, ki hízelegni, ámitani sem tud, sem akar, nyugtató hírt hozzon nekem egészséged felől, mellynek helyreállása senkit sem érdekel melegebben mint engem. Élj boldogul, s Isten adja, mihamarább a honban élj. Nekem pedig tartsd meg nagybecsű barátságodat.

Tisztelő polgártársad
Kossuth.

(Wess. jegyz.: Aug. 18-án.)

VIII.

Tisztelt barátom!

A mennyire sajnálottam, hogy fiuméróli véleményednek közrebocsátásával akaratlanul kedvetlenséget okoztam neked; ép oly öröömre vált viszont, a slavismus iránti nézeteidet azon világos engedelemmel kapnom, hogy azokat használhatom; s miután minden soraiból a legtisztább loyaltás szól, lehetetlen volt kételkednem, hogy a censura át eresztendi. — És mégis kitörlötte: azt adván okúl, hogy az orosz hatalmat igen világosan vádolja propagandával, miáltal ép úgy reclamatiókra adathatnék ok, »mint már nem egyszer adatott.« (?) A censor azonban oda utasított, módosítanám némelly kifejezéseit, vagy terjeszteném a censorum collegium elibe; — megtevém, megkísértém; de ismét haszontalanul, definitive visszavettettet. — Utóbb a *Hírlap* 176. száma vezércikkének folytatában; böles értekezésednek csak végét szedtettem ki, hol tanácslatod foglaltatik a teendők felől; — de ezt is annyira megnyirbálták, hogy Wesselényi Miklós neve alatt illy félszeg, egyoldalú valamit közrebocsátani szentségtörésnek tartanám. — Ha parancsolod, megküldöm a censurális hasábot, hogy meglássad, mikint bánnak itt gondolatainkkal, logicánkkal. — Millió kinok közt, szívemésztők között, minőkről elébb fogalmam sem volt, szülemlik meg az a kevés, mi közönség elibe jött; sokszor oly alakban, hogy szégyeneljük azt magunkénak vallani, — és mégis azt sugalja a kötelesség érzete, hogy tűrni kell, — mert valami jót csak így is teszünk.

A szláv mozgalmak irányában kezeink kezdet óta mindig rabszolgailag kötvék; — különben hiszem, jókorabb ébredtünk volna; — de még mindig nem múlt el az idő, mellyben a magyarság ellenséges elemnek nézetik. — Az országgyűlés közeleg, s a sajtó ha csak így is folytathatná hatását, mint ekkorig engedtetett, hihető, némelly kérdéseket megérlelt volna, és az ige testté válandott; — ezt belátta az olygarchia; és — — parancs jött le, hogy a sajtónak semmiről sem szabad

szóllania, — quid quid in constitutionem impingit: — képzelheted, minő tág magyarázatot adnak neki; — impingit minden: például: ősiség eltörlése, majoratus, adó, esküdt-szék stb. stb. — szóval akkint vagyok, mint a szárnya szegett nyomorú madár, mellynek már még kalitkájában sem szabad röppegetni.

Eszreveheted a hírlapon. — A dolog nagy indignatiót okoz, — s kimondhatlan balgaság is; — láthaták, mint csillapulának a gyűlések, mióta a sajtó elődolgozott; láthaták, mint ment ki a divatból örökké s mindig csak a kormány nyal veszekedni; láthaták, mint szűnt a vágy tökéletes szabad sajtó után, s mint tisztult a törvényhatósági administratio, mint kevesedett a pénztárrablás, s visszaélések sat., — mind hiában — az olygarchia fél a háziadótól, ez praeponderans tekintet. — Hallám, mikint okoskodnak. — Sv. N.-nek van ugyan 2 millió pengőt érő jószága s így 120 ezer pf. jövedelme; de adóssága van egy millió, s így tulajdonkép csak 60 ezer jövedelme van; — ereszkedjünk be csak a házi adóba, az adósságot nem veszik tekintetbe, hanem kivetik az adót az egész 2 milliónyi érték után, és teend a kivetett adó például vagy 6000 pfrtot, az az százezer forinttal több adósságom lesz, pedig már így is egy millió van! — — ergo csináljunk lármát, hogy az alkotmány veszélyben forog, zudítsuk fel a szegény nemességet, hogy legyen a mi érdekeinknek vak eszköze; nincs könnyebb, mint e szavakkal »nem adózunk«, agitálni. — És így történik, e kevés szavakban kezdedbe adom jelenünk s közel jövődönk kulcsát; — s nincs mód ezt még csak ki is mondani, nincs mód lerántani az álarczot ez emberekről.

Igy tön most két főispány (Gr. Károlyi Lajos és Gr. Eszterházy Károly) Nyitrában; az elsőnek fiscalissa vezette be s etette, itatta a »nem adózunk« nemességet, — s a szathmári pontoknak nem mondom elfogadása, de csak tanácskozásba vétele is, vaderő-rohammal gátoltatott meg; — élet forgott veszélyben, asztalokon keresztül ugrottak a szomszéd szobába a megtámadottak, — és — — az elnöklő főispány a gyűlést el *nem* oszlatá; hanem kimondá a határozatot, mikint az eladósult olygarchia által vak eszközzé alacsonyított nyers tömeg parancsolá.

E körülményeket szükségesnek láttam közölni veled, hogy megértsed okát egynek-másnak is, mi talán különben megfoghatatlannak látszanék.

Mikor leend már nekünk boldogságunk férfi jobbot szoríthatni? — Ah beh hiányzasz, beh igen hiányzasz a honból, s közülünk.

Áldásunk veled. — Tisztellek, a hálás barátság legőszintébb ösztönével. — Élj szerencsésen.

Pest, szept. 12. 1842.

Tisztelő barátod
Kossuth.

IX.

Pest, Decemb. 14-ikén 1842.

Tisztelt barátom!

Igen becses három levelkédet Nov. 27-ki, 30-ki, s December 2-kai póstajegygyel az igen rendes pósta együtt egyszerre December 8-kán jutatta kezemhez. A tömérdek szakadatlan munka, melynek súlyát a hírlap szerkesztésen kívül még az egyesületekkel — 's megyém dolgaivali nem csekély foglalkozás is növeli, egészségemet kissé megrázá; — egy-két napig a szobából ki nem mehettem, s kérdéseidet, melyekre felelni bizony nehéz, barátaimkkal nem közölhetém; vedd ezt mentességül, hogy csak hatod napon felelhetek. — Kérdéseidet közlém Deák, Klauzál, Bezerédy, B. Eötvös — s Pulszky barátaimkkal, kik most mindnyájan Pesten vannak, — 's a büntető törvénykönyvnek alválasztmányilag kidolgozott három speciális részét (börtönügy, bírói eljárás, büntetések) in pleno rostálgatják, — 's épen ma erős tusát vivandnak a proceduralis alválasztmány azon borzasztó javaslata ellen, hogy a kir. városokban a törvényszék tagjait, nem a mostanihoz hasonló választó testület ugyan, hanem egy ügynevezett képviselő testület válaszsza, melyet azomban senki sem választ, hanem csak a legtöbb adót fizetők, — s némelly honoratiorok cathegoriájából állana; azt tudod, hogy Deákék az eskütt székek mellett separatum votumot adnak; de itt mégis minden erejüket meg kell feszíteniök, mert az elővizsgálati procedura az eskütt székek mellett is szükséges, — s alkalmasint itt leend letéve a kir. városok coordinatiójának regulativuma. — Mindnyájan szívesen, igen szívesen tisztelnek, köszöntetnek. — Deáktól e napokban hosszú levelet vcendesz; — Klauzál a múlt héten nehéz beteg volt, a sír szélén állt; 24 óráig oly állapotban volt, hogy minden perczben, legkisebb agónia nélkül, halála következhetett; de Istennek hála, immár jól van — ezúttal — mert orvosai mondják: hogy nincs Európában ember, kinek testében a vérforrás desorganizáltabb állapotban lehetne; minden legkisebb ingerültség újra a sír szélére viheti, pedig Csongrádban zavarodnak a körülmények Károlyiak nem szép machinatióik által; — én igen félttem Klauzált az utasítás készítése, — s követ-választási jelenetektől.

Kérdéseidet *Fényes Elekkel* is közlöttem, a statistica

mezején ő tud Magyarhonban legtöbbet. — Ezen nevekben áll feleletem hitelének garantiája. S most egyenkint veszem fel kérdéseidet.

1. Hány példány, s mi ároni elkelésére számíthatsz ígért munkádból?¹⁾ A mint egy pár szavadból látom, nem csak helyesen jóslod, hogy Pesten a censurát meg nem lábolná, hanem még hirdetni sem igen lesz azt szabad a hírlapokban, és nem a munkára figyelmeztetni; — mert most legújabbán szigorú rendszabályok jöttek Bécsből, hogy az Ausztriai ház az oroszszal barátságos (!) viszonyban lévén, ne engedjen a censura sajtó útján olly anthipathiákat élesztetni, mellyek ezen barátságos (!) viszonyhoz nem illenek. — Így hát munkádnak híre csak amúgy kéz alatt terjedend el, s ez oka, hogy tisztelve szeretett neved mágnesi ereje mellett sem mernék 2000 példánynál többnek elkeléséről kezeskedni. — Az olvasó közönség Magyarhonban még igen csekély, az én »*Feleletemből*« is alig kelt el 2500 példány, pedig az hirdetve volt; Széchenyi megtámadására várva váratott és szabadon hirdettetett is; s az ember azt gondolta volna, a hírlapnak minden előfizetője megszerzendí, s felénél alig valamivel több szerzette meg. — Ha én írnék olly könyvet, mellyet szabadon hirdettetnem nem lehetne, nem mernék többnek, mint 1200—1500 példánynak elkelésére számítani; — Te 2000-re számíthatsz, szabad figyelmeztetés mellett 3000—3500-ra számíthatnál. — Ára lehetőségig olcsó legyen. — Nagy Károly 18 ívet egy pengő frton adott, s 1500 példánya hirtelen szétkapatott hirdetés nélkül. — *Széchenyi* 24 ívet tíz huszason árultatott (értem a Kelet népét) s nem ment el több 1050 példánynál; abból is 200 ajándokban. — Ha 15 ívet 1 pengő frton adhatnál, igen jó volna, de mivel a könyvárusi provisió igen sokra megy (25—30 percent), 4 huszast, legfőlebb ötöt hiszek alkalmas árnak.

2. A mintegy m²260²⁾ nemességből (papokat, főrendűeket beszámítva) hány ért latinul? — A vármegyék tisztújítási alkalmakon összeírtak összesen 136,093 szavazható nemest. Ha már minden szavazóra a populationalistica szabálya szerint 4 lelket számítunk; úgy az egész nemesség tenne 544.372 lelket. — A 136,093 szavazó nemesből a horvát és (úgynevezett) slavoniai megyékre esik 8228., Magyarországra 127.765. Ezen 127.765 férfiből, Fényes szerint latinul tud legfőlebb 13.000; én s Deákék azt gondoljuk, hogy nincs kevesebb 15.000-nél, de 20.000-et semmi esetre sem halad.

3. Mennyi lehet az összes nemesség közt magyarul

¹⁾ Szózat a magyar és szláv nemzetiség ügyében.

²⁾ Mille 260 = 260,000.

tudó? — — Az 544,372 főre menő nemességből 32,914 horvát és slavonista, 25,046 csak tótul, 20,003 oláhul, 1,666 csak németül ért, 464,705 magyar.

4. Mennyi magyarul tudó lehet a városi polgárság között? — Az 53 királyi város (t. i. Eszéket, Pécsét, Aradot, Zenget is beszámllálva) népessége 575,518. Ebből esik a horvát és slavoniai városokra 48,688, a magyarországiakra 526,830 lakos. A horvátvárosbelieknek közel harmada német. A magyarországiakból 20,000 német, 96,000 szláv, 5000 oláh, 225,830 magyar.

Ha pedig a nagyobb privilegiált városokat is, mint Nagy-Várad, Eger, Miskolcz, Kecskeméth, Pápa sat., melyek a városi nevezetet jobban megérdemlik, mint Modor, Bazin, Szent-György sat. és a szabad katonai községeket és szepességi városokat is számításunkba beveszszük, úgy összesen 126 városban 1,122.204 lakost találunk, kik közt 527.576 magyar, 310.887 szláv (t. i. a horvátokat is ide értve), 243,287 német s 40.454 oláh.

Ha talán kérdéseid irányában fekünnék azt is fölszámítani, hogy mennyire megy összesen a törvényhozásba befolyó RR. száma; e végre megjegyzem, hogy a Jász-Kunságban lakik 179.123, a Hajdu-városban 61.032 lélek, mind tiszta magyar.

5. A József császár halálakori magyar szalmatűzben s azon buzgalomban, mely akkor idegen nyelv, köntös sat. ellen csaknem dühöngött, vettek-e a tótok s horvátok részt? — Igen is ép úgy, mint a magyar vármegyék, t. i. német nyelv ellen, a latin nyelv és a magyar köntös mellett.

6. József által a német s Napoleon által a francia nyelvnek reájok erőltetését mikép tűrték? — A német ellen zajongtak, repraesentáltak, a francziát békével tűrték. — Végre

7. Utolsó kérdésedre annyit mondhatok, hogy francia kormány alatt állott a szlávántúli rész (partes transsavanae) és a tenger mellék. Jogos birtokába a francziák a pozsonyi béke által jöttek 1807-ben; de már annak előtte bírták tetteleg, azonban mikor foglalták el? meg nem mondhatom; de utánna nézetek a historiában s megírom. 1813-ban verettek ki a francziák ezen birtokukból Nugent és Verhovác által; azóta kevéssel az 1825-iki országgyűlés előttig német kormány alatt voltak; s ekkor visszakapcsolatásukig német nyelv használtatott a közigazgatásban, s nem latin.

Soos iránt megteszem a teendőket.

A *Hírlap* iránti kedvező ítéleted nekem legszebb jutalom, melyet e lélekölő, epekeverő, rabszolgai bilincsekkel küzdő — de talán nem egészen haszontalan pályán kaphatok; melyen

leghatályosb nevű barátaink részéről oly kevés tettleges segedelemmel, bár sok rokonszenvvvel, más ezer oldalról pedig tömérdek gyűlölettel, üldöztetésekkel, becstelenítésekkel találkozom. — Isten áldjon meg vigasztaló szavaidért.

H. J. — a Keleti kérdés írója, Gyurmann Adolf — szerkesztőségemnek sok talentummal bíró, de fékezhetlen, feldőlt kedélyű, magát körülményeinkbe betalálni nem tudó, s azért igen ritkán s akkor is csak nagy ráspolyozás mellett használható tagja. — Hanem igen jeles talentum.

Csertán, az Egyesülési pont írója: Zala-megyének jeles tagja, ügyvéd s táblabíró.

Egészséged állapotjáróli soraid kimondhatlanul fájdalmasan hatottak minnyájunkra, de senkire fájdalmasabban, mint én reám, a ki olly epedve nézek elibe minden szónak, melly jó egészségbeni látásod szerencséjéhez közelebb hozzon. — Irni valóm igen sok volna, de 15-ször félbeszakítottak, mig ezt megírák; — s mennem kell ülésbe, szabott órám van. — Engedd hát magamat nagybecsű barátságodba ajánlanom. Barátink ezerszer üdvözlenek. Élj boldogul. Én vagyok változhatlanul

háladatos tisztelő barátod
Kossuth Lajos.

Levelemet újra felbontom. — E pillanatban veszem December 8-ikáróli leveledet s benne *Nyilatkozatodat*, Széchenyinek perfidiával teljes irtóztatós cselekedetjére. — Perfidiának nevezem, mert kábaságnak nem nevezhetem. — Széchenyi beszédje még nyomtatásban meg nem jelent; Deák attól látszik tartani, hogy valami machinatiók történnek vele; Eötvös azt hiszi, hogy Széchenyi sokkal büszkébb, mintsem csak egy szót változtatna. — Én óhajtanám, hogy változtasson; de nem teendi. — Óhajtnám, mert nem diadal forog előttem, hanem azon kártékony hatásnak semmivé tétele, mellyet beszéde okozott (A tótok triumphálnak!!) s ezt semmi sem eszközölheti biztosabban, mintha Széchenyi azt mondaná, vagy nyomtatott beszéddel bizonyítaná, hogy nem jól fogtuk fel. De mi, fájdalom, jól fogtuk fel: egyenlőn mindnyájan, a kik ott voltak barátaink közül; s az indignatio egyenlő volt mindnyájunknál. — És két hete már, hogy a *Hírlap* 200-ik száma megjelent és Széchenyi nem szól; nem mondja, hogy rosszul fogtuk fel. Ennél a honnak most nagyobb szolgálatot nem tehetél. Hatása isteni lesz! Jövő vasárnap fog megjelenni; mert mai lapom már a censura pontján túl van.¹⁾ — A többi iránt válaszómat veended egy pár nap alatt.

¹⁾ E hely Széchenyi 1842 nov. 27-iki akadémiai megnyitó beszé-

X.

Pest. April 17. 1843.

Mélyen tisztelt barátom!

Ha élet edzett gyakorlatos bölcsességedtől nem reménylhetném, hogy helyzetemet méltánylod, kétségbe kellene esnem bocsánatod iránt, miért hogy oly ritkán írok. — De fontold meg kérlek alásan helyzetemet, — ha én csak Hirlapot írnék!; ámbár ez is elég egy ember egész életét elfoglalni; — — — de ez talán legkevesbje mindennapi foglalatosságaimnak, melyek közt a leghaszontalanabbak legtöbb időt rabolnak el. — Szerkesztő lévén, ajtómat nem zárhatom be, mert meg lehet, ajtómat zárva, olly értesítést, olly látogatást zárnék el, mellyre multhatatlanul szükségem van; — s ó Istenem, minő kín ennek kénytelenségénél fogva, az a tömérdek haszontalan látogatás, melly után sokszor pamlagra kell vetnem magamat, annyira meg vagyok kínozva; — és mennyi idővesztés! — Hirlapomnak ritkán van száma, mellyet nem éjféltájban, s reggel 4—5 órakor írok. — Aztán vármegye, egyesületek, privát dolgaim; házi bajok; betegség, Isten tudja mi minden; — megszökném ez átkozott existenciától, ha kedves jó nőmnek angyal kedélye nem vitorítna munka s kín közben. — Külföldi hirlapot van két hónapja, hogy nem olvastam. — Sőt többet mondok, nincs annyi lelkem, hogy az ipar-egyesületi Jelentést, mellyből már két ív szét van küldve, megírni tudjam. — Most privát bajaimat kipanaszlám s ez mind csak hagygyán, mert minden embernek van életterhe; — de a hon, a hon tisztelt barátom; — a szegény haza. — A Hirlapból átlátod, mi történik, miként jutánk oda, hogy csak kettő közt kellett választani: vagy hallgatni örökre a reform kérdésekkel s elveszni pulyán nemtelenül; vagy pedig olly erővel kifejteti azokat, hogy holni Uray, Eördögh, Bory, Forintos uraiméknak alkalom nyiljék a nyers tömegeket felzúdítni, s e dolgot oda vinni, hogy a nemeség, vakeszköz az ő rosszlelkűségök kezében, talán a hont is, de magát bizonyosan semmivé tegye. Ha minde jel nem csal, nagy dolgok előestéjén vagyunk; — ámbár az országgyűlésétől a kir. városok s tán egy fiumei vasut ügyén kívül keveset várok. — Ezek közt is a kir. városok iránt csak azért hiszem, hogy fog történni valami, mivel az adó elleni izgatás detournirozá a tömegek figyelmét s tán a vezérek magok sem fogják fel, mi fekszik a városok kérdésében.

Hogy Deák más megyéből követül menni nem akar, emberileg igen természetes gyöngédség, mert csak jó megyéből

---

dére vonatkozik. L. *Széchenyi és Kossuth írói harcza (Uj magyar Szemle.* 1900. jun. 380. s köv. l.) cz. értekezésemet.

mehetne, s jó megyéből jó embert kellene kiszorítania, s ezt olly szerény ember mint ő, tenni nem tudja, de midőn agitur de republica, az embernek háttérbe kell állni a polgár előtt; s én polgárilag nem látom motiválnak ellenkezését; — s attól, hogy diaetán nem lesz, nem csak azért félek, mert most nélkülözhetlen, hanem azért is, mert a politikai élet olyan, mint a folyó, nem szenved maga előtt ürt; hanem betölti azt, ha egyébbel nem, sárral, iszappal. — én félek, ha Feri *most* nem lesz a diaetán, helye jövőre is betöltve marad; sárral, iszappal talán, sőt bizonyosan, de be *lesz* töltve; s az ő munka köre aligha összeforraszthatlanul meg nem szakad. — Ez kimondhatatlan szerencsétlenség. Félek pedig maga akadályozandja, hogy Zalában a dolog hirtelen jobbra fordulna, mert csak roppant agitatioval történhetnék s ezt ő! — kivált hol személye is az érdeken van, meg nem engedi.

A Gömöri csapás is iszonyú, mellyről a holnap Hirlap viszen hírt;¹⁾ De Klauzál igen kétes állása e pillanatban javult. Hozzá van remény. — Gondolnád-e, ki az, kiről a Pesti követ választási cikkben (238 sz.) írva van: hogy a követ-ségre per planam successionem spekulált? — — — Bánfy Pál. Most rövid válaszaim következnek. Köszönöm szíves részvétedet a Széchenyiveli harcz iránt. — Magam is sajnálom, hogy némellyeket úgy írtam, a miként írtam, bár itt az ország publicuma előtt, hidd el sokat veszíték, ha kevésbbé erősen írok. — Az én helyzetem nagyon criticus; nincs ember, kinek ellensége annyi mint nekem; — de vannak barátaim is; s engem amazokkal szemközt, ezeknek irántami hitét, bizodalmát, elvhűsége kívül, csak bátorság tarthat (*így!*) fel; bátorság szemben magával az ördöggel is. — Azonban ne tarts tőle, hogy a dolog annyira megy, mint mitől tartani látszasz; — s nemcsak azért, mert annyira menni nem hagyandom, hanem mert Széchenyinek igen inpraktikus, igen korszerűtlen *téren* mozgó handabandája, egyrésről, másrésről a körülünki események roppant fontossága, mindkettőnk háttérbe szorítanak, s kivált háttérbe békaegér harczunkat. Ő most, midőn M.-Ország pillanatai olly drágák; kitér a Sopronyi, ki a Pesti, ki minden megyei gyűlés elől; s a közönség, melly csak várta, csak várta már, hogy megtudjuk, mit s miként akar a gróf: e kikerülési manoeuvrektől hidd el boszankodva fordul el.

A nőnevelőket képző intézet, hogy szükségünk egyik legfőbbike, már 6 év előtti beszélgetéseinkből meggyőződtem. — De a mikint nehéz kérdés? Én Béccsel összeköttetésben nem vagyok. — Gondolom a Hernalsi nevelőház igazgatójának

¹⁾ L. *Pesti Hirlap*, 1843. 260. l. (240. sz.)

kellene írni s kik külföldre utaznak, azoknak szívökre kötni, hogy figyelmöket ez intézetekre fordítsák. Tán jutalom kérdésül is jó volna föltenni a kérdés megoldását. — Fáy munkája jó, de csak elméleti rész, t. i. csak azt mutatja, hogy a dolog szükséges. — Én azt gondolom, financiaális tekintetben háromszoros alapra kellene fektetni az intézetet; 1. hogy bevétessenek olyak, kik fizetni képesek, mert folyton az intézetben kellene minden tanítványnak laknia, következőleg élelemmel is elláttatnia; 2. hogy adományokat szerezzünk, szegény leányzók tartására; 3. kiszabni, hogy a ki pl. 2000 p. forintot kötelez, vagy kamatját fizeti, annak joga van egy leányt neveltetni. Ez utolsó pontra nézve figyelmet főkép a magyar városokra fordítanám, Debreczen, Miskolcz, Eger, Jászberény stb. Nagyon rosszúl érteném a dolgot, ha ki nem tudnók vinni, hogy 12—15 város akadjon, melly illy alapítványt tegyen, mi szerint biztosá legyen, hogy kap leánynevelőket, kiknek most annyira érzi hiányát. — Hogy a leány nevelő intézettel egy leány gyermek nevelő minta iskolának is össze kellene köttetni, azt igen természetesen találom.

A Magyar Életképeket megrendelém, s a kijötteket küldöm. A Magyar gazdát is elküldém Kolosvárra. — Régibb számai nem kaphatók. — Kisfaludy Sándor drámáit, s Vörösmarty munkáit is küldöm. — Vörösmarty házasodik, elveszi Bajzáné öcscsét, egy 17 éves gyermeket. Quod Dii bene vortint (sic!).

Wodianer gondolom írt a kölcsön iránt; — itt abból semmi sem lesz romlás nélkül. Én írtam iránta Amsterdámba. Ha választ kapok, tudósítalak.

A crimin. választmány munkálata még sajtó alatt van. Még nem kaphatni, de gondolom Május elején kapható lesz. Cserepest én nem ismerem, de tudakozódtam iránta, igen becsületes embernek hallom; és ügyesnek is.

Szláv mozgalmi adataimat Május 10-ikéig óhajtanám kapni, ha más alkalom nem lesz, diligence-on is.

Stocklassa főhadnagy, egykori őrünk, egy kimondhatatlanul kesergő s a kétségbeeséssel határos hangon írott levélben szólított fel, adjak neki 300 p. forintot kölcsön; — nem volt, de össze csináltam, s elküldém neki, — egy hét múlva levelet ír, hogy még 800 pfrtra van szüksége; — élete, mindene, becsülete függ e pénz megkapásától; hogy Bécsből reményile, azért nem írá nekem az egészet; de most minden reménynek vége. — Én tudom, hogy mielőtt Pestről a Váczi növendékház nevelőjévé commandiroztaték, itt Pesten kiraboltatott, — innen zavart állapotja; mi annyival fenyegetőbb, minthogy minden órán kapitányságot vár s akkor elviszik Váczról, és — — —

Én örömet segítenék rajta, de Isten látja lelkemet, 800 garasom sincs, mit számtól elvehetnék, a 300 pfértot is megsinlem egész éven át. — Így hát mit tegyek? Ezeket egész titokban írom; mert titoktartást Istenre is kért.

Reménylhetjük-e igazán, hogy láthatunk a jövő tavasszal? Kaptál-e Regalist? Ha igen, disponáltál-e már vele? Az Isten áldjon kedves mélyen tisztelt barátom. Tartsd meg nekem nagybecsű jóvoltodat,

tisztelő barátod
Kossuth.

XI.

Pozsony, Május 21-én 843.

Tisztelt barátom!

Május 9-kérőli leveled későcske érkezék kezeim közé, mert Pestről Pozsonyba kellett vissza küldetnie. Én itt vagyok, nem a végett, hogy állandóan itt maradjak, mert sokkal jobban ismerem az emberek gyarló hiúságát, mintsem kedvem lehetne ellenségeimnek alkalmat szolgáltatni, hogy barátaim gyengébbjeinek füleit tele beszélgessék azzal, mikint én azért jöttem fel, hogy Isten tudja minő befolyást gyakoroljak; — míg a felpaskolt hiúság igazán elhinné s idegenkedés lenne belőle, hanem feljöttem azért, mivel a mi igen igen gondos kormányunk országgyűlésig reá nem ért magát elhatározni, hogy mit csinálанд a sajtóval az országgyűlési dolgokra nézve? s így nem tudván, mi lesz a dologból, fel kelle jönnöm, hogy magam intézhessem a dolgot, mikint a körülmények kívánandják. Tegnap előtt, a mint hallom, azon resultatumra vergődött a kormány tanács, mikint igen éles visszalépést tenni nem lehet. De hát az országgyűlésről a hirlapokban valamit engedni kell, talán a debattokat is, hanem név nélkül, és modo narrativo; 's hogy itt neveznek a kir. tábla tagjai közül egy Censort — talán Zarkát — a hirlapokbani orsz. tudósítások bírálatára. — Meglátjuk. Én még két hétig mindenesetre itt maradok. — Izraelben zavarodás van. Nagynak képzelém a hiányt, melyet Deák itt nemléte okoz; de illyennek, minőnek tapasztalom, még sem képzelém.

Nem parancsolod-e, hogy vagy az Országgy. irományokat, — vagy a RR. 's fő RR. naplóját (mindkettőt Hajnik & Co által gyorsírás segélyével szerkesztendő) vagy Záborszky Alajosnak (kit talán ismersz Somogyból) »ad normam quondam meorum« megkezdett s évnegyedenként 24 pférttal megrendelhető országgy. tudósításai iránt számodra rendeltet tegyek. — Méltóztassál velem parancsolni.

»Szózatodért«¹⁾ áldjon meg a Magyarok Istene . . . — soha jobban, soha jobbkor, soha jobb ügyben. — S ez a nyugalom, mellyben írva van, mi kimondhatlan erő kell ahhoz, hogy annyi szenvedések közt olly nyugodt légy.

Becsés leveledet a mi illeti. A nevelőintézetet a mi illeti: egy hatalmas felszólítás általad a Hirlapban; egy provisorium Committee, melly e végre alakulván, a városokat külön levelekben is felszólítsa; azon feltétel, hogy a tőkét letenni nem kell, s azon jog, hogy minden alapító küldhet egy tanítványt, — gondolom 12—15 városnál eszközölhetné 500 váltó forintot (mert gondolom illyet értesz) fizetésnek — tehát 4000 pforintos tőkének megalapítását; kivált ha a commissio hölgyeket ügyekeznek érdekbe vonni. Batthyányi Lajosné és Károlyi Györgyné igen igen lelkes derék asszonyok, — nagyon csudálkozom, hogy György gróf illy lelkes asszony mellett ilyen mint a millyen.

Stocklassa iránt a segítségre más módot nem látok, mint azt, ha talán Wodianernál jót állanál (a jótállás terhének felét elvállalom), hogy adna neki 800 frtot kölcsön havonként 10 pfrtos törlesztésre. Ezt havi díjából megteheti, meg is teszi, s minket csak azon veszély érhetne, ha Stocklassa hamarabb megtalálna halni, mint adóssága lejárna, — igaz kell reá vagy 8—9 év.

A megyei eseményekről ígért dolgozatodat szívszakadva várom. — Legyen bármi sok, a Hirlapban helyt fog találni. — Ha még el nem indítád, kérlek május végeig csak ide utasítsd. — Lakom: Sétatér 750.

A táblabírák állapota nálunk Magyarhonban nem olly hivatalos színű mint nálatok Erdélyiekül. Vizsgálatról szó sincs. Ellenben minden, ki táblabíróvá neveztetik, leteszi a birói esküt, s ez által qualificálva van törvényszéki bírónak, s mint ollyas, kiküldetésekbeni részesülésre, mellyek birói eljárással összekötvék. — Különben esketéseket soha sem tehet, ha csak egy vagy más nyomósabb ügy vizsgálatára egész választmány nincs kiküldve, mellynek tagjai táblabírák is; — de kiküldés nélkül maga esketést soha sem tehet; admonitiókat semmiféle formában s alakban és semmiféle esetben; coramizálást tehet, mert azt mindenki teheti, mert a coramizans csak tanu szerepet játszik, ha csak specialisan kiküldve nincs, ekkor eljárása hitelessé válik, de nem a táblabíróság, hanem a kiküldetés következtében. Szóval nállunk a táblabíróság nem hivatal, hanem képesség arra, hogy törvény-

¹⁾ Wesselényi: *Szózat a magyar és szláv nemzetiség ügyében.* Lipcse, 1843.

székekben, uriszékeken sat. biráskodhassék, ha kiküldetik vagy meghívatik.

Szabolcsban Eördögh első diadalán legtöbbet segített a Mándoki Gróf Forgách: a hatalmas dynasztia; — és Ibrányi s egy két Kállay, de főkép Péchy László, mert ő volt designálva követül az Eördögh részről.

Szegény Lovassy Laczi orvosoltatásának költségéből már kifogytam; a fél évre, mely Május 1-őjén kezdődik s mikoron 400 pfrtot kelle letenni, már csak jótállásom pótolá a készpénzt. — Ha Deák itt volna, nem volna baj. Neki egy szava egybe teremté az 1500 pfrtot, mit eddig Laczi előleges utazására, kikészítésére s egy esztendei orvoslására s ruházatára költöttünk. — Nem irhatnál egy közbevető szót Batthyányi vagy Károlynénak? — még annyi pénzem van, mennyi esztendei ruházatára, s aprólékos költségeire kell; de Polyának 800 pfrt jár egy évre — ezt kellene összecsinálnunk. Szegénynek állapota hol javul, hol hanyatlik. De azt gondolom, még egy év csak kell, hogy az ember lelkiismerete nyugodt lehessen, mikint mindent megkisértettünk a feldult szellemet újjá teremteni. 'S aztán? — — Aztán talán keresünk helyet valahol falun, hol évenként 200 pftért eltartsák, míg itt legalább is 1000 pft kell. — Magának minden vagyona nem fog tenni többet 2000 pftnél, ha — a sok orphanalis küldöttségek ezt is fel nem emésztik, s Zsombory és Péchy tabuláris pörök kis birtokukat el nem veszteté. — — Istenem beh sok gond, mindenfelé.

Mikor oh! mikor szoríthatom már férfi jobbodat? — Tisztellek meleg barátsággal, s hazafiui rokonszenvvel

hálásan tisztelő barátod

Kossuth.

A propositiokat még is csak elküldöm. — Látni fogod, hogy in thesi kiírták a P. Hirlap ¹/₈ részét. Hiszem azonban, a RR. ismerni fogják kötelességöket, s az Adresse első nunciúmával aligha meg nem leszesz elégedve. — Itt minden ember haladásról beszél. Nádor óvatosan, — cancellár kimondja, hogy az idő int s a körülmények szükségével alkudni kell. Papszónok a hány van, mind borzasztóan halad; personalis az időszaki sajtó hatását beköszöntő beszédében kiemeli, a gyanúsításokat polgári vétekké bélyegzi, s kivallja, hogy a szabadság köre még kikerekítve nincs — sat. sat. — Én pedig? — — nekem eszembe jut a tyuk, mely sokat kotkodácsolva keveset tojik. — De nekem, de politikai rokonelvű polgártársainknak utasítások, választások, propositiok minden, minden roppant diadal. — Kell-e több annál, minthogy az embernek

még ellenei is kénytelenek eszméit, szavait elkölcsönözni. — Az idő hatalma kimondhatatlan. Az eredmény iránt azonban többet aggodom, mintsem reménylek. — Meglássuk.

XII.

Pozsony. Május 26-k. 1843.

Tisztelt barátom!

A megyei kicsapongások iránti becses értekezésedet ¹⁾ Pestről visszaküldve, s így egy kissé késleltetve kaptam. — Reménylem kegyességedtől, meg fogod nekem engedni, hogy mivel — fájdalom — a távolban némelly körülményekről s a pártok tacticájáról s czélzatairól személyes tapasztalásban nem részesülhetsz, némellyek iránt, mennyire időm engedi — egy két kis felvilágosítással szolgálhassak.

A jövő vasárnapi Hírlapban mégis nagy nehezen utnak indulhatandó országgyűlési közlésből bővebben méltóztatandasz átlátni, mikint a megyei kicsapongások megzabolázása a kormány által propositioba tétetett; azon kormány által, melly azoknak fékezésére legkisebb lépést sem tőn, még csak annyit sem, hogy például Babarczynak, ki a Helytartó Tanácsnál titoknok, ne adott volna nyolcz héti szabadságot a végett, hogy a csongrádi nemességet, Klauzál s a benne személyesített elvek ellen, a vesztegetésnek s lélekvásárlásnak minden nemeivel felzaklathassa; ugy, hogy a győzelem egész a végperczig ott is kétségessé lenne s a választás és követ-utasítás dicsőséges kimenetelét, csak a csongrádi köznemességnek igazán példátlan józansága, s lélek szilárdsága eszközölhetné.

Elég, hogy a propositiókban a dolog tanácskozássra van kitűzve; és miután — a mint nem kétlem, Te is ekként ítélsz — a megyei szerkezetnek *rendszeres* coordinatiója nemcsak most nem korszerű feladat; de mindaddig nem is lesz, míg a szükséges előzmények törvényhozás útján is kivive nem lesznek, miszerint a coordinatio nem a nemességi qualificatio szűk basisán, hanem a népnek polgári jogokban részesítésén építhetessék, s ekként képviseleti rendszerré alakíthatassék; miután mondom ez ekkint van, az oppositóra, vagyis helyesebben a liberalis fractiora egy kimondhatatlanul nehéz feladat várakozik. — Mert ha talán a proponált tárgyban törvényt alkotnia nem lehetne, mivelhogy olly törvényt, melly nemcsak a kicsapongásokat büntesse, hanem azoknak *minden részről* indító okait is feltárja s megszüntesse, nem alkothatna; ekkor a kor-

¹⁾ Megjelent *Nemzeti kórállapot* cz. a. *Pesti Hírlap* 256—261. sz. E cikkről ebben s a köv. levélben bőven lesz szó.

mánypárt által a rend ellenségének fog kikiáltatni, s az ész és minden jó gondolkozásnak előtt depopularisáltatni; ha pedig ellenkezőképen cselekszik, a köznemesség személyes jogai ellenségének fog kikiáltatni s az előtt, mellynek a választás kezében van, depopularizáltatván — Zala példája szerint is — a reformok iránti intézkedés teréről ép a köznemesség, s azoknak rossz lelkü vezetői által le fog szoríttatni, s így honunk jövője egészen a másik párt kezébe kerülhet.

E nehéz helyzetben én s barátaim úgy vélekedünk, hogy a legfőbb feladat *rendet* akarni a nélkül, hogy ezen akarattól, azoknak kiktől a követek függenek, rokonszenve elforduljon és a nélkül, hogy maga az institutio depopularizáltassék.

Mert igen jól tudod tisztelt barátom, hogy a nemesség még most minden mindenben — még csak a kir. városok alkotmányos állása sincsen legalisálva; még nincs semmi elem a nemességen kívül, melly által csak más elemnek is behozatalát eszközölhetnők; miért is úgy látszik, nem tanácsos a kérdést akkint állítani, hogy attól a nemesség szükségesképen elforduljon, mert ugy most még egyedüli hatalma, nemcsak a kérdés kivitele ellen, hanem ellenünk, felekezetünk ellen, és minden olly elemnek behozatala ellen forduland, melly idővel a szabadságnak renddeli párosításában hathatós gyámolúl szolgálhatna. — Ez pedig annál nagyobb tekintetet érdemel, minél bizonyosabban mondhatom, hogy az olygarchia; a középrendnek, melly értelmiségénél s képzettségénél fogva is, a Tiedhez hasonló néhány magasztos polgár jellemén kívül, a liberalis-musnak egyedüli vehiculum; az olygarchia mondom ennek természetes ellensége lévén, már is azzal agitál a köznemesség közt, hogy a mi pártunk öt személyes jogaiból ki akarja vetkeztetni, már is jelentek meg a Világban, Nemzeti ujságban, sőt Jelenkorban is cikkek, mellyek pártunkat azzal gyanusítják, hogy mi a köznemességet csak féktelen, szilaj csordának tekintjük; és hidd el, vannak s naponkint sűrűbben lesznek emberek, kik még azzal is gyanusítandnak, hogy mi csak azért festjük a megyei kicsapongásokat illy irtózatossáknak, miszerint a megyei institutiot depopulárizáljuk s olly állapotot idézzünk elé, mellynek következése legyen, hogy minden rend-barát magát inkább kegyre kényre a kormány karjaiba vesse. — Míg a dolgot csak mint gyanusítást tekintjük, nem nyomhat semmit — mert az ember önlelkébe néz, és néz múltjába, tetteibe, szenvedéseibe; s nemes önérzettel veti meg az alávalók ármánykodását; — de ha azt nézzük, hogy hatásunkat el ne veszítsük azon téren, mellynek hozzájárulása reform czélaink kivitelében nélkülözhetlen; s mellynél minden izgatások ellenére is még ki tudtuk vívni, hogy az utasítások s választások

liberalis szellemben ütöttek ki; s hogy maga a kormány mind diplomaticus beszédeiben, mind propositioiban viszhangjává lenni kényszerült azon elveknek, mellyekért vívtunk, túrtunk, tettünk és szenvedtünk: — ekkor ha csak magunkat egészen hatástalanokká tenni, s a hatalmat, mely még elveinknél fogva kezeinkben van, elleneink kezére játszani nem akarjuk, gondolnám, nagyon vigyáznunk kell, hogy magunk fegyverével ne verjenek meg rossz akaróink.

Többet nem irok, hanem csak arra kérlek alázatosan, méltóztassál e körülményeket megfontolni: nevezetesen hogy a kicsapongások tárgya propositióban van, hogy ennek következtében az épen most e napokban és hetekben közgyűléseken vitatás tárgya lesz; hogy ezekben a köznemesség részt veszen; hogy ha mindent nem, legalább igen sokat előkészítünk, de kivive még semmi sincs, s kivinni most még, a nemesség nélkül nem is lehet; hogy kimondhatatlan kell vigyáznunk, nehogy az agitatio a kir. városok iránti sympáthiánk ellen forduljon; s így folytassák *(mint már megkezdék)* az izgatást: »im meg akartak adóztatni, s mivel ti nem áldoztátok fel alkotmányos szabadságtokat, most személyes jogaitokat akarják megszorítani s mivel félnek, hogy magatok nem lesztek eléggé kábák jogaitokról lemondani, a kir. városoknak akarnak voksokat adni, hogy azoknak segítségével megadóztathassanak, s személyes jogaitokat elvehessék;« — végre hogy a kormány most is mindent elkövet azon elvnek elfogadást és hitelt szerezni, hogy a *megyékkel* a közigazgatás lehetetlen; s ő el nem mulasztaná, minden szavunkat, mellyet félremagyarázhatna e célra s a vármegyék ellen authoritásul idézni sat., s ha e körülményeket megfontolád, méltóztassál nekem megírni, tanácsosnak tartod-e a megyei kicsapongások kérdését, most azon szempontból venni discussio alá; (s pedig *most*, épen *most*, midőn azok a megyei köztanácskozások szőnyegén forognak) hogy a nemesség *tömege eszeveszett csoport*, hogy *a nagyszámnak választásokba, s köztanácskozásokba befolyása vétkes, káros, botránysos képtelenség*; hogy *a dolog jobban volna, ha minden választás a kormány kezében volna, mint hogy a buta tömegnél van* sat.; mondom tanácsos-e a thesist így állítani, mintha csak anarchia és absolutismus közt kellene választanunk? s reménylhető-e, hogy illy argumentatio fonalán; a közrend érdekében annyira kívánatos törvények alkotásába azon nemesség bele egyezzek, melly illy szinekkel állíttatik elé, s mellynek még is beleegyezése nélkülözhetlen??

És méltóztassál becses értekezésed első részét megolvasni, s ha bölcs ítéleted szerint ez megolvasva, ama körülményeket pedig megfontolva, azt mondod, hogy nem csak tanácsos, hanem

így s egyenesen így tanácsos, én többet bizván mindég belátásodba mint bárkiébe: cikkedet azonnal a Hirlapba iktatom; — csak annyit írdál »*megfontolám s kívánom, hogy add*«; de ha talán az érintett körülmények némi figyelmedet érdemelnék, kegyes leszesz kétségtelenül engem tudósítani, nem tartandod-e jónak a dolgot akkint módosítani, hogy a rossz akaratnak alkalom ne nyujtassék, olly balmagyarázatokra, miszerint akár a kormány fegyverül használhassa a megyei municipiumok ellen, akár pedig az olygarchia, melly a hol haszna kívánta, még soha és sehol el nem mulasztá a népsöpredékkal kezét fogni, olly szint adjon neki, mintha mi e hibákat nem kicsapongásoknak néznők, hanem a tömegek joggal bírása betegtypusának tekintendők. — Parancsodat elvárom és kérem buzgón, őszintén. A szabadság mellett első a rend érdeke, mert hiszen e nélkül amaz sincsen, s a rendnek érdekében hatályosb, hatalmasb szó nem emelkedhetik, mintha *Te* épen csak *Te* szólsz. De ép azért kötelességemnek tartám, azon adatokat veled közleni, hogy bölcsességed szerint megítélhessed, mikint kell ez alkalmat használnod, hogy felszólamlásod minnél több sikert eszközölhessen.

Áldjon meg az isteni gondviselés,

tisztelő hálás barátod
Kossuth.

Én még 10 napig mulatok itt, aztán elintéztvén hirlapom dolgait, vissza megyek Pestre.

Közli: FERENCZI ZOLTÁN.

A LIPTÓI ÉS TURÓCZI REGISTRUM.

— MÁSODIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

V.

REGISTRUM DE THURUCH.¹⁾

(Bevezetés.)

(1. a. oldal.)

Nos comes Emericus Bubek, iudex curie serenissimi principis domini. Sigismundi, dei gratia regis Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. marchionisque Brandenburgensis, etc. ac inter ceteros honores comes Liptoviensis, notum facimus universis presens scriptum inspecturis, quod cum celsitudo ipsius domini nostri regis pululata multiplicatione maleficorum, ac pravorum et iniquorum actuum Johannis litterati maledicte memorie, pridem pro suis subsequentibus factis malitiosis, iuxta suum demeritum per nostrum vicecomitem et iudices nobilium in presentia nobilium et alterius status hominum dicti comitatus Liptoviensis supplicio ignis incendii condempnati, in cuius videlicet domo et scrinio nuper multa falsa sigilla, littere nequitiose et registra inventa fuerant et reperte, prefatoque domino nostro regi ac prelatis et baronibus suis ad Budam extiterant apportata et exhibite, per ipsosque dominum nostrum regem, prelatos et barones suos stupenda ammiratione revisa et perlegi facte, sub eorundem sigillis inclusa nostris manibus ad conservandum et ad dictum comitatum de Turoch deferendum, et subscripto modo coram universitate nobilium exponendum et promulgandum erant tradita et assignate, prelatorum et baronum suorum maturo consilio prehabito, pro exterminatione huiusmodi erroris et periculi, quod iuribus eiusdem domini nostri regis ac memoratorum nobilium dicti comitatus de Turoch et aliorum regni possessionatorum hominum ex premissis evenisset et posset evenire in futurum, nos ad con-

---

¹⁾ Kelte: 1391. szept. 27. (Ld. a Bevezetés végét.)

gregationem generalem universitati nobilium predicti comitatus de Turoch celebrandam, sua regia auctoritate suffultum destinasset, committendo et precipiendo firmissimo regio sub edicto memoratis nobilibus dicti comitatus. ut iidem unanimiter ad ipsam congregationem nostram celebrandam confluere, iuratosque assessores more solito preficere et universos nocivos homines extradare, ac in omnibus signanter superius latius explicatis iudicio et iudicatu nostro parere et reverenter obedire, ac universa eorum litteralia instrumenta super iuribus eorum possessionariis ac libertatibus quoquomodo actenus (*így*) emanata. pro tollenda premissa ambiguitate per nos sagaciter revidenda, in sigillis et scripturis sumpme examinanda plenarie et indilate nobis afferre et apportare, recepturi quid iuris ratio exigit et requirit; iustos tamen non offendere et pravos non defendere de[bere]nt, [neque teneren]tur. Volensque et litteris suis mediantibus nobis firmiter precipiens idem dominus noster rex, ut possessiones illorum, qui fortassis ex ipsis nobilibus sua litteralia instrumenta nobis afferre et exhibere recus[arent, aut] rei et culpabiles palam in hiis reperti fierent, confestim pro sua tenerentur (*így*: teneremur *helyett*) maiestate occu[pere] et per[hempniter] eisdem tribuere et conferre suis regiis fidelibus, quibus maleremus (*így*), plena regia (*így* regie h.) auctoritatis potestate, nobis in hac parte attributa. Nosque ex ipso speciali et litteratorio regio edicto, feria quarta proxima ante festum beati Michaelis archangeli, in villa Zenthmarthon vocata universitati nobilium dicti comitatus de Thwroch congregationem celebrassemus generalem, et in ipsa congregatione nostra generali inter omnia alia regalia mandata prescripta. universa litteralia instrumenta predictorum nobilium dicti comitatus de Thwroch coram nobis singillatim per eosdem afferri et exhiberi petivissemus.¹⁾

1391. szept. 27.

(1. §.) *Super possessione Ochklehotaya.*

Tandem Thomas, filius Herchud exhibuit nobis quasdam quinque litteras; duas ²⁾ videlicet domini Georgii Bubek, pridem magistri tavarnicorum reginalium, unam privilegialem et aliam patentem, ambas feria quarta proxima post festum epiphanie domini, in anno eiusdem M^o CCC^{mo} nonagesimo, super concambiali donatione curusdam terre Ochklehotaya vocate, per ipsum dominum Georgium Bubek, tunc comitem Liptoviensem et de

1390. jan. 12.

¹⁾ Ezen bevezetést *Fejér*, a Cod. Dipl. X. 1. 725. 1. egész terjedelemben közli.

²⁾ Az eredetiben e szó elmosódván, idegen kéztől utánaírva.

Thwroch, in concambium scultetie videlicet libere ville regalis Bela vocate, quam prius idem Thomas, filius Herchud tenuisset et conservasset, eidem Thome, cum suis omnibus utilitatibus titulo nobilitatis date et collate emanatas. Tertiam domini nostri Sigismundi regis, super confirmatione prescripte donationis concambialis, per predictum dominum con[dam] Georgium Bubek premissis modo facte et nova donatione concambiali prescripte terre Ochklhotaya vocate, memorato Thome, filio Herchud per ipsum dominum nostrum regem titulo sincere nobilitatis perpetuo facta, Bude, tertio die festi inventionis sancte crucis, in dicto anno domini M^o CCC^{mo} nonagesimo, sub secreto suo sigillo patenter confectam. Quartam vero et quintam conventus de Thwroch, unam feria tertia proxima post festum assensionis d[omini], super legitima statutione predictae terre Ochklehotaya, et aliam in festo beati Bartholomei apostoli, super erectione metarum dicte terre, ambas in predicto anno privilegialiter exortas; veras et legitime emanatas, asserens plures facto in premissis se non habere.

(1. b. oldal.)

(2. §.) *Super possessione Zabor.*

Item Johannes, filius Pauli de Zabor exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam domini Bele, olim regis Hungarie privilegialem, super confirmatione et remissione cuiusdam terre olmi (*így*: olim helyett) Kossuth et Wayozlo pro eisdem per ipsum dominum Belam regem factis ac metarum eiusdem erectione, anno domini M^{mo} 1) ducentesimo sexagesimo tertio, regni autem sui anno vigesimo octavo privilegialiter emanatam; et aliam comitis Jacobi de Scepus, olim similiter iudicis curie regie, in villa Mayos, secundo die congregationis eiusdem generalis in dicto comitatu de Thwroch, in festo beati Laurentii martiris, anno domini M^o CCC^{mo} septuagesimo quarto celebrate exortam, in qua idem comes Jacobus Dragul, vicecomiti dicti comitatus de Thuroch scribendo amicitiam eiusdem requisivisse (*így*) ac eidem auctoritate regia commisisse (*így*), ut Johannem, filium Pauli de Zabor, Nicolaum, Stephanum et Ladislaum, fratres eiusdem ac Johannem filium Thome de eadem, quorum litteralia instrumenta super dicta possessione Zabor, sub pendentis sigillo olim domini Bele regis confecta haberi vidisset et in registro ipsius domini nostri regis eadem instrumenta acceptata et approbata fore conspexisset, in eadem possessione eorum absque ulla novitate conservaret, et si quas intra metas possessionis ipsorum occu-

Zsigmond kir.
korabeli regis-
trum.

1) CC^{mo}: *kitörölve*.

passet, eisdem resignare deberet; que littere vere et iuste fore cernebantur.

(3. §.) *Super possessione Jezen.*

Item Petrus, filius Johannis et Johannes, filius Michk de Jezen, exhibuerunt nobis quoddam privilegium domini Ladislai regis, super perpetuali collatione eiusdem terre Jezen vocate in comitatu de Thuroch existentis, per eundem dominum Ladislaum regem Michaeli, Petro et Stephano, filiis Mathie, pro eorum fidelitatibus sub metis in eisdem conscriptis perpetuo date, anno domini M^o CC^{mo} 1) septuagesimo quarto, regni autem sui anno secundo emanatum, verum et iustum, asserens plures (*így!*) preter litteras confirmatorias eiusdem domini Ladislai regis non habere.

1274. aug. 6.
előtt.

(4. §.) *Super possessione Wyfalu.*

Item Dominicus, filius Karuli de Wyfalu exhibuit nobis quoddam privilegium domini Ladislai regis, super donatione et legitima statutione ac metarum erectione terre Wyfalu vocate in comitatu de Thuroch existentis, per ipsum dominum Ladislaum regem Muryn, filio Gregorii factis, anno domini M^o CC^{mo} 2) septuagesimo secundo, regni autem sui anno primo confectum, asserens plura non habere.

1272.

(5. §.) *Super possessione Mossovech conditionali.*

Item Johannes, filius Jacobi de Mosovech, 3) exhibuit nobis quoddam privilegium domini Bele regis, anno domini M^o ducentesimo sexagesimo 4) nono, regni autem sui anno vigesimo quarto emanatum, continens in se confirmative de verbo ad verbum litteras comitis Michaelis de Zolum et de Scepus, super quadam concordia, seu conventionione inter Dochyk Urbanum, Salman et Michaellem ab una ac Wask, Mylech et Jank parte ab altera, in facto divisionis terre ipsorum ad duo et dimidium aratrorum sufficientis confectas, 5) verum et iustum, asserens plura non habere.

1259. okt. 14.
előtt.

1258—59.

(6. §.) *Super terra Othmar conditionali.*

Item Andreas, filius Johannis, exhibuit nobis privilegium domini Bele regis, anno 6) ab incarnatione domini M^o ducen-

1258. júl. 28.

1) Előbb CCC^{mo} állott, egy C kivakarva.

2) Előbb CCC^{mo} volt, az utolsó C kivakarva.

3) Az M betű elmosódván XVIII. századi kéztől utánairva.

4) *Igy*: quinquagesimo h.

5) Előbb constatis állott, *kitörölve*.

6) domini: *kipontozva*.

tesimo quinquagesimo octavo, quinto Kalendas Augusti, regni autem sui anno vigesimo tertio emanatum, in quo continebatur, quod idem dominus Bela rex Paulo, filio Banana et Ladislao, filio Wahod, filiis iobagionum de Thuroch, ad terram eorum unius aratri, que prius ad usum eorum non suffecisset, terram similiter unius aratri penes eandem priorem terram eorum existentem perpetuo contulisset, ita tamen, quod sicut populi de Thuroch sic et ipsi de singulis sex mansionibus unum armatum ad suum regium exercitum mittere tenerentur; mete autem ipsarum terrarum duorum aratrorum in eodem continentur; verum et

(2. a. oldal.)

et (*így*) iustum, asserens plura non habere.

(7. §.) *Super eadem terra conditionali alio nomine Sernovicha.*

Item Paulus, filius Andree et Andreas, filius Myko, Stephanus, filius Martini, Nicolaus, filius Johannis, in suis et aliorum fratrum ipsorum personis exhibuerunt nobis quasdam tres litteras; unam de domino Bela rege loquente sub quodam fracto et corrupto sigillo anulari rubeo cere inpresso consignatam, in festo beati Sixti pape, anno domini M^o ducentesimo sexagesimo sexto emanatam, in qua continebatur, quod idem dominus Bela rex, sicut in suo registro dudum confecto invenisset contineri, Paulum, filium Burene et Ladislaum, Gregorium, Itimerium et Benedictum, filios Wahud fuisse et esse veros nobiles filios iobagionum, ita eosdem in eadem libertate cum filiis suis reliquisset perpetuo duraturos, terram duorum aratrorum Sernovicha vocatam mensurando, sub certis metis fecisset assignari sub conditione in eadem expressa; aliam autem conventus de Thuroch privilegialem, anno domini M^o CC^{mo} nonagesimo quarto confectam, continentem, quod Ladislaus, filius Vahud cum filiis suis Dominico, Tyka, Thoma Wayzlao et Iwanka ab una parte, Nedelich et Lodomerius, filii Gregorii ac Teodorus, filius Itimerii ab altera, coram ipso conventu constituti idem Ladislaus dixisset, quod cum per Gregorium et Itimerium, fratres suos super possessione ipsorum ad accipiendum privilegium Bele regis fuisset transmissus, *tunc volens pro redemptione dicti privilegii minus pretium solvere, nomina eorundem Gregorii et Itimerii fratrum suorum obmittens se ipsum in dicto privilegio fecisset nominari*; igitur per ipsos fratres suos ordine iudiciario fuisset coactus litteras eiusdem conventus eisdem Nedelich, Lodomerio et Teodorio conferens eosdem equaliter secum fore participes in dicta possessione affirmasset, et eandem possessionem inter

1266. aug. 6.

IV. Béla kir.
korabeli regi-
strum.

1294.

se modo et ordine in eisdem litteris declarato divisissent; tertiam vero eiusdem conventus de Turoch feria sexta proxima ante dominicam letare, anno domini M^o CCC^{mo} sexagesimo sexto privilegialiter confectam, pretactas priores litteras predicti conventus transscribentes (*így*), asserentes plures (*így!*) non habere; veras et iustas. 1366. márcz. 13.

(8. §.) *Super Jordan conditionali.*

Item Georgius, filius Tenk, exhibuit nobis privilegium domini Bele regis, super collatione terre trium aratorum de villa Jordan, in comitatu de Turoch existenti, per ipsum dominum Belam regem Thoma, Mastia ¹⁾ et Bena, filiis iobagionum regalium, sub servitutis conditione perpetuo date, anno dominice incarnationis M^o CC^{mo} quadragesimo nono, octavo Idus May, regni autem sui anno decimo quarto exortum; verum et iustum, asserens plures (*így!*) non habere. 1249. máj. 8.

(9. §.) *Super terra duorum aratorum de Jordan conditionali.*

Item Andreas, filius Iwanka, exhibuit nobis privilegium domini Bele regis, super donatione terre duorum aratorum de terra Jordan Iwanche calvo, filio iobagionum regalium de Turoch, per ipsum dominum Belam regem sub dicta conditione date, anno domini M^o CC^{mo} sexagesimo secundo, sexto Kalendas Novembris, regni autem sui anno vigesimo octavo emanatum; verum et iustum, asserens plura non habere. 1262. okt. 27.

(10. §.) *Super possessione Ruthk.*

Item Ladislaus, et Georgius ac Michael dicti Fees de Ruthk, exhibuerunt nobis quasdam sex litteras; unam domini Ladislai, olmi ²⁾ regis Hungarie, super restitutione et resignatione cuiusdam terre Ruthk vocate, per ipsum dominum Ladislaum regem Stark, Paulo et Nicolao, Dechk, Bogomel, Hana, Jacobo, Iwan, Myko, Chama, Malicha, Wythk, Bench, Nemechlen, Liptow et Duink facta, in octavis festi beati Jacobi apostoli, anno domini M^o CC^{mo} octuagesimo quinto patenter emanatam; aliam domini Karuli, olim similiter regis Hungarie, similiter super restitutione predictae terre Ruthk vocate, per eundem dominum Karulum regem Lorando, Ortoni et Johanni eorundemque cognatis et proximis, quibus convenit, facta in festo beati Luce ewangeliste, anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo confectam; tertiam domini Lodovici, 1285. aug. 1. 1340. okt. 18.

¹⁾ *Igy* Mathia h.

²⁾ *Igy*: olim helyett.

1369. pridem piissimi regis Hungarie, anno domini M^o CCC^{mo} sexagesimo nono privilegialiter confectam, pretactas litteras domini Karuli regis patentes transscribentes et confirmantes;
(2. b. old.)
1387. quartam capituli ecclesie Strigoniensis, anno domini M^o CCC^{mo} octuagesimo septimo exortam, tenorem prescriptarum litterarum ipsius domini Ladislai regis patentium in se transscriptive continentem; quintam vero et sextam comitis Stephani Bubek, olmi¹⁾ similiter iudicis curie regie, privilegiales super adjudicatione dicte possessionis Ruthk vocate, ambas sub uno sensu²⁾ verborum sedecimo die octavarum festi beati Michaelis archangeli, anno domini M^o CCC^{mo} sexagesimo exortas; veras et iustas, asserentes plures (*így!*) non habere.
1360. okt. 21.
1360. okt. 21.

(11. §.) *Super possessione Zaturcha.*

- Item David, filius Pauli de Zenthpetur, exhibuit nobis quasdam sex litteras; duas videlicet olmi (*így*) domini Bele regis Hungarie, unam super constitutione iobagionum regalium, super donatione terre octo aratorum, per ipsum dominum Belam regem Mechk, Ztremen, Morthon et Drazmel,³⁾ filii Uzda facta, anno domini M^o CC^{mo} quinquagesimo quinto. quartodecimo Kalendas Novenbris (*így*), regni autem sui anno vigesimo emanatam, metas eiusdem terre in se continentem; et aliam eiusdem domini Bele regis, super confirmatione libertatis Martini, Stremen et Drazmel, filiorum Uzda et Mechk, filii Mechk de Turoch, per ipsum dominum Belam regem eomodo, ut unus ex ipsis ad expeditionem regiam, dum fieri contingeret secum deberet proficisci (*így*), facta anno domini M^o CC^{mo} sexagesimo tertio, quarto Kalendas Septembris, regni autem sui anno vigesimo secundo; tertiam domini Stephani, olmi (*így*) similiter regis Hungarie, super assignatione cuiusdam particule silve iuxta Molley, Vruthk et Precopa existentis, per ipsum dominum Belam regem comiti Martini extirpare concessa, anno domini M^o CC^{mo} septuagesimo primo patenter exortam; quartam domini Lodovici, pridem piissimi regis Hungarie, super exemptione de servitiis, que David, filius Pauli de Vendegh, Anthonius, Johannes, Ladislaus, Matheus et Jacobus uterini, item filii Thome, Petrus, filius Martini. Petrus, filius Michael, Nicolaus, Bregath, Demetrius, Jacobus, filii Mathei, patruelles fratres eiusdem de terra seu possessione
1255. okt. 19.
1263. aug. 29.
- 1271.

¹⁾ *Igy*: olim helyett.

²⁾ et forma: kipontozva.

³⁾ Drachmelből kijavítva.

Zaturcha facere tenerentur, ac aggregatione in numerum et cetum verorum regni nobilium, die dominico proximo post festum exaltationis sancte crucis, anno domini M^o CCC^{mo} octuagesimo, sub secreto sigillo eiusdem emanatam; quintam eiusdem domini Lodovici regis, anno domini in predicto privilegialiter confectam, prescriptas litteras patentes dicti domini Lodovici regis transscribentem et confirmantem; sextam vero magistri Johannis dicti Fodor, vicecomitis et quatuor iudicum nobilium de Turoch super erectione metarum terre generationis Drahmeli et terre Vendegh, feria quarta proxima post festum sancti Mathie¹⁾ apostoli, sub anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo quarto patenter emanatam; veras et efficaces, asserens plures (*így*) preter tenores²⁾ earundem non habere.

1380. szept. 16.

1380. decz. 31.
előtt.

1344. márcz. 3.

(12. §.) *Super Vendegh.*

Item idem exhibuit nobis quoddam privilegium domini Bele regis, in anno domini M^o CC^{mo} quadragesimo quinto, quarto Nonas Augusti, regni autem sui anno decimo, super exemptione Uzda de servitio piscature, per ipsum dominum Belam regem facte (*így*), ac collatione dicte terre Vendegh iuxta terram suam hereditariam ex alia parte fluminis Turoch existentem, prefato Uzda et eius heredibus per eundem dominum Belam regem facte (*így*); verum et iustum, asserens plura non habere.

1245. aug. 2.

(13. §.) *Super possessione Istebna, in comitatu de Arva existenti.*

Item idem David exhibuit nobis quasdam tres litteras; unam domini Lodovici, pridem felicitis regis Hungarie, super exemptione a conditione servitutis unius lancee, quam prius de possessione Istebnek vocata, in comitatu de Arva existenti, detentores eiusdem facere debuissent ac agregatione in cetum et numerum sincerorum regni nobilium per ipsum dominum³⁾ Lodovicum regem David, filio Pauli de Vendegh, Anthonio, Johanni, Matheo et Jacobo, fratribus eiusdem uterinis facta in Diosgeur, secundo die circumcisionis domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} LXXX^{mo} secundo patenter sub secreto suo sigillo emanatam, aliam autem et tertiam conventus de Turoch, ambas feria quinta proxima post festum conceptionis beate virginis, in eodem anno domini M^o CCC^{mo} LXXX^{mo} secundo,

1382. jan. 2.

1382. decz. 11.

1382. decz. 11.

¹⁾ Mathei-ből kijavítva.²⁾ Más kéztől belejavítva; előbb honores: keresztülhúzza.³⁾ Bel: keresztülhúzza.

(3. a. oldal.)

super legitima statutione et reambulatione ac metarum erectione dicte possessionis Istebna vocate, unam patenter et aliam privilegialiter emanatas; veras et iustas, asserens plures (*így*) preter tenores earundem non habere.

(14. §.) *Super possessione Zenthpetur.*

Item idem David exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam domine nostre Marie regine, super collatione cuiusdam possessionis Zenthpetur vocate, super ¹⁾ ipsam dominam nostram Mariam reginam prefato David, filio Pauli factam (*így*), Bude, feria quarta proxima post dominicam letare, anno domini M^o CCC^{mo} octuagesimo sexto patenter emanatam; aliam autem
 1386. ápr. 4. M^o CCC^{mo} octuagesimo sexto patenter emanatam; aliam autem
 1386. ápr. 16. conventus de Turoch, super legitima statutione dicte possessionis Zenthpetur, anno in eodem privilegialiter confectam; veras et efficaces, asserens plures (*így*) non habere.

(15. §.) *Super possessione Nazpali.*

Item Georgius de Nazpal exhibuit nobis quoddam privilegium domini Ladislai regis, super donatione dicte possessionis Nazpal ac legitima statutione et metarum erectione eiusdem, per ipsum dominum Ladislaum regem Johanni, filio
 1287. Marchonka factum, anno domini M^o ducentesimo octuagesimo septimo, regni autem sui anno sedecimo confectum, et etiam
 1340. litteras capituli ecclesie Strigoniensis, anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo confectas, easdem litteras domini Ladislai regis transscribentes; veras et iustas, asserens plures (*így*) non habere.

(16. §.) *Super terris duarum villarum Prebouch.*

Item Johannes, filius Myke et Ladislaus, filius Johannis exhibuerunt (nobis) quasdam quinque litteras; unam omni (*így*) domini Andree regis, patris domini Bele regis, super collatione terrarum duarum villarum nomine Prebouch, ad usum decem aratorum sufficientium, per ipsum dominum Andream regem
 1235. szept. 21. Radon comiti facta, sub anno gratie M^o CC^{mo} tricesimo quinto, előtt.
 regni autem sui anno tricesimo secundo privilegialiter emanatam; et aliam domini Lodovici, pridem felicitis regis Hungarie super restitutione et resignatione ²⁾ predictarum terrarum Prebouch vocatarum, per ipsum dominum Lodovicum regem Stephano litterato, filio Johannis ac Myke et Ladislao, fratribus eiusdem facta, sub anno gratie M^o CCC^{mo} quadragesimo
 1344. jún. 14.

¹⁾ *Igy*: per helyett.

²⁾ et resignatione: betoldva.

quarto, feria secunda proxima post octavas festi corporis Christi patenter emanatam; tertiam conventus de Turoch, super venditione medietatis cuiusdam prati, inter fluvium Blathnycha et rivulum Rakouch adiacentis, per Abraham, filium Chernyk, Benedictum et Pongratium, filios Isow ac Lucas (*így*), filium Barthor, pro quinque marcis fini argenti, Benedicto et Paulo, filiis Madach, Johanni et Desk, filiis Myke, Zubracha, filio Tobie, Petro et Tompos, filiis Philipi et Nicolao, filio Walkan facta, anno domini M^o CCC^{mo} vigesimo sexto privilegialiter confectam; quartam Ladislai prepositi ecclesie Chanadiensis, comitis capelle et secretarii cancellarii (*így*) condam domini Lodovici regis, secundo die festi sancte trinitatis, anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo tertio, super traditione cuiusdam particule possessionarie possessionis Prebouch contigue et commetaneae, per Benedictum, filium Andree, Paulum, filium Abraham, Lucasium, filium Bathor et Nicolaum dictum Ravaz, filium Ewzen de Rakouch eodemmodo, prout patres ipsorum antecessores ipsorum filiorum Johannis dedissent Stephano litterato, filio Myke, Ladislao et Johanni, filiis Johannis de Prebouch in perpetuum facta confectam; quintam dicti conventus de Turuch octavo die quindenarum festi nativitatis ¹⁾ beati Johannis baptiste, anno domini M^o CCC^{mo} LX^{mo} quarto, super legitima statutione quarundam duarum villarum Prebouch vocatarum, ad litteratorium mandatum domini Lodovici regis Stefano, filio Johannis et fratribus suis nullo contradictore apparante, facta emanatam; veras et iustas, asserens adhuc plures plura (*így*) habere, que nondum foerent (*így*) in manibus eorum.

1326.

1353. máj. 20.

1364. júl. 15.

(17. §.) *Super Zarnocha.*

Item Georgius, Stephanus et Joannes, filii Johannis, filii Pauli, exhibuerunt nobis quasdam tres litteras; unam olim comitis Thome, iudicis curie regie privilegialem, super adiudicatione cuiusdam (terre) Sarnovicha vocate, per eundem comitem Thomam, pro domino rege, quarto die octavarum festi beati Georgii martiris, anno domini M^o CCC^{mo} quinquagesimo emanatam,

1350. máj. 4.

(3. b. oldal.)

et aliam domini Lodovici, felicitis recordationis regis Hungarie patentem, super donatione cuiusdam particule terre duorum aratrorum Zarnocha vocate, in comitatu de Turuch existentis, per ipsum dominum Lodovicum regem Paulo, filio Gyeleti, perpetuo date in quindenis festi pasce domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} quinquagesimo prenotato confectam; tertiam vero

1350. ápr. 11.

¹⁾ Az n : b betűből kijavítva.

1361. eiusdem domini Lodovici regis, sub anno domini M^o CCC^{mo} sexagesimo primo privilegialiter exortam, pretactas litteras eiusdem domini Lodovici regis patentes de verbo ad verbum transscribentive (*így*) in se debentem³⁾ et pro ipso Paulo, filio Gyeleti confirmantem, duobus sigillis eiusdem pendentibus consignatam; veras et iustas, asserens plures (*így*) facto in premissis non habere.

(18. §.) *Super Alberthfeulde.*

- Item iidem filii Johannis exhibuerunt nobis quasdam duas litteras; unam capituli ecclesie Nitriensis, super venditione possessionis Alberthfelde vocate, per Jacobum, filium Galli de Olmar et Petrum, filium eiusdem, pro sedecim marcis denariorum, magistro Paulo, filio Gyeleti de Zorkfalwa facta, in festo beate Elizabeth regine, anno domini M^o CCC^{mo} sexagesimo privilegialiter emanatam, et aliam conventus de Turoch in crastino festi conceptionis beate virginis, anno domini M^o CCC^{mo} septuagesimo sexto, similiter privilegialiter emanatam, tenorem quarundam litterarum patentium eiusdem conventus de Turoch super concambiali permutatione inter Gal. filium Jacobi et Jacobum, filium eiusdem ab una, ac Paulum, filium Gyeleti, parte ab altera eomodo, ut iidem Gal et Jacobus, possessionem ipsorum Alberthfelde vocatam eidem magistro Paulo, pro terra eiusdem emptitia contulissent, facta, in octavis festi beati Georgii martiris, anno domini M^o CCC^{mo} vigesimo septimo emanatarum transscriptive in se habentem; veras et iustas, asserentes plures (*így*) non habere.

(19. §.) *Super quarta parte possessionis Alfalu.*

- Item iidem filii Johannys adhuc exhibuerunt quasdam litteras dicti conventus de Turoch, super extradatone quarte partis puellaris de possessione acquisititia, emptitia et hereditaria de possessione Alfalu vocata, per Petrum, Johannem et Synkan, filios Pauli, filii Gyeleti, Johannem et Nicolaum, filios Stephani de Turuch, facta, in festo beate Margarete virginis et martiris, anno domini M^o CCC^{mo} sexagesimo sexto privilegialiter emanatas; veras et iustas, asserens plures (*így*) non habere.

(20. §.) *Super quinta parte possessionum Kalnuk et Gyvegh vocatarum.*

Item nobilis domina Clara, consors Nicolai, filii Detrici de Zazfalva ac Lucatius, filius Ladislai, filii Mochk exhibue-

³⁾ *Igy*: habentem helyett.

runt nobis quasdam tres litteras; unam conventus de Turuch privilegiam, super extradatione quarte partis totalis possessionis Gyvegh et Kalnok vocate, per Johannem, filium Philipi, presentibus homine regio et eiusdem conventus testimonio nobili domine Clara vocate, filie eiusdem Johannis, consorti videlicet Ladislai, filii Mochk facta, feria quinta proxima post festum decollationis beati Johannis baptiste, anno domini M^{mo} CCC^{mo} septuagesimo sexto confectam, et aliam capituli Nitriensis, super legitima statutione quinte partis possessionum Gyvegh et Kalnok vocatarum eidem domine Clare facta, anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} primo similiter privilegialiter confectam, ac tertiam comitis Nicolai de Zeech,¹⁾ pridem iudicis curie regie privilegiam, decimo die octavarum festi beati Georgii martiris, anno domini M^o CCC^{mo} octuagesimo secundo confectam, pretactas litteras annotati capituli Nitriensis statutorias de verbo ad verbum in se habentem et confirmantem; veras et legitime emanatas, asserens plures (*így*) non habere.

1376. szept. 4.

1381.

1382. máj. 10.

(21. §.) *Super possessione Hodochn in Arva existente.*

Item Nicolaus, filius Dominici et Valentinus, filius Dionisii exhibuerunt nobis quoddam privilegium domini Lodovici, pridem felicitis regis Hungarie, duobus suis sigillis pendentibus, uno videlicet in regno Bozne deperdito et altero novo, duplicibus consignatum, super donatione cuiusdam terre circa fluvium Hadachyn et Jaurapataka vocatos, ubi videlicet ²⁾ iidem fluvii invicem coniunguntur in districtu de Arva existentis, usui sex aratorum sufficientis, per eundem dominum Lodovicum regem Dominico, filio Bodor et Dionisio, filio Ladan date

(4. a. oldal.)

et collate, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo quinto, regni autem sui anno quartodecimo confectum; verum et iustum, asserentes plura non habere.

1355.

Item iidem exhibuerunt quoddam privilegium domini Ladislai regis Hungarie, super collatione terre Rivisne in Arva existentis, metas eiusdem continens, per ipsum Hotimero et suis heredibus, similiter anno domini M^{mo} CC^{mo} LXX^{mo} secundo, regni autem sui anno prenotato emanatum; iustum et verum.

1272.

(22. §.) *Super Dankfelde.*

Item Paulus, filius Laurentii de Bokonok, exhibuit nobis quasdam tres litteras; unam videlicet conventus de Turuch, super perpetuali venditione cuiusdam terre hereditarie per

¹⁾ A z : c-ből kijavítva.

²⁾ pridem : keresztülhúzza.

1293. Dank, filium Vydas, Blasium et Benech ac Paulum, filium eiusdem Dank, pro decem marcis denariorum minus uno for-
tone¹⁾ Paulo et Boda, filiis Gyuge, sub metis in eisdem con-
scriptis facta, anno domini M^o ²⁾ ducentesimo nonagesimo tertio;
1334. jan. 21. aliam vero magistri Danch³⁾ comitis de Zolio, super adiudica-
tione cuiusdam terre particule Buda, filii Gyuge emptitie, quam
Johannes, filius Kene requirere voluisset et calumpniator con-
victus extitisset, per ipsum magistrum Danch eidem Buda,
filio Gyuge facta, in crastino quindenarum festi epiphanie
domini, anno eiusdem M^o CCC^{mo} tricesimo quarto; tertiam
vero magistrorum Nicolai et Johannis, filiorum Gyeleti, comi-
tum de Turuch, super adiudicatione cuiusdam particule terre
unius aratri pro eodem Buda, filio Gyuge facta, anno domini
1340. M^o CCC^{mo} quadragesimo confectas et emanatas (*betoldva*):
veras et efficaces. Et quia ipsa terra de possessione filiorum
iobagionum Viduffelde vocata excisa et prenominato Dank
vendita⁴⁾ extitisse dinoscitur, idemque Paulus, filius Laurentii
se et suos predecessores de ipsa terra servitia populorum ioba-
gionum nunquam fecisse dicebatur, ideo ipsa terra ab eodem
et et (*így*) suis fratribus, *tanquam celatoribus iurium regalium.*
pro domino rege debet occupari.

(23. §.) *Super Biztricia.*

- Item Paulus, filius Nicolai, Jacobus et Nicolaus, filii
Pooch et Stephanus, filius Johannis de Seuniche, exhibuerunt
nobis quasdam quatuor litteras; unam olmi (*így*) domini Karuli,
regis Hungarie privilegialem, mediocri suo sigillo in partibus
Transsilvanis deperdito consignatam, super confirmatione dona-
tionis magistri Danch in facto possessionis Biztricie vocate ac
legittima statutione et metarum erectione eiusdem pro Johanne,
1324. ápr. 29. filio Beke factis, anno dominice incarnationis M^o CCC^{mo} vige-
simo quarto, tertio Kalendas May, regni autem sui anno vige-
simo quarto privilegialiter emanatam; et aliam domini Lodo-
vici, pridem piissimi regis Hungarie, in festo beati Briccii
1347. nov. 13. confessoris, anno domini M^o CCC^{mo} quadragesimo septimo
patenter confectam, pretactas litteras dicti domini Karuli regis
privilegiales de verbo ad verbum in se transscriptive et con-
firmative continentem; tertiam autem conventus de Turuch.
super perpetuali donatione dicte possessionis Biztrice per pre-
nominatum Johannem, filium Beke, nobilem de Biztrice, inven-

¹⁾ *Igy*: fertone helyett.

²⁾ CC^{mo}, a két C kijavítva du-ra, mo: keresztülhúzva.

³⁾ Itt e szónál a lap szélén XVI. sz. kézzel ezen szó Gyuge keresztbe írva.

⁴⁾ din: *kipontozva*.

torem eiusdem Stephano, filio Johannis, filii Petri, Paulo, filio Nicolai, filii eiusdem Petri, Nicolao et Jacobo, filiis Pooch. filii predicti Petri, fratribus suis patruelis (*így*) facta, feria sexta proxima ante festum beati Martini confessoris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quadragesimo nono exortam; quartam 1349. nov. 6.
autem eiusdem domini Lodovici regis, comiti Nicolao de Zeech preceptorias, super remissione et resignatione dicte possessionis Biztrice, per comitem Thomam, olim iudicem curie regie prius occupate directam, in Wissegrad, feria tertia proxima ante festum assensionis domini, anno eiusdem M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo septimo, patenter confectam; veras et iustas, asserentes plure 1)¹) non habere. 1357. máj. 16.

(24. §.) *Super Vydafelde.*

Item Paulus et Blasius, filii Blasii, Jacobus, filius Domini, Stephanus, filius Martini, in suis et aliorum fratrum ipsorum personis exhibuerunt nobis quasdam tres litteras privilegiales; unam olmi (*így*) domini Bele regis Hungarie, super commissione seu institutione iobagionatus de Turuch et assignatione terre sex aratorum iuxta Sernoucha existentis, per ipsum dominum Belam regem Vidas et suis filiis factis, anno domini M^o ducentesimo sexagesimo sexto, in festo beati Sixti pape, sub pendenti anulari eiusdem sigillo emanatam, et aliam capituli ecclesie Nitriensis, anno dominice incarnatione 2)²) M^{mo} CC^{mo} septuagesimo primo, sub antiquiori eiusdem (sigillo: *kitörölve*) capituli sigillo pendenti confectam, pretactas litteras domini Bele regis privilegiales transscribentem; tertiam autem comitis Stephani Bubek, olmi (*így*) similiter iudicis curie 1266. aug. 6.
(4. b. oldal.) 1271.

regine, super perpetuitate adiudicationis et erectionis metarum, per depositionem iuramentalem inter possessiones Nadaser et Sarnouchamelleke erectarum, sedecimo die octavarum festi beati Michaelis archangeli, anno domini M^{mo} CCC^{mo} sexagesimo quarto privilegialiter editam; iustas et veras, asserentes plures (*így*) non habere. 1364. okt. 21.

(25. §.) *Super Gywlaßfalwa.*³⁾

Item Paulus, filius Myko, exhibuit nobis quasdam tres litteras; unam comitis Thome, olim iudicis curie regie adiudicatoriam, octavo die octavarum festi beati Martini confessoris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo primo emana-

1351. nov. 25.

¹⁾ *Igy*: plures helyett.

²⁾ *Igy*: incarnationis helyett.

³⁾ XVI. sz. kézzel írva.

- tam, in qua propositio Johannis, filii Johannis de Nachpal, contra Johannem, filium p¹⁾ Gyula, Nicolaum, et Michaellem, filios suos, Paulum et Stephanum, filios Myko, Andream, Michaellem et Petew, filios Clementis, Nekras, filium Nekras, in facto separationis cuiusdam particule terre per predictum Johannem, patrem suum eisdem collate in figura eiusdem iudicii²⁾ comiti Thome facta, ac series quarundam litterarum privilegialium olmi (*így*) domini Ladislai, regis Hungarie, per prenominatos nobiles exhibitarum, anno domini M^{mo} CC^{mo} LXXX^{mo} septimo, super collatione cuiusdam particule terre duorum aratrorum Nachpal vocate, a parte silve iuxta fluvium Hemelniche adiacentis Bylataorthvan nuncupate, per comitem Johannem, filium Machonka, in presentia ipsius domini Ladislai regis Gyula et Arachk, filiis Pauli, cognatis suis similiter in presentia ipsius domini Ladislai regis constitutis, perpetuo date et collate facta continebantur, et aliam conventus de Turuch, in crastino festi purificationis beate virginis, anno domini M^{mo} CCC^{mo} septuagesimo octavo clause emanatam, continentem inter alia, quod homo regius et testimonium dicti conventus de Turuch ab omnibus, quibus incumbisset talem scivissent veritatem, quod domus Pauli, filii Myko de Gyulafalva, in eadem habita, in festo beati Martini confessoris tunc preterito et omnia sua litteralia instrumenta ac proximorum suorum apud ipsum existentia in facto possessionum suarum et eorundem proximorum suorum emanata in eadem domo combusta extitissent; tertiam autem domini Ladislai prepositi et conventus de Turuch, super iuramentali depositione per Paulum, filium Myko, super eo, quod privilegium condam domini Ladislai regis per nobiles de Gyulafalva eidem Paulo assignatum in domo sua casualiter concrematum extitisset et apud se non haberetur, iuxta arbitrium proborum et nobilium virorum coram ipso conventu rite et legitime facta, quarto die octavarum festi beati Michaelis archangeli, anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} sexto exortam, asserens plures (*így*) non habere et super premissis littere nostre pro eodem debent emanari.

(26. §.) *Super Rakoch.*

Item dominus Jacobus sacerdos et Laurentius, filii Pauli, exhibuerunt nobis privilegium efficax olmi (*így*) domini Bele regis, super donatione ac legitima statutione terre Rakouch vocate, per ipsum dominum Belam regem Cernuk, pro suis

¹⁾ Pauli-*t akart írni.*

²⁾ *conparendo: kitörölve.*

servitiis date, anno gratie M^{mo} CC^{mo} quadragesimo quarto, 1244. nov. 22.
decimo Kalendas Decembris, regni autem sui anno decimo
emanatum, metas dicte terre seu possessionis in se continentem
(*így*); asserens plura non habere.

(27. §.) *Super Benefalva conditionali.*

Item Johannes, filius Petri et Martinus, filius Johannis, exhibuerunt nobis tres litteras; unam domini Bele regis, super collatione terre Bene, per eundem Belam regem, sub servitio filiorum iobagionum Thome, Benedicto et Martino, filiis Emerici date, anno domini M^{mo} CC^{mo} sexagesimo nono, regni autem 1269.
sui anno tricesimo quarto privilegialiter confectam; et aliam conventus de Turuch, super resignatione terre predictae Bene vocatae Thome, filio Emerici, per magistrum Pouka et Johannem sacerdotem, homines regios, ad restituendas terras filiorum iobagionum destinatos, anno domini M^{mo} CC^{mo} LXXX^{mo} in 1280.
presentia dicti conventus facta confectam; tertiam magistri Danch, comitis Zoliensis, super divisione possessionis hereditarie Nicolai et Johannis ac Martini, filii Beke, filii Emerici et Andree, filii Thome inter eosdem, sub metali distinctione facta, in festo beati Mathei apostoli, anno domini M^{mo} CCC^{mo} 1337. szept. 21.
tricesimo septimo; veras et iustas, asserentes plura non habere.

(5. a. oldal.)

(28. §.) *Super Udvarcz alio nomine Kossuth.¹⁾*

Item Paulus et Andreas, filii Kosuth de Udvarcz, exhibuerunt nobis quasdam litteras nostras affirmatorias, super facto subtractionis universorum litteralium eorum instrumentorum, factum dicte possessionis eorum Udvarcz tangentium, septimo die congregationis nostre generalis, universitati nobilium comitatus de Turuch, feria quarta proxima ante festum beati Michaelis archangeli (celebrate), in villa Zenthmarton ex regio edicto, anno domini M^{mo} CCC^{mo} nonagesimo 1391. okt. 3.
primo emanatas; iustas et veras, asserentes plures (*így*) non habere. 1391. szept. 27.

(29. §.) *Super Kystorbozlo.*

Item Johannes et Martinus, filii Egidii, exhibuerunt nobis quasdam tres litteras; unam domine nostre Marie regine, super collatione possessionis condam Johannis, filii Serephil, hominis absque heredum masculini sexus solatio decessi, Kystorbozlo vocatae, per ipsam dominam nostram Mariam reginam Martino, filio Egidii de Cholto perpetuo date, in Gyosgyur

¹⁾ XVI. sz. kézzel.

1383. máj. 15. feria sexta proxima post festum Penthecostes, anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} tertio patenter sub maiori suo sigillo emanatam; et aliam nostram privilegialem, super adiudicatione dicte possessionis Kystorbozlo et legitima statutione eiusdem per nos eidem Martino, filio Egidii, per formam iuris contra nobilem dominam Elizabeth vocatam, filiam Johannis, filii Stephani Iwanka de Kystorbozlo, Martinum et Benedictum, filios Nicolai, Lokouch ac Stephanum de eadem factis sedecimo die octavarum festi beati Jacobi apostoli, anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} octavo emanatam; tertiam vero conventus de Turuch, super participatione dicte possessionis Kystorbozlo. per predictum Martinum cum Johanne, fratre suo uterino facta, in festo beati Jacobi apostoli, anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} quarto privilegialiter emanatam; veras et iustas, asserentes plures (*így*) non habere.

(30. §.) *Super alia Tribozlo.*

- Item iidem exhibuerunt nobis duas litteras; unam domini Sigismundi regis, domini nostri, super donatione possessionis Torbozlo vocate, per ipsum dominum Sigismundum regem de castro suo Zklabonia vocato separate et exempte, et prenomi-
natis Johanni et Martino, filiis Egidii de Cholto, perpetuo date et collate, in villa Lipce, feria quarta proxima ante festum beate Margarete virginis, anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} nono patenter emanatam; et aliam Ladislai prepositi et conventus de Turoch, super legitima statutione et metarum erectione dicte possessionis Torbozlo vocate, pro eisdem Johanne et Martino legitime factis, feria secunda proxima post festum divisionis apostolorum, in dicto anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} nono privilegialiter exortam; veras et iustas; asserens plures (*így*) non habere.

(31. §.) *Super Zenthpetur apud manus alienas habita.*

- Item Petrus, filius Dionisii, exhibuit nobis quandam litteram privilegialem domini Karuli, olmi (*így*) (betoldva) regis Hungarie, super donatione dicte possessionis Zenthpetur, ac legitima statutione et metarum erectione eiusdem, pro Thoma, filio Dionisii factis, sub anno domini M^o CCC^{mo} vigesimo tertio, secundo Nonas Julii,¹⁾ regni autem sui anno similiter vigesimo tertio emanatam, asserens plura in facto eiusdem non habere.

¹⁾ *Igy* : Augusti h.

(32. §.) *Super aggregatione in numerum iobagionum de Turuch.*

Item Ladislaus, filius Nicolai de Kalnok et Dominicus magistri, exhibuerunt nobis quasdam litteras domini Lodovici²⁾ pridem piissimi regis Hungarie, sub suo sigillo mediocri apud comitem capelle sue regie habito, in festo beati Emerici ducis et confessoris, sub anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} primo privilegialiter emanatas, tenorem cuiusdam privilegii olmi (*így*) domini Bele regis Hungarie, super aggregatione in numerum iobagionum de Turuch et collatione terre duorum aratrorum Obusk,

1381. nov. 5.

(5. b. oldal.)

ac terre sex aratrorum Obud, Preyslo, Bylegen, Raak et Jacobo factis, sub anno gratie M^{mo} ducentesimo quinquagesimo quinto regni autem sui anno vigesimo exorti, de verbo ad verbum ni (*így*: in h.) se transscribentes; veras et iustas, asserentes plures (*így*) non habere erga manus ipsorum, nisi apud manus fratrum eorum generationalium haberentur.

1255.

(33. §.) *Super libertate civitatis Zenthmarton.*

Item iudex et iurati cives de Zenthmarton exhibuerunt nobis quasdam tres litteras; unam olmi (*így*) domini Karuli regis, super donatione libertatis civitatis Korpona vocate, eidem civitati de Zenthmarton per ipsum dominum Karulum regem facta, in Zolio, feria tertia proxima post festum beati Michaelis archangeli, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quadragesimo emanatum (*így*); et aliam domini Lodovici, pridem felcis regis Hungarie, super collatione cuiusdam terre Modle vocate, per ipsum dominum Lodovicum regem eidem civitati Zenthmarton facta, feria sexta proxima post festum corporis Christi, anno (domini: *kitörölve*) eiusdem M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo primo patenter confectam; tertiam vero eiusdem domini Lodovici regis, super exemptione solutionis tributi ad castrum Zklabonya vocatum, in eadem civitate exigi consueti, per ipsum dominum Lodovicum regem, civibus et hospitibus de dicta Zenthmarton facta in festo beatorum Simonis et Jude apostolorum, anno domini M^{mo} CCC^{mo} sexagesimo quarto patenter exortam; preterea iidem iudex et iurati (cives) presentaverunt nobis quasdam litteras eiusdem domini Lodovici regis, super collatione cuiusdam ville Ambos vocate, a castro Zklabonia vocato ablata et ipsi civitati Zenthmarton ad censum annualem duodecimi (*így*) florenorum auri date, Zolii, feria sexta proxima ante festum omnium sanctorum, anno domini M^{mo} CCC^{mo} septuagesimo

1340. okt. 3.

1351. jún. 17.

1364. okt. 28.

1377. okt. 30.

²⁾ regis Hungarie: *kipontozva*.

septimo patenter editas, veras et iustas; asserentes adhuc plures (*így*) habere.

(Ezután 12 sornyi üres hely; a bizottság nyilván az előbbi kijelentés alapján azt remélte, hogy a bíró és az esküdtek az említett okleveleket felmutatják; ezeknek szánták e helyet.)

(34. §.) *Super terra Nunsyr.*

Item Mathias, filius Andree, exhibuit nobis quoddam privilegium domini Ladislai regis, in sua ac fratrum suorum condivisionalium personis, super donatione cuiusdam terre Nunsyr vocate in Turoch existentis Mathie, filio Andree in concambium alterius terre sue Cheremlye vocate, in comitatu de Lipto existentis, per ipsum dominum Ladislaum regem tradite, ac legitima statutione et metarum erectione eiusdem, anno domini M^{mo} CC^{mo} septuagesimo octavo, quinto-decimo Kalendas Augusti, regni autem sui anno septimo emanatum, verum et iustum; asserens plura non habere.

1278. júl. 18.

(35. §.) *Super Bobounok.*¹⁾

Item Jacobus, filius Lachk, exhibuit nobis quasdam tres litteras; unam comitis Jacobi de Scepus, olim iudicis curie regie adiudicatoriam, super quadam possessionaria reambulatione, revisione et

(6. a. oldal.)

estimatione in facto possessionis Babonok vocate, inter Nicolaum et Paulum de Babonok ac nobilem dominam relictam Laurentii, filii Boda de eadem ab una, necnon Gregorium, Dionisium et Stephanum, filios Lachk, necnon Laurentium, filium Herbordi facta, decimo die octavarum festi beati Georgii martiris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} sexagesimo quarto emanatam, conventui sancti Benedicti de iuxta Gron directam; et aliam eiusdem conventus sancti Benedicti, super (*így*) premissis domino Lodovico regi rescriptionalem, in eodem anno exortam; tertiam autem comitis Nicolai de Zeech, pridem similiter iudicis curie regie, tertio die octavarum festi nativitatis beati Johannis baptiste in anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} primo confectam, tenorem prescriptarum duarum litterarum in se de verbo ad verbum transscriptive²⁾ continentem, veras et iustas; asserens plures (*így*) non habere.

1364. máj. 10.

1364. máj. 10.
után.

1381. júl. 3.

¹⁾ XVI. sz. kézírással.

²⁾ transscribentive-ből *kijavítva*.

(36. §.) *Super Mathyuch conditionali.*

Item Valentinus, filius Nicolai, filii Tisa, exhibuit nobis duo privilegia; unum videlicet olmi (*így*) domini Andree regis, patris videlicet domini Bele quarti, super donatione terre quatuor aratrorum, per ipsum dominum Andream regem Porson, Lauren et Sopyn iobagionibus facta, anno ab incarnatione domini M^{mo} ducentesimo tricesimo tertio, regni autem sui anno tricesimo emanatum; et aliud predicti domini Bele regis, super iterata donatione eiusdem terre quatuor aratrorum, per eundem dominum Belam regem, memoratis Porson et Sopyn ac Lauren facta, sub anno gratie M^{mo} CC^{mo} quinquagesimo quinto, tredecimo Kalendas Septembris, regni autem sui anno vigesimo emanatum, vera et efficacia; asserens plura non habere.

1233.

1255. aug. 20.

(37. §.) *Super Zazkalicha in Arva existente.*

Item Stephanus et Thomas, dicti Bisseni de Marcellfalva, exhibuerunt nobis quasdam tres litteras; unam domini nostri Sigismundi regis super donatione possessionis Zazkalicha vocate, per ipsum dominum regem Thome, filio Andree dicti Bessenew de Marcellfalva perpetuo date, feria tertia proxima post festum passce domini, anno eiusdem M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} septimo patenter sub secreto suo rotundo suo¹⁾ emanatam; et aliam conventus de Turuch, super solutione dotis et rerum paraffernalium, per ipsum Thomam dictum Bessenew nobili domine Margareta vocate, relicte Martini, filii Nicolai dicti Luchka de Zazkalicha facta expeditoriam, in festo beati Adalberti²⁾ episcopi et martiris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} septimo; tertiam autem eiusdem conventus de Turuch, super legitima statutione et metarum erectione dicte possessionis Zazkalicha, pro Stephano et Thoma dictis Bessenew factis, in festo divisionis (apostolorum), annorum³⁾ domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} septimo prenotato confectam, veras et iustas; asserentes plures non habere.

1387. ápr. 9.

1387. ápr. 23.

1387. júl. 15.

(38. §.) *Gyuvge.*⁴⁾

Item Ladislaus, filius Jacobi, exhibuit nobis duas litteras; unam conventus de Turuch super venditione partis terre hereditarie Vblada et Thome, filii sui, per eosdem Wllada et

¹⁾ *Igy*: sub secreto suo sigillo, vagy tán: sub secreto suo rotundo sigillo *helyett*.

²⁾ Előbb martiris-t akart írni.

³⁾ *Igy*: anno *helyett*.

⁴⁾ XVI. sz. kézzel.

1290.

Thomam, Nicolaum, filium Gyuge, pro duabus marcis consentientibus commetaneis suis in eisdem nominatis facta, anno domini M^{mo} CC^{mo} nonagesimo emanatam; et aliam capituli ecclesie Nitriensis, super venditione cuiusdam particule terre, inter terras emptitias Ladislai, filii Jacobi de Babonok existentis, per magistrum Paulum litteratum, filium Gyeleti de Zagfalva, Petrum, Johannem et Symonem, filios suos, pro sexaginta florenis eidem Ladislao tradite, feria tertia proxima post dominicam Oculi, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo octavo confectam, veras et iustas; asserens plures (*így*) facto in premissis non habere.

1358. márcz. 6.

(39. §.) (*Super terra Vida, in Turuch sine herede decedentis.*)

1265. aug. 23.

Item idem exhibuit nobis quasdam litteras olmi (*így*) domini Bele regis in vigilia festi beati Bartholomei apostoli, anno domini M^{mo} CC^{mo} sexagesimo quinto emanatas, in quibus continebatur, quod ipse dominus Bela rex terram Vida, in Turuch sine herede decedentis, uni aratro sufficientem, quam fidelis suus Michael, comes

(6. b. oldal.)

de Zolum, Gyuge et Suth, filiis Pynk, ac Ladislao Zok de Turoch, per suas litteras assignasset et ipsa terra ab eisdem Gyuge et Suth fuisset alienata, eisdem Gyuge et Ladislao dimisisset possidendam, que vere ¹⁾ fore cernebantur.

(40. §.) *Super Lazkouch. K²⁾* . . . . .

1240.

Item Laurentius, filius Mykus et Benedictus, filius Clementis, exhibuerunt nobis quoddam privilegium olim domini Bele regis, super donatione cuiusdam terre Lazkouch vocate, inter fluvium Jerezniche et Turoch site, per ipsum dominum Belam regem Sitina, filio Dechluk, iure perpetuo collate, sex aratorum terre in se continentis, anno gratie M^{mo} ducentesimo quadragesimo, regni autem sui anno quinto, iuste et efficaciter emanatum; asserens ³⁾ ad presens plura non habere.

(41. §.) *Super Zanasan.*

Item Ladislaus, filius Nicolai exhibuit nobis tria privilegia; unum domini Bele, olim regis Hungarie, super donatione et confirmatione donationis terre Zanasan vocate, iuxta fluvium (. . . . .) adiacentis, per ipsum dominum Belam

¹⁾ *fore-bol kijavítva.*

²⁾ *A K. XVI. sz. kézzel.*

³⁾ *Igy: asserentes h.*

regem Martnio ¹⁾ sacerdoti, fideli capellano suo et Ladislao, fratri eiusdem perpetuo factas (*így*) ac legitima statutione et metarum erectione eiusdem, anno domini M^{mo} ducentesimo quadragesimo secundo ²⁾, regni autem sui anno decimo emanatum; secundum autem domini Ladislai, olmi (*így*) similiter regis Hungarie, super restitutione et restatutione predictae terre Zanasan vocatae, per Lorandum, fratrem Wryn, prius occupatae Ladislao, fratri Martini sacerdotis, per ipsum dominum Ladislaum regem reddite, anno domini M^{mo} CC^{mo} LXXX^{mo} tertio, regni autem sui anno undecimo confectum; tertium vero Dominici prepositi et conventus de Turoch, super quadam conditionali compositione inter Stephanum presbiterum et Jacobum ac Dionisium, filios Johannis, necnon Ladislaum, filium Nicolai, Nicolaum et Stephanum, filios eiusdem ab una, item inter Dominicum et Petrum, filios Karuli de Wyfalu, in facto metalis separationis possessionum eorundem Zalusan et Wyfalu vocatarum, sub obligamine viginti marcarum, si quis ipsam compositionem retractaret, sabbato proximo post festum pasce domini, anno eiusdem M^{mo} CCC^{mo} septuagesimo septimo exortum, vera et iusta; asserens plura non habere.

1245. okt. 14.
után.

1283.

1377. ápr. 4.

(42. §.) *Super Muchna et Chechen (így!).*

Item Paulus, filius Blasii et Stephanus, filius Gyule, exhibuerunt nobis quasdam quinque litteras; unam domini Pauli, prepositi et conventus de Turuch, super erectione metarum possessionis Muchna vocatae, in festo beate Margarethe virginis et martiris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo octavo privilegialiter emanatam; et aliam comitis Thome, olmi (*így*) ³⁾ iudicis curie regie, super adiudicatione possessionis Muchna vocatae et metali separatione eiusdem ab alia possessione Johannis, filii Bene, similiter Muchna appellate, pro Johanne, filio Karaz, Gyula, filio Pauli, Endre, filio Boda, Batyz et Thoma, filiis Olka legitime factis, vigesimo secundo die octavarum festi beati Georgii martiris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo secundo privilegialiter confectam; tertiam domini Lodovici, pridem piissimi regis Hungarie, duobus sigillis eiusdem, uno videlicet in regno Bozne deperdito et alio novo, pendentibus consignatas, anno domini M^{mo} CCC^{mo} sexagesimo nono, sexto Kalendas mensis Aprilis, regni autem sui anno decimo octavo privilegialiter exortam, tenores quarundam litterarum privilegialium

1358. júl. 13.

1352. máj. 22.

1369. márcz. 27.

¹⁾ *Igy*: Martino h.²⁾ *Igy*: 1245. h.³⁾ similiter; expungálva.

(7. a. oldal.)

- prepositi et conventus de Turuch, super legitima statutione possessionum Muchna et Chepchen vocatarum, per ipsum dominum Lodovicum regem Blasio, filio Pauli, Endre, filio Boda, Johanni, filio Petri, Nicolao, filio Pauli, Abrahe, filio Abrahe et Batiz, filio Zaleyh, in concambium possessionis eorundem Chamako vocate perpetuo date et ¹⁾ tradite, feria tertia proxima post quindenae festi pasce domini, anno eiusdem M^{mo} CCC^{mo} quadragesimo tertio emanatam verbaliter in se confirmative et transscriptive habentem; quartam eiusdem domini Lodovici regis, iudici et iuratis ac universis civibus de Cremnicha, super restitutione et remissione unius duarum possessionum, per ipsos occupate, preceptorie directam. in festo beatorum Simonis et Jude apostolorum, anno domini
1343. ápr. 29. M^{mo} CCC^{mo} sexagesimo septimo patenter emanatam; quintam vero et ultimam Egidii, prepositi et conventus de Turuch. super separatione et metarum erectione dictarum possessionum Muchna et Chepchen vocatarum, a parte terrarum castri
1367. okt. 28. Baynouch nuncupati facta, sub anno domini M^{mo} CCC^{mo} sexagesimo octavo privilegialiter confectam, veras et iustas; asserentes plures (*így*) non habere.
- 1368.

(43. §.) *Super advocatia ville Mayus.*

- Item domina relictæ Michaelis, filii Petri, advocati de Mayus et Stephanus, filius Gyule, sponsus eiusdem ac nobilis domine Anna vocatæ filie, ac Petri, filii predicti condæ Michaelis, filii Petri, personis exhibuerunt nobis quoddam privilegium Egidii prepositi et conventus de Turuch, super venditione advocatiæ de eadem Mayus, quam venditionem magister Johannes de Nikla, vices gerens domini Ladislai, ducis Opulie. regni Hungariæ palatini, comes de Turuch et castellanus de Blathnicha eo, quod ipsa advocatia mortuo Nicolao, filio Hankonis, priore avvocato, propter quedam debita eiusdem, ad manus eiusdem Ladislai ducis devenisset, quia nullus ex proximis et consanguineis ipsius Nicolai, filii Hankonis, ipsa debita persolvere voluisset, Michaeli, filio Petri, condæ marito predictæ domine, pro trecentis florenis auri fecisset et ipsam advocatiam eidem eodemmodo, prout primitus dominus Lodovicus rex Hungariæ et dictus dominus Ladislaus dux, privilegiis eorum mediantibus nunc coram nobis in specie productis. memorato Nicolao, filio Hankonis perpetuo contulisset, dedissetque dinoscitur, facta in festo nativitatis beati Johannis bap-
1372. jún. 24. elött.
1372. jún. 24. elött.

¹⁾ collate: *kitörölve*.

tiste, anno domini M^{mo} CCC^{mo} septuagesimo secundo privilegialiter exortum, verum et iustum; asserens plures (*így*) non habere. 1372. jún. 24.

(44. §.) *Super erectione metarum ville Mayus.*

Item cives et hospites de villa Mayus, exhibuerunt nobis quasdam duas litteras domini Lodovici, pridem regis Hungarie; unam super metali sequestratione libere ville¹⁾ regalis Mayus vocate, a villa regali Blathnicha vocata, per comitem Jacobum de Scepus, olim iudicem curie et universarum civitatum regalium, ex mandato eiusdem domini Lodovici regis per metas litteris in eisdem conscriptas, facta, Zolii in festo beati Emerici ducis et confessoris, sub anno domini M^{mo} CCC^{mo} 2) septuagesimo septimo, sub secreto suo sigillo emanatam patenter,³⁾ et aliam domino Georgio Bubek, magistro tavarnicorum reginalium, comitique Liptoviensi et de Turuch, ac eius vicecomiti, castellanis et officialibus eiusdem comitatus de Turoch in eo, ne iidem cives et hospites suos regales de Mayus ad reparationem et reformationem castrorum suorum regalium quoquo tempore compellere, ipsos in eorum libertatibus, per suam regiam maiestatem ipsis concessis pacificos permanere permetterent, preceptorie directam, feria sexta proxima post festum passce domini, anno eiusdem M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} primo confectam, (veras et iustas); asserentes plures (*így*) non habere. 1377. nov. 5. 1381. ápr. 19.

(45. §.) *Super Sochouch conditionali.*

Item Johannes, filius Pauli, exhibuit nobis quoddam privilegium domini Bele regis, super collatione terre Sochouch ad quatuor aratra sufficientis, sub libertate filiorum iobagionum de Turuch Benedicto et Petro, filiis Chepany lapicide, per ipsum dominum Belam regem facta, anno dominice incarnationis M^{mo} CC^{mo} quinquagesimo octavo, sexto Kalendas Octobris, regni autem sui anno vigesimo tertio exortum, metas ipsius terre in se continens, verum et iustum; asserens plura non habere. 1258. szept. 26.

(7. b. oldal.)

(46. §.) Concambium⁴⁾ *super possessione Kysmayus condition*⁵⁾ *ali* sub libertate exercituali perpetuo date (*így*).⁶⁾

Item Stephânus, filius Pouka, exhibuit nobis quasdam quatuor litteras; unam videlicet olim domini Bele regis, super

¹⁾ Mayus: *kitörölve*.

²⁾ sexagesimo: *kitörölve*.

³⁾ et: *kitörölve*.

⁴⁾ XV. sz. kézzel.

⁵⁾ Itt természetes lyuk van.

⁶⁾ XVI. sz. kézzel.

1254. donatione possessionis Kysmayus vocate, per ipsum dominum Belam regem Johanni, filio Namzallo, in concambium terre eiusdem Hybuchlo vocate, sub libertate exercituali perpetuo date, anno domini M^{mo} CC^{mo} quinquagesimo quarto, regni autem sui anno decimo nono, sub maiori sigillo eiusdem pendenti privilegialiter emanatam; et aliam eiusdem domini Bele regis, feria tertia proxima videlicet in festo beati regis Stephani.
1250. aug. 20. anno domini M^{mo} ducentesimo quinquagesimo, super gratia per ipsum dominum Belam regem Johanni, filio Namzallo et Doboz, filio Sokaria eo facta, ut quecumque regalis collecta in regno suo emanaret, sicut nobiles regni sui talem collectam sibi dare non tenerentur, nec collectam ab eodem possessione exigere presummerent, sub anulari sigillo eiusdem pendenti emanatam; tertiam autem eiusdem domini Bele regis, super concambiali donatione predictae possessionis Kysmayus memorato Johanni, filio Namzalo, pro terra eiusdem Hyricho vocata facta, anno domini M^{mo} ducentesimo sexagesimo sexto, sub anulari sigillo confectam; quartam autem domini Ladislai, olmi (*így*) similiter regis Hungarie, in octavis diei medie xlme ¹⁾ anno domini M^{mo} ducentesimo LXXX^{mo} secundo, similiter privilegialiter, sub anulari sigillo eiusdem emanatam, prescriptas litteras dicti (*betoldva*) domini Bele regis privilegiales de verbo ad verbum transcribentem et confirmantem, veras et iustas; asserens plures (*így*) in facto premissis non habere.

(47. §.) *Super Kanapota conditionali.*

- Item idem exhibuit nobis quoddam privilegium domini Bele regis, super donatione terre quinque aratrorum de terra And in comitatu de Turuch, sub ea libertate, ut singuli in exercitibus regiis ad capita sua domino regi servire tenerentur, quemadmodum ceteri filii iobagionum ipsorum conprovinciales, in armis servire regie excellentie consueverunt, per ipsum dominum Belam regem Namazlo et suis filiis Thome, Iwans (*így*), Bartholomeo et Nicolao facta, anno gratie M^{mo} CC^{mo} quadragesimo octavo, regni autem sui anno quartodecimo efficax et verum; asserens in facto dicte possessionis plures (*így*) non habere.

(48. §.) *Super terra Chornakw.*

- Item idem exhibuit aliud privilegium eiusdem domini Bele regis, super collatione cuiusdam terre Chornakw, terre quatuor aratrorum, per ipsum dominum Belam regem Johanni, filio Namzalo, castellano suo de Turuch perpetuo date, anno domini M^{mo} ducentesimo sexagesimo secundo, regni autem sui anno XX^{mo} septimo exortum, efficax et verum; asserens plura non habere.

¹⁾ T. i. quadragesime.

(49. §.) *Super possessione Kysbiztrice, alio nomine Johodnak nuncupate.*

Item Johannes, filius Georgii, exhibuit nobis quasdam litteras privilegiales Nicolai prepositi et capituli ecclesie Strigoniensis, sabbato proximo post festum beate Agnetis virginis et martiris, anno domini M^{uo} CCC^{mo} quadragesimo emanatas, tenorem cuiusdam privilegii olmi (*így*) domini Ladislai regis Hungarie, super collatione possessionis Kysbiztrice vocate, ac legitima statutione et metarum erectione eiusdem pro comite Laurentio, filio Cosme, per ipsum dominum Ladislaum regem factis, sub anno gratie M^{mo} CC^{mo} LXXX^{mo} quarto, quarto Nonas Augusti, regni autem sui anno duodecimo emanati ¹⁾ de verbo ad verbum in se transscriptive continentes, veras et iustas; asserens plures (*így*) in facto dicte possessionis non habere.

1340. jan. 22.

1284. aug. 2.

(50. §.) *Zenthmarthon, portio parochi.*²⁾

Item dominus plebanus de villa Zenthmarton exhibuit nobis quasdam litteras magistri Danch privilegiales, anno domini M^{mo} CCC^{mo} decimo quinto confectas, super collatione cuiusdam portionis terre arabilis et prati, certis metis in eisdem declaratis expressarum, per ipsum (magistrum Danch) ecclesie sancti Martini in dicta villa constructe facta, veras et iustas; asserens plures (*így*) non habere.

1315.

(8. a. oldal.)

(51. §.) *Super terra quatuor aratrorum conditionali, que nunc Proloka vocatur.*

Item Georgius, filius Abrahe, exhibuit nobis quasdam ³⁾ tres litteras; unam olim domini Bele regis, super confirmatione statutionis terre quatuor aratrorum, per ipsum dominum Belam regem Andre (*így*) et Jacobo, filiis Alberti, filiis iobagionum de Turoch facta, que condam Othmary et Leonardi extitisset, anno dominice incarnationis M^{mo} ducentesimo sexagesimo secundo, regni autem sui anno vigesimo secundo emanatam; et aliam magistri Danch, super divisione cuiusdam particule possessionis inter Abraham, filium Ade ab una et Nicolaum, filium Gyuge, parte ab altera, per distinctiones metarum in eisdem conscriptarum coram ipso magistro Danch,⁴⁾ facta, anno domini M^{mo} CCC^{mo} tricesimo (*így*) confectam; tertiam autem

1262.

1330. (1313. h.)

¹⁾ emanatum-ból kijavítva.

²⁾ XVI. sz. kézzel.

³⁾ l. : litteras-t akart írni.

⁴⁾ f. : feria-t akart írni, azután lukasra vakarta a hártýát.

1314. ápr. 27. Valentini prepositi et conventus de Turuch. sabbato infra octavas beati Georgii martiris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quarto decimo exortam, tenorem prescripte littere ipsius magistri Danch patentis de verbo ad verbum in se transscriptive habentem, (iustas et veras); asserens in facto dicte possessionis ¹⁾ plures non habere.

(52. §.) *Super possessione Nadaser.*

Item idem exhibuit nobis quasdam duas litteras privilegiales; unam Pauli prepositi et conventus de Turuch, super divisione possessionis Nadaser, inter Benedictum, Stephanum. Mathiam, Bartholomeum et Martinu (*így*), filios Andre (*így*). Albertum, filium Mathie, Stephanum et Nicolaum, filios eiusdem Alberti ab una, necnon Georgium et Thomam, filios Abraham (parte ab altera) facta, feria quarta proxima post festum sancte trinitatis, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo primo emanatam; et aliam comitis Stephani Bubek. olmi (*így*) similiter iudicis curie regie, super adiudicatione et metali sequestratione dicte possessionis Nadaser per iuramentalem depositionem Marci, filii Andre (*így*), metis in eisdem litteris conscriptis positis et erectis mediantibus, a possessione Sarnouchamelleki vocata legitime facta, sedecimo die octavarum festi beati Michaelis archangeli, anno domini M^{mo} CCC^{mo} sexagesimo quarto privilegialiter confectam, veras et iustas; asserens plures (*így*) non habere facto in premissis.

(53. §.) *Super possessionibus Mezeuhaz. Ruda, Lesna et Prona vocatis.*

Item Georgius, filius Johannis, exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam Ladislai prepositi ecclesie Chasmensis, comitis capelle et secretarii cancellarii (*így*) domini Lodovici, pridem felcis regis Hungarie, super concordia inter Beke, filium Pauli. Benedictum et Jacobum, filios eiusdem, Andrean, filium Pauli predicti, Nicolaum et Petrum, filios eiusdem Andre (*így*) ab una, item Johannem, filium Serephyni, Paulum et Georgium. filios eiusdem, in facto fiende divisionis possessionum ipsorum Prona, Lesna, Rudna et Mezeuhaz vocatarum coram ipso comite capelle regie facta, feria quarta proxima ante festum virginis gloriose, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quadragesimo tertio emanatam; et aliam Pauli prepositi et conventus de Turoch. super divisione dictarum possessionum Prona, Lesna, Rudna et Mezeuhaz vocatarum, inter partes prenotatas eomodo facta, ut easdem possessiones in tres partes divisissent, quarum due

¹⁾ plu: *kitörölve*.

partes memoratis filiis Pauli, et tertia pars earundem annotato Johanni, filio Serephyn devenissent in portiones, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo tertio, in octavis diei cinerum exortam, veras et iustas; asserens plures (*így*) non habere.

1353. febr. 13.

(54. §.) *Super terra de possessione Zanasan excisa.*

Item Paulus, filius Michaelis, exhibuit nobis quasdam quinque litteras; unam scilicet I(wanka) prepositi et conventus de Turuch super venditione cuiusdam particule terre, per Ladislaum et filium eiusdem Ladislai,¹⁾ Jacobo, filio Latibor, de terra ipsorum hereditaria, sub metis in eisdem conscriptis facta, anno domini M^{mo} ducentesimo LXXX^{mo} sexto emanatam; et aliam eiusdem Iwanka prepositi et conventus de Turuch, super perpetuali venditione cuiusdam particule terre per Ladislaum²⁾ cum filio suo Ladislao, de terra ipsorum hereditaria Jacobo, filio Lattybor pro novem marcis et uno fertone, sub metis in eisdem conscriptis facta, anno domini M^{mo} ducentesimo nonagesimo primo confectam; tertiam domini Lodovici, pridem piissimi regis Hungarie, sub anulari suo, sigillo, super nobilitatione Rak et Pauli, filiorum Mathie in quadam terra seu possessionaria portione, quam idem Rak in possessione Zanasan vocata situatam existere et quam condam Ladislaus, filius Ladislai, nomine sui iuris litteris conventus de Turuch mediantribus olmi (*így*) Jacobo, filio Lattybor, avo suo, pro novem marcis denariorum vendidisse declarasset, a nexu conditionario liberando et eximendo fecisset, feria tertia proxima post festum beati Michaelis archangeli, anno domini M^{mo} CCC^{mo} sexagesimo tertio confectam; quartam comitis Stephani Bubek, olmi (*így*) similiter iudicis curie regie, vigesimo secundo die quindenarum residentie exercitus regalis, anno domini M^{mo} CCC^{mo} sexagesimo quinto; quintam autem comitis Jacobi de Scepus, condam similiter iudicis curie regie, sedecimo die

1286.

1291.

1363. okt. 3.

1365. ápr. 29. v.
nov. 10.

(8. b. oldal.)

octavarum festi beati Georgii martiris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} septuagesimo octavo, ambas super adiudicatione dicte particule terre privilegialiter emanatas, veras et iustas; asserens plura non habere.

1378. máj. 16.

(55. §.) *Super possessione Murenfelde vocate (*így*) medii aratri.*

Item idem exhibuit quasdam duas litteras; unam I(wanka) prepositi et conventus de Turuch, super venditione cuiusdam

¹⁾ Ladislaum-ból kijavítva.

²⁾ s; suo-t akart írni.

1283. particule terre, culture dimidii aratri sufficientis, per comitem Muren de terra sua hereditaria, ex consensu filii sui ac Isan comitanei sui, sub metis ni (*így*) eisdem conscriptis Jacobo, filio Latibor facta, anno domini M^{mo} CC^{mo} LXXX^{mo} tertio privilegialiter emanatam, alphabeto intercisam; et aliam Valentini prepositi et eiusdem conventus de Turuch, super resignatione tertie partis terre, quam comes Maurinus, filiis Latibor assignasset. per comitem Jacobum et Gregorium, filium suum ac comitem Chama, Johannem et Michaellem, filios eiusdem Chama, Valentino et Nicolao, filiis Pook, facta, in octavis festi beati Georgii martiris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} tredecimo confectam, veras et iustas; asserens plures non habere.

(56. §.) *Super metarum erectione possessionum Ewzpatak et •Murenfelde vocatarum.*

Item idem Paulus, filius Michaelis, exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam ¹⁾ Pauli prepositi et conventus de Turuch, super metali sequestratione possessionis Ewzpatak vocate a possessione Rakouch, mediantibus metis in eisdem conscriptis, inter Paulum, filium Mihaelis de Ewzpatak, Chama. fratrem eiusdem et Andream, filium Nicolai de eadem ab una. item Johannem et Demetrium, filios Pauli litterati de Rakouch. (parte ab altera) facta, in festo beati Laurentii martiris. 1356. aug. 10. anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo sexto patenter emanatam; et aliam Egidii prepositi et conventus de Turuch super reambulatione et erectione metarum possessionum Ewzpatak et Murenfelde vocatarum, octavo die festi beati Martini confessoris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} LX^{mo} secundo privilegialiter exortam, veras et iustas; asserens plures (*így*) non habere.

(57. §.) *Super terra usui duodecim aratorum sufficienti in Arva existente.*

Item Thomas, filius Nicolai, exhibuit nobis quasdam litteras privilegiales domini Lodovici, felicitis regis Hungarie. duobus sigillis suis duplicibus, uno videlicet in regno Bozne deperdito, altero novo consignatas, super donatione cuiusdam terre et silve in Arva existentis, duodecim aratra in se continentis Chepanopataka vocate, per ipsum dominum Lodovicum regem Nicolao, filio Falkus et alteri Nicolao, filio Johannis date ac aggregatione eorundem in numerum, cetum et catervam nobilium regni, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo quinto, regni autem sui anno quartodecimo confectas. 1355. veras et iustas; asserens plures (*így*) non habere.

¹⁾ Az a: p-ből kijavítva:

(58. §.) *Super quarta filiali in Alsomikch.*

Item Johannes, filius Martini, exhibuit nobis quasdam duas litteras conventus de Turuch, unam super extradatone quarte filialis per Thomam, filium Lorandi de Alsonich, de eadem possessione Johanni, filio Martini de Turan, facta, feria quarta proxima post festum penthecostes, anno domini M^{mo} CCC^{mo} sexagesimo septimo privilegialiter emanatam; et aliam super solutione quinquaginta florenorum auri, quam Johannes, filius Martini de Turan ni (*így*) subsidium acquisitionis possessionarie portionis in Ruch habite Thome, filio Lorandi fecisset, feria quarta proxima intra festivitatem penthecostes, anno domini M^{mo} CCC^{mo} septuagesimo septimo patenter confectam, veras et iustas; asserens plures (*így*) non habere.

1367. jún. 9.

1377. máj. 13.

(59. §.) *Super possessione Felseukolbyn in comitatu de Arva existentis (így).*

Item Nicolaus, filius Marcus (*így*), et Nicolaus, filius Johannis ac Salomon litteratus, exhibuerunt nobis quasdam quatuor litteras; unam Valentini prepositi et conventus de Turuch, super concambiali permutatione cuiusdam possessionis Felseukolbyn per magnificum virum magistrum Danch, comitem Zoliensem, Ladislaum, Johannem et Stephanum, filios suos, Nicolao, Petro et Philipo, filiis Gyuche, Michaeli et Adriano

(9. a. oldal.)

filiis Gyurk, pro possessione eorundem Reuche vocata sub metarum in eisdem conscriptarum circumstantia perpetuo date, in octavis festi nativitatis beati Johannis baptiste, anno domini M^{mo} CCC^{mo} vigesimo quinto privilegialiter emanatam; et aliam domini Lodovici, indelende memorie regis Hungarie, sub anno gratie M^{mo} CCC^{mo} sexagesimo primo, octavo Kalendaris May, regni autem sui anno vigesimo emanatas, tenores quarundam litterarum eiusdem domini Lodovici regis patentium, super collatione cuiusdam possessionis Felseukolbyn appellate, in districtu de Arva existentis per ipsum dominum Lodovicum regem Salomoni et Gregorio, filiis Nicolai, filiis ¹⁾ ²⁾ Iche, Nicolao, filio Marci, Andre, filio Laurentii, filii predicti Nicolai, Thome, filio Pakus, filii Petri, Blasio, filio Philipi, Benedicto, filio Mask, Stephano, filio Martini, Petro, filio Stephani, Nicolao, filio Johannis, filii Gyurke, in concambium possessionis eorundem Reuche vocate in perpetuum facta, feria sexta proxima post festum beati Luce

1325. júl. 1.

1361. ápr. 24.

¹⁾ *Igy*: filii helyett.

²⁾ *Ij kitörölve.*

1355. okt. 23. ewangeliste, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo quinto patenter emanatarum de verbo ad verbum ni (*így*) se transscriptive et confirmative habentem; tertiam predicti conventus de Turuch, in octavis festi purificationis beate virginis, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo sexto privilegialiter exortam, pretactas litteras ipsius domini Lodovici regis patentes transscribentem; quartam autem Ladislai prepositi et dicti conventus de Turuch, super collatione totalis portionis possessionarie Salomonis litterati, filii Nicolai, filii Juche de Felseukolbyn in eadem existentis, per eundem Salomonem litteratum, pro morte seu interemptione Marci, fratris sui, instructu diabolico per ipsum facta Nicolao, filio eiusdem Marci, in perpetuum date et tradite, octavo die festi nativitatis beati Johannis baptiste, anno domini M^{mo} CCC^{mo} nonagesimo primo privilegialiter exortam, veras et iustas; asserens plura non habere.

(60. §.) *Super quarta filiali in Vendeg.*

- Item Petrus, filius Pauli de Vendeg, exhibuit nobis quasdam litteras conventus de Turuch privilegiales, super extraditione quarte filialis per Johannem, filium Zenche de Vltrathuruch domine Agathe, sorori³⁾ sue facta, secundo die festi nativitatis beate virginis, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo secundo emanatam, veras et iustas; asserens plures (*így*) non habere.

(61. §.) *Super Erden.¹⁾*

- Item Barnabas, filius Andre, exhibuit nobis privilegium conventus de Turuch, in vigilia festi annuntiationis beate virginis, anno domini M^{mo} CCC^{mo} decimo octavo emanatum, in quo continebatur, quod Eden, filius Iwanka ac Johannes et Iwanka, Laurentius, Nicolaus et Jacobus, filii eiusdem Eden, Paulum, filium Marci, in filium et fratrem communi consensu assumpsissent adoptivum et eundem de omni hereditate paterna et terra hereditaria ubique locorum existenti, tanquam unum de filiis Eden fecissent coheredem, tradentes eidem filiam ipsius Erden in consortem, que vere esse apparebant; asserens plura non habere.

(62. §.) *Super possessione Raxa conditionali.*

Item Gregorius, filius Stephani et Stephanus, filius Johannis de Raxa, exhibuerunt nobis quasdam duas litteras domini Ladislai, olmi (*így*) regis Hungarie, super translatione (*így*) de

³⁾ soe : *kitörölve.*

¹⁾ XVI. sz. kézzel.

servitute populorum de Turuch in collegium libertatis filiorum iobagionum de Turuch Miksse, filio Rekse et cognatis eiusdem Drahen videlicet Nicolao, Herch, Ruthen et Urban, simulcum terra eorum Raxa vocata, per ipsum dominum Ladislaum regem facta, anno domini M^{mo} CC^{mo} LXXX^{mo}, regni autem sui anno 1280. octavo privilegialiter emanatam; et aliam domini Karuli regis super restitutione predictae terre Raxa vocata, olmi (*így*) tempore¹⁾ in pacato, per fortes manus occupate et per ipsum dominum Karulum regem Michaeli, filio Drahen, Damiano, filio Galli et quibusdam aliis proximis eorum litteris in eisdem nominatis restitute, in festo beati Martini confessoris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quadragesimo patenter confectam; 1340. nov. 11. et etiam quoddam privilegium nostrum, super adiudicatione et divisione dicte possessionis Raxa, tricesimo secundo die octavis²⁾ festi beati Georgii martiris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} septimo emanatum, veras et iustas; asserens plura non habere. 1387. jún. 1.

(63. §.) *Super possessione Euzpataka duorum aratorum.*

Item Paulus, filius Michaelis, Nicolaus et Ladislaus, filii Andre, in suis ac aliorum proximorum suorum personis, exhibuerunt nobis quasdam quatuor litteras; unam olim domini Bele regis, super confirmatione donationis cuiusdam³⁾ terre duorum aratorum, per ipsum dominum Belam regem Latibor, filio Porsu facta, anno domini M^{mo} ducentesimo quinquagesimo quinto, regni autem sui anno vigesimo emanatam; et aliam domini Lodovici, pridem piissimi regis Hungarie, sub anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo octavo, quarto Nonas Novembris, regni autem sui anno 1255. 1358. nov. 2.

(9. b. oldal.)

decimo septimo confectam, pretactas litteras privilegiales domini Bele regis de verbo ad verbum in se transscriptive et confirmative habentem; tertiam eiusdem domini Lodovici regis, super exemptione a servitute et onere omnis conditionis Paulo et Stephano, filiis Michaelis, filii Chama, filii Latibor, ac Andre, filio Nicolai, per ipsum dominum Lodovicum regem visu⁴⁾ prescripto privilegio domini Bele regis, facta, in fecto⁵⁾ inventionis sancte⁶⁾ crucis, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo octavo, quarto Nonas Novembris, regni autem sui anno 1359. máj. 3.

¹⁾ in pacato: *kitörölve*.

²⁾ *Igy*: octavarum *helyett*.

³⁾ Terre: *kitörölve*.

⁴⁾ *Igy*: viso *helyett*.

⁵⁾ *Igy*: festo *helyett*.

⁶⁾ *lante-ból kijavítva*.

1364. okt. 26. gesimo nono exortam; quartam vero similiter eiusdem domini Lodovici regis, in festo beati Demetrii martiris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} sexagesimo quarto patenter editam, pretactas litteras eiusdem patentes verbaliter transscribentes et confirmantes.

(64. §.) *Super possessione Tarnouch.*

1262. Item nobiles domine Anna, Johannis, ac Elizabeth et Katherina, filie Stephani de Tarnouch, exhibuerunt nobis quasdam tres litteras; duas videlicet domini Bele, olmi (*így*) regis Hungarie, unam scilicet super donatione cuiusdam terre Tarnouch vocate pro auro triginta marcarum Mladik Rutheno. per ipsum dominum Belam regem in perpetuum date, anno domini M^{mo} CC^{mo} sexagesimo secundo, regni autem sui anno vigesimo secundo privilegialiter sub maiori suo sigillo emanatam; et aliam anulari sigillo eiusdem domini Bele regis pendenti consignatam, in festo beati Sixti pape, anno domini 1266. aug. 6. M^{mo} CC^{mo} sexagesimo sexto confectam, pretactum pristinum privilegium, pro abolenda quadam ambiguitate in eadem littera declarata, confirmantem; tertiam vero comitis Nicolai de Zeech. olmi (*így*) similiter iudicis curie regie, super adiudicatione et sententia in facto dicte possessionis Tarnouch pro successoribus dicti condam Mladik. tam virilibus, quam femineis sexibus pertinere debentibus, sedecimo die octavarum festi beati Georgii 1381. máj. 16. martiris, anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} primo privilegialiter exortam, veras et iustas; asserentes plures (*így*) non habere.

(65. §.) *Super possessione Amboffalva.*

1327. előtt. Item Dominicus magnus exhibuit nobis quoddam privilegium domini Karuli, olim regis Hungarie, super confirmatione donationis magistri Danch, comitis de Zolium in facto possessionis Amboffalva vocate Martino, filio Matheus, servienti suo 1327. facto ac legitima statutione et metarum eiusdem erectione. pro eodem Martino factis, anno domini (M^{mo}) CCC^{mo} vigesimo septimo, regni autem sui anno similiter vigesimo septimo emanatum, verum et iustum; asserens plura non habere.

(66. §.) *Super possessione Zobozlo alio nomine Falkusfalva conditionali.*

Item Nicolaus, filius Barthus, Thomas et Anthonius. filii Nicolai, Thomas, filius Johannis, exhibuerunt nobis quasdam decem litteras; unam olmi (*így*) domini Stephani regis. super [a]g[regati]one in numerum filiorum iobagionum de

Turuch, per ipsum dominum Stephanum regem H[en]chm[a]no [filio Valcu?]no et Buhtha, Iwan, filiis Viconae ac Milk, filio Ruzethe de villa Zobozlo ac ceteris eorundem *cum terris populorum ville*¹⁾ *Zobozlo mixtim habitis* et sub inclusione metarum in eisdem litteris contentarum existentibus, anno domini M^{mo} CC^{mo} septuagesimo primo, regni autem sui anno secundo emanatam; et aliam prepositi et conventus de Turuch, super erectione metarum dicte terre Zobozlo vocate, anno domini M^{mo} CC^{mo} LXXX^{mo} quarto confectam, alphabeto intercisam; tertiam domini, Ladislai regis super restitutione dicte terre Zobozlo per eundem dominum Ladislaum regem Bartholomeo, filio Nachk facta, feria tertia proxima post festum ascensionis domini, anno eiusdem M^{mo} CC^{mo} LXXX^{mo} sexto; quartam capituli ecclesie Strigoniensis anno domini M^{mo} CCC^{mo} (*így*) LXXX^{mo} quinto, in festo beati Bartholomei exortam, ad litteratorium mandatum dicti domini Ladislai regis tenoremque eiusdem privilegii olmi (*így*) domini Andree regis, super terra predicta Zobozlo nominata sub anno gratie M^{mo} ducentesimo tricesimo, regni autem sui anno vigesimo septimo emanatarum²⁾ transscribentem; quintam Mercurini, comitis camare regis et de Zolum, super restitutione possessionis Bartholomei Zobozlo vocate, in octavis festi penthecostes, in anno domini M^{mo} ducentesimo nonagesimo primo, super predicta terra Zobozlo exortam; sextam

(10. a oldal.)

predicti conventus de Turuch, super concambiali permutatione cuiusdam particule terre de dicta Zobozlo excise, anno domini M^{mo} CC^{mo} nonagesimo quarto editam; septimam eiusdem conventus de Turuch, super resignatione portionis possessionarie Jan, filii Mortonis per Stephanum, filium Barthus, sabbato proximo ante dominicam oculi, anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXX^{mo} sexto privilegialiter emanatam; octavam domini nostri Sigismundi regis, super nobilitatione ac exemptione de numero iobagionum castri, per ipsum dominum (Sigismundum) regem Thome et Anthonio, filiis Nicolai ac Nicolao, filio Bartholomei de Falkusfalva facta, in dominica iudica, in anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} nono patenter emanatam; nonam vero et decimam pretitulati conventus de Turuch, feria sexta proxima ante festum penthecostes, super divisione dicte possessionis in quatuor partes facta, anno in presenti, ambas privilegialiter sub uno sensu verborum emanatas, veras et et (*így*) iustas; asserens plura non habere.

¹⁾ Zozl: expungálva.

²⁾ Így: emanati helyett.

(67. §.) *Super quarta filiali in Babonok.*

- Item Nicolaus, filius Johannys et Johannes, filius Thome, exhibuerunt nobis quasdam duas litteras; unam olmi (*így*) domini Dominici prepositi sancti Thome martiris de Promontorio Strigoniensi super reoptentione quarte filialis condam nobilis domine, matris Johannis, filio Myko, in possessione Babonok habita, in octavis diei medie Xlme, anno domini 1353. márcz. 6. M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo tertio, privilegialiter emanatam; et aliam conventus de Turuch, super legitima statutione eiusdem quarte¹⁾ filialis, feria quinta proxima ante festum 1357. márcz. 23. annuntiationis virginis gloriose, anno domini M^{mo} CCC^{mo} quinquagesimo septimo patenter emanatam, veras et iustas; asserentes plures (*így*) non habere.

(68. §.) *Super possessione Jardan.*

- Item Bartholomeus, Laurentius et Stephanus, filii Nicolai ac Martinus, filius Michaelis et Jacobus ac Thomas, filii Stephani, necnon Andreas, filius Petri, exhibuerunt nobis quoddam privilegium d[omin]i Bele, olmi (*így*) regis Hungarie, super confirmatione donationis cuiusdam terre ad duo et²⁾ dimidium aratra sufficien[tis] A[n]dre de Jardan et filio suo Ahyleo de nu[m]ero filiorum iobagionum de Turuch, per ipsum dominum Belam r[egem] facta, anno domini M^{mo} ducentesimo quinquagesimo quinto emanatum, verum et iustum; asserentes 1255. plura non habere.

(69. §.) *Super particula possessionaria in Vidafelde habita.*

- Item Mathe, filius Johannis, exhibuit nobis quasdam duas litteras; unam comitis Jacobi de Scepus, olmi (*így*) iudicis curie, super assignatione portionis possessionarie condam Michaelis, filii Benedicti de eadem Vidaffelde, ratione quarte partis matris Mathe, filii Johannis de eadem eidem [Mathe] per Blasium, filium Petri de Vidaffelde date, feria secunda proxima post festum beate Dor[othe]e virginis et martiris, 1378. febr. 8. anno domini M^{mo} CCC^{mo} septuagesimo octavo emanatam; et aliam prepositi et conventus de Turuch, in facto dationis medii iugeris terre arabilis eidem Mathe, per Blasium, filium Petri in sua et Ladislai fratris sui personis penes curiam eiusdem Mathe facta³⁾ in festo beatorum Philipi et Jacobi apostolorum. 1379. máj. 1. anno domini M^{mo} CCC^{mo} septuagesimo nono privilegialiter confectas, veras et iustas; asserens plura non habere.

¹⁾ quarta-ból kijavítva.

²⁾ a-ból kijavítva, aratra-t akart írni.

³⁾ Így: factam h.

(70. §.) *Super terra quatuor aratrorum conditionali Draskfalva vocata.*

Item Mathe, filius Valentini et Blasius, filius Nicolai, exhibuerunt quasdam quatuor litteras; unam olmi (*így*) domini Bele regis, super assignatione terre quatuor aratrorum certis metis a populis¹⁾ Zklabonya distincte, per eundem dominum Belam regem Mykola et Draskw, filiis Dvor, de filiis iobagionum de Turuch sub conditione perpetuo tradite, anno domini M^{mo} ducentesimo²⁾ quadragesimo secundo, regni autem sui anno octavo emanatam; aliam comitis M(ichaelis) de Zolum et de Scepus ac magistri Paskasii, super remissione predictae terre, anno domini M^{mo} CC^{mo} septuagesimo tertio, sub duobus sigillis pendentibus eorundem confectam; tertiam vero et quartam M(ichaelis) comitis de Zolum et de Scepus, super erectione metarum dicte terre, anno domini M^{mo} CC^{mo} sexagesimo nono, ambas sub uno sensu verborum privilegialiter emanatas, veras et iustas; asserentes plures non habere.

1242.

1273.

1269.

1269.

(10. b. oldal.)

(71. §.) *Super [terra conditio]nali Jardan.*

Item Stephanus, [filius . . . . . de . . . . . exhibuit nobis] duo privilegia ol[im] domini Bele regis; [unum] super re[stitutione possessionis Jardan per . . . . .] et Ivanka occ[upa]te Martino, filio [. . . . .] per ipsum dominum Belam regem facta, anno domini M^{mo} ducentesimo [quingagesimo octavo, regni autem] sui [anno] v[ig]esimo tertio, sub [novo suo sigillo p]endenti [eidem confectum; et aliud predicti domini Bele regis super] as[signatione dicte] terre duorum aratrorum, anno domini M^{mo} ducentesimo [. . . . .] facta confectum, vera et iusta; asserens plura non habere.³⁾

1258.

12...

(Z á r a d é k.)

[Premissarum itaque omnium litterarum per prenomina-
tos nobil]es [et] possessionatos ac libertates conservantes
ho[min]es pro tol[le]nda [premissa ambiguitate et e]xtirpanda
malitiosa falsitate per prenominatum [condam Johannem
litteratum combustum commissa] et perpetrata, coram nobis
productarum et exhibitarum, [revisis et perlectis ac seriose

¹⁾ Z: *kitörölve*.²⁾ tricesimo-ból *kijavítva*.³⁾ Engel id. m. 103. o. az általa használt másolat nyomán (Cze-
manka András másolata) a Jardan felőli utolsó czikkről azt írja: »Sex
lineolae his abolescunt«.

expositis ten]oribus et cont[inentiis u]nacum notariis nostris et [aliis litteratis et] scientificis [viris in e]arum scripturis. dictaminibus, pargamenis ¹⁾ seu quartis ²⁾ [ac sigillis diligenter examinantes, veras] iustas et legittime emanatas fore conperientes, presentique [registro dupplicato compendiose intitulari facientes], pro eisdem nobilibus et aliis exhibitoribus [earundem, quibus de iure suffragari concernunt auctoritat]e regia, nobis in hac parte attributa perpetuo valere [confirmantes; alias vero, si que actenus] (*így*) emanate apud quemcumque remansissent conservate [cassantes et viribus carere committentes, unum] par registri presentis in domo tavarnicali [dicti domini nostri regis reponi, aliud ver]o universitati dictorum nobilium comitatus de Tur[uch emanari et assignari fecimus pro meliori con]modo et memoria futurorum.³⁾

Közli: HORVÁTH SÁNDOR.

---

¹⁾ *Igy*: pargamenibus *h*.

²⁾ *Igy*: chartis *helyett*.

³⁾ Engel, id. m. 103. o. a záradékról: »Conclusiuncula etiam linearum XII. penitus oblitterata.« Mindamellett előbbit szabad szemmel, utóbbit a liptóinak záradéka segítségével sikerült kritikailag helyreállítani.

HIDVÉGI ID. NEMES JÁNOS NAPLÓJA AZ 1651—1686. ÉVEKRŐL.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

Erdélynek XVII. századbeli történelme a legmozgalmasabb, ezért legérdekesebb is. Öreg Rákóczy György halálával sirba szállt Bethlen politikája s az ifjú fejedelem túlmerész vállalkozásai veszélybe döntötték az országot. A szerencsétlen kimenetelű lengyelországi hadjáratot követő gyakori küzdelmek, fejedelemváltozások és pártviszályok bő anyagot nyújtottak a történetíróknak, kik szívesen írták meg a kor eseményeit, a szenvedések és dicsőség napjait, a diadalokat s a hazafias ügy gyakori bukását.

A gazdag évkönyv- és történelmi irodalmat mintegy kiegészítik az apróbb följegyzések, naplók és családi jegyzések, melyekben e század mondható szintén a leggazdagabbnak. A kor nagy emberei is, kik maguk is mintegy tényezői voltak az eseményeknek, vezettek ilyeneket s e feljegyzések, bár kiválóbban családi s magán ügyekkel, az ország dolgaival s a politikai eseményekkel csak kevésbé foglalkoznak, mégis becsesek. Ha nem is engednek bepillantást az országos viszonyok mélyébe, de pontos adatokat nyújtanak az átmeneti kor eseményeire.

E feljegyzésekhez csatlakozik ujabban Hidvégi idősebb Nemes János naplója az 1651—1686. évekről.

Nemes Erdély egyik legtörzsökösebb és legrégebbi családjának ivadéka; a legelőkelőbb, történelmi szerepet játszó családokkal állott rokonságban.

Mint ifjú 1651-ben elkíséri a követséget, mely Krossenből hozza Rákóczy Zsigmond ifjú menyasszonyát. Jelen van

a nagy pompával végbement jelképes esküvőn, majd Patakon a lakodalomban.

A lengyelországi hadjáratra ő is elindul. Viskről azonban Béldi Pál kérésére a fejedelem visszaengedi.

Kiváló szerepet játszik a Rákóczy és Rédey, majd Barsay közt folytatott tárgyalásokban; a fejedelem kíséretében ott van Várad ostrománál.

1661-ben már Apafi pártján van, ki csakhamar teljes bizalmával ajándékozza meg. Rangban és befolyásban emelkedik; őt küldi az új fejedelem Szebenbe a tanácsurak és centumpatereknek hűségére való felesketésére; kinevezi háromszéki főkapitánynak, majd a küllőmegyei főispánsággal kínálja meg.

Az 1667. április 21-én kezdődő fejérvári országgyűlés határozatából a portára megy, hogy ellensúlyozza ott Zólyomit s az Erdélyre következhető veszedelmet elhárítsa. Félévnél tovább időzik Törökországban, mely idő alatt többször volt a fővezérnél s karácson első napján a szultánnál kihallgatáson.

Diplomatiai ügyességét ura még többször igénybe vette; így 1669-ben részt vesz az eperjesi tárgyalásokban, hogy a Felső-Magyarország és Erdély között fennforgó vitás kérdéseket kiegyenlítsék; 1671-ben újra a portára megy.

1675-ben egyik tagja a kivégzett Bánffy Dénes levelezésének megvizsgálására kiküldött bizottságnak.

A Béldi Pál és társai által szervezett liga mindent elkövet, hogy ügyüknek Nemest is megnyerjék. Mint maga vallja naplójában, előbb a háromszéki nemesség színe-java kéri, majd Béldi és Csáki részéről »nem kevés cruciatussa lévén mind szép szókkal s mind ratiókkal s mind ijesztéssel,« de nem boldogultak. Nemes megmaradt »constanter az ő kegyelmes ura hűségében«.

1678-ban tagja lett a fejedelmi tanácsnak.

Irigyei és rosszakarói nem nyugodtak. Bevádolták, hogy Telekit és Mikest »diffamálta«. Ügyét 1685. nov. 4-én tárgyalta a fehérvári gyűlés, s ártatlansága kiderült.

1686. novemberében követségre indul Szathmárra Karaffához, de nem sokára súlyos és hosszas betegségbe esik s 1688. április 19-én, húsvét másodnapján »mult ki ez világból

hosszas betegség és nyomorúsági után délután három s négy óra között«. ¹⁾

A napló eredetije a gróf Nemes család hidvégi levéltárában lehetett. A levéltár azonban 1849-ben áldozata lett a pusztításnak s csekély megmentett maradványa szerte-szét van a család tagjainak adományából az egyes levéltárakban.

Az eredeti naplóból gróf Nemes Ferencz készített egy másolatot 1793-ban; e másolat az Erdélyi Muzeum Egylet kézirat-tárában van. ²⁾ A másolat címéül ezt írta: »Summás kisedése azon történeteknek és utazásoknak, melyeket néhai b. e. hidvégi idősb Nemes János, ki volt fia hidvégi idősb Nemes Tamásnak, nemes Háromszék kapitányának és a ki volt maga is háromszéki főkapitány és b. e. erdélyi fejedelem I. Apafi Mihály belső titok tanácsosa 35 esztendő alatt a maga jegyzőkönyvébe naponként feljegyezvén méltóvá tette ezen munkáját arra, hogy a maradékok figyelemmel olvassák és tekintetben tartsák.«

Nemes 1651. február 16-án kezdi feljegyzéseit s folytatja kisebb megszakításokkal; 1686 deczember 4-éről van az utolsó feljegyzés. Azonban a napló nem itt végződött — bár sokáig már nem is folytathatta betegsége miatt — mert a másoló állítása szerint az eredetiből egy pár lap ki volt szakítva.

E napló nem azért becses, mintha a leginkább az író magánéletét és ügyeit tárgyaló jegyzetek a kor történetére nézve kiválóan nevezetes fontosságúak volnának, hanem inkább azért, mert a részleteket kutató történetírónak e napló is jó szolgálatot tesz. Egy részről azért, mert állásánál fogva adatai teljesen megbízhatók és pontosak; az akkori erdélyi nemes-ség életére, szokásaira s különösen élete és kora válságos eseményeire, saját családja történetére vonatkozólag bő és részletes adatokat nyújt, másrészt pedig azért, mert írója zaklatott életének, buzgó vallásosságának, a mi nem csak gyakori fohász-kodásaiban, hanem erős felekezeti meggyőződés mellett abban az őszinte hittel istenbe vetett bizalomban nyilvánul nála, mely

¹⁾ Czegei Vass György naplója. Közli Nagy Gyula. Lásd Magyar Tört. Eml. II. oszt. Írók. XXXV. köt. 71. l.

²⁾ 4° papírkötésben. 177. l.

a sors csapásai között egyedül szerez megnyugvást lelkének, és hazaszeretetének hű tükréül szolgál.

Történelmi jelentőségéről bővebben szólni felesleges, mert annak becses volta nyilvánvaló e kor történetének kutatói előtt.

Anno 1651.

Februarius. Die 16. Indultam meg idegen országra az én kegyelmes uramnak ő ngának engedelmeiből, mikor az ur Rákóczy Zsigmond uram ő nga mátkájáért ment Rédei Ferencz uram ő nga.¹⁾ Hidvégi házamtól mentem ebédre Vledénybe, hálni Vádra. 17. Mentem ebédre Fogarasba, hálni Morgondára.

Martius. 1. Mentünk ebédre Királytelkére, hálni Tokajba. Ott mentünk által a Tiszán. 2. Mentünk ebédre Liskára, hálni Patakra. 3. Mulattunk Patakon. 4. Jött bé Patakra az úr Rédei Ferencz uram ő nga Kemény Simon urammal, Rédei Pál és Frater György uramékkal. 8. Mentünk ebédre Eperjesre, hálni Sárosra. Ugyanaz nap mentünk fel Sáros várába is Kemény Simon uram ő ngával, Frater György és Katona Mihály uramékkal. (NB. Ezen utitársaság április első napjain érkezett fel Bécsbe, hol a császári felséges udvarra is megjelent, mint alább tetszik.)

Aprilis. 3. Mentünk a lótanító iskolába. Ebédre mentünk Cancellarius uram ő ngához. 4. Mentünk ő felségével devotiora az hernothi templomba. 5. Mentünk ő felsége udvarába. Ottan jöttünk szembe Csáki László uram ő ngával. 8. Jöttünk szembe Palatinus urammal ő ngával. Az nap jártuk meg az öreg császárné kertit. 11. Volt audienciája Kemény Simon uramnak a császárnál ő felségénél. 12. Indultunk ki Bécsből, jöttünk hálni Pozsonyba. 13. Mentünk érsek uramhoz ő ngához. 14. Láttuk az érsek uram ő nga kertében való vizi mesterségeket. Onnan délután megindulván, jöttünk hálni Csekleszre. 15. Ebédre Nagyszombatra, hálni Stirázára. 16. Ebédre Beczkóra Szunyogi Gáspár uramhoz. 17. Voltunk Mednyánszki uramnál ugyanott Beczkóba. 18. Mentünk ebédre Trincsenbe, hálni Puchora.

A 19. Apr. usque 8-vum *Maji* mulattunk Puchon. 9. Mentünk ebédre Lesára, hálni Morva szélibe Sitire. 10. Ebédre Mesericsre, hálni Vinre. 11. Ebédre Sagdendorfra, hálni Ful-

---

¹⁾ Rákóczy Zsigmond jegyese s későbbi neje többszöri követküldés és hosszas tanácskozás után Pfalzi Frigyes választófejedelem s egykori cseh király legkisebb leánya, Henriette volt. Apja a német fejedelmi ház sarja, anyja a kivégzett angol királynak, I. Jakabnak leánya. V. ö. Szilágyi Sándor, Felsővadászi Rákóczy Zsigmond. 146. l.

nekre. 12. Ebédre Sileziába Troppauba; ott háltunk. Az előtt való nap nagy égés volt az városon; a dominicanusok temploma klastromokkal és scolával együtt elégett, a városba is hat ház. 13. Ebédre Blodenre, hálni Lisvizre. 14. Ebédre Hotsi-Plotzra, hálni Polnis Neustadtra; opuliai herczegséghez való. 15. Ebédre Sandorfra, hálni Neisra. 16. Ebédre Grotkaura, hálni Olaura az olaviai herczegségbe. Ott a herczegasszony becsületesen gazdáskodott a követ uraknak borral s igen szép halakkal. A követ urak a herczegasszony látogatására küldötték Rédei Pál uramot s engemet. 17. Ebédre Radvánszkra, hálni Braszlóba. Ugyanakkor a követ urak parancsolatjából mentünk Rédei Pál uram s én az ott való herczeg köszöntésére. A herczeg küldött commissáriust velünk a general adjutansot. 18. Mulattunk ugyanott Braszlóban. 19. Ebédre Haydenre, hálni Neumarkkra. 20. Ebédre Parguitzra, hálni Lubenre, lignitzi herczegségbe. 21. Ebédre Bolkovitzra, hálni Nagy Glogauba. 22. Ebédre Beutenre, hálni Grünbergre. 23. Ebédre Drésenre, hálni Krossenre. Jöttek ki előnkbe Leben uram és Dobszenowszki uram kétszáz lovassal s öt hintóval egy mértföldnyire. Ugyanaz nap jöttek szembe a követ urak az electornéval és a főbb herczegasszonyokkal,¹⁾ salutálván ő felségeket azután minket is bevitték köszönteni egynehányan, úgy mint Kemény Simon uramat ő ngát, Eszterházi Mihály uramot ő ngát, Rédei Pál, Lövei Sámuel, Dalmadi István, Frater György, Korda Zsigmond, Pécsi Gáspár és Katona Mihály uramékkal egyetemben. 24. Elsőbben lettek szemben a követ urak az hejdelbergai palatinatus elector követeivel, azután jöttek szembe a brandenburgumi elector követeivel.²⁾ Azután lett audienciájak az electornénál ő felségénél.³⁾ Akkor perorált Berényi uram. Ezek végbemenvén ebédet ettünk. Estve hat órakor kezdődött a lakadalomnak solemnitása.⁴⁾ Elsőbben az copulatio ilyenképen:

1. A követ urakért jöven az ott való gazdák, az több követ urak is mind oda gyülnének és úgy mentünk fel az palotába, elől menvén nyolcz német öreg viasz szövétnekekkel, azután az két gazda, azután a vőlegény követe, azután a több követek renddel s azután mi dob s trombita — zengés közt.

¹⁾ Tudniillik a menyasszony anyjánál, testvéreinél és a vendégeknél tisztelegtek.

²⁾ A brandenburgi választófejedelmet két tanácsosa, Knesebeck Tamás és Kleist Ewald képviselték. V. ö. Szilágyi Sándor i. m. 156. l.

³⁾ A menyasszony anyjánál.

⁴⁾ A Krossenben tartandó jelképes házasság napjául előbb márcz. 25., majd a fejedelmi családot ért gyász miatt május 9. volt kitűzve. A jelképes esküvés végrehajtásával Rédey Ferencz volt megbízva. Úgy látszik két héttel később történt meg. Szilágyi máj. 14-re teszi. Ez hibás, mert akkor még csak utban volt a követség. Lásd i. m. 156. l.

2. Mentenek a menyasszonyért. Az előtt is hasonlóképen szövétnekekkel jöven s azután a gazdák s azután hozták a menyasszonyt két felől fogván az két hejdelbergai elector követei a szoknyáját fogván négy frajczimmer, azok mind fejérbe lévén, azután jöttek a több herczegasszonyok és frajczimmerek.

3. Mind felgyülvén a palotába, elsőbben éneklettek s muzsikáltak, azután a pap rövideden prédikált az asztal mellett állva, mely volt a palota közepén. A menyasszonyt és a vőlegény követét¹⁾ is a prédikáció után az asztal eleiben állítván a menyasszonyt jobbkéz felől, a vőlegény követét bal-kéz felől, ott a pap copulálván, ő ngok gyűrűt váltának. Azután térdre állván mind a menyasszony, mind pedig a követ úr két kis székre (melyek aranyos tercenollával valának békerítve ők feljül léve, aranyos tercenolla vánkös alattok) a pap megáldá és így méne véghez a copulatio.

4. Azután az ágyat kihozák a palota közepibe (melynek supellátja és minden benne való egyetmás vala tiszta fehér ezüstös tercenellából csinálva) és oda vivék a követ urat s mind pedig a menyasszonyt egyik felől a szélén ülteték a követ urat, másfelől a menyasszonyt, és azután az electorok követei peroráltak fennállva az ágy előtt, azt elvégezvén felállva mind a követ urnak, mind pedig a menyasszonynak aranyas csészékben marczapantokat és egyéb confectomokat dob trombitaszónál előtte menvén az ott való két gazda és ott az urak s herczegasszonyok előtt hordozva pohárookban bort is a ki akarta vett a confectomokban s ivutt a borból, azután elvitték. Ezek véghez menvén kilencz órakor tájban azután eloszlottunk.

5. Azután éjjel tizenegy órakor elhozván az étket, három rendbéli asztal lévén a palotába, elsőbben az első asztalra. (mely volt hosszú asztal) azután a más két kerek asztalra. azután bégyülvén a palotába, asztalhoz ültünk.

Az első asztalnál ült főhelyen jobb kéz felől a menyasszony, bal kéz felől a követ úr. Oldalul az asztalnál ültek a brandenburgumi elector követei, azután Berényi uram s Mednyánszki uram, azután a kurlandiai követ, más felől oldalul ült az öreg electorné, mellette Elisabeth s mellette Catharina.²⁾ azután a hejdelbergai elector követei.

Második asztalnál ültünk mi. Kemény Simon uram ő nga, Eszterházi Mihály uram ő nga. Lövei Sámuel uram. Rédei Pál uram, Dalmadi István uram, én és Frater György

¹⁾ Rédey Ferenczet.

²⁾ A menyasszony két idősebb testvére.

uram, Korda Zsigmond uram, Pécsi Gáspár uram s az ott való gazdák.

Harmadik asztalnál ültek a követ úr asztali szolgálai s egyéb németek.

6. Asztaltól felkelvén két s három óra között eloszlottunk addig, míg az asztalokat kihányták s az palotát megtisztították, azután ismét begyültünk tánczra. A tánczban ilyen modalitást tartottak: a két főgazda egy-egy szövétneket vévén a kezekbe, térdet hajtottak és így megindulván, mentenek a követ úrhoz és a követ urat vitték a menyasszonyhoz. A követ úr térdet hajtván, a tánczba vitte a menyasszonyt. Előtte ment hat német szövétnekekkel s utánok is hat, dob s trombitaszónál tánczolván. Azt a követ úr eljárván, hasonlóképen a két brandeburgumi követek is tánczoltak. Azt elvégezvén, ismét két gazdák szövétneket vévén a kezekbe, a követ urat vitték Elisabethhoz. A követ úr hasonlóképen tánczolt, mint az menyasszonynyal. Azután a brandeburgai követek is hasonlóképen. Ezek elvégezvén azután Berényi uram s Mednyánszki uram. Az hejdebergai és kurlandiai követek is hasonlóképen tánczoltanak, mind a menyasszonynyal, mind Elisabethel; a dobolást és trombitálást elhagyták. Azután hegedűvel muzsikáltak és a kik akartanak mind az németek közül, mind mi közülünk, a frajczimmerek közül a melyiknek akarta kezét fogta s tánczolt. A táncz elvégeződván, reggel négy órakor confectomokat hozván czészékben és bort pohárookban, megkínálván az urakat véle ismét elvitték és úgy oszlottunk el.

25. Bál után négy órakor vittük fel a menyasszony ajándékát. Az ajándékok ezek voltak: 1. Egy igen szép gyémántos függő. 2. Egy bokor igen szép gyémántos fülbevaló függő. 3. Egy gyémántos bogláros gyöngyös párta. 4. Egy bokor igen szép gyémántos kézrevaló. 5. Egy gyöngyláncz. 6. Egy bokor kézrevaló gyöngy. 7. Egy gyöngyös köves bogláros meggyszin bársonyszoknya ezüst csipkével; igen szép német módra csinálták.

A mely ajándékokot adtak az anyja s atyjafiai a menyasszonynak:

Az anyja küldött: 1. Egy gyémántos függőt. 2. Egy bokor gyémántos fülbevaló függőt.

A brandeburgiai elector: 1. Egy gyémántos hajravaló virágot. 2. Egy gyémántos függőt.

Az hejdelbergi elector: 1. Egy gyémántos függőt. 2. Egy bokor gyémántos fülbevaló függőt.

A kurlandiai herczeg hat öreg aranyos kupát.

26. Vittük fel a herczegasszonynak az ajándékot. Az özvegy öreg electornénak: Két perzsiai aranyas selyem sző-

nyezet, vereset. Az anyjának a bohemiai királynénak két perzsiai aranyas selyem szőnyeget, fehért.

Elisabethnek egy vég aranyas terczenellát, egy vég potyolatot, tizenöt papiros szkofiumat, aranyat s ezüstöt.

Catarinának két vég patyolatot, tizenhat papiros szkofiumot, aranyat s ezüstöt.

27. Reggel praesentáltuk az hejdelbergai elector követinek az ajándékot. Egy fekete török lovat csajtárostól, egy szeg molduvai paripát minden szerszámostól, a szerszám igen szép vékony türkéses szerszám. Az nyerge, kengyele s czapragja is mind türkéses.

A brandenburgumi electornak egy kék lovat selymes. jáspisos s rubintos szerszámmal s merőn szkofium arannyal töszött czapraggal.

28. Adtak az ott való gazdáknak igen szép aranyas kupákat s lóra való szerszámokat. Az nap ajándékozták a követ urakat egy-egy arany lánczczal s egy-egy rubintos függővel. Ugyanaz nap adtak nekünk is egy-egy gyűrűt, a kik a menyasszony ajándékát felvittük s az öreg electornéét.

Uram Isten! Ki feljövételünket békességgé tevéd, könyörgők felségednek, visszamenetelünket is áld meg üdvösséges áldomásiddal.

Imár ide alább visszajövetelünknek utját irtam meg, minden falukat, városokat, az kiben által jöttünk. A ki város, erről ismerni meg, hogy utána egy v-ét irtam.

Istennek kegyelmes gondviselése által indultunk meg Corosznáról v. 29. Délután két órakor jöttünk Lotzora, onnan Lésenre, hálni Grünbergre v. 30. Jöttünk Navayra, onnan Nitzitsre, onnan Vartenbergbe, onnan Neysalara, onnan Alconra, hálni Boytenre.

31. Ornirecsre, Sajura, Saorra, Bunitsre s Linre, Roszra, Hombóra, ebédre Puchovicsre v., hálni Lebenre v.

Junius. 1. Jöttünk ebédre Parquitzra v., hálni Neymarkra stb. 26. Érkeztünk Patakra a herczegasszonynyal ő ngával. 27. és 28. Celebráltatott a lakadalom.¹⁾ 29. Indultunk meg Patakról asszonyunkkal ő ngával Erdély felé.²⁾

Uram Isten nagy hálákat adok én tenéked, hogy engemet az én könyörgésemben meghallgattál és az én utaimban oltalmad alá vévén, mindenféle gonosz veszedelemtől megőriztél.

¹⁾ A császár és a lengyel király képviselőjének és sok vendég főur jelenlétében nagy pompával ment végbe a lakodalom. Azonban Zsigmond legnagyobb sajnálatára bátyja a fejedelem s bizalmas emberei Kemény János és Bisterfeld nem lehettek jelen, az országos dolgok másfelé vonták el őket. Szilágyi Sándor id. m. 158. l.

²⁾ A fejedelemasszonynyal.

oltalmaztál és immáron házamba is béhoztál. Ezért én is mondom: Oh uram, hogy dicsértessék, dicsőíttessék, áldassék el (!) felmagasztaltassék mindörökkön örökké a te áldott nagy neved, Amen.

Julius. — — — —

Augustus. — — —

September. — — —

October. — — — —

November. — — —

December. — — —

Memoriale Anni 1652.

Januarius. Die 1. Voltam Hidvégen. 9. Mentem a Székbe Szentgyörgyre. Akkor kezdett perleni Damokos Ferenczné asszonyom a kilyéni s szotyori jószágért. 18. Mentem Zágonba Mikes György uramhoz. 20. Volt nálam Várhegyen Mikes György uram és Jankó Péter uram.

Februarius. 1. Indultam meg udvarhoz Hidvégiről. 3. Mentem Fogarasba. 5. Holt meg Rákóczy Zsigmond uram ő nga tizenkét s egy óra között.¹⁾ 5. Ott mulattunk Fogarasba. 6. Tötték a testet koporsóba. 7. Indultunk ki urunk ő ngával Fogarasból. 9. Mentünk Fejérvárra. 10. Betegedett meg a fejedelem. 11. Űtött ki a himlő rajta. 19. Jött be Fejérvárra a török követ. 19. Állott be a gyűlés Fejérvárott.²⁾ 24. Kérte az ország Rákóczy Ferencz uramot ő ngát az fejedelemtől ő ngától, hogy jövődöbéli fejedelemnek válasszák. 27. Betegedett meg a fejedelemasszony, mind pedig Rákóczy Ferencz uram ő nga.

Martius. 4. Választották Kemény János uramot ő ngát jövődöbéli gubernatornak az ifjú fejedelem mellé.³⁾ 5. Lött szembe urunk ő nga a török követtel. Akkor mentem háltni Drassóra Kassai uramékhoz. Küldött a követtől a fővezér urunknak ő ngának egy szép pej török lovat. 7. Mentem vissza Fejérvárra. Akkor vendéglette meg urunk ő nga a török követet. 8. Lött válasza a török követnek. 9. Inauguraltatott ifjú urunk ő nga⁴⁾ nagy vivat, vivat, vivat kiáltással és puskáknak ropogásával. Akkor tötték Lázár György uramot ítélő-

¹⁾ Ifjú neje azelőtt, a fényes lakodalom boldog napjának harmadik havi fordulóján halt meg.

²⁾ Febr. 19. — márcz. 12. fehérvári országgyűlésre vonatkozó iratokat lásd Szilágyi Sándor: Erd. országgyűl. Emlékek XI. köt. 138 — 151. ll.

³⁾ Keményt arra az esetre választották gubernatornak a fiatal fejedelem, Rákóczy Ferencz mellé, ha a fejedelem megtalálna halni. Adott reversálisát lásd Magyar Tört. Tár. XVIII. köt. 58. l.

⁴⁾ Rákóczy Ferencz, a fejedelem fia.

mesternek. 10. Ment el a török követ. 11. Oszlott el az ország gyűlése. 15. Jött Tömösvárról török követ, hozott egy török lovat s két agarat urunk ő ngának. 16. Lött szembe urunk ő nga a tömösvári török követtel. 18. Lött szembe másodszor urunk ő nga a török követtel. Ugyanakkor lött válasza is. 19. Ment el a követ. 25. Érkezett német császár ő felsége követe Fejérpataki uram Fejérvárra urunk ő ngához. Ugyanakkor érkezett Homonnai uram ő nga szolgája, a ki urunkat ő ngát hívta a lakodalomba, mely leszen 28. Aprilis. 26. Lött szemben elsőbben urunk ő nga a császár ő felsége követivel, ugyanakkor meg is vendéglette. 27. Jártá meg a követ, Fejérpataki uram az urunk ő nga istállóit, fenn is maradt ebéden az urunk ő nga asztalához. 29. Érkezett Rákóczy László uram szolgája urunkhoz ő ngához Fejérvárra.

Aprilis 1. Lött válasza a császár ő felsége követinek.¹⁾ 2. Ment el a császár ő felsége követe Fejérvárról. Ugyanakkor küldött urunk ő nga Bonis Ferencz uramtól Rákóczy László uramnak ő ngának egy török lovat, fakót, Galata nevűt s egy szeg paripát. 3. Érkezett meg Száva Mihály portáról. 4. Expediáltatta urunk ő nga Ebeni István uramot Budára a fővezérhez. 6. Érkezett bé ide Fejérvárra urunkhoz ő ngához a havasalföldi vajda követe Udrista. Hozott urunknak ő ngának egy szeplős török lovat minden szerszámostól s egy pej török lovat csajtár alatt; Rákóczy Ferencz urunknak ő ngának egy török lovat, feketét minden szerszámostól és egy tollas botot a nyeregfübe. 7. Lött szembe urunk ő nga a havasalföldi vajda követivel; akkor praesentálta a feljebb megírt lovakat, azonkívül asszonyunknak egy darab karmasinszín aranyas kanaváczot s egy skárlát szoknyát. Akkor ment elsőbben urunk ő nga templomba betegsége után. 8. Vendéglette meg urunk ő nga a havasalföldi vajda követét, ugyanakkor lett válasza is. 9. Mentünk vadászni urunkkal ő ngával. Fogattunk egy őzet s egy nyulat. Akkor ment el a havasalföldi vajda követe is. 12. Estve haragudt meg urunk ő nga mi réánk bójárókra s másokra. 16. Indultunk Fogaras felé urunkkal ő ngával. 20. Mentünk Fogarasba. 22. Indultunk meg a testtel Fogarashól nagy solemnitással. 27. Mentünk bé Fejérvárra. 28. Temették el idvezült Rákóczy Zsigmond uramot ő ngát Fejérváratt igen nagy solemnitással.²⁾

¹⁾ E választ lásd Szilágyi Sándor id. m. XI. köt. 152—3. ll.

²⁾ Síriratát Szalárdy szerint közölte Bod Péter »Hungarus Tymbaules contimatusában«. Jellemzően mondta Megyessy gyászbeszédében: »Gyenge épületünk mellől elvétellett a jó támasz, nekünk már csak a sok félelmet, remegést, szerelmesidnek a nagy kívánságodat mindenkinek boldog jó emlékezetcdet hagyod.« V. ö. Szilágyi Sándor id. m. 167. l.

Majus. 2. Mentünk Balázsfalvára. 6. Indultunk meg Balázsfalváról, mikor öreg asszonyunk ő nga Patak felé indult.¹⁾ Kisírtük ő ngát Somborig. 10. Ott vált el urunk ő nga öreg asszonyunktól s jött vissza hálni Sukra. 14. Mentünk ebédre Radnotra. 17. Mentünk vadászni a besenyei erdőre. 22. Bocsátott haza urunk ő nga, mentem hálni Malomfalvára.

Junius. 6. Kezdettem a malomfalvi házhoz. 25. Jött hozzánk Lázár György uram Malomfalvára hugomasszonygyal együtt. 26. Ment Lázár György uram Radnotra urunkhoz ő ngához.

Julius. 16. Ment Bánffy Zsigmond uram Hunyadra Szikszainé asszonyomhoz. 17. Kérte meg a mátkámot Hunyadon; ugyanakkor váltottam gyűrűt.²⁾ 18. Mentem ebédre Szikszai Zsigmond uramhoz Hunyadra.

Augustus. 3. Jött hozzánk Malomfalvára Bánffy Zsigmond uram mind asszonyom nénémmeel együtt. 5. Mentek haza ő kegyelmek.

September — — —

October — — —

November. 26. Mentünk Maksára Mikó László uram lakodalmára. 28. Kisírtük haza Mikó László uramot Oltszemire.

December. 1. Mentem Fogarasba. 3. Állott bé Galacson a fejevármegyei törvényes szék. 5. Oszlott el a nemes vármegye. 18. Indultam ki Szilágyba, mentem hálni Kőhalomba. 21. Mentem ebédre Kis Kapusra, hálni Bánfi-Hunyadra. 30. Esküdtem meg a mátkámmal Perecsenbe a Tamási Mihály uram házánál.³⁾ 31. Ment el Bánffy Zsigmond uram Perecsenből.

Memoriale anni 1653.

Januarius. 25. Jöttek bé Brassóba a portás követ urak a kapucsi basával együtt. 31. Voltam vadászni a hidvégi erdőn.

Februarius. 15. Volt nálunk ebéden Mikó Miklós uram.

Martius. 1. Betegedett meg Sára az hugom, ugyanakkor ment el a Kendefi uram szolgálja vissza Fejérvárra. 16. Jött haza az öcsém Nemes Tamás Fejérvárról. 17. Jött Kendefi Miklós uram Malomfalvára bátyámurammal, Nemes György urammal együtt.

¹⁾ A fejedelem anyja, Lorántffy Zsuzsánna.

²⁾ Pápai Annával.

³⁾ E korban már az eljegyzés alkalmával megesküdték egymásnak, hogy teljesen biztosak legyenek. V. ö. br. Radvánszky cikkét »Lakodalmak a XVI. és XVII. században.« Századok, XVII. évf. 1883. 217—242. l. Maga a házasság csak 1653. májusban történt meg.

Aprilis. 14. Ment bátyámuram Basa uramhoz. 27. Keresztelték meg a bátyám uram kis leányát Klárát; volt keresztapja a földvári nagy pap és az brassai bíró Herman Mihály uram, kit az úr Isten éltesen.

Majus. 20. Mentünk az én lakadalmamra Bánfi-Hunyadra.

Junius. 5. Jöttem Hidvégire. 6. Mentem Földvára urunk ő ngához. 7. Voltanak nálam vacsorán Kendefi Miklós uram, Kun Gergely uram, Folti Ferencz uram és Folti László uram. 8. Voltanak nálam ebéden Apafi Boldizsár uram, Bánffy Zsigmond uram, Folti Ferencz és László uramék. 9. Mentem Földvára urunk ő ngához; akkor mustrálta meg ő nga Hunyad vármegyét. 13. Indult urunk ő nga Földvarról Radnotra. 14. Volt kézfogása Kendefi Miklós uramnak az hugommal; ugyanakkor esküdtek meg. 15. Mentem Földvára; akkor holt meg szegény idvezült Bethlen Ferencz uram reggel 4 és 5 óra között. Voltam ebéden Kemény János uramnál ő ngánál. 21. Holt meg szegény idvezült Pekri László uram Földváron.

Julius. 5. Mentem Földvára udvarhoz. 7. Jött urunk ő nga az hidvégi határra vadászni. 14. Ment urunk ő nga Brassóba, ugyanaz nap mentem Oltszemire asszonyomanyámhoz. 16. Ment bé Brassóba a lengyel király követe.

Augustus. 9. Mentem Béli Pál uramhoz Arapatakára.

September. 12. Hozták az urunk ő nga kegyelmes parancsolatját, hogy felüljünk. 13. Indultam Segesvárhoz a táborba. Hidvégiről mentem hálni Hévizre. 14. Mentem hálni Apoldra, az nap tették Daniel János uramot főhopmesterré Segesváratt. 15. Mentünk vármegyéstől Segesvárra a mustrára. Akkor a mustrán tették Bethlen Mihály uramot főispánná Fejérvármegyében. 17. Hozták ki a viceispánok a registromot a vármegyékre, hogy kik menjenek el a hadba, kik maradnak itt-hon s kik adnak zsoldosokat. Ugyanaz nap indultam haza felé. 18. Jöttem Hidvégire. 23. Ment el az öcsém a moldvai hadba.

October. — — —

November. — — —

December. 16. Mentem Szentgyörgyre a derék székre. 23. Jött haza az öcsém Nemes Tamás. 27. Volt nálunk ebéden Mikes Tamás uram s Mikó László uram.

Memoriale anni 1654.

Januarius. 14. Volt az hugom lakadalma. 15. Vitte el az hugomat Kendefi Miklós uram. Akkor ment el Bánffy Zsigmondné asszonyom is ő kegyelmekkel.

Februarius. 25. Estve betegedett meg a feleségem. 27. Estve nyolcz órakor adott az úr Isten a feleségemnek egy kis

leánykát, melyet mindjárt megkereszteltettem Sáranak, az melyért áldassék az urnak nagy neve mindörökkön örökké.

Martius. 4. Délután 4 és 5 óra között mulék ki e világból az én szerelmes kis leányom Nemes Sára. 15. Temettetem el az édes kis leányomat Sárát az oltszemi templomba. 22. Mentem Szentgyörgyre a Daczó Jánosné asszonyom temetésire. 31. Mentünk Olosztelekre szegény Daniel János uram temetésére.

Aprilis. 6. Mentem ebédre Várhegyre, hálni mentem Zabolára kapitány uramhoz. 7. Mentem ebédre Mikes Benedek uramhoz Papolczra, hálni mentem Zágonba Mikes György uramhoz. 8. Mentem Maksára szegény Jankó Boldizsár temetésére. Ebédre mentem Angyalosra Tóth Tamáshoz, hálni Oltszemire. 13. Mentem Hidvégire. 17. Költözött alá az alsó udvarházhoz bátyám uram. 26. Cseréltem meg bátyám urammal az én udvarház helyemet.

Majus. 18. Mentem ebédre Altörjára Apor András uramhoz.

Junius. 8. Mentem Miklósvarára a székben, jöttem ebédre Cserei Györgyhez Nagy-Ajtára.

Julius. 2. Mentem Uzonba Béldi Pál uramhoz hálni. 3. Mentem Maksára a háromszéki gyűlésbe, onnan mentem ebédre Basa Tamás uramhoz. 18. Mentem Árkosra Benkő Ráfáelhez. 21. Mentem a székbe Szent-Györgyre, voltam ebédén Daczó János uramnál, hálni ismét haza. 23. Volt nálam ebédén Daczó János uram és Daczó Péter uram.

Augustus. 1. Mentem Nagy Borosnyóra a mustrára, ebédre Várhegyre, hálni Hidvégire. 2. Volt nálam ebédén Basa uram, Henter András s Henter Péter uram. Hálni mentünk Nagy-Ajtára. 3. Mentünk Miklósvarára a székbe, ugyanakkor mustrálták meg az erdővidékieket ott Miklósvarán. 18. Esküdték meg Béldi Pál uramot háromszéki főkirálybiróságra Maksán az Háromszék gyűlésében. Bethlen János uram introducalta.

September. 6. Voltak nálam Takó András, Sera János uram, Henter Péter uram s Donát László uram. 8. Losonczy Ferencz, Angyalosi János uramék. 12. Volt Daczó Péter uram és az hugom kézfogása Oltszemin.

October. 7. Indultam Isten kegyelmességéből oda ki a szüretre, mentem hálni Nagy-Ajtára Henter Péter uramhoz, azután Somborra, Kaczára, Erkedre, Szöllösre, Zágorba, Malomfalvára, Gerebenesre, Frattára, Bonczidára, Borsára, Hídalmasra, Inóra, Ujlakra. 16. Kezdték el a szüretet Ujlakon. 17. Mentünk Szikszai urammal Kövesdre az úrhoz Kemény János uramhoz ő ngához ebédre, ott is háltunk. 18. Mentünk

ebédre Hadadba Vesselényi István uramhoz ő ngához. Hálni mentünk Ujlakra. 19. Kezdték el a szüretet Nagy-Bányán. 26. Décsébe.

November. 20. Jöttünk vissza Perecsenbe. 24. Mentünk Zilahra. 25. Hidalmásra. 27. Bánfi-Hunyadra. 28. Mentem ebéd után Zentelkére Bánffy Zsigmond uramhoz. 29. Mentem hálni vissza Hunyadra.

December. 7. Csináltunk kötést a feleségem ezüst marhái felől Szikszai Zsigmond urammal Keceli István és Bikali György uramék előtt. 8. Indultam meg Isten kegyelmességéből Hunyadról haza felé. 23. Érkeztem haza Hidvégire. 24. Küldöttem asszonyanyám látogatására.

Memoriale anni 1655.

Januarius. 21. Mentem Arapatakára Béldi Pál uramhoz.

Februarius. 1. Mentem hálni Oltszemire. 2. Mentem Bodokra a Daczó Péter uram lakadalmára. 3. Volt ugyanott az lakadalom. 4. Mentem Zágonba Mikes György uramhoz. 6. Mentem Maksára a háromszéki gyűlésbe. Onnan jöttem Hidvégire, akkor hált nálam Vitéz György uram. 12. Ment bátyám uram¹⁾ a kolozsvári gyűlésre. Az nap holt meg Tamási Mihály uram.

Martius. 22. Jött haza bátyámuram a gyűlésből.

Aprilis. 3. Volt Kolozsváratt iszonyú rettenetes égés, melyhez hasonlót nem hallottunk. 5. Mentem Miklósvárára a székbe. Ebéden voltam Cserei Miklós uramnál. 10. Mentem Rétyre a mustrára.

Majus. 15. Jöttenek Oltszemire Bánffy Zsigmond uram s Lázár György uramék.

Junius. 10. Mentünk táborba a kökösi rétre. 12. Jöttem haza a táborból Hidvégire. 14. Mentem ismét a táborba. 16. Szállottunk által a Feketeügyön táborba. Akkor érkezett urunk ő nga is a táborra s mind pedig az egész hadak. 21. Szállottunk a Bodzára táborba. 21. Ott voltunk. 22. Szállottunk Cserláshoz. 24. Mulattunk ott. 25. Szállottunk Sellyéhez. 26. Szállottunk a Telcsén vize mellett az kőkereszthez, az országútja két felire az hol Tergovistáról által járnak Bozzavásár felé. Ugyanott harczoltunk meg a Tuhot mezőn a szeremenekkel, a hol az Isten nekünk adá a diadalmat, kiért áldassék az urnak nagy neve. 27. Egyeztünk meg a molduvai vajdával, szállottunk táborba Plojest mellé. 28. Ott mulattunk. 29. Szál-

¹⁾ Nemes György.

lottunk a Krakkó vize mellé. 30. Gyorgyicshez. Oda jött urunk ő nga eleibe Constantin vajda.

Julius. 1. Mulattunk Gyorgyicsénél. Ott vendéglette meg a vajda a fejedelmet. 2. Szállottunk Sztroiczához a Jaromicza mellé. 7. Mind eddig voltunk Sztroiczánál táborba. 8. Szállottunk Gyorgyicséhez. 9. Szállottunk a szerenesti mezőn a Farahó mellé. 10. Váltunk el urunktól ő ngától az egész székelységgel, mentünk Kolocest felé s szállottunk Dragonicshez. Urunk ő nga ment Tergovista felé. 11. Szállottunk a Tlésen mellett a drázai mezőn. 12. Szállott a tábor a cserlósi oldalra a Bojtorjános mező mellé, én mentem egy néhányad magammal a havasra a vár mellé háltni. 13. Jöttem haza Hidvégire.

September. 6. Betegedett meg a feleségem. 7. Adott az Isten feleségemnek egy kis leánykát, kit Évának kereszteltettünk. 26. Kereszteltette bátyám uram a leányát Boriskát, volt koma Herczel Lukács uram és Gradics György uram a földvári főpap. Vendégek voltak Daczó János, Henter Péter, Apor Ferencz, Bod Tamás uramék.

October. 22. Indultam oda ki a Szilágyba Isten kegyelmességéből. 27. Mentem ebédre Dézsre, háltni Pecsétszegre. 28. Mentem ebédre Nagy-Bányára, háltni Szamos-Ujlakra Szikszai uramékhoz.

November. 26. Indultam Isten kegyelmességéből haza felé.

December. 8. Érkeztem Hidvégire.

Memoriale anni 1656.

Januarius. 31. Kezdetett Galacson a vármegye törvényes széki.

Februarius. 2. Végződött el a szék Galacson. Ugyanakkor tették főbírónak Pribék Ferenczet, viceispánnak Nagy Boldizsárt. 29. Kereszteltettem meg a kis leányomat Évát. Voltak komák a brassai két bíró Herman Mihály s Ötvös Mihály uram és az földvári prédikátor s ugyanaz ittvaló hidvégi prédikátor.

Julius. 29. Jött Földvári Ferenczné asszonyom öcsém uramék látogatására.

Augustus. 16. Holt meg az öcsém leánykája Kati. 20. Temették el. 31. Holt még szegény Bánffy Zsigmond uram.

September. 30. Indultam Hidvégiről a Bánffy Zsigmond uram temetésére.

October. 4. Érkeztem Zentelkére. 8. Temettük el Bánffy Zsigmond uramat. 10. Mentem ebédre Hunyadra Szikszai uramhoz. 19. Mentem Nagy-Bányára. 20. Kezdtük el a szüretet. 26. Jött feleségem Bányára. 27. Végeztük el a szüretet.

November. 21. Indultam meg haza felé.

December. 2. Érkeztem Hidvégire. 27. Kereszteltette bátyám uram a kis leányát Máriát. Voltak komák a höltövényi s krizbai papok. Finis hujus anni. Laus deo et gloria semper.

Memoriale anni 1657. (Szomorú esztendő.)

Januarius. 2. Indultam ebéd után az hadba, mikor urunk ő nga Rákóczy György Lengyelországba indult. Az nap betegedett meg feleségem. Mentem hálni bátyám, Nemes György urammal Olosztelekre Daniel Jánosné asszonyom házához. 3. Mentünk a háromszéki nemességgel együtt s kapitány Basa urammal Kaczára. 4. Szászkézdre. 5. Holdvilágra. Az nap adott Isten feleségemnek egy kis fiat Nemes Györgyöt, ki mindjárt meg is holt. 6. Mentünk Zágorba, ott mulatott kapitán uram ¹⁾ a nemességgel együtt, én mentem Malomfalvára asszonyom anyámhoz. 8. Ment kapitán uram a nemességgel együtt Ákosfalvára, én mulattam Malomfalván. 9. Hallottam meg Maros-Vásárhelyen a feleségem betegségét s a gyermek halálát, mentünk hálni Szent-Mártonba a mezőségen. 10. Mentem reggel Béli Pál uramhoz Rűcsre, onnan mentünk Béli urammal hálni Dombóra. 11. Mentünk ebédre Szent-Gotthárdra; akkor holt meg Éva, az édes leányom. 12. Mentünk ebédre Hollómezőre, hálni Közép-Láposra. 13. Csemefalvára. 14. Mentünk ebédre Felső-Bányára, hálni az Elethén által Máramarosba. 15. Szigetre. 16. Ebédre urunk ő ngához Viskre. Az nap kért el Béli Pál uram engemet urunktól ő ngától, hogy visszajöhessenek. 17. Indultam vissza felé Viskről. 28. Jöttem ebédre Szász-Kézdre, virradtig haza Hidvégire. M.-Vásárhelyen tudtam meg Éva leányom halálát. 26. Jött asszonyanyám s Daczó Jánosné asszony hozzám vacsorára.

Februarius. 2. Jött Szikszainé asszonyanyám hozzám Hidvégire vacsorára. Mentem hálni Oltszemire. 4. Temettük el a Daczó János fiát Oltszemin. 5. Jöttem haza Hidvégire. 10. Kezdettem a hidvégi nagy templomban a sírásáshoz az édes gyermekeimnek. Ugyanaz nap jöven Mikó Miklós bátyám irigységgel, hatalmasul a jobbágyimat hirem léteig a templomból exturbálta, melyben hirem leve oda indulván, meg nem várt, hanem elment és ismét hozzá kezdettem az ásatáshoz Isten segedelméből. 11. Temettettem el az én édes gyermekimet Nemes Györgyöt és Nemes Évát egy koporsóban a hidvégi nagyobbik templomban, az asztal alá a boldog feltámadás-

---

¹⁾ Basa Tamás.

nak jó reménysége alatt, kit a felséges Isten engedjen mindnyájunknak fiáért Jézusért.

Martius. 3. Mentem Béldi Pálné asszonyomhoz Uzonba, ebéden ott voltam. Hálni mentem Oltszemire. 5. Mentem vadászni a Somborra. 6. Az oltszemi, zaláni és száraz-ajtai erdőkre. 7. Jöttem Szent-Györgyre Daczó Jánosné hugomhoz. Hálni jöttem haza Hidvégire. 13. Volt nálam vacsorán Nemes Mihály uram. 18. Fogadtam papot Hidvégire. Vásárhelyi István volt nálam ebéden.

Aprilis. 19. Ment el Bakonyai Mihály pap innen. 25. Hozták ide Vásárhelyi István papot Hidvégire.

Majus. — — —

Junius. 12. Betegedett meg Nemes Tamásné asszonyom. 23. Jött be Földváriné asszonyom Nemes Tamásné asszonyt látni.

Julius. 2. Mentem a mustrára Nagy-Borosnyóra, ebédre mentem Béldiné asszonyomhoz Uzonba, hálni mentem haza. 4. Felzendülvén holmi hazug hírek miatt egész Erdély elfutott, de megtudván azután harmadnappal haza szállottak.¹⁾ 9. Kezdettem el Isten kegyelmességéből a kaszálást. 24. Mentem Kilyénbe gát köttetni. 25. Végeztem el a gát köttetést. Voltak akkor két éjjel nagy hóharmatok; akkor éjjel jöttem haza.

Augustus. 1. Hozták meg, hogy az öcsém Nemes Tamás Molduvában vagyon. 7. Jött meg az öcsém Nemes Tamás a lengyelországi hadból. 8. Hallottuk meg a szegény magyar nemzetnek a pogány tatárok miatt való iszonyú nagy veszedelmeket, a mely harczról csak egy is el nem szaladhatott a magyarok közül, hanem rabbá esett s fegyver miatt hullott el.²⁾ 14. Mentem ebédre Daniel Jánosné asszonyomhoz Illyefalvára, hálni mentem Kézdi-Vásárhelyre. 15. Ebédre mentem Csernátonba Domokos Ferencz uramhoz, akkor jött ki a tatár követ az Ojtozon, véle együtt Ráduly László kapitán uramhoz Szent-Katolnára. 16. Jöttem haza Hidvégire. 28. Indultam Isten kegyelmességéből szomosujvári particularis gyűlésbe, mentem hálni Kaczára.

September. 3. Állott bé a partialis gyűlés a szomosujvári csűrbe. Voltanak az ország statusi quartélyba a körülvaló falúkba, a vármegyék Németibe s Péterfalván a tábla fiai

¹⁾ II. Rákóczy György lengyelországi vállalatát sem a porta sem a császár nem helyeselte. Most hire terjedt, hogy ezt megboszulandó a tatárok készülnek Erdélyt megtámadni. V. ö. Szilágyi: Erd. országgyűl. Eml. XI. köt. 253. l.

²⁾ A fejedelem alig néhányad magával álruhában menekült haza; Kemény Jánost a sereggel utolérték a tatárok s július 31-én az egész táborni elfogták s rabságba hurczolták. U. o. 255. l.

Nikolában, a székelyek Dengelegen, a szászok és az özvegy-asszonyok Füzesen.¹⁾ 13. Oszlott el az ország a partialis gyűlésből, melyhez hasonló gyűlés minden időnkben nem volt s Isten is soha ne adjon szent fiáért. Az nap mentem Bonczidára Bánffy Zsigmondné nénémasszonyhoz. 14. Mentem ebédre Berkenyesre, hálni Malomfalvára. 15. Mentem ebédre Gyalakutára Lázár Györgyné hugomasszonyhoz, hálni mentem Erkedre. onnan virradtig Kaczára. 16. Mentem haza.

October. 7. Indultam Isten kegyelmességéből Gyulafi László uram ő nga temetésire, mentem hálni Mikvásárra. 8. Mentem ebédre Erkedre, hálni mentem Gyalakutára. 9. Mentem Szent-Demeterre, az nap temették el Gyulafi uramot, volt fejedelem képe Lázár György sogoruram. Hálni mentem vissza Gyalakutára sogor uramhoz. 10. Indultam haza felé, jöttem hálni Héjasfalvára Horváth István uramhoz. 11. Ebédre jöttem Kereszturra. 12. Hálni Hidvégire.

November. 8. Hallottam meg, hogy a fejedelemség megváltozott.²⁾ 18. Mentem Köröspatakra a Mikes Kelemen uram lakadalmára.

December. 26. Voltanak nálam ebédén az öcsém Nemes Tamás uram feleségestől s ifjabbik Földvári Ferencz uram. 31. Végeztetett el ez esztendő, mely volt igen veszedelmes és változó. Laus deo semper.

Anno 1658.

In nomine Patris, Filii et Spiritus Sancti.

Januarius. 1. Voltam Nemes Tamás uramnál ebédén mind feleségestől. 12. Voltanak nálam Mikes Benedek, Mikes György. Kálnoki Farkas és Draut György uramék. 19. Összegyűjtven a háromszéki hadakat Kálnoki Mihály uram Rétyhez, hogy táborba szállítsa Rédei Ferencz urnak parancsolatjából. Mikes Kelemen uram oda érkezvén, mindnyájan Rákóczy György urunk ő nga mellé hajlottanak és Kálnoki Mihály uram egyedül maradott.³⁾ Hoztak Fejérvárinak Kemenicsből levelet. 24. Urunk ő nga Rákóczy György Medgyes városát hadaival körülvén, megadták a várost és a gyűlés, melyet Rédey

¹⁾ Egész sereg gyászba öltözött asszony, anyák és nők, kiknek fiaiak, férjeik tatár rabságban sínylődtek, jelent meg a rendek előtt, követelve, hogy a foglyokat szabadítsák ki. U. o. 257. l.

²⁾ A szerencsétlen kimenetelű lengyelországi hadjárat Rákóczy szerencsecsillaga is letűnt. A porta esküdt ellensége lett, s a rendekhez írt levelében elrendelé, hogy azonnal új fejedelmet válasszanak. Hosszas tanácskozás után a gyulafehérvári országgyűlésen november 2-án Rédey Ferenczet választották meg. U. o. 262—3. l.

³⁾ Rédey fejedelemségét nem ismerte el egész Erdély. A székelység mind Rákóczy mellett foglalt állást. U. o. 265. l.

Ferencz ő nga kezdett, végeztetett el Rákóczy György urunk ő nga által 31. Januarii ugyanott Medgyesen.¹⁾

Februarius. 11. Mentem az Erdővidéki mustrára, mely celebraltatott Közép-Ajtán. Ebéden ugyanottan voltam Mikes Kelemen urammal együtt, hálni mentünk Köröspatakra Kálnoki Istvánné asszonyomhoz. 14. Hozták meg, hogy a tatárok feljöttek a havasalföldi határba Brailához, melyhez képest urunk ő nga segítséget küldött bé a vajda mellé. 25. Mentem hálni asszonyom anyámhoz Oltszemire. 26. Mentem Zalánba násznépivel Vásárhelyi István papnak Bakonyai Mihály pap leányáért, melyet az nap hoztak Hidvégire feleségül neki.

Martius. 8. Vittem feleségemet a cselédimmal együtt Brassóba a tatároktól való féltünkben. 11. Jött ki a vajda minden házaival Havasalföldből a Barczára a tatárok előtt.²⁾ 22. Volt nálam Horváth János uram ebéden.

Aprilis. 1. Voltanak nálam Vitkai Mihály, Horváth János uramék egy néhány katonákkal együtt ebéden. 14. Adott Isten ő felsége feleségemnek egy kis fiat Eleket, kit az úr Isten éltsen s neveljen nevének dicsőségére s lelkének üdvességére. Volt az nap virágvasárnap, mikor Isten Eleket adta szintén délben 10 és 11 óra között. 28. Hozták Kendefi Miklósné hugomasszony nehéz betegségét.

Majus. 2. Indultam Isten kegyelmességéből Kendefi Miklósné hugomat látni. Ebéd után mentem hálni Ugrára. 3. Martonfalvára. 4. Szászsebesre. 5. Boldogfalvára Kendefi Miklós uramhoz. 6. Égették fel a törökök a Lugoshoz való falukat úgymint Szinérszeget, Bidust és Hodost. 7. Égették el a katonák is két vagy három falújokat a törököknek. 9. Égették el a törökök Illye felé Jófőt és Gerendet. 13. Jöttem el Boldogfalváról. 15. Reggel nyolcz órakor érkeztem Hidvégire. ebéd után mentem Brassóba. 23. Megbetegedett az édes kis Elek, keresztelték meg csak nagy hirtelen Brassóban. Voltak komák ifjú Herman Mihály az magyar pap, Gothárd Márton s Ötves Pál. 24. Mentem Brassóba igen szomoruan a kis Elek nehéz betegségét hallván. 27. Jöttem haza feleségemmel és az édes kis Elekkel együtt Hidvégire.

Junius. 2. Mentem Nyujtodra Mikes Zsigmondné asszonyom temetésire. Hálni mentem Csernátonba Dömökös Ferencz uramhoz. 3. Mentem hálni Maksára Jankó László öcsémhez. 4. Jöttem Hidvégire.

¹⁾ Rédey hívei kétségbe esve alkudozni kezdtek. Kiegyeztek, hogy Rákóczyt visszaültetik a fejedelemségbe s maga Rédey is kiment eléje s őt ünnepélyesen fogadva, bevezette Medgyesre. U. o. 269. l.

²⁾ A tatárok a porta rendeletére Rákóczy két hűbéresét, a két oláh vajdát kizavarták birtokaikból, kik aztán Erdélybe menekültek. U. o. 271. l.

Julius. 10. Indultam az táborra, mentem hálni Prásmárra. 11. Mentem a táborra Bozzára. 13. Szállottunk a táborral az havasra. 17. Szállottunk a táborral a váron túl a kövesdi ösvényre. 22. Mentem a táborból Brassóba. 24. Jöttem Hidvégire haza. 31. Indultam Isten kegyelmességéből Fejérvárra a gyűlésre. Mentem ebédre Kóhalomba, hálni Sibergre.

Augustus. 3. Mentem Fejérvárra. Az nap választott az ország a székelység résziről engemet követségbe urunkhoz ő ngához Tasnádra. A vármegyék résziről volt követ Bethlen János uram, a szászoktól Beszterczei János Deák.¹⁾ Volt velünk püspök uram Csulai György uram is. 4. Indultunk meg, mentünk az nap Tordára. 5. Topára. 6. Zilahra. Az nap holt meg az én édes kicsin fiam Nemes Elek Brassóban, kit Isten vigyen bé az ő dicsőségibe. 7. Mentünk ebédre Somlyóra, hálni Kárasztelekre. Akkor tették koporsóba az én édes kis fiamat. 8. Mentünk Tasnádra. Ebéd után lött audienciánk.²⁾ Vacsorán voltunk az urunk ő nga asztalánál. 9. Lött válaszuk, ebéden ismét az ő nga asztalánál voltunk. Indultunk vissza ebéd után, mentek a követek hálni Somlyóra, én mentem Perecsenbe Szikszai Zsigmond uramhoz. 10. Mentünk ebédre a Meszes alá, hálni Középlakra. 11. Ebédre Sárdra Somboriné asszonyom házához, hálni mentünk Kolozsvárra. Voltam vacsorán Bánffy Zsigmondné nénémasszony nál. 12. Mentünk ebédre Tordán túl a szent-mihályfalvi rétre, hálni Szent-Királyra a Bánffy Zsigmond uram házához. 13. Mentünk a pokafalvi szálas erdő mellé, hálni Szeben mellé Kis Faludra Barcsai Ákos uramhoz. 14. Mentem ebédre Holczmanra. Virradtig mentem Persány mellé. 15. Kilencz órakor mentem Brassóba. 16. Mentem a táborba Kököshöz. Ugyanaz nap visszajöttem. 17. Ütöttek ki a kurtányok a zajzoni úton s elhajtották a marhájokat s az falút elégették, utánna mentünk egy néhány zászlóval, de bé nem értük. 19. Csátára menván Mikes Kelemen uram a a Bozzára és az ellenségnek a derekára találván, igen megverte az ellenség Mikes uramékat, Donát Pált elfogván, fejit vötték. Bakó Istvánt is a marosszéki kapitányt elfogták, úgy Ugron Boldizsárt és Jankó Boldizsárt. 20. Brassó alá jöven az ellenség, mint egy három vagy négy százan mi is kimentünk egy néhányan nemes emberek s csatáztunk vélek s az nap gyujtogatták meg a falukat is mindenütt széljel. 21. Ment ki Herman Mihály uram tractára. Az nap temették el az édes fiamot. 22. Szállott a tábor Ó-Brassó végibe. 23. Vötték meg Illyefalvát. 24. Vötték meg Szent-Györgyöt. 25. Ment dere-

¹⁾ Beszterczei Waldorf János. U. o. XI. köt. 281. l.

²⁾ Az országgyűlés által küldött levél közölve. U. o. 408. l.

kason véghez a békesség a brassaiak és az tatár, török, kozák és a vajdák között. 27. Mentek el innen Ó-Brassó végétől az ellenségek. 29. Takarodtak által az erdőn is. Istennek neve dicsértessék. Mindennyi sok pogányság is nem vette meg Bodo-lát, Prásmárt, Hermányt és Szent-Pétert, sőt csak meg sem hódoltak Hermány és Szent-Péter. 31. Mentem haza Hidvégire puszta falú-hely nézni.

September. 5. Kezdettem az őszyetés aratásához a hábo-rúság miatt. 23. Holt meg az öcsém kis fia Nemes Ferencz; az nap el is temették.

October. 2. Kezdettem el a buzavetést. 5. Kezdettem a zabaratást. 10. Választotta az ország a török impositiójából fejedelemmé Barcsai Ákos uramot ő ngát Segesváratt.¹⁾ 16. Voltam ebéden Basa Tamás uramnál. 17. Esküdtem meg Basa Tamás uram előtt Barcsai Ákos urunk ő nga hűségire Brassóban.

November. 11. Indultam meg mostani urunkhoz Hidvégi-ről, mentem hálni Somborra. 12. Mentem ebédre Oláh-Zsá-kodra, hálni Kórodra. 13. Mentem urunk ő nga eleibe a kocsárdi mezőre, ott ett urunk ő nga ebédet s ott is hált. 14. Mentünk urunkkal Balázstelkére. 15. Musnára. 16. 17. 18. 19. 20. Ott voltam. 21. Mentem az öcsémmel együtt ebédre Segesdre, hálni Dályára. 22. Ebédre Kőhalomba, hálni Hid-végire.

December. 13. Indultam táborba hazul, mentem hálni Kőhalomba. 14. Ebédre Sövényiségre, hálni Dályára. 15. Ebédre Segesvárra. 17. Mentem Holdvilágra. 18. Medgyesre. 19. Alsó Bajonba. 21. Medgyesre. 22. Segesvárra. Vacsorán voltunk urunk ő nga asztalánál; meg is ajándékozott ő nga bennünket négy négy sing gránáttal. 23. Ebéden voltam Bethlen János uramnál. Hálni mentünk Mikes Kelemen urammal Szent-Lászlóra. 24. Ebédre Paratélyra, hálni Alsó-Bajonba. 26. Men-tünk Sövényfalvára ebédre a Kálnoki Istvánné asszonyom házához Mikes Kelemen uramhoz, ott is háltunk. 27. Mentünk ebédre Kutyfalvára, hálni Iklandra. 28. Mentünk Aranykutra. 29. Szovátra urunk ő ngához. 30. Kisértük ő ngát Káljánig. Onnan mentünk Kolozsra quartélyba. 31. Ott voltunk. Finitur annus. Laus deo et gloria in secula seculorum amen.

Volt ez az esztendő szegény Erdélynek valóban veszedel-mes pusztítója és fogyatója.

¹⁾ Barcsait már szeptember 8-án kinevezte a fővezér fejedelemmé. szeptember 14-én a fejedelmi jelvényeket is megkapta. U. o. 5. l. A gyű-lés irományait lásd u. o. XII. köt. 68—76 l.

Anno 1659.

Januarius. 1. Mentünk Bonczidára gyűlésbe. Az nap adták meg Bánffy György uram, Borzási János és Mészáros Péter uramék Szamosujvárt. 2. Mentünk rendelt seregekkel Szamosujvár alá, urunk ő nga bément a várba. Az hadak quartélyba oszlottak. Mi a háromszéki haddal Nimetibe. 5. Mentünk Szamosujvárba gyűlésre. Ismét mentünk vissza a quartélyba. 8. Mentünk Dézsre gyűlésbe, háltni vissza a quartélyba. Akkor jött követségen az országhoz Rákóczy előbbeni fejedelemtől Kapi György uram és Bikk Sándor uram. 13. Mentünk ismét Dézsre gyűlésbe. Akkor jöttek meg előbbeni urunktól Tordai Ferencz és Pálfi István uramék. 15. Ismét volt gyűlés Dézsen. 16. 17. 18. Indultam haza felé. 21. Mentem Hidvégire. 24. Volt Háromszék gyűlése Léczfalván, melyben praesentáltam az ország levelét ő kegyelmeknek szólót. 30. Indultam meg estve Hidvégiről vissza Dézsre.

Februarius. 2. Mentem ebédre a quartélyba Décsére. 4. Mentem Dézsre. 5. Bocsátotta el a hadakat urunk ő nga. 7. Mentem Bonczidára Bánffy Zsigmondné nénémasszonyhoz. 8. Kolozsvárra. 9. Vissza Bonczidára. 12. Dézsre. 16. Mentem Hidvégire. 22. Indultam a beszterczei gyűlésre. 26. Mentem Beszterczére. 27. Allott bé a gyűlés.¹⁾

Martius. 1. Választottak commissárusokat Várad kézhez vételére: Rédei László uramot, Lázár György uramot, Farkas Ferencz uramot és Beszterczei János Deák uramot.²⁾ Kővár kézhez vételére választották Torma István uramot s engemet s Gones Mihály uramot, de Torma uram nem érkezvén eljönni. ő kegyelme helyett volt egyik commissárius Szikszai Zsigmond uram.³⁾ 7. Vitték el a Rédei Pál testét Beszterczéről. 14. Jött Beszterczére a tatár követ. 15. Holt meg szegény Lugosi István. 26. Bomlott el a gyűlés. Az nap indult ki urunk ő nga Beszterczéről. Én mentem háltni Király-Németibe. 31. Hozták meg bizonyoson, hogy már Várad kéznél vagyon.

Aprilis. 1. Mentek bé a commissáriusok Váradba. 2. Érkezett Budai Zsigmond uram Szamosujvárra Bécsből. 24. Indultam Isten kegyelmességéből haza felé. 29. Jöttem Hidvégire.

Majus. 22. Indultam meg a szászsebesi gyűlésbe. 25. mentem Szászsebesbe. 25. Allott bé a gyűlés.⁴⁾

¹⁾ A törvényeket és irományokat, melyeket Nemes is aláírt, lásd Erd. országgyűl. Eml. XII. köt. 157. 199. l.

²⁾ Az átvételkor kiállított assecuratoriát lásd u. o. 231.

³⁾ Kapott utasításuk u. o. 200. l.

⁴⁾ A szászsebesi országgyűlés törvényei és irományai. U. o. 248—252. 277—310. l.

Junius. 15. Végeződött el a gyűlés; ugyanakkor hazafelé indulván 18. Estve jöttem Hidvégire.

Julius. 8. Mentem Szent Györgyre a derék székre. Választottuk vice-királybirónak Székely Bálint uramot; az nap visszajöttem.

Augustus. 7. Hozták urunk parancsolatját, hogy kimenjünk Tordához a keresztes mezejére mustrára. 14. Küldöttem a feleségemet Brassóba, akkor el a falusiak.(!) 17. Mentem Brassóba. 18. Jöttem haza. 19. Indultam a keresztes mezejére. 23. Erkeztem meg a keresztes mezejére. 26. Vetettük fel a porta contentatiojára való adót minden personára, valaki az hazában lakik, egy egy tallért.¹⁾ 29. Ejjel meghozván a hírt, hogy Rákóczi György előbbeni urunk ő nga az Almás vize mellett szállott táborba, reggel mindjárt az egész tábor felülván a táboron kívül seregekben álla mind addig, míg az úr Kemény János uram ő nga Gerendről oda érkezék. Béérkezhván a táborba urakkal, őnagyságokkal s tanácsurakkal lóra ültenek és kéjövén a mezőre, a nemességet s hadnagyokat összehíván urunk ő nga proponálá, hogy Rákóczi urunk jövetelinek egyik oka az ő nga fejedelemségének nem szenvedése. Azért ő nga igen szépen declarálá magát, hogy ha csak az ő nga fejedelemségének letételiben áll a békességben való megmaradás Isten oltalmazza ő ngát, hogy annak stabilizálásáért csak egy gyermeknek is vére kiomoljék. Ha Isten megszabadította Kemény János uramot, küldjük el előbbeni urunkhoz s ha azzal lecsendesedik ő nga, hogy urunk a fejedelemséget letégye, jó szívvel megcselekszi s ha az országnak úgy tetszik, Kemény János uramot tegyük fejedelemmé. Mely dolog tetszván az egész ország statusinak, Kemény János uramot ő ngát előbbeni urunkhoz expediálván fogadók, hogy ott megvárjuk és így a tábor helyben szálla. 30. Estve későn érkezék hír a táborra, hogy meg akarják ütni éjszakában a tábort; felülénk és rendelt seregekben állván mind menénk a Letonig, ott megszállván, hajnalba ismét megindulánk. 31. Jó reggel Décse és Miriszló között a réten megszállánk.

September. 1. Jó reggel megindulván, mentünk Fejérvárra. A táborba a mi kevés megmaradott vala Csügedhez a Maros két felin megszálla. Estve urunk ő nga megindulván Déva felé, a tábor elszélede, sőt még az ő nga fizetett hada is mind elhagyák; nem sokad magával ment el Dévára. Mi is a mi kevesen háromszékiek és csikiak maradtunk vala, megindulván, megszállánk az ohábai határon. Onnan jó hajnalba megindulván, mentünk ebédre Kis Selykre, hálni Salajiba.

¹⁾ Lásd u. o. 335. l.

Onnan éjszaka megindulván, mentünk a zalaknai határra s ott megszállánk. 3. Megindulván, mentünk hálai Sibirgre. onnan megindulván Mikes Kelemen urammal, Haller Péter és Mikes György urammal, menénk virradtig Somborra. 4. Ebédre jöttem haza Hidvégire. 8. Küldöttem feleségemet Brassóba tutoris permansionis causa. 22. Indultam a marosvásárhelyi gyűlésbe. 24. Érkeztem Maros Vásárhelyre. 26. Gyűlt bé a templomba a nemes országgyűlés, Mikes Mihály uram lévén követek Rákóczi György urunk ő ngának, akkor proponálta követségét, mely következendő volt:

A mi kegyelmes urunk ő nga a nemes országot fejedelmi kegyelmességgel köszönteti. Mivel ő nga látja, hogy a török nemzet Erdélyre fenekedik, s nincsen az országnak semmi remediuma, a melylyel ellene állhatna a töröknek, mert pénzt kér s a sincsen s fegyverrel kellene ellene állani, az is nincsen. De mivel Isten ő ngának mind pénzt adott, mind pediglen fegyvert, ő ngának volna módja benne, hogy vagy pénzzel, vagy egyébképpen lecsendesíthetné. Azért ő nga legitimus fejedelm lévén, noha egy kevésbé méltóságos székéből kilépett volt, abban tartván az ország akkori securitássát, electiót nem kíván, hanem a kik az ő nga patrociniát vészik, azokat kész ő nga megoltalmazni mind pénzével, fegyverével, sőt vérével is. Ezt meghallván a nemes ország, a választételt más napra halasztá. 27. Voxolván az ország minden ellenkező vox nélkül ő ngát acceptálok s Mikes Mihály uramot visszabocsátok jó válaszzal.¹⁾ 28. Expediálá a nemes ország a mlgos Rákóczi György urunkhoz ő ngához *ad vocandum* a Tekintetes és Nagyságos Gyerőmonostori Kemény János urat ő ngát Petki István, Kapi György és Hermán Mihály uramékat ő ngokat s ő kegyelmeket több becsületes főemberekkel együtt. Délután négy óra tájban megindulván, mentünk Radnotra s mindjárást audienciánk leve ő ngától szemben lettünk, s az követséget az úr Kemény János uram ő nga proponálá, s vacsorán fenn voltunk az ő nga asztalánál.²⁾ 29. Indultunk vissza Radnotról Vásárhelyre, ugyanakkor urunk ő nga is utánunk mindjárást megindult, s az nap jött bé ő nga Marosvásárhelyre.

October. 2. Indultam Isten akaratjából Vásárhelyről haza felé. 4. Mentem haza Hidvégire. 11. Urunk ő nga elérkezvén. mentem ő ngával Töröcsvárához. 14. Urunk ő nga parancsolatjából Mikes Kelemen urammal s több háromszéki nemes

¹⁾ Frank András jelentése a gyűlésről. U. o. 400—406. l.

²⁾ Az öt pontból álló conditiót egész terjedelmében közli Krauss György. Siebenbürgische Chronik. II. 10.

emberekkel mentünk a vajdához igen sietséggel Ruharba. 15. Onnan visszaindulván, urunk ő nga eleibe mentünk a korcsomákon innen lévő köves hágóban, onnan visszatérvén urunkkal ő ngával, ő nga lött szembe a havasalföldi Mihály vajdával az országúton túl az réten nagy solemnitással, urunk ő nga a vajdával együtt ment a vajda sátorába, mely volt felvonva a Dombovicza mellett túl a palló végénél; ott confederálván a fejedelem a vajdával, s Erdély országa Havasalföldivel, ebédet ott ettünk a vajda sátorában. A vajda urunkat ajándékozá meg egy szerszámos fakó török lóval s egy veres bársony galléros hiuz-mállal bélelt mentével. Az urakat ismét egy egy kaftánnal s egy egy darab materiával, két darab posztóval. Ugyanaz nap visszaindulván, jöttünk vissza Töröcsvárához.¹⁾

November. 1. 2. 3. 4. Mentem Szentgyörgyre a székebe, hálni mentem Várhegyre. 5. Mentem Nagy Borosnyóra az mustrára; onnan ment Mikes György uram ötszázad magával Havasalföldbe, a több hadak pedig mentek Szászvároshoz táborba. 13. Indultam meg Hidvégiről Szikszai uramék látogatására. 16. Jöttem Malomfalvára. 17. Hozták a székekre és vármegyékre urunk ő nga parancsolatját, hogy személy szerint felüljünk. 18. Indult feleségem Nagy Bánya felé Malomfalváról. 21. Verte meg Jászvásárnál Duca vajda az tatárokkal Kosztán vajdát s az Erdélyből s Magyarországból véle bement magyarokat, holott veszett hat vagy hét ezer magyar. Generálissa volt Mikes Kelemen uram, honnan maga is alig szaladott az Ojtozon ki. A vajda pedig Havasalfölde felé szaladott ki a Bozzán. 22. Verte meg Szejdi Achmeth basa budai vezér a méltóságos fejedelmet Rákóczi Györgyöt, holott maga vitézül forgolódott, de a generálisai csak oda hagyták; ott is veszett másfélezer magyar. 23. Volt Fekete Gyergyónál harcza Minye vajdának, holott nem sok magyar esett el. A törökök a sánczba szorulván, a Minye vajda hadai is hátra szállottak, jobban akarván a dologhoz készülni, hogy másnap a várat felverjék. De az alatt meghallván e híreket Minye vajda. 15. Havasalföldiből Erdély felé közelgetni igyekezék. Az nap én Malomfalváról megindulván, mentem Bogácsra. 24. Mentem a küköllővármegyei nemességgel Nagy Ekemezőre, holott hallottuk meg a vaskapui harcznak kimenetelét, onnan megtérvén mentem hálni Medgyesre. 25. Mentem Héjjasfalvára. 26. Kőhalomba. 27. Jöttem Hidvégire.

December. 3. Minye vajda nem bízván magát Havasalföldiben, jött ki Rosnyóra. 8. Mentem Brassóba; az nap

¹⁾ Rákóczynak az oláh vajdákkal való kiegyezésére lásd Erd. orsz. gyűl. Eml. XII. köt. 411—415. l.

Cserei Farkas érkezvén olyan hírrel, hogy Rákóczy fejedelem ő nga kiment az országból. 14. Indultam az háromszéki nemességgel Barcsai Ákos fejedelemhez ő ngához, mentünk hálni Köpeczre. Ott meghallván, hogy Minye vajda Csikra szállott, éjszaka utána mentünk harmincz lóval, hogy csikiakat felvévén, Minye vajdát megfogjuk, de a csikiak pártját fogván inkább hogy nem mint mellénk feltámadjanak, alig szaladánk ki Csikból s mentünk hálni Olosztelekre. 16. Mentünk Kaczára, ott értük el Basa Péter uramot. 17. Mentünk Garatra, hálni Siberkre, oda érkezvén Gyárfás Pál uram, meghozá bizonyoson, hogy Rákóczy fejedelem előtt szaladna Barcsai Ákos fejedelem a törökökkel együtt és már Mikes Mihály uram Medgyeshez érkezett egy néhány ezer lóval, melyhez képest visszafordítván a ló száját, haza felé gondolkodánk. 18. Mentünk ebédre Dakra, hálni mentem Hidvégire. 19. Mentem Brassóba. 21. Jött meg feleségemtől Farkas Mihály Szilágyból. 25. Tatár hírt hirdetvén a kézdi s orbai nemesség s község, Mikes György uram összevegyűjtván minden rendeket, felment az Ojtozba, holott semmi nem lévén az hírben, onnan visszatérvén kezdték a nemesség jóvait prédálni s házakot rontani a községgel együtt a lófű és darobontság. 27. Voltam aszonyomanyámnál ebéden, holott jelen lévén Basa Tamás, Kún István s Kálnoki Mihály uramék több becsületes emberekkel együtt hozák meg, hogy Basa uramnak s Kún István uramnak mindeneket elprédálták; felkelvén ebédől eloszlottunk nagy szomorúsággal. 31. Naponként öregbedett a prédálás.

Es így végeződék el ez esztendő, melyben Isten ő felsége igaz iteletiből mind országunkban s mind országunkon kívül valóban a mi kezünknek munkája szerint fogyata, s ostroma, pusztíta és ronta; de mégis ő felsége irgalmasságát rajtunk fenntartotta s teljességgel mindenestől a mi érdemünk szerint e földről ez egyuttal el nem törle várván megtérésünket.

Anno 1660,

cujus principium fuit admodum periculosum.

Januarius. 1. Voltam Brassóban Rákóczy fejedelemtől való féltemben. 13. Virradólag vették meg Töröcsvárát Mikes Mihály uramék titkon ütvén éjjel rajta. 14. Hozták a Mikes Mihály uram levelét a városnak, hogy meghódoljanak s nekünk is nemességül hogy ki menjünk. 16. Ment a biró Herman Mihály uram tractára Mikes Mihály uramhoz a bolonyai csorgóhoz a békesség felől. 17. Mentem ki Szent Péterre Daczó Gergely urammal a Brassóban levő nemességtől követésbe Mikes uramhoz. 18. Mentem vissza minden jó válasz

nélkül Brassóba a nemességhez. 19. Mentünk mindnyájan nemességül a kik Brassóban voltunk Prásmárra, mint mészárszékre többire. 21. Mentünk a Mikes urammal lévő hadakkal együtt Hermánba. 22. Éjszaka ütöttek Péter Deák, Kálnoki Mihály, Daczó János uramék a moldvai s havasalföldi hadakkal Töröcsvárára, de által nem jöhetvén vissza tértenek re infecta. 23. Mentünk az hadakkal Keresztényfalvára. 24. Mentünk Mikes Mihály urammal Töröcsvárához, ismét visszajöttünk Keresztényfalvára. 25. Mentünk Hőltövénybe. 26. Akasztattuk fel Bögözit a kóborlásnak egyik authorát. 27. Hirt hozván, hogy ismét reá akarnak Töröcsvárára Péter Deákék az oláh hadakkal ütni, 28. Mentünk oda az hadakkal. 29. Ott mulattunk. 30. Nem jöven reánk az oláh hadak, mentünk Keresztényfalvára. 31. Ismét az egész hadakkal szállottunk Prásmárra.

Februarius. 1. Mentem bé Brassóba. 2. Verték meg Szotyori Györgyöt Brassóban a bólonyai kapuban a vargák Törösvára megvételeért. 3. Mentem ki Prásmárra. 10. Huszagyó kedd lévén, voltam Mikes Mihály uramnál vacsorán. 14. Mentünk az hadakkal Prásmárról Hermánba. 15. Jött Hermánba Mikes Kelemen uram feleségestől s Kálnoki Istvánné asszonyommal. 16. Voltam Brassóba. 17. Fogták meg Basa Péter uramot s vitték Hermánból Fogarasba. Az hadakkal mentünk Bodfalvára. 18. Jött Basa Péterné asszonyom Bodfalvára Mikes uramhoz intercedálni az uráért. 19. Ott mulattunk. 20. Mentünk Hőltövénybe az hadakkal. 21. Hozták ki a Brassóban levő nemes asszonyokat Hőltövénybe, hogy megeskettessenek Basa uram jóvai és hol léte felől. 22. Mentem a nemes asszonyokkal együtt bé Brassóba.

Martius. 2. Mentem Szent Györgyre a székbe. 4. Feleltettem Oltszemin a prédálásról. 5. Indultam Isten akaratjából Szebenhez, lévén parancsolatunk, hogy mennénk generális mustrára. 14. Ment a kapitán Mikes Kelemen uram Sellenbergre a fejedelemhez Rákóczyhoz ő ngához. 19. Mentem a kapitánnal együtt Sellenbergre; az nap vissza is jöttünk. 21. Mentünk ismét Sellenbergre. 22. Volt Sellenbergen az vármegye mustrája; az nap haza is bocsátotta a fejedelem a vármegyéket. 26. Bocsátották el a háromszéki hadakat; én indultam Nagy Bánya felé.

Aprilis. 7. Kereszteltettem meg Nagy Bányán kis fiamot Jancsit. 30. Hozták meg a hírét Nagy Bányára, hogy a török elégette a hajdú városokat és eloszlott a hajdúk tábora.

Majus. 1. Jöttek Szikszai uramék Ujlakról Bányára. 2. Jött meg a sógor Szikszai György uram a táborról. 3. Mentem Szikszai Zsigmond urammal Kővárba a fejedelemasszony-

hoz, mikor Erdélyből utolszor kiment, az nap visszamentünk Bányára. 18. Megértvén bizonyosan, hogy a török Erdélybe bement s az fejedelem ő nga Gyalúnál akar vélek megharcolni, indultam én is ő ngához Pelei Ferencz és Szikszai György uramékkal oda, mentünk hálni Remetére. 19. Sósmezőre. 20. Péterfalvára. 21. Mentem az apahidi akasztófához: onnan néztem miképpen szállott a török tábor Szomosfalvához és így elrekedvén a fejedelem táborától, mentem hálni a bonczidai berekben. 22. Háta megett akarván elmenni az törököknek az fejedelem táborára, mikor érkeztünk volna Csomafájához, ott hallottuk az ágyúlövéseket, melyből eszünkbe vevén, hogy a harcz elkezdődött, sietséggel nyargalást menvén a harcz felé, mikor a kajántói bérczre érkeztünk volna, valami lovasok ránk rugaszkodván szemközben s hátunk megett lovasok lévén nem tudhattuk ha magyar-é vagy török? Megoldván a kereket Kavási felé valóban elvivők a risát, s mentünk hálni Pánczél Csehen túl a völgyben, de ott sem bizván, Kővár felé vettük utunkat. 23. Kővárhoz érkezvén a várba bé mentünk és ott hirré adatván, hogy a szegény fejedelem hadát megverte a török, sőt maga is sebben esett, úgy szaladtunk; mentem estvére Nagy Bányára. 26. Jött Torma István uram mind feleségestől Nagy Bányára. 28. Jött Bánffy Dénes uram oda.

Junius. 4. Jött Ebeni István uram Bányára. Mentünk Szikszai uramékkal mind cselédestől hálni a nyiresi szigetbe. 5. Mentünk Ujlakra. 6. Mentünk Szikszai urammal Csehbe Barcsainé asszonyom ő ngához. 7. Holt meg ama nagyhírű, nevű s méltóságú magyarok csillaga Istenben elnyugodt fejedelem Rákóczy György uram ő nga az gyalúi harczon vitézül forgolódásában rajta esett sebekben a magyar nemzetnek nagy szomorúságára s kárára. Ugyanazon napon meghallván, hogy a törökök kiindultanak Bonczidától, indultunk Barcsai Zsigmondné asszonyommal ő ngával Huszt felé, mentünk hálni Gardafalvára. 8. Az asszonyok Váralja felé menvén, mi Szikszai urammal mentünk Nagy Bányára, honnan valami kevés egyetmást magunkkal vivén, 9. Mentünk Nagy Szöllösre. 10. Husztra. 12. Voltam az úrnál Rédei Ferencz uramnál ő ngánál ebéden. 14. Költöztünk fel az várba. 16. Indultam Rédei László urammal ő ngával és Szikszai Zsigmond urammal Huszt-ról a budai vezér Sejdi Achmet basa táborába. Barcsai Ákos erdélyi méltóságos fejedelemhez ő ngához mentünk ebédre Viskre, hálni Remetére. 17. Szathmárra. 18. Majténhoz. Ott értük a vezér táborát a fejedelemmel együtt. 19. 20. Ott mulattunk. 21. Mentünk Báthorhoz a táborral együtt. 22. Mihályfalvához. 23. Adorjánhoz. Oda érkezék fővezérnek Kuprilli Achmet basának egy csauzza, a ki mind maga a vezér

levelét, mind pedig főszerdály Ali basa levelét hozá a fejedelemlennek, melyben parancsolák, hogy mindjára a fejedelem őnga Ali basához menjen. 24. Mulattunk ott Adorjánánál. 25. Mentünk Váradhoz. Rédei László uram Adorjántól ment Szent Jobbra. 26. 27. Mulattunk Váradnál mind a Sejdi táborával együtt. 28. Megindulván a tábor, mentünk Fekete Bátorhoz. 29. Mentünk a fejedelemmel Jenőhöz, velünk lévén Musztafa bég a székesfejérvári bég az ő hadával. Ott megértők, hogy Ali basa megszállja Váradot, honnét mindjára a fejedelem visszabocsátá az váradi főembereket, hogy hírt tennének Váradon. 30. Jenőnél elmaradván tőlünk Sejdi basa, mi a fejedelemmel és Musztafával mentünk Lippához.

Julius. 1. Lippától méne haza Bánffy Zsigmond uram több nemes emberekkel együtt. Mi Tömösvár felé indulván megértők, hogy Ali basa Tömösvárról Arad felé indult, melyhez képest megszállánk a rákosi völgyben, s onnan küldé Musztafa Ali basához, megjelentvén, hogy mégyen a fejedelem. 2. Egyeztünk meg Aradnál az Ali basa táborával. Az nap lőtt szembe a basa a fejedelemmel megkaphtározván a fejedelmet. Onnan elbocsátván szállásunkra bennünket, annál hamarabb utánunk jövének és a basa sátora mellé szállítának, elköltöztetvén bennünket előbbi szállásunkról. 3. Megindulván a tábor Aradtól, szállottunk Csugorfalvához, ott Sejdi Achmet basa az erdőben lesben állván maga fizetett hadaival, mihelyt a basa megszálla, hirtelenséggel a lesből a basa sátorára ütven és a jancsárokat széjjel kergetvén, Ali basát megijesztette és ott nem sokáig mulatván, elment a maga táborára.¹⁾ 4. Szállá a tábor Jenőhez, holott mi is magunknak tágas megszállásra való helyet választván megszállánk. Azonban valami jancsárok előjövén körülöttünk 14 öreg jancsár sátort vonának fel, több egy néhány apróbb sátorokkal együtt, minket mint valami kertben éppen békerítének, mely sátorokban voltak két csorbaziaságalja (!) jancsárok, kik szüntelen éjjel nappal vigyáztanak réánk és lovastól sohuvá nem bocsátottanak, gyalog szabad volt széjjel járnunk a táboron. 5. Lőtt szemben másodszor a fejedelem az basával. Az nap bocsátá a fejedelem Erdélybe Szikszai Zsigmond, Sárpataki Márton, Balog Ferencz és Erdélyi György uramékat többekkel együtt. Ugyan ő kegyelmekkel küldé el a fejedelem Ibrányi Mihály uramot, hogy az Pojánon kerüljön ki Váradra és ne engedje megadni, melyre rá is ígéré magát, hogy bizony lábbal vonatja ki magát Váradból, mely úgy is lön. Az nap jövének Erdélyből Daczó János és Jankó László uramék. 6. Bocsátá vissza urunk Daczó uramat, Zsuki

¹⁾ Rendes tréfa volt ez, jegyzi meg a másoló.

Ferencz, Szilvási Boldizsár, Széki István, Árkosi Mikály, Csiki László, Gálfi János, Bencsér Pál, Domokos János, Földvári Ferencz és Alvinczi uramékat többekkel együtt. 7. 8. Lőtt szembe urunk ő nga a basával harmaduttal. 9. Megindulván a tábor Jenőtől, szállottunk a Körös vize mellé. 10. Ott mulattunk. 11. Szállottunk Fekete Bátorhoz. 13. Szállottunk Üregd s Jánosdi között a tövisesbe. Ott temettünk el egy szász fellajtárt. 14. Szállottunk Várad alá, Szöllösön felül a feredő felé vonván a basa sátorát s a fejedelmet is csak közel a vezér sátorához szállítván. Akkor fogatá meg Haller Gábor uramot a basa. Ugyanakkor vivék el az mellettünk lévő jancsárokat egyik csorbásia alját. 15. A basa sátorát elvivék és vonák Velence felé csak közel az darabontok fűvire, hová minket is szállítottanak csak közel a vezér sátorához igen sáros helyre. Akkor éjszaka tettenek mind az várból ki, s mind kül bé isszonyú lövéseket és ordításokat. Ugyanaz nap kezdék a Szent István nevű szőlőhegyen csinált sánczból bélövöldözni a várba, mely sánczba volt az jenői Hasszám basa. 16. Sánczot vetvén a Körös felől, 17. Kezdték abból lőni az aranyas bástyát, mely sánczban volt maga Ali basa. 18. Csatár basa tengeren túl való fő Kara Aga bésánczolván magát, Péntekhely utczában kezdé löttetni a várat. 19. A basa parancsolatjából a fejedelem ő nga a basa levelét küldé bé az várba Boros Istvántól. 20. Jött vissza Boros. 21. Minden fegyverünket elszedvén, vivék az Ali basa Kihája sátorába. 23. Küldé ismét a fejedelem a basa parancsolatjából Judától a zsidótól levelet a várba. 24. Jött vissza Juda. Az nap lövék el a várból a Csatár basa kiháját. 25. Lövék el a várból az Ali basa Reis-Efendijét. 28. A vezér Ali basa egy Kapucsi basát expediálván Barcsai Gáspár uramhoz követségre, a fejedelem engemet rendelvén ő melléje, velem együtt bocsátá el Gávai Miklós, Székely Zsigmond és Tornya Péter uramékat. Jöttem az nap Fekete Báthorhoz. 29. Jöttem Jenőre. 30. Jöttem Lippára. holott elhagyván a török követet s véle együtt Gávai uramékat. 31. Tornya Péterrel én megindulván jöttem Jófűhöz.

Augustus. 1. Jöttem reggel 7 órakor Dévára Barcsai Gáspár uramhoz. Ebéd után mentem Boldogfalvára Kendefi Miklós uramhoz. 2. Mulattam Boldogfalván. 3. Jöttem Dévára. 4. Megindulván Déváról locum tenens Barcsai Gáspár urammal együtt mentünk Szászvárosra háltni. Oda érkezett Hácsoki Péter egy csauzzal portáról; ugyanoda érkezék Molduvából is egy boér egy csauzzal együtt. 5. Mentünk Alvinczre ebédre háltni Fejérvárra; ott találtuk Lázár György uramot. 6. Ott mulattam. 7. Locum tenens uramék expediálván, indultam meg Fejérvárról; mentem háltni Nagy-Ekemezőre. 8. Ebédre mentem

Medgyesre, hálni Valddhida. 9. Ebédre Segesvárra, hálni Szász Kézdre, onnan virradtig Sövényiségre. 10. Jöttem haza Hidvégire. 15. Mentem Háromszék gyűlésébe Kökösbé, holott Basa Tamás uram substituálta maga helyett Daczó János uramot. 25. Mentem Prásmárra Basa uramhoz, hálni jöttem Hidvégire. 27. Kelletett megadni Váradot a praesidiumnak kevés volta miatt Ali basának Ibrányi Mihály elveszése után, mert a míg élt, még csak nem is mértek emlékezetet tenni a várnak feladása felől, a mint mások relatioiból értették.

September. 4. Hozták locumtenens uramék levelét, melyben hivattak ő kegyelmek a dézsi mezőre jó hadi apparatussal gyűlésbe ad 5-tum Septembris. 6. Hallottam meg nagy szomorúsággal Váradnak török kézhez való jutását a kereszténységnek nagy romlására. 18. Mentem Léczfalvára mustrára, onnan mentünk hálni Csernátonba Barabás Péter uramhoz. 19. Hajnalban Futasfalvára ütvén, a koborló latrokat együtt találván egy néhányat közülök levágának, kit felakasztának. Az ott való mester a templom híjára felszorulván, ugyanott meglövék és a templomba aláesvén, kivonák az templomból s fejét vövék. Onnan megindulván meghozák, hogy a felvidékiek Torjához a kastélyhoz gyűltenek, hová alámenvén s szembe akarván vélek szállani, a mellettünk lévő lófűség mind hadnagystól elfutának s minket oda hagyának; mi is osztán ellenek nem állhatván, megfutamodánk s Csernátonig mind úzének. A futásban az inasommal a ló elesvén, megvagdalák. Mentem az nap Hidvégire. Ugyanaz nap éjszakán szaladott hozzám Hidvégire Mikó Mihály öcsém Bernád Ferenczczel együtt. Hajnalban nem bizván magunkat, mentünk által Veresmartra. 20. Jöttünk által Hidvégire s ismét mindjárt mentünk Földvárra s ott háltunk. 21. Ment Mikó Mihály öcsém Bernád Ferenczczel a szászok közé szüretni, én mentem Brassóba. 22. Jöttem Brassóból Hidvégire. 23. Indultam Isten akaratjából a fejedelem Barcsai Ákos ő nga eleibe; mentem hálni Halmágyra. 24. Ebédre Sárosra, onnan Murgandára, ott meg egyezvén Barcsai András urammal mentünk hálni Mogurára. 25. Ebédre Musnára, hálni Medgyesre. 26. Mentünk Istvánházára. 27. Tordára. 28. Mentünk a gyalúi rétre, ott találtuk a fejedelmet ő ngát; az nap ott mulattunk. 29. Mentünk a fejedelemmel együtt Kolozsvárra. 30. Temették el Daniel Ferencz bátyámat; ugyanaz nap adta a fejedelem nékem vissza Sassárt.

October. 1. Indult el a fejedelem Kolozsvárról Radnot felé. Én indultam Bánffy Zsigmond urammal s Hajdú Györggyel Kővár felé; mentünk ebédre Pánczél Csehre, hálni Csobánkára. 2. Ebédre Kővárba, onnan mentem hálni Nagy Bányára. 6. Foglaltam el Sassárt. 12. Indultam Isten akaratjából Bányáról

Erdélybe, mentem hálni Ujlakra. 13. Széplakra. 14. Ugrocsra. 15. Solyomkőre Szikszai György sógorhoz. 16. Szovátára. 17. Malomfalvára. 19. Ebédre Maros-Vásárhelyre, hálni Zágorba. 20. Segesvárra. Ott hallottam meg, hogy ismét elvette a fejedelem jámbor szolgálatomért Sassárt. Az nap állott bé a gyűlés. 28. Házasodék meg a fejedelem Barcsai Ákos ő nga Bánffy Zsigmond uram leányával Ágnes kisasszonynyal csak hamarjában s katona módon. Az nap jött feleségem is asszonyomanyámmal és Bánffy Zsigmondné nénemasszonynyal együtt.

November. 3. Indultam gróf Rédei László urammal ő ngával Háromszék felé az háromszéki főkapitányságnak introductiojára. 7. Mentünk ebédre Arapatakára, hálni az aldobolyi rétre. 8. A háromszéki nemesség a vitézlő rendek elégyülvén ott a rét szélén lévő dombra, gróf Rédei László úr is lóra ülven a commissáriusokkal s magával levő becsületes emberekkel s szolgálóival együtt arra felé nyomulánk, tul is a vitézlő rend felénk közelítvén, ott az réten introducálák a grófot főkapitányságra. Onnan visszamenvén a szállásra, esküvék meg a főkapitányságra. Vice kapitánynak esketék Donát István uramot addig, míg Kálnoki Mihály uram megszabadul. 9. Vissza-indulván a főkapitány a dobolyi rétről, szállott a mogyorosi rétre és ott hált, én mentem Hidvégire. 10. Mentünk Kőhalomba. 11. Szász Kézdre. 12. Segesvárra. 13. Mentem asszonyomanyámmal s Bánffy Zsigmondné asszonyomnémmel s feleségemmel Mogyorosra. 14. Mentem Czikmántorra, hálni Gyalakutára. 24. Hozták Lázár György uramnak a fejedelem levelét, melyben hivatta ő kegyelmét az fejedelem. Akkor hallottuk a Kemény János uram ő nga indulását. 26. Indultunk Maros-Vásárhelyre akkorrá virradólag ölték meg Barcsai Gáspárt Örményesen az úr hadai. 28. Virradólag érkeztek az úr Kemény János hadai Maros-Vásárhelyre. Az nap mentünk mi is az úr eleibe Csáváshoz, Sárpataki Márton, Bodoni György, Domokos János és Alsó János uramékkal mi és több becsületes emberek. Estvére jött bé az úr. 29. Nagy András nevű hadnagyot küldvén az úr Lázár György uram után, hogy elhoznák, Szent Demeteren találván szegény Lázár György uramot, hitelekre eljött vélek és midőn a vadasi hágon ki mentek volna a hegytetőn, megölték és fejét vették s megfosztván a testét meztelenen visszaküldötték Szent Demeterre. 30. Akasztata fel az úr két katonát Vásárhelyen a pellengére a fosztogatásért.

December. 3. Hozták Haller Gábor és Bethlen János uramékat Várhelyre.¹⁾ 7. Mentünk ki az urral a csíki és

¹⁾ Kemény János e két főúrban nem bízott. Mint nejének írja két nappal később róluk »Nyelvek jól jár, sziveknek Isten látója.« Közöltem

háromszéki hadak eleibe, holott összeeskete bennünket egész székelységül az úr kemény János uram ő nga. 9. Mentenek az urak Régenbe. 11. Voltam Haller Pál uramnál ebéden Vásárhelyen. 14. Lött szemben Kemény János uram az urakkal együtt a fejedelemmel. 15. Jöttek az urak Vásárhelyre. 16. Mentek el Haller Gábor, Bethlen János uramék Vásárhelyről. 17. Jött oda Mikes Kelemen uram. 22. Ment el az úr Vásárhelyről Vécsre. Akkor jött az öcsém Vásárhelyre. 23. Ment el az öcsém. 27. Indultam a régeni gyűlésbe, mentem estvére Régenbe. 29. Hivatta az ország Kemény János uramot ő ngát Régenbe.

És így végeződék el az 1660-dik esztendő is, mely lón valóban nyomorúságos, változó és veszedelmes. Ebben esék Várad is török kézbe az egész kereszténységnek nagy kárára s veszedelmére. Laus deo et gloria in secula seculorum amen.

Közli: TÓTH ERNŐ.

Tört. Tár. 1900. évf. Különlenyomatban is. Kemény János és Lónyai Anna levelezése. 41. l.

GRÓF KÁROLYI SÁNDOR NAPLÓJEGYZETEI 1725-BŐL.

— MÁSODIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

Observationes hujus mensis.

2da hujus Portiuncula napját szép solennitással és gyülekezettel celebráltam kaplonyi szentegyházban az pater franciscanusoknál Istennek dicséretére.

4ta és 5ta volt nálam Prínyi Pál öcsém uram, kinek is adtam kölcsön fr. R 500. Eadem expediáltam Andrássi Sigmond uramat Karvára küldvén Gyulay Ferencz uramhoz általa bizonyos dologban fr. R 2000. Eadem indulván meg jószágim revisiójára.

6ta jártam meg erdődi, bélteki egész szölleimet és major-ságomat.

7ma szép solennitással volt devotiók az Bakócz szőlőm felett való Sz. Donát kápolnájánál. Eadem mutogattam meg translatióját az károlyi király szőlőmnek tetejére, holott már majd fele fel volt rakva az új kápolnának, feles vendégim lévén. Die eadem estve megindulván hálтам Lázáriban.

8va érkeztem szerencsésen Salánkra, holott is diebus

9na et 10ma mulatván revideáltam az vashámort és egyéb oeconomiámat, dispositiókat tevén mindenekről.

11. és 12. Revideáltam musai, gellényesi, ócsvai, jószágimat és oeconomiámat, rendelést tevén.

13. Érkeztem szerencsésen Károlyba, holott is

14^{dikén} igen nagy és szép frequentióval való gyűlése volt az vármegyémnek.

15ta pedig egész n. vármegye confluxusával sok szomszéd jóakaróim praesentiájában volt nagy solennitas az városi templomban sub infulata s igen dicséretes praedicatióval és processióval trombita, dob harsogási s álgyú lövések alatt az felséges mostani hatodik Cároly császár és Philippus 5^{tus} spanyol király között lőtt békességért, kit Isten tegyen állandóvá

és hasznossá egész keresztyénségnek örömére. Mely solennitas után is eadem érkezett reggel leányom Erdélyből. Eadem vendégeltem meg az egész gyülekezetet vigasságban töltvén el az napot.

17., 18. és 19-dikén voltam kevés alteratióban s expediáltam Andrászi Sigmund uramot Csongrádra Haruckér urammal való terminusomra pro die 21 hujus.

20. Lévén nálam gróf Teleki János uram, érkeztek Macskási Farkas uram Erdélyből, Keresztes László n. Zemplén vármegyéből hozzám.

21. Viceispán Bagosi László uram jövén hozzám n. vármegye publicumirul disponáltam.

22-dikén lévén indulásom Pozsony felé, utamban dolgaimrul disponálván, oeconomiámat mind Poroszlón, Bátorkesziben, Surányban rendbevettem.

30. hujus értem be szerencsésen Pozsonyba, holott sessio nem lévén, expediáltam póstát és az embereimet is vissza.

Az fiamat hagytam Károlyban, úgy hogy szegény Istenben elnyugodott feleségemnek anniversarius napját die 2da 7^{bris} Károlyban szép solennitással celebrálván, utánam jöjjön és útjában m. judex curiae gróf Kohári István uramat Csábrágban megudvarolja. És így concludáltam Isten kegyelméből Pozsonyban.

S z e p t e m b e r.

Értem meg ezen holnapnak elejét Istennek kegyelmes gondviseléséből Pozsonyban.

1ma sessióban lévén, utána mentem Nagy-Szombatba pater jezsuiták invitációjára, holott

2da voltam az comoedián,

3^{ia} jöttem vissza,

4ta voltam az m. palatinusnál ebéden.

5. Értettük meg m. cancellárius gróf Eszterházi Imre uramnak esztergomi érsekségre lött promotióját, kit Isten tartson.

6. Voltam m. bán uramnál ebéden, sessio nem lévén.

7ma volt nálam báró Szluha Ferencz uram.

8va Radvánszki uram érkezett Bécsből hozzám.

9na. Voltam méltóságos palatinusnál és expediáltam póstát.

10ma és 11ma volt sessionk in consilio. Érkezett egri püspök uram.

12. Sessio után tractált m. bán uram a m. palatinus születése napján. Eadem ment az m. palatinus Német-Ujhelybe ő felségéhez.

13. Expediáltam postát és Veresegyházit indítottam másnap.

14. Indult Veresegyházi Csongrádra, Szabó János Surányba.

15., 16., 17., 18. Végeztem comissarialis relatiómat.

19. M. palatinus engedelméből mentem Surányba, az holott

20., 21. és 22-dikén revideálván dolgaimat.

23. Indítottam el unokáimat Károlyba. Eadem magam is megindulván s utamban m. gróf Eszterházi Péter urammal végezvén.

24-dikén érkeztem Pozsonyba.

25. Bocsátottam Borost galgóczi vásárra freitheid.

26. Expediáltam póstát és comissarialis dolgokat.

27. Bocsátván póstát, volt nállam Gyulay Ferencz uram.

28. Ment m. cardinalis Csáki Bécsbe. Volt sessió.

29. Voltam m. palatinusnál és m. bán uraméknál.

30. Érkezett gróf Illésházi uram, ezelőtt Eszterházi. Péter.

Observationes hujus mensis.

1ma Nagy-Szombathi pater jezsuiták invitátiójára m. urakkal együtt sessió után mentem Nagy-Szombathba, unokáimat is elvivén, holott is

2da voltunk ebéden Amade Antal öcsém uramnál és azután három utántól fogva tíz óráig az Comedián.

3^{ia} beérkezvén sessió nem lévén.

4ta voltam az m. palatinusnál ebéden.

5ta jött híre, hogy az meghalt méltóságos primás helyébe gróf Eszterházi Imre uram succedált primatusban, kit Isten éltesen sokáig szerencsésen. Ugyan akkor érkezett, hogy Acsádi uram győri canonok is helyébe cancellariusnak és veszprémi püspöknek resolváltatott, de successo temporis csak az püspökségbe confirmáltatott, az cancellariusság suspendáltatván.

8va lévén nálam Radvánszki Ferencz uram vagy János uram, adtam Surányba való ser-pálinkafőző rézedényekre fr. 400.

22. Méltóságos palatinus születése napján tractatiót tartott m. bán uram és m. palatinus ment Németh-Ujhelybe felséges urunkhoz az cancellariusság dolgában.

13-dikén expediáltam egész dispositióval Veresegyházit Pestre, Csongrádra az Harucker urammal való terminusomra.

14. Ment el az m. egri püspök.

16. Érkezvén Haruckér és Talheim uram m. bán által tentáltatván, az amicabilem semmi vége nem lehetett, azért

17-dikén újabban expediáltam póstán az megírt csongrádi terminusomról pro 24 hujus.

18. Elvégezvén comissarialis egész relatiómat, töttem circularis expeditiót róluk.

19. Méltóságos palatinus engedelméből együtt unokáimmal indultam Surányba, hálván Királyfán.

20. Érkeztem Surányba, holott is Ferencz fiamat találtam, Csábrágbul érkezvén oda.

21. és 22. Turcsányit, Herczeget általhivatván Bátorkeszibül, töttem egész revisiót és dispositiót. Item lévén nálam Cseri Imre uram, expediáltam Mathusiczki uramékhoz az surányi portiójok végett propter cambium.

23. Megindítván Haller Pista, Laczi és Gábris unokáimat Károly felé, magam is megindulván, háltam Szereden.

24. Gróf Eszterházy Péter urammal conferálván Bosnyák familia dolgairól, értem szerencsésen be Pozsonyba, holott is

25^{dik} expediáltam Boros Sándort galgóczy vásárra, galyfa és sindel vásárlására adván fr. 100.

26., 27. Végeztem postalis és comissarialis expeditióimat. Voltam Gyulay Ferencz uramnál.

28. Ment az m. cardinalis Csáki Bécsbe.

30. hujus érkezett be gróf Illésházi József és gróf Eszterházi Péter sógor uramék az Bosnyák familia levelei resignatiójára.

Ezen holnapban contentáltam Mednyánszki uramat az surányi és szentgyörgyi portiójáért in summa fr. R. 4000.

7ma hujus hozta meg Bécsbül Szinnyi Kristóf provincialis comissarius uram m. judex curiae uram gratiájából az assignált capitalist úgy mint fr. 15.000; Vajai István uram is az comissariusságomra való salariumot elmúlt esztendőig fr. 541 x. 59.

O k t ó b e r.

Ezen holnapot is engedte Isten Pozsonyban szerencsésen megérnem, az holott is

1ma beérkezvén gróf Illésházi József és gróf Eszterházi Péter uramék, fogtunk az t. Bosnyák familia leveleihez.

2da, 3^{ia}, 4ta hujus annak hányásában, sessiókban is foglalatoskodván, az m. palatinus ment Stomfára ki.

5ta az levelek elenchusit iratván le s egy mást quietálván, oszlottak el az atyafiak.

6ta és 7ma expediáltam póstát s volt nálam Zichi Ádám ítélő mester uram.

8va Ő kegyelme által küldtem Vékony expeditiójáért fr. 400.

9na bán uramnál voltam sessión, azután ebéden s nyervén indultumot, indultam Károly felé, háltam Királyfán.

10. Érkeztem Surányba, holott mulattam az nap.
- 11.^{dikén} is ottan mulatván, állítottam fel az házfedelet és az majorházat s expediáltam Brogyányi uramhoz.
12. Indulván meg Bátorkesziben, revisiót tevén disponáltam és Gyulay Ferencz urammal is conferáltam, háltam Csobajon.
- 13.^{dikán} megindulván ebédelttem Ócsán, éjszakával értem Kecskemétre s
- 14.^{dikén} szent misére értem Csongrádra.
15. Revideáltam marháimat, oeconomiámat.
16. Szegvári épületet megtekintvén disponáltam.
17. Megindulván Szolnokban mulattam.
18. és 19.^{dikén} utazván értem Károlyba szerencsésen.
20. Expediáltam póstát és széjjel revideáltam az belső épületeket.
21. Fogván az szürethez continuáltattam.
- 22., 23. és 24. Expediáltattam Jasztrabszki uramat
25. Indítottam Erdélyre, magam pedig érvén Béltekre, háltam ottan, az szüretemet revideálván.
26. Érkeztem erdődi szüretemre. Ezen napokban bocsáttottam fiamat m. cardinalis Csáki ő eminentiája udvarlására. Eötvös urammal is voltam szemben.
27. Voltam Csatacsa váránál az Bikkben az mészkőnél, holott disponáltam az mészkő égetéséről. Mentem háltni az üveghutámba.
28. Ottan misét hallgatván, revideáltam az hutát és disponáltam róla.
29. Erdődön hálván, revideáltam az oeconomiámat.
30. Megindulván, háltam Kölcseben.
31. Érkezhén Salánkra padoltattam meg az kápolnát. Az vashámor kemenczójét is megpróbáltatván, succedált, de az kő az tüzet meg nem állván elolvadt s félben szakadt.

Observationes hujus mensis.

Beérkezhén gróf Illésházi József és gróf Eszterházi Péter uramék, judex curiae m. gróf Kohári István uram idősb atyafi parancsolatjából plenipotentiaja mellett.

1ma, 2da, 3^{ia}, 4ta az tekintetes Bosnyák familiának egész literale instrumentumit elővevén és összeszedvén egészen *regestráltam*, s gróf Illésházi uram resignálván az tekintetes familiának.

5ta egymást quietálván róla s Mathusiczki György uram is beérkezhén az egész atyafiak jelenlétében ládára raktuk egy zár — melynek kulcsa Kohári familiáé — és két lakat alá,

kiknek egyike gróf Illésházi és Mathusiczki familiáké, másika gróf Eszterházi Péteré, erga conclusionem bezártuk, pecsételtük és az nemes pozsonyi Captalan conservatoriumába betettük, az ládára is reá iratván fekete festéssel: Ladula Bosnyakiana.

6ta lévén nálam sógor gróf Eszterházi Péter és Mathusiczki György uramék ebéden. Baranyai uram is volt nálam.

7ma expediálván postára, Jager nevü kereskedő adott fel az Bátorkesziben levő rozsomra fr. 700. Eadem tekintetes nemzetes Zichi Ádám palatinalis ítélő mester lévén nálam.

8va Ő kegyelme által Vékony János kapitány collationalis expeditiójáért küldtem Bécsbe fr. 400. Eadem lévén m. bán gróf Pálfi János uramnál ebéden, nyertem szabadságot alámenetelre s ő excellentiája Kassán levő pénzeért töttem le fr. 4380, s estére megindulván, háltam Királyfán innét levő vendégfogadójában Dobra uramnak.

9na Benkovicsnál ebédelvén értem, szerencsésen Surányba.

10^{-dik} hujus mulattam s disponáltam az épület s vetés körül.

11. Expediálván Vajai és Brogyáni uramékhoz és tevén dispositiókat.

12^{-dikén} indultam Csongrád felé Bátorkeszibe, ebédelvén Karván, Gyulai urammal conferálván háltam Csobajban, honnat

13^{-dikán} megindulván, Pesten senkit sem kaphatván, délre mentem Ócsára s éjszakára onnat Kecskemétre.

14. Érkeztem szent misére Csongrádra, holott eadem revideáltam jószágomat, marháimat.

15. Szegvári épületemet és az szent-györgyi tégláról töttem rendelést, Ebházit praeficiálván.

17. Indultam meg Károly felé, mentem hálásra Szolnokba holott virattig mulatván.

18^{-dikán} indultam meg, s háltam Ujvároson, honnat

19. megindulván értem Károlyba szerencsésen.

20. Expediáltattam postára és mindenfelé.

21., 22. és 23. Expediáltam Jasztrabszki uramat Erdélyre micskei és szent-páli jószág végett.

24. Lévén Eötvös uram nálam, hasonlóképen biztam reá az micskei informatiót.

25. Károlyi szüretemet nagyobb részint végezvén, mentem Béltekre s ottan is revideálván szüretemet, háltam ottan.

26. Érkeztem Erdődre, honnat expediáltam mindenfelé; az fiam pedig m. cardinalis Csáki uram udvarlásán volt.

27. Voltam Czatacza váránál az Bikkben, holott tevén dispositiót az mészégetés felől, mentem hálásra az szoldobágyi üveghutámba, holott is

28. az kis capolnában szent misét hallgatván, hálásra mentem Erdődre.

29. Ottan revideálván az oeconomiát és dispositiót is tevén.

30. Indultam meg s hálásra értem Kölcsébe Domahidi László uramhoz. Az holott expeditiómat végezvén

31. Érkeztem szerencsésen, noha későn, Salánkra együtt az leánnyommal, holott az vashámort azonnal revideáltam.

N o v e m b e r.

Ezen holnapnak első napját engedte Isten salánki házamnál megérnem.

1ma Sz. György tisztességére erigált kápolnát benedicáltattam, kiért áldassék Istennek neve.

2da ottan devotizálván, egész napot hámorban töltöttem s disponáltam mindeneokrül.

3^{ia} megindulván Musai felé, háltam Gellényesben.

4ta Ócsvára menvén, ottan is revisio után disponáltam.

5ta mentem Baktára, holott disponálván háltam.

6ta megindulván, értem Károlyba szerencsésen.

7ma jöttek hozzám viceispán és generalis Zinczendorf.

8va végezvén Réztelekrül, indult bagázsiám.

9. Töttem dispositiókat minden dolgokrul.

10. Indultam meg pozsonyi utamra.

11. Császon háltam.

12. Pestre érkezvén, ottan háltam s onnat expediáltam.

13. Voltam personalis urammal és procuratorimmal.

14. Értem Surányba szerencsésen, holott is

15. Megnyugodtam, dolgaimat revideáltam.

16., 17., 18^{dikán} is ottan mulattam, építettem.

19., 20., 21., 22., 23. Is Surányban mulatván, végeztem templomnak ugy házamnak épületérül, és szállóhegyet fogván fel, kezdettem ahhoz. Boros érkezett fel tarczali boraimmal.

24. Indulván meg Suránybul, értem Pozsonyba, holott

25., 26., 27, és 28. sesiókba nem mehetvén, expediáltattam mindenfelé.

29. Küldtem Surányba szálló vesszót és oltoványokat.

30. hujus is még rosszul voltam lábaimra. Die eadem bocsátottam fiamat Bécsbe felséges urunknak beadandó instantiámmal, kiben legyen Istennek és ő szent felségének akaratja.

Notandum:

Ezen holnapnak 28-dik napján mult ki ez világbul m. generalis Feldtmarschall koronaórző, felséges urunk titok tanácsa, Csongrád vármegyének főispánja Modor városában 11 óra-

kor éjjél előtt, kinek Isten irgalmazzon. Lött pedig ezen alkalmatossággal vacantia az szent koronaőrzésben és nemes Csongrád vármegyének főispányi tisztségében.

Observationes hujus mensis.

1ma 9^{bris} báró Prínyi Imre és Pál öcsém uraimék, úgy gróf Sovéri Oberster s több jóakaróim jelenlétében benedicaltam azon capolnát Isten dicsőségére, Szent György tisztességére, az melyet aprilisban találtam volt romladozott fundamentumával az földben, kire még mostani élő ember nem is emlékezett.

Die eadem azon jóakaróim eloszolván.

2da az hámorban dolgoztattam s vasat készítettem.

3^{ia} hujus indulván meg Salánkrul s az praefectust ottan hagyván, mentem Musajra, Gellényesre, holott is hálтам.

4ta Érkezhén ócsvai házamhoz, revideáltam csekély oeconomiámat.

5. Mise után mentem Baktára, holott az építésről revisiót tevén és disponálván.

6ta értem szerencsésen Károlyba, holott sok böcsületes jóakaróim concurrálván, gróf Zinczendorf generális urammal végeztem Réztelek iránt, kiért is leteven ő kegyelmének fr. 2000. Hasonfelet 36 frankóval együtt reapplicáltam erdődi dominiumhoz, az hova tartozandó volt ez előtt, hanem Kende Gábornak inscribálta volt néhai felséges Leopoldus császár s azután említett Kende Gábor nótában incurálván szállott az fiscusra s mostan felséges urunk conferálta nevezett gróf Zinczendorf uramra s minthogy haereditario jure az erdődi dominium már az előtt felséges urunktul nékem conferáltatott,¹⁾ említett gróf uram arra nézve remittálta, kinek volt aestimálva 3600 forintokba.

Ezeken általesvén, oeconomiámrul dispositiót tevén és leányomat ottan hagyván.

10. hujus indultam meg együtt Ferencz fiammal Pozsony felé.

11. Poroszlóra érkezhén, eadem mentem Császra, holott meghálván.

12. Érkeztem éjtszakával Peste Széllessi uram házához.

13^{dikán} m. personalis uramat meglátogatván, dolgaimat recommendáltam.

Bohus urammal következendő dolgaimról conferáltam, úgy Széllessi urammal s gróf Eszterházi Antal és Sándor

¹⁾ Bécsben 1720 ápril 9-én kelt adománylevel alapján!!!

öcsém uraimékkal maguk dolgárul és szegvári statutiórul s több levelekrül s jöttem hálni Csobádra, honnat is

14. Megindulván, délre Bátorkeszibe, hálásra surányi házamhoz érkeztem szerencsésen, az holott lábam miatt subsistáltam.

16. Az unokáimat megindítván küldöttem Pozsonyba.

17. Méltóságos gróf Eszterházi Péter és Mathusiczki sógor uraimék levén nálam, disponáltam az templom renovatiójára és szőlőföld felfogására s osztására az minthogy

18. Ex partium consensu kimenvén az kettős halomhoz s ottan az uraság részére kimérvén 100 klofter földet. Ujvár felől való oldalon az bánkeszieseknek osztatott minden fundus után hat klofter föld. Az Surány felé való oldalon egész az Nagykeresztes halomig s régi halastó töltéseig osztatott az váradi és surányi fundusok után hasonló mérték szerint.

22^{dikén} érkezett az tarczali boraimmal Boros fel, melyeket is azonnal indítottam Pozsonyba fel.

23. Egész dispositiót tevén az surányi templom megépítéséről és renovatiójáról, erga instructionem concredáltatott ottan való plébános uramnak és Zsámbokréti János uramnak, hogy accelerálják. Azonfelül dolgaimrul is egész dispositiót tevén Kis Jánosnak, magam

24ta fiammal együtt megindulván, Felső-Szelibe ebédelvén, éjszakára szerencsésen érkeztem be Pozsonyba, holott is lábaimnak erőtlensége miatt egész holnapot jobbára ágyban s benn a házban töltöttem, mindazáltal expeditiókban és munkákban. Minthogy pedig Isten 28. néhai Kollonics Ádám kedves sógor uramat kiszóllította ez világból

30. Fiamat expediáltam fel Bécsbe, ki által felséges urunknak alázatos instantiámat nyujtottam be az Csongrád vármegyei főispánság iránt.¹⁾ Ezzel concludáltam Isten kegyelméből ezen holnapot, kiért legyen áldott szent neve mind örökké Amen.

D e c z e m b e r.

Isten ő szent felsége engedte ezen holnapot Pozsonyban érnem, kiért áldott legyen szent neve.

1ma volt nálam báró Szluha Ferencz uram. Eadem köpülőztettem meg az lábomat.

2da expediáltam postát

---

¹⁾ Azért kérte maga számára a csongrádi főispánságot, hogy még életében átengedhesse a szathmárit Ferencz fiának, a ki már 1721 óta atyja halála vagy lemondása esetére kinevezett és 1722 óta beiktatott főispánja volt Szathmár vármegyének.

3^{ia} absentiámban lött protocolatiót olvastam.

4ta aztat continuáltam, Malloviczot fiam után Bécsbe expediáltam. Újabban 2000 szőlővesszőt Surányba küldöttem Csiba uramhoz Sz.-Györgybe.

A 5^{ad} ad 9^{num} continuáltam ben magamat.

10. Voltak exequiák néhai Kollonics Ádám uramért.

6ta hujus mentem sessióba először.

A 7ma usque ad 17^{num} continuáltam comissarialis relationomat.

18va és 19va végeztem méltóságos Kollonicsné asszonyommal.

20. Ivánkai portió resignáltatott, ottan hálván és eadem indulván meg Pozsonyból, háltam Felső-Szeliben, honnat

21. megindulván, eadem érkeztem Surányba, holott expediálván és disponálván, fiamat Csábrágba küldöttem. Magam ugyan eadem jöttem hálni Köbölkútra.

22. Érkeztem Budára, holott háltam az feredőben.

23. Megindulván Budáról, háltam Györkénben.

24. Érkeztem szerencsésen csongrádi házamhoz.

25. Voltam házamnál jóakaróimmal. Eadem jártam meg az szállást és marháimat.

26. Jöttek vármegye tisztjei s jóakaróim hozzám.

27. Szent János poharán Isten kegyelméből vigadtam jóakaróimmal.

28. Szent mise után mentem Hódvásárhelyre, utamban Szegvárt visiltáltam s Vásárhelyt hálván meg.

29. Az oda való méneseket revideálván, jöttem vissza Csongrádra szerencsésen.

30. Voltam csendesen házamnál.

31. Voltam az marháim, juhaim és ménesem tekintésére s fogattam egy pej s fekete zugot és paripáknak való csikókat. No 14.

Observationes hujus mensis.

1ma inchoáltam fiam által Bécsben instantiámat az csongrádi főispánságra.

3. Küldöttem Surányban hétezer szép töves porhajast id est No 7000.

Item die 7ma újabban No 2000.

NB. Sentérül pedig vittének No 9000.

Ugyanezen alkalmatossággal speciális oltoványokat No 63.

9. hujus érkezett fel Eötvös Miklós uram, ki is Bécsbe ment s onnat ide jött.

10. Voltanak exequiák az pater trinitariusoknak néhai

gróf Kollonics Ádám uramért, kinek Isten irgalmazzon. NB.
Küldöttem surányi házamra kilencz pár ajtó sarokvasakat
pántostul.

4ta hujus expediáltam Ferus fiamat alázatos instan-
tiámmal az felséges uramhoz az Csongrád vármegyei főispán-
ság végett, kinek is 12^{dikén} lévén audientiája felséges urunk-
nál, alázatos instantiámat maga nyújtotta be.

10., 11. és 12. Voltak exequiák gróf Kollonics Ádám uramért az szent Háromság templomában.

Iisdem mentem be az sessiókba és continuáltam Isten kegyelmébül.

13. Erkezett Eötvös Miklós uram, kivel is mind in publicis, mind in privatis majd egy hetet töltöttem.

18. Érkezett az fiam Bécsből vissza szerencsésen.

19. Végeztem gróf Kollonics Ádámné asszonyommal az ivánkai portiójáért *jure perennali* in fl. 7000, melyet is letöttem egyszersmind ugyan említett Eötvös uram által, az kinél is maradt mind az említett portióról való *acquisitionalis* levelek, kiket Károlyban fog resignálni.

20. Végeztem commissarialis relatiómat s dissolváltattak az sessiók. Indultam tractában felebb megírt gróf Kollonicsné asszonyommal az pozsonyi és modri házai iránt is. Kinek continuatiójára gróf Eszterházi Imre püspök és sógor uramat plenipotentiaáltam, megigérvén az pozsonyi egész házért cum mobilibus 13,000 forintot, az modriért¹⁾ szállókkal együtt és mobiliákkal fl. 7000 in summa fl. 20,000.

His finitis eadem 20. hujus jöttem ki későn este Iván-kára és ottan hálván

21. Reggel az ő excellentiája embere resignálta az fiamnak az falusiak előtt az egész portiót, hozzá való minden appertinentiákkal. Die eadem háltam Felső-Szeliben Benkovics János gazdánál, onnat

22. Megindulván, délre mentem Surányba, holott egész dispositiókat tévén, az fiamat Csábrágba méltóságos judex curiae uramhoz dirigáltam, bagazsiámat Károly felé; magam pedig Benkovics gazdámmal megindulván Újvárba, gróf Castelliné hugomasszonnyal végeztem s éjszakával Köbülkutra jöttem s ottan háltam Szintaiéknál.

Fiam által küldtem méltóságos judex curiaenek fl. 1200.
Ujvárbán adtam gróf Castellinének az böldi, hekédi,

ujfalusi	fl. 300
Ugyan Herczeg által Suchneknek	fl. 180

No. 1680

¹⁾ Modori.

23. Utazván, háltam Budán és Győrkenyben és

24. Erkeztem szerencsésen Csongrádra, holott sok jóakaróimmal töltöttem az szent karácsonyi ünnepeket.

28. Mentem által Szegvárra és Vásárhelyre, holott hálást tevén

29. Mindszent felé érkeztem szerencsésen vissza Csongrádra.

30 et 31. Sok felé való dispositiókat tevén mind in publicis, mind in privatis, azokat expediáltam és így az Mindenható Istennek nagy ingyenvaló kegyelméből ezen esztendő Csongrádi házamnál szerencsésen concludáltam, kiért örökké dicsértessék ő szent felsége. Ámen.

NB. Egy igaz pozsonyi 4ta

Buza nyom ... .. Libros No $39\frac{1}{4}\frac{1}{16}$.

Árpa nyom ... .. Libros No $30\frac{1}{2}\frac{1}{8}$.

Zab nyom ... .. Libros No $18\frac{1}{2}\frac{3}{26}$.

Ez mindenik tisztán rostálva nyomja meg egy pozsonyi véka az declarált font számát bécsi fonttal.

Károlyi Sándor grófnak ezen eredeti naplójegyzeteit lemásoltam és Waltherr Géza nyugalm. levéltárnok úrral összeolvastam.

Közli: ÉBLE GÁBOR.

OKLEVELEK A HUNYADIAK KORÁBÓL.

(Kassa város levéltárából.)

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

A felvidéki városok közül Pozsony, Kassa és Bártfa levéltárai különösen gazdagok XIV--XV. századi politikai és műveltségtörténelmi oklevelekben. Tanulmányutaimon, ha idő jutott rá, másolgattam itt-ott az érdekesebbekből. Ezek közül e folyóirat hasábjain közlendőknek véltem a Kassa város nem titkos levéltárából vett másolatokat. Ez oklevelek az 1454—1488. évekből, azaz Mátyás király korából valók, a mely időszakból — különös, de igaz — aránylag legkevesebb oklevél-kiadásaink vannak.

E 60 oklevélből elég bő és közvetlen forrása buzog a politikai, főleg pedig a gazdaság- és műveltségtörténelmi adatoknak. Újabb felvilágosításokat kapunk a Hunyadi László lenyakasztására következett mozgalmas időkről s a Felvidéket birtokba vett cseh katonákról és vezérekről, különösen Giskráról és Talafuzról, továbbá a török elleni védekezésről Mátyás király idejében. Találunk hadbaszállási parancsokat s országgyűlési meghívókat is.

Az országgyűléseken ebben a korban már leginkább követői az u. n. választott nemesek útján jelent meg a nemesség. E követek kiküldetésének módozatairól azonban nem sokat tudunk. Van egy oklevelünk, mely efféle ügygyel foglalkozik (1487. ápril 5.), a melyből egyebek közt azt is megtudjuk, hogy Sáros vármegye nemesei a mult évi országgyűlésre e megyéből kiküldött választott nemesek költségeinek fedezése végett két dénárt vetettek ki — valószínűleg füstönkint — jobbágyaikra.

A jobbágyság újabb megterhelését jelenti ez. Egy másik megterhelésükről tudósít a királynak egy Bécsben 1488.

okt. 10-én kelt rendelete, mely szerint a király nemrégiben ráírt Sáros megyére, hogy a sárosi királyi-vár építő munkálataihoz a vármegye összes jobbágyságait küldjék vagy hajtsák ki. E rendelkezés alól most kiveszi Kassa város jobbágyságait. Ami nem kis dolog, mert e városnak Sáros megyében, az Abaujjal szomszédos vidéken mintegy 17 faluja volt.

Hadttörténelmi tárgyú oklevelet többet találunk. Különösen a király különféle hadjáratairól, vásárlásairól (vas, ólom és más hadiszerek), ágyúk, puskák, katonák ide-oda küldéséről, királyi katonák fizetéséről, a királyi gyalogosok felruházásáról, várak és seregek felszereléséről stb. kapunk újabb adatokat. 1484. augusztus 30-án sürgősen Váradra küldet a király maga után Kassa városa által bizonyos katonaságot; ugyanez év október 1-én pedig azokat a pattantyus-mestereket (magistros bombardarum) követeli sürgősen a városra, a melyeknek kiállítását nemrégiben rájuk róttá.

A nagy király udvartartásáról s a királyi jószágokról való ismereteink is bővülnek itt-ott egy-egy adattal. Udvari emberek jönnek-mennek királyi kiküldetésben különféle ügyekben. Egy udvarnok dísz-subát kap a várostól királyi parancsra; egy másik, volt udvari alkalmazott, a krakkói egyetemre megy tanulni, s átutaztában 40 darab aranyat kap a várostól, szintén királyi rendeletre; 1481-ben pedig egy fontos kereskedelmi ügy elintézését bizzák — kiküldetesképen — királyi udvarnokra. Az udvar, úgy látszik, másként is sok pénzében volt a városnak, mert a főbb udvari uraságoknak újév napján ajándékokkal kellett kedveskednie.

A jogszolgáltatás szabatosabbá tételére irányul Mátyás királynak 1468. december 22-én Kassa városához intézett rendelete, melylyel elrendelte, hogy a szokásból kiment tárnokszéki ülések vizkereszt nyolczadán, ezentúl mindig a szabad kir. városok küldötteinek részvételével tartassanak meg, meghagyván a városnak, hogy a vizkereszt nyolczadán tartando tárnokszéki ülésre kebeléből néhány idősebb, törvénytudó polgárt küldjön. Ugyancsak a tárnokszékekre vonatkozik a királynak egy 1481. nov. 21-én kelt rendelete, a melyben meghagyja a városnak, hogy a jövő évi márczius hó végére, az ekkor

Budán régi szokás szerint tartandó tárnokszékre néhány idősebb polgárt küldjön fel.

A nemzetközi jog történetének szempontjából különösebb érdeklődésre tarthat számot a királynak 1484. szeptember 19-én Kassa városához intézett másik rendelete, mely azzal az eljárási móddal ismertet meg, miként szokták elintézni régi idők óta a Magyar- és Lengyelország közt időnkint fölmerülő jogsérelmek, hatalmaskodások, kártételek sat. ügyét.

Az oklevelek nagyobb része a Mátyás király pénzügyi kormányzatát, legkivált pedig a királynak abbeli törekvését jellemzi, hogy költséges politikai és hadi vállalataihoz, fényes udvartartásához, művészi kedvteléseire és építkezéseire a szükséges összegeket előteremtse. Ismerjük az ő szakadatlan erőfeszítéseit, a melyekkel e célját elérni iparkodott. De az itt közölt oklevelek újabb és jellemző részleteket tárnak fel a küzdelmeiről. A középkori uralkodók adózási politikája első sorban a városokat szemelte ki szilárd alapjául. Ehhez természetesen Mátyás király is mindvégig hű maradt. Sőt élete vége felé inkább, mint valaha. Pártolta, sokszor becézte a városokat, de ha követelő szükség parancsolta, kiméletlenül ki is aknáztta őket. Ezenél alig kellett valami egyébbel számolnia, mint saját lelkiismeretével. A városok aránylag szinte mérhetetlen közigazdasági kiváltságokat élveztek, minők például az árumegállító-, vásár- és italmérési jog, különféle ipari és kereskedelmi kedvezmények, önkormányzat és köfalak, — a vagyongyűjtés és biztosítás megannyi középkori tényezői, a melyek nyomán, kedvező földrajzi helyzet és békés állapotok mellett bőven termett az arany és más érték.

Kassa város aranyaiból kormányzása második felében gyakran és bőven merít a király. Szilárd akaratának engedelmesszöcsövei kincstartói. Ha a szükséges aranyról van szó, kérlelhetetlenek, mint urok. Effajtaból való Ernuszt János, aki pl. 1468. augusztus 30-án, mikor a kassaiaktól a jövő évi Szent-György-napon esedékes adójukat követeli, óvja őket. »nehogy az adó elengedéséért vagy kevesebbítéséért valakit hozzánk küldjete, mert úgy is hasztalan lenne minden költség és fáradság; és ha késedelmeskednétek, életetek és vagyonotok

vesztét ki nem kerülitek.« Ilyen vagy még követelődzőbb és szigorúbb utolsó kincstartója, legbuzgóbb híve: Orbán nagyprépost, majd püspök. Olykor megelégszik adóul posztóval is, de megrövidíttetni — rossz portékával — nem engedi magát. 1484. ápril 17-én kelt levelében pl. figyelmezteti a várost, hogy a harminczad-bér fejében a királynak rossz posztót ne küldjenek, mert ő is jól meg tudja különböztetni a jót a hitványtól. Más alkalommal (1484. ápril 27.) megfenyegeti a város lakóit, hogy ha az 500 aranyat és posztót, — melyet megadni vonakodnak, — sürgősen meg nem küldik, annak kétszeresét fogja rajtuk behajtani.

Mily könnyen túltette magát a megszorult király az adókirovás és kölesönkötés hagyományos korlátain, s mennyire nem kötötte magát évről-évre a szedendő adó mennyiségéhez és határidejéhez, — több emlék tanúsítja. Az 1482. év közepe táján kincstartója Orbán útján azon fáradozott, hogy Kassa városától kölesönt vegyen fel. De mivel a város kiküldöttjeivel nem tudott megegyezésre jutni, hirtelen mást gondolt, s 3000 forint adót vetett a városra olyképen, hogy 1000 forintért posztót, ugyanannyiért ólmot küldjenek, a hátralévő 1000 forintot pedig tiszta aranyban vagy készpénzben fizessék be; megjegyezvén, hogy ha ez összeget a kincstárba azonnal be nem küldik, tudni fogják emberei, minő alkalmas eszközökkel kényszerítsék a várost fizetésre. 1483. január 12-én egyszerűen ráír a városra, hogy a török elleni hadjárat céljaira segélyképen azonnal küldjön neki 1500 aranyat; 1485. márczius 7-én pedig Bécs melletti táborából hívja fel a várost, hogy neki azonnal 3000 aranyat küldjön, ekkor egyszersmind azzal a figyelmeztetéssel, hogy ez ügyben akaratával ne ellenkezzenek, mivel könyörgésük úgy is hiábavaló lenne. »Ne hogy — úgymond — ez ügyben követeiteket hozzánk küldjétek könyörögni, vagy e dologban a legkisebb nehézséget is tenni merészkedjétek, mert bizonyosok lehettek benne, hogy ide küldött embereiteket üresen, minden válasz nélkül, sőt másképpen is megszégyenítve fogjuk visszaküldeni. A mint hogy már parancsot is adtunk Orbán püspök kincstartónknak, hogy ha vonakodástokat és késedelmezésteket látja, a kívánt összeget saját emberei által fejenként és házanként rovassa ki és szedesse be, vagy csikar-

tassa ki töletek. Viszont ugyanez évi július 17-én Bécsben kelt levelével a város rendes évi 1500 forintnyi adóját a következő két évre többféle okból elengedte. De azért már egy év múlva 1486. szept. 26-án Orbán püspök kincstartó tekintet nélkül e mentességre (mit maga a püspök is elismer) ezer forintnyi adót követel rajtok, de azonnal, a jelen égető szükségre való tekintettel. A sürgősségre és a behajtásra vonatkozó fenyegetődzés az utolsó években úgyszólván állandó, a mint mondani szoktuk, már a stilusból folyik.

A király jobban szereti az aranyat, de fizetni gyakran fizet kősóval. Különbözik ez a körülmény is jellemzi a középkori államgazdálát. A központi fekvésű szolnoki sókamarának nem kis szerep jutott a király ily természetű utalványozásainál. Új adatokat kapunk a pénzverő kamarákról és pénzverésről is. Kassán szintén állt fenn egy királyi pénzverő kamara, melyről pl. 1463-ban és 1465-ben egy-egy új pénzverés kapcsán emlékezik meg a király.

Néhány oklevél a felvidéki bányászat állapotának egyes részleteit, vagy a királynak járó bányabér fizetésénél kifejtett bérleti rendszert világítja meg. E téren is, mint a közgazdaság más ágainál, jelesen a kereskedésnél, szőlőművelésnél és bortermelésnél minduntalan a középkorban egyedül uralkodó kiváltság és protekció elvét látjuk fel-felbukkanni, melyet a király, tisztán az általa megítélt szükséghez képest, belátása és akarata szerint, kedvezmény vagy tilalom alakjában alkalmazott. Egyik oklevelében a bányászat bizonyos ágát veszi pártfogásába, egy másikban a kereskedésbe jövő ólom árát limitálja. Hadjárataihoz feltűnően sok ólomra lévén szüksége, nem engedheti meg, hogy e becses portéka ára a nagyobb kereslet folytán magasra szökjön.

Uralkodása vége felé a külföldi borok behozatalát tiltotta el. E tilalom összhangban áll azokkal az elvekkel, melyeket a király — ugyancsak Kassa, valamint több más magyarországi város levéltáraiban fennmaradt nyomok szerint — a magyar szőlő- és bortermelés védelmében máskor is érvényre jutott. E részben rendkívül nagyérdekű az a szintén Kassa város levéltárában őrzött néhány oklevél, a melyek szerint a fel-

vidéki — értsd hegyljai — szőlőművelést és bortermelést vette pártfogásába. Történetírásunknak idáig csupán némely általánosságokra vonatkozó felületes tudomása volt a hegyljai bortermelés középkori állapotáról. Ez újabb részletek, egybevetve főleg a Bártfa város levéltárának a kérdésre vonatkozóbb adataival, — hivatva lesznek ez érdekes kérdést közelebb-ről megvilágítani. A szőlőművelés és borkereskedés kimutathatólag óriási értéket, valóságos vagyonokat hozott idő folytán az országba. Egyes városok, mint Pozsony, Sopron, Bártfa. Szeged, Miskolcz, Pest, Kassa stb. polgárainak gazdagsága ebből gyült és táplálkozott. Méltó feladat az ily fontos és régi közgazdasági ág történetének részleteit felkutatni.

Közölt okleveleink végül több más apró, a műveltség és magánélet körébe vágó adatot is tartalmaznak. Szóba kerül pl. a nyolczvanas években a Felvidéken pusztító pestis, továbbá a székes-fejérvári híres nagy templom építéséhez szükséges olomanyag, a budai királyi várban építendő víztartó stb.

I.

Prága, 1454. ápr. 15. V. László király meghagyja a Pálócziaknak, nevezetesen László országbirónak, Simon királyi főlovászmesternek és János ungmegyei főispánnak, hogy azokat a kereskedőket, kik Kassa város árumegállító jogának kijátszása végett áruikat eltítkolják, birtokaikon és hatáskörükből pártfogolni ne merészeljék, hanem őket Kassa városának szolgáltságának ki.

Ladislaus Dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex Austrieque et Stirie dux necnon marchio Moravie etc. Fidelibus nostris magnificis Ladislao de Palocz iudici curie nostre ac Simoni de eadem magistro agazonum nostrorum necnon Johanni similiter de eadem Palocz comiti comitatus de Ungh salutem et gratiam. Pro parte fidelium nostrorum iudicis et universorum civium civitatis nostre Cassoviensis nobis extitit relatum, quod eciam contra iura, privilegia et libertatum prerogativas per predecessores nostros reges Hungarie ipsis super deposicione rerum venalium mercatorum tam regnicolarum nostrorum, quam forensium in eadem civitate nostra Cassoviensi facienda graciose concessas nonnulli mercatores ipsorum mercimonia ac res venales ab huiusmodi deposicione furtim occultare volentes in vestris possessionibus,

honoribus et officiis creberrime foverentur, nedum in ipsorum exponencium, sed et proventuum nostrorum regaliū preiudiciū atque dampnum manifestum. Nam ut didicimus, iidem proventus nostri per talismodi rerum mercimonalium ac argenti et equorum sinistram de regno nostro extraducionem minui et decrescere dinoscuntur, et quia nos iura nostra fiscalia prefatosque exponentes in suis libertatibus manutenere et inviolabiliter conservare ac viam memorate fraudis dictorum mercatorum precludere volentes (*így!*) remedio regali: igitur fidelitati vestre firmiter precipimus et mandamus, quatenus peramplius annotatos mercatores, tam regnicolas nostros, quam forenses quascunque eorum res venales et mercimoniales a deposicione Cassovie fieri debenda, sic ut predicitur, furtim occultare volentes in vestris tenetis, possessionibus, honoribus et officiis nequaquam fovere, nec ipsos qualescunque eorum res venales et mercimoniales ibidem vendicioni exponere seu vendi permittatis, immo tales fraudulentos manibus preliatorum exponencium, dum superinde requisiti fueritis, iuxta eorum libertates et legitima documenta tradere debeatis, prefatos cives autem mercatores Cassovienses in nullis causis previa ratione motis vel coram vobis movendis aliquatenus iudicando, quod iudiciū nostre tantummodo reservamus maiestati. Secus non facturi. Presentes eciam perlectas reddi iubemus presentanti. Datum Prage, feria secunda proxima post dominicam Ramispalmarum, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quartodecimo, Bohemie vero primo.

(Egykorú másolat. Kassa város levéltára : Rendezetlen.)

II.

Buda, 1457. febr. 28. V. László király a felvidéki rablók és a törökök ellen való védekezés céljából Kassa városát a Rákos mezején, Pesten, Szent-György-napján tartandó országgyűlésre meghívja.

Ladislaus Dei gracia rex Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. ac Austrie et Stirie dux, necnon marchio Moravie etc. fidelibus nostris circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis nostre Cassoviensis salutem et gratiam. Quantis in malis versetur hoc regnum nostrum, eque nobiscum omnes intelligitis. Exercitus hostium undique obstant, imprimis siquidem conspiraverunt vastatores superiorum parcium regni nostri rapto vivere asueti, quibus non sufficit hactenus partes nostras superiores turbasse, nisi iam id conantur, ut per totum regnum nostrum castella erigant, et vos ac

liberos vestros libertate sublata in servitutem rapiant perpetuam. Ex altera parte significatur nobis ex omnibus partibus Turci potenciam magnam esse, et estate proxima ad destructionem huius regni nostri venturi (*így!*). Que omnia nisi accurate providerimus, statum nostrum regium simul et libertatem vestram depriment. Itaque variis curis distrahimur, quod tot et tantis malis uno et eodem tempore urgentibus nostris dumtaxat proventibus resistere nequeamus. Cum igitur diucius propter pericula imminencia tutelam regni nostri differre non possimus, ne dies vel hora potius magnas afferat calamitates, vestre fidelitati presencium serie firmissime mandamus, quatenus certum et notabilem numerum ex concivibus vestris ad festum beati Georgii martiris proxime venturum, sine omni dilacione ad civitatem nostram Pestiensensem et ad campum Rakos, in quem et omnes nobiles et possessionatos (*így!*) homines huius regni nostri ad prescriptum terminum tenebuntur per singula capita convenire, mittere et destinare debeatis. Sumus enim acturi omnia, consilio vestro et aliorum nostrorum fidelium, que pro libertate vestra et removendis tantis periculis agenda videbuntur. Aliud ergo facere non ausuri. Datum Bude, feria secunda proxima post festum beati Mathie apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo septimo, Bohemie vero quarto.

De commissione domini regis, ex deliberacione consiliariorum.

(Eredetije papiron, rányomott papir-felzetű kir. titkos pecséttel. Kassa város levéltára : Nro. 286.)

III.

Buda, 1457. márcz. 18. V. László király meghagyja a kassaiaknak, hogy Perényi János kir. tárnokmester felszólítására vele az Abauj- és Zemplénmegyében magukat megfészkelő cseh rablók ellen tehetségükhöz képest hadba szálljanak.

Ladislaus Dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Austrieque et Stirie dux, necnon marchio Moravie etc. Fidelibus nostris circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis nostre Cassoviensis salutem et gratiam. Intelleximus quod Bohemi illi, qui illas partes nostras superiores vastare consueverunt, in dictis partibus nostris superioribus et presertim in comitatibus Abawyvariensi et Zempliniensi de novo castella et fortalicia erigere, vobis quoque et consequenter huic regno nostro de eisdem spolia et dampna inferre niterentur. Ne igitur ipsi

malefactores huiusmodi suos conatus ducant ad effectum, tempestive remedium huiusmodi eorum conatibus adhibere volentes, fidelitati vestre firmissime precipimus et mandamus, quatenus receptis presentibus, omni occasione postposita, dum et quando et quociescunque per fidelem nostrum magnificum Johannem de Peren magistrum thavernicorum nostrorum cum presentibus fueritis requisiti, cum maiori potentia qua poteritis, simulcum eodem Johanne de Peren contra dictos latrones ire et proficisci debeatis, acturi inibi secundum informacionem ipsius Johannis ea, que honorem nostrum regium et libertatem vestram requirunt. Secus facere non ausuri. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude [feria] sexta proxima post festum beati Gregorii [pape, anno] Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo [septimo] regnorum autem nostrorum anno Hungarie etc. [decimo] septimo, Bohemie vero quarto.

Commissio Domini regis in consilio.

Kivül: Cassovienses.

Eredetije papiron, rányomott papir-felzetű kir. titkos pecséttel.
Kassa város levéltára : Nro. 268.)

IV.

Buda, 1457. ápr. 21. V. László király arra a hirre, hogy néhai Hunyadi László rokonai ellene nagyszámú sereget gyűjtöttek, a mozgalom leverésére Giskra János, sárosi főispánt, kit ez alkalomból a Felső-részek kapitányává tett, küldi ki s hűtlenség bűnének terhe alatt meghagyja a kassaiaknak, hogy 30 felfegyverzett lovast és 100 gyalogost szekerekkel, élelmiszerekkel és egyéb hadi felszereléssel akként állítsanak ki, hogy Szent-György-nap nyolczadára Giskrával hadba szállhasanak.

Commissio propria domini regis.

Ladislaus Dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex ac Austrie et Stirie dux necnon marchio Moravie etc.

Circumspecti fideles nobis dilecti. Rumores quos nonnulli ex familia condam. Ladislai filii Johannis gubernatoris de Hwnyad contra nostram maiestatem in diversis regni nostri partibus concitarunt, adeo invalescere perhibentur, ut nisi celeri remedio provisum sit, magna incomoda et turbaciones fidelibus nostris existunt parituri. Nam ut intelligimus, multos tam forenses quam indigenas regni nostri sive pecunia, sive ea cupiditate lucri, quod ex preda bonorum virorum et aliorum

fideliū nostrorū conquirere sperant, in amplo numero congregarunt, et cum eisdem palam et aperte contra nostram maiestatem et nostros agere ceperunt. Ut igitur his earum perversis conatibus opportuno tempore occurratur, mittimus nunc de curia nostra fidelem nostrum magnificū Johannem Gyskra de Brandis comitem de Saros, quem pro hac vice in capitaneum parciū nostrarū superiorem prefecimus, cum proprie nostre (*így!*) militibus et gentibus huiusmodi nostris infidelibus et regni nostri turbatoribus resistendum et eorū temeritatem et contumaciam conterendum. Quapropter cum hec res in displicenciam et contemptum maiestatis nostre et bonorū vestrorū cupiditate agatur, fidelitati vestre, sicut eciam aliis fidelibus nostris firmiter precipiendo mandamus, et omnino ita habere volentes sub pena infidelitatis committimus, quatenus statim et in continenti, visis presentibus, gentes vestras utputa triginta duos equites et centum pedites bene armatos, ad pugnam aptos cum curribus et victualibus ac aliis ingeniis et rebus ad exercitum correquisitis ita parare debeatis, ut ad octavum diem festi beati Georgii martiris nunc affuturi easdem gentes cum prefato Johanne Gyskra capitaneo sine mora et dilacione aliquali ad huiusmodi bellum gerendum contra predictos rebelles et regni nostri turbatores transmittere possitis et modis omnibus debeatis, et aliud sub pena pretacte infidelitatis, et ut maiestati nostre servire intendetis, nullatenus facere presumptis. Datum Bude, feria quinta proxima post festum pasce Domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo. Regnorum nostrorū anno Hungarie etc. decimo septimo, Bohemie vero quarto.

Kívül: Circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis nostre Cassoviensis, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Eredetije papiron, zárlatán kir. titkos pecsét töredékeivel. Kassa város levéltára: Nro. 289.)

V.

Nyárád, 1457. jun. 20. Osgyáni Bakos Pál, Tokaj várának kapitánya s özv. Hunyadi Jánosné, Szilágyi Erzsébet és Szilágyi Mihály seregének vezére Talafuz Jánossal békét köt.

Nos Paulus Bakos de Osgyan capitaneus castrorum Thokay et primiciarius presentis exercitus domine nostre Elizabeth, relictę condam magnifici viri felicis memorie domini Johannis de Hunyadi alias gubernatoris regni Hungarie comitis perpetui Bystriciensis et magnifici viri domini Michaelis

Zylagy de Horogzegh banique Machoviensis, necnon capitanei Nandoralbensis, quod et qualiter cum rege maiestatis (*így!*) intraverunt in veras christianitatis trewgas pacis et inducias, et sic nos similiter cum magnifico viro domino Johanne Thalaphus fideli servitore regie maiestatis, vigore litterarum pretitulate magnifice domine Elyzabeth domine nostre generose intramus, vigoreque presencium unacum servitoribus nostris tali condicione, ut quicumque fuerint in servicio dominorum nostrorum et sunt, ut possint servire tute et quiete, equitare, transire in omnibus partibus, ubi magnificus dominus Johannes Thalaphus possidet et possidebit, licet in civitatibus, licet in villis, licet ubique locorum in regno Hungarie; et similiter servitores magnifici domini Johannis Thalaphus possint venire et redire, et nos similiter ad ipsos, quo ipsis necesse vel opportunum fuerit, et nobis similiter ad ipsos. Et hec nos Paulus Bakos de dicta Osgyan promittimus tenere et teneri facere, ut bonus homo, fide nostra christiana et honore, absque omni fraude et dolo procul motis. In cuius rei testimonium sigillum nostrum subappensi(!) fecimus consignari. Datum in Nyarrad in descensu exercitus, feria secunda proxima post festum sacratissimi corporis Christi, anno Domini M-mo CCCC-mo LVII-mo.

(Eredeti je papiron; rányomott zöld gyűrűs pecsét maradványaival. Kassa város levéltára: Rendezetlen.)

VI.

Buda, 1457. dec. 1. Az országnagyok meghívják Kassa városát az új év napján Pesten tartandó királyválasztó országgyűlésre.

Prudentes et circumspecti viri, amici nostri dilecti. Pri-
dem vobis rescripsimus dolorosam mortem serenissimi domini
nostri Ladislai regis, iamque restat, ut toto studio laboremus
pro eleccione novi regis, pro cuius eleccione una voluntate
fienda instituimus concregationem generalem in civitate Pesti-
ensi ad festum circumcisionis Domini proxime venturum cele-
brandum, in qua et vestras amicitias adesse desideramus.
Quapropter rogamus vos, quatenus ad prescriptum festum
circumcisionis Domini in predictam concregationem generalem
pro causa premissa et aliis huius regni urgentibus necessita-
tibus in medium nostri certos ex vobis idoneos cum pleno
mandato vestro transmittere velit. Datum Bude, secundo die
festi beati Andree apostoli, anno Domini millesimo quadrin-
gesimo quinquagesimo septimo.

Dionisius cardinalis archiepiscopus Strigoniensis, Ladislaus Agriensis, Augustinus Jauriensis, Vincencius Vaciensis et Paulus Boznensis episcopi. Ladislaus de Gara palatinus Hungarie. Nicolaus de Wylak et Johannes de Rozgon waywode Transsilvani. Johannes de Peren magister thauarnicorum. Michael Orzag magister curie regie. Johannes filius waywode de Marczaly et Simon Czwdar de Olnod ceterique prelati et barones nunc Bude constituti.

Kivül: Prudentibus et circumspectis viris iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis Cassoviensis, amicis nostris dilectis.

(Eredetije papiron, zárlatán 3 piros és 6 zöldesbarna pecsét töredékeivel. Kassa város levéltára: Nro. 294.)

VII.

Buda, 1458. márcz. 24. Mátyás király meghagyja a kassaiaknak, hogy a Krakkóból és általában Lengyelországból Magyarországra jövő kereskedőket személyükben és vagyonukban bántani ne engedjék.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris iudici, iuratis et toti communitati civitatis nostre Kassoviensis salutem et gratiam. Intelleximus, quomodo mercatores et alii forenses homines, qui res venales et diversa mercimonia de civitate Krakoviensi et partibus totius regni Polonie ad ipsam civitatem nostram Cassoviensem et partes illas regni nostri afferre vellent, propter nonnullorum hominum impedimenta cum huiusmodi rebus eorum ad dictam civitatem nostram ac partes regni nostri prefatas venire tuti et securi non essent. Unde cum huiusmodi rerum et mercimoniorum allaciones toti regno nostro ad commodum, habundanciam et copiam diversarum rerum cedat, ideo fidelitati vestre harum serie firmiter precipiendo mandamus, quatenus omnes huiusmodi mercatores et alios homines prefata mercimonia et res venales in dictum regnum nostrum afferentes per quoscunque impetitores in personis aut rebus et bonis eorum impedire, molestare et dampnificare nullatenus permittatis, sed eosdem cum omnibus rebus eorundem contra quoslibet impetitores ita teneamini (*így!*), ut securi et indempnes venire valeant. Secus non facturi. Datum Bude, feria sexta proxima ante dominicam Ramispalmarum, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

(Eredetije papiron; rányomott kir. titkos pecsét maradványaival. Kassa város levéltára: Nro. 301.)

VIII.

Buda, 1458. márcz. 24. Mátyás király meghagyja a szolnoki sókamara-ispánnak, hogy Kassa városának bizonyos szolgálatok fejében 500 arany forint ára sőt szolgáltatasson ki.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc Tibi fidei nostro comiti camerarum salium nostrarum regalium de Zolnok salutem et gratiam. Sicuti et quemadmodum condam dominus Ladislaus rex, noster scilicet predecessor pro certis suis negociis peragendis fidelibus nostris iudici, iuratis et ceteris civibus civitatis nostre Kassoviensis sales ad quingentos florenos extendentes suis litteris mediantibus concessisse dicitur, ita et nos pro eisdem negociis iam nostris expediendis ipsis totidem sales ad valorem dictorum quingentorum florenorum auri se extendentes in ipsa camera nostra Zolnok per te dare constituimus. Ideo harum serie firmiter precipiendo mandamus, quatenus statim receptis presentibus, dictis iudici, iuratis et ceteris civibus dicte civitatis nostre Kassoviensis aut eorum hominibus presencium scilicet ostensoribus huiusmodi sales ad quingentos florenos auri se extendentes nostram ad rationem dare debeas. Secus non facturum; presentes tandem facta solucione talium salium erga te reservando. Datum Bude, feria sexta proxima ante dominicam Ramispalmarum, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

(Eredetije papiron. rányomott papir-felzetű kir. titkos pecséttel. Kassa város levéltára: Nro. 300.)

IX.

Buda, 1458. jul. 3. Mátyás király arról értesülve, hogy Frangepán Duim, volt diósgyőri várnagy a várat az élelmi szerekkel és egyéb dolgokkal együtt Parlagi Pál és Horváth Pál diósgyőri várnagyoknak nem adta át, felhívja a kassaiakat, hogy azokat a borokat, melyeket Frangepán Duim eladás régett náluk helyezett el, adják vissza, ha pedig eladták, de a vételárat Frangepánnak még nem fizették volna ki, ezt térítsék vissza a nevezett várnagyoknak.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc Fidelibus nostris iudici et iuratis civibus civitatis nostre Cassoviensis salutem et gratiam. Certa relacione percepimus, quod spectabilis et magnificus Dwym de Frangapanibus Segnie, Wogle et Modruse comes castrum nostrum Dyosgewr vocatum, in quo hactenus ipse castellanus existerat, cum victualibus et aliis rebus, prout nobis promiserat, egregiis Paulo de Parlag

et alteri Paulo Horwath nomine nostro recipientibus minime restituisset. Quare fidelitati vestre harum serie firmiter commitimus et mandamus, quatenus receptis presentibus illa vina, que prefatus Dwym in medium vestri causa vendicionis locaverat, si ea vendita [non fuerint, manibus] prefatorum utriusque Pauli castellanorum prefati castri Dyosgewr assignare vel si de [facto] ipsa vina vendidistis et precia eorundem annotato Dwymo non persolvistis, modo simili eisdem utrisque Paulo pro conservacione annotati castri absque omni renitencia reddere et restituere debeatis. Aliud facere non ausuri. Presentibus perlectis, si in premissis secus feceritis, exhibenti restitutis. Datum Bude, secundo die festi visitacionis beate Marie virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

(Eredeti je papiron, rányomott papir-felzetű kir. titkos pecséttel. Kassa város levéltára : Nro. 303.)

X.

Buda, 1459. márcz. 27. Mátyás király meghagyja a kassaiaknak, hogy Pálóczi László országbírónak és olnodi Czudar Simon királyi udvarmesternek felszólítására, kiket Felső-Magyarország főkapitányává nevezett ki, ágyúkkal, puskákkal és egyéb hadi eszközökkel siessenek az említett országrész védelmére, hová rövid idő alatt ő maga is hadba indul.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc.

Circumspecti fideles nobis sincere dilecti. Scitis bene, quod nos pridem pro defensione illarum parcium superiorum regni nostri fideles nostros magnificos comitem Ladislaum de Palocz iudicem curie nostre ac Symonem Czudar de Olnod magistrum curie nostre in capitaneos generales prefecimus, mandavimusque eorum prius vobis, ut vos eisdem obedire, ac dum requireremini, omni auxilio et adiutorio vestro adesse deberetis. Unde iterum requirimus fidelitatem vestram, eidem committendo, quatenus prefatis capitaneis nostris in omnibus obedire, et dum per ipsos aut alterum eorum requisiti fueritis, cum omni auxilio vestro necnon bombardis, pixidibus et aliis ingeniis vestris bellicis illac, quo iidem seu alter eorum pro defensione parcium illarum dixerint, proficisci velitis et debeatis, agatisque inibi iusta eorundem aut alterius eorum informacionem ea, que pro defensione dictarum parcium nostrarum superiorum facienda erunt. Nos enim habito superinde maturo tractatu et consilio unacum reverendissimo in Christo

patre domino Dyonisio cardinale archiepiscopo ecclesie Strigoniensis, supremo cancellario nostro et omnibus aliis prelatibus et baronibus nostri contra turbatores huius regni nostri, in brevi armata manu in campum procedere et nos et alios fideles nostros de insultibus dictorum turbatorum liberare constitui-mus. Datum Bude, tercio die festi resurrectionis Domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono.

Kívül: Circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis nostre Cassoviensis, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Eredeti je papíron, zárlatán kir. titkos pecsét töredékeivel. Kassa város levéltára: Nro. 309.)

XI.

Buda, 1459. dec. 1. Mátyás király Pálóczi László ország-bíró értesítése folytán Kassa városát hűségeért megdicséri s további kitartásra buzdítja, tudatva, hogy Csehország királyával legközelebb tárgyalásba bocsátkozik, s annak bevégeztével az ország felső részeinek védelmére nézve intézkedni fog; végül felhívja a várost, hogy a közjó előmozdításában hanyag eperjesi polgárokat kötelezettségeik teljesítésére ösztönözzék.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc.

Circumspecti viri, fideles nobis sincere dilecti. Ex intimatione fidelis nostri magnifici comitis Ladislai de Palocz iudicis curie nostre percepimus, qua animi constancia quave fide erga nos pariter et regnum nostrum cum alias tum maxime hoc tempore fueritis, quo potissimum tempore uniuscuiusque subditi fidelitas pariter et firma constancia desideratur. Tanto igitur magis fidelitatem vestram commendamus, quanto se opportuno tempore gratam nobis exhibet et obsequiosam. Ob hoc ne nobis quidem animus deerit, quomodo vos in omnem temporis eventum regia benignitate complectemur, ut omnibus pateat et nos gratitudinis esse memores, et benemeritos cives suis non privari meritis. Reliquum est, ut vos hortemur, ne ab incepto desisteretis, sed sicuti hactenus, ita et imposterum viriliter et animose ageretis, et cum prefato comite Ladislao communicato consilio vestro id faceretis, quod fidelitas benemeritorum civium postulat et defensio illarum parcium requirit. Nam habituri sumus brevi tempore dietam unacum serenissimo Bohemie rege, in qua cum illo certos quosdam tractatus habituri simus, quibus tandem, ut a certo

tenemus, feliciter conclusis, talem iuvante Domino pro statu et utilitate illarum parcium dispositionem faciemus, ut et emulorum easdem infestantium audacia reprimatur, et eedem partes ac ipsarum incole quiete valeant permanere. Postremo intelleximus, quod fideles nostri cives de Eperyes prorsus tepidi essent in dando auxilio pro communi bono, nec agerent exemplo aliarum civitatum, que nobis cum summa constancia fideles esse student. Rogamus igitur fidelitatem vestram, quatenus eos ad hoc tenendos et servandos inducere debeatis, quod se nobis semet iure iurando servaturos astrinxerunt, velintque effective comprobare fidelitatem suam, quam nobis verbis servandam promiserunt, ut nos quoque ea ipsis facere inducamur, que reipublice ipsorum conducere arbitrabimur. Datum Bude, sabbato proximo post festum beati Andree apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono.

Kivül: Providis et circumspectis viris, iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis nostre Cassoviensis, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Fredetije papiron, záró titkos pecsét töredékeivel. Kassa város levéltára: Nro. 310.)

XII.

Buda. 1461 jun. 24. Mátyás király megigéri a kassaiaknak, hogy az esetre, ha azon kisebb ügyük, melyet Újvár ostromához odaigérték, ott elpusztulna, saját költségén fog nekik egy újat készíttetni.

Commissio propria domini regis, Emerico Zapolya thesaurario referente.

Nos Mathias Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Significamus tenore presencium quibus expedit universis, quod quia fideles nostri prudentes et circumspecti iudex et iurati ceterique cives et communitas civitatis nostre Cassoviensis ad petitionem nostram singularem bombardam ipsorum minorem, que Pethornel vocatur, pro frangendo castro Wywar, sub quo gentes nostre satis amplo numero existunt, dare promiserunt, ideo et nos promittimus eisdem iudici, iuratis ceterisque civibus prefate civitatis nostre Cassoviensis presentibus litteris nostris mediantibus, quod si prefata bomba ex casu contingenti in frangendo castro ipso destrueretur vel quoquo modo frangeretur, extunc ipsam bombardam de novo eisdem civibus in propriis nostris expensis preparari et laborari facie-

mus, harum nostrarum litterarum vigore et testimonio mediante. Datum Bude, in festo nativitatis beati Johannis Baptiste, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo primo.

(Eredetije papiron; rányomott papirfelzetű kir. titkos pecséttel. Kassa város levéltára: Nro. 324.)

XIII.

Buda, 1463. máj. 6. Mátyás király felhívja a kassaiakat, hogy kebelükből egy vagy két szakértőt válasszanak, kik előzetesen a király iránti hűségre felekkettvén, Neuziger Jánossal a kassai kamara pénzverő-ispánjával együtt az új királyi pénzek verésénél jelen legyenek, s a pénzek veréséről, azok beváltásáról, az arany és ezüst vételéről s a költségekről számadást készítsenek.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris prudentibus et circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis nostre Cassoviensis salutem et gratiam. Eidem fidelitati vestre harum serie firmiter precipiendo mandamus, quatenus unum aut duos ex vobis scientem et in his rebus expertum seu expertos eligere debeatis et teneamini, qui unacum fidei nostro nobili Johanne Newzyger comite cusionis monetarum nostrarum novarum camere nostre Cassoviensis in ipsa camara nostra interesse debeat, et tam de cusione ipsarum novarum monetarum nostrarum, quam eciam concambiis earundem necnon empcone argenti et expensis rationem et registrum teneat seu teneant. Volumus autem, ut huiusmodi homines, quos ad premissa facienda e medio vestri elegeritis, prius coram vobis iurare ad sacra Dei evangelia faciat, ut nostre maiestati fideliter, secure et premissa omnia, que ad ipsius officium pertinent, fideliter et sine fraude exercere intendit et vult, et prefatus camerarius noster absque scitu talis vel talium neque cusionem neque concambia sed et nec empcones argenti facere possit. Expensas autem ipse aut ipsi, quos vel quem ad id elegeritis, de ipsa camera nostra Cassoviensi habeat. Secus non facturi. Datum Bude, in festo beati Johannis ante portam latinam. Anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo tercio.

(Eredetije papiron; rányomott papir-felzetű kir. titkos pecséttel. Kassa város levéltára: Nro. 339.)

XIV.

Késmárk. 1463. szept. 20. Szapolyai István, a Felső-részek kapitánya tudatja Thocklar János, kassai polgárral, ki tőle a gölniczí bányavámokat a folyó érre megszerezte, hogy habár utólagos értesülése szerint a Richnó várának tartozékaiban fekvő bányák után a vámok ezen várat illetik meg, mindazáltal az évnegyed végéig azokat is beszédheti, tartozik azonban az összeget Gölnicz és Richnó között aránylagosan felosztani: igéri továbbá, hogy közben fog járni fivérével, Szapolyai Imre kincstartónál, hogy Thocklar a bányavámokat a következő évnegyedre is megkaphassa.

Famose vir, amice dilecte. Prout nobis scribitis ex parte urbararum de Gilnicz, quas a castellanis nostris nostro consensu comparastis; non enim scivimus nec intelleximus, quod quia in pertinentibus castri Richno montana haberentur, de quibus urbaram solvere tenentur. Scripsit nobis frater noster magnificus Emericus thesaurarius regius ex eciam castellanis de Richno, quomodo urbaras de montanis in illio pertinenciis habitis ipsi castellani pro sustentacione castri recipere debeant, tamen quia v(estra) a(micicia) ipsam urbaram huius anni comparavit, ipsam usque complecionem quartale anni itta (*így!*) recipere et tenere debeatis, prout usque huc habuistis; ad futurum quartale anni volumus erga fratrem nostrum laborare, si poterimus ea deducere in finem, ut ipsa urbara (*így!*) suo modo ex post recipere habebitis, sed ipsam urbaram hoc quartale anni condicione tali recipiatis, ut que de pertinenciis castri de ipsis urbaris spectaret ad Richno, illa ad Richno et castellanis de eodem in manus assignare debeatis, qui vero in pertinentibus Gilnicz, illa ad castrum Gilnicz dare et assignare velitis; completo vero quartale anni, informabimus v(estram) a(miciciam) in quo permanere debeatis. Ex Kesmark, feria tertia in vigilia beati Mathei apostoli et evangelista, anno etc. LXIII.

parcium superiorum capitaneus.
Stephanus de Zapolya,

Kívül: Famoso viro Johanni Thocklar civi civitatis Cassa. amico nostro dilecto.

(Eredetije papiroson, missilis levél alakjában; zárlatán zöld gyűrűs-pecsét nyomaival. Kassa város levéltára: 1463. Non indicatum.)

XV.

Buda, 1465. márcz. 12. Mátyás király meghagyja Thoklar Jánosnak, a kassai kamara kémlőjének, hogy Kőrös Istrán budai polgárt és kamara tisztségét, kit pénzverés ügyében küldött Kassára, a neki adott utasítás betartásában ellenőrizze.

De commissione propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc.

Circumspecte fidelis nobis dilecte. Misimus illac fidelem nostrum Stephanum Kowach civem istius civitatis nostre Budensis, camerarium nostrum, sibique de mente nostra informationem dedimus, ut ipse pro arduis rebus nostris et regni nostri disponendis et etiam necessitatibus nostris in illa camera nostra Cassoviensi presentem nostram monetam in lega diminuat et solummodo ad sex piseta cudi faciat. Quare fidelitati tue harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus quemadmodum nobis fideliter servire iurasti, ita servire debeas, ac prefatam monetam nostram prefato Stephano camerario nostro iuxta informationem nostram sibi datam solummodo ad sex piseta cudi facere permittas, et insuper penes eundem camerarium nostrum in libro nostro more tuo nobis veram et puram rationem teneas. Secus nullatenus facturus. Datum Bude, in festo beati Gregorii pape, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto, regni nostri anno octavo, coronacionis vero primo.

Kívül: Circumspecto Johanni Thoklar civi civitatis nostre Cassoviensi et probatori in camera nostra similiter Cassoviensi, fideli nobis dilecto.

(Eredetije papíron, zárlatán kir. titkos pecsét nyomaival. Kassa város levéltára: 1465. Non indicatum.)

XVI.

Buda, 1468. ápr. 21. Ernsth (Ernusz) János királyi kincstartó értesíti a kassaiakat, hogy az általuk küldött négy bál görliczi posztót nem fogadta el, minthogy késlekedésük folytán a király Nándor-Fejérvár várához való szükségletét máshonnet fedezte, s felhívja őket, hogy annak árát -- 400 arany forintot -- neki vagy Mihály budai adószedőnek mielőbb küldjék meg.

Prudentes viri, amici nostri dilecti. Quia ex quo vos in transmittendo panni tardastis, regia maiestas aliunde disposuit necessitates suas ad castrum Nandor Albense, propterea illas quatuor ballas panni Gerliczer, quas per hunc Andream presencium scilicet ostensorem transmisistis, ab eo recipere nolui-

mus, sed easdem aput manus suas remisimus. Quapropter petimus vos, et nichilominus nomine regio vobis committimus, quatenus precium dictarum quatuor ballarum panni videlicet quadringentos florenos auri puri quamprimum et sine omni mora huc nobis aut magistro Michaeli collectori vectigalis Budensis in persona nostra transmittatis, et secus non faciatis, quia ad presens multum necessarii sumus pecuniis ad disponenda facta regie maiestatis nobis commissa. Datum Bude, feria quinta proxima ante festum beati Georgii martiris, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo.

Johannes
Ernst etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis Cassoviensis, amicis nostris dilectis.

(Eredetije papiron. missilis levél alakjában; zárlatán zöld gyűrűs-pecsét nyomaival. Kassa város levéltára : Nro. 380. A.)

XVII.

Olmütz, 1468. aug. 30. Mátyás király meghagyja a kassaiaknak, hogy a hussziták ellen folyó háború céljaira jövő évi Szent-György-napján esedékes adójukat életük és vagyonuk részélyeztetésének terhe alatt Ernst János királyi kincstartó vagy embereinek kezeihez tizennégy nap alatt szolgáltatassák be.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris prudentibus et circumspectis viris iudici, iuratis ceterisque civibus et communitati civitatis nostre Cassoviensis salutem et gratiam. Considerare potestis, quam maximis expensis onus presentis belli contra hereticos hucusque supportavimus, in quo cum pecuniis deficiamus, non possumus aliud facere, quin manus nostras hac vice ad vos imponamus. Quam ob rem fidelitatem vestram rogamus, eidemque nichilominus firmissime mandamus, quatenus statim visis presentibus, censum vestrum ordinarium circa festum beati Georgii martiris nunc venturum a vobis maiestati nostre provenire debentem de medio vestri disponere et infra quatordecim dies a data presencium computando ad manus egregii Johanni Ernst vel hominum suorum, presencium ostensorum assignare debeatis; nec pro relaxatione seu alleviacione aliqua ad nos mittatis, quoniam frustra facietis et expensas et labores. Et si moram vel negligenciam aliquam commiseritis, periculum caput et bonorum vestrorum non evitabitis. Secus ergo non facturi. Presentes vero facta exolucione huiusmodi censuum

ordinariorum pro vestra retineatis expedicione. Datum in Olomweç, feria tertia proxima post festum decollacionis beati Johannis Baptiste, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo, regni nostri anno undecimo, coronacionis vero quinto.

(Egykoru másolat. Kassa város levéltára: Rendezetlen.)

XVIII.

Buda. 1468. decz. 22. Mátyás király elrendelvé, hogy a szokásból kiment tárnokszéki ülések vizkereszt nyolczadán s azontúl mindig a szabad kir. városok küldötteinek részvételével tartassanak meg, meghagyja Kassa városának, hogy a vizkereszt nyolczadán tartandó tárnokszéki ülésre kebeléből néhány idősebb, törvénytudó polgárt küldjön.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris circumspectis iudici, iuratis civibus et communitati civitatis nostre Cassoviensis salutem et gratiam. Cum non tantum a nostris, sed eciam certorum predecessorum nostrorum regum temporibus iudicia, que in sede magistratus thavernicorum regalium lege ab antiquo instituta cum assistencia assessorum illius et ceterarum liberarum civitatum nostrarum iudicio dicti magistratus subiectarum fieri debuissent, usque in presenciarum plurimas ob causas et neglecta et pretermissa sint, plurimorumque iuribus, ut perpendimus, huiusmodi negligencia et premissio iudiciorum non mediocri dampno et nocumento fuerint; igitur prout ex debito suscepti regiminis tenemur, ius et iusticiam cunctis secundum legem et consvetudinem solitam, eciam in illa sede magistratus pretacti deinceps semper amministrare volentes, ne propter defectum et decessum seniorum et expertorum de legibus et consvetudinibus iudicatus pretacti magistratus thavernicorum posteritas in oblivionem legum et consvetudinum bonarum cadat, ac ius et iusticia quibuspiam denegetur et ignoretur ministranda, unacum prelati et baronibus nostris digesto ex consilio statuimus, ut in octavis festi epiphaniarum Domini proxime venturi et deinceps semper huiusmodi iudicia et administracio iuris et iusticie, cum assistencia assessorum illius et ceterarum predictarum civitatum nostrarum ex more perficiantur; mandantes fidelitati vestre firmiter, quatenus inter alias civitates nostras predictas eciam vos certos ex vobis ex more sufficientes seniores et de legibus ac consvetudinibus iudicatus pretacti expertos ad ipsas octavas festi epiphaniarum

Domini cum plena facultate in sedem fidelis nostri magnifici Johannis de Rozgon magistri thavernicorum nostrorum mittere debeatis. Et aliud sub pena solita facere non presumatis. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude, feria quinta proxima post festum beati Thome apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo, regni nostri anno undecimo, coronacionis vero quinto.

(Eredetije papiron; rányomott papir-felzetű kir. titkos pecséttel. Kassa város levéltára: Nro. 374.)

XIX.

Buda, 1471. okt. 9, Mátyás király meghagyja a kassaiaknak, hogy jövő szombatra vagy vasárnapra, mire Kassára érkezik, szekerekkel, ágyúkkal és egyéb hadi eszközeikkel felszerelve táborba szállani készen legyenek.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc.

Prudentes et circumspecti fideles nobis sincere dilecti. Ecce misimus illac in medium vestri nonnullas gentes nostras pro defensione vestra et illarum parcium. Nos eciam Deo nobis auxiliante die sabbati aut dominico die proximo eas gentes secuturi sumus. Quapropter fidelitati vestre harum serie firmiter precipiendo mandamus, quatenus et vos interim, quousque nos illac in medium vestri veniemus, cum curribus bombardis et aliis ingeniis vestris taliter parati sitis, ut tandem una nobiscum in campum proficisci valeatis. Secus non facturi. Datum Bude, in festo beati Dionisii martiris, anno Domini etc. LXXI-o, regni nostri anno quartodecimo, coronacionis vero octavo.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis iudici iuratisque civibus et communitati civitatis nostre Cassoviensis, fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije papiron; zárlatán kir. titkos pecséttel. Kassa város levéltára: Nro 394.)

XX.

Buda, 1477. jul. 10. Mátyás király meghagyja a sáros-megyei adószedőknek, hogy Rozgonyi László Csicsva nevű várához tartozó birtokainak felerészétől adót ne szedjenek.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc.

Nobles fideles nobis dilecti. Quia nos fidei nostro magnifico Laidislao de Rozgon medietatem bonorum in pertinenciis

castri sui Chychwa nuncupati in illo comitatu de Thorna habitorum consequenterque populos in eisdem bonis commorantes in presenti taxa seu contribucione nostra, que maiestati nostre de eisdem bonis provenire deberet, propter servicia sua relaxavimus, mandamus ideo fidelitati vestre harum serie firmiter, quatenus receptis presentibus predictam taxam seu contribucionem nostram de prescriptis bonis suis exigere non presumatis, sed eadem a presenti contribucione nostra supportata relinquatis nostram ad rationem, presentes pro vestra expeditione reservando. Datum Bude, feria quinta proxima post octavas festi visitacionis Virginis gloriose, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo, Bohemie vero nono.

Georgius prepositus etc.

· manu propria.

Kívül: Nobilibus viris dicatoribus et exactoribus presentis contribucionis nostre in comitatu de Saros (*eredetileg*: Torna) constitutis, fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije papiron, zárlatán kir. titkos pecsét töredékeivel. Kassa város levéltára: Nro. 450.)

XXI.

Kassa, 1479. jan. 10. Parlagi György királyi főajtónálló mester a Kassa városától neki évente járó hat aranyforintnyi új-évi ajándék átvételét elismeri.

Nos Georgius de Parlag ianitorum regalum magister. Damus pro memoria, quod prudentes et circumspecti iudex et iurati cives ceterique consules civitatis Cassoviensis nobis pro munere novi anni per singulos annos sex florenis auri puri hungaricalis (*így!*) obligarentur. Qui quidem ipsos florenos nobis plene et integre persolverunt. Super quibus ipsos quitos pariter et expeditos commisimus relaxandos. Ex Cassovia, die dominico post festum epiphaniarum Domini, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono.

Kívül egykoru írással: Expeditorie littere super solutione census magistro ianitorum anno Domini 1479.

(Eredetije papiron, rányomott papir-felzetű P. G. kezdőbetűs gyűrűs-pecséttel. Kassa város levéltára: Nro. 459.)

XXII.

Buda, 1479. máj. 8. Nagylucsei Orbán prépost és királyi kincstartó felkéri a kassaiakat, hogy abból az 1500 arany forintból, melylyel Szent Lőrincz napjára a királynak tartoznak, Kraidler Erasmusnak, kitől a király 640 arany forint ára különféle czikkeket vett, ezen összeget fizessék ki.

Nobiles et prudentes viri, amici dilecti. Credimus vos non latere, quomodo nuperime dum cum serenissimo domino nostro rege in medio vestri eramus, tamen de voluntate ipsius domini nostri regis vobiscum inieramus dispositionem, ut ad festum beati Laurencii martiris proxime venturum mille et quingentos florenos auri sue maiestati dare deberetis. Verum dies prefatus sancti Laurencii nondum instat, sed ecce nunc sua maiestas a circumspecto Erasmo Kraidler certas res sue maiestati utiles in valore sexingentorum et quadraginta florenorum auri emit. Scire enim potestis, qualiter apparatus sue maiestatis ad dietam Olomucensem, que iam instat, multas admodum deposcunt expensas, pro qua re hic eidem de rebus prefatis solutionem facere distulimus. Confisi igitur in vobis, rogamus vos diligentissime, quatenus cum premissa ex causa, tum vero nostri ob respectum dicto Erasmo Kraidler velitis in sortem prefatorum mille et quingentorum florenorum auri de prefatis sexingentis et quadraginta florenis auri regiam ad rationem statim visis presentibus solutionem et satisfactionem impendere. Qui si feceritis, quod non dubitamus, favorem et benivolenciam nostram econtra sive coram serenissimo domino nostro rege sive eciam alias ubique in similibus et maioribus vobis fructuosam (habebitis). Presentes autem facta solutione pro vestra superinde poteritis reservare expedicione. Datum Bude, sabbato proximo post festum beati Johannis ante portam latinam. Anno Domini etc. LXX-mo nono.

Urbanus prepositus
thezaurarius regie maiestatis etc.

Urbanus prepositus
manu propria etc.

Orbán prépost kezeirásával: Sciatis, quod si in his voluntatem regie maiestatis et meam feceritis, in multo pluribus vobis refundere curabo, et pro tanto recipio, ac si gratis dedissetis. Si tamen ita cito ipsum solvere non possetis, saltem deputetis sibi terminum, quo termino sit certus a vobis.

Kivül: Nobilibus et prudentibus viris iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis Cassoviensis, amicis nobis sincere dilectis.

(Eredeti je papíron, missilis levél alakjában; zárlatán zöld gyűrűs pecsét nyomaival. Kassa város levéltára: Nro. 463.)

XXIII.

Buda, 1480. máj. 16. Nagylucsei Orbán prépost és királyi kincstartó felkéri a kassaiakat, hogy abból az 1500 arany forintból, melylyel Szent Lőrincz napjára a királynak tartoznak, hadi célokra azonnal küldjenek 1000 forintot.

Nobiles et prudentes viri, amici nobis dilecti. Misimus per hunc hominem nostrum Ladislaum Kapy presencium ostensorem serenissimi domini regis litteras vobis sonantes, quarum contenta ex eisdem intelligetis. Credimus enim vos minime latere, quante nunc hostilitates et adversitates huic regno undique evenerunt, quorum ad conterendum proterviam sua maiestas gentes maxima in copia conduxit, et ad exolucionem huiusmodi gencium sua maiestas absque vestris iuvaminibus fore nequit. Inter alias enim liberas civitates sua maiestas optat a vobis mille florenos auri ad rationem illorum mille et quingentorum florenorum auri, quos sue maiestati in festo beati Laurencii martiris iuxta dispositionem vobis satis clare notam dare et solvere teneremini. Pensatis itaque rebus et necessitatibus sue maiestatis rogamus vos, quatenus velitis statim visis presentibus huiusmodi mille florenos auri, postposita longa deliberacione vestra, in medio vestri disponere et ad rationem dictorum mille et quingentorum florenorum auri nobis per hunc hominem nostrum remittere; ita videlicet, quod in dicto festo sancti Laurencii martiris non plus nisi solum quingentos florenos auri solvere et dare teneamini, de aliis vero mille florenis auri vos presentibus ad compotum istorum mille florenorum auri, quos nunc maiestati regie ad nostras manus missuri estis, reddimus vos expeditum (*így!*). Facietis enim in hoc maiestati regie et nobis singularem complacenciam et habebitis nos vobis propterea in rebus vestris sive coram serenissimo domino nostro rege sive alias ubique obligatos. Plura refert vobis nomine nostro dictus Ladislaus Kapy, cuius verbis tanquam nostris credere velitis. Datum Bude, feria tertia proxima post festum ascensionis Domini, anno etc. LXXX-mo.

Urbanus prepositus
thezaurarius regie maiestatis etc.

Urbanus prepositus
manu propria etc.

Orbán prépost kezeirásával: Presentes pro vestra reservetis expedicione.

Kírvül: Nobilibus et prudentibus viris iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis Cassoviensis, amicis nobis dilectis.

(Eredeti je papíron, missilis levél alakjában; zárlatán kezdőbetűs (V. P.) zöld gyűrűs-pecséttel. Kassa város levéltára: Nro. 482.)

XXIV.

Buda, 1480. jun. 15. Nagylucsei Orbán prépost és királyi kincstartó felkéri a kassaiakat, hogy a folyó évi adójukból még fennmaradó összegből More János, királyi tárnoknak a király részére vásárolt vas ára fejében 100 forintot fizessenek ki.

Nobiles et prudentes viri, amici dilecti. Comparavimus ab egregio Johanne More tavernico regie maiestatis ferrum ad facta regia pro florenis centum. Unde recordamini, qualiter adhuc ultra illos mille florenos auri, quos nobis de taxa presentis anni exoluistis, quingentis florenis obligaremini, verum dies vel terminus solucionis dictorum quingentorum florenorum nondum instat. Nichilominus rogamus vos confidenter, quatenus huiusmodi centum florenos auri nostri intuitu velit ipsi Johanni More ad manus hominis sui Johannis litterati presencium ostensoris ad rationem dictorum quingentorum florenorum auri reddere et persolvere. In hoc facietis nobis, prout non dubitamus, favorem specialem, pro quo habebitis nos vobis in maioribus obligatos. Presentes vero facta restitutione superinde pro vestra expedicione poteritis reservare. Datum Bude, in festo beatorum Viti et Modesti martirum, anno etc. LXXX-mo.

Urbanus prepositus
thezaurarius regie maiestatis etc.

Urbanus prepositus
manu propria etc.

Kívül: Nobilibus et prudentibus viris iudici iuratisque civibus civitatis Cassoviensis, amicis dilectis.

(Eredetije papiron, missilis levél alakjában; zárlatán zöld gyűrűs pecsét nyomaival. Kassa város levéltára: Nro. 481.)

XXV.

Buda, 1480. jul. 13. Nagylucsei Orbán prépost és királyi kincstartó elismeri, hogy Kassa városa a folyó évre járó 1500 forintnyi adóját beszolgáltatta.

Nos Urbanus prepositus thezaurarius regie maiestatis etc. Recognoscimus per presentes, quod quia prudentes et circumspecti cives civitatis Cassoviensis ad rationem illorum mille et quingentorum florenorum auri, quos ipsi singulis annis maiestati regie pro taxa ordinaria solvere in festo beati Laurentii martiris proxime venturo tenerentur, pannum Gerliczer cum quatuor ballis pro trecentis florenis auri, necnon in parata pecunia triginta quatuor florenos auri dederunt. Item maiestati regie miserunt duodecim balistas pro quadraginta florenis, necnon Andree Remek, quem ad eos pro ipsa taxa miseramus, dederunt similiter pro expensis decem florenos auri, necnon

eisdem civibus decem et sex pro expensis relaxavimus, quo iam insimul computando faciunt quadringentos florenos auri. Ideo nos eosdem cives sed et civitatem Cassoviensem super huiusmodi quadringentis florenis auri quittos reddidimus et expeditos, immo reddimus presencium testimonio mediante. Datum Bude, in festo beate Margarethe virginis, anno domini etc. octuagesimo.

Urbanus prepositus manu propria etc.
(P. H.)

Orbán prépost kezeirásával: Item Johanni More prepositio de Jazo pro centum centenariis ferri solverunt florenos auri centum, hic in parata pecunia dederunt florenos mille et sic simul computando solverunt totam summam videlicet 1500 florenorum.

(Eredetije papiron; rányomott, kezdőbetűs zöld viasz-pecséttel. Kassa város levéltára: Nro. 471.)

XXVI.

Jászó. 1480. jul. 31. Bessenyei János mester és Mihály jászói várnagy a jászói konvent előtt elismerik, hogy Kassa városa a János királyi tárnok és jászói prépostsági kormányzó részére fizetendő 100 aranyforintot kezeikhez kiszolgáltatta.

Nos conventus ecclesie beati Johannis Baptiste de Jazow. Memorie commendamus, quod magister Johannes de Bessenyew et Michael castellanus castri ecclesie nostre Jazow predice coram nobis personaliter constituti sponte confessi sunt in hunc modum. Quomodo circumspectus iudex et iurati cives civitatis Cassoviensis illos centum florenos auri, quos dominus thesaurarius regie maiestatis de quingentis florenis auri nuper per regiam maiestatem ad dictam civitatem taxative impositis venerabili domino Johanni thavernico regali, gubernatori prepositure dicte ecclesie nostre dari commisisset, ipsis plenarie et sine omni defectu persolvissent. Obhoc ipsi eosdem iudicem et iuratos cives super solutione prescriptorum centum florenorum auri quittos reddidissent et expeditos commisissent, imo quittos reddiderunt et expeditos commiserunt coram nobis, testimonio presencium mediante. Datum feria secunda proxima ante festum ad vincula beati Petri apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo.

(Eredetije papiron; hátán pecséttel. Kassa város levéltára: Nro. 477.)

Közli: DR. CSÁNKI DEZSŐ.

VEGYES KÖZLÉSEK.

KATONA ISTVÁNNAK, PRAY GYÖRGY
ÉS KELEMEN IMRÉNEK, NOVÁK KRIZOSZTOM
PANNONHALMI FŐAPÁTHOZ IRT LEVELEI.

I.

Vir Clarissime!

Quanto minus expectatae, tanto mihi gratiores acciderunt litterae tuae. *Rostium*, auditorem non ita pridem meum ut operam suam in transsumendis, quae illic delitere didici documentis, mihi commodaret, oravi: et tu, nec rogatus, ultro hoc onus in te transtulisti. Fecisti, vir clarissime, quod sola tibi humanitas bonique publici studium imperare potuit. Ego fragmentis mecum communicatis non sine grata tui memoria, quando licuerit, utar. *Criticam primorum Hungariae ducum historiam* in lucem emittere primo quoque tempore constitui; prosequuturus eadem methodo *regum nostrorum historiam*, nisi conatus meos sufflaminaret impositum mihi praesidis majoris congregationis officium, quod nequicquam anno superiore deprecatus sum. Hoc sane munus altero iam decreto regio mihi demandatum, quod omni concionatoris officio hic loci molestius habetur, cogitationes meas ab rebus historicis identidem abducit et conatibus meis obicem non mediocrem posuit. Lentius igitur assurget opus, quod meditor, quando curas meas in res sacras simul ac profanas dividere cogor.

Sabariam iuxta sacrum Pannoniae montem exstitisse praeter *Anonymum* dubitare non sinit *Belae IV.* diploma, quod mecum pro tua humanitate communicasti; sed quia restringens illic terminus additur: *ubi dicitur natus S. Martinus*, de natali huius Sancti nondum omne dubium tollitur. Ab iis enim, qui veterem de hoc opinionem eximi sibi non facile patientur, regerendum praesagio nihil certi hic affirmari. sed vulgarem dumtaxat rumorem insinuari. Ceterum invictas in materia tam implexa demonstrationes frustra quis requirat. Mihi satis erit coniecturas verisimiliores adducere, donec certiore dies doceat.

Joanni meo, iam Francisco,¹⁾ constantem valetudinem ac sanctae vocationis amorem apprecor, meque tam ejus sanctis pre-

¹⁾ Kirinae.

cibus, quam pretiosis favoribus tuis plurimum ac maneo Tirnaviae 25. Novembris 1776.

Devotissimus tibi servus
Stephanus Katona m. p.

Cl. P. Pertz pro sui memoria grates perhumanas obsequiosamque salutem reddit. Cum eo, si tempus faveret, vel Bacchi vel Paschatis feriis eo procurrare constitui, ut te coram colere, illustrissimumque D. Archiabbatem, quem obsequiosissime revereor, venerari possim.

II.

Admodum Reverendo ac Eximio Patri.

Chrysostomo Novák O. S. B. P. Stephanus Katona S(alutem) P(lurimam) D(icit).

Momentum illud, quod, *Vindiciarum* tuarum p. 13. non integrum exhibes, magnas mihi molestias facessit. Positis omnibus praeiudiciis, cuperem ego *caesae Gertrudis epocham* statuere. Argumenta non pauca habeo, quibus persuasus eam defigerem ante annum 1214., nisi documentum illud obstaret. Eius tamen hae voces: *circa ipsam reginam tum temporis commorantibus . . . circa dominam reginam tum commorantibus* mihi suspicionem aliquam ingenerant, quasi res haec relatae prius, quam documentum hoc conficeretur, gestae fuissent. Id vero non aliter, quam si totum illud monumentum legere potuero, decernam. Fac igitur, si per graviora licet, ut illud diploma totum, omissis compendii causa quae iam edidisti, mihi transmittas. Adhaereo, nec ultra res Andreae II. componendo progredi volo, dum illud habeam. Suspensos igitur tamdiu labores meos attinebis, donec petitioni meae subscripseris. *Historiae* meae tomulus III. prelo subductus iam est, in quo tuum adversarium saepius vellico; meum vero, Salagium dico, dissertatione, quam in fine de situ Singedonis et Tauruni subiunxi, refello. Hanc tibi submitterem, si commodam occasionem haberem. sed eadem aliqui tomulo III. inserta legi poterit. Vale, meoque desiderio quam primum, oro, responde. Budae VII. Idus Febr. 1781.

III.

*Rev. Domino Patri Chrysostomo Novák
Georgius Pray
S(alutem).*

Gratias interea maximas pro vino, donec referre etiam possum, quod futurum spero. Dies XIV, quos praescribis, faxo ut serventur, et si sciam fere hujus consilii authorem *Kirinam* esse, qui semper desperata consilia suggerit. Illius causa locutus sum

nuper cum archi episcopo Colocensi, dum forte fortuna Kirinae mentio incideret. Inter cetera quaerebam, quid is morte dignum commisisset? Erexit ad hanc interrogationem supercilia et, cur id quaererem? respondi, quia poena illi dictata est, quae mortem commeritis dictari solet. Nondum is, quo evasurus eram, intellexit. Tum ego, quid interest, vitam tollas, an media ad vitam necessaria? imo haec diuturnior mors illa est. Divertit, ut solent politici, sermonem aliorum, postea tamen ex Secretario intellexi, usurum argumento meo, ubi D. Ürményi advenerit pro inauguratione Universitatis nostrae portatilis.

Haec in 25. Junii indicta est. Excellentissimus Cancellarius erit commissarius, quas personas ceteri in proscenio acturi sint, nescio. Quantae nunc scribillationes fiunt ad eam diem illustrandam! Ego itidem aliquid molior, sed vereor, ne non inter libros prohibitos id veniat, quod molior. Basta! alioquin vix aliter me hinc averruncare potero, nisi veritatem ubique et palam sine omni circuitione dicam, hoc est, ut politici dicunt, crassus fiam.

Ceremoniale illius diei expectamus. Dicunt futuras 6 tabulas, non Pestienses, sed commessatorias, ad quas universi Academiae accumbant. Ego abero, nam si vinum mihi missum scirent, una dies vas faceret vacuum. Itaque opus prudentia est.

Quid fascis hic, quem Tibi mitto, contineat, ignoro. Tradidi bibliopolae schedam tuam, qui se omnia curaturum promiserat; postridie fascem, ut hic est, ligatum attulit. Credo illi omnia, quae petiisti, inesse.

Nihilne ex itinere, de quo memoraveras, factum? et si quid factum est, an spolia litteraria sunt relata? quae? quanta copia? cujus aetatis? an sigillis munita? Quaeso, re prius clanculum explorata, ut ne negligas.

Illustrissimo Praelato tuo ut, salute prius officiosissime dicta, meo nomine pro Bacchio dono gratias agas maiorem in modum a te et tua eloquentia, contendo. Si res esset in meo arbitratu, Illum ad celebritatem inaugurationis invitarem. Quid si tamen aliquis inde huc veniret fabulam an rem spectaturus. Cuduntur nummi memoriales, qui, ut audio, universe precii sint 16000. Quanto melius haec summa in libros expenderetur. Omnia nunc fervent, quae in oculos incurrunt, ceteris crusta et coementum inducitur. Vale, et animo quidem pacatiore, quam ego. Si hinc non dimittar, certe pellar; et tum si nullus quieti locus erit, aut stipem ostiatim petam, aut Czarissam et episcopum Mohiloviensem concedam. Vale iterum. Saluta omnes in Christo. Amen et iterum Amen et denique Amen. Dabam Budae Dominica Pentecostes anni 1780.

IV.

*Francisco Kirinae**G. Pray**S(alutem).*

Pene eodem tempore, quo ego missionem petii, tu pensionem 300 fl. decretam accepisti. Res ita contigit. Cum libellus meus in senatu praesente D. Ürményio lectus esset, ceterique omnes eidem assentirentur, agereturque de eo, ut cum integro stipendio 800, quemadmodum Lakics cum 1200, dimitterer, Ürményius fundi penuriam quaestus, alioquin. ait etiam D. Kirina me absente 300 fl. impetravit, idque, ut mihi relatum est, non sine impatientiae indicio. Quare iam intelligis, quem hactenus adversarium habueris. Ceterum videris etiam amicos Viennae habere, qui absentia Ürményii in tuum commodum usi sunt. Nondum autem Decretum de tua pensione ad senatum est transmissum. Haec quantum ad Te attinent.

Jam de me. Missionem certe impetrabo. Jam quaero ex Te, ut solum Deum prae oculis habens mature consideres, perscribasque, quid mihi facto opus sit. 1. An si Illustrissimum tuum supplex rogavero, me in domum reciperet. 2. An id fieri possit sine offensione religiosorum suorum. Nollem enim prorsus, ut mei causa pax et quies domestica turbetur. Satis mihi erit, si me vel in oppido patiantur. Victum omnino solvam, idque ut possem facere, rogo, ne homines profani, ut alioquin nunc in omnia sacra temere irrumpunt, occasione hinc arrepta dicant, mihi aliunde provisum esse, itaque pensionem mihi subtrahant, quo fieret, ut domui religiosae nullo meo merito futurus oneri essem, quod non posset non esse mihi multo dolorosissimum. Polliceor autem me omnia MSS (= manuscripta) mea et libros ven. Coenobio donaturum a mea morte, vitae autem tempore cuivis pro usu dare. MSS aestimo ad 2000, Libros ad 1800 flor., ego etiam forte valeo 200, itaque universim 4000.

Ut autem libentissime, si illustrissimus D. Archi-Abbas indulserit. ad vos veniam, ita si illi ob causas sibi soli notas aliter videretur, feram, ut religiosum decet hanc repulsam aequo animo, neque quidquam propterea aestimationis, et si licet dicere, amoris et reverentiae, qua in Illustrissimum et totum ven. Coenobium feror, quoad vixero, amittam, hoc est nunquam esse desinam Benedictinus devotionalis, cum aetatis titulo verus esse non possim. Vale, diligenter omnia perpende, crebrius ad chorum perge, illic Deum consule, ac denique, quid tibi videatur, perscribe. Vale iterum. Budae 23. Julii 1780.

V.

*R. Dom. Chrysostomo**G. P.**S.*

Nihil mihi in vita potuit gratius accedere, quam intelligere cum ex tua, tum Kirinae epistola benevolentissimam illustrissimi Praelati tui in me voluntatem. Pro qua nondum gratias possum agere, quia nondum ex norma politices rogavi. Itaque veniam proxime et eadem opera rogabo ac gratias agam. Certus autem esto me missionem impetraturum.

Interea, quae Te propius spectant, accipe. Fuit nuper ad me *Cornides* Vienna redux. Narrabat inter cetera, parari illic *Notas*, et *Animadversiones*, has ad Te, illas ad *Pallantium* pertinere. Rokam fuisse typi correctorem, sed post quintam aut sextam phyliram venisse Posonio litteras ad Graeferum, huic puto curam excudendi esse commissam, quibus jubebatur Rokam et omnem Fafacium ab hoc labore amovere. Hodie ex Excellentissimo Transilvaniensi eundem Cornidesium cum *Benczurio* operam in eo opere conjunxisse intellexi. Ante triduum audiavi Piaristam Pestensem thesibus suis imposuisse contrariam opinionem tuae, ubi de *archiepiscopis* ex vita B. Gerardi agis.

Vides tibi hostes obortos. Postremum ne quidem teruntii facies, nosco superficiem hominis; priores autem, si Praelatus tuus judicabit, certe autem judicabit id operae esse precium, ut confutes, cum tua, cum sacri tui ordinis, tum denique causae, utcunque haec ceciderit, permagni referre puto.

Non optimum Viennae exploratorem videris habuisse, alioqui phyliratim, ut ita dicam, omnia habere potuisses. Utcunque id autem sit, age, ut inter primos has *Notas* possis aquirere, non enim dubito plena vola hoc Termino spargendas; tum confestim iis convellendis ita te accinge, ut prius, quam Terminus hic finem accipiat, in omnium manibus confutatio tua versetur. Nec puto difficilem laborem fore. Adversarii enim, si quid conjicio, in cortice haerebunt. Quod de Csallóköz, risum mihi movit. Audierit ille aliquod de diplomate illo, quod anno 1741. in comitiis regni pro S. Stephani agnitum erat, cum tamen sit Stephani III., de quo, puto, me Tecum egisse alias.

Haec hactenus, quoad coram pluribus. De optimo et praestantissimo, mihique valde charo coambulone frustra mones, hoc est, de Tobia. Si cui enim lectioni illum applicitum cuperem, ea est Patrologia; atqui pro hac non concurretur et jam successor ex Clero designatus est. Concurretur autem pro Philosophia Vardiensi, quae anno futuro inchoabit et pro supplente Philosophiae Budensis. Hanc lectionem omnino tamquam parum honorificam et

Tobiae talentis minorem dissvadeo, illam non opto, quod et nimis longe a vestro consortio removeretur et periculum praeterea sit, ne non Episcopo onus imponatur solvendi suos professores. Mea haec paroemia est: aut nullum, aut regium stipendium.

Scio genium Tobiae in bibliothecas ferri. At hic locum nisi postremum habere vix poterit. Id autem, cum decoro religioso conjunctum non est, et meo exemplo, qui in Calecut, quam hic hoc in officio esse malim, satis videre potest, quam non expectanda haec sparta sit, ubi quot capita, tot domini, iique tales, qui urbarium cupiant inducere, hoc est, colonum et pecus destruere.

Kirina nimis profanus homo est. Svasi, ut crebrius chorum adiret, illicque Deum precibus fatigaret, quo mihi consilium suggerat, cum is, nescio quid, de matrimonio garrit et quae sunt hujus generis, complura absurda commemorat. Video illum ab eo spiritu, quem ei cum illic essem, ingeneraveram, vehementer defluxisse. Si venero et movero candelabrum et numquid scio etiam aliquid ex S. Paulo, nisi forte sit in apocalypsi. Proxime illi scribam et acuam calamum. Nulli certe ostendet epistolam. Vale; haec noctu caligantibus oculis. Illustrissimo Praelato tuo manus exosculor. Vale iterum. Die Sabbathi ante Dominicam S. Stephani regis.

VI.

R. D. Patri Chrysostomo

Georg. Pray

S. P.

Quam subito et inobservatus hinc erupisti, excessisti, evasisti! Narravit mihi D. *Cervus* velle te, ut tibi tabulas fundationales monasterii de valle Veszprém transmitterem. Eccas! descripsi illas olim servato ad amussim caractere graecanico illius aevi, sed has, quod iam incipiam res meas in cistas compingere, non repetio. Habebis tamen et illas, cum hinc abiero. Nunc enim re ipsa negotium meum fervet. Scriptum mihi Vienna est, resolutos mihi esse 400 florenos annuos. Mira liberalitas! hos jam prius, nempe anno 1773. die 14. Dec. Augusta Domina publico decreto tribuit mihi. Pro laboribus meis antea patriae impensis et pro coordinata in ordinem bibliotheca et quoad hanc edito libello apud externos famosam reddiderim, ne teruntium quidem. Bravo! sic mundus solvit. Addunt, decretum, quod mihi super 400 fl. mittetur, plenum esse laudibus. Insani homines, quasi corpus nutriri et amirari laudibus possit. Fero tamen haec omnia aequanimiter, quia ita futurum jam multo ante providi. Idem Viennensis, qui Kirinam afflixit, mihi subiratus est, quod Universitatem deseram. Quasi vero Universitas sit captivitas Turcica! Quod autem maxime ridiculum est, idem Viennensis vult, ut praeses senatus Academici

de emendis pro bibliotheca meis MSS. mecum transigat. Itali solent dicere: figgi freschi. Si propterea conventus fuero, rotunde negabo, addam quoque epiphonema, ac MSS. proxime per navim interea Comaromium transmittam.

Ex his videre potes, me ita nunc Budae alligatum esse, ut, quemadmodum volebas, procurrare ad S. Martinum non possim. Cistam librorum tuorum D. *Geszti* futura hebdomada Jaurinum afferet. Si qua re eges ex nostra bibliotheca ad confutandum *Ben-zurium*, fac me certiore, exscribam, quoad hic sum, omnia. Abbates sancti ordinis tui ex Vagneri *Analectis* pro te iam exscripsi, et omnia sic disposui, ut si hinc abiero et MSS. *Hevenyesiana* venerint, omnia quae ad Hungariae Benedictinos spectant, in tuum usum fideliter exscribantur. Vellem sane, ut in tua apologia Thrasonis *Ganoczii* non obliviscaris, quem Cervus dixisse mihi affirmavit, Te illius 5 primis phyliris, quas ad Illustrissimum tuum Praelatum miserat, usum fuisse.

Haec nunc obiter; postea de meis rebus scribam prolixius, ubi quid compertum habuero. Illustrissimo D. Archi-Abbati sacras manus exosculor, cujus gratiae et favoribus ut me pro eloquentia tua commendes, valde oro. Kirinam itidem saluto. Bezek! ille dives factus est, audio enim illi totum id, quod prius negatum fuit, Augustae jussu datum esse. O si illa jussisset triplicari, certe homo ille Viennensis deliquium fuisset passus, aut sicut iratus kakas saltasset more suo. Vale in Christo. Budae 5. Oct. 1780.

Apud nos iam octiduum pluit, hinc vinum copiosum, sed aqua mixtum Budenses habebunt. Viae ita corruptae sunt, ut per diem vix tria miliaria equi lenti conficiant. Kirinae cupio dici, Mariosam relicta Archiepiscopi Colocensis aula in Italiam reversum esse.

VII.

R. D. P. Chrysostomo Novák

Georg. Pray

S.

Ob tardum responsum tuum verebar, ne non epistola mea aut perdita, aut suppressa fuerit, quod propter graecum diploma eidem insertum dolenter tulissem. Illustrissimo Praelato tuo ob beneficentissimum in me animum gratias immortales ago. Utinam Is in eo statu sit, ut mihi favere etsi vellet maxime, etiam possit. Scripsi ad Eum, quo loco nunc res meae sint, prolixè; illud, quod serius postea comperi, adjicio, conditionem de habitatione Posoniensi non in decreto, sed in privata ad archiepiscopum Colocensem instructione contineri. Si vobis, mei Domini, quibus ea olim usui esse possunt, mea dare, donareque non potero, malo illa undis aut flammis committere, quam ut homines absurdi et de me

pessime meriti obtineant. Hoc tibi mysterium Illustrissimus tuus Praelatus, si pulchre eum rogaveris, explicabit. Tantum hoc impetrare possim, ut medio anno gratis alar, tum in aestate Viennam procurrens, aut citius, facile obstacula tollam. Vale! et Illustrissimum tuum Praelatum mihi porro etiam propitium redde in primis, si pensio ad tempus negaretur, aut non rite ut hactenus quartalia in principio tribueretur. Vale iterum. Post Deum in vobis spem colloco, Kirina pro me Deum oret et Illustrissimum exoret. Vale denique tertium. Budae 20. Oct. 1780.

P. S. Si Illustrissimus mihi Comaromiensem habitationem pro hyeme resolveret, cuperem id omnibus ita clam haberi, ut nemo prius, quam ibi fuero, id resciscat.

VIII.

Admodum R. D. P. Chrysostomo

G. P.

S.

Nihil adhuc convasatum ex meis rebus habui, itaque praesente occasione nihil mitti potuit. Nec prius convasavabo, quam causa mea finita fuerit, ne aliquam istis hominibus suspicionem ingeram, quasi aliquid ex bibliotheca meis libris immistum sit. Nec spes est, ut ante nundinas Leopoldinas navim aquiram. Quod si citius aliquam nactus fuero, confestim res meas Comaromium submittam, ac de hoc R. D. P. Superiorem prius per litteras certiore reddam. Quod ad habitationem Poseniensem attinet, relinquam hic scriptum, quo ad Augustam melius informandam appellabo. Cetera omnia prona erunt.

Nunc, quoniam aliud non possum, mitto *abbates* sacri tui ordinis, quos ex *analectis Vagnerianis* exscripsi. Si *Monasterologiam* tui ordinis per Hungariam molireris, recte faceres, in quo opere pro fundamento in morem dissertationis praevio diploma Stephaneum ab omnibus objectionibus vindicares. nova tamen illa capita, quae *Benzurius* nuper obmovit, si brevi aliquo libello refutares, e re tua esset.

Illustrissimo Praelato tuo manus exosculor. Iter Moravicum si quid recte sentio, nunc quidem disvaderem, melius id forte in futurum ver differetur. Vias enim impeditissimas audio. Vale. Haec raptim Budae 25. Oct. 1780.

Jam miseram fasciculum obsignatum ad D. *Geszti*, cum is mihi nunciavit, occasionem jam hora 9. X. abiisse, cum tamen heri curaverit mihi dici ante prandium non abiturum. Itaque servata valebunt.

IX.

Adm. R. D. P. Chrysostomo Novák
Georgius Pray
S.

Tandem diphtera patuit. Aegre intimati, quo mihi facultas ex officio Buda discedendi datur, impetravi copiam. Lege sis.

Illustris. plurimum Reverende, Excellentissime, Illustrissime ac Reverendissime D. Baro et Archiepiscopo Colocensis, amice charissime, Domine nobis observandissime!

Senatus regii Universitatis Budensis litteris de 20. elapsi mensis Julii horsum exaratis, ope quarum libellum supplicem Georgii Pray, regni historiographi et Bibliothecae Universitatis regiae praefecti pro benigne sibi ob aetatem jam sexagenariae proximam fractas vires, auramque minus sibi faventem ab officio discedendi concedenda facultate supplicantis submisit, acceptis, altissimoque loco demisse repraesentatis sua Majestas sacratissima eidem discedendi facultatem ac pensionis depensionem ea lege sub 1-ma labentis clementer resolvere dignata est, ut 400 quidem flor. pensio e generali Fundi Studiorum cassa eatenus sub hodierno instructa, unde illis prius jam fructus est, eidem deinceps quoque dependatur, neque ad figendam Budae residentiam, siquidem loci hujus aura minus eidem favere per ipsummet exponatur, quaqua ratione stringatur, verum potius ut Posonium rursus concedat Excellentiam Vestram qua senatus praesidem eidem proponatur. Et quoniam constet, dictum Pray nobili libraria suppellectili ac signanter rarioribus manuscriptis esse provisum. ideo Excellentiae Vestrae provinciam eatenus cum eodem ineundi tractatus deferri. Quem porro effectum instituendus cum eodem circa emendum ad rationem Universitatis regiae manualet ejusdem bibliothecam et manuscripta tractatus habuerit, isthuc quam primum referri benigne vult eadem altefata sua Majestas sacratissima, cum *dignum omnino sit, ut vir hic merittissimus insuper meritorum etiam suorum praemium ac remunerationem quampiam consequatur.* (O sordes!)

Quam proinde benignam resolutionem regiam Excellentiae Vestrae hisce de benigno jussu ea cum intimatione notam reddit Regium hoc Locumtenentiale consilium. quatenus in conformitate ad effectum ejusdem opportuna agere, suamque isthuc eatenus relationem ocyus praestare velit. Datum ex Consilio Regio Locumtenentiali Hungarico. Posonii die 14. mensis Septembris anno 1780. celebrato.

Illustris plurimum Reverendae, Excellentissimae, Illustrissimae ac Reverendissimae D. Vestrae ad officia paratus, paratissimi C. Georgius Csaky m. p. Lazarus Somsich m. p.

Respondi libello satis prolixo: Cum Majestas sua velit mihi tantum proponi, ut Posonium potius. quam alio concedam, isthic

autem ducto accurate calculo, quem libello inserui, vivere 400 fl. non possim, sperare me in clementia Augustae, ut quemadmodum decreto anni 1773. die 21. Decembris, quo mihi pensionem annuam 400 fl. benigne decreverat, nec Posonio, nec alteri loco adstringere voluit, nunc quoque clementer patiat, me illic morari, ubi et magis parabili pretio vivere et in majori quiete studere possim.

Quantum ad venditionem bibliothecae meae manualis et manuscriptorum spectat, cum non petierim abitum, ut reliquam vitam in otio ac deses transigam, sed ut porro res historicas patriae, quantum per vires licebit. quoad vivam, illustrem, quod hactenus, si exterorum iudicio standum sit, omnino a me factum est, liquere cuivis libros et MSS. in hunc finem mihi perquam necessaria; hunc esse thesaurum mihi charissimum, quem fortunis omnibus et dignitatibus anteponam, citiusque vitam, quam illum mihi adimi sinam, quo vita durante uti velim, ac de eodem pro animae meae suffragio postea testari. Quare cum utraque causa ex se se sit honestissima confidere me in Augustae benignitate, ut pro suo in religionem studio et innata in suos subditos clementia me hac quoque in re sit dispensatura.

Haec ego in libello prolixius. Testamenti mentionem de industria inserui. ut spem etiam illam praeciderem, qua dicebantur voluisse res meas ita emere, ut iis quidem durante vita uti possim, post mortem autem meam bibliothecae Universitatis obveniant.

Egit hac quoque de re Colocensis antistes mecum subobscurare, ac inter cetera, quid, inquit, si ad 400 adhuc 200 annui adjicerentur, daretne res suas? Ego subridens respondi, si D. Lakics collegae meo praeter 1200 stipendii annui adjecti sunt 300, quod hactenus dormierit et ut deinceps etiam dormiat, non intelligo, qui pro rebus meis 200 vel offerri mihi possint? Tacuit et alio sermonem convertit. Tum eidem meam exposui eo plane modo, quo eam in libello expressi. Ante quam hunc Posonium mittat, vult de hac re cum D. Ürményio, qui pro instauratione comitatus in dies expectatur, conferre. Ego autem obfirmatissimo animo sum me res meas illis non venditurum. Exspecto tantum, ut quartalia mihi solvantur, tum rebus convasatis etiam in hyeme abibo. Si mihi difficultatem obmoverent, diserte illis declarabo me ad Majestatem suam appellare et primo quovis tempore itineri opportuno Viennam iturum. Constat enim mihi causam meam non rite propositam Augustae fuisse.

Ex tertio quartali, ut ex intimato intelliges, duos menses mihi ex pensione 800 florenorum detraxere, itaque 134 fl. et 20 xf. Et adhuc volunt mihi pro meis rebus *remunerationem* dare! O mercatores!

Excellentissimum Colocensem observavi non nihil mihi suboffensum esse. Causam diu nequivi detegere, cum mihi nuper

amicus meus illam indicavit; nempe sperasse Excellentissimum, me obtenta hinc abeundi venia Coloczam iturum et in loco Mario-sae, qui nuper Romam rediit, illic mansurum. Ego certe non petam et is, ut est magnus politicus, mihi id non proponet, nec si proponeret, conditionem possem accipere, cum non deceat recusato regii bibliothecarii officio id apud privatum gerere et illi haec res insignem invidiam conflaret.

Haec omnia, ut Illustrissimo Praelato tuo, cui sacras manus exosculor, communices rogo. Nolui Eidem tam proluxa epistola molestiam creare, cui rursus infinitas gratias pro munificentissima in me benevolentia ago, agamque, dum vixero. Utinam ad vos iam advolare possem! Quidvis fuerit, si res meas per navim non potero mittere, currus conducam, etiamsi supra 100 fl. exponendi fuerint, tantum ut hinc me quantocyus averruncam.

Est adhuc quiddam, quod pene oblitus eram. Tres fuisse nos bibliothecarios utique nosti: D. *Lakicsium* etiam jubilatum scis esse, tertius asserum scissor, *Bretschneider*, officium administratoris bonorum in imperio dicitur aquisiturus. Ejus loco fiet bibliothecarius quidam, qui medicam in Anglia absolvit, juvenis ut ex ejus vultu, nam apud me erat, conjicio, circiter annos 27 natus. Luthericola est, sed si fuerit bibliothecarius, ad castra catholica transibit. Laus Deo! quod per meam missionem animam converto. *Wagnerus* et *Schönvisnerus* novitio huic homini cedere debent. Vides, quomodo hic homines sacerdotium pergant depri-mere, quod ego nuper Archiepiscopo Colocensi, cum mecum de bibliotheca mea ageret, diserte edixi et commonstravi etiam. Nunc sentit, videtque me verum dixisse. Vale. Illustrissimum Praelatum tuum ut mihi porro etiam studeas benignum reddere, valde te rogo. Salutem omnibus in Christo et D. Kirinae. Vale iterum. Budae 13. Nov. 1780.

X.

A. R. D. P. *Chrysostomo*

G. *Pray*

S.

Mitto abbates, quos fugitivus nuper auriga omiserat. Plures *Wagnerus*, ubi MSS. Hevenyesiana venerint, una cum diplomatibus excerpt, mittetque.

Faciam, quod mones, nam mihi S. Martinus prae millione Comaromiorum. Quales isti homines, vellent 54 Tomos meos MSS. Sed ficus et folia autumnalia pro his. Nuper D. *Vörös* vice Locum-tenens mihi in Sz.-Péter habitationem et victum obtulit. Egi gratias, metuo Danaos et dona ferentes. Illustrissimo Praelato tuo manus exosculor. Vale. Raptim Budae 16. Nov. 1780.

Metuo, ne auriga iterum fugiat. Vas jam dudum remissum est.

XI.

Admodum R. D. Patri Chrysostomo Novák
G. Pray
S.

Heri solennis actus. quo officium bibliothecarii coram commissariis senatus Academici, erant hi DD. *Veza* medicinae director et *Molnár* canonicus et abbas titularis, resignavi. Vocatus ad hunc actum, rogatus sum omnia meo successoris resignare; ego contra, cum mihi, quando hoc officium adii, nihil legitime et solenniter consignatum sit, nihil quoque resignare possum. Haesere commissarii et petebant, ut saltem Inventario subscriberem. Legi illud a D. Bretschneider conscriptum. Erant in eo catalogi 16, scalae 4, mensae minores 9. majores. quales in popina cerevisiaria esse solent, numero 6, sellae autem 18 pro legentibus, nam *in bibliotheca sellis caretur* ita diserte scriptum erat. Cum vidissem omnia haec adesse, sedi et arrepto calamo haec ad Inventarii finem scripsi: *Haec omnia praesentia erant, dum subscripsi, grammatico autem errori »caretur« non subscribo. Datum et actum in bibliotheca Universitatis Budensis. Die 25. Novembris 1780. Georg. Pray m. p.*

Ita hic actus finiit. Nunc liber Baro sum et ultimum responsum ad postremam meam Replicam avidissime exspecto, tum convasatis rebus. invisas terras et inhospita tecta relinquam. Interea via aut exsiccabitur aut congelabitur. Conabor autem, cum abiero, ut res meae prima die ad Nesmél, altera ad Tömörd ¹⁾ perveniant. Hic mandata et gratiam Illustrissimi tui Praelati exspectabo, an sinistrorsum, aut dextrorsum me ire jubeat. Cui me ut commendare non cesses, etiam atque etiam Te rogo. Vale. Sacras manus et Eidem meo nomine et vice osculeris, valde cupio. Kirinae salutem. Vale iterum. Budae 26. Nov. 1780.

Bene, quod hodiernum Evangelium sit absolutum, licebit mihi jam tuto hinc non tam fugere, quam abire.

XII.

Plurimum R. D. P. Chrysostomo Novák
G. P.
S.

Jam prius ex P. Aloysio ²⁾ intellexeram, Te in comitatu Illustrissimi tui D. Praelati vacuum ex itinere Moravico rediisse, doluique vehementer conatum Tibi ex sententia non cessisse. Nunc

¹⁾ Főapátsági puszta Komárom megyében.

²⁾ Szentmiklósy.

gaudeo, quod aliqua saltem spolia, ut iudicas, retuleris. Sed quantillum id est ad 4000 instrumentorum et quidem Hungaricorum. Totidem enim isthic asservari secretarius id temporis, PP. *Wagner*, et militi glorioso affirmabat. Locum uterque fatetur fuisse in Praelatura. Quin Wagnero aliquot instrumenta ad exscribendum Szakolczam, ubi nostros tunc litteris politioribus informabat, idem secretarius transmiserat, teste ipso, qui id in fide sacerdotis asseverat, Wagnero. Itaque conjicio, non sincere tecum egisse tuos. Monasticon Moraviae, quod praetexunt, suspicor esse causam, quam calvam dicere solemus. Quid enim Hungarica ad Moraviam attinent? Si, ut sunt, nuda ediderint, aemittent gratiam et pondus apud eruditos, sin notis illustrabunt, vereor, ut illis hic labor feliciter cadat. Ceterum memini me Tibi scripsisse, ut haec res ante tentaretur, quam alicui *innovationi* locus daretur. Constabat enim mihi tum, sed prodere non sum ausus, instrumenta ad Tabularium regni inferenda esse. Forte id factum est. Quamquam hanc jacturam, ubi MSS. Hevenyessiana advenerint et spes est, ut proxime veniant, utcunque sarcieamus. Si unquam, nunc certe quidem vel unam horulam apud Vos cuperem exigere, ut quae tuto chartae committi non possunt, Tibi in aures dicerem. Sed Fratres in Domino absque metu estote. Ignosce brevitati. Totus sum in convellendo Cettone Piarista, qui edita nuper dissertatione *de imposturis Sinensium* nostros olim isthic missionarios impostores, idololatrias et tantum non antropophagos facit. Ubi absolvero, mittam Tibi aliquot exemplaria. Habebo hominem pro merito quidem, liberaliter tamen. quod fieri potest. Vale! Illustrissimo tuo D. Praelato manus exosculor, ceteris omnibus, etiam Kirinae salutem adscribo. Vale iterum. Dabam Budae 18. Maji 1781.

Habetisne 1. Analecta bibliothecae Vindobenensis a Kollario edita, 2. Spondani compendium in annales Baronii, 3. Ecclesiasticam historiam Tripartitam Eusebii ac ceterorum, 4. Corpus juris civilis in tom. II., 5. Dictionarium le Bayle criticum germanice; est quidem liber vetitus, sed cum superiorum facultate utilis saepe ad dubia tollenda historica circa scriptorum biographias. 6. Opera emnia Flavii Josephi Judaei, 7. Procopii Caesariensis opera, 8. Jornandem de rebus Gothorum etc. 9. Scriptores minores Augustorum. 10. Plutarchi paralella in tomo I., 11. Jani Pannonii editionem Viennensem etc. Haec interrogo propterea, ut in eventum rei cujusdam vobis subservire possim. De hoc me ut edoceas, peto. Vale rursus.

Prandium nuper sumsi in parvis cellis Marianis apud A. R. P. Generalem *Trinitariorum*, virum mihi olim amicum et Hungarum. Is difficultates ad edictum Augusti repraesentavit. Accepit responsum, quod mihi communicavit, in haec verba.

E x t r a d a t u r.

Et relegantur supplicantes ad decretum nuper sub 24. Martii anni currentis emanatum cum hoc addito: ut primus Ordinis superior stabilem suam sedem in ditionibus caesareis habere debeat et in nulla extranea provincia cum illis, quae sunt intra caesareas ditiones, nexum aliquem habeat. Ipse superior vero nunquam sit superior alicuius exterae provinciae, quae caesareae regiaeque potestati Austriacae non subjacet. Ceterum stat par ratio, quo nomine primus superior Ordinis in regnis haereditariis Austriacis appellari velit. Viennae 28. April. anno 1781. Per sacr. caesaream Majestatem Fridericus Bischeldorfer.

XIII.

Reverendissime Domine Abba!

Ut primum audii honorem ¹⁾ hunc meritis tuis delatum esse, ilicet orationem gratulatoriam bipartitam apparari, cujus primam partem D. Valentinus, ²⁾ alterum D. Aloysius attulissent, sed illi, sicut Hollandi abivere et oratio in calamo adhaesit. Itaque quod tunc prolixè, nunc compendio faciendum est. Gratuler an doleam? dubia certe haereo mente, et decus et curas ingeminabit honor. Illud in primis metuo ne quod pulchre coeperas, cogaris deserere et opus, quod informabas, inter illa referatur, quae Dido moliri coepit. Nam bonam partem temporis oeconomia eripiet, item sollicitudo, quam tuis debes et in primis constans boni exempli repraesentatio, tametsi postremum id minimum difficultatis Tibi allaturum sit, si Kirinam in auxilium vocaveris. Sinamus joca.

Placet illud mihi magnopere, quod locum tota late Hungaria studiis convenientissimum Tibi obtigisse scribis. Ego si quid opera mea in rem tuam conferre possim, faciam non modo diligenter, sed libentissime etiam.

Frustra me, etsi id vehementer desiderabam, hoc anno exspectasti; nihil enim rei litterariae, quam pollicitus sum, praestare potui tum propterea, quod Posonienses cum M. SS. Hevenyessianis nos egregie deluserint, tum quod aliqua temporis pars mihi insumenda fuit in refellendo *Cettone*, qui missionarius Sinen-ses Jesuitas impostores, lurcones et pene idololatrios edito nuper opusculo diffamavit. Habeo hominem pro merito suo. Expediam proxima die Dominica per currum diligentiae fascem, Jaurinum, hinc ad R. D. *Rochel* parochum Kis-Barátiensem, qui illum Kirinae inscriptum ad S. Martinum transmittet, hic autem, ut illum rogo, iis distribuet, quibus opuscula singulatim inscripsi. Accipies duo exemplaria, ex quibus unum Reverendissimo D. Abbati Tyhaniensi

¹⁾ Novák ez évben bakonybéli apát lett.

²⁾ Barbarics.

ut mittas, valde Te oro. Adjicio pro Te partem II. *Indicis variorum librorum*. Haec interim boni consule.

Res meae adhuc in ambiguo sunt. Collega olim meus D. *Bretschneiderus* hunder bunder primatum praetendit, et ut ei sub-
sim. Id ego sine honoris mei jactura admittere nec possum, nec volo, praesertim, quod ut manerem, archiepiscopus Colocensis et D. *Vörös* et scripto et precibus mihi vim intulerunt. Forte id occasionem praebebit, ut me hinc sine aliorum offensa et honeste averruncem, id quod ego sane cupio et opto his praesertim temporibus, ubi ejusmodi molitiones fieri video, quas ne audiam, mallem me in profundissimos saltus immergere et si qua in illis est, ad quem nemini mortalium aditus pateat, cavernam incolere. Frater! — — volvunt se in crepidinibus atrae nubes! quae si ad supremum apicem eluctatae fuerint — — heu! tonitrua, coruscationes, fulmina! — Ubi eram? Deus et divi indigetes! — bene speremus. Vale et pro me Deum ora, quod ego vicissim facio. Vale iterum. Ex Museo meo. 21. Oct. 1781.

P. S. Quid *Tenyő* sit, probe scio, quid autem illud: *aliquid vicinum* significet, non intelligo, et quemadmodum Thomista sum, non intelligam, nisi coram videro. Habes, quod petebas, rationes meas, tuum erit, si modo citra tuum incommodum id fieri possit, ut illas diluas. Certe atramentum meum jam penitus exsiccatum est, aegre ut vides, hanc epistolam potui exarare, nisi aquam superfudissem. Iterum vale! Tuos ama, sinu complectere, ac re ipsa Te illis patrem praesta, in primis autem D. Valentini curae tuae commendo, sed non ita, ut olim in studiosorum testimoniis scribi solebat. Vale denique tertium.

Dum epigraphen paro, consului Celendarium Titulare; nuspiam ibi Abbatia de Bakon Bél, quid hoc rei est?

XIV.

*Reverendissime Domine Abbas et Superior Director Regie,
Domine Gratiose, singulariter Colendissime!*

Pestini 13-a Decembris 1794.

Fiducia, quam in me collocare dignabatur Reverendissima Dominatio Vestra, magnopere me delectavit, gaudebamque vel tantillo obsequio meam erga Rev. D. Vestram sinceram devotionem contestari me posse. Comparitio suo tempore accurate adornata est tam nomine ejusdem D. Vestrae, quam et complurium aliorum compossessorum, quorum procuratorias spectabilis Dominus Sigismundus ordinarius notarius Sümeghiensis comitatus mihi transmisit ac generalis reservata ad ordinariam seriem interposita. Declarationem vero, quod omnia domini spectabilis Sigismundi sint, tantisper suspendendum censui, cum citatio etiam ad revelationem revelandorum instituta sit, interrogare Rev. Dominationem Ve-

stram volui, an id etiam et quidem ad puritatem conscientiae, qua apud personas in dignitate ecclesiastica constitutas vim juris habet, declarationi adjicere possim, quod R. D. Vestra nullas literas actionalia bona tangentes seu habeat seu habuerit etiam prae suis manibus vel vero sic; si aliquae literae praesto sint, de illis quoque dominum spectabilem Sigismundum unice posse revelationem facere. Super his gratiosam informationem proximius praestolabar.

Nova apud nos multis admodum tristia. nobis, qui pro religione, optimo nostro Principe et vera patriae felicitate vitam ipsam ponere parati sumus, non injucunda haec sunt, quod nocte 10-am inter et 11-am mensis currentis complures in utraque nostra urbe iterum intercepti sint. Nomina eorum, quae mihi innotuerunt, sequenti pagina ordine describam. Nonnulli adhuc alii capti, plures quaesiti, nec reperti feruntur, an vera, asseverare non ausim. Dignetur haec cum Reverendissimo D. Praeposito Szányi et clarissimo D. Auer prodirectore, quos humanissime reveor, communicare et me pretiosis favoribus commendatum habere, qui singulari cum venerationis cultu sum Reverendissimae Dominationis Vestrae humillimus servus

Emericus Kelemen m. p.

Capti sunt inter 10-am et 11-am Decembris et sequenti die ac nocte:

Abaffy, idem qui olim cum duabus puellis in Turciam profugit.

Ambrosy, lutheranus, fiscalis procurator, ex hectica extreme aeger.

Márton, physicus comitatus Pestiensis.

Lukáts, advocatus, pater ejus erat provisor, dein arendator in Pölöske.

Versegi ex-Paulinus.

Makk ex-Paulinus.

Juhász ex-Praemonstratensis.

Szeczenácz, graeci non uniti ritus. secretarius in Camera.

Szén. rationum officialis ad Consilium.

Szlavi, juratus apud magistrum Somogyi. ex comitatu Bihar oriundus.

Baranyai, juratus. nescio, apud quem fuerit.

Landerer, viduae typographi filius Budae cum suo collectore.

Kopasz, advocatus, in eadem domo mecum habitavit, indeque ablatus.

Neumayer, per errorem captus est, in Camera rationum consultoris adjunctus, sed hic dimissus, et captus ejusdem nominis civis Pestiensis.

Illés, advocatus.

Jakits, ante officialis militaris, dein Budae quaestor papyri.

Vaczhoffer, non pridem huc venit M. Varadino.

Hirgeist, jurista 4-ti anni.

Szabó, advocatus, nunc apud com. Teleky secretarius, a prandio apud c. Raday de die abductus.

Nevather, nescio quid hominis.

Cornelius Bujánovits, juratus, agentis Viennensis filius.

Steffanovitsium sartoris Quinque Ecclesiensis filium aequè captum narravit mihi heri comes Győri, et dum quaererem, an id certum esset, certissimum ajebat, sed dein accuratiores facta investigatione utcunque comperi captum hunc esse Rascianum quempiam *Basilium Steffanovits*.

*

De negotio *Dellingii* necdum certi quidquam scire possum, ante 14 circiter dies apud Revendissimum D. *Szerdalyi* constitutus rem eidem serio commendavi, qui caetera etiam bene animatus erat. Recte se in hac relatione facienda laborare dicebat, legit etiam partem, quam paratam habuit. Praeclare rem assumpsisse mihi videbatur et spero eventum optimum, nisi ejusdem farinae homines alicubi vim argumentorum enarraverint. Forte et historiae praesentes conatibus bonis pondus addent, utinam Deus nos a malis juventutis institutoribus tandem liberaret. Sperandum et orandum nobis esse video, forte respiciet Dominus haereditatem suam, nec sinet ultra periclitari. Iterum me pretiosis favoribus commendo.

*

Recte accepi actionem contra captivos erectam, illam raptim descriptam hic adnecto, spero eam non ingrātam Rev. Dom. Vestrae fore.

Inclyta Tabula Regia Iudiciaria!

Obsequiose detegere necessitor, qualiter *Ignatio Josepho Mártonovics* abbate infulato Százváriensi et consiliario regio per-versa in convulsionem omnis bene ordinatae civilis societatis pro-cusa Gallico-democratica principia, quae in origine sua ipsum etiam florentissimum Galliarum regnum subverterunt, adoptante, adeoque tanquam capite planum excitandae in regno quoque Hungariae revolutionis dirigente, *Josephus Hajnóczy*, excel. Came-rae regiae hungarico-aulicae secretarius, *Joannes Láczkovits*, emeritus regiminis olim Graeffeniani capitaneus, *Franciscus Szent-Mariay*, Comes *Jacobus Zsigray*, Tabulae districtualis Trans-Danubianae supernumerarius assessor, *Alexander Szolártsik* et *Ioannes Batsányi* non tantum fidei et fidelitatis Deo, regi et patriae debitae, sed et gratiarum et beneficiorum a sua regia Majestate acceptorum immemores, Dei et hominum timore post-posito, legumque severitate contempta anno hoc currente una cum praefato *Martinovits* in execrandam ad revolutionem ducentem

societatem coire. Utque eam fundent et propagando magis stabiliant, inter illos, quos ad ligam societatis suae pertraxerunt, *Catechismum* duplicem, et unum quidem pro *Societate Libertatis et aequalitatis*, alterum vero pro *Societate* sic dicta *Reformatorum* paratum cum regulis, instructionibus et signis propagare. Non secus varia pestifera lue infecta et ad seditionem concitantia ac etiam dignitati, personaeque suae Majestatis summe derogantia scripta disseminare, sicque unitis consiliis non tantum contra salutem et dignitatem regiae Majestatis regis legitimi et clementissimi, sed et perniciem totius regni, constitutionemque ejusdem formae regiminis, thronique regii subversionem conspirare ac cum meditata salutis publica, quae suprema lex est, convulsione, omniue constitutionis et legum, sub quarum custodia secure vivebant, subversione pacem et tranquillitatem regni turbare, ita vero semet atrocis criminis laesae Majestatis et perduellionis reos efficere non reformidaverint.

Quia vero ejusmodi contra regem, ejusque salutem et dignitatem ac regnum conspirantes aut etiam conspirare aliquid tentantes, seu tentanti scienter consentientes, vel hujusmodi aliquem noscentes et non indicantes ad praescriptum S. Stephani Lib. 2. cap. 51-i et articulorum 7. 1715., 56. 1791. ac aliarum pro re nata citandarum patriae legum amissione capitis cum exasperatione ac bonorum universorum praeviae conscribendorum et sequestrandorum plectendi forent.

Ideo obsequiose apud eandem inclytam Tabulam Regiam Iudiciariam insto, quatenus antelatos criminis laesae Majestatis reos conformitate praecitatarum legum jam praevia in vincula coniectos pro uno, brevi et certo termino in praesentiam sui ad personaliter comparendum, semetque defendendum citare, atque sic ad conterendam infidelium proterviam, pravorumque et flagitiosorum hominum male agendi licentiam reprimendam cum praevia antelati abbatis ad mentem Tituli 44-i Part. 2-ae degradatione debitum jus et iustitiam reali cum effectu administrare non gravetur, perseverando ejusdem inclytae Tabulae Regiae Iudiciariae obsequentissimus servus Magister Joannes Németh qua Causarum regaliū director et S. Coronae regni fiscalis.

(Pannonhalmi rendi levéltár, fasc. 58. 125.)

Közli: DR. NÉMETH AMBRUS.

KOSSUTH LAJOS KIADATLAN LEVELEI B. WESSELÉNYI MIKLÓSHOZ.

— MÁSODIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

XIII.

Pest, Jun. 11-ikén 1843.

Tisztelt barátom!

Ismét Pestről írok, és pedig igen sietve igen röviden. — Becses leveledet feleletül a Pozsonyból általam írottra vettem. De már Pesten vévén, azokkal, kiket megnevezél, tanácskoznom nem lehetett; s így csak magam belátása szerint intézkedtem, engedelmed következtében. — Csak annyit jegyzek meg, hogy észrevételeim csupán a bevezetést, nem az egész cikket illeték. — Azonban ahoz nincs reményem, hogy a kormányról szálló második cikket a censor megengedje; — nem gondolhatod, minő kimondhatlan kínban vagyok most ezen emberrel; — mert változott hírlapom censora — olly számár, de csak olly számár embert kaptam, ki még csak egy szó alkatot sem tud becsületes grammaticával stylizálni: annál fogva sokszor a legneveltségesebben ostoba érthetetlen formába önti törléseivel s változtatásaival gondolatimat; aztán megszökik hazulról, hogy hon ne leljem, s corrigáltathassam ki vele rettenetes ostobaságait. — E miatt egész cikkek maradnak el. — A Hírlap mai (255.) számában a te értekezésed eleje jött volna ki, az alább kitett módosításokkal; de nem adhattam, s gondolnád miért? — azért, mert a filkó a cikk alól nevedet kitörlötte!! — képzeld a vesződséget illy barommal. — Ma aztán írtam neki, hogy a szerzők nevének kitételét ép a könyvbírálat philosophiája kívánja meg széles e világon; — a mi pedig a Te nevedet illeti, tanulja meg, hogy kit a fejedelem országgyűlési tanácskozáásra meghí, annak nevét contrabandenak tartania nem szabad; hogy már írtál a Hírlapba több ízben, hogy nevedre mint autoritásra hivatkozzék minap a Baranyai követ: az Országbíró fia!! a kormánypárt egyik főnöke!! —

Természetesen földre borúlt a nagy nevek említésénél; és meg fogja engedni; — de en fin most a hírlapból elmaradt a czikk. — És ez pedig nem is malitia, hanem kimondhatlanul félénk, gyáva számárság. — S illy brutumokkali küzdés emészti fel életem, időm, erőm legmunkásabb pillanatait. — Az ember a bolondulásig van velök. S most a változtatásokat közlöm.

A 4-ik §-nak, melly így kezdődik: »Vaknak kellett lenni«, első része most eképpen áll: »Vaknak kellett lenni, ki át nem tudta vagy akarta látni, hogy így a szabad választásnak, az alkotmányos lét ezen egyik legdrágább kincsének mind czélja, mind becse veszve van, s hogy szemközt illy mindinkább sűrűdő jelenetekkel, azoknak száma naponként növekedni fog, kik a szabadsággali visszaélések képét maga a szabadság ellen használandják fegyverül, s annyival valószínűbb sikerrel, minél tagadhatlanabb, hogy ha ezen bajon segíteni nem lehetne, (ámde lehet) az a szabad választást hasonlíthatlanul rosszabb helyzetbe tenné, mint a minőben ott van, hol az, kivált bizonyos garantiák mellett, közvetlen a kormányra van bízva.« — Az elhúzott szavakat én szúrtam közbe.

Az értelem, s az argumentatio ereje gondolom megmaradt, de úgy módosítám, nehogy a rossz akarat (mert ilyen igen sok van) oda ferdíthesse, mintha a népválasztás elvének a kormány kinevezése — in thesi — elibe tétetnék.

Ugyan azon §. második részéből azon szakaszt, »hogy a választás tettelesen úgy is a kormány kezébe van adva, mert gazdagabb lévén az árverésben, mindig győzhet« — ezt, mondom, a censor kitörülvé, természetesen a berekesztő §-odnak is el kellett maradni. — Ezt tehát én huztam ki: az összeköttetés azért megmaradt.

A következő (5-ik) §-ban (*Nemes érzetű stb.*) e szavakat: »s meggyőződésüket adják hivatalokért árul«, a censor törölte ki.

A 7-ik §-ban (Azon mély bú sat.) — a »hivatalok — — ollyak kezére kerülén« helyett, kerülhetvén tétetett.

A 9-ik §-ban (Miután a választásokban) ezen szavakat: »sem a felsőbbség annak elnyomására elég szilárd lépéseket nem tett, mind pedig«, a censor ekép módosította: »s miután annak elnyomására elég szilárd lépések nem tettek s.« — Illyeneken segíteni nincs hatalmamban.

A 10-ik §. (Ha felette nagy) ekként áll: *Ha egy tömegbe összegyűjtött felette nagy.* Az elhúzott szavakat azért iktattam közbe, nehogy magát a nemzet általi választást = nagy szám általi választás; látszassal rosszallani. Az éjszak-amerikai praesident az összes activ polgárság, legalább 4—5 millió választja, s pedig egy nap alatt; — de egy tömegbe

nem gyűjtetnek össze a választók, s gondolom, az institúció igen népszerű; — ezért hagyám ki 4 sorral alább ezen szavakat is: »*s ész elleni vétséget foglal magában*« — s csak ezt hagyám meg: »s teméntelen rosznak csíráit foglalhatja magában.« — Ugyanazon §. második szaka ma ekképpen áll: »ha ennek következtében az, *hogy a választások egyenesen s kirekesztőleg, értetlen s megvásárlott és vásárolva össze csődített tömegtől függenek* vétkes, káros és botrányos képtelenségnek méltán neveztetetik, mennyivel vétkeesebb sat. képtelenség *ezernyi ezereknek*, (loco: roppant nagy számnak) még pedig miveletlen, tudatlan és szilaj *ezereknek* (loco tömegnek) tanácskozására vagy — — — bízni« (egész végig, végére utóbbi leveled parancsa szerint ezeket iktatám): »*s pedig olly módon bízni, hogy az által az értelmesség teljesen ki legyen zárva, s a lélekvásárlásra vetemedni nem akaró erényesek befolyásaiktól, s jogaik gyakorlásától meg legyenek fosztva.*« — Ez utóbbi saját szavaidat foglalja magába, az elsőbb közbeszúrást pedig szintűgy becses levelednek csaknem egészen saját szavaival tettem.

A következő 11-ik §. ezen szavait: »Míg illy képtelenség létesülését darabig a törvénybeni jót szándokló, de önkényt szülő sanior pars-róli rendelkezés stb. — — — gátolta«, ekkint módosítám: darabig a *talán* jót szándokló, de önkényt szülő sanior pars-róli *törvény értelmezés* sat. gátolta. Erre okom az: hogy az egész törvényben nincs egyetlen egy cikkely is (legalább tudtomra), melly a sanior pars-róli rendelkezést a megyei s országgyűlési tanácskozásokra állítaná fel szabály gyanánt; — azon egyetlen törvény, melly erről szól, Ulászló törvénye: de az nem másról mint egyedül a Dietai tanácskozást előkészítő királyi tanácsról, melly fő RR-kból állott — rendelkezik. Annak értelmét — nézetem szerint — a gyűlésekre nem jó szándok, hanem a hatalmasok olygarchiai törekvése csavará.

A 13-ik §-ust (Országot, mellynek sat.) első részében s utolsó sorában a censor törölte ki, mert úgymond, forrongást még rosszalva sem tanácsos emlegetni; — középső sorait pedig én hagytam ki; reménylven becses elnézésedet, minthogy én épen nem rég fejeztem ki azon nézetemet egy vezércikkben, hogy megyei municipalis szerkezetünknek legjobb oldala ép abban áll; hogy még a rendetlenség sem terjedhet el egyszerre az egész hazán; hanem úgy önkény, mint anarchia úgyszólván házanként kénytelen a hont bevenni, mint Saragossát a francziák, s míg egyet bevesz, háta mögött egy másik már felépül romjaiból. Te pedig a részek teljes összhangzását állítád az ország fenállása föltételeinek: a mi nézetem szerint önálló

municipalitások mellett emberileg lehetetlen; s csak a centralisált igazgatásnak lehet üdvös sajátága, mely azonban, viszont minden municipális individuálitást elnyel. — Én azt nem tartom szabadságnak, hol a status gépezete ezen individuálitást absorbeálja. — Ez azonban csak magány szerény nézetem; kötelességemnek tartom igen igen vigyázni, nehogy a megyék tökéletes összhangzását állítván fel, az országfenállása feltételének, azon centralisans pártnak kezére dolgozzunk, a mely szereti emlegetni, hogy megyékkel kormányozni ép azért lehetetlen, mivel ezen összhangzás lehetetlen. — Egyéb-iránt azon §-nak kimaradása a logikát, s egybefüggést nem zavarja.

A 14-ik §-ból, ezen szavakat: *a nélkül, hogy a forradalom mámore az egészet bősületté tette volna* a censor törölte ki. Miért? azt ő tudja.

A 17-ik §-ban (Ha pedig minden sat.) ezt: »mit lesz (a kormány) kényszerítve tenni« — így módosítám: *mit lenne talán* sat.

A 18. §-ban (A kormány ha intései sat.) e szavakat: »hogy illy eszeveszett csoport bitorolja a közigazgatási hatalmat«, — így módosítottam: *»hogy így bitoroltassék a közigazgatási hatalom.«* — Ugyanazon §. végén ezt: »békén fogja-e a kormány a közgyűlések tartását engedni, s engedhetni«, ekkint módosítám: *»Békén fog-e a közgyűlések tartása maradhatni.«* — Ezt azért tevém, nehogy a kormányt interventióra látszassál mintegy felhívni.

Egyéb változtatás a legközelebbi (256.) számban megjelenendő első cikkben nem történt. — Elvárom jóváhagyásodat, vagy ellennyilatkozatod; s ez utolsónak esetében ügykezni fogok, annak a hírlapban utat törni.

Lovassy Lászlónak azért kell legalább 1000 pf. évenként *most*, mert még a Dr. Pólya intézetében van gyógyításban, hol csak ételeért s gyógyításáért 800 pftot kell évenként fizetni. — Azonkívül vannak rendkívüli költségei, gyümölcs, dohány, cigaro néha fiakker, néha egy-egy örömhölgy látogatás is, nehogy az onaniába mélyen belesüllyedjen és egész ruházata. — Minderre 200 frt alig elég. — Még egy évig lesz ott, az orvos reményt ad felgyógyulásához; nem venném tehát lelkiismeretemre, hogy elvitesssem, még ki nem tűnik, hogy gyógyíthatatlan; ez utóbbi szomorú esetben természetes, hogy 3—400 pftos helyet kellend neki faluhellyen keresni.

A posta indul. Ajánlom magamat kegyességébe. Isten veled,

hálásszívú tisztelő barátod
Kossuth.

XIV.

Tinnye, Jul. 28. k. 1843.

Tisztelt barátom!

Sok válaszszaal vagyok adósod. Mentségemül ez úttal nem a tömérdek munkát hozom fel; hanem azt, hogy minap Pozsonyban lévén, egy kissé agyon dolgoztam magamat; — mert az igen terjedelmes országgyűlési tudósításokon kívül, miket, ha fenn vagyok, magam szoktam szerkeszteni; a mi azért fáradtságos munka, mivel ott kell Pozsonyban censuráltatni, annál fogva a fogalmazásnak mielőtt szedés végett Pestre leküldetnék, még egy másolatban a censor számára le kell iratni, nehogy pedig a közlésekkel elkéssünk, mind ennek az ülés utánni éjjel kell megtörténni, különben még Pestre lejő s ott kiszedetik, s a censurált másolat ismét officiosus uton Budára levándorol, hogy aztán a budai censor a nyomtatott hasábokat, a pozsonyi censor (Dr. Schedel Ferencz!!) censurája szerint, újra censurálhassa; — legalább egy számmal az ember elkésnék; — miből egyszersmind a mi manipulatióknk átkozott munkáját átláthatod; — mondom az országgyűlési tudósításokon kívül, Pozsonyban létemkor időmet még az evang. egyház körébeni szláv mozgalmak nyomozása, mire a gener. convent által megbízva valánk; s a magyar kereskedelmi társaság, vágyaim eme kedvencze; mire nézve nagyon sajnálom, hogy Batthyányi Lajos az elnökséget magáról elhárította, bár a dolgot helyesli; mert 20.000 pfért írt alá; Széchenyi pedig (mint mindent a mi tőlem jó) kitelhetőleg ellenzi; — és más száz meg száz dolog, a mi, ha Pozsonyban vagyok, nyakamra tódúl, a szó legszorosabb értelmében beteggé tett; elannyira hogy Pozsonyból nem is jöttem Pestre, hanem csak egyenesen Tinnyei jószágocskámra rándultam, egy kis falusi levegőt színi: szerkesztő társaim pedig, nehogy leveleim utat téveszsenek, nekem Tinnyére nem küldék ki azon leveleket, mellyek csekélyebb volumenjöknél fogva engem magánylag illetőknek látszottak; hanem Pestre jöttömet várva letartóztaták. Innen van, hogy 9. 11. 16. 21. Juliusról költ leveleidet csak tegnap olvastam; — és ámbár a Hirlapba ez időközben írott vezércikkeimet Tinnyéről rendesen beküldözgetvén, társaimnak módjuk s alkalmuk volt leveleidet hozzám kiküldeni, a ki nem küldésért őket mégis azért nem igen kárhoztatom; mivel becses leveleid ő hozzájuk is csak igen későn érkeztek. Meg. kell ugyanis említenem, hogy a Julius 9. 11. és 16-ikáról keltek, a pesti postáról csak Julius 22-iki (megérkezési) bélyeggel jelölve küldettek át *egyszerre* szállásomra; még pedig a két első a pecséten az ismeretes lenyomás, s ujólagos bepecsételés, s így

a felbontás világos jeleivel; a mint ezt — ha egykor szerencsém lesz jobbotat szoríthatni, megmutathatom.

Most a dologra: Május 27-kei leveledben azon említésről méltóztatol szót tenni, mellyel »Szózatodat« a *Jelenkor* és *Honderű* érinté. — A *Jelenkor* naponként inkább veszi tekintetét. Helmeczy publicistai életet soha sem élén, nem bír határozott színnel; ő maga sem tudja, akar-e valamit, s ha igen, mit és mikép a politika körében; s azért lapjának sem képes színt adni; — affectálná talán az impartialitást, de hiszen ez a politikában képtelenség in thesi; innen a tömérdek tapintat hiány; s innen az is, hogy épen azon egyetlen czélt sem éri el, a mely keblének egyedüli istene, t. i. hogy számos előfizetői legyenek. — Süllyed minden tekintetben. — A Hirlapnak most e pillanatban mintegy 4700 előfizetője van; a *Jelenkornak* mennyi? nem tudom, de azt tudom, hogy míg a Hirlapnak a pesti postától mintegy 900 megrendelője érkezett (a Budai posta mintegy háromszor olly nagy szokott lenni) a *Jelenkornak* onnan nincs 150 megrendelője; a *Világnak* pedig mintegy 200. — Helmeczynek publicistai tudománya nem lehet, de van irodalmi, s e körben bizonynyal hatályos szót emelhetne, ha — — dolgoznék; — de ő nem dolgozik maga soha; s azért vesz fel mindent; egész foglalatossága a körül pontosulván; hogy a mit másoktól kap, azt stylistice átvizsgálja; azért legtisztább ortographiát találunk az ő lapjában; de egyebet nem teszen. — Budapesti naplóját, ha jól tudom, Varga Soma írja, vagy még most is, vagy még kevéssel ezelőtt a Magyar Akadémia írnoka. Fiatal ügyvéd. — Előbb az ifju *Benczur*, egy igen derék elmetehetségű, de ki nem forrt fiatalember írta a *Jelenkornak* eredeti czikkek legtöbbjét. — A német elem elleni handa-banda mind ő tőle ered; de a szellem, melly nemzetiségünk kérdésében a *Jelenkort* átlengi: a Helmeczy szellemének typusa. — Így fogják ők fel azt, hogy mikint kell a magyar nemzetet megmenteni!!! A »Budapesti naplót« előbb egészen Nagy Ignác írta; nyiltan most nem teszi, de úgy hiszem titokban még is nagy része van benne! mennyi? s ha volt-e a »Szózat« iránti ostoba szózatban valami része? nem tudom. Helmeczyre neheztelned kellene, ha olly ember volna, kinek politikai meggyőződése van. — De te a »független« függő szellemét igen jól fogád fel; ¹⁾ — s azért nem méltó, hogy a dologra neheztelésedet vesztegessed.

• A »Honderű« már épen szót sem érdemel. — Csékély véleményem szerint igen jól tevéd, hogy nem határozta oda

---

¹⁾ A *Jelenkor*-nak Széchenyi 1841 végén, *Független* nevet kívánt adni. Erre a czélzás.

magadat, miszerint ellenében az oroszán szerepét játszad más-képen mint hallgatag megvetéssel. De ha felhatalmazandasz reá, én publice, vagy privative megteszem, hogy érezze ostoba-ságát.

Máj. 29. leveledet a mi illeti, Lovassyra nézve annyira elhamvadott már a részvét, hogy én Rádayval együtt munkálva 400 pftnál többet nem tudtunk ekkorig össze csinálni. A negye-dik száz az volt, mit Te később gyönyörű; s magamat is köny-nyekre indított nemes felszólításoddal küldél. Ekkint fizethe-tém le a félévi tartás díjt érte; mit Május 1-ső napján kell vala már lefizetni, s később is csak magaméból előlegezém. — Nem gondolod a sok oldalról aláírások rohama közt, mi mogorván fogadják luxuriöse pazarló atyánkfiai a kérést, habár illy szent martyr ügyben is. — Nagylelkű felszólításod erejét Ráday Pozsonyban, én itt kísértjük meg. De én csak vásár, s megyei gyűlés alatt, mert most Pest üres.

Az említett oknál fogva bátor vagyok, azt véleményezni, hogy a nőnevelő intézet iránti terv kivitelével is jó volna talán vagy egy évet várni. — Most legujabban az én kereskedelmi társaságom, s Széchenyi pesti kikötője nehezítik a részvét reményét; és az is, hogy az emberek kétes szemmel, aggódva pillantanak azon csomó megoldása elibe, mit s mennyit kellend dieta végével, subsidium vagy egyébkint fizetniök. Ezért nehe-zebb most 100.000 frtot összegyűjteni mint máskor talán egy milliót. — De mint a gazda, mielőtt vetne, földjét készíti, úgy jó volna; ha az ügyben előkészítőleg felszólalni méltóz-tatnál, különösen azon irányzattal, hogy a RR. népnevelési választmánya, a köznevelés ezen fontos ágáról meg ne felejt-kezzék. — Ha megfelejtkeznék, vagy nem kívánt sikerrel emlé-keznék meg: akkor kellend talán az egyesületi tért erővel megkísérteni; — s ha Te vezérünk leszesz, meglesz.

Stocklassáról az óta semmit sem tudok. Nem értekez-hetém vele, s így ez ügyben semmi sem történt.

A »Szózat« iránt alább szóllandok; itt csak annyit, hogy a 2 f. 40 kra emelt ár valóban nagy hiba volt; s olvasó körünk parányiséga mellett a könyv keletét valósággal akadá-lyozza. De még is immár nagyobb hiba volna árát leszállítani; mint a minő volt azt olly magasra tenni.

Az urbért illető dolgozatokat Erdélyből még nem kap-tam. Ha megjő, megteszem iránta a lépéseket.

A követi kar személyzeti állásának képét kívánod töllem. — Ez még most nehéz munka. — Záborszky tudósításaiban megyen e napokban egy Szemle. A mennyire tudom, jól van felfogva. — Mindig hittem, hogy Deákra nagy szükség van ott; de hogy ennyire szükség legyen, nem hívé. — Klauzál-

ban nincs elég energia; nincs elég önérzet, hogy úgy mondjam, elhinni azt, hogy neki vezérnek kell lenni; s nem is tudja eléggé az »out of doors« tactica mester fogásait. — Beöthy ezen országgyűlésen s kivált annak *detail* munkáiban nem lehet vezér: és mégis megvan a rivalitás; — akaratlanul, észrevétlenül, szándéktalanul; de a hol a liberalis felekezet már 10—12-szer volt azon botrány helyzetben, hogy arra szavazzon: *Csongrád*-e vagy *Bihar*, ott a rivalitás megvan kétségtelenül. Az ifjú jóakaró sereg, mellynek kitünőbbjei Perczel Móricz, Fejérváry, Ráday, Vukovics, Zákó, Karácsonyi, aztán Kállay, Pázmándy, Lónyay Menyhért sat., kétkedve tapingatnak szét, ki az, ki nekik irányt adni elég hatalmas; — és nem találják, a kit keresnek; mert vakon nem adandják meg magokat senkinek, még Deáknak sem; — ha tán feljöne — de hiszen ép ez az, mit csak Deák tud, nem kívánni vak követőt, s mégis vezetni. — — — Innen van aztán, hogy a jó akaratú vezértelen had néha kitör, s ma a vezérek őket s holnap a vezéreket compromittálják. — Legtöbb ascendentiára van kilátás Szentkirályi Móricznál. — Olly igen igen tiszta fő. és tiszta kebel; a detail munkákban tán legjáratosb; — egy izmosodó óriás; — de kimondhatatlanul szórakozott. — Szemere Bertalan gyönyörű eszével egyedül járkál saját ösvényén, mint a cometa: — belőle nagy ember válhatik. — Csak Isten adja, tudjon szegény lenni. — Somsich Pál eszét, szive paralyálta. — Apjához hasonlít — csakhogy ismered Beöthy elménczségét, a salamit kiabáló olaszról? — Miklós salamit kiabált, akármit árult; — a fia nem is kiabál, hanem árul. — Dieta végével kir. táblai assessor lesz: vagy valami más, de lesz. — —

Jóakarát sok van; de tehetséget, az az készültséget a részletekben többet óhajtanék. — Kapnak a választmányi dolgozatokon, ép azért, mert nem mernek előbb nyilatkozni a közülésben. — Az ülések tehát kevésbé érdekesek; egy két beszéd, s egy általános fogadjuk el. — Talán mert a sajtó sokat dolgozott előre; s e miatt újat mondaniok bajos; — és a közönség készültebb, érettebb; — véleményt viszen a terembe, mellyet a sajtóból merített; nem pedig oda megyen, hogy véleményt hozzon. — Ezért nehezebb az állás, nehezebb kielégíteni a várakozást. — De megvallom, sokan igen igen készületlenül is mentek oda, mintha látszana, hogy az országgyűlési anteactákat nem ismerik.

Egyes szakemberek azonban vannak. Pejacsevich a kereskedésben; Zsoldos (vasszorgalom) a nevelésben; Sebestyén a leviták tudományában sat. — Hertelendy Miksa pedig felfelül a magas paripára, és bajba viszi a tettes Rket, mint

minap azon határozattal, hogy a Horvátoknak ne legyen szabad deákul szólniok. Ha törvényt hoznak vala a tárgyban, baj nem lesz vala; de tanácskozó testület ollyast végzett, mihez végrehajtási hatalom kell; s erre nincs erő a kezekben: — s mit tesznek, ha a Horvátok a factisch lépésnek factisch szegülnek ellene? — Azonban megtörtént, s mivel a Horvátok csakugyan ellenszegülendnek: nem marad választás, a legszélső extremitásig. —

Tudod tán, mik történtek ennek következtében Horvát országban? — Ismered Kukulyevics beszédét a zágrábi gyűlésen? — Egy illir Desmoulins, leplezetlen revolutionáris merészséggel — s nekünk nem hágy a censura ezen emberek botrányos energiája ellen fellépni, pedig az engesztelés lehetőségének is vége van; — immár keskeny pallón állunk szemközt, vagy bukni, vagy dönteni kell; — e világon kettőnk számára nincs hely. Így állunk barátom, s a kormány haboz: mondtam volna én ez előtt 7 évvel; de mondjam most 10-ed részét annak, mit Kukulyevics mondott illirül a zágrábi gyűlésen, s fejemet lábam elé gördítik. És ott? — — a kormány haboz, s habozásával élteti a párt vakmerőségét. —

Jun. 20. k. levélre: Ráday közlé velem leveleidet. Keservesen hatott reám, mit a »Szózat« iránti részvétlenségről irsz. — Hidd el, tisztelt barátom, a dolog nem áll e tekintetben olly feketén, mint gondolod. — Hanem feketén áll azon tekintetben, hogy e nemzetnek olvasó közönsége nincs. — 2—3 száz ember gondolkozik e nemzetért; s ezek olvasták, s tanulják Szózatodat, s gyümölcsét látandod munkálataikban. — Én tudakozódtam az itteni könyvtáraknál, s ők eléglük — tapasztalatuk szerint — a *Szózat* keletét; s hogy még sem kél gyorsabban, oka egyedül az, hogy benföldi censura nélkül lévén nyomtatva, árulgatása türetni, de nem engedélyeztetik; »miért is nem szabad hirlapokban hirdettetnie.« — Én magam már kétszer figyelmeztetém e munkára a közönséget, s a censor mind kétszer kitörölte, mondván, hogy önléte mellőzését nyíltan nem sanctionálhatja, bár nem ellenzi, hogy az ő sanctionálása által törjön utat magának. — Nem képzeled, mennyire borzadnak itt az orosz nem mondom megbántani, de csak említését is megengedni. És igaz is, én magam tudom, hogy az orosz követség mindjárt reclamálgat Bécsben, ha olly szót ejt a sajtó, mellyre ő azt foghatja, hogy a két kormány egymás iránti *szives egyetértésével* nincs összhangzásban. — Pulszky s Lukács, a mint tudom, a külföldre küldték Szózatodat illető értekezéseiket. — Azonban hidd el nekem, azok, kik a *nemzetért gondolkoznak*, nincsenek indolens részvétlen-

séggel bölcsek tanácsaid iránt — sőt inkább — — de terjedése lassu, *mert nem szabad a figyelmeztetés.*

A mi az ifjuság iránti czikkedet illeti. Engedd tisztelt barátom, hogy megkérjelek, legyen szabad annak kiadását akkorra halasztanom, ha országgyűlési magaviselete méltó alkalmat nyújt reá. — Eddig legalább ott létem alatt s tapasztalásom szerint nem nyújtott, — hiszen még a Personalis is megdicsérte őket viseletökért — ez pedig ugyancsak ritkaság.

À-propos Personalis. — Tudod talán, hogy ő sógorom; ezt azért említem, miszerint megtudjad fogni, mikint történik, hogy én Personalissal beszélgetek: ha — — t. i. az »Au«-ban vele találkozom. — Minap illy találkozásunkkor nekem egy furcsa észrevételt tőn. — »Mondja meg nekem — úgy mond — hol találom fel az országgyűlést? Ez előtt fel vala található az elegyes ülésekben; — azokat a RR. semmivé tették, s a fő RRket independentizálták a nélkül, hogy az illy independentia árát, például az adó s pénzügy körüli kirekesztőleges rendelkezést magokhoz ragadták volna. — Jó, legalább megvolt az országgyűlés a RR. országos ülésében; ott véltem azt feltalálhatni; addig — — ogtatták a circulussal, mig posta bureaux-vá változott; töllem pedig azt kívánják felülről, hogy én hassak, s nyomatékos vezérletet vigyek végbe!! — hol? az országos ülésben? hiszen nincs a Personalisnál pitoyable-bb ember az egész világon!! — De ám hagyján, azt gondolta az ember, legalább a circulusokban feltalálható az országgyűlés; de nem, annak meg neki állottak a mindenféle választmányokkal, decomponálják committeekba; — én már nem tudom hol találjam fel az országgyűlést; valóságos *chambre introuvable*«. — Így Szerencsy.

Jul. 1-rőli leveledben a Lovassy és Kliegl számárai 110 frtos utalványt vettem; — a szegény háborodott ügyébeni szív s lélekteljes felszólításoddal egyetemben; melly ha hatást nem teend, úgy sem lélek, sem szív az emberekben.

Az iparegyesületi alapítvány kamatai évenként fizetendők; — egyebütt az egyesület Ügyviselőinél, Pesten a pénztárnok Ruttkay Józsefnél. (Szép-utca, Patay-ház.)

Jul. 10-rőli leveledet a mi illeti. A »Szózat« iránti figyelmeztetést én ismét megkísértem a legközelebbi számban; — megengedik-e? az Isten tudja, mert épen most kapom Szemere Bertalannak egy gyönyörűen írott értekezését ugyanazon irányban írottat, mellyben a »Szózat«, s bármennyire sajnáljam is, de alkalmasint crucifigálja censor uram, de nomine Karácsonyi Mihály; ki azonban bár sokkal rosszabb, mivel félénkebb s tán értelmetlenebb is az előbbinél (*Czeh*-nél), de még sem a legrosszabbika ez irtózatoss emberfajnak. És a mi

legkülönösebb, más lapokban néha e tárgyról a legostobább czikkeknél is szabad megjelenniök, s ha én aztán panaszkodom, hogy miért nem méretik mindenikünknek egy mérték szerint, a válasz az: »hja, ki olvassa a többi lapokat? azokban jöhet akármi, fel nem akadnak rajta, mert nem olvassák, de a Hirlapnak minden szava bonczkés alá kerül.«

Kocsi Horváth Zsigmond, ki a Jelenkor 52. számában »Magyar Ország s a vészes szomszéd« című igen ostoba cikket írta, — egy obscurus falusi fiatal ember lehet, kinek én soha hírét sem hallám.

Jul. 16. becses leveled igen megsomorítana, ha hihetném, hogy válaszom hosszas elmaradásánál egyéb ok irathatá veled azon gyanut, mintha leveleiddel nekem vagy unalmat, vagy alkalmatlanságot okozhatnál. Én reményleni mertem, eléggé ismersz, hogy tudjad, mi mondhatlanul becses nekem minden sor írás, melly tőled kerül; mennyire megbecsültetve érzem magamat szíves jeleivel baráti megemlékezésednek. — Örömeim gyérek ez életben családom körén kívül, — mert ebben árnyék-talanul boldog vagyok, — örömeim gyérek mint lehetnének talán, ha csak egy csepp hiuság férne keblemhez: gyérek azért, mert én nem tudom mikint történik — de mások igen igen kevesen érzik olly mélyen a hon bajait, mint én érzem, kinek szíve örökös feszült ingerültségben van miattok; de e gyér örömök egyik legkedvesbiké, ha tőled levelet kapsz.

— Csak ne neheztelj, kérlek ne neheztelj, ha néha válaszom késik. A ki nem látja, annak fogalma sem lehet az én helyzetemről; hány ember hányféle dolgával vagyok én megrohanva naponkint, mint kell lopnom a szakadozott perczeket szerkesztői foglalatosságomra, mi maga is elég volna, több mint elég, egy embernek; s mint dőlök el gyakran lélekben, testben kifáradtan pamlagomon, bár még húsz végzetlen munka vár reám. — Azért kérlek ne neheztelj, de ne is tagadd meg tőlem gyakori leveled örömét.

Holnap bemegyek Pestre; az Iparegyesület dolgait kell rendbe hoznom; mert közgyűlést tartunk a jövő hóban. — Találmányok gyümölcsét biztosító patentális törvényt is kell initiálnom, az egyesület megbízásából; — s az országgyűlési kereskedelmi választmány által elinkbe tett kérdésekre: az ipar körében törvényhozásilag teendőkről — felelnem egy Bizottmány közredolgozásával; mellynek elnöke vagyok. — Ez meglévén, az Iparműkiállítás intézem; — aug. 21-kén nyitjuk meg. Én ebbe sokat helyezek. — Bár láthatnád — s vezérelnél bölcs tanácsiddal. — Ez alatt elnökölnöm kell a díjosztó, s műbíráló választmányban is, s ezt oly fontos ügynek tartom, hogy míg vége nem lesz, országgyűlésre sem megyek; — vége

lévén pedig le kell mennem en testi szemeimmal megvizsgálni a Ferencz-csatorna állapotját; annak a Béga-csatornávali összeköttetése iránt tett elméleti javaslatom gyakorlati kivihetőségét; s az alduna—fiumei vasut praesumptivus környékét; — valakinek csak tenni kell, mert különben semmi sem lesz belőle. — Ezen mintegy 2 hétig tartandó útam September utoljába esik. Bár lehetne reménylenem, hogy egészséged anynyira javul, miszerint társaságodban tehetném azt, tiszteres haszonnal a hazára. Mérnökről gondoskodtam. — Áldjon az ég — tisztelő barátod

Kossuth.

XV.

Pest, Novemb. 9. 1843.¹⁾

Mélyen tisztelt Barátom!

Október 21-kérőli leveledből, mely kóborgásaim miatt csak e napokban juthat kezembe — gyanítám, s gyanítom, hogy hozzád nemcsak a legközelebbi hetekben, hanem alkalmasint tán hónapokig sem leend szerencsénk. Tudom én, hogy »a ki olly sokáig vala fészketlen; ha egyszer bele melegszik, nehezen mozdul.« Fogadni mernék, hogy 'Sibóhoz közeledve szíved erősebben vert, s bizonyos kebelszorúltsággal néztél elibe ősi lakhelyednek, melyhez gyermekséged álmaitól, egészen a sokat hányatott férfikorig annyi keser-édes emlékezet csatol. S midőn egyszer széttekintettél, midőn a kebel szorúltságát a néma üdvözlés, mely minden zugból, minden bokorból meghatólag szól — eloszlatá; az ember olly szeliden jól érzi magát, mint a hajós, a ki sok vész után honi partra száll. Te most, annyi építeni, annyi ültetni valót találsz, (nem de szereted a kertészséget? hogy ne szeretnéd) a mozgás, mely reád nézve olly soká csak diaeteticus orvosság volt, most teremtvő, javító foglalatossággá válik, s Isten megadja érnünk, hogy ez egészségedre is jobb hatással lesz, mint amaz orvosi mozgalom, mellynek kívülünk — mint a sétának — semmi célja sincs, s hát ha még egy gyöngéd érzelmű nő lebegne őrangyalkint körül, ki téged érteni tudva, hű ragaszkodással oszlatná homlokodról a borus emlékek fellegeit, ősi tűzhelyed, — a soká nélkülözött — édenne válnék. No de hiszen erős jellemek, minő a tied, önmagokban találják fel, mit nekünk gyöngébbeknek rajtunk kívül kell keresnünk.

Lassankint beleszoktatom magamat a gondolatba, hogy hivatásom egy-egy kis kirándulást nem tesz lehetetlenné, s ha

¹⁾ B. Wesselényi jegyzése: jött 20-án. Ekkor Wesselényi már okt. eleje óta Zsibón volt, fő birtokán, melyet 1834 óta nem látott.

tavaszig nem találnál Pestre jőni, aligha én nem rándulok Deák Ferkóval Sibóra, a sast fészékében üdvözleni.

Örvendek, hogy a lóárverés olly jól sikerült. Becsületos tiszteidnek kell lenni, hogy ménesednek normalis számban tartása mellett 26.000 pforintig árulhatál. Szívesen, igen szívesen köszönöm, hogy futtában említett ohajtásom, a megfészkelés érzelmei közt is eszedbe jutott. Nekem egy pár olly *kanczára* van szükségem, mellyek jó hámos lovak legyenek, nem épen városiasan kitűnők, mert én városon lovat nem akarok tartani, hanem kitartó jó futó lovak, mellyek egyszersmind falun, módjával s négyesben (szántást kivéve) dolgozhatnak is, a mellett pedig nem öregek, mert 5 lovat tartván, ugy szeretném a dolgot vinni, hogy jó csikókat is neveljenek, nem épen kereskedésre, hanem hogy időnkint magyaros fogatomat magam emberiségéből restaurálhassam. Ha gondolod, hogy azon két székelő ló, mit számomra megvenni szíves valál, ezen czéloknak megfelel, ugy igen igen lekötelezve érzendem magamat, ha adandó alkalommal felküldeni méltóztatni fogsz; — árát hogy kinél tegyem le, az iránt parancsodat várom. Egyszersmind pedig ha nekem valóknak itéled, még azon alázatos kéréssel alkalmatlankodom, méltóztatnál egy kissé hámba taníttatni: hogy mikorra feljönek, betanult hámos lovak legyenek, mert én csak ilyen mindennapi cselédekkel bajlódhatom s félek, hogy künn nem létemben cselédeim a tanításban elrontanák. Inkább készenek néhány hétig: tartásuk díját nagy köszönettel megfizetem.

A nevelő iránt Wesselényi Ferencz fia mellé gonddal lenni iparkodom; — de ez igen lélekben járó megbízás, már három derék ifjuval szóllottam, de bizony egyiket sem merem nyugodt lélekkel ajánlani. Kettőt tudok, kik tanítóknak jók volnának, de nevelőkül kissé pedansoknak látom, nincs bennök elég honpolgárius életphilosophia, elég társalgási műveltséggel párosítva. Pedig gondolom, egy Wesselényi ivadéknak ez is kell. — Erősen utánna leszek. De szeretném tudni, körül belől minő feltételekre számíthat a nevelő s kívántatik-e, hogy válasra tekintet legyen.

Országgyűlésünk szikla körül libeg: a Horvátok iránti rescriptum miatt, mellyet a Hírlapból ismerni fogsz. Meglát-szik a rescriptumon, hogy írója kerülni kívánta az ingerlő hangot, de az a hiba ebben is megvan, mint többnyire mindenben, mit a kormány tesz, hogy a tény mellett nem maradva elvek mezejére játszsza át a dolgot; s a RRnek belső oeconomiájuk körüli autonomiájukat in thesi megtagadja; — e szerint az *usus* ellenére nem volt volna szabad a naplót magyarul vitetni, nem az indítványi jogot a kerületi ülésekre ruházni,

nem a termet rendezni sat., — épen úgy mint midőn Pestnek a büntető eljárás körüli intézkedéseit rosztván a kormány, egyenesen a statutarius jogot in thesi vette körleveleivel tagadásba. — Ez a dolgot nehezíteni fogja. A mennyire én tudom a dolog philosophiáját, ennyiben áll: Majláthék olly ingatag lábbon állnak a Statustanácsban, hogy rendszerüknek 24 órai biztos állásával sem dicsekedhetnek. De a szellemi mozgalmakban van valami kényszerítő erő, melynek a nemakarás is hódolni kénytelen. Majláthék állása ezen kénytelenséghez simulás kénytelenségében leli támaszát. Ekkint vala lehetséges, hogy olly propositiók keletkeztek, mint a minők. Ámde a Cziráky-Sömsich párt, ha in thesi engedni volt is kénytelen a reform eszméjének, ügyekezett azt practice paralysálni; s oda vetett a propositiókban *mindent*, bizonyos irány, bizonyos prioritas nélkül, nem a végett, hogy sok történjék, hanem hogy a sok miatt semmi sem. — Gondolák: majd összevesznek a RR. a *mit tegyünk* fölött s ők egy olly forma manifestummal, mint 1834-ben Erdélylyel tőnek, elosztatják az országgyűlést, hirdetve Izraelben a kormány jó szándékát, mely a veszekedő RR. nemakarásán lőn semmivé. — E hálót, lett légyen intuitivus tapintat, lett légyen öntudatos számítás, a RR. kikerülték. Nem veszekedtek, hanem dolgoztak, már-már sokat is, mint némely megye panaszkodik. Így hát Cziráky-Sömsichék borzadva látják, hogy majd még tán valami történik is. És odavetik a Rescriptumot, reményelve, hogy majd ezen vesznek össze s szép ürügy lesz az elosztásra. Gondolnád-e, hogy Apponyi & Co, kik a *nem* Majláth-kormányt repraesentálják, hatalmasan agitálnak a rescriptum el nem fogadása mellett. — Övék a többség a főtáblánál. Az agitatio természetesen csak privativus. A Nádor iparkodott a dolgot odavinni, hogy a kormány csak azon resolutiojában, mellyet majd a magyar nyelv tárgyában adand, elfogadva a magyar nyelv legislativus uradalmát, intse meg a RRket, hogy a via factitól álljanak el. Ki nem viheté. Sőt Apponyiék conferentiát tartva oda nyilatkoztak, hogy a magyar nyelv iránti repraesentatiót még most sem bocsátják fel. Ha a kormány, sürgettetve a Horvátoktól, nem akarta bevárni a felírást, nézetem szerint, ha jót akar, s ez országgyűlést practikai eredményre ohajtja vezetni, azt kellett volna rescriptumában mondania: mit a magyar felírás iránt mondott egykoron, t. i. hogy terjeszszének fel törvényt s nem lesz idegen azt elfogadni, addig hát hagyjanak fel, — most mikor annyi a dolog — czéltalan ingerültségekkel a dolgok rendes menetét akadályozni. Nem kételkedem, hogy a RR., kik igen érzik, hogy meggondolatlanul cselekedtenek, siettek volna az engedékenyeket játszani; de midőn autonomiájok in thesi

támadtatik meg, nem tudom, mit teendnek. Az utasítások pedig alkalmasint a rescriptum ellen ütnek ki. Barátink magok is attól tartanak, hogy az országgyűlés e sziklán megtörhetik. Isten őrizze e szegény nemzetet minden gonosztól.

Történtek comoediák is. Gabányi, Szathmárnak törvénytelenül belopott követe, itt Pesten hatalmas macskazenét kapott duplicatumban egy éjjel. A gőzhajórul Gönyünél lesequirozták; Pozsonyban rettenetes macskazenével fogadtatott. Zichy, a helyettes lovászmester, 8 katonát küldött a spectaculumra. Majd maga is ott termett; — s parancsolgatott. Insultálták s feledve a »szabad« határait, Gabányi salvus conductusos ablakait beverték, és Zichy is kapott macskazenét. Rohant az ezredeshez és *sok* katonát kért, ott a tábornokhoz utasíttatott; ez csillapítá, hogy egy kis macskazene nem revolutio, s hogy különben is már mindennek vége van; de nem tágítván Zichy, rendelést adott az ezredesnek, állíttassa fel a laktanya udvarán az ezredet fegyverbe, s ha valami revolutio lesz, interveniáljon; s a szegény maschinák éjjél után 2 óráig álltak fegyverben. Másnap Zichy 10 mágnás-magával elégtételt sürgetett a nádornál, majd tizen petitiot írtak alá a kormányhoz és Zichy Gabányit Bécsbe vitte panaszkodva s panaszkodtatva. — Inquisitiók Pesten s Pozsonyban — s ott placatumok fognak kifüggesztetni a csendháborítókat intők, hogy a katonaságnak parancsa van *scharfgeladen* interveniálni. Istenem ez az átkozott Szathmár, mennyi bajt csinált 10 év óta!

Fiuméba a vasut a Gyulahavasokon is lehetséges. — Constatirozva van. De nem a Ludovicean, hanem felfelé a Kulpa völgyén, de terv kell, terv, szabályszerű terv; s én nem tudom a 6000 ftot tervkészítésre kiteremteni. — Olvasd meg kérlek a jövő vasárnapi Hírlapot. Pozsonyi barátink azt végezték, hogy a vasutak iránt a deputatio excerptim nem tesz lépést, hanem majd systematice referál *egész* kiküldetéséről. — Roma deliberat, Saguntum perit. Hidd el barátom, nagy önmegtagadás kell interessálnunk magunkat a közügyekért illy indolens apathia közepette. — Engem ez a sükertelenség olly kinosan bánt; ez érzelem méregként rágja éltém csontvelejét; — emészt mint a tűz. Azonban a süker áldása istennél van; az iparkodás kötelesség. Én azokhoz tartozom, kik remény nélkül dolgoznak, de dolgozni fognak utolsó perczig; mert kötelesség.

November végével Pozsonyba megyek. Deczember 2-kán megkísértjük a magyar kereskedelmi társaságot definitive megalkotni. — Mennyi akadály! mennyi indolentia e körül is. Ha van valami, a minek magamban egy parányi becslet tulajdonítok, az, hogy nem hagyok fel a Sysiphusi munkával s nem szököm Tinnyére — szántani.

Sokat firkáltam. Tán nem leszen unalmadra falusi magányodban. Élj boldogul, élj szerencsésen. A nemzet őrangyala örködjék életed, egészséged fölött,

szerető barátod
Kossuth.

XVI.

Pest. Decemb. 6. 1843.

Tisztelt barátom!

Esti 11 óra van; én e pillanatban szállok le a gőzhajóról. Pozsonyból jövök, hol a Magyar keresk. társaság megalapítása s a fumei vasut elődolgozatainak elrendezése végett voltam. — Nőmet betegen találtam. — Anyám mondja, hogy azon embered, ki a lovakat hozta, visszajövet ez éjjel itt hál s holnap hajnalban utnak megyen. Csak annyiról tudósítalak tehát, hogy a lovak minden baj nélkül megérkeztek. Fogadd irántami becses figyelmedért legszívesebb köszönetemet. Ép oly neműek, minőkre nekem szegénységemben szükségem van. — Kérlek alázatosan, engedd, hogy a pénzt, melylyel érettők s felhozatalukért tartozom; — itt valakinél, talán Wodjanernél letehessem.

Isten tartsa meg éltedet s adjon állandóbb jó egészséget. Ajánlom magamat nagybecsü hajlandóságodba. Áldjon az ég

tisztelő barátod
Kossuth.

XVII.

Pest, April 30. 1844. (Kossuthnál tévesen 1843.)

Tisztelt Barátom!

Sietek April 23-kai becses soraidra egykét szót válaszolni.

Melegen köszönöm szíves részvétedet, mely helyzetem materialis oldalára nézve is mutatott aggodalmadban nyilatkozik. Engedd megnyugtatóssá mondanom, hogy e tekintetben aggodalomra nincs semmi ok; legalább nem annyi ok, hogy (mikint magadat kifejezed) az iránt kellene barátimnak aggódni, hogy és miként élhessek meg. — Erre megismerem, hogy baráti keblednek levelem azon kifejezése adhatott alkalmat, mellyben mondtam, hogy sok egyéb emberi, polgári, baráti, fiui s testvéri gondjaimhoz, most még alkalmasint az élelmi gond is hozzá járuland. — De ezt én nem úgy értettem, hogy épen aggódjam, valljon elélek-e? mert én ha kezemet szabadon mozgathatom: kevés igényeim mellett elélek a jég hátán is; mert szükségemet jövedelmemhez mérni tudom; s tán épen ezekért vagyok független és áruba nem vehető, mint független volnék,

ha millióim volnának. En csak úgy értettem a dolgot, hogy gondoskodnom kellend Januárban, hol vegyem a Februári költségeket; mert nem lesz oly bizonyos jövedelmem mint most, melyre családkozhatlanul számolhatok, — és ezt nevezém én élelmi gondnak; azonban hogy csak egészséges legyek, kiteremtsem, a mire szükségem van; az iránt legkevésbbé sem aggódom. — Van egy kis jószágom is; kivonulok Tinnyére, falun kevés pénz kell a szerény háztartáshoz; mert sokat ad maga a gazdaság, mit városon drága pénzen veszünk. Egy pár ezer ftot pedig csak kidolgozom ezen felül egész év alatt. — E részben hát nincs ok aggodalomra.

A mit az *Erdélyi Híradó* iránt írsz; ¹⁾ az nincsen nehézség nélkül. Vezetését a lapnak el semmi esetre nem vállalhatnám; mert vezetni távolból nem lehet; egy-egy cikk írása még nem vezetés. Bizonyos öntudatos cél s iránynak szellemi egysége, melly az egész lapon végig ömöljék; ez a vezetés: ez távolból lehetetlen; én pedig Kolozsvárra nem megyek. Hátra volna tehát az, hogy az *Erdélyi Híradót* válaszszaam organomul, hogy kijelentsem, mikint én abban fogok jövődre dolgozni. Ez lehetséges a távolból is; de kérdés, tanácsos-e hatáskörömre nézve olly organumot választanom, mely a magyarhoni dolgok ismeretére s így tán felfogására nézve is, nemcsak a középponttól, de a körtől is annyira távol esik. — Ez utóbbi azonban csak kérdés; ha látom, hogy a camarillának célja csakugyan az, hogy engem a journalistica mezejéről minden esetre leszorítson, teljeséggel nem mondom, hogy nem leszek hajlandó, ha itteni lapot nem lehetne, a *Híradót* is organumul választani; melly esetre aztán minden bizonynyal könnyű, elfogadható feltételeket szabnék a szerkesztőnek, miszerint kárát bizonyosan nem vallaná.

Kölcsey naplóját igen szívesen köszönöm. Minő gyönyörű szent egyszerűség. — Ugyan ki bírhatja az eredetit? mert ez annyira hibás másolat, hogy sok helyütt egész fejtörésbe kerül kitalálni, minő szót kell a hibásan írottnak vagy kihagyottnak helyébe tenni.

A kereskedelmi társaságra nézve azt méltóztatál írni, hogy négy részvényre jegyezzelek be, hogy ha nem szükség az egészt egyszerre letenni. — Én tehát ezt megbízásnak veszem, mert nemcsak nem egyszerre, sőt igen könnyített módon történik alapszabályilag a befzetés. T. i. csak 4 év alatt fizetetik be az egész részvény; egy-egy évben csak 25 pcent; tehát egy részvénytől 125 ft.; az is két részletben, egyszer t. i. 15

¹⁾ Wesselényi Kossuthot a *Pesti Hírlap* helyett az *Erdélyi Híradó*-hoz kívánta vezérlő tagul beszerezni, melyet éppen ekkor gr. Teleki Domokos és két Kemény gróf vettek meg.

pcent (75 ft.) másodszor 10 pcent (50 ft.) s a két fizetés közt legalább 3 hónapi időszaknak kell lenni.

A társaság gyűlése jövő vasárnap, május 5-ikén van. Én holnap reggel megyek Pozsonyba. — Tartsd meg nagybecsű szíveségedben; az ég áldását reád könyörgő tisztelődet s barátodat

Kossuth Lajost.

XVIII.

Pest, November 15-én 844.

Kedves Barátom!

Teleky László mondott be egy rakás nevet Erdélyből, kikhez aláírási ívek küldendők a védegyesülethezi csatlakozásra s aláírás gyűjtésre. Teljességgel nem tudok alkalmat, melylyel azokat csak Erdélybe küldhessem is, annál kevésbbé egyenkint szétoztathassam. Bocsáss meg azért, hogy az érdeklött aláírási íveket, azokon kívül még egy rakást más alkalmas emberek számára hozzád mint igazgató választmányi taghoz küldeni bátorodom. Minden aláírási ívhez legalább is két alapszabályi kivonat csatolandó, miből szinte elegendő példányt rekesztek ide.

Most megyei gyűléseink vannak. Első üres órám arra lesz szánva, hogy neked megírjam az országgyűlésről az igen sok közölni valót.

A magyar gazd. egyesület tagjai Téged óhajtanak elnökül választani. En magamra vállaltam, hogy megtudom, valljon barátaid egyesült kérelme magok s a hon érdekében reá bírhatandna-e azon áldozatra, hogy a telet Pesten töltsed? Segítsd kérlek, viselni terheinket s nyujts nekünk alkalmat, vakságod súlyát baráti részvétellel enyhíteni. Isten áldjon

tisztelő barátod

Kossuth.

(b. Wess. jegyz.: jött decz. 6., válasz Jan. 2. Csak az aláírás Kossuthé, a levél diktált.)

XIX.

Kossuth Lajos levele 1844. Pest. decz. 12. Ismeretlenhez.

Tekintetes Úr!

A Hirlapok szépeassági levelezőinek ügyetlen avatkozása nagyon boszont; s igen restellem, hogy a Ngos Grófnénak kellemetlen érzést okozni nem átalottak.

Esedezem, méltóztassék a nságos grófnéval ide rekesztett levelemet közleni, melyet Szepességre küldeni akarok. Méltóztassék parancsát kikérni: nincs-e ez ellen valami kifogása s nekem ő nsga rendeletével egyetemben az ide zárt levelet visszaküldeni.

Tisztelettel s nagyrabecsüléssel A Tekint. Urnak alázatos szolgálja Kossuth Lajos. (Sajátkezű.)

XX.

Pest, február 15-ikén 1847.

Méltóságos Báró!

A Magyar Kereskedelmi társaságnak jövő Martius 13-kán közgyűlése van; melyben a társaság ügyvitele definitive organisáltatni, s igazgató választatni; és ha olly organisatio fogadtatnék fel, miszerint a címvezetés úgy, valamint az igazgató egyéb eljárásai is előző folytonos ellenőrségnek legyenek alávetve, eziránt is intézkedés tétetni fog.

Bizonyos tehát, hogy a Magyar Kereskedelmi társaságnak, melyre — ha elfogultlan szemmel tekintjük — a kiállott catastrophá daczára is nagyszerű s országos fontosságu hivatás várakozik — egész jövődjé nagy részben a helyes organisatiótól és szerencsés választástól függ. — E választásoknál pedig nemcsak arra kelletvén ügyelni, hogy alkalmas egyéniségre essenek, hanem arra is, hogy a választottak szíves jóindulattal viseltessenek a társaság iránt, és hogy a választást el is vállalják; nem tagadhatni, hogy a társaság azon részvényeseinek, kik ez ügy jövődjét szívükön viselik, a gyűlés előtt értekezniök szükséges, s a választást minden előleges eszmeösszpontosulás nélkül a véletlennek kitenni nem tanácsos. Lévéen már alkalmunk az e részbeni mulasztás kártékonyságát gyakorlatban is tapasztalnunk.

Bátorkodom annak okáért Mságodat a közügy és saját financiaális érdekünk tekintetéből is — tisztelettel megkérni, méltóztassék nemcsak a mart. 13-kán tartandó közgyűlésben részt venni, hanem egyszersmind Martius 12-kén délután 5 órakor magát Pesten az országútoni Kunewalder-házban az ellenzéki kör által e célra átengedett teremben tartandó előleges értekezésbe megalázni.

Azon esetre, ha körülményei Mságodat az említett közgyűlésbeni személyes megjelenésben akadályoznák, esedezem mégis, méltóztassék e fontos perczen részvétét s befolyását meg nem tagadni, sőt inkább valakit jogainak képviselőjére felhatalmazó levéllel megbízni, s képviselőjét utasítani, hogy a Mart. 12-kei előleges értekezésben is részt venni szíves legyen. — Mivel pedig egy személyben 10 voksnál többet egyesíteni az alapszabályok szerint nem lehet, azon esetre, ha képviselőjének választásában annak nem tudása miatt, hogy kik leendnek jelen, kik nem? felakadást tapasztalna, esedezem, méltóztassék felhatalmazó levelét valakinek, ki iránt bizalom-

mal viseltetik, alkalmas elhelyezés végett in bianco jó eleve Pestre felküldeni.

A ki különös tisztelettel s nagyrabecsüléssel vagyok
Méltóságodnak

alázatos szolgálja
Kossuth Lajos.

(Csak az aláírás Kossuthé. Wesselényi jegyzete: 110., jött Mart. 3. Vsz. 4.)

XXI.

Méltóságos Báró!

A Vukovár—Fiumei vasut előmunkálataira egyesült társág által kibocsátott aláírási ívek közül bátor valék a 191. számot részvény-gyűjtés végett a Méltóságos Báróhoz átküldeni, teljesen meg lévén győződve, hogy ezen nemzeti nagyszerű vállalatunk előmozdítására Méltóságod is közremunkálni, s minél több résztvevő társakat szerezni szíves leend.

Midőn most már a mérnöki előmunkálatok nagyobbára készen állanak: a megkivántatott költségek fedezhetése végett sürgős kötelességemnek ismerem evidentiába jönni az iránt: mi sikere lett legyen az országszerte köröztetett íveknek?

Minélfogva teljes bizodalommal kérem a méltóságos urat, hogy a fenn említett *számú ívet*, a netalán már begyűjtött pénzekkel egyetemben, biztos alkalom útján, legfeljebb f. évi október 1-ső hetéig nekem mindenesetre megküldeni, ha pedig az aláírt ajánlatokat eddigelé behajtani nem sikerült, azoknak is beszerzését, ideküldését, s majdan az ideiglenes részvény-jegyeknek (mellyek nyugtatványokul szolgálандanak) a részvényesek közti kiosztását magára vállalni méltóztassék.

Tisztelettel maradván

alázatos szolgálja

Pesten, September 16. 1847.

Kossuth Lajos,
társasági képviselő.

A levél nyomtatott, a két sor aláírás Kossuthé s ugyancsak tőle e pár sor:

Tömerdek levéllel tartozom neked tisztelt Barátom. E hónap végeig reménylem rendezhetni dolgaimat, hogy sokat sokról írhatok. — Beteg is voltam többször több ízben; nyaviga még mindig vagyok. Azonban csak eltartok, míg lehet. Isten áldjon addig is.

Kossuth.

Alól: Mélt. b. Wesselényi Miklós úr ő Ngnak.

XXII.

Pozsony, 1847. Decemb. 23.

Tisztelt Barátom!

Közléseidet a Részek dolgában igen igen szívesen köszönöm, nagy hasznát fogom venni. — A karácsonyi szünet után azonnal megteszem e tárgyban indítványomat, hamarabb csak azért nem tevék, mert a verificationális választmány jelentését, s a mult országgyűlési perek kimeneteléről a personalis hivatalos tudósítását kellett bevárnom, hogy erélyes fellépésünknek diplomaticai alapja legyen. — Én e részben minden bünt egyenesen a kormány nyakába fogok hárítani, magát propositionális törvényjavaslatát is, Isten és ember igazsága szerint kizsákmányolom, mert ha még volt volna adatra szükség, hogy a reincorporationak practikai akadályai nincsen, a törvényjavaslat ezt megadja, ha volt volna adatra szükség, hogy a kormány a törvény teljesítésének köteleességét újabb tractatusokkal és sanctiókkal akarja kijátszani, a törvényjavaslat ezen adatot is megadja, s ha még volt volna adatra szükség, hogy a kormány a reincorporatio ellen par force ellenszenvet akar támasztani, a törvényjavaslat erre is adat. — Attól ne tarts, hogy mi a már sanctionált törvény végrehajtását, új tractatusoktól függeszteni engednők. — Ezt tenni nem fogjuk, hanem én saroknak szorítom e kérdésben a kormányt, mint még szorítva soha nem volt, s vagy meg lesz a reincorporatio kis idő alatt, vagy Ulászló VI. Decr. 7. és 8. cikkelye alapján látni fog a világ jeleneteket, minőket régen látott. Én barátom, nervosussá leszek, ha a Részekre gondolok. Ennyi gyávaságot, ennyi botrányt, és bünt gyomrom láz nélkül nem bírhat meg. — Alkalmasint a Nádor intermediatióját is ki fogom kérni, van okom rá, hogy ezt jónak lássam. — Teendő indítványomat e napokban írásba foglalom s leküldöm Neked. — Hogy a RR. táblája minden szavamat magáévá teendi, bizonyos vagyok, mert pártunk compact egységben áll, s a miben előlegesen tanácskozva megállapodunk, a mellett megáll, mint a köszirt. — Igaz, hogy utasításokat is felvéve, az oppositio csak 21 vokst számít, melly minden kérdésben együtt áll, de többje a kormánynak sincs, s mi ezeken felül van, az határoz és inkább velünk tart, részint mert mi a kétséges elemek felhasználásához jobban értünk, részint mert individualitás tekintetében az oppositio 55 követje van, s a kormánynak csak 45. — Kezedbe adtam ezekkel kulcsát azon csak 3 holnap előtt is, még tán senki által nem reményelt jelenetnek, hogy 3 éves kreishauptmánkodás daczára a KK. és RR. terében mi vagyunk a gazdák, — s vagy eszközünk jót e szegény hazának a reformok útján, vagy megkergetjük a kormányt, mint

az úzótt vadat, míg összerogyik. — Kár, hogy tellyességgel lehetetlen megírnom a közélet belső történeteit. — Az utóbbi három év a magyar közélet olly historiájára nyujtana anyagot, minővel ekkorig még nem bírunk, de hiába, a pihenés nélküli örökös cselekvés memoirok írásával össze nem fér. — Talán majd egykor, ha pihenni megyek, ha ugyan ez országgyűlés alatt a föld alá nem dugnak, mire nagy kilátásom van, mert egészségem nem ér egy fapótrát, s mondhatom, csak azért élek, mert nincs időm meghalni.

Hanem a Részekre nézve még egy dologgal rajtunk mondhatlan segíthetnél. — Én felállítottam azon thesist, hogy a kinek ez országgyűlésen részt venni joga van, annak részvéte a kir. meghívástól vagy meg nem hívástól nem lehet feltételezve. — Thesisemet a kormányrésztől is senki sem merte ellenezni. Eszközölni fogom, midőn a Részek iránt indítványt teendek, hogy ez különösen Kővárra, s a Részekbeli mágnásokra nézve, formális határozatba is menjen. — Kővár nincs meghíva, de ha jól tudom, választott követeket. Az Istenért eszközöld, hogy ezek mihamarább vidékük credentionálisával ellátva, Pozsonyban megjelenjenek. — Mindennel, a mi ember előtt szent, — jót állok, hogy el fognak fogadtatni, s megjelenésök napján követi széket ülnek, és voksolnak. — Hogy megjelenjenek, ebben mondhatlan érdek fekszik. — Ha itt lesznek, a reincorporatio ki nem maradhat, s ha itt lesznek, Kővár törvényhatósági állása, s országgyűlési képviselte biztosítva van, mert a mely hatóság egyszer követi széket ül, azt onnan a Sátán sem veti ki, de a ki benn nincs, az meglehet, hogy be sem jó. Sapienti pauca. — A kővári követek, ha önmegyéjük, ha a részek, ha a haza ügye szívéükön fekszik, ne jőjjenek, hanem repüljenek, s eljövén, hozzánk csatlakozzanak. — Mit várhat Kővár a kormánytól, láthatja a propositiókból. Jövendője vagy általunk s velünk van, vagy nincs. — Ha nem gazdag emberek, ha pénzök nincs, s diurnumot rögtön nem kaphatnak, ne gondoljanak vele, ha kell, megosztom velök csekély vagyonomat, — szükölködni nem fogjuk hagyni. — És »kommt Zeit, kommt Rath«, — csak jőjjenek. — Te pedig, tisztelt Barátom, vedd elé törhetlen erélyedet, mert ekkor tudom, hogyha lehetetlen, a mire kérelek, — postafordultával azt fogod írni, hogy meglesz; — ha pedig lehetséges, azt fogod írni, — megvan.

Hát néhány jó mágnás a partiumból nem jöhetne fel?

Köztünk legyen mondva a Szathmári: Kende velleitásokat érez magában az ellenzékhez szegődni. — Irt haza fiainak, hogy az utasítások körül illy szellemben működjenek. (A cancellári csillag leszálló félben van: elfordulnak tőle

hivei.) Károlyi György, mint tudod, kivívta az egri nevet, Szathmárban befolyása nem lesz többé ellenünk, sőt azt hiszem, velünk. Irjál, kérlek, Eötvös Miskának egy pár szót. Ne maradjon hátra Szathmár, Honthnak és Árvának mögötte, mellyek hiszem, egy pár hét alatt mieink lesznek. S most áldjon az ég, hived

Kossuth Lajos.

XXIII.

Tisztelt Barátom!

Egy fárasztó kerületi ülésből, rövid ebéd után, egy — még fárasztóbb választmányi ülés munkája végeztével, szegény beteg nőm ágyánál virasztva írok egy pár sort, nem azért, hogy tudósítsalak a leélt napoknak nehéz küzdelmeiről, aggodalmimról, gondjaimról, hanem csak hogy bocsánatodat kérjem azért, hogy nem írok.

Reám ez évben Isten súlyos keze mondhatlanul megnehezedett. Nem képzeled, mennyi szerencsétlenség ért uj év óta, — és milly helyzetben ért? midőn a haza gondjainak nagy része, az országgyűlés menetének felelőssége jobbadán vállaimon fekszik! Es a balga emberek ezt dicsőségnek nevezik! vannak, kik még irigyelnek is — míg én görcsösen vonaglom éltem köz és magány súlya alatt, s az ő ugynevezett dicsőségüket, még egy pár életév reá toldásával is örvendő adnám oda egy nyugodt óráért. — Azonban hagyjuk ezt; én majd csak húzom az igát, míg bírom. — De ne volnék csak olly balga, hogy ezt a szegény hazát olly mondhatlanul szeretem; — beh oda dobnám nekik e dicsőség kínjait — melyet egy favágó becsületes álmaért marokkal adnék cserébe.

Ha Isten egyszer egy nyugodt percczel megáld, megírom neked az országgyűlés titkosabb történeteit. — Borzasztók azok. De hiszen te tudod, hogy a haza sorsának ebédjét nem a nyilvános ülésekben főzik. — Ott csak tálalnak, s megesszik a tálaltat s ha néha egy kissé el van sózva, azt vélik: a szakács hibázott, s nem tudják, hogy a praefidens tudatlanság, az arrogans irigység, a becsületes szándoku ügyetlenség, a gonosz ármány, a titokban ólálkodó cselszövény s az áruló apostasia hát megett marokkal szórták étkeinkbe a keserű sőt. — S aztán készíts jó étket, ha tudsz. — Ej! barátom, beh nehéz sorom van! beh keserves kenyér ez az enyim!

Most legközelebb is — elkezdtek az alkut a Kreishauptmann system miatt — hátunk mögött. — Két három becsületes embert addig ámítottak, míg megigérték odaadni árnyékért a falatot — s feladni szent ügyünk igazságos fegyverét. —

Aztán jött három négy apostata, s ama jó emberek azon vet-
ték észre magokat, hogy a szegény hazára ugyancsak reá van
terítve a vizes pokrócz. — De megmentettük, Istennek hála —
óriási erőködéssel, de megmentettük. — Ominosus historia.
Majd elmondom egyszer, — de most nem bírom, — félszemem
s lelkem egészen kedves betegem mozdulatin csügg. — Csak
házi boldogságomban ne bántana a fatum; — a polgár elég
terhet visel, az ember megérdemelne egy kis kiméletet a gond-
viseléstől.

A Részek ügye, hidd el nekem, körülmény szerint úgy van
a legjobban, a mint tévénk; — vagy így vagy sehogysem, erős
meggyőződésem. — Három nap előtt ezt mondá a Nádor,
tetszik vagy nem tetszik B. Jósikának, meg kell lenni a visz-
szacsatolásnak még ez országgyűlés alatt. — A király tekin-
tetét nem lehet compromittálni. — Meg kell lenni. Meglesz.
— Tudod, én nem vagyok optimista, elég módomból volt kiáb-
rándulni. De én szavának biztosítékát a körülményekben talál-
lom. — Kérdé: mi lesz jobb: valljon azon feleletet: hogy
királyi szóval biztosít, miszerint a visszacsatolás országgyűlés
folytán *mindenesetre múlhatatlanul* meglesz, s azért csak tár-
gyalják a RR. a propositionális javaslatokat, mert meglesz
irántuk az egyezés, vagy — nem lesz, a törvény minden esetre
végrehajtatik; kérdé, mondom: ő adja-e ezen feleletet az inter-
mediatio elvállalása előtt; vagy a király nevében intermediatio
után? — Válaszolni akartam, de kért, ne tegyem, gondolkoz-
zam, felmegy Bécsbe, orientálja magát, egy hét múlva majd
hivatni fog. — Vederemo. — Ne félj, egyszerű eszem józan
tapintata nem veszti el velem a kengyelt; — a becsületes
szív felér tacticában egy fél mindentudással.

Mulatságul mégis küldöm az izenetet. — Így láttam
jónak. — A fő RR. még nem tárgyalták.

Ugyan excellentiás barátodat, a mosonyi követet, nem
volna kedved installálni Madagascarban császárnak? Hidd el
nekem, nagyon derék ember lehetne ott, vagy akár a chinai
thronuson, melyet neki szívemből ohajtok. — Itt ugyan sok
bajt csinál. Nem a mosonyi széken, tőszomszédomban, de szál-
lásán. — Ütné meg a mennykő diplomatiájának tekervényes
utjait. — Mindig csak szakadáson dolgozik, — pártocska —
centrum, ez rögeszméje. És tudod, vannak gyenge emberek,
kik dicsőségüknek tartják horgán akadni. És senkisémm hor-
goztatja fel magát nagyobb készséggel, mint — — Tarnóczy.
NB. ez nálunk még csak nem is ujság. Tarnóczy már 8 év
óta megugrott, de mivel utasítása ellenzéki s társa talpig
becsületes ember, most a párton kívüli állást affectálja. —
Auch gut.

Keresztfiad pogány egy kölyök, csak úgy bugyog az ész belőle, nem győzöm elzárni előle a tudományt, a mellett izmos mint Toldy (de nem Schedel-Toldy) Miklós fattyu korában. De furcsa ember vagy — te édes jó Miklósom; minő diplomate kicombinárod az ajándék sorát. Tehát fiamnak lova is volt, el is adták, 1000 pftot is kapott érte s ezt mind hire — tudta nélkül. — Értem. — Köszönöm gyöngédséged indulatát. Ugy látom, nagyon ismersz s azért lettél irányomban olyan nagy diplomata. Mit tehetek? megadom magamat s ha már csakugyan nekem kell de jure rendelkeznem: arra kérlek, tedd el kötelezvényedet irományaid közzé, tisztelt Barátom! s ha csakugyan par force fizetni akarsz keresztfiadnak, fizetgesd a kamatot időnkint a hozzád legközelebb fekvő takarékpénztárba — hadd nőjjön, míg majd a fiu is nől s megéri, hogy egy kis európai utazásban megszerezze rajta a legbecsesb kincset, — a tapasztalást. — Nálam pénze veszélyben forogna; mert egy az, nem hiszem, hogy a csődöt kikerüljem (már 3¹/₂ éve, hogy nem foglalatostokodom a jövedelemért dolgozás profanus gondjaival, ellenben egyesületek alapítására kiszórtam véres verejtékkel szerzett 12,000 pftot), más az, hogy a bécsi financia minden órán egy új statusbanquerott körül jár s ezt tán a ti takarékpénztáraitok kevésbé sinlendik meg. Procul a Jove, procul a fulmine.

Tetszik a hetilapi czikk? — Örvendek, nem én írtam; de azon vámügyi értekezésemből van kiírva, melyet a védegyelet egyik közgyűlésén tartottam, s melyet per extensum feltalálhatsz »*Magyar szózatok*« című munkáskánkban. Ezt és az ellenzéki kör most megjelent *Ellenörét* ajánlom figyelmedbe. Furcsa dolgokat firkáltunk össze belé.

És most isten áldjon, tisztelt barátom! Lásd, szinte neki derültem, hogy veled csevegheték a távolból, — de éjfél után két óra, a roskadozó test megkívánja a természet adóját. Szemem csak úgy hányja a kék pengőkarikákat maga körül. Még egyszer áldjon az ég, —

hived
Kossuth Lajos.

Pozsony, febr. 17. 1848.

Közli: FERENCZI ZOLTÁN.

OKLEVELEK A HUNYADIAK KORÁBÓL.

(Kassa város levéltárából.)

— MÁSODIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

XXVII.

Buda, 1481. jun. 25. Mátyás király értesülvén, hogy a kassaiak az ólmot, mióta az Lengyelországban megdrágult, az addiginál magasabb áron veszik és adják, ezt nekik megtiltja.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis nostre Cassoviensis salutem et gratiam. Intelleximus, quod ex quo plumbum in Polonia longe cariori precio et emere et venderetur, quam antea, vos quoque illud cariori precio et emere et vendere cepissetis, et per hoc montaniste illarum parcium non mediocre detrimentum paterentur. Mandamus igitur fidelitati vestre harum serie firmiter, quatenus acceptis presentibus prefatum plumbum non cariori, nisi precio hactenus solito et emere et vendere debeatis, et aliud facere nullatenus presumatis gracie nostre sub obtentu. Presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum Bude, feria secunda proxima post festum nativitatis beati Johannis Baptiste, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo quarto, Bohemie vero tredecimo.

(Eredetije papiron; rányomott kir. titkos pecsét töredékeivel. Kassa város levéltára: Nro. 486.)

XXVIII.

Buda. 1481. jul. 22. Nagylucsei Orbán győri püspök és királyi kincstartó felkéri a kassaiakat, hogy a Szent Lőrincz napján fizetendő évi adójukból még hátralévő 500 arany forintot, minthogy a fizetés ideje úgys közel van, készpénzben vagy görliczi posztóban előzetesen szolgáltatassák be.

Nobiles et prudentes viri, amici nobis honorandi. Recordari poteritis, qualiter pro taxa vestra ordinaria ad cameram

regiam singulis anni (*így!*) circa festum sancti Laurentii martiris mille quingentos florenos auri solvere debetis, ex quibus superioribus temporibus per Andream Remek familiarem nostrum ad petitionem nostram urgente tunc necessitate mille remisistis nobis, et adhuc quoque restarent ibi quingenti nondum soluti. Unde misimus illac homines nostros ad dicandum illum comitatum, in quo et vos essetis, Johannem Pemflinger et Lucam litteratum, per quos nobis certos pannos de Gerlyczyer disponere et mittere commisimus. Confisi igitur in vestris amicitiiis, sicuti et vos semper nobis paratos ostendistis, (rogamus), quatenus non expectato ipso die sancti Laurentii, velitis huiusmodi quingentos florenos auri in paratapecunia reddere aut pro ipsa summa iuxta informacionem per nos ipsis dicatōribus datam pannum Gerlyczyer disponere et eisdem dare, quoniam aliunde eciam iam brevi instabit dies solucionis vestre; sed tamen eo non obstante, velitis nobis in hoc, sicuti hactenus fecistis, complacere et presentes super huiusmodi vestra huius anni solucione superinde pro expedicione reservare. Habebitis equidem nos vobis in maioribus propterea obligatos. Datum Bude, in festo beate Marie Magdalene, anno Domini LXXX-mo primo.

Urbanus electus Jauriensis   Urbanus electus Jauriensis
thezaurarius regie maiestatis etc.   manu propria.

Kívül: Nobilibus et prudentibus viris iudici, iuratis ceterisque civibus et consilio civitatis Cassoviensis, amicis honorandis.

(Eredeti je papíron; missilis levél alakjában; zárlatán piros gyűrűpecsét nyomaival. Kassa város levéltára: Nro. 18104.)

XXIX.

Buda, 1481. aug. 10. Nagylucsei Orbán győri püspök és királyi kincstartó felkéri a kassaiakat, hogy azon 500 arany forint ára posztót, melylyel a folyó évi adó fejében még tartoznak, vagy annak árát mielőbb adják meg.

Nobiles et prudentes viri, amici nobis honorandi. Superioribus diebus scripseramus vobis, ut et pro illis quingentis florenis auri, quos ad hodiernum diem soluere ad cameram regiam debuissetis, pannos disposuissetis, et ad manus dicatōrum illius comitatus Abawywariensis assignassetis; quod tunc minime facere voluistis, allegando, qualiter nondum tempus solucionis vestre instaret, et reliquum quia Andreas Remek voce nostra promississet vobis hanc solucionem ad ulteriora prorogare. Omnia ita fiant. Sed tamen cogitare potuis-

setis, quante nunc hostilitates sunt in regno, et permaxime necessarium sit maiestas regia pannis (*így!*) pro exolucione gencium suarum exercituancium. Propterea iterum rogamus vos, quatenus velitis huiusmodi pannos Gerlyczzer in prefato valore quingentorum florenorum auri disponere vel huiusmodi quingentos florenos auri manibus prefatorum dicatorum dare et assignare. Certi enim sitis, quod nullo modo vos nunc cum his molestaremus, nisi maior, quam vos existimatis, urgeret necessitas, et si vobis ita nota esset, sicuti nobis presens cursus temporis, non dubitamus, quod si non peteremus, adhuc vos ipsi ante opportunum tempus disponeretis. Aliud igitur facere non velitis; presentes vero pro vestra poteritis expeditione reservare. Datum Bude, in festo beati Laurentii martiris anno etc. LXXX-mo primo.

Urbanus electus Jauriensis   Urbanus electus Jauriensis
thezaurarius regie maiestatis etc.   manu propria.

Kivül: Nobilibus et prudentibus viris iudici, iuratis ceterisque civibus et consilio civitatis Cassoviensis, amicis honorandis.

(Eredeti je papíron; missilis levél alakjában; zárlatán piros gyűrűs pecsét nyomaival. Kassa város levéltára: Nro 18105.)

XXX.

Buda, 1481. szept. 27. Mátyás király elrendeli, hogy az ország lakosai Kispolyák János királyi udvarnokot, kit az országból királyi engedély nélkül árukat kivivő kereskedők és idegenek kinyomozására és elfogására küldött ki, megbízatásában támogassák.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris universis et singulis, baronibus, comitibus, castellanis, nobilibus, ipsorumque officialibus ac alterius cuiusvis status et condicionis hominibus, item civitatibus, oppidis et villis, earumque rectoribus, iudicibus et villicis, necnon tricesimatoribus, tributariis et theloniatoribus tam nostris regalibus, quam aliorum quorumcunque ubivis intra ambitum regnorum nostrorum et partibus ipsis subiectis constitutis et existentibus, presentes visuris salutem et gratiam. Misimus hunc fidelem nostrum egregium Johannem Kyspolyack aulicum nostrum ad requirendum captivandumque certos forenses et externos homines, qui nonnullos res ex hoc regno nostro Hungarie sine nostra voluntate ad externa regna exportare nituntur. Quare volumus, et fidelitati universitatis vestre et cuiuslibet vestrum sub debite fidelitatis obedientia harum serie firmiter precipiendo mandamus,

quatenus dum et quando per prefatum Johannem Kyspolyak aut homines seu familiares suos cum presentibus requisiti fueritis, ut alter vestrum requisitus fuerit, statim acceptis presentibus huiusmodi homines ipsi Johanni Kyspolyak, ubicunque eosdem reperire poterit, libere captivare et detinere, eique ad inquirendum et captivandum eosdem iuxta informationem eiusdem omni auxilio et adiuvamine vestris modis omnibus adesse debeatis. Et aliud facere nullatenus presumatis. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude, in festo beatorum Cosme et Damiani martirum, anno Domini etc. octogesimo primo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno XXIII, Bohemie vero XIII.

(Egykorú másolat. Kassa város levéltára : Nro. 489.)

XXXI.

Buda, 1481. szept. 30. Mátyás király meghagyja a kassaiaknak, hogy gyalogosainak felruházása végett azonnal küldjenek Budára tíz bál görliczi posztót, melynek árát Orbán püspök, királyi kincstartó Budán fogja a város küldöttjének kifizetni.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Ex quo nos impresenciarum pro defensione regni nostri tam in illis partibus, quam eciam in aliis huius regni locis nonnullos pedites conducere fecimus, pro eorum vestitura non mediocri quantitate pannorum indigemus. Requirimus igitur fidelitates vestras, vobisque nichilominus harum serie firmiter precipiendo committimus et mandamus, quatenus statim acceptis presentibus decem ballas panni Gerlyczet ad expensas nostras disponere ac per hominem vestrum huc Budam mittere debeatis. Commisimus autem fidei nostro reverendo domino Urbano electo Jauriensi, thesaurario nostro, ut ipse precium huiusmodi pannorum homini vestro, quem cum pannis ipsis huc Budam miseritis, plenarie exolvat. Aliud ergo facere nullo modo presumatis. Datum Bude, die dominico proximo post festum beati Michaelis archangeli, anno Domini etc. LXXX. primo.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus ac consilio civitatis nostre Cassoviensis, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Eredeti papíron, zárlatán kir. titkos pecséttel. Kassa város levéltára : Nro. 488.)

XXXII.

Buda, 1481. okt. 4. Nagylucsei Orbán, győri püspök és királyi kincstartó értesülvén, hogy a kassaiak azt a házat, melyben azelőtt a harminczadot szedték, vonakodnak kiadni Kanczaler János harminczadszedőnek, noha kész a szokásos bért megfizetni, őket erre felkéri; egyúttal sürgeti a király által rendelt tíz bál görliczi posztó megküldését.

Nobiles et circumspecti, amici dilecti. Miramur de vobis, cur vos Johannem Kanczaler ad domum tricesimalem, in qua alias tricesimatores tricesimam exigere soliti fuerant, non intromittetis, cum ipseque paratus sit solvere censum illum, quem solvere soliti fuerant predecessores tricesimatores. Pro eo rogamus vos, quatenus intuitu nostri velitis tricesimalem predictam domum eidem Johanni Kanczaler annuere pro illa summa, pro qua alias predecessores tricesimatores tenuerunt, quam summam et ipse Johannes Kanczaler paratus est reddere, et si non restitueret, nos cum eodem reddere faciemus. Ceterum nuper serenissimus dominus noster mandaverat vobis, ut decem ballos panni Gerlyczyer disponeretis et nos quoque petiveramus pro eo, et nunc quoque rogamus, quatenus velitis, quantocius poteritis, disponere et huiusmodi decem ballas panni Valentino Huzthy et Stephano Kowach dare. Quamvis enim nuper scripseramus vobis, ut huc mitteretis, tamen eo non obstante, velitis disponere et dare ad manus predictorum Valentini Huzthy et Stephani Kowach magistri rotarum gencium regalium, quoniam huiusmodi panni peditibus sue maiestatis erunt necessarii; quamprimum autem homines vestros huc ad nos miseritis, illico vobis precia remitemus. Datum Bude, in festo beati Francisci confessoris 1481.

Urbanus electus et confirmatus

Jauriensis, thesaurarius regie maiestatis etc.

Kívül: Nobilibus et prudentibus viris iudici, iuratis ceterisque civibus et consilio civitatis Cassoviensis, amicis nobis dilectis.

(Eredetije papíron, missilis levél alakjában; zárlatán Orbán püspök szokott gyűrűs-pecsétjével. Kassa város levéltára: Nro. 496.)

XXXIII.

Buda, 1481. nov. 24. Mátyás király meghagyja Kassa városának, hogy a nagy böjt középső napján (márcz. 28.) Budán tartandó tárnokszéken küldöttei által részt vegyen.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris prudentibus et circumspectis iudici et iuratis

ceterisque civibus civitatis nostre Cassoviensis salutem et gratiam. Pluribus querelis civium tam liberarum, quam aliarum civitatum nostrarum ab eo tempore, quo sedes magistri thavernicorum nostrorum vacavit, undique impulsati statuimus eisdem septem liberis civitatibus nostris pro earundem, sed et dictarum aliarum civitatum nostrarum comodo et utilitati ad medium quadragesime proxime affuturæ, vacante dicta sede thavernicali, per fidelem nostrum reverendum dominum Urbanum electum Jauriensem, thesaurarium nostrum unam generalem convencionem hic Bude iuxta antiquam consuetudinem eiusdem sedis thavernicalis celebrari. Quapropter mandamus fidelitati vestre harum serie firmiter, quatenus receptis presentibus ad predictum diem medie quadragesime certos ex vobis seniores simulcum omnibus causis et litibus iudicio magistri thavernicorum nostrorum discuti diffiniri que debentibus ac earundem causarum litiumque actoribus ad prefatum dominum Urbanum electum Jauriensem et eius sedem, ubi et quando eciam alias liberas civitates nostras pari modo comparere mandavimus, transmittere debeatis, accepturi ab ipso discussionem diffinicionemque causarum ipsarum necnon cum eodem una tractaturi et conclusuri, quid deinceps rebus vestris civilibus conducere, et quo pacto eciam iura, leges, libertates et consuetudines vestre in suo tenore de cetero perdurent et vigore. Secus non facturi. Datum Bude, sabbato proximo ante festum beate Katherine virginis et martiris. Anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo quarto, Bohemie vero tredecimo.

(Eredetije papiron, rányomott papírfelzetű kir. titkos pecséttel. Kassa város levéltára : Nro. 490.)

XXXIV.

Buda, 1482. jan. 15. Mátyás király Kassa város panaszára meghagyja Szapolyai Imre szepesi grófnak, hogy a Kassa körül lakó nemeseknek ne engedje meg, hogy birtokaikra külföldi borokat hozzanak be és ott árusítsák.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc.

Spectabilis et magnifice fidelis nobis sincere dilecte. Conqueruntur iudex, iurati et ceteri cives civitatis nostre Cassoviensis, nonnullos esse nobilium et aliorum possessionatorum hominum circumcirca ipsam civitatem nostram et in illa provincia, qui contra privilegia et libertates eorundem in villis et possessionibus ipsorum quedam loca deposicionis insti-

tuissent et ad huiusmodi loca vina externa congererent et exinde in gravem iniuriam et derogamen libertatis eorundem civium et civitatis nostre vendicioni exponerent. Et quoniam in hoc libertati ipsius civitatis nostre per neminem volumus derogari, supplicantibus ipsis civibus nostris et id a nobis cum summa instancia suppliciisque postulantibus, fidelitatem vestram in hac parte eorum tutorem protectoremque delegimus, quam serie presencium requirimus et rogamus, eidem nichilominus committendo, quatenus habitis presentibus prenomminatis nobilibus edicto maiestatis nostre committatis, ut ipsi aliqua vina extranea ad ea loca, in quibus preiudicium iuribus et libertati dicte civitatis et civium nostrorum vina ipsa possent generare, nullo modo importare neque in his collocata vendicioni exponere audeant seu presumant. Quod si aliqui attentarent, volumus, ut hos eciam per dampna et gravamina eorum ab his coercere et comprimere debeatis. Datum Bude, feria tertia proxima post octavas festi epiphaniarum Domini, anno eiusdem etc. LXXX-mo secundo.

Kívül: Spectabili et magnifico Emerico de Zopolya comiti Scepusiensi, fideli nobis sincere dilecto.

(Egykoru másolat. Kassa város levéltára : Rendezetlen.)

XXXV.

Buda, 1482. feb. 2. Mátyás király értesülvén, hogy szerémi és más alvidéki borok oly nagy mennyiségben szállítatnak a Felvidékre, hogy az ottani savanyúbb borok, főleg a lengyelek, ruthének és egyéb felvidékiek által elhanyagolattván, értéküket teljesen elvesztették, Szapolyai Imre szepesi gróf útján közlirré téteti, hogy ezentúl szerémi vagy más alvidéki borokat Tisza-Lucznál feljebb se szárazon, se vízen szállítani, s máshová, mint Nagybánya, Debreczen és Szatmár felé a tiszántúli részekre eladni senki ne merészeljen; a ki pedig a tilalmat áthágná, annak borai s összes javai foglaltassanak le, ő maga pedig további rendelkezésig vettessék fogságra.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fideli nostro spectabili et magnifico Emerico de Zopolya comiti Scepusiensi salutem et graciam. Intelleximus ex declaratione nonnullorum fidelium nostrorum vina Sirimiensia et alia parcium regni nostri inferiorum per mercatores et negociatores ceterosque regnicolas in aquis et eciam in terris versus partes illas superiores regni nostri in tanta copia et abundancia sine intermissione apportari, ut iam vinā parcium illarum superiorum, ex quo eadem acerbiora, illa vero dulciora existent,

maxime a Polonis et Ruthenis aliisque nacionibus regnorum et regionum superiorum, qui scilicet temporibus aliis vina illa regnicolarum earundem parcium superiorum comparare soliti fuissent, contempnerentur, et in nullo precio haberentur; propter quod eciam culturam vinearum ipsorum dimittere et easdem vineas, ex quibus aliis temporibus vixissent, et non mediocre commodum habuissent, in perpetuam vastitatem relinquere cogerentur. Quod si fieret, quantum detrimentum penuriamque regnicolis earum parcium generaret, vos ipsi considerare potestis. Visum est igitur nobis, ut eorum indempnitati ex debito nostro opportune provideamus, ne pro paucorum commodo privato plurimi publicum et commune senciant incommodum. Proinde fidelitatem vestram requirimus et rogamus, eidemque nichilominus sub debite fidelitatis obediencia strictissime mandamus, quatenus visis presentibus ubique in illis partibus publice proclamari et promulgari faciatis, ne a modo quipiam hominum, vina Sirimiensia vel aliarum parcium regni nostri inferiorum neque in terris neque super aquis versus illas partes superiores regni nostri adducere audeat. Quod si qui lucri aviditate ducti omnino apportare et adducere voluerunt, non amplius quam usque ad possessionem Lwcz eadem deducere et apportare, vinaque ipsa illo conducta non versus Poloniam, Ruthenos et Scepusium aut Cassoviam vel comitatus aut alias oras finesque regni nostri superiores, sed solummodo versus civitates Rivulum dominarum, Debreczen et Zathmar ac alia loca et comitatus inferiores, ab altera scilicet parte Ticie existentes ducere et vendere presumant; vina eciam illa, que istic aut deposita aut iam vendita sunt, ne ulteriori vendicioni exponantur, omnibus inhibere et interdicere debeatis. Quod si quipiam hanc limitacionem hocque edictum nostrum transgredi temere presumpserit, volumus, ut confestim vina et omnia bona illius transgressoris auctoritate nostra presentibus vobis in hac parte concessa occupari et confiscari atque ipsum in persona captivari et tamdiu captum teneri facere debeatis, donec a nobis aliud habueritis in mandatis. Et aliud, prout maiestati nostre gratum obsequium facere et nostris mandatis obedire atque utilitati communi parcium illarum regni nostri consulere cupitis, nullomodo faciatis; presentes autem, si opus erit, pro vestra poteritis expedicione reservare. Datum Bude in festo purificationis beate Marie virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo secundo, regnorum nostrorum anno Hungarie vigesimo quarto, Bohemie vero tredecimo.

Ad relacionem Thome de Erdewd prepositi Tituliensis
(Egykorú másolat. Kassa város levéltára: Rendezetlen.)

XXXVI.

Szepes vára, 1482. máj. 18. Szapolyai Imre, szepesi gróf Mátyás királynak a szerémi borok szállítása ügyében kelt rendeletét (l. 35. sz. a.) Kassa városának kihirdetés végett megküldi.

Prudentes et circumspecti vicini nobis sincere dilecti. Rursus et de novo allate sunt nobis littere regie maiestatis super prohibicione vinorum Zeremiensium ad partes istas superiores deferendorum nobis preceptorie loquentes, ut nullipiarum (*így!*) regnicolarum suorum ipsa vina Zeremiensia ad prescriptas has superiores deferri concedamus, cuius paria cum presentibus vobis duximus transmittenda, ex quibus mandata sue maiestatis clarius cognoscere poteritis. Et quia nos mandatis sue regie maiestatis in omnibus obedire volumus, prout tenemur, ideo requirimus vos . . . . attente, quatenus mandata sue regie maiestatis in communi foro civitatis vestre illius Casso[viensis pro]clamari facere vestrisque concivibus aliisque subditis committere velitis, ne quispiam regnicolarum sue regie maiestatis aut vel concivium et subditorum vestrorum ad has partes superiores ipsa vina Zeremiensia deferre aut Polonis regni Polonie ad exdeferendum vendere et contra mandata regie maiestatis procedere aut in aliquo attemperare presumatis; alio quin cum omnibus talibus vina Zeremiensia deferentibus aut exvendentibus et contra mandata regie maiestatis procedentibus iuxta mandata sua regie maiestatis nobis in hac parte auctoritate sua mediante attributa procedere et agere volumus. Ex castro nostro Scepus, sabatho proximo post festum ascensionis Domini, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo.

Emericus de Zapolya comes perpetuus terre Scepusiensis.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis Cassoviensis, vicinis nobis sincere dilectis.

(Eredetije papiron; zárlatán piros gyűrűs-pecsét töredékeivel. Kassa város levéltára : Nro. 527.)

XXXVII.

Buda, 1482. jul. 21. Nagylucsei Orbán, győri püspök és királyi kincstartó tudatja a kassaiakkal, hogy mivel a királynak kölcsönzendő összeg iránt kiküldöttjeikkel nem tudott megegyezni, rájuk 3000 forintot vetett ki, olyképen, hogy 1000 forintért posztót, ugyanannyiért ólmot küldjenek, s a hátralévő 1000 forintot tiszta aranyban vagy készpénzben fizessék be; felhívja tehát őket, hogy ez összeget azonnal szolgáltatassák át küldöttjeinek, kiket szükség esetére annak alkalmas eszközökkel való behajtásával is megbízott.

Prudentes et circumspecti, amici nobis dilecti. Mandaverat nobis maiestas regia per suas litteras, ut vos certos e vestri

medio delectos mitteretis, quibus iuxta informacionem nobis superinde datam tractare deberemus, et id, quod et vos inter alias liberas civitates sue maiestati ad presentes suas necessitates ingentes certam summam pecuniarum mutuaretis. Et licet ipsos vestros delectos ad nos miseritis, tamen nullam cum eis potuimus inire concordiam, sed omnia quibusdam cavillationibus subterfugere voluerunt; proinde nos, quamvis longe ampliori et maiori summa pecuniarum iuxta regiam informacionem vos gravare debuissimus, considerantes tamen vestras presentes calamitates pestilenciarum, remisimus vos in tribus milibus florenorum tantum, ita videlicet, quod pro mille florenis pannum et pro aliis mille plumbum ac reliquos mille aut in auro puro aut in pecuniis exolvatis, pro quibus accipiendis predictis omnibus misimus ad vos hos nobiles Johannem Canczelyr et Augustinum litteratum familiares nostros. Rogamus igitur vos atque hortamur magnopere, quatenus statim visis presentibus huiusmodi pannos pro mille florenis ac plumbum pro aliis mille florenis, reliquos vero mille vel in auro vel in pecunia, casu vero, quo pannos illos et plumbum habere non possetis, extunc duo milia florenorum pro illis, quibus omnibus computatis tria milia florenorum absque omni mora et tardacione manibus prefatorum Johannis Canczelyr et Augustini litterati hominum nostrorum, presencium scilicet ostensoris citissime assignare, ac eisdem in omnibus his, que nostro nomine vobis relaturi sunt, fidem indubiam adhibere velitis. Si vero huiusmodi tres mille florenos solvere nolletis, commisimus eisdem hominibus nostris et plenam informacionem dedimus, quibus remediis opportunis illos concives vestros, qui propter pestem ab urbe vestra diffugerunt, revocent, una simul eos vobiscum ad exolvendum cogant. Aliud ergo, si regie maiestati complacere et gratissimum obsequium prestare cupitis, non facturi. Datum Bude, die dominico ante festum Marie Magdalene, anno Domini etc. LXXX-mo secundo.

Urbanus E. J. propria manu etc.

Urbanus electus et confirmatus

Jauriensis, thesaurarius regius etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudicis et iuratis ceterisque civibus civitatis Cassoviensis, amici dilectis.

(Eredeti je papiron, missilis levél alakjában; zárlatán Orbán püspök piros viaszba nyomott gyűrűs-pecsétjével. Kassa város levéltára: Nro. 525.)

XXXVIII.

Buda. 1483. jan. 19. Mátyás király meghagyja Kassa városának, hogy a törökök elleni hadjárat céljaira segélyképen sürgősen küldjenek 1500 forintot.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc.

Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Quanto apparatu quantisque viribus Thurcorum imperator contra nos et regnum nostrum venire contendat, si nescitis, audire potuistis. Unde nos quoque maiores, quas potuimus, fecimus et in dies facimus apparatus, ut scilicet illi mature obviare et eius impetum propulsare atque hoc ipsum regnum contra illius rabiem defendere possimus. Ad quam nostram expeditionem licet universum hoc regnum nobis subsidium tam scilicet gencium, quam eciam pecuniarum, prout eciam vos audire potuistis, ultro presterit; tamen rei magnitudo et defensionis necessitas longe adhuc maius presidium expostulat. Cum igitur huiusmodi defensio eciam vos non minus quam ceteros regnicolas concernat, et non minus res vestra quam aliorum agatur: requirimus idcirco fidelitatem vestram et eisdem nichilominus strictissime committimus et mandamus, quatenus vosque instar aliorum nobis subvenire et statim acceptis presentibus in tanta nostra et regni nostri necessitate, non expectato ampliori nostro mandato, pro huiusmodi nostro subsidio contra prefatos Thurcos, contra quos personaliter proficisci decrevimus, de vestri medio in omnem eventum mille et quingentos florenos disponere et per hunc hominem nostrum latorem scilicet presencium citissime transmittere debeatis et teneamini. Et aliud facere nullo modo presumatis. Datum Bude, die dominico proximo post festum beati Anthonii confessoris, anno Domini etc. LXXX-mo tercio.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis nostre Cassoviensis, fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije papiron; zárlatán kir. titkos pecséttel. Kassa város levéltára. Nro. 533.)

XXXIX.

Sztropkó. 1483. jun. 16. Perényi Miklós értesítve Kassa városát, hogy megkeresése értelmében bizonyos büntetéseket letartóztatott, másokra nézve pedig a nyomozást folytatni fogja, felhívja a várost a letartóztatottak elleni törvényes eljárásra.

Circumspecti viri amici et vicini honorandi. Iuxta scripta et intimata vestra ex parte concivis vestri dampnificati optata

egimus et Gallum, quem famulus vester fatebatur fore e medio illorum, unacum patre detentus et mancipatus est; his vero diebus vice versa duo importati sunt, qui similiter sedent detenti; Georgium vero et Nicolaum Suchodolsky, quos famulus vester nobis expressit, nondum valuimus investigare et exquirere, sed invigilabimus sollicito die noctuque, ut capi et detineri possint respectu vicinitatum vestrarum. Miseramus enim iam binies tam equites quam pedites, et impresenciarum misimus ad investigandos illos, qui si haberi poterint, procul dubio vestris specificabimus sagacitatibus. Non enim nobis egre ferre velitis, quia tam repente eos inquirere non valuimus, paucula enim bona hic habemus, fluvius quidem est ex utraque parte, et ibi meta est bonorum nostrorum, et ultra fluvium aliorum dominorum et metas aliorum nobis non licet intrare, quod et impost ex hinc litigie in curia regie maiestatis suborirentur; sed quosquos explorare et explorari facere in parte nostra poterimus, faciemus detineri. Quare vestras presentibus avisamus sagacitates, quatenus homines vel hominem vestrum hic mittere velitis et iure mediante contra eos procedere; quitquid ius edocuerit et exquisierit, hic in opido patientur penam, et mercedem condignum accipient. Et quitquid facere decreveritis, oramus non tardare. Ex Ztropko, feria secunda post Viti et Modesti martirum, anno etc. 83.

Nicolaus Peren etc.

Kívül: Circumspectis viris iudici ex consulibus civitatis Cassa, amicis et vicinis nobis plurimum honorandis.

(Eredetije papiron; missilis levél alakjában; zárlatán gyűrűs-pecsét nyomaival. Kassa város levéltára: Nro. 548.)

XL.

Buda, 1483. jul. 11. Nagylucsei Orbán, győri püspök és királyi kincstartó meghagyja az 1 arany forintnyi adó beszedőinek Sárosmegyében, hogy Kassa városának azon ólomért, melyet a székesfejérvári templom fedelére adtak, Sárosmegye adójából a király számlájára 850 arany forintot fizessenek ki.

Nobiles nobis dilecti. Rogamus vos et nichilominus de mandato serenissimi domini nostri regis committimus, quatenus circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis Cassoviensis pro precio plumbi ad tecturam ecclesie Albensis per eos dati de proxime futura taxa seu contribucione unius floreni auri octingentos ex quinquaginta florenos auri de taxa illius comitatus de Saros ad rationem regiam dare velitis et debeatis. Aliud non facturi. Presentes superinde pro expedicione reser-

XLII.

Buda, 1484. márcz. 29. Nagylucsei Orbán, győri püspök és királyi kincstartó meghagyja Kassa városának, hogy Vitéz nevű nemes, volt királyi udvarnoknak, ki a krakkói egyetemre utazik, a városi adóból a király számlájára 40 arany forintot adjon.

Circumspecti amici dilecti. Rogamus vos et nihilominus de mandato serenissimi domini nostri regis firmiter vobis committimus, quatenus statim acceptis presentibus nobili Wythez alias aulico regie maiestatis, qui scilicet ad studium Cracoviensem profecturus est, presencium utputa ostensori de proventibus illius vectigalis Cassoviensis ad rationem regiam modis omnibus quadraginta florenos auri dare velitis et debeatis, nec eum istic diu remorari faciatis. Aliud non facturi, presentes vero pro expedicione reservetis. Datum Bude, feria secunda, proxima post festum annunciacionis Marie virginis, anno Domini etc. LXXX-mo quarto.

Urbanus E. J. propria manu etc.

Urbanus electus et confirmatus

Jauriensis, thesaurarius regie maiestatis etc.

Kívül: Circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis Cassoviensis amicis dilectis.

(Eredetije papiron; missilis levél alakjában; zárlatán Orbán püspök köriratos gyűrűs pecsétjével. Kassa város levéltára: Nro. 577.)

XLIII.

Buda, 1484. ápr. 8. Nagylucsei Orbán, győri püspök és királyi kincstartó felhívja Kassa városát, hogy az 1000 arany ára posztót és 500 arany forintot, melylyel a királynak tartozik, sürgősen küldje meg, minthogy a királynak azokra katonáinak fizetése végett égető szüksége van.

Circumspecti amici dilecti. Non ignoratis, quibus maiestati regie et ad quam diem prestitutam et pannis et pecuniis obligaremini, cum autem sua maiestas pro solutione gencium suarum et panno et pecunia vehementissime egeat, rogamus idcirco vos, ut citissime huiusmodi pannos pro mille aureis et pecunias pro quingentis florenis auri transmittere velitis maiestati regie, ne contra huiusmodi conventa vos egisse sua maiestas iudicet. Aliud ergo non facturi. Datum Bude, feria quinta ante Ramispalmarum, anno Domini etc. LXXX-mo quarto.

Urbanus electus et confirmatus

Jauriensis, thesaurarius regie maiestatis etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis Cassoviensis, amicis nobis dilectis.

(Eredetije papiron; missilis levél alakjában; zárlatán piros gyűrűs-pecsét nyomaival. Kassa város levéltára: Nro. 578.)

XLIV.

Buda, 1484. ápr. 17. Nagylucsei Orbán, győri püspök és királyi kincstartó ismételten felhívja a kassaiakat azon összegnek és posztónak megküldésére, melyekkel a harminczadok kibérlése fejében a királynak tartoznak, s figyelmezteti őket, hogy jó posztót küldjenek, minthogy ő is meg tudja a jót a rossztól különböztetni.

Prudentes et circumspecti amici dilecti. Scripsimus eciam nuper vobis per alias litteras nostras, ut ad illum diem et terminum ad quem maiestati regie et pecunias et pannos in sortem arendacionis illarum tricesimarum absque aliqua difficultate modis omnibus transmittere velitis, nam sua maiestas pro solucione gencium suarum et pecuniis et pannis in presencia plurimum indiget. Idcirco iterum atque iterum vos rogamus aliud non facturi, pannos vero bene videatis, ne nobis viles pro bonis detis, quoniam nos quoque bene discernere possumus, quales pro bono habendi sunt et quales non. Datum Bude in sancto sabbato, anno Domini etc. LXXX-mo quarto.

Urbanus electus et confirmatus

Jauriensis, thesaurarius regie majestatis etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis Cassoviensis, amicis dilectis.

(Eredetije papiron; missilis levél alakjában; zárlatán Orbán püspök szokott gyűrűs-pecsétjével. Kassa város levéltára: Nro. 573.)

XLV.

Buda, 1484. ápr. 26. Mátyás király felhívja Kassa városát, hogy neki Budára a királyi kamara számlájára 100 mázsa ólmot küldjön.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Mandamus fidelitati vestre, quatenus statim visis presentibus nobis huc Budam ad rationem camararum nostrarum centum centenarios plumbi transmittere debeatis, presentes pro vestra expedicione reservando. Datum Bude, feria secunda proxima post dominicam quasimodo, anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo quarto.

Kivül: Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civitatis nostre Cassoviensis fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije papiron; zárlatán kir. titkos pecsét nyomaival. Kassa város levéltára: Nro. 556.)

XLVI.

Buda, 1484. ápr. 27. Nagylucsei Orbán, győri püspök és királyi kincstartó fenyegeti a kassaiakat, hogy ha az 500 aranyat és posztót, — melyet megadni vonakodnak — sürgősen meg nem küldik, annak kétszeresét fogja rajtuk behajtani; egyúttal kéri a királyi rendelettel kívánt ólom megküldését.

Prudentes et circumspecti amici dilecti. Neque illos quingentos florenos auri neque pannos, quos ad terminum iam preteritum iuxta nostram convencionem mittere voluistis, significastis tantummodo nobis, ut nequaquam mittere possetis, quod profecto nullo pacto vestris obligacionibus et promissionibus satisfacit; non enim ita conventum fuerat, ut si reddere ad diem prestitutam non possetis, vos hac una ignominiosa occasione absoluti essetis. Quare hoc unum pro re firmissima habeatis, quod si huiusmodi pecunias et pannos citissime huc mittere distuleritis, dupplo a vobis procul dubio extorquebimus; sic enim maiestas regia vult, ut et obligacio vestra penam habeat in solvenda mulcta pecuniaria. Preterea rogamus vos, ut plumbum maiestati regie iuxta content alitterarum regalium in sortem illius tricesime omnibus modis transmittere velitis et debeatis, pretactos eciam quingentos florenos auri et pannos secundum nostram convencionem celerrime dimittatis. Nam si aliquam in hoc difficultatem feceritis, dupplo a vobis extorquebitur, et fides vobis haud magna apud maiestatem regiam et nos habebitur. Aliud ergo non facturi. Datum Bude, feria tertia ante Philippi et Jacobi, anno etc. LXXX-mo quarto.

Urbanus E. J. propria
manu etc.

Urbanus electus et confirmatus
Jauriensis, thesaurarius regie maiestatis etc.

Kivül: Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civibus civitatis Cassoviensis, amicis nobis dilectis.

(Eredetije papiron; missilis levél alakjában; zárlatán Orbán püspök szokott gyűrűs-pecsétjével. Kassa város levéltára: Nro. 581.)

Item Dyerholcz ad equos duodecim ad duos menses, ad singulum equitem per sex florenos computando, septuaginta duos florenos auri.

Item peditibus seu pixidariis sexaginta per tres florenos ad unam personam, faciunt florenos auri centum et octoaginta; adhuc remanebunt apud vos centum et unum floreni, illos detis pro expensa ad equos bombardarum et pulverum ac hominum et ad alias necessitates. Si vero iam casu istos quadringentos florenos auri manibus Stephani de Zbugya dedissetis, prout vobis commissum fuit, extunc in aliis litteris nostris scripsimus dicatori comitatus Zempliniensis, ut vobis de taxa illius comitatus Zempliniensis pecunias ad predicta omnia dare debeat, pro qua re et ipsi Stephano de Zbugya scripsimus in aliis litteris nostris. Vult enim sua maiestas, ut istas gentes statim versus Waradinum mittere velit, quo brevibus diebus sua maiestas personaliter ire protendit. Aliud igitur nullo modo faciatis. Datum Bude, feria secunda proxima post festum decolacionis beati Johannis Baptiste, anno etc. LXXX-mo quarto.

Urbanus electus et confirmatus
Jauriensis, thesaurarius regius etc.

Kivül: Prudentibus et circumspectis iudici iuratis, et consilio civitatis Cassoviensis, amicis dilectis.

(Eredetije papiron, missilis levél alakjában; zárlatán Orbán püspök papírfelzetű köriratos gyűrűs-pecsétjével. Kassa város levéltára : Nro. 575.)

XLIX.

Buda, 1484. szept. 19. Mátyás király meghagyja a kas-saiaknak, hogg az ország felső részeiben Szent Mihály napján tartandó közös tanácskozásra, — melyre a Magyar- és Lengyel-ország között fennálló régi szokás szerint, az egymás alattvalói részéről elkövetett jogsérelmek és károk orvoslása végett mindkét országból az előkelők közül többen kiküldetnek — a lengyelek részéről szenvedett sérelmeiket és kárukat pontonkint összeírva juttassák a magyar követekhez.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Antiqua est constitucio et consuetudo observata inter hec duo regna Hungariam videlicet et Poloniam, ut pro rectificatione iniuriarum, dampnorum et nocumentorum contra sese hincinde illatorum diete seu convenciones generales in certis semper terminis teneantur, ad dietasque et convenciones huiusmodi ex utroque regno pociores regnicole cum plenaria potestate debeant convenire, atque auditis hincinde propositis et responsis,

maleacta omnia pro mutua dictorum regnorum et eorundem incolarum pace et quietudine reformare. Exigente igitur nunc premissa constitutione et antiqua dictorum regnorum consuetudine, tenende sunt ex conducto et celebrande certe diete solito more in metis superioribus regni nostri pro festo sancti Michaelis archangeli nunc venturo, ad quas prout ex Polonia certi ex pocioribus regnicolis debebunt convenire, ita etiam nos hinc notabiliores oratores nostros illo transmittemus. Volumus idcirco et fidelitati vestre firmissime precipimus et mandamus, quatenus statim visis presentibus omnia dampna, omnes iniurias, universa denique alia impedimenta vobis et unicuique vestrum ex Polonia et per subditos et quoscunque incolas illius regni illata et irrogatas, quanto plures poteritis, articulatim conscribere, atque per certos ex vobis ad prefatos oratores nostros in dictis dietis congregatos transmittere, ibique proponere debeatis. Et aliud nullo modo facere presumatis. Datum Bude, die dominico proximo ante festum beati Mathei apostoli, anno Domini etc. LXXX quarto.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis nostre Cassoviensis, fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije papiron; zárlatán kir. titkos pecsét töredékeivel. Kassa város levéltára: Nro. 558.)

L.

Buda, 1484. okt. 1. Mátyás király meghagyja a kassaiaknak, hogy azokat a pattantyús-mestereket, kiknek küüllítését a városra róttá ki, sürgösen küldjék hozzá Budára.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Mandamus fidelitati vestre firmiter, ut statim visis presentibus illos magistros bombardarum, quos nuper ad vos nobis dandos imposueramus, ad maiestatem nostram huc Budam citissime transmittatis. Secus non facturi. Datum Bude, feria s[exta] proxima post festum beati Jeronimi doctoris, anno etc. XXX-o quarto.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostri Cassoviensis, fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije papiron; zárlatán papirfelzetű kir. titkos pecsét töredékeivel. Kassa város levéltára: Nro. 559.)

civibus civitatis nostre Cassoviensis salutem et gratiam. Tam gravi necessitate in presenciarum premimur, ut nullo pacto evitare possimus, quin a vobis quoque iamtandem aliquod subsidium exigamus. Jam enim alii regnicole nostri, considerata nostra huiusmodi egestate, pene omnes ad unum usque nobis ultro subsidium prestiterunt, vobis vero quoad potuimus peperimus, ne hoc tempore aliquo solucionis onere gravaremus. Sed cum tanta sit vis necessitatis nostre, ut amplius perferre non possimus, quin a vobis subsidium postulemus, requirimus fidelitates vestras vobisque nichilominus mandamus firmiter, quatenus statim et in continenti acceptis presentibus nobis e medio vestri tria milia florenorum auri disponere, et manibus huius hominis nostri exhibitoris presencium sine omni dilacione et recusa assignare debeatis. Neque pro hac causa homines vestros ad nos supplicatum mittere, aut in hac re minimam etiam difficultatem facere audeatis, quoniam sitis extunc certificati, quod si quos huc miseritis, vacuos sine omni relacione et forte etiam aliter scandalizatos remitemus. Nam etiam alioquin iam de facto informacionem dedimus fidei nostro reverendo domino Urbano electo et confirmato Jauriensi, thesaurario nostro, ut si renitentes et difficiles in hoc vos senserit, ipse per homines suos vos seorsum et per singula capita ac per singulas domos vestras dicari et connumerari et quibuscum gravaminibus ea, que super vos dicaverint, faciat extorqueri. Aliud ergo non facturi. Datum in castris nostris prope Viennam, feria secunda proxima post dominicam oculi, anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo quinto.

(Eredeti je papiron ; rányomott kir. titkos pecsét töredékeivel. Kassa város levéltára : Nro. 584.)

LIII.

Bécs, 1485. jul. 17. Mátyás király Kassa városának 1500 forintnyi rendes évi adóját többféle okból két évre elengedi.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris reverendo domino Urbano electo et confirmato Jauriensi, thesaurario nostro etc. ceterisque tam nostris, quam etiam vestris factoribus presentibus et futuris, presencium noticiam habituris salutem et gratiam. Pro parte et in personis fidelium nostrorum iudicis, iuratorum ceterorumque civium et incolarum civitatis nostre Cassoviensis nobis extitit expositum, quod licet his annis superioribus, tam in recompensam illarum expensarum, quas in expugnatione certorum castrorum iussu nostro facere habuissent, tum vero ut certis mercatoribus per

condam Nicolaum de Peryn de castro suo Ztropko damnificatis aliqualem solucionem impendere possent, atque eciam pro reformatione civitatis ipsius censum eorum ordinarium, hoc est mille et quingentos florenos auri, quos singulis annis nobis solvere debent, infra spacium duorum annorum integrorum graciose eisdem relaxassemus; tamen huiusmodi libertas per nos ipsis concessa minime fuisset observata. Supplicatum itaque extitit maiestati nostre, ut eisdem huiusmodi libertatem et graciosam relaxacionem, que hactenus observari non potuisset, deinceps per prefatos duos annos faceremus observari. Nos autem accepta huiusmodi supplicatione et consideratis ipsorum serviciis atque damnis et expensis prefatis, animadvertentes eciam, quod ipsam relaxacionem non sine respectibus bonis eisdem feceramus, eandem deinceps decrevimus facere observari. et ob eam rem fidelitati vestre serie presencium strictissime committimus et mandamus aliud habere nullo modo volentes, quatenus a modo prefatas litteras exempcionales, que ut prefertur, observate non fuerunt, infra spacium predictorum duorum annorum super relaxacione dictorum censuum nostrorum illibate et inconcusse observare debeatis et teneamini, ita et taliter, quod eosdem cives et incolas contra formam et tenorem illarum litterarum nostrarum ad solucionem huiusmodi censuum compellere nullatenus audeatis, sed eosdem simpliciter relaxare debeatis; aliud nullo modo facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum in castro nostro Viennensi, die dominico proximo post festum beate Margarethe virginis et martiris, anno Domini millesimo quadringentesimo octoagesimo quinto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo octavo, Bohemie vero decimo septimo.

(Eredeti je papiron; rányomott papir felzetű kir. titkos pecséttel.
Kassa város levéltára: Nro. 585.)

LIV.

Buda, 1486. szept. 26. Nagylucsei Orbán, győri püspök és királyi kincstartó meghagyja a kassaiaknak, hogy a jelen égető szükségre való tekintettel, a rájuk kirótt 1000 arany forintot — ha egyébként nem, fele részben posztóban — mentességük és szegénységük daczára is azonnal küldjék meg.

Prudentes et circumspecti, amici dilecti. Intelleximus scripta vestra; ad ea tamen vobis ita respondemus, quod licet intelligamus exempcionem et cum hoc eciam inopiam vestram, tamen nunc maiori urgente necessitate realis et finalis voluntas serenissimi domini nostri regis hec est, ut pro presenti taxa ad vos imposita mille florenos auri si non aliter saltem

sic solvatis, ut medietatem videlicet quingentos florenos auri in parata pecunia exolvatis, ac pro aliis quingentis pannum dare debeatis. Committimus igitur vobis de mandato eiusdem serenissimi domini nostri regis, quatenus statim visis presentibus huiusmodi quingentos florenos auri absque omni mora eligere et de medio vestri administrare, ac tandem manibus ipsius hominis nostri assignare, et ultra hoc eciam pro aliis quingentis pannum quamprimum disponere debeatis, quoniam alioquin nos aliter superinde providebimus. Aliud igitur nullo modo facturi; presentes vero superinde pro vestra expedicione poteritis reservare. Datum Bude, feria tertia proxima ante festum beati Michaelis archangeli, anno Domini etc. LXXX-mo sexto.

Urbanus electus et confirmatus

Jauriensis, thesaurarius regius etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis Cassoviensis, amicis nobis dilectis.

(Eredetije papiron; missilis levél alakjában; zárlatán Orbán püspök köriratos gyűrűs-pecsétjével. Kassa város levéltára: Nro. 18111.)

LV.

Buda, 1487. ápr. 5. Mátyás király közli Sárosmegyével Kassa város panaszát, mely szerint a megye a városnak Berkiben lakó jobbágyaik s ezek feleségeit, mivel nem fizették meg azt a hét dénárt, melyet a vármegye nemesei a mult évi országgyűlésre küldött választott nemesek költségeinek fedezése végett jobbágyaikra kivetettek, személyükben bántalmaztatta s marháikat elhajtatta; meghagyja tehát a vármegyének, hogy, mivel a kassai polgárok a megye részére fizetést teljesíteni nem tartoznak, az elhajtott marhákat adja vissza s az okozott károkért nyújtson elégtételt.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris comiti vel vicecomiti et iudlium necnon electis et iuratis nobilibus comitatus de Saros salutem et graciam. Exponitur nostre maiestati in personis fidelium nostrorum circumspectorum iudicis et iuratorum civium civitatis nostre Cassoviensis, quomodo vos ante festum nativitatis Domini proxime preteritum, propter non solucionem illorum duorum denariorum, quos nobiles eiusdem comitatus pro expensis electorum nobilium de ipso comitatu ad dietam festi beatarum undecim milium virginum proxime preteriti huc Budam transmissorum de medio eorundem iobagionum dare et solvere constituissent, ad possessionem predictorum exponencium Berky vocatam in dicto comitatu de Saros existentem veniendo, ibique

destructis domorum hostiis iobagionum predictorum exponencium, quosdam ex eisdem iobagionibus dire et acriter verberari et vulnerari, honestas vero mulieres uxores videlicet eorundem iobagionum pro dominis et maritis ipsorum intercedentes verberari, hincindeque trucidari atque illicitis verbis pertractari, insuperque pecudes et pecora ipsorum iobagionum prelibatorum exponencium abigi et depelli, et quo voluissetis, fecissetis, in eorundem exponencium preiudicium et dampnum manifestum. Unde supplicatum extitit nostre maiestati pro parte et in personis dictorum exponencium, per eandem maiestatem nostram ipsis superinde de condigno iuris remedio provideri opportuno. Et quia illi nobiles et possessionati homines, qui videlicet per maiestatem nostram tempore congregacionis vocati venerint, prout id in generali novo decreto clarius continetur, et presertim prefati cives, qui nunquam aliter nisi per maiestatem nostram vocati et pro aliquibus ipsorum necessitatibus veniunt, nullam solucionem in medium comitatus facere tenentur: quapropter fidelitati vestre harum serie firmissime mandamus, aliter nullatenus fieri volentes, quatenus receptis presentibus et premissis suo modo se habentibus prescriptas pecudes et pecora iobagionum annotatorum exponencium per vos modo quo supra propter non solucionem prescriptorum duorum denariorum receptas et ablata, eisdem iobagionibus dictorum exponencium reddere et restituere, et de dampnis per vos eisdem illatis satisfactionem impendere debeatis; nec de cetero iobagiones prelibatorum exponencium ad solucionem huiusmodi expensarum in medium aliorum iobagionum nobilium fiendam artare et compellere presumatis. Secus facere non ausuri. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude, feria quinta proxima ante dominicam Ramispalmarum, anno Domini millesimo quadringentesimo octoagesimo septimo.

(Eredetije papiron; rányomott papir felzetű kir. titkos pecséttel. Kassa város levéltára: Nro 599.). DL 270638

LVI.

Bécs, 1488. jan. 16. Mátyás király meghagyja a kassaiaknak, hogy rendkívüli szükségben lévén, a császár ellen folytatott háború céljaira haladéktalanul küldjenek Orbán, győri püspök és királyi kincstartó kezeihez 3000 forintot; előre is figyelmezteti őket, hogy minden könyörgésük hasztalan lenne, s hogy vonakodásuk esetére a kincstartó ez összeget rajtuk megfelelő eszközökkel be fogja hajtani.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia Hungarie, Bohemie, etc. rex ac dux Austrie.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Quantis laboribus et impensis bellum hoc, quod nos pro recuperandis iuribus regni nostri et pro propulsandis illis iniuriis, quibus a cesarea maiestate assidue lacesabamur, contra eundem iampridem suscipere coacti sumus, hactenus sustinuerimus, etiamsi aliunde non cognovissetis, tamen vel pro vestra prudencia probe saneque animadvertere possetis; maiori siquidem sumptu, quam cuique sit credibile, exercitum ipsum hactenus aluimus, et adhuc pro continuacione nostre victoriae eciam in posterum alamus necesse est, ad quod licet nobis ceteri regnicole hoc anno aliquociens subsidium prestiterint, vos tamen, in quantum potuimus, supportatos habuimus, et hujusmodi requisicionem subsidii a vobis diucius, quo potuimus, distulimus, faceremusque itidem eciam in presenciarum, nisi pro alendo reliquo milite gravi et pene extrema laboraremus inopia. Quod cum ita sit, facere non possumus, quin eciam a vobis iam tandem, prout et a ceteris liberis nostris civitatibus subsidium aliquod petamus, et idcirco fidelitatem vestram rogamus, eisdemque nichilominus strictissime mandamus, ut considerata nostra presenti necessitate ac rerum nostrarum statu et condicione, statim et in continenti acceptis presentibus de vestri medio absque omni penitus cunctacione et quesita difficultate tria millia florenorum colligere et illa ad manus fidelis nostri reverendi domini Urbani electi et confirmati Agriensis, thesaurarii nostri transmittere et assignare debeatis, ut hac vestra ope adiuti copias nostras alere et diuturno huic bello pro nostro desiderio et ipsius regni nostri honore et commodo extremam aliquando manum imponere possimus. In hoc vero cavete, aliud ne feceritis, nam alioquin commisimus et plenam facultatem dedimus eidem domino thesaurario nostro, ut vos ad hoc faciendum per omnia onera et gravamina vestra compellat et astringat. Pro hac autem re et causa ad nos non mittatis neque veniatis, quoniam extunc certi estote, quod frustra et incassum ac vacui, absque scilicet ullo penitus responso redibitis. Nos siquidem prefato domino thesaurario plenam dedimus informacionem, quid vobiscum agere debeat. Et idcirco iterum committimus, aliud nulla ratione facere presumatis. Datum in arce nostra Viennensi, feria quarta proxima ante festum beate Prisce virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo octavo.

Kivül: Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis nostre Cassoviensis, fidelibus nobis dilectis.

(Eredetiye papiron; zárlatán kir. titkos pecsét töredékeivel. Kassa város levéltára: Nrő. 610.)

LVII.

Bécs, 1488. jan. 21. Nagylucsei Orbán, győri püspök és királyi kincstartó megküldi a kassaiaknak a hadi segélyre vonatkozó királyi rendeletet, (l. LVI. sz. a.) megjegyezve, hogy a király végső akarata az, hogy tizenöt nap alatt küldjenek Budára az ő, vagy ha addig vissza nem térhetne, Bornemisza János (al-kincstartó) kezeihez 1500 forintot.

Nobiles et circumspecti, amici nobis honorandi. Misimus vobis per hunc hominem nostrum presencium ostensorem litteras serenissimi domini nostri regis, quarum contenta ex eisdem plane intelligetis et experiemini de soluzione, quam sue maiestati inter alias liberas civitates eciam vos solvere habebitis. Ad ultimum tamen sciatis, quod voluntas extrema sue maiestatis hec est, ut in presenti ardua necessitate solvatis sue maiestati florenos mille et quingentos, quos infra spacium quindecim dierum nobis Budam, vel in absencia nostra, si casu ita fieret, ut interim a sua maiestate reverti non possemus, ad manus Johannis Bornemyza factoris nostri mittatis; quin scitote, quod ultima voluntas sue maiestatis hec est, prout clarius cunctas necessitates sue maiestatis intelligetis ex litteris ipsius sue maiestatis. Aliud igitur nullo modo facere velitis. Datum Wyenne, feria secunda proxima post festum beatorum Fabiani et Sebastiani martirum, anno Domini etc. LXXX-mo octavo.

Urbanus electus et coufirmatus
Agriensis, thesaurarius regius etc.

Kívül: Nobilibus et circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis Cassoviensis, amicis nobis honorandis.

(Eredetije papiron; missilis levél alakjában; zárlatán Orbán püspök gyűrűs-pecsétjével. Kassa város levéltára: Nro. 622.)

LVIII.

Bécs, 1488. szept. 6. Mátyás király tudatja a kassaiakkal hogy egyrészt a sziléziai felkelők elleni hadjárat költségeinek fedezése, másrészt a cseh királynak bizonyos várak és városokért járó váltságdíj lefizethetése végett nagyobb összegre van szüksége; kényszereszközökkel való behajtás terhe alatt meghagyja tehát nekik, hogy a levél vivőjének 600 aranyat adjanak akként, hogy ő azt a fizetési határidőre — Szent-Mihály-nap nyolczadára — Brünnsben letehesse.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gracia Hungarie, Bohemie etc. rex duxque Austrie. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Cre-

dimus iamdudum ad vestras aures pervenisse, qualiter nonnulli nostri subditi in Slesia a fidelitate et obediencia debita temere defecerunt et arma adversum nos sumpserunt, contra quos in presenciarum magnis certis sumptibus medio capitaneorum nostrorum bellum istic iampridem gerere cepimus. Verum quia ad contendendam illorum rabiem personam nostram cum novis copiis necessariam ibi esse cognoscimus, cum igitur ex eo, tum vero quia eciam alioquin ultra illas expensas, quas istic facere habebimus, certam aliam et quidem non mediocrem summam pecunie serenissimo domino regi Bohemie pro redemptione quarundam civitatum et castrorum octavo die post festum sancti Michaelis archangeli proxime venturum in civitate nostra Brunnensi ex pacto deponere debebimus, certa pecuniarum summa vehementer sumus necessarii, pro qua corradenda non ad alios quam ad vos et ceteras liberas civitates nostras in presenciarum recurrere possimus. Requirimus itaque fidelitates vestras, eisdemque nichilominus committimus et mandamus, quatenus acceptis presentibus statim sine aliqua tergiversatione et difficultate, utcunque et qualitercunque potestis, in vestri medio sexingentos aureos citissime disponere illosque ad manus huius hominis nostri presencium scilicet ostensoris modis omnibus dare et consignare debeatis, ita quod idem in termino prefixo illos in prefata civitate nostra Brunnensi, prout ordinatum est, infallanter deponere possit. Pro hac autem re ad nos neque mittatis neque veniatis, quoniam certi estote, quod vacui et sine ullo responso ac penitus confusi a nobis recedatis. Videte igitur, in hoc aliquam difficultatem ne feceritis, nam alioquin informacionem et plenam eciam facultatem dedimus reverendo domino Urbano episcopo Agriensi et thesaurario nostro, ut ipse vos ad hoc faciendum per excogitata eciam et nova remedia et gravamina auctoritate nostra sibi in hac parte attributa compellat et astringat. Aliud igitur non facturi. Datum Wienne, sabbato proximo ante festum nativitatis beate Marie virginis, anno etc. LXXX-mo octavo.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis nostre Cassoviensis, fidelibus nobis dilectis.

(Eredeti je papiron ; zárlatán papir-felzetű kir. titkos pecséttel. Kassa város levéltára : Nro. 612.)

LIX.

Bécs, 1488. okt. 10. Mátyás király czecei Kis Máté lipthói főispánnak és az ő Sáros kir. várban levő várnagyaiknak és tisztjeinek meghagyja, hogy Kassa város sárosvármegyei jobbágyságait ne kényszerítsék Sáros vár építési munkálataira.

Mathias Dei gracia Hungarie, Bohemie, etc. rex duxque Austrie. Fidelibus nostris egregio Matheo Parvo de Czece comiti Liphoviensi etc. eiusdemque castellanis aliisque officialibus in castro nostro Saaros et ad sollicitacionem laborum eiusdem castri nostri constitutis salutem et gratiam. Quamvis nos superioribus temporibus commiserimus, et super hoc eciam litteras et mandata nostra ad illum comitatum dederimus, ut ad labores illius castri nostri omnium iobagiones in eodem comitatu levare et compellere deberetis, tamen quia nos certis et pregnantibus ex causis populos et iobagiones in bonis et possessionibus civitatis nostre Cassoviensis commorantes ab onere huiusmodi laborum exemimus et supportavimus, eximimusque et supportamus per presentes, mandamus propterea fidelitati vestre harum serie firmissime, aliud habere nolentes, quatenus acceptis presentibus prefatos populos et iobagiones dicte civitatis nostre ad huiusmodi labores dicti castri nostri nullatenus artare et compellere presumatis, sed eosdem simpliciter exemptos et exoneratos relinquere et relinqui facere modis omnibus debeatis et teneamini. Et aliud facere nullatenus audeatis, gracie nostre sub obtentu. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Wiennae, feria sexta proxima post festum beati Francisci confessoris, anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo octavo.

Ad relacionem reverendissimi domini Urbani episcopi ecclesie Agriensis, thesaurarii regie maiestatis etc.

(Eredetije papiron, rányomott kir. titkos pecsét töredékeivel. Kassa város levéltára: Nro. 613.)

LX.

Buda, 1488. nov. 11. Nagylucsei Orbán, győri püspök és királyi kincstartó sürgeti azt az összeget, melyet a kassaiak a király parancsa értelmében czecei Kis Máté, lipthói főispánnak átadni tartoznak.

Prudentes et circumspecti amici dilecti. Habuistis iam dudum mentem et voluntatem regie maiestatis, ut pecunias illas, quas vos non ignorare non dubitamus, ad certa et ardua facta sue maiestatis manibus Mathei de Czece comitis Liphoviensis quam primum disponeretis et daretis. Profecto ne-

scimus causam et rationem, quibus in dispositione illarum pecuniarum tantam moram et difficultatem facietis, cum tamen cogitare possetis, quod ex hac mora turbacio rerum et negotiorum serenissimi domini nostri regis sequi poterit, que res profecto eciam vobis nihil conducere. Ideo rogamus vos et nichilominus de voluntate eiusdem serenissimi domini nostri regis committimus, quatenus pecunias huiusmodi iuxta mandatum regie maiestatis quamprimum et sine mora ac ulteriori difficultate ad manus ipsius Mathei Parvi de Czece assignare debeatis; nam ipse tandem rursus illas vobis iuxta informationem sue maiestatis exolvat. Aliud igitur, prout maiora dampna vestra evitare cupitis, nullo modo facturi. Datum Bude, in festo beati Martini episcopi, anno Domini etc. LXXX-mo octavo.

Urbanus electus ex confirmatus

Agriensis, thesaurarius regie maiestatis etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis Cassoviensis, amicis nobis dilectis.

(Eredetije papiron, missilis levél alakjában; zárlatán Orbán püspök köriratos gyűrűs-pecsétjével. Kassa város levéltára: Nro. 18113.)

Közli: DR. CSÁNKI DEZSŐ.

HIDVÉGI ID. NEMES JÁNOS NAPLÓJA AZ 1651—1686. ÉVEKRŐL.

— MÁSODIK KÖZLEMÉNY. —

Anno 1661.

Januarius. 1. Választotta a nemes ország szabad vox szerént minden ellenkező discursus nélkül fejedelemmé a méltóságos urat győrő-monostori Kemény János uramat ő ngát régeni gyűlésünkben. Mely új esztendőben kezdendő új directió alatt újítsa meg Isten a mi megromlott, s utolsó veszedelemhez közelített országunknak is elveszett békességét szent fiának érdemeiért, amen. 2. Készítették el az arra rendelt becsületes emberek a fejedelem ő nga eleibe adandó, avagy ő ngától acceptálandó conditiokat. 3. Esküdt meg ugyan a régeni templomban Kemény János uram ő nga az erdélyi fejedelemségre. Felmenvén a tanács-urak több főemberekkel s a statusokból is bizonyos számú emberek az templomból ő nga után szállására, szép pompával lekisirván a templomban prédikáció után meg lévén az esküvés ismét hasonlóképen viszsza-kisírtuk ő ngát trombiták harsogásával. 4. Esküdtenek meg a tanács-urak s főrendek s az statusokból jelenlévő követek a fejedelem ő nga hűségire. 5. Ment véghez az ország s Barcsai Ákos uram ő nga között a tracta, ő ngának adván a nemes ország a görgényi, szent-péteri, bándi és zsuki jószágot bizonyos summáig s conditiokkal. 11. Mentem ebédre Szent Demeterre, onnan jöttem Gyalakutára. Estve általmenvén ismét Szent Demeterre, hoztuk Gyalakutára szegény sógorom Lázár György uram testét. 12. Vontuk bé a koporsót veres bársonnyal, czímereket szegezvén reája annak módja szerént veres tafotára irattakat, a gyalakuti prédikátor prédikálván a test felett. 13. Jött Gyulafiné asszonyom Gyalakutára. 14. Ismét viszsza-ment. 16. Temettük el szegény Lázár György uram felmészárolt testét a gyalakuti templomban szép solemnitással. 18. Indultam Isten kegyelmességiből Gyalakutáról Hidvégire, jöt-

tem hálni Héjasfalvára. 21. Jöttem feleségemmel együtt Hidvégire.

Februarius. 8. Mentem Szent Györgyre a székbe.

Martius. 30. Mentünk Nemes Tamás öcsémurammal és Szonda Tamás urammal Kománára hálni. 31. Mentünk Fogarasba Kemény Simon uramhoz ő ngához.

Aprilis. 1. Mentünk ismét vissza Kománára. 2. Jöttünk Hidvégire. 19. Volt nálam vice-ispán Székí István uram Mihácza urammal. 21. Jött hozzám asszonyomanyám, Kendefiné és Daczóné hugaimmal együtt. 27. Indultam a beszterczei gyűlésre, mentem hálni Mikvásárra. 31. Érkeztem meg Beszterczére.

Majus. 5. Szentencziázá meg Barcsai Akos fejedelmet az ország, melyben ellenkező voxom volt bizonyos ratiokra nézve, melyben egyeztek az én voxommal Simény Gábor, Torda és Máramaros vármegyék.¹⁾ Az nap volt lakadalma Szentpáli János uramnak Kemény Boldizsárné asszonyommal. Az nap bomlott el az ország gyűlése. 6. Indultam Beszterczéről. 14. Jöttem Hidvégire.

Junius. 1. Isten akaratjából indultam öcsémurammal együtt a medgyesi ország gyűlésire. 3. Mentem Medgyesre. Az nap állott bé a gyűlés. 5. Volt pünköszt napja. 6. Végződött a gyűlés, jöttem hálni Musnára. 7. Ebédre Szent Agotára, hálni Koborra. 8. Ebédre Hidvégire. 21. Indultam meg a táborra, mentem hálni Szent Péterre. 24. Értem el az kapitánt Mikes Kelemen uramot, Moguránál mentünk Baromlakára. 25. Mentünk ebédre Felső Bajonba, onnan megindulván Alsó Bajon felé, esett a ló velem sebes futtába, mely esés miatt esett le a jobb vállam. Onnan vittek bé Alsó Bajonba. Bajonból vittek vissza Medgyesre, ott vonták helybe a karomat. 26. 27. Mulattam Medgyesen. 28. Jött bé Vaskapúnál a pogányságnak az elein járója, de ismét visszament. 26. Indultam ki Medgyesről a táborba, mentem hálni Maros Ujvárhoz a fejedelem táborára.

Julius. 1. Jöttek bé a pogányok hadai Vaskapún. 6. Indult meg a tábor Maros Ujvártól a fejedelem egy rész hadával, fizetett katonákkal, a vármegyékkel és székely székeknek némely részeivel szállott Décséhez. Petki uram a székelység nagyobb részével s valami kevés fizetett katonákkal szállottak Miklóslakához. 7. 8. 9. 10. 11. Ott mulattunk. 12. Petki uramnál lévő táborral szállottunk Kozslárdhoz 13. Szállottunk Lámkerékhez. Akkor éjszaka hoztak Nagy Péterék két törököt

¹⁾ A szászrégeni gyűlés után Kemény volt Erdély törvényes fejedelme; Barcsai elébb lemondott, de titkon fejedelemségének helyreállítására törekedett. Ennek lett áldozata. Kemény elébb megfosztatta javaitól, később, talán tudtával, megölték.

s egy fejet. 14. Mentünk a Kapi uram mezei generális táborára, holott voltunk ebéden is; onnan mentünk vissza a táborra. 15. Megindulván Lámkeréről, mentünk Örményszékeshez, holott háltunk. 16. Szállottunk Mihályfalvára feljül a malomhoz; oda érkezett Teleki Mihály uram, hogy visszatérjünk. 17. Visszatérvén szállottunk N. Selyken alól a patak mellé. 18. Szállottunk a vizaknai tó mellé. 19. Mentem Szebenbe az hugomhoz Kendefi Miklósné asszonyomhoz, az alatt a táborra érkezvén a kik elé voltak, megindulván szállottak Bolyához, a hová én is éjszaka érkeztem. 20. Szállottunk a verdi malomhoz. 21. Estve későn megindulván, szállottunk a morgundai rétre. 22. Szállottunk meg Nádpatakánál, onnan mentünk a galaczi rétre. 23. Onnan megindulván a háromszéki hadak három zászló-alja katonával mentek által a Szilváson az újfalvi rétre. Petki uram a csíki hadakkal hat zászló-alja mezei katonával szállott a langodári rétre. Mi Mikes urammal kísértük Petki uramot Veniczéig; ott által kelvén az Olton Venicze felé mentünk a háromszéki hadak után az újfalvi rétre. 24. Mentem haza Hidvégire. 29. Voltam Brassóban.

Augustus. 4. Ment feleségem Brassóba Nemes Tamásné asszonymmal. 25. Jött Lázár Györgyné hugomaszszony hozzám Hidvégire. 30. Hirt hozván, hogy a tatárok már az erdőn túl Oklandnál vannak, futottak el a falusiak; én az én cselédimet költöztettem Brassóba. 31. Mentem magam is Brassóba.

September. 5. Jöttem haza Hidvégire. 13. Mentem ebédre Nagy Ajtára Cserei János öcsémhez. Ott találtam Kálnoki Farkas öcsémet, onnan mentünk együtt Köpeczre. 14. Mentünk Barothra a táborra, honnan mindjárt megindulván Mikes uram, a táborral jöttünk ebédre N. Ajtára; én onnan jöttem haza Hidvégire. Az nap indultanak a brassai urak Ali basához sokad magokkal. Mikes uramnak híre lévén benne, küldött követeket hozzájuk, akarván megtudni, mi okáért jönnek olyan felesen? 15. Tractálván egymással Mikes uram és a brassaiak, békével elbocsátották, noha olyan intentummal voltak, hogy felfeverjék. 26. Mentem Szent Iványra az háromszéki gyűlésbe, holott olvasták el elsőbben az Kemény János uram ó nga levelét,¹⁾ azután a Montekukuli (!) levelét, utolszor az új választott fejedelem Apafi Mihály²⁾ levelét, melyről midőn discouráltak volna, jöve oly hír, hogy a tatárok Köpecznél vagynak, melyhez képest a község egymás hátán szaladott el. Azonban a mi

¹⁾ Keménynek a székelyekhez intézett manifestumát lásd Erd. országgyűl. Eml. XIII. köt. 69—70. l.

²⁾ Kemény német segélylyel akarta biztosítani fejedelemségét. A török vele szemben szept. 14-én Apafit teszi fejedelemmé. Lásd Apafi naplóját. Kiadtam az Erdélyi Múzeumban. 1900. évf. 4. l.

keveset megtarthatánk benne, kérenek engemet Gyárfás Pál, Donát László és Jakab Deák uramék, sőt ugyan imponálák is, hogy Brassóba bémennénk s instáltak a tanácsnak, hogy írának a szék mellett a választott új fejedelemnek Apafi Mihály ő ngának, hogy assecuratoriát nyerne Ali basától s béküldené, mely mellett kimehetnének hűségeknek praestálására. Mi azért onnan megindulván, mentünk hálni Brassóba. 27. A tanácsra felmenvén követségünket proponálok, melyre oly választ tőnek, hogy semmiképen nem lehet, holott egyszer vádoltanak, miképen lehetne másodszor mellettünk irni, holott ők megirták, hogy felverték volna a székelyek, ha birtak volna vélek.¹⁾ Bárdi István fejérvári káptalan az Ali basánál levő brassai két polgárral bejövén Brassóba, a kapukat mindjára felfogták s senkit ki nem bocsátottak, még szolgálk közül is mind addig, mig minden vert aranyainktól, tallérunktól s ezüst marháinktól meg nem fosztottanak. 28. Kezdette Bárdi István a főemberek szállásit járni és minden jóvokat hit szerint kikeresni s azokat elvenni.

October. 2. Ment el Péter Deák, Daczó János és Cserei György a török táborra. 4. Vitte el Bárdi István minden ezüst marhámot, melyek voltak Brassóba a szállásomon. 6. Mentem Hidvégire ugyanaz nap jött Lázár Györgyné hugom feleségemmel együtt hozzám Hidvégire. 7. Ment bé hugomasszony feleségemmel együtt Brassóba. 8. Jött hozzám Cserei Györgyné hajnalban a török táborról. 11. Indultam az öcsémmel együtt a török táborra Apafi Mihály fejedelemhez ő ngához. Mentem ebédre Nagy Ajtára Cserei uramékhoz, hálni Mikvásárra. 12. Ebédre Sövényiségre, hálni Szász Kereszturra. 13. Mentem Kis Bunhoz Apafi Mihály fejedelemhez ő ngához; akkor ment az öcsém Nemes Tamás uram a fejedelem ő nga parancsolatjából vissza Brassóba. 15. Vétette fejét a vezér a Petki István uram királyfalvi gondviselőjének. 17. Szállott a tábor Kereszturon felül levő völgyre. Ugyanazon napon expediált a fejedelem ő nga praefectus urammal együtt Szebenbe a tanácsnak és a centumpátereknek megeskütésire. Mentünk hálni Segesvárra. 19. Mentünk Szebenbe. Voltam vacsorán praefectus uramnál. 20. Expediáltuk a tanácsnak szóló levelet. 21. Voltak nálam vacsorán praefectus uramék. 25. Esküdtettem meg a szebeni tanácsot a centumpáterekkel együtt. 26. Indultam meg Szebenből, mentem hálni Verdre. 27. Sibergre. 28. Mentem Homorod Szent Péterhez a török táborra. 29. Ott mulattunk. 30. Szállott a tábor Veniczén alól Sárkány tájékára. 31. Ott mulattunk.

November. 1. Szállott a török tábor Fogaras körül 2.

¹⁾ »Szász emberség« jegyzi meg oldaljegyzetben a másoló.

Ott voltunk. 3. Indultam meg a háromszéki és csiki hadakkal, mentem hálni Felmérre. 4. Keresztúrra. 5. Apoldra. 6. Mentem Segesdre. Hozták oda Daniel Mihály öcsémet, Sárosi Gergely és Szonda Tamás uramot több több katonákkal együtt. 7. Mentem Nagy Szöllösre. Az nap esküdtem meg Segesden a fejedelem Apafi Mihály ő nga hűségire. 8. Mentem Nagy Szöllösre. 9. Vadasdra, honnan estve megindulván, mentem Rova mellé s ott háltam. 10. Szállottam Rovába; jött hozzám Pálfi István uram és a marosvásárhelyi bíró Czifor János uram. 11. Mentem Szentrontásra. 12. Szent Gerliczére. 13. Kis Selykre. 14. Mentem Szent Ivánra. 15. Prodra. 16. Mentem virradtig Segesvárra, onnan megindulván, a fejedelemasszonyt ő ngát kísértem Szeben felé; mentünk hálni Szent Ágotára. 17. Holczmanba. 18. Megindulván Holczmanból jött a fejedelem ő nga a dályai bércre asszonyunk eleibe s mind együtt mentünk Szebenbe. 19. A fejedelemmel indultunk a kis selyki gyűlésre, mentünk hálni Filendekre. 20. Kis Selykre. 21. Állott bé a gyűlés. Ugyanaz nap esküdtük meg Apafi Mihály uramot ő ngát a fejedelemségre a kis selyki templomban. 22. Tötte a fejedelem ő nga Kun István uramot székelyek főgeneralisává. 23. 24. Végeződött el a gyűlés. 25. Indult meg a fejedelem ő nga Kis Selykről, szállottunk Csepercsőhöz. 26. Mentünk az Ali basa táborára Szelistyéhez. Ugyanaz nap mindjárt szembe lőtt az fejedelem ő nga Ali basával. 28. Ujlag szembe lévén Ali basa a fejedelemmel ő ngával, minden jóval ajánlá magát Ali basa mind a fejedelemnek ő ngának s mind pedig az országnak, ígervén arra is magát, hogy mint szeme fényére úgy vigyáz reánk s elegendő hadat is adván mellénk. Azután egy smaragdos medállal s kocsoktollal a fejedelmet megajándékozván, megkaftánoztatá a fejedelmet ő ngát; azután Basa Tamás, Kassai Ferencz és Kun István uramékat is. Ezek meglévén Isten gondviselése alá ajánlá és elbocsátá. Ugyanaz nap méltatlan voltomra a fejedelem ő nga mellett levő becsületes hazafiai tetszésekből ott lévő háromszéki uraimék kívánságokra eskettettem háromszéki kapitányságra; onnan a háromszéki hadaknak egy részivel a fejedelem ő nga haza bocsátván mentem Szelindekre. 29. Mentem Lesesre. 30. Kőhalomba.

December. 1. Mentem haza Hidvégire. Kisirtenek haza Jankó Péter, Imecs Tamás, Ugron Tamás, Szonda Tamás, Szonda István, Kozma István, Vajna Gábor uramék több becsületes emberséges emberekkel együtt. 5. Mentem Maksára a Háromszék gyűlésébe, onnan jöttem hálni Szent Györgyre Daczó János uramhoz.

Anno 1662.

Januarius. — — —*Februarius.* — — —*Martius.* — — —

Aprilis. 14. Indultam Isten akaratjából az hadakkal Mikolához a táborban; mentem ebédre Nagy Ajtára Cserei Miklós bátyámhoz, hálni Somborra. 15. Erkedre. 16. Miklós-telkére. 17. Szénaverőre. 18. Hidegkútra. 19. M. Madarasra. 20. Kamarásra. 21. Szent Gotthárdra, onnan a mikolai mezőre a fejedelem ő nga táborára. 22. Ebéd után megindulván Haller Gábor és Bethlen János uramékkal mintegy hatszáz székely lovasokkal, mentünk hálni Fejérdre, hová előnkbe jöven az udvari kapitány Barcsai Mihály uram, a havasalföldi hadak szerdályával Todor kapitánynyal, ott töttünk dispositiot a következő éjszakán és napon cselekedendő dolgokról. 23. Hajnal előtt megindulván, mentünk Kolozsvár alá, holott az urak feles számú katonákkal állottak a dandárban a szőlőben. Én a székely katonákkal lesben állottam az Kőmál megett való völgyben. Barcsai Mihály uram kétszáz katonával s megannyi kurtánynyal a városon alól való berekben állott lesben. A híd-utczai kapura ellenkezett egy zászlóalja kurtány, de a németek a kőfaltól tovább mint a míg a lövő szerszám elért nem mentenek. Egy néhány német lovas muskotérosok jöven fel az Kőmálra, azokat megindítván, némelyek közülök nyakra főre mentenek alá a szőlőhegyen, a kősziklán nem találván az ösvényt. Onnan visszamenvén mentünk újabban Fejérdre. 24. Mulattunk ott Fejérden. 25. Fejérdről megindulván, szállottunk a pusztaszentmiklósi rétre az Szamos partra. 26. Veszteg ültünk. 27. Mentünk ellenkezni ujabban Kolozsvár alá, de nem jöven ki a németek a városból, ujabban visszamentünk a táborba. Ebéd után magam előmenvén a város alá egy néhány lóval, hivattam ki Bánffy Zsigmondné nénémet a városból Bánffy Farkas öcsémme együtt; ott szemben lévén vélek, katonákat is rendelvén melléjek, kisírtettem Kocsárdig el, úgy mentenek bé Háromszékbe. 28. Érkezett a fejedelem ő nga a török és magyar hadakkal fel Kolozsvár felé s megegyezvén mi is ő ngával szállottunk a város Szent Péter nevű Hostáttján alól a Szomospartra. Azon nap az ágyúkat felvonván a partra, Felek felől kezdtük löni a várost. 29. Csináltunk éjszaka sánczot a temető mellé, melyből aztán lőtték a várost. Az nap fogatá meg urunk ő nga Mikes Kelemen uramot. 30. Éjjel csináltattunk más sánczot a szabók bástyája ellenében, melyből lőtték a bástyát; az nap indították Mikes uramot Fogaras felé.

Majus. 1. Ujabban is a belső sánczot megerősítvén, vonták belé az ágyúkat. 2. Kezdték a sánczból löni a kőfalt. Azon-

ban a városból kiizenvén, hogy ha békességet akarunk, ne lőjjék az várat, melyhez képest más nap virradtig frigyet tőnek. 3. Nem akarván semmiben tractálni a németek, ujabban is kezdték a falt lőni. 4. 5. 6. 7. 8. Ellopván tőlem a kapitányságot, adták Rédei László uramnak az háromszéki kapitányságot. 9. Introducálták Rédei uramot ott az táboron az kapitányságba. Az nap kínáltatott ő nga engemet a küköllővármegyei főispánsággal, melyet nem subleváltam. 12. Bocsátván ő nga engemet a táborból házamhoz, mentem hálni Mező Csánra Buda Sándor urammal, hová érkezett Flistik Péter uram is. 16. Estvére érkeztem Hidvégire. 17. Jött feleségem Várhegyről vacsorára Hidvégire. 31. Mentem az Háromszék gyűlésibe, onnan mentem Kilyénbe ebédre, hálni Oltszemire.

Junius. 1. Jött Bánffy Zsigmondné nénémasszony Oltszemire. 6. Mentem a székbe Szent Györgyre, onnan mentem Léczfalvára a Bodor István lakadalmába. 12. Mentem Kilyénbe. Az nap kezdtünk az malom csinálásához. 15. Verettem fel a czövekeket. 16. Rakattam bé az ör pallókat. 24. Készítettem el a malomházat s meg is szarvaztattam. Jöttem az nap Hidvégire. 28. Indultam az kolozsvári táborra.

Julius. 4. Érkeztem a keresztesmezei táborra, mely volt az Aranyas mellett. 8. Tíz órakor megindulván a fejedelemmel ő ngával, mentünk estvére 11 órakor Ebesfalvára. 9. 10. 11. Mulattunk Ebesfalván. 12. Megindulván Ebesfalváról, mentünk ebédre a küköllővári rétre, hálni a keresztesmezői táborra. 29. Az fejedelem ő nga vendégségbe híván a Kucsuk Mehmet basa fiát Radnotra, vacsorára megvendéglé több törökökkel együtt. 30. Ment vissza a basa fia a táborba.

Augustus. 3. Mentünk a fejedelemmel együtt a táborba Szent Királyhoz. 4. Házamhoz bocsátván a fejedelem ő nga, indultam meg ebéd után a táborról, mentem hálni a szentpáli rétre. 5. Virradtig mentem Malomfalvára, holott találván Lázár Györgyné húgomat, 6. Osztottam fel a malomfalvi udvarházhoz való jobbágyokat. 10. Érkeztem Hidvégire.

September. 30. Kezdtük szegény idvezült anyánktól maradott kevés jókat osztani.

October. 17. Megindulván a medgyesi gyűlésre, mentem hálni Oláh Tyukosra. 20. Mentem bé Medgyesre. 21. Állott bé a gyűlés. 30. Fogták meg Barabás Pétert az ő sok hamis praktikálásiért.

November. 1. Recipiálta ujabban Kapi György uramat ő ngát az ország. 2. Indultam ki Medgyesről, mentem hálni Balázstelkére. 7. Érkeztem Hidvégire. 20. Indultam Isten kegyelmességiből a küköllővármegyei gyűlésre, holott 23. dol-

gomat végezvén, hazafelé indultam és 25. jöttem haza Hidvégire.

December. 5. Mentem Szent Györgyre. 6. Oltszemire.

Anno 1663.

Ur Isten a te nevednek dicsőségeért az új esztendőben újítsd meg a mi napjainkat, mint vala régenten, virraszd fel a te békességednek kegyelmét mi rajtunk, hogy mindörökké néked tulajdonítsunk dicsőséget, amen.

Januarius. 1. Volt Bánffy Zsigmondné nénemasszony nálam. 8. Mentem Szentiványra Háromszék gyűlésébe. 9. Mentem a székbe Szent Györgyre. 10. Mentem Etfalvára Sepsi-széknek connumeratiojára s egyéb dolgoknak eligazítására. 29. Jött hozzám a sógor, Veres Péter uram.

Februarius. 12. Jött hozzám Bánffy Zsigmondné nénemasszony. 20. Indultam Isten akaratjából a szász-kézdi gyűlésbe. 22. Érkeztem Szász-Kézdre. Az nap állott bé a gyűlés.

Martius. 4. Tötték tanácsurrá Ugron András uramot. Ugyanakkor eskettek minket is tábla fiainak, úgymint Osdolai Kun István, Rédei Ferencz, Bodoni György, Mikó Miklós, Sárosi György és Kálnoki Mihály uramékkal együtt engemet is. Az nap bomlott el az ország partialis gyűlése. Én is az nap megindulván, 5. jöttem haza Hidvégire betegen találván a feleségemet. 10. Mentem Oltszemire. 13. Voltunk atyafiastól Málnáson Lázár Györgyné hugomnál ebéden. 15. Mentem ebédre Szotyorba Szotyori Gergelyhez, hálni Brassóba. Brassóból 17. Várhegyre. 23. Onnan Oltszemire. 28. Mentem megint Várhegyre.

Aprilis. 3. Mentem Szent Györgyre a székbe. 4. Kovásznára a székbe. 5. Vásárhelyre a székbe. 6. Hálni Hidvégire. 10. Indultam meg Isten akaratjából a marosszéki derék székre. 11. Mentem Gyalakutára. 12. Ebédre Maros Vásárhelyre. A szék elmulván, mentem hálni Malomfalvára. 17. Mentem haza Hidvégire; az feleségemet igen betegen találtam. 24. Mentem Szent Györgyre a székbe.

Majus. 12. Hozták az ő nga commissióját, melyben ujabban megadta nékem a háromszéki kapitányságot. 14. Volt nálam az öcsém Nemes Tamás uram és Cserei György uram ebéden. 18. Volt nálam Basa Tamás uram. 26. Mentem Várhegyre. 28. Introducáltatott urunk ő nga ujabban a háromszéki főkapitányságnak tisztében Basa Tamás és Kun István urak által Rétyen a Háromszék közönséges gyűlésében. Voltanak nálam ebéden Várhegyen a commissarius urak több sok becsületes háromszéki emberekkel együtt. 31. Mentem Vásárhelyre a székbe, estvére jöttem haza.

Junius. 4. Jött urunk ő nga parancsolatja az hadi expeditiokról. 6. Mustráltam meg a kézdi és orbai vitézlő rendeket Mártonfalván. 13. Érkezett Szikszainé asszonyom hozzám Hidvégire. 17. Ment feleségem Szikszainé asszonyommal együtt Béldiné asszonyhoz Arapatakára. 20. Mustráltam meg a háromszéki hadakat Kökösnél, holott egyszersmind Háromszék gyűlése is volt, hálni jöttem Hidvégire. 28. Volt Háromszék gyűlése Rétyen. Jött fel Várhegyre a feleségem Szikszainé asszonyommal együtt.

Julius. 2. Mentem alá Illyefalvára az elküldendő lovasoknak mustrálására. 6. Volt Háromszék gyűlése a táborra adandó élésnek a felvetésire. 7. Mentem Hidvégire. 8. Küldöttem feleségemet Szikszainé asszonyommal együtt Brassóba a tatár és oláh hadak előtt. 9. Mentem Várhegyre. 11. Jött a havasalföldi vajda Gligorasko hadaival együtt a Bozza mezeire. 13. Jött által a nyéni torkon s szállott a prásmári rétre. Mentünk mi is Béldi urammal együtt Bodoláról a vajdához a táborra. 14. Mentem hálni Várhegyre. 18. Küldöttem el László Lászlót a molduvai vajda ő nga hadai és tatár hadak jövősinék bizonyoson való megtudására. 19. Jött meg László László. 20. Jött ki a nyéni torkon a Sekerej bég fia az előljáró tatár hadakkal. 21. 22. 23. 24. Takarodtanak ki a szultán tatár és kozák hadai a molduvai vajda hadaival együtt.¹⁾ 22. Reggel mintegy 10 óra tájban a feldobolyi erdőről ereszkedvén le mintegy háromszáz, nagy sebességgel rá ütének Dobolyra, Nagy Borosnyóra és Czófalvára. Künn egy néhány embert levágának, némelyeket megfosztván megsebesítettek, annak utána Zágonra rámenvén s az faluját felvervén, néhány embereket ott is levágván, sokakat sebesítvén, minden künn levő javokban és marhájokban az odafutott szegénységnek zsákmányt vetvén, elmentenek. Magam mindezeket Várhegyről keserves szemmel nézvén, semmi móddal nem segíthettem kevesed magammal lévén. Estve mentem Dálnokba, szálltam Székely István uramhoz. 23. Összehivatván mind a futott népet s mind az ott lakosokat, egymás között disponáltunk megmaradásunk felől, de az egyenetlen maga felfuvalkodott ott lakós nép semmit abban nem praestálván, látám, hogy ha valami ellenség fog a faluba jönni, úgy jár mint Zágon. 24. Reggel kijövén vigyázni az eresztevényi hegyekre s sohult semmit eszembe nem vévén a tatároknak hol létebben, elbucsúzván Dálnoki uraméktól jöttem Várhegyre. Oda érkezvén Imecs Tamás uram, hozá a Béldi Pál levelét, melyből értem a hadaknak nagy

¹⁾ Mentek támogatni a fővezér parancsára a török sereget, mely Érsekujvárt ostromolta.

részének még hátra voltát s egyszersmind hogy a szultán azt kívánja, hogy oda menjek a vicékkal s szemben légyek véle. Nem lévén azért semmi kedvem a véle való szemben lételre, menék Imecsfalvára az Imecs Tamás uram házához. 25. Ott mulattam. 26. Értvén, hogy a tatárság által takarodott a Sárkányon, jöttem Várhegyre, 27. Mentem Brassóba. 30. Hidvégire.

Augustus. 8. Indultam Isten akaratjából a táborra, mentem hálni Barothra. 13. Bémenvén Vizaknára a fejedelemhez, 14. szállottam a táborra Kis Csürhöz. Indultunk meg a fejedelemmel ő ngával s a táborral együtt Fejérvár felé. Mentünk hálni Kis Apoldhoz, urunk Szeredahelyre. 18. Urunk Vinczre, a tábor állott Váradján innen a Sebes mellé. 25. Jött urunk ő nga Fejérvárra. 27. Kezdett urunk ő nga a generális mustrához. 28. Urunk ő nga bízván a generális mustrálást Petki István és Béldi Pál uramra, ő kegyelmek mustráltanak. 29. Mentem urunk ő ngával vadászni. 30. Mustrált meg a háromszéki lovas hadaknak egy része.

September. 3. Háromszáz lovast hagyván a háromszéki lovasok közül urunk ő nga mellett, a többit haza bocsátottam. 4. Indultunk urunk ő ngával Radnot felé, mentünk hálni Enyedre. 5. Mentünk Csekalakára. 6. Mentünk urunkkal ő ngával Radnotra, a tábor szállott alól Radnoton a Maros mellé. Az nap érkezett meg Szilvási Bálint uram is Csepregi Mihályval együtt; a fővezér követe is ugyanakkor érkezett. 8. Indultam haza felé Isten kegyelméből. 10. Érkeztem Hidvégire. 14. Mentem Brassóba. 16, Várhegyre. 16. Maksára a Háromszék gyűlésibe. 17. Jöttem hálni Hidvégire. 18. Kezdett a hideg lelni. 19. 20. 21. 22. Indultam meg a fejedelemhez, hogy elmenjek a fővezérhez ő ngával.¹⁾ Mentem Höltövénybe. Ott ért a parancsolat, hogy ne menjek. Onnan hoztak haza igen betegen.

October. 3. Evocáltatott Béldi Pál uram valami diffamatióért ezen diaeta alatt való octavára. 6. Küldöttem ki a marosvásárhelyi gyűlésbe Szonda István és Zsigmond Deák uramékat az evocatio felől. 10. Költem fel beteg ágyamból. 11. Jöttek meg Szonda uramék a gyűlésből. 18. Mentem Maksára Háromszék gyűlésibe. 19. Jöttem Hidvégire. 23. Mentem Szent Györgyre a székben, holott Béldi urammal lévén valami controversiám némelyek félelemtől s egyébtől viseltetvén, kezemből hamisan kitekerék. 29. Mentem ki a borosnyói Ladoczra a léczfalviakkal való veszekedéseknek eltávoztatására;

¹⁾ Apafinak is megrendelte a fővezér, hogy Érsekujvárhoz menjen. Szept. végén el is indul, okt. 18-án ért Érsekujvár alá, hol a fővezér nagy pompával fogadta. Nemes betegsége miatt nem kísérhette el.

ott ki határozván a madarast, agyagast és Hevederbérczit, jöttem vacsorára Léczfalvára. 31. Mentem Kovásznára a székbe.

November. 1. Mentem Kézdi Vásárhelyre a gyűlésbe, hálni mentem Várhegyre. 2. Mentem Brassóba a sokadalomba. 4. Mentem haza Hidvégire. 16. Indultam locumtenens uramnak parancsolatjából a táborba, mentem hálni Barothra. 17. Mikvásárra. 19. Apoldra. 20. Visszafordulván Apoldról, a hadak mentek Miklóstelkére, én mentem ebédre Segesvárra, hálni Erkedre. 21. Benére az hadakkal együtt. 22. Szállottunk Udvarhelyre. 26. Jött bé Udvarhelyre Bethlen János uram a derék székre. Voltam ő kegyelménél ebéden. 27. Volt nálam ebéden Bethlen János uram több becsületes emberekkel. Az nap hallottam bizonyosan az urunk ő nga jövetelét.¹⁾ 30. Indultam Maros Vásárhely felé az hadakkal, mentem Csekefalvára.

December. 1. Mentem Bözödre. 2. Szent Gerliczére. 3. Mentem a molduvai vajda eleiben Vajához az hadakkal, háltam Gyalakután s a több falúkbán, a vajda hált Balavásáran s az hada a több falúkbán. 4. Mentem ebédre Szent Demeterre Kornis Gáspár uramhoz, hálni Szederjésre. A hadak mentek Szent Erzsébetre. A vajda hált Nagy Bunon a hadai a környül való falúkbán. 5. Mentem hálni Benébe; a vajda hált Kereszturon. 6. A vajda hált Szent Péteren s Mikvásáron, én mentem Hidvégire. 7. Ment a vajda Köpeczre. Miklósvárra. 8. A vajda hált Ilyafalván s Szotyorban, én mentem hálni Kilyénbe. 9. A vajda hált Nyujtodon s Vásárhelyen, én háltam Torján. 10. A vajda Bereczkben mustrált s ott is hált, én háltam Almáson, a hadak a szomszéd falúkbán. 11. Ment által a vajda az Ojtozon, én jöttem ebédre Csernátonba, hálni Várhegyre. 12. Ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 28. Indultam urunkhoz ő ngához, mentem hálni Alsó Rákosra. 31. Érkeztem Ebesfalvára urunkhoz ő ngához.

Es így végeződék el az 1663-dik esztendő is, melyet hogy Isten ő felsége valamivel az előbbieknél csendesebben engede eltöltenünk, áldott legyen szent neve érette. Ő felsége a következő új esztendőnek minden részeit idvességes lelki, testi áldásával megkoronázza szívből és tiszta lélekkel imádjuk érette amen, amen.

Anno 1664.

Januarius. 1. Voltunk urunk ő nga asztalánál ebéden. 3. Megindulván Ebesfalváról, mentem hálni Benébe. 4. Ebédre Nagy Ajtára, hálni Hidvégire. 12. Mentem Rétyre a három-

¹⁾ A fejedelem okt. 27-én indult haza, s deczember 1-én ért Fejérvárra. Saját naplója. 7. l.

széki gyűlésbe, onnan mentem Várhegyre. 14. Volt gyűlésünk Rétyen. 15. Mentem Hidvégire.

Februarius. 1. Állott bé az ország gyűlése Nagy Sinken. 6. Jött a feleségem Nagy Sinkre. 13. Jött Szikszai Zsigmondné asszonyom a sógorral együtt Nagy Sinkre. 16. Ment el Szikszainé asszonyom Sinkről. 17. Estve későn végződött el az ország gyűlése. Mentem hálni Kis Sinkre. 18. Mentem hálni Hőltővénybe. 19. Ebédre Hidvégire. Vacsorán volt nálam Kun Gergely uram feleségestől. 23. Volt Háromszék gyűlése Szent Iványba. 26. Mentem Szent Györgyre a székbe, onnan jöttem Hidvégire. 28. Mustráltam meg a katonákat, kiknek el kellett menni a fejedelemmel ő ngával Kolozsvárra.

Martius. 17. Mentem Szent Györgyre, ott mustráltam meg a sepsi hadakat. 18. Voltam a székben, mentem hálni Angyalosra. 19. Mentünk Basa uramékkal s több becsületes emberekkel Szent Iványba az Henter atyafiak osztoztatására, de nem admittálának; onnan Basa uram s Kun István uramék jöttek hozzám Várhegyre s ott is hálának. 20. Mentem Vásárhelyre a székbe. 21. Márkosfalvára a kézdi hadak mustrálására. 22. Mentem Pákéba az orbai hadak mustrálására hálni Várhegyre. 25. Szent Györgyre a székbe. 26. Kovásznára a székbe. 31. Nagy Borosnyóra; akkor békéltettem meg Nagy Borosnyót Basa Tamás urammal az ő kegyelme avassának elpredálása felől.

Aprilis. 2. Mentem Kovásznára a székbe. 3. Vásárhelyre a székbe. 4. Mentem ebédre Szent Györgyre, hálni Hidvégire. 8. Küldöttem Szonda István uramot egyik rendbéli lovaimmal Nagy Bányára a feleségem anyja Szikszai Zsigmondné asszonyom béhozására. 15. Volt Háromszék gyűlése Komollón, onnan mentem vissza Várhegyre. 16. Mentem Kovásznára a székbe. 26. Érkezett Szikszainé asszonyomanyám a sógor Szikszai Györgyné asszonyommal együtt Hidvégire.

Majus. 5. Mentem Maksára Háromszék gyűlésébe, onnan Várhegyre jöttem. 6. Hálni Hidvégire. 7. Mentem Brassóba; az nap vissza is jöttem. Következendő éjszaka éjfél után félórával adott Isten ő felsége ingyen való jóvoltából egy kis fiat, melyet neveztem Gábornak, melyet éltessen szent neve dicséretére. 13. Indultam urunkhoz ő ngához, mentem hálni Hőltővénybe. 17. Érkeztem Fejérvárra, onnan visszajöven. 21. jöttem Hidvégire. 27. Mentem Rétyre a háromszéki mustrára.

Junius. 3. Mentünk Maksára a háromszéki gyűlésbe. 10. Szállottunk a barothi rétre a hadakkal. 11. Mentem Kaczára. 12. Erkedre. 13. A sárosi rétre. 14. Ekemezői rétre, hálni az asszonyfalvi rétre. 15. A berivói völgybe. 16. A táborra

Só Váradjához. Az nap keresztelték a fejedelem ő nga fiát Gyurkót. 30. Szállott a tábor a pihenő patakhöz.

Julius. 1. Szentelték elsőbben az keddi napi innepet böjtöléssel. 2. Mentem hálni Szeredahelyre. 3. Vingárdra. 4. A táborra a gáldi rétre. Ez napokban ütvén bé Szathmárról valami marhahajtó katonák és németek, sok ezer marhákat hajtottanak ki az országból. 5. Szállott a tábor az enyedi rétre. 6. 7. Indultam éjszaka hazafelé a feleségem betegsége miatt. 9. Éjszaka tizenkét órakor érkeztem haza Hidvégire. 13. Mentem Várhegyre. 14. Volt Háromszék gyűlése Maksán. 15. Mentem Hidvégire. 19. Kereszteltettem meg a kis fiamot Gábrist, kinek keresztatyjai voltak a brassai két bíró, Czákó Dávid és Draut Simon, ugyanaz ott való nagy pap Hermán Mihály és Feit István uramék, a sepsi esperest Vásárhelyi Jakab és az hidvégi pap Türkösi István uramék. Keresztanyjak ezeknek feleségek, ezeken kívül Daniel Jánosné, Ferenczné és Mihályné asszonyomék, Béli Pálné asszonyom. 24. Indultam ki a táborra, mentem hálni Olosztelekre Daniel Jánosné asszonyomékhoz. 25. Kereszturra. 26. Gyalakutára. 27. Királyfalvára. 28. Keczéhez a táborra.

Augustus. 1. Ment a fejedelem az urakkal Radnotra engemet hagyván az hadak előtt ő nga. 5. Jött ki a fejedelem ő nga a táborra. 8. Szállott a tábor Lónához az Aranyas mellé. 12. Ment a fejedelem ő nga Radnotra engemet hagyván az hadakkal a táborba. 23. Mentem Nagy Cégbe Bánffy Zsigmondné nénémet látni. Az napon vissza is jöttem a táborba. 28. Szállítottam a tábort a bogáti rétre, mentem magam egy nehányad magammal urunkhoz ő ngához Radnotra. 31. Mentem ujabban Radnotra az udvarhoz.

September. 1. Szállítottam a tábort Dátoshoz a rétre, magam mentem bé Radnotra hálni vissza mentem a táborra. 3. Hivatott a fejedelem ő nga Radnótra parancsolván a hadaknak meghányása felől. 4. Bocsátott a fejedelem ő nga házamához; az nap megindulván, jöttem hálni Malomfalvára. 7. Érkeztem Hidvégire. 19. Mentem Várhegyre. 21. Jöttem Hidvégire. 22. Indultam urunkhoz ő ngához Balázsfalvára. 25. Értem urunkat Kozslárdon, hálni mentünk Fejérvárra. 26. Ott mulattam. 27. Onnan megindulván, 30. jöttem Hidvégire.

October. 14. Indultam Isten akaratjából a szüretre feleségemmel együtt. 19. Érkeztem Királyfalvára. 21. Kezdettem a szürethez. 23. Mentem Petki uram látogatására. 24. Mentem Királyfalváról Malomfalvára. 30. Ebédre Maros Vásárhelyre, hálni Gyalakutára.

November. 3. Indultam Gyalakutáról a segesvári gyűlésbe. Mentem Nádasra. Kendefi Miklósné hugomhoz. 4. Mentem

Segesvárra. 18. Oszlott el az ország gyűlése.¹⁾ Mentem hálni Szász Kézdre. 22. Mentem Hidvégire. 29. Mustráltam meg az orbaiakat Várhegyen.

December. 8. Volt Háromszék gyűlése Léczfalván. 19. Mentem ebédre Szent Györgyre, hálni Hidvégire. 24. Indítottam Székelyhid alá négyszáz lovast.

És így végeződött el az 1664-ik esztendő is sok nyomorúsággal; és táborozással mindazonáltal mégis láttatik az elmúlt esztendő valamivel csendesebbnek az előtti elmúlt egy néhány esztendőknél, mert sem ellenség nem volt országunkban, sem magunk országunkon kívül nem hadakoztunk, melyért tulajdonítsunk egyedül az Istennek dicsőséget és méltóságot és könyörödjünk nagy ájtatos buzgósággal s alázatos szívvvel, hogy a következő esztendőt annál is békességesebbé, csendesebbé s bővebbé tegye szent fiáért az úr Jézus Krisztusért amen, amen, amen.

Anno 1665.

Januarius. 5. Mentem fel vidékre a hadak kihajtására. 12. Mentem Alsó Rákosra Budai Péter uramhoz a Balázsti Zsigmond lakadalmára. 29. Indultam udvarhoz, mentem hálni Sibergre. 30. Jakabfalvára. 31. Érkeztem Ebesfalvára.

Februarius. 1. 2. Mulattam Ebesfalván. 3. Indultam Ebesfalváról haza felé. 4. Érkeztem estvére Hidvégire. 19. Mentünk Béli urammal együtt a fejedelem ő nga eleibe a fekete-halmi határba s úgy kisírtük ő ngát Brassóba. 23. Adtam el Klárát asszonyunk ő nga intercessiójára Kosa Sándor uramnak. Volt leánykérő Kapi Gábor uram. 25. Mentem Brassóba udvarhoz.

Martius. 6. Indult urunk ő nga ki Brassóból, mentünk Feketehalomba. Az nap jött a határjáró török követ is Feketehalomba. 7. Lőtt szembe urunk ő nga a követtel. 8. Vendéglette meg ő nga a követet; az nap proponálták, hogy elmenjünk határjárni. 9. Virradólag mentem Hidvégire. 16. Isten akaratjából indultam meg határjárni, mentem ebédre Köpeczre, hálni Mikvásárra Barcsai Péter és Barcsai Boldizsár uramékkal. 17. Mentem Szász Budára. 18. Nagy Szöllösre. 19. Maros Vásárhelyre. Ott értem bé a török követet és Kornis Gáspár uramot. Mentünk hálni Ercsébe. 20. Mentünk ebédre Mikó uramhoz Oroszfájára, hálni Budatelkére. 21. Mentem Kornis uramhoz Szent Benedekre. 22. Mentem Dézsre. Ott egyeztünk meg Ebeni, Torma és Kornis uramékkal és arra az utra rendeltetett több főrendekkel. 23. Mentünk Gorbóra. 24. Sibóra.

¹⁾ Apafi naplójában 19-re teszi e gyűlés végét. 8. l.

Oda jött Kapi uram. 25. 26. Ott mulattunk. 27. Mentünk a török követtel együtt Zilahra. 28. 29. Ott altercálodván együtt a törökkel, a váradi törökök nem jövén ki Váradról re infecta eloszlottunk. 30. Indultunk meg Kapi urammal, mentünk Csehbe hálni. 31. Ebéd után indulván meg, mentünk hálni Pribékfalvára.

Aprilis. 1. Mentünk ebédre Nagy Bányára. 2. 3. Ott mulattunk. 4. Mentünk a veres vízre feredni. Az nap jött Tököly uram is Bányára. 6. Indultam meg Nagy Bányáról, mentem estvére Borkútra. 14. Érkeztem estvére Hidvégire. 18. Mentem Szent Iványba a Háromszék gyűlésibe.

Majus. 4. Indultam a fejevári gyűlésbe. 9. Érkeztem Fejérvárra. 23. Oszlott el az ország.¹⁾ 24. Volt pünköst napja. 25. Indultunk Daczó János urammal haza felé. 28. Érkeztünk Hidvégire.

Junius. 2. Mentem Bölönbe, holott connumeráltam az egész Miklósvárszékből lévő nemes, lófő, darabont és jobbágy-ságot, mind magokat, mind marhájakat és szántóföldeket. 3. Mentem Szent Györgyre; ott is a szerint kezdettem a sepsieket connumerálni. 4. Mentem Ilyefalvára, onnan Brassóba. 6. Hidvégire. 9. Mentem Szent Györgyre a székbe, ebédre mentem Kilyénbe, hálni Várhegyre. 10. Connumeráltam a sepsieknek hátramaradott részeit. 11. Connumeráltam Várhegyen Kézdi uramékat. 13. Végeztem el. 15. Mentem Pákéba az orbaiaknak connumeratiójára. Az nap el is végeztem. 17. Volt Háromszék gyűlése Maksán. 18. Volt Háromszék mustrája Várhegyen. 19. Vetették fel a réánk háromszékiekre esett háromezer forintot Basa Tamás, Mikes Kelemen, Kálnoki Mihály, Mihács Ferencz, Székely Balázs, Donát László, Cserei György, Apor Lázár és több becsületes emberekkel együtt, kiket a szék arra delegált. Az nap indult meg Nemes Tamás öcsém a felesége után.

Julius. 1. Érkezett meg az öcsém Nemes Tamás uram az új asszonnyal. 2. Volt nálam öcsémuram az új asszonnyal és az egész násznépivel. 13. Mentem Szent Iványba az adók feligazítására, hálni mentem Várhegyre. 14. Ugyan Várhegyen igazítottam fel a kézdi adót. 15. Igazítottam fel ugyan Várhegyen az orbai adót. Mentem hálni Oltszemire. 16. Voltak nálam Oltszemén két szép asszonyok. 18. Mentem Hidvégire. 25. Jött Kósa uram Hidvégire.

Augustus. 10. Mentem a Bodzára fű látni. 12. Mentem Kovásznára a székbe. 31. Mentem Rétyre a Háromszék gyűlésibe, jöttem hálni Hidvégire.

¹⁾ Apafi 22-re teszi. Naplója 9. l.

September. 6. Indultam Isten kegyelméből a radnoti partialis gyűlésre. 10. Mentem Radnotra az nap állott bé a gyűlés. 16. Bomlott el az ország gyűlése. 17. Mentem Királyfalvára. 18. Ebesfalvára. 21. Mentünk urunkkal vadászni az nap jöttünk vissza Ebesfalvára. 22. Ebédre mentünk Segesvárra; oda jöttek Bethlen János uramék az egész násznépével együtt urunk eleiben, onnan ebéd után mentünk urunkkal ő ngával együtt a Bethlen Gergely uram lakadalmába Fejéregyházára. 23. Ment el urunk ő nga Fejéregyházról; én onnan elbucsúzván, jöttem az nap s következő éjjel Hidvégire. 29. Mentem a köpeczi rétre mustráltatni. 30. Elvégezvén Isten kegyelmességéből a mustrálást bocsátottam el a hadakat a bonczidai táborba mind lovast, mind gyalogot praeficiálván elejekbe Bernád Ferencz uramot. Magam jöttem vissza Hidvégire.

October. Ezt a holnapot Isten engedelme által egészen a hidvégi házamnál töltöttem el munkálodtatván a házam építése körül, kiért áldassék az urunk neve, mert három esztendőől fogva még ennyi időm a házamnál való létemre nem engedtetett.

November. 3. Mentem Szent Györgyre a székbe. 4. Jöttem vissza Hidvégire. 6. Indultam Fejérvárra a gyűlésbe. 9. Érkeztem Fejérvárra. 14. Végződött el a gyűlés. 15. Kolozsvár felé vevén utamot, érkeztem 23. Kolozsvárra. Jöttek bé a több commissarius urak is Kolozsvárra a kolozsvári dolgoknak eligazítására, úgy mint Ébeni István uram, Bánffy Dénes uram, Bethlen Farkas uram, Mikola Zsigmond uram, Torma István uram, Mikó Miklós uram a szebeni polgármesterrel együtt. 28. Oszlottak el a commissáriusok csak re infecta. 29. Indultam ki Kolozsvárról.

December 5. Érkeztem Hidvégire. 30. Indultam Fogarasba. 31. Érkeztem Fogarasba.

És így értük Isten kegyelmes gondviselése által végét az 1665-ik esztendőnek, mely is csendesebb volt a többiek-nél, kiért dicsértessék az úr áldott szent neve mindörökkön örökké, amen.

Anno 1666.

Ur Isten szent fiadért áld meg ez új esztendőt békeséggel, bővséggel és minden idvességes lelki testi áldásokkal, amen.

Januarius. 1. Voltam Fogarasba urunk ő ngánál. 8. Jöttem el Fogarasból, érkeztem az nap Hidvégire. 21. Mentem Várhegyre. 23. Volt Rétyen a Háromszék gyűlése, ebédre mentem vissza Várhegyre.

Februarius. 1. Indultam az ország gyűlésibe Fogarasba. 2. Érkeztem ebédre Fogarasba. 4. Holt meg Boldvai Mártonné nénémasszony. 8. Indították Fogarasból Hidvége felé a szegény néném testét. Az nap jött bé a német császár főkövetje is Fogarasba Kászoni Márton pap. 11. Holt meg a fejedelem ő nga leánykája Apafi Mária. 12. Temettük el 9 órakor tájban a fogarasi városi templomban. 15. Hozták meg a feleségem nehéz betegségét, kihez képest estve későn megindulván Fogarasból, jöttem éjszaka Ujfaluba. 16. Jöttem haza. 17. Lőtt Nemes Tamásné menyemnek egy kis fia, idétlen, melyet kereszteltettenek Balázsnak. Az nap jött Lázár Györgyné hugom hozzám. 20. Holt meg a gyermek. 24. Tettük koporsóban a kis Nemes Balázskót. 26. Ebéd után ment el Lázár Györgyné hugom tőlem. Az nap volt Daczó János uram nálam. Ugyanaz nap statuáltatta Boldvai uram a felesége jószágába magát. 28. Jött hozzám Oroszfáji Mikó Miklós uram.

Martius. 1. Hozták meg Bánffy Zsigmondné nénémasszonynak halálos betegségét. 2. Ment el tőlem Mikó Miklós uram. 8. Adott Isten feleségemnek egy kis fiat, kit kereszteltettem Györgynek. 9. Hozták meg a szegény Bánffy Zsigmondné néném halálát. 10. Egyeztünk meg a Boldvainé néném, Vajda Klára asszony hidvégi jószágá felől Boldvai urammal ezerkétszáz forintokban. 12. Jött hozzám Szikszainé asszonyom. 14. Deponáltunk Boldvai uramnak Mikó Miklós bátyámurammal együtt ezerkétszáz forintot paratis pecuniis. 17. Temettük el a szegény idvezült nénémet Boldvai Mártonné asszonyomat a hidvégi nagyobb templomba. 23. Indultam az Istenben elnyugodt Bánffy Zsigmondné nénémasszony temetésire. Mentem háltni Barothra. 26. Érkeztem Gyalakutára. Akkor jött meg Lázár Györgyné hugom is Szebenből. 27. Mentem Nádasra Kendefi Miklós uramhoz. Ugyan Nádason voltam szembe Bánffy Diénes urammal is. 29. Mentem Malomfalvára. 31. Szent Péterre Teleki Mihály uramhoz ő kegyelméhez.

Aprilis. 1. Mentem Septérre a sógorhoz, Szikszai György uramhoz. 2. Mentem Nagy Czégbe Bánffy Farkas öcsémhez. 9. Jött Lázár Györgyné hugomasszony Czégbe. 10. Indítottuk meg szegény idvezült néném testét Kolozsvárra temetni. Voltak velünk Bánffy Dénes uram feleségéstől, Rédei István uram feleségéstől, Szikszai György uram több becsületes emberekkel együtt, mentünk háltni Korpádra. Oda jöttenek Rédei Ferencz uram feleségéstől, Vass János uram feleségéstől és több becsületes emberek is. 11. Kolozsvárból sok becsületes úri és főrendek, az egész város népi, az katonaság és gyalogság elönkbe kijöven, úgy vittük bé a testet a farkas-utczai templomba; szép solemnis frequentiával való celebris temetése lön

szegénynek. 12. Indultam ki Kolozsvárról Lázár Györgyné hugommal jöttem ebédre Szovátra, hálni Gerebenesre. 13. Ebédre Malomfalvára. Voltam ebéden Kendefi Miklós uramnál, hálni mentem Gyalakutára Lázár Györgyné hugomhoz. 14. Ebédre Segesvárra. 16. Ebédre Nagy Ajtára, hálni Hidvégire. 21. Mentem Kovásznára a fűrészem látni. 22. Jöttem hálni Hidvégire. 28. Égett el Várhegyen a konyhám s egyéb épületeim is. 29. Holt meg Lázár Mária. 30. Mustráltam meg a sepsi és erdővidéki hadakat Rétynél.

Majus. 1. Mustráltam meg a kézdi és orbai hadakat Márkosfalván. Oda hozták meg a hugom Lázár Mária halálát. 4. Mentem Szent Györgyre derék székre. 5. Ment feleségem Brassóba Szikszainé asszonyommal. 6. Volt nálam Naláczi uram ebéden Várhegyen. Jöttem Hidvégire. 7. Indultam ki az hugom, Lázár Györgyné nehéz betegségére s a kis Mária temetésére, ebédre mentem Kőhalomba, hálni Héjasfalvára. 8. Ebédre Gyalakutára. 10. Jött feleségem Szikszainé asszonyommal együtt Gyalakutára. 12. Mentem Kelementekére Kendi János uramhoz; ebéden is ott maradtam. 16. Temettük el a kis hugomat Lázár Máriát. 17. Ment el Szikszainé asszonyom Gyalakutáról. Akkor vitte el ő kegyelme a nagyobb fiacskámot, Jankót. 18. Indultam Daczó János urammal együtt urunkhoz ő ngához; mentünk ebédre Széplakra, hálni Királyfalvára. 19. Ebédre Szent Miklóstra Bethlen János uramhoz, hálni Megykerékre. 20. Ebédre Fejérvárra, hálni Csórára Barcsai Péter sógorhoz. 21. Ebédre Gyógyra, ebéd után mentünk fel a feredőbe urunkhoz ő ngához, hálni alájöttünk az falúba. 22. 23. 24. Mentünk urunkkal ő ngával Aranyra Kapi György uramhoz; ott is háltunk. 25. Urunk ő nga ment Dévára, mi Daczó urammal visszatérvén, mentünk ebédre Bábolnára Naláczi István uramhoz; ott is háltunk. 29. Jöttünk hálni Hidvégire.

Junius. 2. Voltam öcsémurammal a Sinka Miklós lakadalmába. 3. Mentem Kilyénbe a Márton Gergelyné temetésire, onnan mentem Várhegyre. 5. Mentem Maksára az Háromszék gyűlésire. Akkor vetettük fel az adót. 16. Mentem Kovásznára a székben. 17. Kézdi Vásárhelyre a székbe. 21. Mentem Kilyénbe a gátat köttetni. 22. Mentem Szent Györgyre a székbe. 25. Hozták az urunk s asszonyunk ő ngok commissióját, hogy az hugomat ad 16 term. Julii kivigyem Radnotra, holott ő ngok magok akarnak lakadalmat csinálni. 26. Jöttem haza Hidvégire. 29. Mentem Szent Györgyre a székbe.

Julius. 1. Mentem Kézdi Vásárhelyre a székbe, hálni mentem Várhegyre. 2. Jöttem haza Hidvégire. 10. Indultam ki Radnotra a Klára lakadalmára, mentem hálni Köpeczre. 11. Ebédre Kaczára, hálni Erkedre. 12. Ebédre Szent Erzsé-

betre Daczó János uramhoz, hálni Gyalakutára Lázár Györgyné hugomhoz. 13. Ebédre Széplakra, hálni Csapóra. 14. Mentem bé ebéd után Radnotra urunkhoz ő ngáhez. Ebédre kijöttem Csapóra, ott csináltam sirató estvét is sok becsületes atyámfiai lévén jelen. 15. Reggel hat órakor vittük fel Klárát Radnotra. ott megesketvén őket Kósa urammal, csak külön való házban két három hecsületes atyafiak s főasszonyok praesentiájában. Ugyanazon nap a mi kegyelmes urunk ő nga s asszonyunk szép solemnitással való lakadalmat celebrála sok becsületes urak és főemberek lévén jelen. Az nap veretett kővel agyon egy Istent káromló ember. 16. A vőfély Bethlen Elek uram vendégeket marasztván felestökömrre (!) kilencz órakor ültetvén bé, a külső palotába vigan mulattunk. Az urak s mi is hárman, vagy négyen az úrnak asztalához lévén marasztva, ott is vigan mulattunk mind estvig. 17. Bucsultam (!) ő ngoktól megköszömvén az ő ngok kegyelmességét. Mentem Malomfalvára Kendefiné hugomasszonyhoz. 21. Mentem ebédre Gyalakutára Lázár Györgyné hugomhoz. 19. Mentem haza Hidvégire. 27. Mentem Szent Györgyre a székre. 28. Mentem a Somborra szénám látni, onnan jöttem Oltszemire.

Augustus. 2. Mentem a Bozzára kaszáltatni. 3. Kezdett a forró hideg lelni. 5. Jött a feleségem a Bodzára. 7. Jöttem bé a Bozzáról Várhegyre. 10. Mentem Szentlélekre a Mikes Kelemen uram leánya temetésire. 11. Mentem Kovásznára a székre. 12. Kézdi Vásárhelyre a székre. 13. Mustráltam Nagy Borosnyón. 14. Mentem Oltszemire hálni. 16. Jöttem Hidvégire. 22. Indítottam meg a lovasokat, kiknek Kővárban kellett urunkkal ő ngával menni. 19. Mentem ismét fekiüdni. 30. Felvevén magamot, mentem a székre Miklósvárára, onnan visszajövé, ismét lefeküdtem; akkor nehezédtem igen el.

September. 3. Könnyebbedtem valamennyire meg. 10. Hirdettettem Háromszék gyűlését, de magam vékony egészségem miatt oda nem mehettem. 23. Kezdettem el a buzavetést. 29. Mentem Kovásznára a fűrészt látni. 30. Mentem Kézdi Vásárhelyre a székre.

October. 1. Mustráltam meg a gyalogokat. 2. Hányattam el a juhaimat az esztenáról. 3. Mentem Imecsfalvára az Imecs fiak között való controversiának eligazítására, hálni mentem Várhegyre. 4. Jöttem Kilyénbe. 5. Szent Györgyre a székre, estve Hidvégire. 6. Kezdettem Isten kegyelmességéből a közép boltomnak boltozásához. 14. Mentem Várhegyre hálni. 15. Mentem Maksára a háromszéki gyűlésbe. Onnan jöttem Hidvégire ebédre. Akkor indult feleségem Nagy Bányára, kinek útját boldogítsad nagy úr Isten, amen. 24. Mentem Papolczra a Henter Ferencz uram lakodalmába. 25. Jöttem Várhegyre

ebédre. 26. Ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 31. Mentem a Cserei Mihály uram temetésére, hálni jöttem Hidvégire.

November. 4. Jött hozzám Vitéz Gábor uram (rabságától szabadulván meg), Katonai István és Mihács Mihályékkal együtt. 8. Mentem Miklósvárra a székbe, vacsorára jöttem haza Hidvégire. 17. Volt nálam Daczó János sógor uram. 21. Volt nálam vacsorán Kálnoki Sámuel uram. 24. Jött meg feleségem Nagy Bányáról.

December. 2. Indultam Isten akaratjából udvarhoz Fogarasba. 3. Mentem hálni Fogarasba. 8. Mentünk a fejedelemmel és fejedelemasszonyával halászni Mardsinára. 9. Ebéd után mentünk vissza Fogarasba. 11. Jött a feleségem Fogarasba. 16. Mentünk ismét Szombatfalvára halászni. Feleségem is az nap ment el Fogarasból haza felé. 17. Jöttünk vissza Fogarasba. 18. Indultam Fogarasból haza felé, jöttem ebédre Krizbára, hálni Hidvégire. 24. Jött Bethlen Farkas uram hozzám. 27. Mentem Isten akaratjából Várhegyre. 28. Voltam Maksán Háromszék gyűlésén. 29. Mentem Rétyre mustrára holott volt mustrájok a sepsi és orbai vitézlő rendeknek. 30. Mustráltam a kézdieket Várhegyen. 31. Végződött Isten akaratjából ez esztendő el, kinek az ő gondjaviseléséért áldásuk mindörökké nagy neve, amen.

Anno 1667.

Irgalmas úr Isten áld meg ez új esztendőt minden részeiben, idvességessé s békességessé tévén nekünk szent fiadért, az úr Krisztusért, amen.

Januarius. 1. Ebéd után mentem Oltszemire. 2. Ott mulattam. 3. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 7. Mentem ebédre Gidófalvára Szonda Tamás sógorhoz, hálni Oltszemire. 8. Ebédre Tusnádra, hálni Szent Imrére Gergely Deák uramhoz. 9. Mentünk Szent Királyra a Cserei János uram lakodalmára. 10. Ott voltunk. 11. Indultunk a marosvásárhelyi gyűlésre, mentünk hálni Oláhfaluba. 12. Hálni Etédre. 13. Ebédre Gyalakutára, hálni Marosvásárhelyre. 17. Holt meg a praefectus, Udvarhelyi György. 19. Temették el a praefectust a marosvásárhelyi templomban. 26. Virradólag halt meg Petki István uram Maros Szentgyörgyön. 30. Tötték koporsóba a Petki István uram testét, ott lévén urunk ő nga, gróf Tökölyi István uram s az országnak színe is.

Februarius. 1. Mentünk Koronkába Macskási Boldizsár uram fiacskája keresztelésére, holott én voltam koma Rác Péter urammal együtt. A gyermeket keresztelték Zsigmondnak, kit Isten éltesse neve dicséretére s atyjának s anyjának örömére, haza szolgálatjára, lelkének is idvességére, amen. 4. Vége-

zódott el a gyűlés, honnan mindnyájan azon nap eloszlottunk; mentem hálni Gyalakutára Lázár Györgyné hugomhoz. 5. Ebéd után mentem Nádasra Kendefi Miklós sógoruramhoz. 6. Jöttem Szászkézdre. 7. Homoród Szent Péterre. 8. Ebédre haza Hidvégire. Ott találtam nálam Szikszai György és Bereczki Imre sógorékat mind feleségestől. 12. Jött hozzám Barcsai Péter sógor uram feleségestől. 14. Ment el Barcsai Péter uram Hidvégiről. 26. Jött hozzám Kósa Sándor fiamuram leánnyommal együtt vacsorára. 28. Mentünk Szent Györgyre Daczó Jánosné hugomhoz.

Martius. 1. Mentünk Várhegyre. 2. Mentem Kovásznára a székbe. 4. Mentem Papolczra szegény Mikes Benedek uram árváinak megosztogatására. 5. Indultam udvarhoz, ebéd után mentem hálni Hérmányba. 6. Kománára. 7. Mentünk a fejedelemmel ő ngával vadászni, honnan ebédre mentünk Kőhalomba s ott vigan lakván, mentünk vissza Kománára. 8. Ebéd után mentünk ő nagokkal Sárkányba. 9. Mentünk Fogarasba, az uton jöttek előnkbe Bethlen Miklós és Baló László uramék. 11. Indultam Bethlen Miklós urammal haza felé, jöttünk ebédre Sárkányba, hálni Veledevénybe. 12. Bethlen Miklós uram ment Brassó felé, én jöttem Hőltövény felé, hálni Hidvégire. 14. Mentem Várhegyre. 15. Jött hozzám Várhegyre ebédre Bethlen Miklós uram. 16. Ment el tőlem Bethlen Miklós uram Csernátonba Kálnoki Mihály uramhoz. 19. Jöttem Hidvégire. 22. Mentem a Mikó uram kisebbik leánya kézfogására Maurer Mihály urammal Bodokra, hálni mentem Oltszemire. 26. Indultam a Petki István uram temetésére, mentem ebédre Tusnádra, hálni Delnére Incze András uramhoz. 27. Temettük el a csiksomlyói klastromba. 28. Introducálták Szentpáli János uramot Rédei Ferencz és Mikes Kelemen uramék a csíki kapitányságba Csik Szeredába. 29. Ebéd után megindulván Mikes Kelemen és Tamás uramékkal Szeredából, mentünk hálni Torjára. 30. Mentem Pongrácz Márton és Baló Imre uramékkal Várhegyre ebédre.

Aprilis. 4. Mentem feleségemmel együtt Kovásznára a fűrészem látni. 9. Virradólag lopták el a fűrészemnek minden vasát. 13. Mentem a kovásznai székbe. 14. Mentem Kézdi Vásárhelyre a székbe. 15. Mentem a Háromszék gyűlésire Szent Ivánra. Ottan vetették fel az ország adóját minden marhára dr. 30. Onnan mentem Arapatakára Béldi uramot látni, ott maradtam vacsorára is, hálni jöttem Hidvégire. 18. Indultam a fejevári gyűlésben. 20. Érkeztem estvére Fejérvárra. 21. Begyűlvén az ország s a fejedelem ő ngát elsőbben is köszöntvén, választottak mentest engemet a portára a Zólyomi Miklós szökésinek alkalmatosságával a hazára követ-

kezhető veszedelemnek elhárítására. 28. Ebéd után indulván el Fejérvárról, jöttem hálni Mikeszászára. 29. Érkeztem Szász Kézdre. 30. Jöttem hálni Hidvégire.

Majus. 6. Az méltóságos fejedelem Apafi Mihály uram ő nga parancsolatjából a nemes Erdély országa impositiójából, a Zólyomi Miklós beszökése alkalmatosságával fennforgó veszedelmes állapotoknak Isten kegyelmességéből lecsendesítésére indultam Isten segítségével a győzhetetlen hatalmas török császár fényes kapujára hidvégi házamtól, kit Isten boldogítson szent fiáért, amen. 6. Mentem estvére Brassóba. 7. 8. Betegedett meg feleségem Brassóba. 10. Jött a török Deák György Deák uram Brassóba. 11. Feleségemet igen súlyos nyavalyában s többnyire haló félben hagyván, indultam ki Brassóból s mentem Rozsnyóra. 12. Ebédre Törösvárához, hálni Dragoszlávára. 13. Mentem (!) 14. Mentem ebédre Targovistyára, hálni a cigányok kutjához a Kosztandin vajda tava mellé. 15. Mentem a Tanasi Suiger korcsomájához. 16. Mentem a Krecsulesk korcsomájához; érkezvén oda Fogarasi János a kapichiája levelével, onnan írtam a fejedelemnek ő ngának. 17. Mentem Bukurestre. 18. Löttem szemben a vajdával. 19. 20. 21. 22. Vendéglett meg a vajda ő nga a molduvai követtel együtt. A vendégség alatt a rosz oláh lova a vizben hala, kin a molduvai követet felhozták volt szerszámostól. 23. 24. 25. 26. 27. Indultam ki Bukurestből, mentem hálni az Argis hidjához. 28. Mentem Dályára. 29. Költöztem által a Dunán Oroszcsiknál (Ruszcsuk), hálni mentem Csernevodára. 30. Mentem Arnotkőre. 31. Mentem Bohlára.

Junius. 1. Mentem Draguskoijre. 2. Mentem által a Noák havasán Dobráliura. 3. Mentem Althára. 4. Mentem Popaskőire. 5. Mentem egy török faluba. 6. Mentem bé Drinápolyba.¹⁾ 7. Löttem szembe az elsőbb Kaimakámmal. 8. Löttem másodszor szembe a Kaimakámmal. Zólyomi is szembe volt velem a Kajmakám előtt. 9. 10. Ment ki a császár Drinápolyból táborba Dina Dukához. 11. Izené a Kaimakám, hogy mind én, mind Zólyomi küldjük emberünköt a császár után, hogy a császár jobban megértse a dolgot. 12. Küldöttem ki a kapicsi chiáját György deákkal együtt a császár után. 13. 14. 15. 16. Jöttek meg igen kedvetlen válasszal. 17. 18. 19. Expediáltam György deákot egy csauzzal Erdélybe. 20. 21. Küldöttem Rozsnyai Dávidot a táborra az Kaimakámhoz, hogy a vezérhez való menetelt ne impetrálja. 22. Jött meg Dávid deák uram a táborról oly válasszal, hogy sem elé,

¹⁾ Mint Rozsnyai Dávid mondja naplójában, nagy betegen ért ide Nemes. M. Tört. Emlékek. II. oszt. VIII. köt. 10. l.

sem hátra nem mégyek, míg az Erdélyben ment csauz meg nem jó. 25. Expediáltam Török Demetert urunkhoz ő ngához Erdélybe. 28. Erkezett Daroczi a Zólyomi szolgája Kandiából²⁾ a vezértől.

Julius. 4. Küldöttem a kapichihát Dávid deákkal együtt a táborra. Az nap érkezett estvére az urunk ő nga étekfogója, Nagy István uram Drinápolyba. 5. Jöttek meg kapichia uramék. 7. Expediáltam Kassai uramot az étekfogót urunkhoz ő ngához. 8. Expediáltam ismét a kapichiáját a táborra. 9. Jött vissza kapichiája. 10. Expediáltam Fogarasi Jánost a postát urunkhoz ő ngához. 19. Erkezett Baló László uram Kandiából a vezértől Drinápolyba. 22. Indult ki Drinápolyból Baló urammal ő kegyelmével együtt az étekfogó Nagy István is. 24. Váltottam meg Sárközi Miklóst Sobánkozi Aga fiától 300 talléron. 31. Mentem a konstanczinápolyi Kersméhez. Az nap jött a császárné Demertesre.

Augustus. 4. Erkezett Inczédi Péter uram az Erdélyben expediált csauzzal Erdélyből Drinápolyba. 5. Értettem meg, hogy különböző választétel vagyon a kaimakámnak írott levélben s különb a csauz szájában, mely miatt nem kicsiny busulásom volt, nem tudván mi lészen a kimenetel. 7. Jött bé a császár igen nagy solemnitással a táborból, előljövéen a kaimakám egy zászlóalja, tatár utánna ugyanaz ő daliái párducz és tigris bőrösön, kopjáson. Azok után a puskások, utánnok ezeknek hadnagyai zászlósokkal együtt, utánnok az udvari népek, fő emberek szolgálai. Ezek között Sobán Capi aga is, öt fiaival, utánnok dobossi, sipossi és trombitássi. Utánnok hét paizsos vezetéek. Azok után a Kihaja az kajmakám ifjai-val együtt merő pánczélosok, dsidások szerszámos lovakon mindegyik. Ezek után az ifju vezér Musaip daliái kopjáson párducz és tigrisbőrösön, utánnok hadnagyai igen tollason. Utánnok a puskások, utánnok ezeknek is hadnagyai zájokkal együtt igen tollason. Azok után az udvara népe agái a chiajával együtt. Ezek után hét paizsos vezetéek lovai paizsosan, fancsikoson, tigris és párvuczbőrösök, egyszörüek mind hetek. Ezek után a jancsár aga jancsáraival együtt, utánna a főbasa több hadi néppel együtt. Utánnok a csauzok, utánnok a kapucsiak és kadiak, utánnok az Nakim a Mahumet maradékaival. Azok után a két Seraskier, utánnok a két divánból való vezérek, utánnok a Mufti a kajmakámmal. Ezek után a császár vezetéki. Első rendben 44, azután 30 igen szép szerszámoson, utánnok a lovászmesteri. Ezek után kilencz

²⁾ Kandiára nézve érdekes összehasonlítást tesz Rozsnyai Dávid, azt mondja: »a hely nagy, mint másfél Szeben lehet akkora.« I. m. 308. l.

aranyas készületű köves, gyöngyös, szerszámos vezeték. Ezek után maga a császár, két felől mellette 24 kengyelfutó, utánna a csivadár és fegyverhordozója, utánnok az ifjai, dobossi, sipossi és trombitássi. 10. Löttem szembe harmadszor a kajmakámmal a fővezér kertiben a lengyel követtel együtt. 11. 12. 13. 14. 15. Expediáltam László Lászlót többekkel együtt Erdélybe. 26. Löttem szemben negyedszer a kaimakámmal. 27. Expediáltam Inczédi uramot Erdélyben. 30. Voltam a Kapuzlár kihajánál.

September. 1. Expediáltam Nagy Istvánt az étekfogót Erdélyben.

October. 2. Érkezett Székely Márton az étekfogó Fogarasi Jánossal urunktól. 8. Expediáltam Fogarasi Jánost Erdélyben. 12. Expediáltam Székely Mártont Erdélyben. Császár is akkor ment ki vadászni Jámbol felé. 15. Mentem ki Bosnakőre ebédelni, háltni jöttem vissza. 24. Jött Inczédi uram Drinápolyba. 26. Érkezett Széki István uram az adóval. 29. Érkezett Kovács János a posta. 31. Érkezett Turzai György az étekfogó.

November. 8. Ment el Széki István uram, ugyanakkor expediáltam Turzait is Erdélybe. 9. Érkezett meg Alsó János uram Drinápolyba. 12. Érkezett Székely Mózes uram Nyárádi Istvánnal, ugyanakkor indult Paládi Erdélybe. 18. Bocsátottam vissza a szekereket, kiken az adót béhozták volt. 27. Nagy busulásunk volt egy Czizmadia János nevű rabnak elszöktetése miatt. 29. Küldöttem a mellettem lévő csauzt Philippibe a kajmakámhoz. Az nap voltak Alsó uram Inczédi urammal Zólyomi uramnál ebéden.

December. 4. Érkezett Boros István. 5. Jött meg a csauz Philippiből. 7. Érkezett Paládi a posta. 9. Indult Inczédi uram Drinápolyból Kandiába a fővezérhez. 10. Expediáltam Kassait az étekfogót urunkhoz ő ngához. 17. Jött bé vadászatból a császár. 22. Löttem szemben a kaimakámmal ötödször. 25. Voltam szemben hatalmas császárral, az adót adván bé. Ugyanakkor volt audienciája a havasalföldi vajdának is Leo Raduly-nak és a raguzai követeknek. A szembenlételnek rendi ilyenképen vala: Jó reggel felmenvén a császár kapujára, a kapu között a mint bemennek. balkéz felől leültettenek rendet állván mellettem Alsó János uram a kapicsilákkal és tolmácsokkal, hasonlóképen az ajándékokkal is. Másfelől a vajdát és patriarchát ott ültetvén mintegy fertály óráig, míg a supplicansoknak a divánba válaszok lőn, azután onnan megindítván előnkbe jött az Peskeseri aga az udvar közepéig, a felállított faragott, kötől a császár háza felé fejet hajtánk, onnan elébb menvén, előnkbe jöve a csauz basa egy kapucsi basával. Azok hopmester módon előttem menvén, vittének az divánban a vezérek közé,

ott megcsókolván az kajmakám és Muszaip köntösét, balkéz felől való részén a divánnak leültetének. Azután a jancsárok fizetésére előhozának százhatvanegy erszény pénzt, tizenként, tizenként rakásokba kirakának az kajmakám előtt. Azután a vajdát béhozák és köntöst csókoltatván véle, kiküldék. Hasonlóképen a patriarchát is, azután a ragusai követeket is, kik is köntöst csókolván, ki menének. Azután a patriárkát megkaftánozván, elbocsáták. Ezek meglévén, a jancsárok fizetését mind renddel kiadók. Azután a divánt megsepervén, mosdó korsókat, medenczéket hozván, a vezérek megmosodának s engemet is megmosdatának. Azonban kerek asztallábokat hozván bé, minden fővezérnek külön külön s arra egy nagy medenczeforma ezüst asztalt tévén külön külön, mindenik asztalra darabonként körös környül kenyeret rakván, kalánokat is töltek mindenikre. Azután oda jöven előmben a csauz basa és kapucsi basa, vittenek az kajmakám asztalához s bársony széket tévén alá, megvendégelének, de meg nem itatának. Az ételt elvégezvén, ismét helyemre ültetének, holott ismét mosdóvizet hozván, megmosdám. Onnan ismét a csauz basa kivive a folyosóra, holott a vajda ült, míg öttünk s ott engemet is megkaftánozának. Ott ültünk mindaddig, míg a vezérek előjövének, azok előjövén, mindjárást utánnok az vajdát vezették s szembe lón a császárral. A vajda kijövén, engemet is mindjárást nyomába vivének s én is szembe lévén ő hatalmasságával s köszöntvén, kivivének. Utánnam a ragusai követeket vivék bé. Az meglévén, a császár kapuján kivezettek s ott lóra ülven, úgy vártam meg, míg a vezérek kijövének. A vezéreknek fejet hajtván, úgy mentünk a szállásunkra. 26. Expediáltam Fogarasi Jánost Erdélybe. 28. Küldöttem meg a vezérek ajándékát. 29. Mentem a kajmakám kihájához. 31. Voltam a fővezér kihájánál.

És így mindennyi hányattatásim között is Isten kegyelméből így végezém el ez esztendő, kiért örökké áldassék nagy neve, amen.

Anno 1668.

Ur Isten áld meg ez új esztendőt békességgel s bővességgel, testi lelki csendességgel s egészséggel, amen.

Januarius. 2. Löttem szemben utolszor az kajmakámmal, akkor adott választ követségemre.¹⁾ 6. Indultam Isten áldomásából ki Drinápolyból Erdély felé, mentem hálni Bujuk Derzendre. 7. Mentem hálni Afthára. 8. Dobralénba. 9. Dragujkőjre. 10. Amotkőjre. 11. Katakőjre. 12. Mentem által a

¹⁾ Nemes a kajmekámmal folytatott beszélgetéseiről részletes jelentést küldött haza, lásd Erd. országgy. Eml. XIV. köt. 270—274. l.

Dunán Dályára. 13. Kapattekre. 14. Mentem Bukurestre. 15. Ott mulattam. 16. A három korcsomához. 17. Targovistyára. 18. Rukajra. 19. Rosnyóra. Oda jött feleségem is előmbé több becsületes emberekkel. 20. Mentem Brassóba ebédre. 21. Hálni Hidvégire. 22. 23. Ott mulattam. 24. Mentem ebédre Nagy Ajtára, hálni Mikvásárra. 25. Hálni Szász Kézdre. 26. Segesvárra. 27. Ebédre Maros Vásárhelyre, hálni Szent Iványra Alsó János uramhoz. 28. Ebédre Bátosra, hálni Beszterczére.¹⁾ 29. 30. 31.

Februarius. 3. Bemlott el a gyűlés. Mentünk urunkkal ő ngával hálni Király Németibe. 4. Ebédre Fűzkutra, hálni Katonába. 6. Mentünk Báldra Szentpáli János uramhoz. 7. Mentem Malomfalvára, megváltván urunktól ő ngától. 8. Ott mulattam. 9. Mentem ebédre Szász Örményesre, hálni Szent Iványra. 10. Mentem Ebesfalvára urunkhoz ő ngához. 12. Expediálta urunk ő nga a török követet. 13. Jöttem el Ebesfalváról, értem Szász Kereszturra. 14. Estvére Hidvégire. 18. Estve holt meg Bodoki Mikó Miklós bátyám. 20. Mentem Bodokra a testet látni. 24. Jött fel feleségem Szikszainé asszonyommal Oltszemire. 25. Tétettem koporsóba a testet. Akkor expediáltam Kálnoki Sámuel öcsémuramot urunkhoz Fogarasba. 27. Mentünk ebédre Szonda Tamás uramhoz Gidófalvára, hálni Geréb Jánoshoz Ilyefalvára. 28. Jöttem haza Hidvégire.

Martius. 1. Jött meg Kálnoki Sámuel öcsémuram urunktól ő ngától oly válaszzal, hogy nem lehet mivel Brassóban is nem jó. 5. Mentem fel Oltszemire. 6. Hozták urunk ő nga commissióját, hogy mentest menjek Fogarasba. 8. Temettem el szegény bátyám Mikó uram testét. 9. Mentem Várhegyre. 10. Holt meg szegény idvezült öcsém Nemes Tamás uram, melyet estve 8 órakor tudván meg Várhegyen, mindjára estje alájöttem. Az nap volt a Lakatos lakadalma Várhegyen. 11. Jött haza feleségem Szikszainé asszonyommal. 13. Tétettem koporsóba a testét. 14. Mentem urunkhoz ő ngához Kománára. 15. Mentünk a fejedelemmel ebédre Sárkányba, hálni Fogarasba. 16. Déleesti könyörgés után jöttem el Fogarasból, jöttem hálni Parlóra. 17. Érkeztem Hidvégire. 19. Mentem hálni Barothra. 20. Olosztelekre a Daniel fiak osztozására. Az nap indult Szikszainé asszonyom Bányára, ment feleségemmel együtt Vargyasra, én is oda mentem hálni. 21. Mentem vissza Olosztelekre. 22. Oda jövén feleségem is, jöttem haza Hidvégire. 28. Jött hozzám Bánffy Farkas öcsém.

Aprilis. 2. Ment el tőlem Bánffy Farkas öcsém. 8. Temet-

---

¹⁾ Apafi szerint is e napon érkezett meg, de »semmi haszonnal.«
Tóth Ernő: Apafi Mihály naplója 13. l.

tettem el szegény idvezült öcsémet, Nemes Tamást. 9. Mentem Oltszemire feleségestől. 10. Mentem hálni Lázárfalvára, Petki urak házokhoz. 11. Mentem ebédre Szent Királyra Bors Jánoshoz, hálni Csicsóra. 12. 13. Osztottattuk meg szegény idvezült idősbik Petki István uram gyermekeit, fiait és leányit a csíki jószágokban. 14. Jöttem ebédre Szent Imrére Henter Ferencz uramhoz, hálni Oltszemire. 16. Mentem Várhegyre. 18. Mentem Kovásznára a székbe. 19. Mentem Rétyre Háromszék gyűlésibe. 21. Mentem Mikes Kelemen uramhoz ebédre Zabolára, hálni Várhegyre. 23. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 27. Indultam a fejevári partialis gyűlésre. Mentem ebédre Kőhalomba, hálni Garadra. Ott egyeztem meg Budai Péter urammal. 28. Mentem Szent Ágotára. 29. Nagy Selykre. 30. Ebédre Veresegyházára, hálni Mentszentre Budai Péter uramhoz.

Majus. 1. Mentem Fejérvárra. 4. Re infecta eloszlottanak a convocatusok, nem akarván a regalista főemberek nélkül semmi országos dologhoz nyulni. 7. Indultam ki Fejérvárról, mentem hálni Szent Királyra Bánffy Zsigmond uramhoz. 8. Mentem Megyerékre; akkor osztzott meg Kósa Sándorné az öcscsével, Miksa Pállal a megyeréki jószágból. Mentem hálni Hápertonra Kun Gergely uramhoz. 9. Mentem ebédre Csapóra, hálni Malomfalvára. 11. Indultam meg Malomfalváról. 13. Jöttem hálni Hidvégire. 29. Mentem Szent Györgyre a székbe, onnan Oltszemire. ✓

Junius. 1. Mentem a fűrészhez Somborra. 5. Mentem a székbe Szent Györgyre, onnan mentem Várhegyre. 7. Mentem Kézdi Vásárhelyre a székbe, onnan mentem Kun István uramhoz Osdolára. 8. Mentem haza Várhegyre. 10. Mentem Imecs Tamás uramhoz Imecsfalvára. 11. Mentem Osdolára Kun István bátyám lakadalmára. 12. Volt Bethlen Miklós uram lakadalma Kun Ilona kisasszonnyal. Volt fejedelem képe Bánffy Zsigmond uram, násznagy Rédei Ferencz uram, vőfély Gyulai Ferencz uram, főrendi Teleki Mihály uram. A Kun István uram házánál főgazda én voltam Kálnoki Mihály urammal, sok orczapirulással a gonosz nyelvek miatt. 13. A vőfély a szokás szerint vendégeket maraszta felestőkörmre, azonban megharaguvék s maga nem jöve fel. 14. Jöttek Bethlen Miklós uramék hozzám hálni Várhegyre. 16. Mentem Oltszemire. 19. Mentem Szent Györgyre a székbe, onnan ismét visszamentem Oltszemire. 20. Mentem hálni Albisba Bakósi Istvánné asszonyhoz. 21. Mentem Vásárhelyre a székben, ebédet ettem Torján Apor Lázárné nénémnél, hálni mentem Somborra a fűrészhez. 25. Volt Háromszék gyűlése Szent Iványon, mentem hálni Hidvégire. 28. Jött hozzám Kun István uram vacsorára. 29. Indul-

tunk szegény idvezült Apafi István uram temetésére; ¹⁾ mentünk ebédre Dakra, hálni Garatra. 30. Mentünk ebédre Zelestatra, hálni Nethusra.

Julius. 1. Mentünk Jakabfalvára. Ott a testet hozó becsületes emberekkel megegyezvén, kísértük a testet Almakerékre. A fejedelem ő nga a falú végén jött előnkben, s úgy vittük a testet a kápolnához, a holott egy prédikáció és egy magyar oratio lévén, bétévők a testet a kápolnában való temetőhelybe, onnan bémenvén, a fejedelem asztalánál voltunk ebéden. Ebéd után Haller János urammal jöttünk Rétenbe s ott háltam. 2. Rétenből megindulván, mentem ebédre Sibergre, hálni Homorod Szent Péterre. 3. Ebédre jöttem haza Hidvégire. 13. Indultam az ország gyűlésére, mentem hálni Kőhalomba. 14. Mentem ebédre Szász Kézdre, hálni Nagy Szöllősre. 15. Mentem ebédre Örményesre, hálni Besenyőre. 16. Mentem Radnotra. Az nap állott bé az ország gyűlése. 19. Oszlott el az ország gyűlése. 20. Mentem Malomfalvára. 21. 22. Ott mulattam. 23. Indultam meg Malomfalváról, mentem ebédre Zágorba, hálni Prodra. 24. Mentünk Kun István urammal együtt ebédre Dályára, hálni Homorod Szent Péterre. 25. Érkeztem Hidvégire.

Augustus. 7. Mentem Szent Györgyre a székbe, hálni Várhegyre. 9. Mentem Kézdi Vásárhelyre a székbe, hálni jöttem vissza Várhegyre. 13. Mentem Imecsfalvára Imecs uraimék között való dolgoknak eligazítására, hálni jöttem vissza Várhegyre. 14. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 24. Bocsátották meg lisztre a hidvégi malmomat. 25. Mentem Várhegyre feleségemmel együtt. 27. Mentem a Bodzára széna csináltatni. 29. A Resztokára vivén bennünket, Isten oltalmazott mind, hogy a Borbát patakába nem vesztünk. Mentem igen nagy bajjal estvére Várhegyre.

September. 6. Mentem újabban ki a Bodzára. 7. Ott mulattam. 8. Jöttem haza Várhegyre. 10. Mentem ismét ki a Bodzára. 12. Mentem Béldi uramhoz a Bodza mellé a kis Sármáshoz. Ott voltam ebéden ő kegyelménél. Utamban érkezett urunk ő nga bójárója hozzám, Tompos uram. 13. Virradólag éjszaka az árviz bennünket elérvén, alig szaladoztunk imide amoda. Reggelre kelvén, a nagy árviz miatt igen bajosan jöttem Várhegyre. 14. Holt Dimény Imre a Kovászna vizibe Nagy Borosnyónál azon hajóról, melyen én az előtt való nap által jöttem volt. 21. Jöttem hálni Hidvégire. 29. Mentem Prásmárra; ott egyeztem meg Kun István urammal; hálni mentünk által a Bodza mezeire. 30. Reggel Kun István uram-

¹⁾ Aprilis 4-én, csütörtökön délután halt meg Fogarasban, »ki hosszas rabsága után alig sem pihenheték meg«. Apafi naplója. 14. l.

mal és Lázár István urammal együtt mentünk fel a Bodza várához. Ott találtuk Béldi uramot és Haller János uramot.

October. 1. Löttünk szemben a tractára kijött havasalföldi boérokkal, úgymint Klucsá Kuleraval, Balda Slidasi, Auton Vornyiku és László, Raduly Kukureskuillal s Deák uramékkal; ugyanazon nap hozzá is kezdtünk a dologhoz. Azon nap estve felérkezett János Deák uram is, kit ők kapitánynak is hívnak. 2. 3. 4. 5. 6. és 7. délig munkálodván, csak re infecta jöttünk alá hálni a Hadizásra. 8. Mentünk Lázár István urammal és Gyergyói Gábor Deák urammal hozzám Várhegyre, ott is háltam. 9. Ment el Lázár István uram tőlem. 11. Jöttem ebédre a szotyori malomhoz, hálni Hidvégire. 12. Mentem Brassóba a Lázár Imre urammal való dolgoknak eligazítására az egész Nemes familia részéről. 15. Költöztem el az előbbeni szállásomról Szócs Istvántól a Himes Péterné házához. Ugyanott Nagy-utczában. Ebéd után jöttem haza Hidvégire. 27. Indultam Isten akaratjából Nagy Bányára, mentem hálni Barothra. 28. Mikvásárra. 29. Rádasra. 30. Szent Erzsébetre. 31. Kereszturra a székre, megint vissza Szent Erzsébetre.

November. 1. Szent Demeterre Kornis Gáspár uramhoz. 2. Ott mulattam. 3. Malomfalvára. 7. Maros Vásárhelyre a székre. 8. 9. Voltam Vásárhelyen. 10. Mentem Septérre. 11. Ujfaluba. 12. Nyégerfalvára. 13. Középláposra. 14. Nagy Bányára. 15. 16. 17. 18. Voltam a sógornál Szikszai György uramnál ebéden. 21. Volt nálam vacsorán Bölöni Zsigmond uram. 22. Voltam ebéden Szikszai György uramnál a sógornál. 25. Voltam ebéden Pelei Ferencz uramnál, vacsorán Szikszai uramnál. 29. Indultam Isten kegyelmességéből haza felé.

December. 18. Érkeztem haza Hidvégire. 29. Mentem Várhelyre. 30. 31.

Igy végeződék el Isten kegyelmességéből az 1668-dik esztendő, melyben Isten ő felsége igaz ítéletéből a proféczia szerint a mi bűneinkért kiszabadítá az ő lenit és gyapját, a mi kezünkől elvevé a mustot divatjából, kiért áldassék az ő neve, hogy mégis teljességgel éhel halásra nem hagyja, amen.

Anno 1669.

Ur Isten minden kegyelmességnek atyja! a te kifogyhatatlan jóvoltodnak bővséges tárházából áld meg ez esztendőt idvességes étellel, bővséggel, békességgel fiadért, az úr Jézusért, amen.

Januarius. 1. Mentem Imecs Tamás uram fia keresztelelésére Imecsfalvára. 2. Mentem a székbe Kovásznára, hálni Várhegyre. 3. Mentem Rétyre a háromszéki gyűlésbe, hálni

Várhegyre. 5. Hálni Oltszemire. 7. Gidófalvára az esperest komám leánykája keresztelésire. 8. Mentem hálni Várhegyre. 9. Mentem Alsó-Csernátonba szegény idvezült Kálnoki Mihályné asszonyom teste koporsóba való tételire. Ebéden voltam Bernád Ferencznél, hálni mentem Várhegyre. 17. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 21. Volt nálam Kálnoki Istvánné asszonyom. 22. Jött asszonyom anyám Szikszai Györgyné asszonyommal együtt hozzám. 28. Volt nálam Kálnoki Sámuel öcsémuram. 30. Virradolag éjfél után egy órakor adott Isten feleségemnek egy kis leánykát, melyet szent nevéért éltesse s neveljen neve dicséretire, nekünk örömünkre, amen.

Februarius. 2. Érkezett a sógor Szikszai György uram hozzám. 8. Indultam Isten akaratjából a fejérvári gyűlésre, mentem hálni Ujfaluba. 9. Halmágyra. 10. Zeligstatra. 11. Lesésre. 12. Szent Ágotára. Ott egyeztem meg Nagy Tamás urammal, akkor jövén a portáról. 13. Mentünk Nagy Selykre. 14. Ebédre Tohátra, hálni Fejérvárra.

Martius. 4. Végeződött el a gyűlés. Az nap indultam haza felé, mentem hálni Szász Sebesbe. 5. Omlásra. 6. Szebenbe. 7. Ujegyházra. 8. Báránykútra. 9. Dakra. 10. Hidvégire. 15. Ment el tőlem a sógor Szikszai György uram. Ment el asszonyom anyám Nagy Bányára. 19. Volt nálam Domokos János bátyám uram. 23. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Várhegyre. 24. Mentem Csernátonba a Kálnoki Mihályné asszonyom temetésire, hálni jöttem vissza Várhegyre.

Aprilis. 2. Mentem Szent Györgyre a székbe, hálni Oltszemire. 3. Mentem a fűrészhöz. 5. Ebédre Szent Györgyre, hálni Hidvégire. 7. Volt nálam Székely Mózes uram. 11. Indultam Fogarasba, mentem hálni Vádra. 12. Ebédre Fogarasba. 15. Parancsolta a tanács a mi kegyelmes urunkkal ő ngával együtt, hogy Eperjesre a tractára menjek.¹⁾ 16. Jöttem haza Fogarasból Hidvégire. 21. Volt husvét napja. 22. Indultam Isten akaratjából ki az én kegyelmes uram parancsolatjából az eperjesi tractára, mentem hálni Szász Kereszturra. 23. Héturra. 24. Vajába. 25. Ebédre Maros Vásárhelyre, hálni Balára. 26. Ebédre Szent Györgyre, hálni Lekenczére. 27. Ebédre Bethlenbe, hálni Kereszturra Torma István uramhoz. 28. Ebédre Emberfőre, hálni Felső Szőcsre. 29. Ebédre Lemefalvára, hálni Kovács Kapolnakra. 30. Nagy Bányára.

Majus. 1. Mentem Kapi urammal Butfalvára, ott végez-

¹⁾ E tárgyalásnak, melyben Erdély részéről Kapi György, Teleki Mihály, Virginás István, Nemes János, Magyarország részéről pedig Rottal János, Zrinyi Péter és Pető Zsigmond vettek részt, célja Felső-Magyarország és Erdély közt fennforgó vitás kérdéseket békésen kiegyenlíteni. A kapott titkos utasításokat lásd Erd. országgyűl. Eml. XIV. köt. 419. l.

tünk együtt Teleki Mihály urammal. 6. Mentünk a magyarországi határba Rakozra. 7. Daragabrátfalvára. 8. Serenyére. 9. Drocsra. 10. Nagy Mihályiba. 11. Kapiba. 12. Csókfalvára. 13. Eperjesre. 14. Löttünk szembe az ő felsége római császártól tractára leküldött commissarius urakkal. 15. Ismét voltunk szembe a mlgos commissarius urakkal, de a tractához való kezdést ismét halasztottuk a következő napra. 16. 17. 18. 19. Voltunk ebéden Bocskai István uramnál ő ngánál. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. Voltunk ebéden Rottel uramnál ő ngánál. 27. Voltunk ebéden Báró Zríni Péter uramnál ő ngánál. 29. Lött végső válaszuk s ugyanakkor elbucszván ő ngoktól, indultunk Eperjesről Teleki urammal (elmaradván Kapi uram), jöttünk hálni Lápospatakra. 30. Ebédre Ujvárosba, hálni Radba Forgács Istvánné asszonyom ő ngához. 31. Ebédre Salandra (?) ott által költöztem a Tiszán, hálni jöttem Kenézre.

Junius. 1. Ebédre Attyába, hálni Mikolára Csernel Péter uramhoz. 2. Ebéd után mentünk Csekébe vacsorára Kendi Gábor uramhoz. 3. Teleki uram ott maradván, mentem Gyulafi László urammal ebédre Sonkásra Barcsai Zsigmondné asszonyomhoz, ott lévén Balassa Imre uram is mind feleségestől. Hálni mentem Gyulafi László uramhoz Tiszaberekre. 4. Ebéd után jöttem Mikolai Boldizsár komámhoz Mikolába. 5. Ott mulattam. 6. Mentem ebédre Józsefhazára, hálni Szinerváraljára. 7. Ebédre Felső Tótfaluba, hálni Nagy Bányára. 10. Indultam Nagy Bányáról, mentem hálni Kővárba. 11. Teleki urammal megindulván Kővárból, mentünk ebédre Sasára, hálni Pojánára. 12. Ebédre Dézsre, hálni én mentem Bonczidára Bánffy Farkas öcsémhez. 13. Ott mulattam. 14. Mentem ebédre Szovátára, hálni Szent Péterre Teleki Mihály uramhoz. 15. Ebédre Bándra, hálni Malomfalvára. 18. Mentem hálni Pródra. 19. Kőhalomba. 20. Hidvégire. 21. Mentem Brassóba. 23. Jöttem haza Hidvégire. 25. Mentem Szent Iványba az Háromszék gyűlésire. Onnan mentem hálni Várhegyre. 26. Mentem Szent Györgyre a székbe, hálni Hidvégire. 28. Jött hozzám Bánffy Farkas öcsémuram.

Julius. 3. Ment el öcsémuram Bánffy Farkas uram tőlem Hidvégiről. 8. Mentem hálni Kilyénbe. 9. Köttettem meg a gátat. 10. Mentem estvére Várhegyre. 11. Mentem Vásárhelyre a székbe, estvére jöttem vissza Várhegyre. 15. Mentem Oltszemire hálni. 16. Mentem a székbe Szent Györgyre, vacsorára Oltszemire. Feleségem is akkor jött Oltszemire. 17. Mentem a fűrészem látni. 19. Mentem ebédre Mikó István öcsémuramhoz Bodokra, hálni Hidvégire. 26. Jött hozzám Kálnoki Mihály uram; mentünk ő kegyelmével együtt Oltszemire. 27. Mentünk

Daczó urammal együtt ebédre Tusnádra. Hálni Szent Királyba Bors János uramhoz. 28. Mentünk Szeredába a Daczó János uram kapitányságába való introductiójára. 30. Reggel introducáltuk Daczó János uramot a csíki kapitányságba urunk ő nga parancsolatjából, Kálnoki Mihály uram volt mellettem egyik commissarius.¹⁾ Ebéd után onnan megindulván, mentünk Kálnoki urammal együtt hálni Lövétére. 31. Ebédre Benébe, hálni Szent Lászlóra.

Augustus. 1. Ebédre Medgyesre, hálni Királyfalvára. 2. Ebédre Radnótra az udvarhoz. 3. 4. Ott mulattam. 5. Mentem Teremibe Bethlen János uramhoz. Akkor házasodott meg Horváth András Toroczka Péterné asszonyommal. Onnan mentem hálni Malomfalvára. 6. Mentem ebéd után Szent Péterre Teleki Mihály uramhoz. 7. Mentem ebéd után Örményesre Bánffy Dénes uramhoz. 8. Mentem ebéd után Malomfalvára. 9. Mentem ebéd után Királyfalvára Kósa Sándornéhoz. 10. Ebédre a medgyesi mezőre, hálni Szent Ágotára. 11. Hálni Garatra. 12. Ebédre az apácza mezőre, hálni Hidvégire. 20. Volt a menyem Nemes Tamásné lakadalma Maksai Mihálylyal.

September. 2. Mentem hálni feleségemmel együtt Kilyénbe. 3. Mentem Oltszemire hálni. 4. Ott mulattam. Volt nálam Kálnoki Sámuel öcsémuram. 5. Mentem vacsorára Várhegyre. 7. Jöttem haza Hidvégire; feleségem ott maradt. 10. Kezdettem a pinczéimnek és alsó házaimnak rakatásához. 13. Jött haza a feleségem Hidvégire. 26. Volt nálam Mikó István öcsémuram.

October. 2. Mentem Kovásznára a székbe, hálni mentem Zabolára Basa Tamás uramhoz. 3. Mentem Kézdi Vásárhelyre a székbe. 5. Mentem haza Hidvégire feleségemmel együtt. 9. Voltak nálam Kálnoki Farkas uram Donáth uramékkal együtt egy jobbágyom törvényin. 16. Kereszteltettem a kis leányomat Mariskát; voltak keresztatyjai: Nagy Tamás uram, Czakó Dávid, Herman Mihály, Draut György többekkel együtt. 21. Indultam Isten akaratjából a medgyesi terminusra, mentem hálni Apáczára. 22. Kőhalomba. 23. Zelestátra. 24. Szent Ágotára. 25. Musnára. 26. Medgyesre.

November. 2. Mentünk Kapi urammal, Rédei Ferencz és Teleki uramékkal együtt ő ngához Balázsfalvára. 4. Mentünk a fejedelemmel együtt ebédre Mikeszászára, hálni Medgyesre. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. Kezdetek a fiscalis donatióknak revisiójához. 18. Végeztük el a fiscalis jószágokról

¹⁾ Apafi erre vonatkozó rendelete kiadva: Székely Oklevéltár VI. köt. 322. l.

való donatioknak revisióját. 19. Ment ki a fejedelem ő nga Medgyesről. 21. Végezvén el a terminust, oszlottak el a tábla fiai. 22. Jöttem ki Medgyesről, mentem hálni Szökefalvára. 23. Mentem Malomfalvára. 26. Mentem ebéd után M. Vásárhelyre. 27. Volt Szent Györgyön a Henter Benedek uram lakadalma, holott én voltam násznagy. 28. Mentem ebédre Szent Királyra, hálni Madarasra. 29. Mentem Szent Péterre Teleki Mihály uramhoz. Akkor kereszteltük meg a leánykáját, Katát. Voltanak komák Haller János, Bethlen Farkas, Rédei Ferencz, én, Naláczi István uram, Baló László és Alsó János uramék.

December. 2. Oszlottunk el Szent Péterről Teleki uramtól; mentem ebédre Bándra, hálni Malomfalvára. 5. Indultam meg Malomfalváról, mentem hálni Szent Rontásra. 6. Ebédre Kelementekére Kendi János uramhoz, hálni Szent Demeterre Kornis Gáspárné asszonyomhoz. 9. Mentem Szent Erzsébetre Daczó János uramhoz. 10. Mentem Nagy Bunra Bethlen Gergely uramhoz. 11. Kis Bunra Bethlen Pál uramhoz, hálni Szász Kézdre. 12. Szent Péterre. 13. Mentem haza Hidvégire. 17. Mustráltam meg az erdővidéki vitézlő rendet ugyan Hidvégin. 19. Mentem Szent Györgyre, ott mustráltam meg a sepsieket. 20. Mentem Barátosra, ott mustráltam meg az orbaiakat. 21. Mentem Mártonfalvára, ott mustráltam meg a kézdieket. 22. Mentem onnét Várhegyre. 23. Mentem ebédre Ilyefalvára, hálni Hidvégire. 29. Mentem Fogarasba urunk ő ngához. 30. Mentünk urunkkal ő ngával vadászni az mondrai nádra, hálni mentünk vissza Fogarasba. 31. Mentem hálni haza Hidvégire.

És így telvén el az 1669. esztendő, Isten tegye az új esztendőt is békességessé s egészségessé.

Anno 1670.

Ur Isten áld meg ez új esztendőt egészséggel s békeséggel, hogy tölthessük el neved dicsőségére, amen.

Januarius. 8. Mentem hálni Vidombákra. 9. Mentem a háromszéki nemességgel urunk ő nga eleibe a feketehalmi határra s úgy kísértük bé ő ngát Brassóba. 10. 11. 12. Mulatott ő nga Brassóban. 13. Kisirtem urunk ő ngát Vidombákig, onnét mentem ebédre Hőltövénybe, hálni Hidvégire. Jöttek hozzám vacsorára Lázár István és Kálnoki Sámuel uramék. 14. Voltak ebédén nálam Mikó István öcsémuramék több urunk ő nga szolgálival együtt, vacsorára jöttek hozzám Ispány Ferencz és Kendi Gábor uramék. 22. Mentem Kovásznára a székben. 23. Mentem Vásárhelyre a székbe, hálni jöttem Várhegyre. 28. Mentem Uzonba a Szörcsei Ferencz uram lakadalmára.

30. Indultam Várhegyről Imecsfalvára Imecs Tamás uram fia keresztelésére, de semmiképen az isszonyú szélvész s hófúvás miatt tovább nem mehettem, ott kellett hálnom. 31. Jöttem haza ebédre Várhegyre Nemes Mihály, Székely György és Gyárfás István uramékkal.

Februarius. 4. Mentem a székbe Szent Györgyre, onnét mentem vissza Várhegyre. 6. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 13. Indultam Isten kegyelméből Hidvégiről a gyűlésbe Fejérvárra,¹⁾ mentem hálni Kőhalomba. 14. Szent Ágotára. 15. Kis Selykre. 16. Ebédre Veresegyházára, hálni Fejérvárra. 17. Ebéden voltam Béli uramnál. 18. Ebéden voltam Kornis Gáspár uramnál. 19. Ebéden voltam urunk ő nga asztalánál. 20. Voltam Teleki uram asztalánál. 21. 22. 23. 24. Voltam Bánffy Zsigmond uram asztalánál. 25. Voltam Bánffy Dénes uram asztalánál. 26. 27. 28.

Martius. 1. Voltam Gillányi uramnál ebéden. 2. 3. 4. Voltam Kun István uramnál ebéden. 5. Házasodott meg Harinai... (!) uram; urunk ő nga csináltatta a lakadalmat, én is ott voltam a több becsületes emberekkel. 6. Házasodott meg Teleki Gáspár uram. 8. Voltam Bánffy Zsigmond uramnál ebéden. 11. Végeződött el a gyűlés. Jöttem hálni Csesztvére Mikes uramhoz. 12. Jöttem hálni Malomfalvára. 13. Hozták meg a feleségem betegségét, azért megindulván, onnan jöttem Zágorba, onnan 14. Mentem Erkedre. 15. Oltszemire. 18. Temettük el a gyermekecskét, kit Isten idő előtt adott volt. 23. Mentem Zabolára. 24. Temettük el szegény idvezült Basa Tamás uram testét. Hálni jöttem Várhegyre. 26. Jöttem ebédre Eresztevényre Eresztevényi Andráshoz, hálni Kilyénbe. 27. Temettük el a Székely Bálint testét Kilyénbe, hálni mentem Oltszemire. 31. Jöttem feleségemmel együtt ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire.

Aprilis. 1. Volt nálam ebéden Bethlen Miklós uram. 3. Voltanak nálam ebéden Apor Lázár, Daczó János és Péter, Gyárfás Pál és Mikó István uramék. 12. Mentem Szent Iványba a Háromszék gyűlésire, onnan ismét visszajöttem. Az nap hoztam Mikó István öcsémnek divisionale mandatum mellett vármegyei tiszteket a Mikó Ferencz jószága kivételére. 15. Indultam a marosszéki derék székre, mentem hálni Apáczára. 16. Szent Péterre. 17. Nagy Solymosra. 18. Érkeztem Maros Vásárhelyre. 19. Voltam ebéden Sárosi György uramnál, hálni mentem Maros Keresztúrra. 20. Mentem ebédre Nyárádtőre, hálni Csucsra Ugron István uramhoz. 21. Ebédre Enyedre.

¹⁾ E gyűlés törvényei és irományai kiadva. Erd. országgyűl. Eml. XV. köt. 90—119. ll.

23. Mentem Ebédre Szent Királyra Bánffy Zsigmond uramhoz. 24. Ebédre Buzás Bocsárdra, hálni Balázsfalvára. 25. Szent Ágotára. 26. Kőhalomba. 27. Jöttem haza Hidvégire. 28. 29. 30.

Majus. 2. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Várhegyre. 3. Mentem Maksára Háromszék gyűlésibe. 7. Mentem Kovásznára a székbe. 8. Kézdi Vásárhelyre a székbe. 16. Mustráltam Szent Györgyön, ott is háltam Daczó János uramnál. 17. Jöttem haza Hidvégire. 20. Mentem Arapatakára a Kálnoki Istvánné és Kálnoki Sámuelék dolgoknak eligazítására. 22. Indultam oda ki, mentem ebédre Mikvásárra, hálni Benébe. 23. Hálni Zágorba. 24. Maros Vásárhelyre, onnan Keresztúrra. 25. Malomfalvára Kendefi Miklós uramhoz. 27. Indultam hazafelé, jöttem hálni Prodra. 28. Szász Budára. 29. Hévizre Nagy Tamás uram leánya temetésire, vacsorára Hidvégire.

Junius. 1. Mentem Nagy Ajtára Donát István uram fia keresztelésére. 5. Ment feleségem Brassóba a sokadalomba. 7. Jött haza a feleségem. 11. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Várhegyre. 12. Mentem Vásárhelyre a székbe, estvére visszajöttem. 14. Mentem Oltszemire. 17. Jöttem haza Hidvégire. 29. Mentem Arapatakára Béli uram látogatására. Az nap bocsátottam Szonda István uramot Husztra a Rédei Ferenczné asszonyom temetésire.

Julius. 2. Mentem mustráltatni Ilyefalvára, ebédre Kilyénbe, hálni Várhegyre. 3. Mentem Szent Iványba Háromszék gyűlésére, jöttem vacsorára Hidvégire. 7. Mentem hálni Nagy Ajtára feleségemmel együtt. 8. Mentem Vargyasra Daniel István uram leánykája keresztelésére. 9. Feleségem ott maradván Vargyason, magam mentem hálni Benébe. 10. Mentem hálni Prodra. 11. Maros Keresztúrra. 12. Ebédre Malomfalvára Kendefi Miklós uramhoz. 13. Mentem Radnotra a gyűlésbe. 14. Állott bé a gyűlés. 15. Végeződött el a gyűlés. 16. Indultam meg Radnotról, mentem hálni Maros Keresztúrra. 18. Mentem ebédre Malomfalvára Kendefi uramhoz, ebéd után jöttem vissza Keresztúrra. 19. Mentem ismét Malomfalvára, akkor keresztelték meg a Kendefi Miklós uram fiát Gáspárt, mentem hálni Keresztúrra. 20. Mentem hálni Királyfalvára Kósa Sándorné hugomhoz. 21. Mentem Szent Miklósr a Bethlen Miklós uram leánykája keresztelésére, melyet kereszteltek Zsófinak. 22. Mentem ebédre Felső Bajonra, hálni Mogurára. 23. Hálni Leblekre. 24. Homorod Szent Péterre. 25. Hálni Hidvégire. 28. Mentem Miklósvárára a székbe, vacsorán voltam Kálnoki Farkasnál, hálni jöttem vissza Hidvégire.

Augustus. 2. Mentem feleségemmel együtt Havadra, estvére visszajöttem. 5. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Várhegyre. 7. Mentem Vásárhelyre a székbe, estvére jöttem vissza

Várhegyre. Volt nálam Kálnoki Istvánné asszonyom. 9. Voltak nálam Barabás Péter uramék több becsületes emberekkel együtt. 11. Mentem Zabolára Kun István uramot látni, ebéden ott voltam, hálni visszajöttem. 12. Mentem Oltszemire. 13. Mentem a fűrészre és visszajöttem. 18. Mentem Bodokra a Hajdu Istók törvényire s ugyanakkor exequáltuk is. 19. Mentem feleségemmel együtt a fűrészre. 21. Mentem ebédre Gidófalvára Szonda Tamás uramhoz, hálni Kilyénbe. 23. Mentem haza Hidvégire; találtam nálam Kálnoki Istvánné asszonyomat s Budai Péter uramot. 25. Jöttek ki Brassóból a Budai Péter urammal való complanatoria Trajner Péter, Herman Mihály és Biró István uramék hozzám Hidvégire. 26. Ebéd után mentenek vissza Földvára Trajner uramék. 27. Mentem Budai Péter urammal Brassóba. 28. Egyeztettem meg Budai Péter uramot brassai uramékkal, a mint megfogták volt a tatár hám fia kimenetelekor. 29. Jöttem vissza Hidvégire, jöttek hozzám Budai uramék feleségestől. 30. Mentenek el Budai uraimék.

September. 4. Jött hozzám Kálnokiné asszonyom. 6. Mentem Arapatakára Béli uramhoz a Kálnokiné asszony Kálnoki Sámuellel való dolgának complanatiojára. 7. Ismét mentem Arapatakára azon dolognak véghezvitelére. 12. Indultam Erdő Szent Györgyre a Bánffy Boldizsár uram lakadalmára. 14. Érkeztem Erdő Szent Györgyre. 17. Volt az lakadalom. 18. Kereszteltük meg a Rédei István uram fiacskáját, Ferkőt. Komák voltanak Teleki Mihály, Bethlen Gergely, Daniel István uramék s én. 19. Mentem ebédre Vajába Jármí György uramhoz, hálni Keresztúrra. 20. Mentem Radnotra udvarhoz. 22. Ebéd után indulván meg jöttem hálni Balázstelkére. 23. Szász Kézre. 24. Hévizre a Nagy Tamás uram házához. 25. Hidvégire.

October. 4. Jött hozzám Rédei Ferencz uram portára menő útjában estve későn. Voltak ő kegyelmével Rédei István uram feleségestől, Bánffy Boldizsár feleségestől, Toroczkai Péter és Mátyás, Rédei János és Orbán Pál uramék s Bánffy Gáborné asszonyom. 5. Itt mulattak. 6. Mentek el. Jött vacsorára hozzám Mikes Kelemen uram. 7. Jöttek Kálnoki Mihály uram, Mikó István, Daczó Péter, Kálnoki Farkas és Apor Ferencz uramék a Mikó István urammal való controversiának eligazítására, de re infecta maradt. 11. Mentem Várhegyre. 13. Mentem hálni Szent Katolnára. 14. Mentem Szent Lélekre Mikes Kelemen, Kálnoki Sámuel uramék és Kálnoki Istvánné asszonyomék között való controversiának eligazítására. 15. Jöttem ebédre Kézdi Vásárhelyre, hálni Várhegyre. 18. Mentem ki a Bodzára a szénámot látni. 19. Mentem Oltszemire. 20. Kilyénbe. 21. Szent Györgyre. 22. Kovásznára a székbe,

hálni mentem Kun István uramhoz Zabolára. 23. Kézdi Vásárhelyre a székbe, hálni Várhegyre. 30. Mentem Hidvégire.

November. 1. Mentem Brassóba a sokadalomba. 2. Mentem haza Hidvégire. 6. Jött hozzám püspök uram ebédre s itt is hált. 7. Ment el ő kegyelme. 19. Mentem Rétyre a háromszéki gyűlésbe. Ebédre mentem Szent Iványba Mihály Deákhhoz s akkor kértem meg a leányát Henter Péter öcsémnek, ott is háltam. 20. Mentem Várhegyre ebédre. 24. Jöttem Hidvégire. 27. Indultam a fejérvári gyűlésbe, mentem hálni Veledénybe. 28. Felmérre. 29. Korpádra. 30. Szebenbe.

December. 1. Ebéd után mentem Szebenből hálni Keresztényszigetbe. Az nap állott bé a gyűlés. 3. Mentem ebédre Fejérvárra. 4. 5. 6. 7. 8. Betegedett meg a feleségem. 18. Oszlott el a gyűlés.¹⁾ 21. Virradólag hala meg Barcsai Zsigmondné asszonyom. 22. Koporsóba tévén, indították meg a testet Barcsára. Mi a fejedelemmel ő ngával mentünk vadászni a Bilakra,²⁾ estvére bėjöttünk. 23. Ismét mentünk a fejedelemmel vadászni a váradjai erdőre, estvére visszajöttünk Fejérvárra. 27. Indultam meg Fejérvárról, mentem hálni Mentszentre Budai Péter uramhoz. 29. Felvinczre. 30. Kutyfalvára. 31. Malomfalvára.

És így végeződék el az 1670. esztendő Isten kegyelméből, melyet meg is álda Isten békességgel reménségünk és érdemünk felett, kiért áldassék szent neve mindörökké, amen.

Közli: TÓTH ERNŐ.

---

¹⁾ Apafi naplójában 19-re teszi. 18. l.

²⁾ Fejérvártól nem messze, Vajasd község mellett lévő erdőséggel borított hegység.

NÉVTELEN NAPLÓ AZ ÓNODI ORSZÁGGYÜLÉSRŐL.

Az 1707. évi ónodi országgyűlésről, a Rákóczi kor e kimagasló eseményéről több napló maradt reánk, melyek nagy része nyomtatásban is megjelent. Beniczky Gáspár naplója, melyet Thaly Kálmán a Rákóczi Tár első kötetében bocsátott közre, nem tisztán e gyűlésre szorítkozik, de az 1707—1710. évekből lévén, magára az ónodi gyűlésre is becses adatokat tartalmaz. Tisztán az ónodi gyűlésre vonatkozik a bártfai követeknek a naplója, mely a reánk maradt és nyomtatásban megjelent naplók között a legterjedelmesebb és legbecsesebb. Végül a kiadottak sorában az utolsó az a napló, melyet alulírott az ónodi országgyűlésről szóló, a M. T. Akadémia által jutalmazott pályaműve függelékéül 1895-ben adott ki.¹⁾ E naplók alapján íródott az idézett monographia, melynél még a pozsonyi követeknek eddig kiadatlan naplójából használhattam fel egyes adatokat, melyeket Thaly Kálmán bocsátott volt lekötelező szívességgel rendelkezésemre.

Abban a helyzetben vagyok, hogy alább egy újabb naplóját e nevezetes gyűlésnek bocsáthatom közzé. A napló másolatban maradt reánk, hogy kitől származik nem tudjuk.

A gróf Berényi családnak a Magyar Nemzeti Múzeumban őrzött levéltára egy vaskos kézirat kötetet őriz, melynek hátán »Fanda et Nefanda« felirat olvasható. Tartalmát oklevelek és egyéb iratok másolatai képezik, legnagyobbrészt II. Rákóczi Ferencz korából. E másolatok között vannak az ónodi országgyűlés végzései, továbbá ez országgyűlésnek két naplója. Ezek közül a hosszabbik, latin nyelven írott megegyezik az általam közzétett naplóval, melynek kézírata ugyancsak a Magyar Nemzeti Múzeumban őriztetik. A második diarium,

---

¹⁾ Megjelent a Történelmi Tár 1895. évfolyamában is.

melyet alább közlök, rövidebb, mindössze csak három oldalra terjed és magyar nyelvű.

Hogy ki volt szerzője, azt mint, említém, nem tudjuk. Május 31-vel kezdődik, s ez után nem június 1, hanem június 5-iki dátum következik, ezután június 2 stb. Nyilván a másoló vétette el a dolgot és írt június 1 helyet 5-öt. A följegyzések igen rövidek. Hosszabban csak a turóczi esetet írja le, a többi eseményekről, így az abrenuntiatióról is csak röviden emlékezik meg.

Naplónk a május 31-iki megnyitással pár sorban végez. Telekessy üdvözlő beszédét a fejedelemhez a június 1-i (5-iki) ülésre teszi. Rákóczi válaszát e beszédre pár szóval ismerteti. A följegyzés szerkezete olyan, hogy abból azt vesszük ki, mintha Rákóczi csak ez nap érkezett volna meg a gyűlés helyére, holott ép Beniczky naplójából tudjuk, hogy a fejedelem már május 24-én érkezett meg a gyűlés színhelyére. Június 2-ra naplónk ülést nem, csak kis misét jegyez föl (áldozó csütörtök lévén), külön kiemelve két piarista papnak jelenlétét.

A június 3-iki ülésben tudvalevőleg gróf Forgách Simon ügye is szóba került. Azt tudjuk, hogy a Forgách család, nevezetesen annak neje és fia Zsigmond több rendbeli kérvényt adtak be a gyűlés folyama alatt a rendekhez. A bártfai naplóból tudjuk, hogy Forgách Simon fia (kit a napló 10 évesnek mond) személyesen megjelent a rendek előtt apja érdekében kérelmezve. Ezt a mi naplónk is megerősíti, június 3-ra téve az eseményt.

A június 4-iki eseményről naplónk semmi újat nem mond. A június 6-iki turóczi esetet valamivel bővebben mondja el. Itt csak annyiban tér el a többi forrásoktól, hogy szerinte Bercsényi nem Rakovszkyt, az alispánt, hanem a megye jegyzőjét, Okolicsányit, kit különben névleg nem nevez meg, sujtotta kardjával, úgyszintén Károlyi is. Naplónk szerint a sebesültet tábori papok vezették ki az ország sátorából, de ott künn a katonák által összekonczoltatott. A vármegye alispánja, naplónk szerint, a sátorból kimenekült, de súlyosan megsebesítettett, életben maradt azonban és vizsgálat alá fogatván, negyednap kivégeztetett. Az eddigi források ennek ellenkezőjét mondják, t. i. a személyekre nézve, ezek szerint ép Rakovszky, az alispán volt az, a ki június 6-án életét veszti és Okolicsányi, a jegyző végeztetett ki negyednapra.

A június 7-iki ülés két tárgya a turóczi eset megtorlása és a rézpénz ügyében naplónk új adatot nem tartalmaz. Június 8-ra országos ülést naplónk nem jelez, jöllehet tartatott, csak magános jellegű tanácskozásokat említ a főrendeknél. Másnapra, június 9-re teszi Okolicsányi Pál elfogatását, ki a többi

források szerint e nap kivégeztetett. A junius 11-iki ülésre különösebb újabb adat nincsen.

Pünkösöd ünnepén naplónk szerint Kürtösi esztergomi kanonok tartott mise után két óra hosszát tartó prédikációt.

Az abrenuntiatio ügye tudvalevőleg a junius 13-iki ülésben került elő. Naplónk e helyett a jun. 13-iki ülés napirendjéül a confoederatióba újonnan belépettek hűségesküjét és a katonaság fizetésének ügyét említi. Junius 14-re választásokat említ, 15-re pedig ülésről nem szól, pedig ezen a napon ülés tényleg tartatott és a turóczi eset is újból szóba került. Junius 16-ra említi, hogy a gravamenek elintézésére a senatorok közül néhányan kiküldettek, 17-re ülést újból nem említ. 18-ra teszi naplónk az abrenuntiatio kimondását, valamint Bercsényinek helytartóvá választását, kinek tiszteletére másnap Rákóczi ebédet adott. Az erdélyi követek megérkezését naplónk is junius 20-ra teszi, junius 22-én volt a Te Deum, következő nap a vallás ügye tárgyalatott még, melyre nézve naplónk megjegyzi, hogy nem tudni mily eredménnyel.

Mint ebből látjuk, naplónk új, eddig ismeretlen adatot nem tartalmaz. Megegyeznek adatai a már ismert tényekkel, és csak itt-ott térnek el egyes részletekben. A legfontosabb eltérés az abrenuntiatio napjaiban van, melyet naplónk junius 18-ra tesz, ellentétben az eddigi összes forrásokkal. De ha nem is nyerünk belőle új adatokat, közrebocsátását nem láttuk fölöslegesnek, hogy ezzel is szaporodjék e nevezetes gyűlés forrásainak száma.

Diarium Conventus in campo ad Onod.

Anno 1706. (sic.)

Május 31. Kilencz óra tájban szerencsésen érkezvén körmei mezőre az Tekintetes Statussok, ország sátorában összevgyültek, a holl elmondván a Sz. Lélekről való Hymnust utánna való Imádságall edgyütt, Missét szolgált Mélt. Egri Pöspök, mellyet ell véghezvén, rövid Praedicatio forma beszédet tött az említett Statussokhoz.

Jun. 5. Meg vizsgáltattak az Nemes Vármegyék, kik jelen volnának s kik nem, ezután az jelen lévő vármegyék nevével az Mélt. Egri Pöspök ékes oratioval köszöntette az fölséges Fejedelem urunkat, ki csak akkor ellérkezett vala Erdély országból, ki is vissza köszöntvén fejedelmi authoritással az nemes vármegyéket, rövideden meg intteté az confoederalt statussokat, hogy meg emlékezvén az confoedaratiokról az meg másolhatatlan régi Haza törvényei és szabad-

ságinak vissza nyeresében tovább is fáradozván, álhatatosan meg maradnának.

2. Junii Áldozó napján csak kiss misse az ország sátorában szolgáltatott, jelen lévén két Piarista is, mellyek sokaktól Jesuivitaknak tartanak vala.

3. Jun. Regvel négy óra tájban fölséges Fejedelem távul létében öszve gyűlvén az Tekintetes Statussok az ország sátorában elő jött Mélt. Groff Forghács Simon uram tiz esztendősi fiacskája perorálván az apja meg szabadulássáért, siralommal és szánakodásra méltó könyhulajtással végezte ell oratioját. Kit az Tekintetes Tanács és Confoederalt Statussok vigasztalással elbocsáták, causájának inquisitioját más időre hallasztván.

4. Jun. Proponaltattak az Tekéntetes Statussoknak bizonyos Punctumok, elsső volt, ha ez jelen való hadakozást köllőne-e tovább is continuálni vagy sem? melyre föl kiáltván az statussok egy szóval, hogy igeniss, az után kérdés lött a főrendektől, hogy miképpen réz pénzzel vagy is ezüstvel fűzetvén az Hadakat? Itt némellyek kiáltottak rézzel, némellyek pedig ezüstel, vetekedvén majd két óráig déll után semmi nem concludáltatott.

5. Jun. Vasárnap nem volt semmi sessio.

6. Jun. Váczi praepost az egész Statussok jelenlétében tizenhárom vármegyék képében perorált az réz pénznek folytatássa ellen, de ezen igen meg haragúván az Mélt. Fő Generalis efféle instantiat csak magánossan azon tizenhárom vármegyéktől származotnak avagy forraltnak lenni erőssítette: és a Fölséges Fejedelmet ezen instantia elsső találójának meg keresséssére indította. Ezen az Fölséges Fejedelem igen meg szomorodván, szemekre hánta az confoederalt Statussoknak az ő hitetlenségeket és sebjébül elő rántván Turocziai neve alatt irott bizonyos confoederatiot meg bántó levelét, satisfactiot kévánt az confoederationak tött ilyen injuriája iránt: melyre nagy haragal rántván kardot az M. Fő Generalis urunk meg sebessíté az emlétett Turócz vármegyének notariussát, hasonló haragtól viseltetvén az M. Generalis Karoly Sándor azon Notariust éppen halálossan megsebesítette, ki halál és élet határában lévén Jesust s Mariat kiáltván, tábori Papok által az sátorból kivezetettett, de az kin áló vitézektől kegyetlenől öszve koncoltattott és meg hólt. Ezen halálos veszedelemtől meg ijedvén azon vármegyének vice Ispánnya és magát vétkesnek érezvén, szaladásra vette a dolgát, melynek utánna lévén az vitézek rutúl megvagdalák még is elevenen hadgyván az úton: ki harmad napig examináltatván, minden társait kivalotta: negyed napra halálra

sententiaztatván, hóhér keze által le vágatott, utánna valóinak rettentő siralmas példájokra.

7. Junii. Öszve gyűlvén az Tekéntetes Statussok Ország sátorában, igen nagy halgatással és vesztegléssel várakoznak az Fölséghes Fejedelemre majd egy oráig; ki is elljűtt, környül vetetvén az főebb Generalissoktól és mindgyárt ország sátorában citáltatván az egész Turócz vármegyét, melynek a zászloját öszve rontatván megtapodtatta, pecsétyeket ellvette, dobjokat, trombitájokat öszve törette és magokat meg arestáltatta. Ezek után M. Fő Generalis nagy dicsérettel föl magasztalta Pozsony vármegyének hívségét és az Fölséges Fejedelem gratiajában tovább is commendálta. Ezek után az kongót két garasra szálítaták.

8. Junii. Az fő rendek között magános conferentiaik celebráltattak.

9. Junii. Semmi sessio nem vólt, hanem csak az instantiaik meg visgáltattak. Ezen nap Okolicsány Páll meg arestáltatott.

10. Junii. Egyedül csak Orzágnak rovássi meg tekéntettek.

11. Junii. Az Introitusnak és Exitusnak lajstroma az Tekéntetes Statussok előtt föl számláltattott és az ország közönséges szükségére kiadatott pénz találtatott két milliom kilencz száz kilenczvennyolczezer, kilencz száz hatvanhét forint azaz 2998967 flor. Azon nap elő vétetvén némely szentegyházaknak dolga, elő hivattatak Senyey uramhoz ő Nagyságához az deputatos commissariussok relatoria miképpen jártak ell az magok hivatalyában.

12. Pönkösd napján sz. misse szolgáltatott szép musikával az ország satorában, Fölséges Fejedelem is jelen lévén, mely után Kürtessi Uram Esztergami Canonicus tött praedicatorot majd két oraig, magyarul.

13. Délután sessio vólt, melyben az confoederatioban ujonnan állók hiteket letették az Fejedelemnek. Ez után beszélgettek az nemzetünkbeli és idegen nemzetbül való Hadaknak füzetésséről.

14. Fiscalitássokra, arendákra, rovássokra az tiszték valasztattak.

15. Ez nap nem vala semmi sessio.

16. Deputáltattak némellyek az senatorok közül az nemess vármegyék nehézségének meg könnyebbitéssére az M. Personalis Urunknál.

17. Magános audientiaik és conferentiaik voltak az Fölséges Fejedelemnél.

18. Az Tekéntetes Statussok és rendek authoritássábül

componált punctumok meg olvastattak, és az ország lakossit egyben gyűjtván, királynak és *Austriai uralkodásnak* éppenséggell ellene mondatott. Hazátul idegen és kibujdosott magyaroknak pedig vissza jövéssekre két holnap hagyatott. Ezek után Fejedelem képének a vagy helytartójának nagy vigaságall választatott az M. Fő Generalis.

19. Misse után nagy pompás vendégséget szerzett Fölseges Feejdelem az Fő Generalisnak.

20. Három követ érkezett Erdélyből, nagy böcsölettel köszöntetvén az T. Statusoktól.

21. Egész nap tartott az Punctumoknak subscriptioja és pöcsétlésse.

22. Te Deum Laudamus nagy solennitással énekeltetett, sz. Missét szolgálván Egri vicarius Uram.

23. Religio dolga elő vétetvén, ventilláltatott Juniusnak 27 napjáig, mi concludáltatott, nem tudhatni bizonyosan.

Közli: DR. ÁLDÁSY ANTAL.

ADATOK AZ 1628. ÉVI SZÉCSÉNYI ALKUDOZÁS TÖRTÉNETÉHEZ.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

A kismartoni főlevéltár egy külön iratcsomagának tartalmát, mely a címjelzés szerint az ott őrzött török tracták első részéhez tartozik, de abból ez ideig egy írónk sem merített, itt azon célból közöljük, hogy az írók figyelme a szécsényi alkudozás még ismeretlen érdekes részleteire irányulhasson.

Az alkudozás, mint tudjuk, eredmény nélkül maradt; minek egyik főoka volt: az 1606. évi zsitvatoroki szerződés török és latin szövege közti lényeges különbség. Adataink, melyek a »*Galanthai gróf Eszterházy Miklós, Magyarország nádora*« című munkának nemcsak hézagait pótolják, de egy pár tévedését is kiigazítják, nemcsak a tanácskozás menetéről nyújtanak tájékoztatást, hanem egyéb dolgokra is kiterjeszkednek, melyek egy vagy más tekintetben kiváló érdekekkel birnak.

Az egész anyagot három csoportba osztottuk.

Az első rész magában foglalja az I—XI-ig terjedő okleveleket, vagyis az alkudozás némely előzményeit.

A második rész, a XII—XLI. számú oklevélgyűjtemény, az alkudozás lefolyását ismertetvén, lényegében megfelel a levéltári föliratnak: »*Litterae missiles Petri Koháry et deputatorum Commissariorum pro tractanda pace et pagis dedititiis ex praesidio Széchény in Ao 1628 ad Palatinum regni Hungariae Nicolaum Eszterházy exaratae.*« Abból, hogy a magyar békebiztosok leveleinek némelyike hat pecséttel volt lezárva, következik, hogy a magyar bizottság hat tagból állott, kiknek

pecsétjein *Fanchy Ferencz* czímerét csupán sejteni, de *Koháry Péter*, *Lipthay Imre*, *Rimay János* a költő és *Bakó Ferencz* czímereit bizton fölismerni lehet; a hatodik tag pecsétjén a czímernek egy vonása sem tűnik elő, azonban ha nevét szinte azok között kell keresnünk, kiket a nádor már 1628 év elején adott utasításában (»Eszterházy Miklós nádor« III. k. 236. l.) névszerint felsorolt: úgy a hatodik tag talán Horváthy György lehetett. Egyik tagnak pecsétje csak az első levélen fordulván elő, valószínű, hogy annak tulajdonosa vagy a tárgyalás folyama alatt megszűnt tagja lenni a bizottságnak, vagy utóbb más pecsétet használt.

A harmadik rész XLII—LIII. hódolt faluk adózásáról szól, azonban abból nem a sokszor emlegetett összes hatvan falunak, hanem azok csak egy részének, még pedig nyitra-vármegyei községeknek adózási viszonyait és sérelmeit ismerhetjük meg; de mindez elég azon szomorú valóság bebizonyítására, hogy a török és magyar biztosok közös megállapodásán alapuló 1613 évi újbarsi végzés ellenére, nem csak a törökök, hanem a császár emberei is önkényüleg adóemeléssel terhelték a szegény népet.

A szécsényi tracta idejében sokszor történik hivatkozás az újbarsi alkudozásra, melyben Liptay Imre és Maklár Péter mint magyar biztosok vettek részt; de hogy az alkudozás maga talán még nincsen kellően ismertetve, azt abból lehet sejteni, hogy, noha Liptay az újbarsi alkudozásról szóló végzést 1618 május havában (Tört. Tár, 1892. 139. lap) a nádorral Forgách Zsigmonddal közölte s ez azt lemásolás után ismét visszaküldé: azért mégis 1629 évben Eszterházy Miklós nádor (l. Eszterházy M. nádor III. k. 531. l.) azt írja, hogy »az barsi végezést sohul sem találom«, s ez okból az alkudozással akkor megbízott Tasy Gáspár kérésének (ugyanott 516 lapon), hogy t. i. a Barson kelt s mind két részről pecsételt limitatiót neki megküldje, legjobb szándékkal sem felelhetett meg.

Közlésünk bevezetését még egy pár megjegyzéssel kell megtoldanunk.

Adataink értékét emeli azon körülmény, hogy a szécsényi

bizottság érdemleges tárgyalásairól nemcsak a magyar biztosok közös jelentései, hanem Koháry Péternek külön tudósításai is, melyeket azok Eszterházy Miklós nádorhoz intéztek, előttünk fekszenek; de sajnos, ez ügyben a nádor részéről Koháryhoz mint a bizottság elnökéhez intézett válaszokból egyetlen fogalmazvány sem volt az irat-csomaghoz csatolva, pedig e válaszok hivatva volnának a biztosok jelentéseinek egyes pontjait s Koháry leveleinek némely mondatait bővebben megvilágítani.

A hatvan falura vonatkozó adólajstromok és sérelmek csak egy részét tudjuk fölmutatni, holott bizonyos, miszerint ez a kérdés az alkudozás egyik lényeges pontját képezvén, több rendbeli eszmecserére adott alkalmat. Miután azonban a nádor és mások részéről Koháryhoz mint főbiztoshoz intézett levelek, s általában a szécsényi alkudozást illető egyéb iratok is Koháry Péter kezénél maradtak, közléseink kiegészítő részét a történetírók a Koháryak levéltárában fogják föl találni. Nem szenved kétséget, hogy a mi a szécsényi tractára nézve a mi adatainkból még hiányzik, azt jóformán a Koháry, Forgách és Lipthay családok s az ország több levéltáraiból pótolni lehetne; hiszen köztudomású dolog, hogy különösen a Magyar Történelmi Társulat maga is az ő kirándulásai alkalmával a hatvanas évek vége felé (talán 1869-ben) meggyőződött arról, hogy a Koháry-levéltárban őriztetnek tényleg Forgách Zsigmond, Thurzó Szaniszló és Eszterházy Miklós nádoroknak Koháry Péterhez intézett levelei, s általában az e korbeli török hadjáratok és békealkudozásokra vonatkozó más terjedelmes levelezések is, melyeknek fölhasználása nélkül, én úgy hiszem, a szécsényi békealkudozás története csonka munka volna. Társulatunk buzgó tagjai Fraknói Vilmos és Thaly Kálmán épen az említett kiránduláskor constatálták azt, hogy a Koháry család történelmi értékű levelezései a levéltárnak egyik díszét képezik s mennyiségileg is a kutatók várákozását túlhaladták.

Ezen bevezető soraim után ím itt következnek a levéltári adatok.

* * *

A szécsényi alkudozás előtt.

I.

Eszterházy Miklós nádor Murtéza vezérhez 1628 február 15.

(Fogalmazvány a nádornak sajátkezü törléseivel és toldásaival.)

Mi gróf galanthai Eszterházy Miklós, Magyarország palatinusa, a kunok birája, Fraknó várának és tartományának örökös grófja, Sopron, Zólyom, Bereg vármegyének főispánja, az hatalmas róm. császárnak titkos belső főtanácsa és Magyarországban helytartója.

Tekintetes Nagyságos nekünk kedves jóakaró vitéz szomszéd ur barátunk. Istentől te Ngk jó szerencsés hosszú életet kívánunk. Két rendbeli levelét vettük e napokban te Ngk és azokban mit írjon s szóval is Ibrahim csauztól most mit izent légyen megértettük. Hogy azért a hatalmas török császár főkövete a Portáról Budára érkezett, azt igen örömet halljuk, kiirt a mi részünkről való követnek is késedelmének nem kell lenni, mivel az is készen vagyon. De barátságosan akarnánk Ngnak jelentenünk elsőben, hogy azt te Ngd jól tudja, mivel ennek a végezésnek mi ketten voltunk fejei a két hatalmas császárok után. Ezokaért igen kívántatik hogy minek előtte változnak a követek, értsük mind ketten, ha az mi végezésünk szerint adták-e ki az hatalmas császárok cancellariusi azokat az végezéseket; mert tudja te Ngd ahoz sem adni sem elvenni benne nem jó, mivel az mind a két hatalmas császárnak méltóságok ellen, s nekünk is mindkettőnknek böcsületünk ellen lenne, ha valami változás találatnék abban, és megint ujabban kellene az hatalmas császárok fejét avval fájlalni, mely dolognak meglátása minket is illet, mivel mi kezünk által mentenek azok az végezések az hatalmas császárok eleibe. Ne is csudálja pedig te Ngd ezt a kívánságot, mert jól tudja minemü sok nehéz dolog és veszekedés támadott az sitvatoroki végezés után is a miatt, hogy a portán tettenek volt az diákok valami változást az végezésben. Hogy ezért mi ketten magunk között megértsük előbb, minekelőtte az két hatalmas császár eleiben menne, igen méltó, kérjük is te Ngdat barátságosan, hogy annak az portáról hozott confirmationak mássát irassa le szórul szóra valamint vagyon, és ez levelünk megadó jámbor főszolgánktól Őrsi Sigmondtól, kit te Ngdhoz csak e végett küldöttünk, küldje meg mentől hamarább nekünk; mi is viszont, ha te Ngd kívánja, a mienknek mássát megküldjük Ngdnak.

Második dolog az, hogy a kapucsi passákról is, tudja te Ngd, úgy vagyon végezés, hogy akkorra ők is készen és jelen legyenek, mikor a főkövetek változnak, úgy hogy ugyan akkor

ők is mindjárt együtt a mi részünkről rendeltetett commissariusokkal hozzá fogjanak a hódolt faluk dolga igazításához, Kivánnatuk azért, hogy te Ngd azokat is a főkövettél együtt elkészítse, úgy hogy megváltozván az követségek, ugyan onnét indulhassanak az mi commissariusink az kapucsi basákkal az szegény község dolgának eligazítására is hogy az kiknek kedvekért munkálkodtunk és fáradtunk legtöbbet együtt Ngdal az békesség dolgában is, ne fogyatkozzanak azok is reménységekben meg, és elég tétessék ezaránt is az végezéseknél is; az minthogy az mi részünkről akkorra jelen lesznek az mi commissariusink, és így Ngd akaratjából az nagy dolgokon által mennek, ezt is szép barátságosan el köll egymást igazítanunk.

S azután a mi a rabok, a pénz és egyéb dolgok igazítását, a kik mi reánk kettőnkre vannak bízva, illeti, azokat is mi Ngddal együtt, ezek elsőben így meglévén, szépen eligazítsuk, hogy semmi legkisebb fön ne maradjon a mi veszekedésre való volna; noha a pénz dolga felől irtunk immár is te Ngdnak csak e napokban is. Ez mi szolgánkat még is kérjük te Ngd ne tartóztassa, hanem mentől hamarább bocsássa vissza hozzánk jó válaszsza. Éltesse Isten te Ngodat sokáig szerencsés állapotban. Költ Bicsén a mi várunkban, 15 feb. 1628.

Kívül: Az tek. Nagos urnak, vezér Murtesza passának, az hatalmas török császárnak tengeren innen levő országainak várainak és vitézlő népének főszerdárjának, és Budán helytartójának, nekünk kedves jóakaró szomszéd vitéz ur barátunknak. Budán.

II.

Levél a hódolt faluk dolgában, cím, névaláírás és datum nélkül.

Egyszerű másolat, melynek szövegéből megállapítható, hogy a levél márczius 20-án íratott; a lap homlokán ez a jegyzet áll: »Die 20 martii exhibitum Vezério hoc scriptum.«¹⁾

Két dolgot vettem tegnapi napon, hogy együtt valánk Bék urammal, eszemben, melyet Ngdnak is megakarok jelenteni idején, hogy a tractának vége után jövődőben akadály annak véghez vitelésben ne következtessek. Első az, hogy azt mondák, mivel a faluk megszámlálása és lajstromban íratása két holnapig s többig is nem lehet meg. Második az, hogy annak a faluk lajstromának, bár pecsétések legyenek is, nem leszen annyi ereje, mint az articulásoknak, a kiket csinálunk.

¹⁾ Ha Tasi Gáspárnak 1629 márcz. 26-án a nádorhoz írt e sorai: »De mikor arra költünk (a minapi ngdnak írt három punctom szerint) hogy egy articulust írjunk, mit kellessék azon érteni *mindenkor*«, jelen levél-másolatra vonatkoznak: akkor ez nem tartoznék a szécsi tracta iratai közé. Csak azért közlöm, mert az iratokhoz volt csatolva.

Az elsőből az következne, hogy Ngtok mint bírná az articulusok erejével a Ngtoknak engedtetett falukat. De a melyeket Ngtok nekünk visszaereszteni tartoznék, azokat mindaddig elvontathatná megadni, valamig a laistromok írását, ki mentől tovább halladna, annyival károsabb volna nekünk. A másodikból az következne, hogy ha az pecsétes lajstromnak egyenlő ereje nem lenne az articulusokkal, az articulusok értelmében mindenkor találkozhatnék vilongás, és így a pecsétes lajstrom a melyet a békeségnek erőségére kigondoltunk, csak haszontalan lenne; hogy ezért idején efféle alkalmatlanságokat eltávoztassunk, kívánom, hogy Ngd ezekről külön való assecuratiót adjon kezeírása és pecséte alatt, avagy hogy ugyan articulusban írjuk; tudniillik hogy a faluk számba vétele e jövő Sz. György napig legfeljebb, a mely mához 35 nap, végbevittessék minden képpen. Másodszor hogy annak a falukról való pecsétes lajstromnak szintén annyi ereje legyen, mint a mely articulusokat csinálunk. Harmadszor hogy a minapi beadott írásom szerint, melyben megmutattam mit értünk mi azon a szón *Mindenkor*, olyan falukat a kikhez módjuk nincsen, nem kíván beiratni Ngtok. Ilyen assecuratio vagy articulus nélkül nem látom mint lehessen hasznos fáradságunk. Választ várok Ngdtól.

III.

*Balog István internuncius jelentése II. Ferdinánd királyhoz.
Esztergom, 1628 september 2.*

(Másolat.)

Sacratissima caesarea regiaque Majestas et domine dne mihi clementissime, post humillimorum perpetuorumque fidelitatis servitiorum oblationem.

Sacratissimae Majestati vrae humillime significandum volui, quod 31 Aug. veni huc Strigonium, simul cum imperatoris turcici legato, et quoniam Begus Lippensis et Sahin Aga cum confirmatione advenerunt Constantinopoli, cum ipsis statim de facto hodie huc venit Strigonium Vezir et Mufti. Quam ob causam mittit Vezir ad Sacratissimam M. V. Sahin Agam et Martinum Tudisi ex consensu meo cum paribus confirmationis, quae et Vezir et Mufti propriis suis sigillis et manuum subscriptionibus corroborarunt, affirmando verbali iuramento ista paria similia esse in omnibus vero originali. Quod tamen si S. M. V. difficultando non acceptaret, in tali casu dignetur S. M. V. unum ex suis interpretibus huc Strigonium mittere et Vezir originalia ipsa aperiet perlegi et paribus com-

portare concedet. Me quoque urgebat, quod aperiā originalia et me praesente curabit describi, et sic mittere S. M. V. quod sine praescitu Smae Matt vrae nolui facere, videns Veziri promptam voluntatem et mihi aperiendi originalia et inposterum quoque velle non dubito quin ista paria missa M. V. de verbo ad verbum sunt descripta ex originalibus. Sebastianus Lustrier residens S. M. V. nondum est reversus Constantinopolim, secretarius ipsius tamen adest, qui in emendatione etiam confirmationis capitulationis erat praesens, quod ab oratore Smae Mattis vrae, et etiam a Michaele Dasquir intelliget Mattas vestra, quoniam et ipsis scripsit Constantinopoli. His Smam Mattem vram feliciter diu viventem et regnantem exopto. Datum Strigonii 2. septemb. Ao 628.

humillimus subditus
Steph. Balogh de Naboyza.

IV.

Murtéza vezér II. Ferdinándhoz. Esztergom, 1628 sept. 3
(Másolat.)

Del vezir Murtesa Bassa di Buda a s. sac. Ces. Mta. Ser^{mo} et feliciss^{mo} Imperatore romano doppio li affettuosi et riverenti saluti, faccio questa per dire a V. M. Ces^a come essendo venuto ultimamentè in queste parti il Michaeli d'Asquier, suo Interprete, con lettere di V. M^{ta}, et del sig. Principe di Ecchemberg nelle quali mi dicevano, come vierano aliune cose nella Capitulatione, che conveniva mutare, et che pero mandandosi alla porta peremendarla in conformita delli 11. Articoli de Sun, et de verbo ad verbum, che subito comésariano mutata et arrivata dalla Porta, si farebbe il cambio delli Amba. noi secondo questo habendo col prefatto d'Asquier abbolbata la Capitulat^{ne} nel modo che conveniva spedissimo in posta alla Porta il Schahin Aga et Mustafa Bey di Lipa li quali visitato li ss. Caimecam et sopremo Mufti, et resile nostre lettere si propose subito la cosa al nro poten^{mo} Imp^{re} che con l'imperiale decreto di mano propria commando che fosse mutata, il che essendosi eseguito et scritto conforme quell abbol^{to} che noi mandassimo datosi la copia al Schiahin Aga et al Mustafa Bey gli hanno rimandato in posta in queste parti, et arrivarono a Stamsa Bey (Hamsabég) (lungo 3 o. 4 leghe vicino a Buda) il 2 di questa luna. Il che saputo noi, perche a Buda vi é la contagione non li lasciassimo arrivare ivi, ma li mandassimo a Strigonia, ove si trasferiscimo noi, con lo Stefano Balog Internuncio di V. M. al quale

mostrassimo l'originale et la coppia della Capitulatione, et offeriscimo, per essere egli rappresentante di V. M. Ces. di aprire l'originale, ma egli si contento di veder la copia, la quale mandiamo col Schiahin Aga sigillata con nostro sigillo, et quello del S. Mufti. Si che lodato il sig. Iddio non resta piu difficulta veruna, supplichiamo pero V. M. Ces. che in conformita della sua benigna promessa vogli commandare che siano mutati gl'Ambas., accio la poverta d'ambe le parti resti in riposo, et preghi Dio per l'ambi li potenti Imp^{ri} et pgli autori della pace, et a V. M. auguriamo lunga vita. Di Strigonia li 3. della luna di Settemb. 1628.

V.

II. Ferdinánd király Balogh Istvánnak. 1628 septemb. 10.
(Másolat.)

Ferdinandus etc.

Egregie fidelis nobis dilecte: apud nos hisce diebus Sehaiu Aga appulit, et permutationem utriusque nostrum oratorum litteris supinde (*sic*) nobis traditis efflagitavit, quem iterum eo responso (uti ex annexis fusius percipere poteris) expeditum remissimus.¹⁾ Tuum igitur nunc erit, supremum Vezirium omni modo assecurare, quatenus sibi tuto persuadere possit, oratorem nostrum iam abhinc sine omni mora et dilatione ulteriore profectionem suam quantocūsus acceleraturum esse.

Quod autem Marinum (*sic*) Tuttisi a te huc expeditum attinet, cur in persona ad nos admittendum non censuerimus, non ea causa alicuius indignationis, sed Budae nunc temporis pestis maxime grassantis timor fuit.

Et quod Tibi in responsum et rerum gerendarum informationem meliorem notificandum erat. De reliquo gracia nostra caes. regiaque tibi propensi sumus. Datum 10 sept. Ao 1628.

Stephano Ballok Internuncio.

VI.

II. Ferdinánd király Murath Han török császárnak.
1628 sept. 10.
(Másolat.)

Ferdinandus etc.

Juxta recessum commissionis Söniensis peractae, ibidemque conventos articulos, benevolam mentem nostram erga

¹⁾ Az említett mellékletek ugyanaz nap keltek és a VI. számtól kezdve folytatólag közöltetnek.

publicae tranquillitatis studium, quo S. V. non minus inclinare cognovimus, contestari volentes, operae pretium duximus eam viam eligere, qua remota prolixarum literarum mora, illud sanctum opus celeriore felicioremque effectum sortiri posset. Que de causa decrevimus quantocyus legationem ad S. V. expedire, quae intentionem eidem nostram fusius explicet. Eoque nomine mittimus exhibitorem harum praesentium haereditarium cubicularium, argenti utriusque Austriae, et inferioris Regiminis consiliarium camerarium, ac Oratorem nostrum, spectabilem et magnificum fidelem nobis dilectum Joannem Ludovicum dnum a Kuefstain lib. Baronem in Greillenstein et Spiz, virum ob insignem in rebus publicis gerendis experientiam, eruditionem atque integritatem, nobis charissimum, qui post benevolam gratulationis ac officiorum nostrorum oblationem factam S. V. ea omnia, quae ad sinceram vicinitatem fovendam, removendasque cuiuscunque generis sinistras suspiciones, inviolabiliterque servandas inducias apte convenient, fideliter ac prolixius exponat, reddito S. V. nostro diplomate articulorum Seniensium ratificationis. Benevole itaque poscimus ut S. V. iam dicto Oratori nostro in omnibus, quae nostra ex parte propositurus est, plenam fidem habeat, omnique benevolentia complectatur. Qui de caetero felicissimos diuturni tranquillique regiminis successus ex animo vovemus. Datum Viennae die 10 Septb. Ao 628.

Imperatori Thurcarum Murath Han.

VII.

II. Ferdinánk király a török fővezérnek 1628 septemb. 10.

(Másolat.)

Ferdinandus etc.

Cum nobis perabunde constet, quantum hactenus in promovendo sanctae pacis studio, vestra ex parte elaboraveritis, ut ea propter summum honori ac dignitati vestrae decus et encomium accreverit, statuimus per Oratorem nostrum, spectabilem et Magnificum nobis dilectum Baronem a Kufstain in Aulam (titulus) Sultani expeditum, etiam vos hisce praesentibus literis requirere, ut circa stabiliendum hoc sanctum negotium prudens vestrum consilium ac mentem ipsi suggerere, et per hoc pacis conclusae intentum tanto arctius fovere conservarique facere velitis. Plane enim confidimus intentionem vestram uti hactenus, ita non minus laudabiliter inposterum, erga stabilimentum tranquillitatis publicae inclinare, ac mediante vestro auxilio hoc laudabile studium summo cum utriusque Reipublicae fructu atque emolumento feliciter perfici posse.

Quapropter poscimus benovele, ut praefato oratori nostro in omnibus, quae nostra ex parte vobiscum conferet, plenam fidem habere, eumque parato animo audire velitis, quod nos vicissim caesarea nostra benevolentia prompte prosequemur. Datum Viennae, 10 septbris Anno 1628.

Supremo Vezirio.

VIII.

II. Ferdinand Koháry Péternek 1628 september 10.

(Másolat.)

Ferdinandus etc.

Quandoquidem post factam permutationem Oratoris nostri cum legato turcico iuxta recessum tractationis Söniensis, Commissio de pagis dedititiis ac palankis elapso decendio statim institui debeat, clementer mandamus, ut pro illo tempore te paratum exhibeas, omnique cura incumbas, ut quo minori equitum numero, evitandis subditorum damnis ac incommodis (praesertim cum feratur turcas ipsos saltem quinquaginta equis venturos) ambae partes conveniant, neve illos ad maiorem comitatum illiceas.

Tum etiam erit inquirere de loco, die ac numero, quem Turcae observare volent, quae omnia iuxta tenorem capitulationis observari curabis, ac pro dicto comitatu milites Ujvarienses, autem ex vicinis limitibus collectos, quibus singulis unius mensis salarium exsolvi camerae nostrae aulicae demandavimus, produces.

Facies in eo, quod menti ac voluntati nostrae consentaneum est. Cui de reliquo imperiali clementia nostra propensissimus. Datum Viennae 10 septemb. Ao. 628.

Petro Koháry.

IX.

II. Ferdinand Kuefstein oratornak 1628 september 10.

(Másolat.)

Ferdinand etc.

Wier erinnern dich hiemit gndst, dass der alherogeschikte Schiain Aga neuliger tages alhier angelangt samt der Copey der zu Seön geschlossenen friedens Capitulation, und hierauf die abwechslung vermög des gemachten schluss beider Oratoren begehrt. Wan wier dan diese Vertröstung gethan, dass sobald die geschlossene Capitulation an Ihr selbst dem schluss nach in allen Clausuln und Punkten richtig, wier alsdann dich als unsern Oratorn abfertigen wollen, also dir gndist befelend,

du dich hierzu in solcher Bereitschaft halten sollest, damit du ehesten deine Vortraiss ins Werk setzen mögest, und sintemalen die Türken alhier sich offeriert kein Bedenken zuhaben, das Original der Capitulation gegen die Copey sehen zu lassen, also dir ebenfalls gndist befelend, den Vezier oder türkischen Oratori vermittels den Ernst Hazi, so du zu denselben abordnen sollst, dahin durch Schreiben zu avisieren, dass du zwar nunmehr auf unsern allergndsten Bevelch zu deiner Vortrais allerdings beraith und gefast seiest, auch inner wenig Tagen solche fortsetzen wollest, allein wäre dein Begehren und pesinnen an Ihne Vezier, dass Er zu seiner selbst eigenen Versicherung erlauben wolte, dass Er Hazi die rechte Capitulation gegen den herausgebrachten Copia (allermassen solches wie obvermeldt durch unseren Internuncium, sowoll auch die Türken selbst anerbothen worden) in Originali sehen und gegen derselben halte möge, alsodann du deine Vortrais one Verzug fortzusetzen nicht unterlassen werdest. Verbleiben etc. Wien den 10 Sept. Ao. 628.

An Oratori von Kuefstein.

X.

II. Ferdinand Kuefstein oratorhoz 1628 septb. 10.

(Másolat.)

Ferdinand etc.

Wohlgeborner lieber getreuer, demnach jüngster tagen Schein Aga hier angelangt, und uns die ankunft der Capitulation an den Vezir den Murtasa Bassa berichtet, auch fürnemlich gebeten hat, wir wollen auch deine Abfertigung und Auswechslung mit den türggischen Potschafter ehesten tag gndst gefallen lassen, haben wir alsobald die zu deiner Rais gehörige Capitulation Instruktion, und so etwan was mehreres dir zur nachrichtung vonnöten, schleinigst zufertigen anbefohlen, massen den auch du solche hiemit gehorsamst zuempfangen hast.

Soviel nun aber den tag und die abwechslung, selbst auch die anzahl der jenigen Soldaten, welche man zu dem Gelaidt gebrauchen solle, belangt: würdest du dich dessweg mit des Sultans Potschafter vorhero vergleichen. Insonderheit aber in wolfürsichtige Obacht nemen, und doch unvermärckter weis gedacht sein, wie zur verhüttung der armen Leüthe Schadens (allermassen die Ursach zuvor angebracht worden) desto weniger Volkes beiderseits zugebrauchen sein möchte. Zuwelchem endt den, wir nicht mehr als Zweihundert Pferde (ausser der winerischen?) von den Raberischen Gränzen desswegen den Obristen daselbst solche in bereitshaft zuhalten,

undt diese auf dein anfordern samt sein Ob. Leuttenandt erfolgen zulassen gdst ermahnt haben.

Der sechzig Dörfer halber, welche dem Türggen gehuldigt haben, ist vom unserem hunghrichen Palatino nachrichtung zuerwarten welche wir dir hernach schicken wollen.

Und demnach du auch verlangest zuwissen, im fall dan der Lustrier noch nicht zu Constantinopel ankommen wäre, wessen Dienst und Information du alsdan zugebrauchen haben würdest, wird der Virgilios bei solcher fürfallenheit alles verrichten können. So wir für diesmal dich hiemit gdst berichten wollen, und dir mit kais. gnaden wolgewogen verbleiben. Wien den 10 Sept. 1628.

*An den von Kuefstein, Schreiben
wegen seiner Abwechslung bet.*

XI.

II. Ferdinand Preiner János ezredesnek 1628 sept. 10.

(Másolat.)

Ferdinand etc.

Demnach wir unsern (Titel) Oratore von Kuefstein dahin Befehl geben haben, dass Er sich bei nunmehr ankomenen Capitulation des zu Seön gemachten friedenschluss, eines gewissen Tages der Auswechslung halber Ihrer beider Oratoren vergleichen solle. Also dir gndist befehlend, dich sambt deinem Obr. leüttenandt mit Zweihundert wolgebuzter Pferden von deiner Gräniz in solcher guter Bereitschaft zuhalten, damit auf Begehren sein (sic) unseres Oratoris dieselben bei der Auswexlung und Uebernehmung des türggischen Oratoris ohne Verzug erscheinen und sich stellen können.

Und demnach. Er unser Obrl. Ernst von Kollonitsch nicht allein der Uebernehmung, sondern auch der völligen alhero Beglaltung zum Comissario fürgenomben worden, so ist ebenfahles unser gndstr Befehl an dich noch 100 Pfärdt (du nimmest sie gleich wan die Auswexlung beschehen von obvermeldten 200 Pferden, oder absonderlich) dergestalt in Bereitschaft zu halten, dass auf Begehren sein Obrl. von Kollonitsch solche alsobald erfolgt und mit denselben bis alhero zur Beglaltung geführt werden mögen; massen wir dann solches ihme von Kollonitsch beraith also auch erinnert. Verbleiben etc. Wien den 10 september Ao 628.

*An Obristen zu Raab
Hansen Preiner etc.*

A szécsényi alkudozás lefolyása.

XII.

*A magyar biztosok jelentése az első tárgyalásról a nádorhoz.
1628 október 31-én.*

Illustrissime Domine, Domine Patrone nobis gratiosissime!
Salutem et servitorum nostrorum paratam commendatinem.

Megírtuk vala tegnap előtt Nagyságodnak, hogy az elmúlt szerdán, ugymint huszonhatodik oktobr. egy nap érkezünk ide az Kapucy passával, őket az Hostatban szállítottuk, s magunk penig itben, harmadnapig semmi derekas dolgokhoz nem kezdtünk; hanem köszöntésben és az élés rendelésében s magunk dolgait is comportáltuk. Tegnap reggel ugymint kilencz órakor az Hostatban egy közhelyen való háznál löttünk derekasan szemben az kapusi passával, holott az ő módgyok szerint salutatiok és egyéb közbeszéddek után kezdenek kényszeríteni bennünket, hogy az miért ők köldettek, s miis ide, kezgyünk hozzá és ne mulaszuk az időt hiában, azonnal tőnek tőlünk olljan kérdést, hogy ha alá hoztuk e az derék pecsétes leveleket minden nemő tractáruul császár pecséti alatt, mert ők meg hozták az ő régi szokások szerint a vezér pecséti alat való leveleket, a ki sok sűrő pecsétekkel volt mindenik foliusa; mi erre azt feleltük, hogy az originalis leveleket nem szokták illjen helyre köldeni, mert azok az császár tárházaiban vadnak, hanem minékünk azokat palatinus urunk nyomtattva adta, melyben sem el nem vehetni, sem hozzá nem írhatni, azért igaznak nem kétségesnek tarthatyák. Vettük azért azonnal elő az szényi quintus articulust, az ki az övékkel conformis volt, de verbo ad verbum igazán, találatot, ez az articulus mutatot az Sytvatoroki tizenötödik articulusra és a többire, a ki fölötte igen kölömbözöt mind az írásnak rendivel s mint a dolgoknak értelmével, hogy azért az üdőt hiában ne tölcsök, tedtünk illjen végezést, hogy az citált articulusokat, ugymint, az syttvatoroki, bécsi, comaromi és gyarmati végezésekben minálunk mint legyen, mi magyarul adgyuk ki s ő nálok mint vagyon ők törököl adgyák ki írva nekünk, hogy jobban eszünkbe vehessük, az értelmek és az szók ha nem kölömböznek egymástul? Ez alat még is kezdenek kényszeríteni bennünket micsoda volna az mi kívánságunk, az kire mi azt feleltük, hogy akarnánk az ő akarattiakat ebből az dologból érteni, hogy az hatalmas két császárnak ez ő akarattyoknak és végezéseknek executiója mi móddal s hamaréb mehetne véghez, a kire azt felelték, hogy az ő akarat-

tyok az, valami eleitül fogva holdult volt, és mindenkor fejet hajtott az hatalmas császárnak, most is mindeneket megerezenek, azt kívánják; az kire mi semmit sem feleltünk, hanem tértünk ad priora hogy ők is adgyák meg az ő articulusoknak mássát törökül, és mi is megadgyuk az mint mi nálunk megvadnak írva, akarván érteni hol discrepalnak egymással, mert mi egyáltaljában megmondottuk hogy mi fejünkért meg nem mernénk azt próbálni, hogy azokhoz az végezésekhez se ádálnánk se pedig minualnánk. De azonban történt illjen fogyatkozásunk, hogy a minemő török tolmácsot ő felsége velünk alá küldött az török írást se olvasni se írnia nem tudja; hanem törökül tolmácsolás által a melljet a vezérnek pecsétés levelének mondani lenni, ő magok olvasták törökül az mi tolmácsunk előtt; az mint az mi tolmácsunk tudta concipialta, kit im Nagyságodnak írva oda köldöttünk Mi is penig pure igazán arra citáltatott articulusokat kiadván nekik az nyomtatásból, azoknak is mássát im Nagyságodnak küldöttük. Azonban mai napon hozzánk köldte az kapucsi passa, üzenvén azt hogy láttja nem egyeznek az mi articulusink az övékkel, és így sem nem tud, sem nem mer tovább procedálni az dologban, szolga lévén; hanem patienter szenvedgyük és megengedgyük, hogy az vezérnek küldhesse, és onnét tovább való istructiót vehessen magának, a kit mi megis engedünk, sótt késérököt is adtunk nekik, mingyarást mi is innét Nagyságodat tudósítani akartuk, mi karban legyen az, mi dolgunk és miért tovább nem progrediálhattunk, rövid addalással akarván intimalnunk Nagyságodnak, hogy mi az ő részéről ő benne föltte nagy titubálást álhatatlanságot tapasztalunk, igen rövideden is akarják ez nagy dolgot terminálni, azt beszélvén, hogy csak két karban ál a dolog az holdulásban és nemességben, az holdulás dolgát penig csak így értik, hogy valami Egernek megvételeitül fogva eddig holdult, az ennekutánna is megholdulljon, a mi penig eleitül fogva ezekhez az ő tőlök elfoglalt várakhoz holdultak is, ez utánn is holdulljanak. Ez az ő imaginatiójok, immár penig hogy láthatyák az mi articulusinkból, hogy az ő imaginatiójokat evertallja, confuldaltatnak s akadoznak, megértette Nagyságod, hogy az mi kinyomtatott articulusinkat kétségessé akarják tenni, minthogy semmi pecséteket nem látnak rajta. Azért ha Nagyságod jó akarattja, extrahaltatná Nagyságod onnét fölljöl, és Nagyságod az maga palatinalis pecsétivel küldené, kezünkhöz, a kiben noha nem kételkedünk, hogy kölömben legyen valamint urunk ő fölsége egészen kinyomtattatta. Végezetre fölljöl is meg íránk Nagyságodnak, micsoda fogyatkozásunk eset, hogy török deákunk nincsen, noha tudom, hogy

Nagyságod eléggé solicitalta s bizony én is, de olljat kellett hozni, az minemőtt adtak, itt körös körül mindennt el kerestettük, de sehul szerét nem tehettyük, ha peniglen minekünk jó török deákunk nem leszen, nem csak ez disputálás dolgában hogy nagy akadéunk és fogyatkozásunk nem leszen, de ha Nagyságtok akarattjából valami jót concludalunk is, kicsoda tudja azt tudni és nézni, ha azon értelemmel írják e a mint végezünk. Más az, hogy az szegénység is sok török leveleket hoz a magok régi állapotjáról, a kit nincs kivel meg olvasztatunk, nem kételkedünk azokat megértvén mint volt régi állapotok, hogy mikor az ő dolgokra jutunk azokkal valamit nekik nem könnyebbéthetnénk. Kérjük azért Nagyságodat, legyen gondgya reánk, hogy az török deákbul meg ne fogyatkozzunk, úgy halljuk, hogy *Soós István* uram mellett is vagyon egy mostan vele Posenban az octáván, mig jobnak onnét följöl szerét nem tehetik, csak azt is mellénk köldje Nagyságod. Áldgya meg Isten Nagyságodat minden jókkal Datum in Zéchen 31 Oktobr. anno 1627.

Illr. dom. vestrae.

Servitores paratissimi, nos ad modernum tractatum deputati commissarii ad dedititios pagos etc.

Külczim: Illrimo domino, domino comiti Nicolao Ezterházy de Galantha, eq. aurato, perpetuo de Fraknó, palatino regni Hungariae, jud. cumanorum, nec non Comittuum Zoliensis et de Beregh et Sopron supr. comiti, sacr. ces. et reg. Mattis int. consiliario, ac per Hungariam locumtenenti, etc. dom. et patrono nobis gratiosissimo. *Külön jegyzet a borítékon:* Éjjel nappal sietséggel vigyék.

XIII.

*Koháry Péter bizottsági elnöknek levele a nádorhoz.
1628 nov. 1-én.*

Illustrissime domine patrone gratiosissime.

Salutem et servitii mei paratissimam commendatinem.

Közönségessen Nsgdnak elég béven megírtuk most mi állapotban legyünk. Az Nsgd parancsolattja szerint mi az népnek öregét kejnítettük, (?) és minden faluknak állapottyokatt mindenről inquiralljuk, noha az szolgabírák is collateralissban mind azokat írva kiszedték.

Vélem hogy az kapusi passa vedte eszében, mert találta azt mondani, hogy lehetetlen dolog hogy ő minden falunak dolgát maga igazíthassa, hanem arra valók a passák, békek, az kik azt elvégezzék, ő csak azon leszen, hogy meg mutassa meddig kel az hódoltság határának lenni. Az kebelében hordoz valami viaz atlazban való hoszu levelett, sokszor hozta elő, hogy valami jobban vagyon, de ő annál feje vesztésse allatt

soha egyebet nem mer cselekedni, s az mikor ideje leszen osztán meg mutattja, noha ezek csak szók, de mégis Nsgdnak ezt is tudására akartam adni. Nagy fogyatkozásunkra vagyon, hogy jó törek deákunk nincs, Nsgdot igen kérem sietessen Bécsből edjett alá küldeni. Ugy is értem, hogy Althan uram mellett is volnának, ha szintén magyarul nem tudna is, csak deákul vagy németül tudjon, noha munkával de mégis helére hozhatnánk az dolgott. Egyébképen az kapussi igen ajállja magát, hogy ő rendben hozza az dolgot, s nem is akar késsni. Aldja meg Isten Nsgd minden jókkal. Datum in Sécsen prima novembris Anno 1628.

Nsgod szolgálja

Koháry Péter manu pp.

P. s. Én uram az zitvatoroki tractánál nem voltam, hanem im most Liptay és Rimay uraméktól értem, hogy még akkor esett az végezéslevélben vétek, az kiért azután más levelet sok költségel fáradságal kellett szerezni, kértem azért Liptay uramot, hogy maga levelében informállia Nsgdat hogy ha az vezér az roz levéllel az előbennivel akarna élni, tudja Nsgd magát accomodálni, és az dolgott helére hozni.

Bécsben vagyon egyik török diák, neve *Michel Tasquir*, ez volna job, mássodik ez ki törek volt: *Ludovicus*.

Külczim: úgy mint a megelőző levélen.

XIV.

Liptay Imre magyar biztos levele a nádorhoz 1628 nov. 1.

Holtomig való szolgálatomat ajánlom Nagyságodnak, az hatalmas istentől jó egészséget és szerencsés boldog hoszu életet kívánok Nagyságodnak megadatni. Felette kérem Nagyságodot ne tulajdonicsa véletlennek ez irásomat, mert az viszen reá hogy gondolkodtam arról, hogy ha gondjai miat Nagyságod ez dologról meglehetkezet volna is, most emlékeztessem reá. Jelesben ha az vezér valamiről az tracta dolgaiban megtalálná. Az szeginy Illésházy István uram ő Nagysága ideiben kezdették az pogányok az hamis levéllel való élest erről az hódoltságról, a kiért sok embereket fárasztot az szeginy ur Ali passához egynehány izbe, utólszor engemet is, adig ő maga is Komáromba lakot; az legelső ajándékot, a kit az zitvai végezés után kellett beadni, be nem adatta; hanem Ali passánál missilis levelével megmagyaráztatta, mint érti az hódot avagy hódulandó faluknak állapotját, a kit Bécsbe felvittek vala. Az után penig a sögéni tractator *Forgác Miclós* uram ő Nagyságánál is alá kérttek vala az tractára rendeltetett urak, *Forgác Zigmund* uram ő Nagysága az több ot levő

urakkal, de az török meg nem várta, hanem elszökék egy éjjel; Német-Sögyinben vót szálláson szeginy Illyésházy uram ezen ütközöt volt meg, hogy az török más sensussal való levelet mutogatot, hogy ők adtak az mi Kglmes urunk részéről való követeknek az Zitvatorkon. Az mi részünkről pedig ezen építettek, a kiket az mi Kegyelmes urunk kinyomatott. Az minemő hírek pedig akkor voltak az leveleknek elváltoztatása felől, én meg nem irom, mert énis csak hallottam, de elég az hogy én és a több uraim személyinek eleiben más értelemmel való hitvan leveleket hoztak az pogányok, mely disputatiok közbe az pogánság nagy sokat rablot, azután osztán hogy ennek értelmén egybe nem alkhattak, úgy reméllem hogy az bécsi végzésnek arról kellett tenni, a mint énnekem segin *Pete László* uram beszéllette, annak ha Nagyságod az praefatióját meg olvassa, abban is meg írja, miért kellett annak az bécsi végezésnek lenni ujabban, noha az zitvatoroki végezésre mutat az is. Azért Kglmes uram ha az vezér Nagyságodot valamiben ez dolgokról megtalálja, ezeket elmékedésbe tartsa. Talán az originalis levelet is meg kellenék szerezni és értelmét venni belőle, ha ugyan igazak e az akorbeli hírek, az mit montak az leveleknek permutatiójáról, s ha igazak lennének, alkalmaztatni kellenék az után valókor végezésekre az tractát, a nagy Isten az mire az Nagyságod értelmét vezérленé, hogy kárt ne tennénk ez nyomorult országunknak, a kinek csak az Isten gyámola. Talánd azt az levelet sem ártana megkeresni, a ki parancsolatokat én ki hoztam volt az pogán írást, és Nagyságodnak azt is meg fordítatni magyarul, és ha jó lenne in specie alá küldeni, hiszem ismét fölvihetnék, mert az minemő tolmács itt van, csak semmit nem bizhatni reá, itt meg nem tudgyák fordítani. Én így elmékedem vala az dologról, hogy ha az pogányok Nagyságodot valamiből megtalálnák az zitvai végezés felől. Arra kellenék az levélre őket dirigálni, a kit az mi Kegyelmes urunk beküldött Herbestan követségébe, kerestetné meg azt az vezér, hiszem kezeknél van; ezt a kit ők adtak, ha valami akadék volna benne, felujítatni kellenék velek, mert most is mindjárt pecsétet levelet kértek elő tőlünk, jól lehet nem tudom én ha arra az ő adta levelekre értik-e? Az minő hamis levéllel akartak élni az szegény Illésházi uram ő Nagysága idejében, az mint Illés diakkal megfordítottattuk vala, Nagyságodnak megküldöttem mássát az ő hamis levelöknek. Éltesse Isten Nagyságodat, és szerencséltesse minden dolgaiban. Datum Sécsen prima novembris Anno 1628.

Nagyságod szolgálja

Liptay Imre m. p.

Külczm: hasonló a megelőző levél címéhez.

A hozzácsatolt melléklet: a zsitvatoroki végzés vitás pontja törökből fordított kivonat másolatában így hangzik:

15-dik. Hogy Eger vára megvételeitől fogva ez ideig behódolt, ez adja meg adót, faluk ezután is holdoljanak s adójokat is beadják.

16-dik. Hogy Fülek, Szécsén, Nógrádhoz tartozó faluk, Eger s Hatvanban, Budára és Esztergomban az melyek behódoltanak, ismét behódoljanak, s adójukat megadják.

17-dik. Hogy az Esztergom vára, az mióta az római császár kezéhez esett volt, az mely behódolt faluk Esztergom várához adóztanak, ismét behódoljanak s beadózzanak, és az egyéb végházakhoz tartozó faluk eleitől fogva mind az két felé az mit fizetnek most is megfizessenek. És a Kanizsa vára a mióta kezünknel vagyon, és penig az mely faluk behódoltak, ezután is behódoljanak, némely peres falukra is az mi részünkről emberek rendeltetvén Battiani Ferencz urral helyén megláttassák az Kanizsára bejáró falukat, az be nem járók megpróbáltassanak, az kik eddig bejárván s az adójokat beadván beszolgáljanak, az melyek be nem hódolnak azoknak békességet hagyának, és az mely faluk mostan pusztán vannak, az olyas faluk megépülvén, az mi részünkre adó tevő faluk közé azok is adójokat megadják, és az róm. császár részéről igaz nemes lévén az ő császáruknak az mely nemesek nem adóztanak, az ő lakó helyeikben az ő magok házoktól ismét se adjanak. Almásnál íratott 1606 esztendőben novembernek tizenegyedik napján, az uj calendarium szerint. Ali passa, Habil effendi.

XV.

Murtéza pasa levele Koháry Péterhez 1628 novemb. 3.

(Másolat, melyre ugy látszik a legközelebbi számu levél is hivatkozik.)

Mi vezér Murtéza passa Istennek engedelmeiből az hatalmas és győzhetetlen császárnak az tengeren innét lévő birodalmának szorgalmatos gondjaviselője, hadainak igazgató szerdára Budán, az hozzá tartozandó országában helytartója etc.

Tekintetes Nsgos becsületes ur szomszéd barátunk, köszönetünket és barátságos szomszédságunk ajánlása után, kívánunk minden jókat Kegdnek.

Jóakaró ur szomszéd barátunk, az falukról és palánkokról való dolgot, az mint akarjátok és elrendeltétek, össze elegyedett értelemmel s írással az mint beadtátok az Kapucsi passának, azon írásnak pariaját mindjárt mi hozzánk is küldte, mely írását olvastuk, s csak gondoljuk némely abban való nem lehetetlen dolgokat s minthogy lehetne meg, melynek többire való része hogy lehető legyen, maga Kegtek noha írva adta

be, de magatok is nem reménlitek, semmi uton azért mi abban levő lehetetlen dolgokat régi okos urtól nem reménettünk volna. Ha penig mindenből az Liptay barátunk tanácsán jár Kegd, az nemeseknek is dolgok mint leszen világosan megtetszik. Az Kegtek között való mostani dologra nézván az pesti böcsületes Ahmet bék mivel az végezésekben egyik commissarius ő volt, mindenképen jól tud mily dolgot milyképen végezett az több társaival, annak okáért mostan oda Kegtek közé magunk részéről küldtük, hogy az mint az dologról az végezés tartja, annak erejével ez dolgot az Kegtek egyenlő akarattjával négy az vagy öt nap alatt végbe vigye, és azután az több előttünk levő dologhoz kezdjen egyenlő akarattból Kegtek. Az mely uri ember már ott Kegddel vagyon, az az ember az hatalmas császárunknak egy jámbor együgyű hive, régi Kapucsi pasája, az másik is ő hatalmának Sancsjuh békje, és velök lévő harmadik is budai Alaj bék; ezek mind uri becsületes személyek, az darab föld melyben Kegtek vagyon, az az két császárnak egyenlő sajátja, az mely élést most arról magatok szükségére betakar Kegd, méltó-e hogy annak az élésnek igazság szerint fele az mi részünkről való uraknak nem engedi Kegd, a mi annyival inkább hogy házatoknál az Kegtek vendégi, méltó-e, hogy az mi részünkről való urak lovainak egy lóra, egy hétre egy kiló zabot rendelt Kegd, úgy tetszik száz embert lovaival egy néhány nap az az darab föld könnyen eltarthatna; de hogy Kegteknek torkig elég legyen, ezeknek mint valami bünös embereknek nyujtsen Kegtek, az is első nem igazság. Ahmet béket azért küldtük minden dolgot tud, minthogy vagyon végezése Kegtekkel, föl s alá ne engedje ez dolgot kerülni, egy nappal lásson előbb hozzá Kegtekkel, hogy ismét más dologhoz kezdhessenek. Kegd is az fölséges róm. császárnak egy régi sok dolgot látott hallott meghitt egész hive; minden igazság szerint való jókat reménylünk Kegdtől, Isten tartsa meg jó egészségben Kegdet. Iratott Budán die 3 novembris 1628.

Kegdnek ur szomszéd barátja. Idem qui supra etc.

Külczim: Az tekintetes és nagos becsületes urnak, Koháry Péternek, róm. császár ő felsége tanácsának, Ujvárbán vicehelytartó kapitányának, nekünk szomszéd ur barátunknak.

XVI.

A magyar biztosok levele a nádorhoz 1628 november 7.

Illrissime domine domine nobis gratiosissime.

Salutem etc.

Nagyságodnak azt akaránk tudására adnunk, hogy tegnap az vezér ő Nagysága közénkbe küldötte az tavalyi eszter-

gomi Ahmat béket, az ki tavaly Szönnél az tractaban egyik commissarius volt az török részéről, a kitől minemő leveleket küldött vicegeneralis urunknak, mi az pariaját Nagyságodnak oda küldöttük; szóval is semmit egyebet nem hozott, hanem hogy sietetti az tractat. De nem akarják érteni, sem venni az mi articulusinknak continentiáját, a kit az előtt írva beadtunk nekik, hanem az minemő nekik adatott instructiót törökül minekünk beadták, az mint lehetett im magyarul megfordítattuk, és mi az mássát Nagyságodnak oda küldöttük; sőt mi török nyelven az mint nekünk beadták, in specie oda küldöttük Nagyságodnak, ottan Nagyságod jobb magyarral megfordítván, viszont Nagyságod küldje vissza nekünk ezen törökül írt levelet. Ez mellett minemű falukat kívánnak, hogy ante omnia behódoljanak, mi azoknak nevőket is oda küldöttük. De még ez ideig semmi nemű disputatióba velük nem ereztettük magunkat, hanem csak mind erősítjük, hogy mi semmi uttal semmiben más tractaban nem bocsátjuk magunkat, se más végezésben; hanem kívánjuk hogy az kapucsi pasa az szőnyi végezésnek ötödik articulusához, és azon articulushoz, az mely zsitvatoroki végezésre ugymint 15, 16 és 17-dik articulusocskákban, és az bécsi harmadik articulushoz, az komáromihoz és az gyarmati negyedik articulushoz, az két hatalmas császárok elvégezett decretumához szabván magát accomodalja az dolgot.

Vettük nyilván eszünkben, hogy örömet csavargásra térítenék azokat az árticulusokat, az kin az mi fundamentumunk vagyon, és valami napon akarnának tractat indítani, az kivel azt elrontanák, és jövendőben hazánknek s mind az szegény hódultságnak nagyobb periculumot hoznának. Azért mi Nagyságtok hire nélkül semmiben nem admittaljuk magunkat, hanem mindenből tanuságot Nagyságodtul várunk. Az mint az előtt is kértük vala Nagyságodat, hogy Nagyságod sietessen az török deákkal, mert semmi uttal nála nélkül nem fogunk lehetni, mert minden dolgokat törökül akarunk tőlük kivenni, hogy ezután ne revocálhassák. Mostan azért az mi dolgaink csak ebben az karban vannak. Aldja meg Isten Nagyságodat minden kívánta szerint való sok jókkal. Datum in Zécsen 7 die novembris An. 1628.

Itt. D. vestr. etc.

Servitores paratissimi
nos ad modernum tractatum deputati
Commissarii pro dedititiis pagis etc.

Utóirat Koháry saját írása: Az minemű faluk neveit az török beadott írva, azok közül ki *hajdu-palánk* ki az erdélyi fejedelem birtokában vagyon, s ki az bányák közepén, s ki

isten tudja mikor hagyta el az hódolást; így zavarták elegyítették az dolgot, s úgy akarnának reá venni bennünket, de mi semmi tractára nem megyünk, nekik, valameddig az mitőlünk proponaltatott articulusoknak helyt nem adnak. Az nevezett faluk kik hol legyenek, most inquiráljuk és azokat is írva küldjük Nagyságodnak.

Külczim: Illustrissimo domino domino comiti Nicolao Eszterházy de Galantha eq. aur. perpetuo de Fraknó, Palatino reg. Hungariae etc. etc.

XVII.

Koháry Péter bizottsági elnök levele a nádorhoz 1628 nov. 7.

Illustrissime domine patrone gratiosissime Salutem etc.

Mi karban legyünk itt N. közönségesen megírtuk. Szavokból is eszünkbe vettük, hogy a mi tőlünk adatott articulusok mellől örömet elmennének, s más tractaban akarnának venni, de nem kell nekik engednünk.

Tegnap az pénz elvétel felől való perlekedésünk volt, de az kapucsi passa semmi uttal magára nem akará venni, s kezét hozzá ártani, hanem a vezérre mutat, hogy ő dolga; de elvégeztük, hogy ők is írnak neki, hogyha az pénzt el nem veszik, el fog pusztulni az föld, az szegény népnek nincs miért contribualni. Mi innét megindítjuk a vezért, Nagod onnét szép ratiókkal írjon az vezérre, mi immár mindenből Nagtól várunk. Áldja meg Isten N. minden jókkal. Datum in Szécsén 7. novemb. Ao 1628.

Nsgod szolgálja

Koháry Péter m. p.

P. S. Ez éjjel az lippai bék fia meghalt, nehezen marad ő maga is rosszul vagyon az kapucsi, jancsárokbán is betegen elküldtek; mik az ur Isten oltalmából mind még egészségben vagyunk, segítsen tovább is Isten bennünket.

Külczim: Mind rendesen.

XVIII.

Koháry Péter levele a nádorhoz gróf Eszterházy Miklóshoz 1628 nov. hava 9-én.

Illustrissime domine patrone gratiosissime
Salutem etc.

Megírtam vala N. hogy az minemű faluk neveit kiadtuk volt, az törökök hogy azokat inquirálván ki hová való N. megírtuk; im azért ki micsoda megýében való mind írva küldtem N., s azt is mióta hagyta el az hódoltságot; mi még semmi kívánságunkat eleikben nem adtuk, hanem várnánk

Ngtól az az zsitvatoroki és az több tractak articulushoz pecsét alatt való megerősítését, mi is azonnal eleikben adjuk mit kívánna az igazság. Semmi egyéb hírt (*sic*) N., hanem tegnap előtt az Lippai bék igen betegen és az fiát halva vitette el innét magát, két fő törököt is vittek el betegen. Istennek hála még mi ide egészségben vagyunk, segítsen Isten tovább is bennünket. Áldja meg Isten N. minden jókkal. Datum in Szécsen 9 novemb. Ao 1628.

Valami határ miatt perel velünk az posoni káptalan. Szegény Balásfy megakart alkudni velük, f. 1000 kért, hogy ő ott az káptalannak hasznosb szőlőket veszen avval, sok esztendeje, hogy foly az per, s nem is remélhetik hogy meg nyerjék; ha most is per compositionem mehetne véghez, N. meg-szolgálánám, N. nyujtana egynéhány szavat mellettünk. En Ormándy Jósá uramra biztam az dolgot, az mit végezne N. én megmaradnék rajta, s N. meg-szolgálánánk ebből való fáradságát.

N. szolgálja

Koháry Péter m. p.

Külczim: mint a megelőző levélben.

XIX.

*A magyar biztosok levele gróf Eszterházy Miklós nádorhoz
1628 nov. 14.*

Illustrissime domine patrone nobis gratiosissime
Salutem etc.

Mai napon volt ismét összejövetelünk az kapucsi pasával és alkalmas ideig pantolódánk s veszekedénk sok disputatióval egymással, azt kívánják derekasán, hogy valami Pesthez, Budához, Zolnokhoz, Egerhez, Hatvanhoz elején holdulva volt, hogy azok mind restitultassanak nekik, és csinálták az fundamentumát bécsi articulushoz az elein, ki ezképen van: Ex quo tempore Agria, Canisa, Albaregalis, Pest, Buda, Zolnok, Hatvan et aliae arces occupatae sunt, pagi qui semper ad illas arces dedititii fuerunt, deinceps etiam sin dedititii. Mi oppugnáltuk erősen az zsitvatoroki bécsi articulussal, hogy azok Fülékkel. Nógráddal, Széchennel és az több végházakkal felszabadultak, s az török császár azokat felszabadította, mert mióta Nógrád, Füleke, Szécsen mi kezünknel vagynak, nem hódoltak szüntelen, most sem hódolnak, olj fölis vannak némelyek az faluk közül, hogy némelyike Divényen is fölül Véglessel határos, némelyike pedig az Vág mellett Tornócznál, az mely falukat hihető hogy nem Pestről Budáról hódították be, hanem Esztergamból, Kékkőből, Fülekből; de elég az hogy az Isphajaságokat az Pestieknek, Budaiaknak osztották, az mint ők mondják, ezt az articulust pedig ők ugy magyarázzák,

hogy csak azok az faluk szabadultak föl azokkal az várakkal Fülekkal, Nógráddal, Szécsennel és az több végházakkal, az kik ezekhez az végházakhoz tartoztanak és szolgáltak, de az kik ezekkel az végházakkal közel való faluk behódultak, tehát azok föl nem szabadultak, most is hódulva vannak: ez az ő magyarázatjuk. Ezen az articuluson semmikép nem egyezhettünk, mert mi így magyaráztuk, hogy valami ezekkel az végházakkal fölszabadult akárhová birták is az előtt, de az föl vagyon szabadítva, s azt nem kívánhatják, mint hogy azoknak megvételétől fogva szabadosak voltak az hódolástól ez mai napig. De ők soha nem akarnak az bécsi articulusnak az elejénél továbbmenni, hanem categorice kívánták hogy megfeleljünk nekik, ha adjuk-e be vagy nem, mert ha be nem adjuk, tehát kezeknél Buda és ők onnét azokat az falukat mind beveszik, avagy hogy ottben az mi követünk s önönmaga az Emir budai Alaj bék az Szpahiakkal és Zajnnokkal az portára megyen. Tudja Nagyságod mit tart az mi instructiónk, mi az mellől el nem mehettünk, hanem Nagodtól tovább való tanúságot várunk; holott még mi semmi az több Esztergam táján való dolgokra nem léptünk, mert az oda differaltuk Sarló tájára való mentünkben, az mint Nagyságod végezte az vezérrel; azért mi immár ezekre Nagodtól tovább való tanúságot várunk. Az kapucsi pasa producala az török császár levelét, hogy ezt erre az tractára teljes hatalommal eresztette, az melyet ígérte hogy le iratja, és ide nekünk küldi, ha megküldi azért annak is az mássát azonnal oda küldjük Nsgodnak. Nagyságodtól választ várunk. Éltesse Isten Nagyságodat sok esztendeig nagy jó egészségben. Datum in Szécsen 14 novembris 1628.

Illr. D. vrae

Servitores paratissimi

nos dep. Commissarii ad modernum
tractatum pro pagis dedititii etc.

Külön papírszeleten: Tornóczot és ott az táján levő falukat kívánják.

Külcím: úgy mint az előző levélen.

XX.

A magyar biztosok levele Eszterházy Miklós nadorhoz 1628 nov. 16.

Illustrissime domine patrone nobis gratiosissime
Salutem etc.

Kapunyításra érkezik ide ő felségétől az török deák, az ki Nagyságod 9 novemberben írt levelét praesentalá, az török

deákra valóban nagy szükségünk vagyon. Holott Nagyságod levelében azt kívánja, hogy Nsgod ez mostani itt való tractarul jobban kíván tőlünk informáltatni. Nem kételkedünk, hogy eddig Nagyságodhoz ismét két rendbeli levelünk is oda nem érkezett volna, az kiben Nagyságodat ez mostani állapotunkról informáltuk, holott ők fundálván az ő actiojokat az bécsi harmadik articulushoz elein, és arra satisfactiót kívánnak, hogy Budához, Pesthez, Szolnokhoz, Canisához, Fejérvárhoz, Egerhez, Hatvanhoz a valmennyi falu volt el eleinte hódulva, hogy most mindeneket beadjuk, kiknek némely részét nevezve is adtuk, kiket Nsgodnak föl küldtük ki micsoda vármegyében vagyon és micsoda helyen. Ezeket pedig mi úgy értjük, hogy az belső falukat csak az végre nevezik, hogy az faluk neveztének kevés nevezetével inkább véghez vihessék akarataikat. De ezeknek hátok mögött annyi holdulatlan s nevezetlen falukat hagynak ide hátra s közbe, hogy el (*sic*) negyven avagy ötven avagy talán több is csak itt ezen az darab földön, h . . . .¹⁾ ha az Hont, Bars és Nyitra vármegyékre mennek, hová kezdenek penetralni Nyitra, Gimes várán felül is. Lehetséges hogy úgy akarnak vele cselekedni mint az hatvan falu beadásakor, az mely pusztá faluk közben maradtak. azután az kik élték az pusztákat, erővel is mind behódultattak; azt mondván hogy lehetséges volna az, hogy fölül azokon ő nekik fejet hajtottak, és ők adózás nélkül maradnának, azért erővel is be kellett nekik hódulniok, itt is ebben szintén azon mesterkednek. Mi in contrarium ezt adtuk eleikbe, hogy azok az faluk mind fölszabadultak Fülekkal, Somoskövel, Hollókővel, Ajnácskövel, Dévénynyel, Zécsénnel, Gyarmattal, Palánkkal és Nógráddal és az két hatalmas császárok végezése szerint azok, kik fölszabadítottak, be nem adhatjuk, az zsitvatoroki 15-dik, bécsi harmadik articulushoz szerint fölszabadultak, mert nem mindenkor voltak hódultak, van harmincznégy esztendeje, hogy elhagyták az holdulást Fülekek megvételétől fogva, az bécsi articulus pedig arról szól az ki mindenkor volt hódulva, mert egyébképen az két hatalmas császárok végzése semmivé lenne, és állatjuk ezt bizonságul az 15-dik zsitvatoroki articulust és hasonlóképen az bécsi harmadik articulust az utólját, ők még is vitatják, hogy azokat az falukat kell csak azon érteni, az kik ez megnevezett végházainkhoz valók voltak, és nem Budára, Pestre és az több végházakra birtanak. De mi inhaereálunk és ebben perseverálunk, hogy ott nincs semmi distinctio abban, hanem akár hová birták is az előtt azokat az falukat, de ha egyszer fölszabadultak ezekkel az mi végházainkkal azok szaba-

¹⁾ A papír kiszakadván, öt-hat betű hiányzik.

dosak, és két hatalmas császárok végeztetések szerint nem kívánhatják s nem is engedhetjük. Minthogy ennek az magyarázatán meg nem alkhattunk, azért im mi Nsgdhoz fölküldöttünk, ők is az vezérnek lehető, hogy tudtára adták. Hogy mint alkuszik meg Nagod ennek az értelmén, Nsgdtul várunk. Nsgod ezért lássa, hogy ha maga akarja-e az vezérrel ennek az articulushoz értelmét conferálni, és ezeknek az vezérrel megmagyaráztatni, mert mi ennek az magyarázatán velök meg nem alkhattunk, mivel hogy az mely békek az tractában vannak sok falukhoz, az melyeket kívánnak behódolni, interesatusok. Hogy pedig lucidiusban megértse Nsgod, meddig akarnak ezen az földön kívánságok szerint penetrálni, im delineálva és írva küldöttük Nsgodnak, mind az török vármegyék postulált faluk neveivel együtt. Mig Nsgdtoktul ezen dologról informatiónk jön, addig azon leszünk, hogy az időt hiában ne mulassuk, más az articulushoz continentiaja szerint való dolgokban akarunk laborálni. Producalá tegnap az kapucsi pasa az török császár levelét az maga állapotja felől, hasonlóképen ez éjjel hozának az vezértől egy levelet neki, akit tőle azonnal extrahaltuk és annak az mását írva Nagodnak oda küldöttük, hogy Nsgod mindeket értsen. Az pénz elvétele dolgához ezek az kapucsi passával semmi közököt nem akarják ártani, hanem in toto reicialják hogy Nsgod végezzen az vezérrel, abban semmi ellenek, mert ő nekik arról semmi autorizásuk sem instructiójuk nincsen, hogy ők az pénzt rectificálják, erővel reá nem kényszeríthetjük őket. Isten éltesse Nsgodat sokáig jó egészségben. Actum in Zécsen 16 die novembris Ao 1628.

Illr. D. vtrae etc.

Servitores paratissimi

Nos dep. commissarii ad moder.
tractatum pro dedititiis pagis etc.

Külczim: ugyanaz, amely az előző levélen is van; de azon megjegyzéssel, hogy »végbeli kapitány uraim éjjel nappal sietséggel küldjék Posonba«.

XXI.

*Koháry Péter levele Eszterházy Miklós nádorhoz
1628 november 16.*

Illustrissime domine patrone gratiosissime.

Salutem etc.

Ma Nsgodnak elég bőven irtunk, és az ide való állapotunkról derekasan tudósítottuk. Az fülekiekről és az több vég-házakkal fölszabadult falukról mi immár nekik választ addig nem adhatunk, míg N. az vezérrel annak az articulushoz

értelmét el nem igazítja, mert ők sem engednek semmit, az ő kívánságokban megkeményítették magukat, mi is pediglen gondolván minemő nagy fáradsággal költséggel az mi eleink föl-szabadítottak, és mi hogy engednénk annyi darab országunknak részét ingyen nekik magunktól; noha az roszak csak nem mindennap fenyegetnek, hogy ha nem adjuk, csak mondjuk meg, vagy nem, ők felkelnek s elmennek, de osztán az falukat meg találják, érette irnának; de én azt elhittem hogy ha lehetett volna tőlük ez ideig is behódoltattak volna, de ha az végházakat nehezítik vitézlő néppel, míg ez végházak kezünknel vannak, soha azokat nem félténém tőlük. Ha ezekben pediglen valamit oda adat, immár szóval régen azt mondják, hogy sok vagyon még, az kit írva nem adtak, ugymint Ujváron fölül Guttát, Tornóczot, Mocsonokot, Ivánkát, Tardoskeddet, Dévényt és mind többiket, Izbéket etc.

Mi most az nemesek állapotját, az török kijárását és az tőlünk Zsitvatorok végezése után hódolt faluk dolgait kívánjuk, hogy azonnal és de facto rectificálják és megadják az nemeseknek articulusokat, szabadságában confirmálják, az törököt ezen elfogják az kijárástól sub ullo praetextu, micsoda progressusunk leszen ezen dologban N. megírjuk. Áldja meg Isten N. minden jókkal. Datum in Szécsen 16 novemb. Ao 1628.

Az Boznai pasa hada eloszlott oly válaszsza, hogy azért bocsátja ily idején haza őket hogy valamikor parancsolja, azonnal föl üljenek. Az erdélyi fejedelem hadaiban az Tisza mellé falukra oszlott telelni, sok tolvajlást csint cselekesznek.

Nsgod szolgálja

Koháry Péter m. p.

Kívül a cím mint a megelőző levélen.

XXII.

Murtéza pasa levele Koháry Péterhez 1628 novemb. 17.

(Másolat. Erre látszik hivatkozni a magyar biztosok nov. 20-án kelt levele is.)

Mi vezér Murtéza passa Istennek engedelmeiből az hatalmas és győzhetetlen császárnak, az tengeren innét lévő birodalmának szorgalmatos gondjaviselője, hadainak igazgató szerdára Budán, az hozzá tartozandó országában helytartója.

Tekintetes és Nagyságos ur barátunk minden hozzánk illendő tisztességes barátságunk és jó szomszédságunk ajánlása utánna, Istentől minden jókat kívánunk Kegyelmednek.

Valami két nógrádi katona az Kegd nekünk írt levelét az estve igen későn adák meg, megfordítván értettük mit ír Kegd, hogy az kapucsi pasa Omer agának az minemő írást beadott volt Kegd, abból az szegénységnek és mind az nemes-

ségnek dolga miben maradjon, megtetszik. Jó ur szomszéd barátunk, mivel annyira az kapucsi pasa ez dolgot, tudtok, nem érti: az pesti böcsületes Ahmet békét azért bocsátottuk ujabban közikben az ott való commissariusokhoz, hogy ő itt az végekben régtől fogván nevelkedett vezérek körül és mind azokban az végezésekben ott forgott eszes ur és dologhoz jól tudó ember, és mind azokról az végezésekről és dologra, az mely articulások az két császár részéről végeztettek, azok közül melyik erősített és melyik nem, akkor mindeniknek párjok igazán vagyon az mi ott való commissariusinknak is kezökben; mind az két részről régi nagy dolgokban forgott uri ember személyek Kegtek, elhittek az mi részünkről való igaz és méltó dolgokat, nem vitatják, engednek, mert meg vagyon hagyva, és nem nehéz dolog lévén ne késsenek Kegtek elmenjenek által rajta, csakhogy Kegtek engedjen az egyenlő igazságnak, az mi tudásunk és akaratumk szerint Kegtek közt az egynéhány falukról ha valahány napoknak kell vonódni, az Kegtek ott közösen¹⁾ azokról az melyeket az zsitvatoroki végezés után az esztergomiak behódítottak, csak Kegtek az igaznak engedjen, ez dolog is könnyű, mert az zsitvatoroki végezés után az Kopányi, Simontornyai, Szigetvári, az Dunán tul Szegedi Sancsokságokból való falukon kívül, az melyeket az részre ujonnan beholdultattak, csak az Pécsi Sancsokságból az részre száz falut holdultattak oda föl, azért az két részről az zsitvatoroki végezés után holdult faluk most is egyébképen nem lehet, vagy hogy egymásért ugy maradjon az mint melyeket beholdultattak, ezután is holduljon, az vagy az Kegtek részéről az megnevezett helyeken levő ujonnan beholdult falukról vegyék el kezeket, az mi részünkről az esztergomiakkal mi is kezeket elvitetjük azokról az falukról, melyeket az zsitvatoroki végezés után beholdultattak Esztergomban.

Az nemesek dolga pedig az igaz tőzs gyökeres minden nemzetéről szinte lévén, az mint régen szó-végezés lett vala. Ahmet bék és az ott való urak még utánnok taníttatván, de hogy az zsitvatoroki arról lett articulús erejével az két császár hívségéhez egyenlőképpen hallgató országból, az mely paraszt az előtt és után is adót adóz ez részre, azok az melyek inkább birták magokat némely falunak jobb része, némely falu egymásra nézvén marháinak jobb részét reá költötte, valami urember után módot keresett, azután ujonnan levelet váltott. Jó ur barátunk ez így miképen lehessen egyenlő igazság az két részre, mert azért neveztetik két császár országának azon lakó parasztságnak, ha valami érdemejért valamelyik császár

¹⁾ Ugy látszik valami kimaradt.

nemességet ád, csak arról leszen nemes, az másikról nem, annak Isphajájától az hatalmas császár szolgálatot kíván, mikor ideje vagyon adóját is, mely az végbeli vitézeknek rendeltetett, ki adnája meg érettek.

Az pénz dolgát említi Kegd, hogy ha az országtokban járó pénzt az szegénységtől az adószedők és Isphajak el nem veszik, nem találunk tallért és régi veretett pénzt, el kell pusztulniok: jó ur szomszéd barátunk, mivel az az pénz nem az mi császáruunktól viseltetik, egynéhányszor immár megírtuk általán fogva hitünk s törvények tartása szerint, mi senkit arra nem erőltethetünk, hogy elvegye, és hogy el ne vegye, mert azt az pénzt noha császár bányáin az ország végezéséből verik, Bécs igen közel vagyon, ott is el nem veszik; az mi végeinkben csak az tengeren túl is kereskedő emberek jönnek, más nemzet vagyunk, az rezet mint vehessék ezüst helyet el; ha penig az ország elpusztul miatta, Isten előtt bizony mi arról elhídtök igen kevés számot fogunk adni, az ellenkedés ideje most immár nincsen, hogy az hadakat ezüsttel nem viselhetnie ő fölsége, az ezüstet ne kimélje mint az régi pénztől az régi királyok nem kiménlették, most is jó emlékezetekre pénzeket mindennt elvehetni, mert ha megolvasztja, kis kárt nem vall benne; Isten akaratjából az mostani császára Kegkk több országot bír, hogy sem az régiek, meglehet igazítani az bányákat az pénzt az szegénység kedvéért. Igazától fogván minden két részre való dolgokhoz egyenlőképen lásson hozzá, és végezzen Kgtek, ez szegénység dolga mint annak előtte most is ne akadjon függőben. In tartsa jó egészségben Kegdet. Iratott Budán die 17 9-bris Anno 1628.

Kegnek jó akaró ur szomszéd barátja: Vezér Murteza passa.

Kívül: Az tek. és böcsületes Nagos urnak, Koháry Péternek, róm. császár ő felsége Dunántul levő végének és Ujvárbán vicegeneralis kapitányának, nekünk szomszéd ur barátunknak.

XXIII.

A magyar biztosok levele Eszterházy Miklós nádorhoz 1628 nov. 18.

Illustrissime domine domine patrone nobis gratiosissime. Servitiorum etc.

Vettük az Nsgod 13-dik Posonyból írt levelét, kinek continentiáját megértvén, ahoz is minden tehetségünk szerint az Nsgod parancsolatjához accomodáljuk magunkat, és noha mind nap solicitaltatunk az kapucsi passától az ő tőlük kívánt faluk felől, de mi mind abban inherealunk, hogy nem kíván-

hatják, mert azok az faluk Fülekkel, Nógráddal etc. és az több végházakkal fölszabadultak.

Azonban ezen dologról várjuk tovább való resolútióját és választját mind ő fölségének s mind Nsgdnak; mi pediglen mindennemő dolgainkkal készen vagyunk, úgy hogy valamely órában kívántatik mindennemő dolgunkban ad rem progredialhatunk, várakozunk arra az dologra is, mind az pénz dologáról s mind az török kívánságáról, hogy az vezért Nsgod megtalálja felőle, egyéb képen is minden dolgokban az articulusokhoz tartjuk magunkat, és attól, hogy csak egy cikelyben is ne regrediáljunk, az Nsgodtól adatott instructiónknak mássát ím megküldöttük Nsgnak: ezután is valami occural Nsgnak tudtára adjuk. Ezzel áldja meg Isten Nsgdot. Datum in praesidio Zécsen 18 nbris Anno 1628.

Illustr. D V. servitores paratissimi

nos deputati commissarii ad modernum
tractatum etc.

Külczim: mint a nádorhoz címzett fentebbi leveleken.

XXIV.

Koháry Péter levele Eszterházy Miklós nádorhoz 1628 nov. 18.

Illustrissime domine patrone gratiosissime.

Salutem etc.

Megírtuk Nsgdnak ma harmad napja miben keményítette meg magát, és mi is miben inherealunk; ha az ő kívánságunknak engednék, oly nagy kárára lenne az országnak, jobb volna meghalnánk hogy sem arra mennénk. Csak Nsgdtól várunk, de szándékunk az, hogy ugyan általában megmondjuk, hogy méltatlant kívánnak, s nem adunk abból semmit.

Im az derekas instructiójuk mássát megküldtem Nsgdnak, de az utolsónak nem, minthogy még arról semmi derék emlékezet nem volt, én is senkivel még azt nem akartam communicálni, de ha azt is majd megindítják, azonnal annak is mássát megküldöm Nsgdnak.

Im uram immár majd egy holnapja leszen, hogy itt az nagy szűk drága helyen vagyunk, Nsgod azzal biztatott, hogy ő felsége minden holnapon az 50 lovasra az egy hó pénzt ez commissioban megadatja, kérném Nsgd tenne emlékezetet Nsgd az hadakozó tanácsnak felőle. Im ma is írtam az Solkii tutoromnak, hogy instaljon nekem is egy hó pénzért. Mint-hogy ily nehezen szakad az aulica kamara az pénztől, talán csak adnának az magyar kamarára egy parancsolatot felőle, talán ide valamely harminczadon megdeputálnák.

Ezek uram az törökök minden nap rajtunk vannak, hogy egyáltalában megmondjuk, ha adjuk-e az falukat vagy nem, ha nem tehát ők fölkelnek s vissza mennek, de én nem hiszem hogy megmernék ezt próbálni.

Pálffy Pál uram ő Nsgának írtam, kérem Nsgdat egy szolgáljától méltóztassék ő Nsgnak megküldeni. Aldja meg Isten Nsgdat minden jókkal. Datum in Szécsen 18 novemb. Ao 1628.

I. D. V. servitor paratissimus.

Koháry Péter man. pp.

P. S. Immár ez levelet megírom vala, hogy reánk üzene az kapucsi pasa, hogy ha mi kívánságokra nem akarjuk resolválni magunkat, ő maga akar Posonban felmenni Nsgodhoz, és az resolutiót általjában kivenni; mi megüzentük, hogy ez a hely az hol kell tractalódni, nem Posony, várjon itt; holnap még szemben lesznek, mi dolog fog előttünk forogni, Nsgod tudósítom.

Bizonnal nem írhatom, de közhírral hallom, hogy az erdélyi fejedelmet az lengyel királlyságra hívnak némely pártos oda ki való urak. Bizony uram azok is veszedelmet keresnek és hoznak fejekre.

Külczim : az a mi a nádorhoz intézett fentebbi leveleknél közöltetett.

XXV.

A magyar biztosok levele Eszterházy Miklós nádorhoz 1628 nov. 20.

Illustrissime etc.

Salutem etc.

Tegnap napon össze mentünk volt az törökökkel, és még is ezen Buda Pesthez kívánt falukról disputáltunk, és állattuk erősen, hogy semmi uttal nyilván tőlünk nem kívánhatják, mert az az bécsi 3 articulus csak azokra az falukra szól, az kik mindenkor Pesthez, Budához és az több végházakhoz szolgáltak, adóztak. De ezek az kiket ők kívánnak miólta Isten Füleket, Zécsent, Nográdot, és az több végházakat kezünkben adta, azulta fogva azok fölszabadultak, sem szolgáltak sem adóztak, azért nem kívánhatjuk, s nem is adhatjuk. Először azért tőlünk azt kívánták, hogy adjunk levelet róla, ha az kívánt falukat meg nem akarjuk adni, azzal az levéllel fölkelnek és ők elmennek. De az sok disputatio között az elnyomódék, utoljára ugyan nem is emlegeték, nem tudhatjuk ezután ha resuscitálják-e vagy nem? Az minemő levelet az vezért ujonnan most írt, ím mássát Nsgodnak oda küldöttük, az vezér tetszése szerint mindeneket comprehendált

ebben az levélben, kit Nsgod megért. Önekik is sok leveleket hoztak az vezértől, vettük eszünkben az sok disputatio közben, hogy valami kicsint lágyítottak, mióta a vezér levele érkezett. Ilyen szót is mondtak, hogy nem szükséges mindenért Nsgodnak az vezért megtalálni, mert vannak oly dolgok, magunk között is eligazíthatjuk; nem tudjuk ezzel az lágyítással csak csalni akarnak-e vagy mit akarnak belőle kihozni.

Immár mi is tegnapi napon két rendbeli méltó kívánságunkat adtuk be. Egyik, hogy ezen az darab földön zsitvatoroki végezéstől fogván, mennyi falut holdultattak be úgy általjában igazán fölszabadulnak az articulások continentájok szerint azt restitueálni kívántuk. Amazok pedig az kiket ők kívánnak Pesthez, Budához és az több végházakhoz, ahoz semmi igaz ügyek nincs, mert nem Budáról, Pestről és az több végházáikból, hanem Fülekből, Zécsenből, Nógrádból és az több végházainkból, kiket Isten megszabadított, azért ha valami cserét kívánnak, igen ártatlanok amazokért azokat oda hagyni.

Másik az nemességnek szabadsága helyreállapításaért, és mi annak is az mássát Nsgodnak oda küldöttük, az ki ez darab földön vagyon, mit végezhetünk erről az dologról s mire vihetjük, minekelőtte mit concludalhatunk, Nsgodnak azonnal tudására adjuk. Datum in praesidio Szécsen 20 die novembr. An. 1628.

Ill. D. v. etc.

Servitores paratissimi

nos dep. commissarii etc.

Külczim: úgy mint a megelőző levélen.

XXVI.

*Koháry Péter levele Eszterházy Miklós nádorhoz
1628. nov. 20.*

Illustrissime domine etc.

Salutem etc.

Nsgodnak oda küldtük mit irt ő Nsga az vezér, immár ő minden dolgokra magán végezett; de nem hagyjuk abban, hanem serio vitatni fogjuk az dolgot, holott ő az oda való hódolt falukért akarnák ezeket mintegy concambialni, arra soha nem jó menni, mert okok volna hozzá, hogy mindenkor ide előbb előbb hódítana, és osztán mindenkor azt praetendálná, hogy még is több az oda alá való hódolt falu, annak számát arra vonná. Mi expresse azt vitatjuk, hogy soha egy végezésben arról írást nem mutathatnak, hogy az magunk

saját örökségünket valameddig lehet mindaddig ne bocsássuk, mert azoknak urok ki Erdélyben s ki az fölföldön s ki szintén Tótországban is laknak, és az ki mint birhatja közel marad jószágát, ugy birja egy császár sem tilthatta el, sehol nincs is irás róla, azért velek abban kell hagyatnunk.

Hanem ha az ujonnan behódolt falukból valamelyet oda kellene adnunk is, azért kellene lenni, hogy az több hódolt faluknak adójokat, munkájokat könnyebbítenénk, és az Nsgd instructiója szerint valami jó rendben csinálhatnánk registromokat, és határt csinálván nekik, hogy ezután semmi okok se módjok ne lehetne az följobb való hódításra, és minden falu tudná bizonyos adóját s munkáját.

Az régi kihódolt faluknak is hogy könnyebbíthessünk, most minden gravamenaikat egybe csináljuk, és ez mostani ki adott irásunk után azoknak dolgokhoz is hozzá kezdünk, s egyéb dolgokhoz is, az kik előttünk ez commissiót illetik.

Az pénz elvétele nálok igen nehéznek tetszik, még az végezés tart ha fölfogadná is, hogy nem effectualhatja az mint szavokból eszünkben vettük. Most kísérik ismég az lippai béket az vezérhez, vélem az mi postulatumokkal.

Itt is az roszak betegeskednek, tegnap is egyet temettek el. Istennek hála még mi mind egészségben vagyunk, segítsen az ur isten tovább is. Áldja meg isten Nsgdat minden jókkal. Datum in Szécsen 20 novemb. Ao 1628.

Nsgod szolgálja

Koháry Péter manu p.

Utóirat: Ide az a hir, hogy csak 15 mélföldön szállott az Svedus Varsovátul. Igen erős haddal mondják lenni. Az lengyelek most akarnak persinaliter insurgalni, arra az földre és népre is reá megyen az isten haragja és ostora.

Külczim: a nádor szokott czíme, mint a megelőző leveleken.

XXVII.

*Koháry Péter a nádornak gróf Eszterházy Miklósnak
1628 nov. 25.*

Illustrissime domine etc.

Salutem etc.

Mi még itt azon állapotban vagyunk az mint Nsgdnak megírtuk, az lippai béket küldték az mi kívánságainkkal az vezérhez, még most is oda vagyon, attól kell várnunk.

Ez Kapucsi passának két szolgálja szökött el lovastol, ismég némely éjjel két lovakat loptak el, immár most duplájul strasaltatom ottkin az Hostatban őket. Valami garázdát is indított, volt velek két szabad legény, de azokat valóban meg-

büntettem, hogy ő magok sem kívánták annyira, de pro aliorum exemplo megkellett lenni.

Az egri passa tett ismég az füleiekre panaszt, az kiról én requiráltom Bossnyák uramat, vice irt, az mivel mentette magát az Kapucsi passa, nem volt sententia vele, hanem az vezére küldte az panaszt. Bakos Gábor mentségét im Nsgdnak oda küldem, én ismeg reá irtam s meghagytam hogy az kikre nevezve panaszt tesznek megfogassa őket, és innétt Nsgdtól és tőlünk várjon osztán. Az mint távol hallogatom, aligha ugyan ez mi feleink nem adtak arra okot. Az pénz miatt vagon az szegénység nagy inségben, im oda küldöm Nsgdnak az Nagy-Sarlaiak panaszolkodását, és az Barsiakét is, egyéb nem fog lehetni hanem főképen az békek és Eningek jószágiról el kellene előttük állatni. Vennék az roszak ők is károkról észben magokat. Ez mostani magyar pénznél se istenben elnyugott Rudolfus se Mátyás császár uraink jobbat nem vertek, nem tudom ez roszaknak ebelkedések miatt mért kellene ez pénznek ezt itt veszteni. Most egyéb hireink nincsenek, valami occurral Nsgdnak azonnal tudására adjuk. Áldja meg isten Nsgd minden jókkal. Datum in Szécsen 25 novemb. Ao 1628.

Nsgod szolgálja

Koháry Péter manu pp.

P. s. Nsgod felcitáltattá az számadásra Budai Pált, az kinek szolgálatjára most itt az törökök körül szükségünk volna, kérném Nsgd ha lehetséges egynehány napig hagyná mellettünk, mihelyt imitt nála nélkül lehetünk, azonnal magam felküldöm, mindazonáltal azért az mint Nsgd kedves jó akaratja.

Külczim: a nádornak czíme mint a megelőző leveleken.

XXVIII.

Kovácsy Miklós levele Liptay Imréhez 1628 nov. 21.

(Melléklet Kohárynak 1628 nov. 25-én kelt fentebbi leveléhez, melyhez a nagysarlóiak panasza azonban nincs csatolva.)

Generose domine etc.

Servitiorum meorum etc.

A minapiban hogy Kd azután elétalálta a leveletem, irtam vala Kdnek, az ujbarsiak és ladányiak felől, hogy emberek fogva volna az török uraknál. És noha mind a két rendbelieknek szaladva haza jut az emberek, mindazon által mint-hogy Szöllösiben vagon dolgok az ujbarsiaknak, minthogy nem valami köztörök, hanem esztergomi Bék az urok, és igen félnek, hogy a lovasokat felne küldjen, és alá vitessen a bírákban; azért nem tudván hova folyamodni, az Isten után Koháry

uram ő Ngahoz és Kglmetekhez biznak. Kérem annak okáért mint énnekem és annak a romlott jószágnak jó akaró patronusát, hogy megértvén minden inségeket legyen ő Nsga s Ketek valami jó tanácscsal és oltalommal szegényeknek; kiért ha ők vele meggyütt meg nem szolgálhatnák Kteknek, az ur Isten fizesse meg mint testi és lelki jókkal az Ktek mellettek való fáradságát. In reliquo tartsa meg az ur Isten ő sz. felsége Kteket jó egészségben. Léván die 21 9-bris Ao 1628.

Gener. D. v. servitor semper paratissimus

Nicolaus Kovácsy m. p.

Kivül: Generoso dom. Emero Liptay de Kissfalud, sacr. caes. et reg. majestatis in moderna tracta deputato commissario etc. dom. et fautori mihi semper colendissimo. Szécheny.

XXIX.

Uj-barsiak folyamodása a magyar biztosokhoz.

(Keltezés nélküli másolat Kohárynak 1628 nov. 25 és kelt leveléhez.)

Alázatos szolgálatunk és magunk ajánlása után Nsgdnak Istentől boldog szerencsét, hosszú életet kívánunk: Kegyelmes urunk nem szükség sok nyomoruságunknak előszámlálásával terhelniünk az Nsgd elméjét, holott nyilván vagyon az egész ország előtt, mert mind az sok uton járók s mind az török rajtunk elszenvedhetetlen sarczoltatása miatt arra jutott ügyünk, hogy méltán mondhatjuk magunkat teljességgel ügyfogyott árváknak. De mind azzal, az mi megsanyarodott és elpusztult állapotunkkal semmit az török nem gondolván, nem hogy valami könnyebbséget adna, de még inkább öregbiti rajtunk az fizetést, mely kívánságának nem hogy eleget tehetnénk, de minden esztendőnkint való kicsin takarmányunkat neki adnánk is, még is csak félig sem tehetnénk, kívánságának eleget; most is emberünket három hétig tartotta fogságban, és óránként fenyeget bennünket, hogy ha három kóter fát, és ötszáz forintot husz pénzrőt neki nem viszünk bizonynyal minden okvetetlen elrabol bennünket. Itélje meg pedig kegyelmes uram, Nsgtok, miből és honnan tehetnénk szerit, ha Istennel bizonyítjuk ő felségével, hogy mind az egész elpusztult helyből sem állathatunk elő csak huszonöt forintot is, holott magunkat eléggé bírságotjuk, sótoljuk, miképen felelhetnénk meg kívánságának, de soha alkalmas módját nem találjuk sem megfizetésünknek annyi summát, sem pedig megmaradásunknak. Minek okáért folyamodtunk Nsgdhoz az mi alázatos könyörgő levelünk által mint kegyelmes gondviselő urunkhoz, találjon Nsgtok kegyelmesen megmaradásunkban módot, mert egy általán fogvást

bizony mind pusztán kell nyomorult helyünket hagynunk, ha valami könnyebbség nem adatik az töröktől, mostan is csak addiglan tartóztattuk egymást az elfutamástól, míglen Nsgdtul az követünk, megérkezik, holott egyáltalában bizonynyal meg akar bennünket rabolni az török. Az hidak miatt való fel s alá járók miatt is oly ínségben vagyunk kegyelmes uram, hogy csak két lovas is, mindjárt ver kerget bennünket, szegény czelánkat felverik, ha kívánságoknak eleget mindenben nem tehetünk. Hogy azért kegyelmes uram sem az országnak az hidak miatt, ha elpusztulunk, kára ne következék, se az szegény árvák, télben ne bujdassannak, az egy Istenért esedeziünk Nagdnak, az törökkel nyomorult helyünk megmaradása felől végezzen minden jót, ki mellett maradhassunk meg bátorságosan. Isten éltesse Nsgdt nagy sok esztendeig. Nsgodtól kegyelmes választot várunk.

Uj-barsiak egész falujul manu ppria.

Kívül : Alázatos könyörgő levél Nsgodhoz mint kegyelmes urunkhoz.

Közli : STESSEL JÓZSEF.

VEGYES KÖZLÉSEK.

KASSA VÁROS FEGYVERTÁRÁNAK ÖSSZEÍRÁSA 1650.

Inventarium aller gross undt khlainen Stuckh, Pöller, Munition undt Zeug requisiten so sich anno 1650 den 4 Novembris in dem Khays-erlichen Zeughaus Caschaw befinden, vie nachvolgt und specificirter zuersehen ist.

Cartaunen.

Die erste Cartaun der Pauern tanz genadt mit Khays. Ferdinandi und der Statt Caschaw wappen, gegossen durch Franz Illenfeldt A. 1561. Schiest 40 Pfund Eisen, wiegt 93 cent. seiner Kugl leng $22\frac{1}{2}$ ist in der mündung vornen grubig, ligt in ihrer beschlagenen Lauetten sambt dem ladtzeug. Ist darzu von nothen ein neue lauetten undt röder.

Eiserne Khugln darzue 786.

Die andere der wildte Mann genandt ohne wappen, darauf geschriben der wilde Mann bin ich, Franz Bebekh libet mich anno 1530. Schiest 38 Pfund Eisen, wigt 80 Cent. seiner Kugl leng 20 ist vornen in der Mündung grubig, ligt in ihrer beschlagenen lauetten sambt dem ladtzeug. Ist darzue von nöthen ein neue lauetten und röder.

Eiserne Khugln darzue 747.

Die dritte der ochs genandt mit Khays. Rudolphi 2. wappen, schiest 38 Pfund eisen, wiegt 78 Cent. An. 1570. Seiner Kugl leng 21 in ihrer beschlagenen Lauetten sambt den ladtzeug.

Eiserne Khugln darzue 747.

Singerin oder halbe Cartaunen.

Ittem seint derer zwo so kheine lauetten darzue vorhanden schiessen zugleich iede 25 Pfund eisen, wigt jede 48 Cent. Elln lang $5\frac{1}{8}$.

Eiserne Kugln darzue 757.

Sattlwagen seint darzue zween welche aber nicht gemacht seint wie sie sein sollen, das man sie ins Feldt führen khunte.

Schlangen.

Ist aine mit Stephani Botschkay wappen gegossen durch Johann Matheo Anno 1606 aber in der Mündung vornen schadthafft undt aufgerissen, in ihrer beschlagenen lauetten sambt dem ladtzeug schießt 8 Pfund eisen, Elnlang $6\frac{1}{8}$, wigt 40 Cent. Ist darzue von nöthen ein neue lauetten undt rödter Eiserne Khugln darzue 692.

Falkhaunen.

Ein Falkhaunen mit Khays. Rudolphy 2. schrift An. 1601. gegossen durch Christoph Löffler, schießt 6 Pfund Eisen, Elnlang $5\frac{1}{8}$ in ihrer beschlagenen lauetten sambt dem ladtzeug. Ist von nöthen ein neue lauaten undt röder.

Eiserne Khugln darzue 445.

Ittem ain Falkhaunen mit Paulo Abstemio Bischof von Netter wappen, gegossen durch Vrbán Weis An. 1563 schießt 6 Pfund eisen, Eln lang $5\frac{1}{4}$ ist vorn in der Mündung grubig, in ihrer beschlagenen lauetten sambt dem ladtzeug, is verschrauft im züntloch. Ist von nöthen ain neue laueten undt rödter.

Eiserne Khugln darzue 445.

Mehr ain Falkhaunen dessen wappen ein halber Adler, darinnen 3 Hirsch gewaidt sonsten der Straus genant, ist ohne Jahrzahl, schießt 5 Pfundt Eisen, Eln lang $4\frac{5}{8}$ in ihrer beschlagenen lauetten sambt den ladtzeug. Ist in züntloch verschrauft.

Eiserne Khugln darzue 432.

Widerumb ain Falkhaun mit Khays. Rudolphi 2. wappen, gegossen durch Rudolph Binger An. 1597 schießt 5 Pfund Eisen, Eln lang $5\frac{5}{8}$ in ihrer beschlagenen lauetten sambt dem ladtzeug.

Eiserne Khugln darzue 432.

Noch ain Falkhaun mit ein Bischofs hut undt Creuz mit der Jahr zahl An. 1620 schießt 5 Pfund eisen, Eln lang $4\frac{1}{2}$ ist vornen in der Mündung grubig, in ihrer beschlagenen lauerten sambt dem ladtzeug. Ist von nothen neue laueten und röder.

Eiserne Khugln darzue 432.

Toppelte Falkhanet.

Ain Falkhanet sein Zaichen ein löv mit einer Cron, undt ohne Jahrzahl schießt $12\frac{1}{2}$ Pfund Eisen, Eln lang 4 in seinem beschlagenen lauetten sambt dem ladtzeug. Ist von nöthen ein neue lauetten und röder.

Eiserne Khugln darzue 821.

Noch ain toppelt Falkhanet mit ein türkischen wappen, gegossen durch Anthoni Leo An. 1543 schießt 3 Pfund Eisen, Eln lang $4\frac{5}{8}$ vornen in der mündung grubig in ihrer beschlagenen lauetten sambt dem ladtzeug, is verschrauft im Züntloch.

Eiserne Khugln darzue 821.

Einfache Falkhaneth.

Ain einfach falkhaneth mit Khay. Mathias 2. wappen, undt der Jahrzahl 1614 schiest 2 Pfund Eisen, Eln lang $4\frac{1}{8}$ in seiner beschlagenen lauerten sambt dem ladtzeug, ist vorn in der Mündung grubig.

Eiserne Khugln darzue 312.

Widerumb zway ainfache falkhaneth mit Khay. Rudolphi 2. wappen ohne Jahrzahl schiessen zugleich iedes 2 Pfund Eisen, Eln lang $4\frac{1}{8}$ ohn ausgepuczt, in ihren lauerten, aber unbeschlagen die lauerten, sambt dem ladtzeug.

Eiserne Khugln darzue 622.

Item widerumb zway ainfache falkhaneth mit Khay. Rudolphi 2 wappen gegossen An. 1579 durch Hanns Christoph Löffler schiessen 2 Pfund Eisen, Eln lang $4\frac{1}{8}$ in ihrer beschlagenen lauerten sambt den ladtzeug.

Eiserne Khugln darzue 622.

Mehr ain einfache falkhaneth mit ein toppelten Adler ohne Jahrzahl schiest 2 Pfund Eisen Eln, lang $4\frac{1}{8}$ hatt in gewicht 10 Cent. 55 Pfund ist vorne in der mündung grubig, in seinen beschlagenen lauerten sambt den ladtzeug.

Eiserne Khugln darzue 312.

Item ain einfach falkhaneth mit Wolfgangen Pfaltz grafen in Bayern undt bey den Reinswabern gegossen durch Sebald Hürter zue Nürnberg An. 1557 schiest 2 Pfund Eisen, Eln lang $3\frac{1}{2}$ ist in Züntloch verschrafft, auch in der Mündung vorn grubig, in seiner beschlagenen lauerten sambt den ladtzeug.

Eiserne Khugln darzue 312.

Item ein einfach falkhaneth mit Khays. Mathias 2. wappen An. 1615. schiest 1 Pfund Eisen, Eln lang $3\frac{1}{8}$ in seiner beschlagenen lauerten sambt dem ladtzeug.

Eiserne Khugln darzue 2179.

Mehr ain falkhaneth mit zwo Rosen undt zwo lillien darauf stehend auch am Pulwer sackch Poden ein Kopf mit ainer Kugll in Maul haltend, schiest $\frac{1}{2}$ Pfund Eisen, in seiner beschlagenen lauerten sambt dem ladtzeug.

Eiserne Khugln darzue 780.

Diese Stuckh hat kheines khein Metallenen Züntdeckhl, sondern etliche haben schlimme nichts werthe eiserne Zintekl so auch kheine Schoskeil undt hebprigl darzue seint.

Cammer Stückhl.

Ein khlaines Cammerstückhl mit einem herausnehmten Puluersackh, schiest 11 loth Pley, ohne wappen undt Jahrzahl in seiner beschlagenen lauerten.

H a u b n i c z e r i n.

Ein Haubniczerin mit Khays. Ferdinandi 1. wappen gegossen durch Hanns Düring An. 1527 in ihrer beschlagenen lauetten, Elln lang $3\frac{1}{4}$ ohne ladtzeug.

Steinerne Khugln darzue 84.

F e w e r M ö r s e r.

Ein Fewer Mörser dessen Schrift ist Khays. Rudolphi 2 wappen, gegossen durch Rudolph Binger An. 1598 wirft 70 Pfund Stein in seiner beschlagenen lauetten.

Z e r b r o c h e n e O r g l l n.

Ein gedoppelte Orgl auf Rödern, auf einer Seiten mit 30 Pfeiffen, und der andern Seiten mit 10 Pfeiffen.

Mehr ain gedoppelte Orgl mit Rödern aber die Pfeiffen zerschungen und nit mehr zue gebrauchen.

Ein brandt Orgll auf Rödern.

Ein gedoppelte zerlegte Orgll ohne Röder so auch nicht mehr zugebrauchen ist.

L a v e t t e n.

11 beschlagene Laueten gross undt klein auf Rödern und ohne Röder, dise lauetten müssen zerschlagen werdtten, das Eisen khan wider Theils gebraucht werdtten.

3. neue unbeschlagene Lauetten.

E i s e r n e S t u c k h K h u g l n.

5971 Stuckh Khugln seint zusammen als $\frac{3}{4}$, 4, 7, 9, 15. 20, 26 bis auf 33 Pfündtige, zue welchen Khugln keine Stukh dismal vorhanden sint.

17 Khetten Khugln.

16 Cent. 40 Pfundt topplhaggen Khugln Eiserne.

5 Cent. 60 Pfundt Muschquetten Khugln Eiserne.

2 Cent. 100 Pfundt Muschquetten Kugln Pleyerne.

128 Steinnerne Khugln wiegent 10 Pfundt.

50 Steinerne Khugln wiegent 30 Pfundt.

140 Hülzerne, Plechene undt von leinwandt überzogene gefülte Cartatschen.

40 Ungefülte Newe hölzerne Cartatschen.

156 Cent. 32 Pfundt allersorten grob stuckh und Muschquetten Pulfer.

22 Cent. Pley.

3 Cent. Lundten.

21 Cent. 26 Pfundt Schwefl.

3 Cent. Schwarz Pech in ainer kufen.

In ainem Vasl Terpentin bey zehen halben.

9 gefülte undt ungefülte grose und khleine Petarden.

8 Messinge ungefülte grose granaten sambt den bradtröhren so durch gehen.

63 Vngefülte Metallene handt Granaten darzue holzerne brandtröhren.

7 Metallene brandtröhrn in die Granaten.

69 Cent. 52 Pfundt zersprungen Metall.

5 Cent. 30 Pfundt abgenützte Metallene Schuch undt Platen.

16 alte Metallene blaten wegen Cent. 4, 60 Pfundt.

5 alte abgestosene Metallene schuch wegen 70 Pfundt.

18 abgenützte Metallene schuch.

2 neue Metallene Platen wegen 72 Pfundt.

3 neue Metallene schuch wegen 42 Pfundt.

6 Metallene Melpfannen zur Pulfermüll.

1 Mettallener Manglhafter Merser zu fewer verrch stossen.

1 grosser Messinger Zug zu den Stuckhen mit Metallenen kloben sambt dem Seill.

1 Mitler kloben von Messing mit 9 Scheiben.

7 gross undt kleine Messinge Kloben mit Scheiben.

1 Khloben ohne Scheiben.

1 Metallene fewer pumpen.

1 Eiserner Kloben mit 9 scheiben sambt dem Sayl.

1 Metallene Laimbpfannen.

17 gros und kleine vor undt khern Stangen. Ausgeschnittene hülzerne formen zu den Stuckhen.

212 setz undt ladtschaufl kholben zu den Stuckhen.

8 Hemb schuch gute und bese.

2 beschlagene Heebstök mit Stangen.

2 Heebstökh mit zwo Spaichen.

2 Wagn windten so untauglich.

1 Handtwag mit zwo Kupfern Schallen.

11 Kupferne formb Pleech zum bley gisen.

9 alte durch löcherte kupferne khere zu der Münz geherig ist nichts mehr nuz.

5 Zangen zum Münzwesen geherig.

Ein haufen altes Eisenwerck zu der Münz geherig ist nichts mehr nuz.

H a n d t G e s c h ü c z.

2 Eiserne lange Topplhaggen.

52 Topplhaggen so gut sein. Müssen verbessert werden mit neuen scheften.

41 Topplhaggen so schlim undt nicht zugebrauchen.

27 Muschquetten mit krumpen Petsollen. Müssen alle verbessert werden.

- 7 Pantalier darzue geherig.
- 9 alte schlimme Muschquetten Lauf.
- 30 Muschquetten Schlösser.
- 142 Muschquetten Kugl formb gross undt kleine.
- 3 lange Eiserne Kugl formb.
- 8 Messinge Kugl formb.
- 1 grosser Eiserner Kugl formb.
- 1 Eiserner löfl zum Kugl giessen.
- 2 lange handröhr.
- 900 grosse undt kleine Pulferflaschen.

R ü s t u n g e n.

460 Reutter undt lands knecht rüstungen guete undt böse, wan aber diese rüstungen sollen gebraucht werdtten, müssen erstlich alle zugericht undt mit newen richmen verbessert werden.

- 122 Hungarische Sturmhauben.
- 211 Teutsche Sturmhauben.
- 32 handschuch gute undt bese.
- Trümer alte Rüstungen über ein haufen.
- 79 neue Copien Stangen ohne Eisen.
- 72 alte Copien Stangen ohne Eisen.
- 1100 überzünte Copien Eisen.
- 790 Vn überzünte Copien Eisen.
- 26 ganze schlacht schwerter.
- 23 halbe schlacht schwerter.
- 100 verfertigte Sabln mit newen Schadn undt Creuzen.
- 54 Teutsche helleparten.
- 110 Teutsche landtsknecht Pickchen, so aller krump seint, vill nicht schuch haben, undt nicht mehr zugebrauchen.
- 247 Pickchen eisen sambt den federn in einer truchen.
- 336 Landts knecht Spies eisen.
- 8 Knebl Spies.
- 216 Krumpe Raub oder Nest eisen.
- 3 neues Soldaten Spiell oder trumbl.
- 56 lederne wasser ämber.
- 40 hülzerne fewer sprizen so nichts nuz.
- 4 Sag bletter gros undt khlain.
- 1 zerbrochenes Sagblatt.
- 1 Handt Säg.
- 2 khlaine verborgene lattern.
- 2 fewer lampen zu den Pech kranzen.
- 2 Eiserne feuer Pfannen.
- 9 hölzerne Böller mit eisern ringgen.
- 1 holzerne Pumpen mit Eisern ringgen.
- 427 khleine Schifklamern.

- 46 geschnitten und ungeschnittene schrauben zu den Schtückchen, aber nichts nuz aller zerbrochen,
 10 mäsl darzue.
 5 Eiserne Windt stangen zu den schrauben bohren.
 8 Puluer sekh, so gut sein.
 1 Pambst zu wischern.
 1 Eiserne Veldtpfann vor die schmidt ins Lager.
 1 langer eiserner bohrer.
 2 grose Nebinger.
 1 khlainer Nebinger.
 2 Eiserne Gaisfus.
 12 lange bradtspies.
 1 brandt rost.
 8 Eiserne Gabln mit hackchen.
 2 Türkische gefangene eisen.
 2 Eiserne haggen in die Treger.
 Allerlei Khetten, Nägln und Lanscheiben.
 2 grose Schiff Khetten.
 2 Hemb Khetten.
 2 Khetten eine in der schmidtn, eine in Kugl gewelb.
 23 grose undt kleine aufproz Khetten.
 24 Proz Nägl gros undt kleine.
 20 Lanscheiben mit haggen undt ohne haggen.
 650 Nägln in einer lad ins Veldt geherig.
 135 Radtband gute und böse.
 80 Lan negl.
 300 Radtband Nägl.
 8 Palesät Nägln.
 767 Lattn Nagl.
 1000 Schintl Nägl.
 148 Teichsl Nägl.
 Allerley Saylwerckh.
 5 gute umschlag Sail zu den Stuckhen.
 3 gute Saill zu dem Metallenen Zug und Kloben.
 5 alte gebrauchte umschlag Sail.
 Über ein haufen alte stukher Saylwerckh so nichts nuz.
 4 bahr neue baumbstreng.
 104 bahr Streng in die Sillen.
 3 Stükher kleine Zug lain zu den Stuckhen.
 14 Puschen kleine reb oder bintschnür.
 4 Puschen grobe Pintschnir.
 1 lange schnur zum raggetten lassen.
 3 zerrissene alte nichts werthe Zelt.
 18 hinter geräth oder rimmen zum Pferdten.
 20 vorder geräth.

Allerley Prozwägen sambt dem Rödern.

18 Prozwägen gute undt böse durcheinander so kheiner recht gemacht ist wie sie sein sollen.

42 neue undt alte beschlagene Singerin, falkhaunen und Prozwagen rödter.

54 Allerley neue unbeschlagene Stuckhradt, so theils nichts nuz.

2 beringte mit Puxen aber nicht beschlagen Röder, beschlagene und unbeschlagene schlimme Sibnbürgerische röder sambt den wagen geräth über ein haufen so nichts mehr zugebrauchen.

3 Sattlwägen unter die Stuck so nichts nuz sein.

1 beschlagene hinterachs zu ainem Sattlwagen.

2 Sprigl über hörwägen.

1 beschlagene Ax ohne Teichsel.

1 Unbeschlagener neuer Sattlwagen sambt den rödern so nicht gemacht wie es sein sol.

30 Mansfeldische vorspan wagen.

1 Triumph wagen auf 3 Rödern.

15 Vnbeschlagene neue Achsen und armb zum Stuckhen.

7 beschlagene lange Khugl Kasten.

Sch ant z Ze ug.

128 Stuckh Allerhandt sortenn. Ist hiebey zu merken das nicht ainziges Stuckh ist, der etwas recht tauglich wehre.

11 Cent. 60 Pfundt neue Eisen als Stangen undt Schinnen. Etwas altes Eisenwerkh so nichts nuz.

258 Perg Eisen.

11 Schif anckher.

1 Eiserne ax.

1 grose waag zum Stuckh wegen darbey grose Eiserne Kugln 50 kleine Eiserne Kugln 40.

1 kleiner Waag damit allerley Zeugsortten gewogen wirdt, darbey zwey Metallene Centner gewicht, undt andere eiserne zu halben Centner, Achter, thun 4 Centtner. Undt Metallene Pfundt 97.

9 Eiserne fewerlampen.

1 Centner ungeschmolzen Kupfer.

2 alt zerbrochene heber oder Wagn windten.

Fewer Werckh.

13 Metallene gefülte Morgenstern.

29 Eiserne lenglichte granaten aus den Stucken zu schissen mit Pech überzogen.

30 getaufte Sturm Spies an Stangen.

25 neu getaufte fewer kugln.

5 Griff Kugln mit schlegn zu den grosen Mörser.

65 gros undt kleine getaufte feuerkugln.

37 gut und böse getaufte undt ungetaufte Sturmb Kränz.

Etliche Feuer Rädl undt andere allerley altas Feuerwerckh so ganz nichts nuz. — Ist ausgehen worden. Dergleichen seindt getaufte undt ungetaufte Feuerwerckhsachen, benebens Bechkrenz so alles verdorben und man sich auf alles dises Feuerwerkh nicht zu verlassen hat.

Ein Kupfener Daufkhesl.

238 Stuckh aller sortten Schmidtwerkzeug.

94 Stuckh aller sortten Schlosserwerkzeug.

82 Stuckh aller sortten Wagnerwerkzeug.

79 Stuckh allerhandtten Zimmerwerkzeug.

19 Stuckh Pinderwerkzeug.

190 Stuckh allerhandt sortten in der Pulfermül.

13 gezimerte tennene stämbholzer.

2 beschlagene aichene Preter unter die Stuckh zur bruckchen.

25 Aichene lauetten undt so aller wurmb fresig.

500 Speichen zu Stukhrödern.

102 gros undt kleine Felgen.

Etwas wenig wagnerholtz.

Das Inhalt dieses Inventarii alles, und jedes specificirtemasen also: und nicht anderst sich in der vorgegangenen Inventur befundet. hiemit unser hierund gestelte aigene Handschrift und Petschaft Fertigung. Actum Kaschau den 4 November 1650. Nicolaus Schardt m. p. Khays. Oberhung. Muster undt Khriegs Commissarius. l. s. Praesens inventarium arthelleriae sacrae caesareae regiaeque majestatis in civitate libera ac regia Cassoviensi habitae peracta est modo et anno supraspecificatis coram me Georgio Korocz m. p. praefatae sacrae caesareae regiaeque majestatis camerae scephusiensis conservatore l. s. Johan Schmidt Zeigleitinandt m. p. l. s.

Eredeti: Orsz. lev. urb. et conscr. fasc. 76. nr. 3.

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN.

ÉRDEKES LAJSTROM A XVI. SZÁZAD KÖZEPÉRŐL.

Az itt következő lajstrom 1540—1563. közti időközben készült s egy vidéki nemes birtokszerzésének, házépítésének s gazdasági épületek emelésének érdekes képét adja. Szabó András fia György deák, máramarosszigeti birtokos, jegyezte össze. Érdekesnek tartjuk azért is közölni, mivel ebből látni lehet az akkori árakat ugy a földvásárlás, mint a munkabér stb. tekintetében. Mivel ebből a korból nem igen birunk ilyen feljegyzésekkel, melyek művelődéstörténelmi szempontból is figyelmet érdemelnek, jónak látjuk egész terjedelmében közzétenni.

Maga az eredeti négy teljes ívből áll, a czímlapján csak egyes betűk olvashatók s egyáltalában az egész füzet igen megvásott. Közbe-közbe üres féloldalak, sőt egy üres lap is van, mert minden egyes lajstromot új új oldalokra kezdett írni az író.

A feljegyzésben látható törlések leginkább a zálogos birtoknál fordul elő, úgy látszik, s az odajegyzett *solvit* szó is bizonyítja, hogy a zálogba adók visszaváltották ezeket a birtokokat, s 1576-ban, a ki folytatni akarta ezeket a feljegyzéseket, azért törölte ki ezeket, valamint azokat, a mik akkor már nem voltak a család birtokában.

Regestrum . . . . onem fundi et solutionem ad preparatorem (domus?) mee per me Georgium literatum filium condam Andree Zabo in anno domini 1540. edificate.

Sciendum est autem . . . fundum vel sessionem domus mee in Zygeth in platea versus (Tib)iscum inter domos olim nobilis Bartholomei Literati parte orientali, occidentali vero condam Ambrosii Wycaryws in teatro adjacentis in se continere octualia tria, ut idiomate nostro dicitur nölczod.

Cujus fundi in dominio avia mea videlicet mater matris mee domine Sophie domina Agatha relictæ Joannis Nylas existens, fertur directam medietatem domus et fundi tempore mortis sue pro refrigerio anime sue legasse, alteram vero directam medietatem duabus suis filiabus, videlicet domine Sophie predictæ matri mee ac domine Dorothee consorti Martini Hwzthy similiter testamentaliter reliquisse et quod Martinus Hwzthy dictam directam medietatem pecuniis ad se redemisset. Igitur ego eandem medietatem modo premissa per Martinum Hwzty ad se redemptam et aliquam portionem alterius directe medietatis domine Dorothee relictæ ab eisdem redemi florenis quindecim.

Item residuitatem portionis domine Dorothee testamentaliter sibi legate per eandem dominam Dorotheam Thome Paysas vendite, ab eodem Thoma Paysas redemi tamquam de manibus alienis florenis duobus et den. viginti quinque.

Item ligna pro parietibus domus conficiendis, emi
flor. duobus et den. viginti quinque.

Pro deductione eorundem dedi den. quinquaginta.

Silindriorum tria milia trecenta ot sexagiata emi
flor. tribus et den. trigintasex.

Pro deductione eorundem dedi den. sexagintasex.

Pro excavatione eorundem dedi florenum unum.

Claviculos fereos et minores viiiij^M ij^c LX emi
flor. tribus et den. sexaginta duobus.

Claviculos ferreos et majores quingentos emi
den. quinquaginta.

Joanni Lignifabro carpentario pro preparatione domus
dedi flor. novem.

Francisco carpentario de Felseöapsa pro tectura
domus cum silindriis dedi flor. duos et den. quinquaginta.
Artificibus, qui luto domus preparaverunt . . . . . dedi

Pro preparatione fornacis in stuba magna dedi
florenum unum den. viginti quinque.

Iterum illa destructa aliam pro fl. 3 et den. 75 preparare
feci, lapides constant fl. 1 den. 25.

Pro preparatione alterius fornacis in stuba magna
dedi flor. unum.

Item ab incepto opere ad usum carpentariorum et aliorum
hominum subsidium in sublevationibus, qui fecerunt variis vicibus,
exposui unum *arw* vini, quod emeram

florenis tribus et den. quadraginta.

Ad varias necessitates domus, exposui laminas ferri viginti
emptas flor. uno.

Hostium ad stubam minorem emi den. triginta et duobus.

Pessula duo ad hostia domus emi den. octuaginta.

Mensam unam emi den. septuaginta quinque.

Pessulum ejusdem emi den. triginta duobus.

(*Más tentával folytatva.*)

In anno 1559 domum posteriorem feci adaugere, seu amplio-
rem facere.

Thome Nyerges carpentario magistro ... .. fl. 6 d. 25

In usum laboratorum expositi ... .. » 3 » 44

Laboratoribus diversis dati ... .. » 1 » 4

Fornax est preporata pro ... .. » 1

In anno 1560. Georgio Zeyws magistro car-
pentario ... .. » 1 » 75

Pro preparatione camere et cloace ... .. » 5 » 25

Lutifigulis qui ambas domus preparaverunt dati » 1 » 60

In usum eorundem expositi ... .. » 2

In anno 1553. cellarium et domum interio-
rem feci preparare.

Itaque ad fossionem et opera in camera dati » 5 » 66

Magistris lapicidis, qui lapidibus cellarium pre-
paraverunt dati ... .. » 5 » 66

Andree Taracz carpentario, qui trabes et alia
necessaria fecit dati ... .. » 3 » 30

Vectoribus lapidum et arenarum dati sunt ... » 1 » 30

Eodem tempore facta est et domus pistoria.

Laboratoribus diversis, qui ligna succiderunt et
fabricaverunt et a fundamento erexerunt dati ... » 5 » 75

Strues due lignorum pineorum cum deductione			
constant	fl. 2	d. 50	
Ad usum laboratorum tum cellarii tum domus,			
carnes, pisces, oleum, butirum, . . . tree casei empti	» 6	» 80	
Vinum usque ad finem operis expositum	» 5	» 38	
Pro tectura domus silindria empta	» 3		
Excavatio eorumdem	» 1	» 20	
Claviculi majores et minores empti	» 4		
Joanni Molnár qui domum silindriis contegit			
dati	» 2	» 75	
Lutifigulis qui domum luto preparaverunt			
dati	» 2	» 61	
Fornax preparata est in eadem domo pro	» 1	» 50	
Matheo Pato pro preparatione fundamenti fornacis		» 40	

Ratio em(ptionum diver)sarum (her)editatuum. (Igy!)

Ab Ambrosio Ba(nyaz) anno domini 1546 emi hortum unum
vel bovine v(ocatum) jure perhennali et hereditario
in et pro florenis decem.

Item a domina M(argare)tha Hwztÿ emi hortum in anno
1553. vel bovine voca(tum) post hortum directe proprie domus
adjacentem jure hereditario pro flor. tribus.

Nam cum in anno 1553. videlicet feria quarta proxima
post dominicam Judica in domo circumspecti Valentini Kalman
eotunc judicis oppidi Zÿgeth, circumspecti viri Gaspar Literatus
et Dominicus Kowacz jurati judices, necnon Michael Tathar,
Stephanus Gaÿdan, Barnabas Kovacz, Martinus Werbeoczy, Paulus
Chyont, Thomas Paysas jurati cives constituti fuissent, tunc cir-
cumspectus Ambrosius Banyaz juratus civis fide mediante requi-
situs fassus est, quod hortus seu bovine post hortum domus mee
directe adjacens et existens providus condan Mathias Koossa de
Zÿgeth erga hanc domum vel sessionem meam (cujus videlicet
olim hec eadem sessio fuit) jude hereditario possederit et hanc
sessionem concernerit. jure perhennali et ad eandem spectaret,
sciretque, quod idem bovine sepibus optime fuisset circumductum,
stabulumque bovum in eodem ovili fuisset, ubi prefatus Mathias
Koossa boves et alia pecora conservasset, verum idem Mathias
Koossa inopia ductus necessitateque cogens hanc sessionem meam
simulcum edificio super eam habito avo meo Joanni Nÿlas, patri
videlicet matris mee, qui de civitate Bistriciensi ad Zÿgeth habi-
tatum advenerat, pretio, jure hereditario et perhennali, contra-
dictore nullo apparente et existente, vendidisset et inscripsisset,
pretitulatum autem bovine ad hanc sessionem jure hereditario
pertinens domine Elyzabeth, relicte condan Michaelis Deak precio
vendidisset, ipsa autem tempore obitus sui testamentaliter filiis

suis Bartholomeo et Joanni Litteratis et domine Sophie filie consorti Simonis Wýský legasset, deinde vero domina Catharina, relicta prefati Joannis Deak portionem suam in eodem ovili habitam provido Dominico Barthos jure perhennali pro floreno uno et denariis quinquaginta vendidisset. Portionem vero Bartholomei Litterati post mortem suam in rationem debiti, quo honorabili domino condam Georgio presbitero de Zygeth obligabatur, circumspecto Blasio Koossa fratri dicti Georgii presbiteri pro florenis duobus estimassent et dedissent. Ipse vero Blasius Koossa pro eisdem duobus florenis memorate domine Margarethe Hwzthý perpetuasset. Facta igitur hac attestatione dicta domina Margaretha ibidem existens, premissam attestationem viva voce coram prefatis iudicibus et juratis civibus af firmavit, bovine etiam coram eisdem iudice ac juratis civibus mihi jure perpetuo vendidit, personali sua astante, affirmante et ratificante, portiones scilicet duas, prefatorum condam Bartholomei et Joannis Litteratorum, tertia autem parte, videlicet domine Sophie, salva permanente.

Ab egregio domino Anthonio Was concambivi unam portionem terre, que adjuncta est his hortis prescriptis, pro qua dedi eidem domino Anthonio medium juger terre juxta molendinum ejusdem in fluvio Iza existens.

In anno 1555. Quo tempore Step(hanus . . . . .) at judex primarius istius oppidi Zýgeth, Jacobus Fodor . . . . . Thomas Wýský jurati iudices cir(ca . . . . .) festum beati Mathie apostoli ratione fundi et sessionis olim p(atruelis) in platea plaga meridionali existentis, quam olim pater meus . . . . . homagii cuidam Nicolao Literato filio condam relicte domine Marthe Z(abopro fl.) 20 vendiderat. Quam tandem idem Nicolaus Litteratus Blasio (Zab)o fratri suo uterino concesserat. Ipse autem Blasius Zabo Stephano Zabo filio Martini Zabo pro certa summa pecunie vendiderat, habui causam et litem coram prescriptis iudicibus et directam medietatem dicte sessionis ordine juris reobtinui, ut videlicet illam summam, pro qua directa medietas vendita erat, eidem Stephano Zabo deponerem, nempe florenos sedecim, pro qua statim dedi florenos octo, reliquos autem octo florenos more oppidi infra revolutionem anni dum et quando valerem, persolvere juratus forem. Interim ego per egregium dominum Adamum Ezeky cum rationibus et registis camere salium Ronensis et factoratus Hwzth. necnon arcis Hwzth pro reddenda ratione Posonium eram expeditus, cum isthic fuisset, per homines et gentes regine Isabelle arx Hwzth tertio die festi Penthecostes 1556 obsessa fuit, nec ego inde ob certas rationes redire potui, sed abfui per annos duos integros. Cum autem in anno 1558 rediissem, intellexi Stephanum Zabo pecunias meas non levasse, coactus sum reginam Isabellam requirere et gratiam

etiam litteras novi iudicii impetrare, cujus vigore causam denuo reassumere et adjudicari facere valerem, quo tempore iudex primarius dicti oppidi Zygeth Blasius Zabo erat. Congregatis (itaque) iudicibus et juratis civibus universis, causam meam agere v(olueram), sed universitas iudicum et juratorum civium assurgendo, oraverunt me summis precibus, ne ratione praevia Stephanum Zabo onerarem. Cujus precibus inclinatus dictum Stephanum Zabo ab actione cause et onerum exinde subsequendorum expeditum reddidi, ea conditione ut flor. septem in paratis et pretium litterarum novi iudicii flor. unum in pretium dicte directe medietatis sessionis assumeret. Florenis igitur septem per me solutis, rursum cum magnifico domino Cristophero prefecto arcis Hwzt et reverendissimo domino Mychaele Chyaky cancellario regie Mattis Wiennam ascendere coactus sum, ipse autem Stephanus Zabo, quo respectu, ignoratur, pecunias levare noluit, sed pecunie mee videlicet floreni quindecim in manus alterius vel subsequentis iudicis anni 1560 devenerunt, dein in alterius iudicis manus anni videlicet 1561 sunt devente. Quod cum intellexissem, rursum congregatis iudicibus videlicet Ambrosio Attyay ceterisque juratis civibus causam premissam agere volens, rursum summis precibus sum oratus, ne ordine juris Stephanum Zabo vexarem. Quorum precibus motus, iterum eundem Stephanum Zabo exoneratum reddidi, ea conditione, ut premissas pecunias levaret, alioquin tum pacem prius initam et per se non observatam, tum damnum a tanto tempore in pecuniis meis habitum recuperare curarem. Quibus Stephanus Zabo auditis; viva voce coram iudicibus et juratis civibus spontanea sua voluntate pecunias meas sese levaturum obligavit et directam medietatem sessionis suae mihi possidendam resignavit pro premissis ... .. fl. 15

Et pretio litterarum novi iudicii faciendarum » 1

Pro *tyztasagh* iudici dedi ... .. d. 40.

Rege(strum) per emptiones terrarum aviticarum a Thoma Zabo avo videlicet meo condescensarum.

Terram unam a(viticam) post hortum ferme Pauli Thorday inter terras providorum (Mathei) Balyntz orientali plaga occidentali vero Blasii Zabo, rede(mi a T)homa Paysas

flor. uno et den. viginti quinque.

Continens in se ager unum.

Kitörölve s vacat-tal jelölve: Aliam terram ab avo ad me condescensam post inferiorem finem istius oppidi juxta terram Catharine Betheg plaga orientali, que terra Kormanos vocatur, ab eadem Catharina Betheg redemi flor. uno et den. sexaginta.

Item erat quedam terra avitica communis cum Martino Zabo fratre patruele hactenus indivisa versus Chere inter terras

Anthonii Litterati plaga orientali, occidentali vero Blasii Zabo, ab eodem Martino Zabo portionem suam redemi
den. quinquaginta.

Item directam medietatem alterius terre communis et indivise cum eodem Martino Zabo versus ripam fluvii Tibisci juxta terram relicte domine Dorothee relicte condam Michaelis Zaz existentem, ab eodem Martino Zabo redemi
den. viginti quinque.

Item unam terram aviticam versus fluvium Yza inter terras Joannis Pongoracz plaga septemtrionali, meridionali autem (*üres hely*) a Thoma Paysas redemi

flor. uno et den. sedecim.

Continens in se *fertalia* tria. (*Fél lap üres.*)

Item Martinus Zabo portionem suam in g . . . . . a comuni et indivisa, que est in Lÿkasdomb, juxta terram Dominici Weres mihi donatus est.

Matheus Balÿnth quandam terram aviticam (pro den.) quinquaginta per se emptam que est in Ezteragh meam versus silvam dono mihi restituit.

Item egregius dominus Anthonius Litteratus de Zygeth quandam terram patris mei, quam Martinus Zabo aliquo modo ab eo usurpaverat et dicto domino Anthonio flor. duobus et den. viginti quinque vendiderat, idem dominus Antonius ratione servitiorum meorum et precipue ad petita egregii domini Gregorii Litterati de Zygeth condonavit. (*Háromnegyed lap üres.*)

Regestum super emptiones terrarum ab honesta domina Agatha, relicta condam providi Joannis Nÿlas, avia mea ad me devolutarum jure avitico.

Unam terram ab avia ad me condescensam juxta fluvium Tibisci circa terram Martini Zÿlagÿ plaga orientali adjacentem a Blasio Poncz redemi
den. septuaginta et quinque.

Item aliam terram inter terras Martini Warga occidentali plaga, orientali vero Emerici Bothos a domina Margaretha Hwzthy, relicta condam Michaelis Kerekes redemi

den. quadraginta.

Continens in se tria *fertalia*.

Item duas terras juxta Cethadombÿa inter terras olim Nicolai Warga plaga meridionali, septemtrionali vero relicte Ambrosii Zaaz jure mediante coram Francisco Zanÿ judice oppidi Zygeth reobtentas redemi (*üres hely*) denariis octuaginta et duobus, continentes in se duo jugera.

Item unam terram versus viam penes Sepes campi prohibiti existentem quam avia mea predicta tempore mortis sue domine Anne filie sue testamentaliter relinquerat. Quam iterum eadem

domina Annā soror mea matruelis tempore obitus sui testamentaliter mihi legaverat et aput relictam dominam et filios condam Gregorii Zanŷ per me repertam (nam illi usurpaverant) jure mediante coram Simone Hachys iudice oppidi Zygeth reobtinui et iudici predicto in Tŷztassagh dedi denarios quindecim.

Item unam terram post inferiorem finem oppidi juxta terram Catharine Betheg plaga orientali que terra Kormanos vocatur, ab eadem Catharina Betheg floreno uno et den. sexaginta,

Domina Anna consors olim Valentini Igŷarto testamentaliter legaverat tempore mortis sue Casparo germano meo, filio condam domine Ursule sororis mee, quem ab incunabulis ego nutrivī, unam terram versus Ibrŷs adjacentem, quam ego pro me tenui. (*Egy negyed és egy egész lap űresen hagyva.*)

Regestrum super emptiones terrarum a diversis hominibus jure hereditario et perhennali.

A domina Catharina Betheg juxta terram Kormanos ab eadem redemptam et terram Michaelis Tathar existentem jure hereditario et perhennali, emi uno floreno, continentem in se juger unum.

A Thoma Warga et filiis Chywrka in prato Ozolwan vocato, pratum unum jure perhennali et hereditario emi

flor. quatuor et den. quinquaginta.

continentens jugera sex.

Ab Ambrosio Banyaz in praso Hozzwŷŷgeth vocato, in superiori fine ejusdem, emi unam terram jure perennali et hereditario floreno uno.

Item cum Michaele Symon fratre patruele meo, habui talem conventionem, ut dum et quandocumque terras suas jure hereditario et avitico ad se condescendentes, vel pecuniis emptas, pecuniis vendere et a se alienare voluerit, extunc nemini alteri, sed mihi pretio competenti venderet et daret. Qua de re fassionem coram Paulo Hathwanŷ iudice primario fassionem fecit. Igitur ab eodem Michaele Sŷmon terram unam juxta Theolthys in Gerezzegh inter terras Dominici Barthos plaga orientali, occidentali vero Thome Zany existentem jure hereditario et perhennali emi floreno uno et denariis decem.

— continentem unum juger et *rwd* septem.

Ab eodem aliam terram Hobyza juxta terram Andree Warga parte meridionali existentem emi den. septuaginta et quinque. continentem jugera fertalia tria.

Ab eodem aliam terram trans fluvium Iza juxta terram Emerici Koossa adjacentem jure hereditario et perhennali in antiquis monetis, videlicet Mathie regis emi

flor. duobus et den. triginta et sex

continentem juger unum cum medio

Item a domina Ursula relictā ejusdem duas terras versus fluvium Tibisci in vicinitate Benedicti Lazlo plaga occidentali adjacentem jure hereditario et perhennali emi

flor. uno cum medio.

Item a Michaelē Wargā filio Andree Wargā terram unam juxta aliam terram meam juxta Hothaza, quam a Michaelē Simon emeram jure hereditario et perennali, emi

floreño uno denariis quinquaginta.

1561.

Ab Anthonio Korczyómaros unum pratum fenile in fine campi Kaýtár vocatū juxta indaginem civitatis existens et a parte superiori a terra Blasii Zabo incipiens, inde usque fluvium Caytar descendens, inde vero usque terram Simonis Toth ascendens, adjacens, continens in se in presenti jugera octo, jure hereditario et perennali, bobus duobus, florenos decem hungaricales valentibus ac in paratis florenos sex dando, in summam emi pro flor. sedecim 16.

E. A. Anthonio Literato hanc terram (conca)mbivi pro una . . . . . juxta hortum meum adjacente et horto connexi.

Stephanus Gal (dono) mihi dedit unam (terram) in vado forras theoltys in vicinitate Stephani Ferdeos plaga meridionali, continentem in se juger medium, quam in anno 1559 (dedi) pro una portione terre, ubi factus est hortus allodialis.

In anno 1558. nobilis Dan Rednek de Gywlaffalwa per egregium dominum Anthonium Was de Zygeth, eotunc vicecomitem ob aliquam suspicionem comprehensus et ibidem in dira captivitate ad aliquod tempus detentus erat, qui inde ad me supplicatum tum uxorem suam, cum filium suum mittebat, ut inde aliquo modo eliberarem, cujus misertus memet apud dictum dominum Anthonium supplicem exhibui et effeci, ut sub fidejussoria cautione lectorum hominum eliberaretur. Qui ob hoc benemeritum jure perennali et hereditario donatus est mihi unam terram juxta fluvium Maramoros vocatum a parte meridionali, que cum fine tendit ad metam possessionis Barthffalwa, continentem in se juger unum et fertalium unum, fratribus suis Lazaro, Nicolao et Gregorio consentientibus, neque contradicentibus.

Anno 1563 a Georgio Cyonth emi unum pratum fenile Laaz vocatum in Keokynmezeo jure perennali et hereditario una vacca, valente flor. duos et den. 75.

Idem pratum in anno 1564 extirpare feci cum hominibus sex de Kobalapathaka, singulis dando den. 6.

A Magdalena Vicaryws duas terras in secundo ordine post hortum emi jure hereditario fl. 8.

(Egy fél lap üres.)

Ratio terrarum (per m)e impignorat(arum et insc)riptarum.

Domina Margaretha Hwzthÿ relicta Miaechlis Ker)ekes in rationem unius terre in Eorymwapa juxta terram Michaelis Barthos existentis petiit a me den. quinquaginta ea conditione, ut si in primo reditu curruum restituere poterit, bene, alioquin eadem terra jure perhennali aput me permaneret, curriferi autem per Mathiam Baso depredati, neque in primo reditu ab illo tempore, neque alia restituit. (*Kitörölve s odaírva* solvit.)

Albertus Benedekdyak in rationem cujusdam prati fenilis Mÿklazza nuncupati, quod ipse redemit a quadam muliere de Zeoleos, que jure mediante a Catharina Betheg coram Blasio Zabo judice de Zÿgeth obtinuerat, petiit a me

flor. octo et den. quinquaginta

ea conditione, ut quoad idem Albertus Benedekdyak redimere poterit, sit aput me in pignore et dum et quandocumque habuerit potestatem redimendi, non in alio anno, nisi dum pratum illud cedet in liberum ut dicitur *nyomas*, ad se redimere queat et possit

continet jugera tria et *rwd* quadraginta (*kitörölve s helyébe írva* idest quatuor minus *rwd* 4).

Item Ambrosius Banÿaz in precium salium debebat florenis tribus, quos ego pro eo persolvi, qui pro eisdem tribus florenis tria jugera terre juxta terram Mathie Banÿaz impignoravit.

Item Martinus Werbeoczÿ in pretium salium debebat

flor. sex et den. vigintiquatuor

quos ego pro eo restitui, ac ipse unam terram suam in Mochyar existentem, continentem in se jugera duo (*kijavítva* juger unum et *rwd* 34) item alias duas terras similiter continentes in se jugera duo, juxta fluvium Tibisci adjacentem neque tempus redemptionis earundem titulo pignoris pro eisdem

flor. sex et viginti quatuor dedit

kitörölve s más tentával odaírva: solvit, Benedictus Barthos redemit.

Gregorius Literatus Jazbelÿni maritus relicte condam Mathei literati de Zÿgeth claviger Ronensis existens, in educillatione vini et de perceptione pecuniarum, videlicet pretio vini, de florenis decem Hungaricalibus, rationem et satisfactionem imprendere non valens, pro quo ego eosdem florenos decem deposui et regie Matti persolvi ea conditione, ut pratum illud, quod consors sua haberet, citra fossam molendini egregii domini Anthonii Literati titulo pignoris pro eisdem florenis decem dabit et cum defalcare fecero, illud pratum florenos decem valere comperero, pro me reservare queam, aliter vero idem Gregorius Literatus dictos florenos decem persolvat.

Georgius Borsoway in rationem nnius terre arabilis in

superiori fine civitatis existentis, cum in oppido Hwzth ratione precii salium arestatus erat in anno 1555 mutuo petiit

fl. 1. d. 50.

Item Dominicus Kowacz habebat unum pratum, tempore sororis mee Ursule consortis sue precio unius equi emptum, quem equum Anthonius frater meus eidem dederat, ipso demortuo, ejusdem prati partem purgatam reoptavi a Bartholomeo Weres, cui ipse tempore mortis legaverat, reliquam partem ejusdem prati per Dominicum Kowacz extirpatam redemi den. 70

cujus directam medietatem dederam possidendam Dorothee sorori mee flie nempe dicte domine Ursule, sed eandem medietatem in anno 1564. Thomas Kowacz maritus ejusdem Dorothee mihi impignoravit pro uno equo valente flor. 4.

Nobilis Joannes Pÿ (. . . . .) Feyrffalwa (. . . . .) in quinque fertaliorum terre sue in metis (et in) territorio dicte poss(essionis Fe)yrffalwa existentem feria quinta proxima ante dominicam Oculi a(nno 15)53. petiit a me florenum unum ea conditione, ut si die et festo beati Georgii martiris proxime venturo, dictum florenum restituere poterit, bene quidem, alioquin elapso eo termino, neque dictum florenum unum persolvere valente, extunc dicta quinque fertalia terre de terris suis ubicumque voluero eligam et usque tempus redemptionis ejusdem sint aput me in pignore, assumpsit insuper, quod eandem terram hoc anno gratis et sine ulla prorsus solutione laboris sui eandem terram defalcabit ac in gelnuas congregabit, fenum in promptu dabit.

Item nobilis Wolffgangus Berche de Kalydffalwa, feria quarta proxima post festum beati Georgii directam medietatem unius sessionis deserte citra fluvium Kazo adjacentem. Item quartam partem alterius sessionis predialis juxta curiam et domum nobilis Joannis Nemes, in possessione Somosffalwa existentem usque tempus redemptionis earundem in et pro florenis octo Hungaricalibus, monetis tamen antiquis, videlicet tribus florenis omnino ipsius condam Mathie regis, florenis vero quinque Wladislai regum titulo pignoris mihi dedit, ea conditione, ut dum et quandocumque redimendi habuerit potestatis facultatem, non alias, sed similes dabit pecunias. (*Kitörölve az egész.*)

Más tentával. 3. Augusti anni 1558. A Jacobo Phÿce de Feyrffalwa judlium aliam directam medietatem earundem sessionum condam Joannem Berche concernentium redemi

flor. quinque solvit.

Item 8. Martii 1559. Joanni Fwyor . . . . . terre ex sessione prescripta aput eum habitam dedi florenum unum. (*Az egész kitörölve s solvit írva.*)

Nobilis Joannes Nemes de Somosffalwa tuitioni et defensionii mee sese subdidit sub his conditionibus, ut ingruentibus neces-

sitatibus et solutionibus ratione domus et curie sue nobilitaris fiendis, uti pecuniis exercitualibus vel aliis similibus solutionibus, extunc ego in rationem curie et domus sue proprie, necessitate cogente, usque florenos duodecim darem (nam filii sui inobedientes sibi sunt, neque ratione bonorum et jurium possessionariorum, more ceterorum nobilium inservire vellent) usque tempus redemptionis ac eundem Joannem Nemes ordine juris ab impetu quorumlibet defenderem, ne tamen ipsum uti colonum in sua domo servarem, sed uti ceteros nobiles. Igitur ob premissas causas in quolibet anno mihi florenum unum in refusionem defensionis dabit. Qua conventionem in festivitatibus divi Martini episcopi anni 1552. inita, debet statim floreno uno — solvit.

Eidem juxta conventionem nostram dedi florenos duos in paratis.

Eidem bovem unum triennem dedi pro floreno uno — solvit.

Eidem unum quartale frugum dedi pro — den. quadraginta et duobus

Eidem iterum dedi in paratis den. quinquaginta et octo

Eidem ad hyemandum unum bovem macilentem dederam, quem pro floreno uno a me accepit.

Idem in anno 1554. diebus quadragesime bovem unum annorum duorum in premissis domus rationem a me accepit pro flor. duobus.

Idem juxta conventionem per annum dari debitum flor. uno

Idem juxta conventionem ad annum 1556 debet flor. uno

Idem a prescripto die divi Martini anni 1552 usque idem festum anni 1556. juxta prescriptam nostram conventionem per singulum annum per florenum unum dandam, debebat igitur mihi dare fl. 4. solvit.

Facta igitur subputatione, faciebant flor. undecim, ex quibus prius restituerat flor. duos, debebat autem adhuc flor. novem, qui pro flor. septem dedit boves duos annorum quinque, adhuc debet fl. 1. solvit.

Nam ceteros videlicet flor. duos eidem condonavi solvit.

Az egész kitörölve, az Item Nobilis Wolffgangus-tól kezdve.

In anno domini 155(. . . . .) filii olim Blasii Juga de Feýrffalw(a . . . . .) personaliter (. . . . .) exhibuerunt, quod ipsi haberent ferme tr(ia ju) gera aratr(a. . . pra)tum et fenilium in metis et territorio dicte po(ssessionis) Feýrffalwa apud nobiles Danum et Rodram Kÿs de Barth(ffal)wa in pignore a (tem)poribus olim patris eorum pro flor. viginti et octo. Qui me summis precibus oraverunt, ut ordine juris et pecuniis restitutis easdem terras redimeremus et directam medietatem earundem terrarum apud me in pignore relinquerent usque tempus redemptionis earundem, quorum petitionibus motus, statim pecuniis

(more in his causis observari solito) paratis eosdem nobiles ammonui, ut pecunias levarent et terras remitterent. Qui multa perpendendo et tractatibus inde habitis inter sese mutuo, pecunias meas leverunt in quam solutionem ego pecunias meas promptas dedi

fl. septem

rursum 23. Martii per Makaryä dictum dedi

fl. unum.

Nobilis Joannes Somlye de Kabalapathaka saepissime ad me veniens rogabat me, ut partem suam in quodam molendino cum fratribus suis ac aliis nobilibus de eadem Kabalapathaka condivisionaliter certo pretio ac jure hereditario coëmerem. Cujus portio faciebat octavam partem, nam ipse cum tribus suis fratribus medietatem illius molendini possidebant, quod molendinum situm et edificatum est super fluvium Kabalapathaka alio nomine Lwpathaka vocatum in territorio et metis dicte possessionis Kabalapathaka decurrentem. Cujus petitionibus motus, personaliter ad eandem possessionem veni et omnibus fratribus suis ac aliis nobilibus, qui portionem in illo molendino habebant, convocatis et in unum congregatis perscrutatus sum, si quis eorum emptioni et venditioni ejusdem molendini contradiceret, verbis meis intellectis, nemo contradixit, quin potius responderunt, me ad emendam illam hereditatem sese lubentissime et benivolo animo admittere et suscipere. Quorum verbis intellectis, facta inter nos conventionem, octavam partem ipsius molendini, portionem videlicet Joannis Somlye jure hereditario emi florenis sex et denariis quinquaginta.

[Valentino Soos de Zygeth in rationem unius jugeris terre in Keokynmezew in Wagonelazza nuncupato existentis dedi in pignus florenum unum solvit.

2. Maii a Georgio Mezaros filio Ambrosii Mezaros de Zygeth, emi jure perennali et haereditario unum pratum Bachynelazza nuncupatum, continens jugerum supra semitam, qua cisores ronam escendunt, coram nobile Paulo Cherepnye et Thoma Payšos jurato cive, necnon Andrea Barbyl, victimam vini reddendo pro florenis hungaricalibus tribus, plene per eundem Georgium levatis etc.

[Per dominam Catherinam consortem suam provido Emerico Pannifero tota in fl. 3. perpetuata.] (*Ez a betoldás más kézzel, s később történt.*)

1561.

Ab Anthonio Korczyomaros in Kaytar juxta indaginem civitatis a terra Blasii Zabo parte superiori incipientem et inde ascendentem usque ad terram olim Simonis Toth continentem in se in praesenti jugera octo, jure perennali et haereditario emi

florenis sedecim, dedi enim boves duos pro florenis decem et in paratis dedi florenos sex, ut praemissum est in summa faciendo fl. 16.

Contradictore neque vicinis, neque fratribus consanguineis, nemine existente.]

(A *Valentino Soós-tól* egész az *existente-ig* kitörölve).

Anthonio Korczyomaros in rationem unius jugeri terrae in prato Turczyad existentis et in planitie adjacentis dedi titulo pignoris fl. ij.

Eidem pro una portione terre ibidem existente et adjacente ferme medium juger faciente dedi titulo pignoris fl. j.

Stabulum praepa(ratum . . . . .)

Ligna pinea in	... ..	fl. 2	
pro deductione eorundem	... ..	»	d. 48
Laboratoribus pro desectione lignorum iliceorum			
et fabricatione eorundem et erectione stabuli, soluti	» 3	»	90
Georgio Zcyws ad tecturam stabuli conducto dati	» 2	»	50
Silindria 3437 empti	» 3	»	44
Pro deductione eorundem dati		»	80
Excavatio eorundem dati	» 1	»	10
Claviculi majores et minores empti	» 4	»	28
Qui asseribus tectum stabuli praeparaverant,			
dati	» (n. kitéve.)		
Illis, qui latera stabuli anteriora fecerunt dati	»		50
Qui luto linierunt	» 1		
Ad usum laboratum diversis vicibus expositi	» 2	»	66

1563.

Pro fossione cloacae et praeparatione ejusdem et Michaeli Aranyas, qui lapidibus construxit fl. 1. den. 50. et coeteris operis in eodem labore existentibus simul computando dati fl. 3 d. 76

Ad usum eorundem panes carnes et vinum, caeteraque exposita ... .. » 2

1564.

Pro fossione et constructione putei in horto frumentorum Michaeli Aranyas fl. 3 et pro desectione lignorum necessariorum, vectione et praeparatione eorundem dati ... .. fl. 3 d. 94

Ad usum eorundem panes, carnes, vinum et alia » 1 » 26

Más kézzel és tintával: Terrae maternae quas privatis pecuniis comparavi, conscriptae anno domini 1576. (*Három kitörölt sor.*)

A birtokában levő eredetiről közli:

HARANGÖNTÖ ALADÁR.

HARCZTÉRI TUDÓSÍTÁSOK BÉCS 1683-IKI OSTROMÁRÓL.

(Gróf Kéry Ferencz sajátkezű levelei Esterházy Pál nádorhoz.)

I.

Mauteren, 27. Augusti estve 5 órakor 1683.

Kegyelmes Uram!

A Nagyságod méltóságos levelét nagy becsülettel vettem. A mi a híreket illeti, General *Lesli* uramtól magától egy órával ezelőtt értettem s bizonyossan is írhatom Nagyságodnak: tegnapelőtt 6 ezer török, egy része a vezér táborárul hajókon jöven a Dunán által, más része *Tököli* mellett való törökség közül rebelisekkel együtt, conjungálván magokat és általcsapván a *Marhofeldre* gondolván, hogy a Lotaringiai Herczeg már messze volna, rabolni kezdettek.

Előjáróban 3 száz lengyel volt a mi részünkről. Ezeket megtolta a török ereje; de a mieink secundálván mingyárt a lengyeleket (a kikben veszett egynehány), mind a lengyel mind pedig a német lovas megütötte a törökséget, és legalább 800 a ki szárazon el esett a törökökben, a többit a vízbe ugratták. S a vízbe is több veszett 900 száznál. Két pasa a Dunába ugratott. Elvesztek-e? nem-e? nem tudhatni; de vont aranynyal bélelt bársony ruhákat, atlacz ruhákat nyertek, ezertálléros lovakot is a mieink, sok több fő lovakkal.

Kurucz kevés volt a törökkel, a törökök igen neheztelnek *Tökölire*, hogy harczolni nem akar. Emberei is mingyárt szaladnak. Ollyat is adtak *Tökölinek* már érteni a törökök, hogy talán alattomba velünk tart.

General Adjutant Gr. *Auersperg* ma hajnalba ment ezen által póstán Ő Fölségéhez. 12 zászlót s egy pár ezüst dobot vitt Ő Fölségének in signum victoriae. Derék törökök vesztek.

Bécs állapota Istennek hála még most extra periculum van. Kegyelmes Urunk Ő Fölsége a császárnéval szerdán estve érkezett *Linczbe* szerencsésen. Ő Fölsége mely nap jön alá, nincs determinálva még; de az udvari hajómesternek meg van hagyva: minden órában a hajókkal készen álljon.

Bizonyossan írhatom Nagyságodnak, hogy személye szerint a *lengyel király* e jövő hetfőn *Tulnál* leszen minden bizonynyal. Erre való nézve is, el ítélheti Nagyságod, nem fog kegyelmes Urunk Ő Fölsége késni *Linczben*. Onnét föllül is jön újabban most egy néhány ezer ember.

Vékony ítelemem szerint javallanám Nagyságodnak, nem ártana ha Nagyságod holnap vagy holnap után *Steinba* jönné. Én *Entzről* ma 3 órakor délután érkeztem alá.

Az atyámfia ajánlja Nagyságodnak, s velem együtt az aszszonynak ő nagyságának, alázatos szolgálatját. Kivánjuk szerencsés jó egészségbe látni Nagyságtokat. A szállás dolgából jó szívvel assistálok secretárius uramnak ő kegyelmének, a mint hogy *quid faciendum sit* ő kegyelmének megmondtam.

Ezzel ajánlván méltóságos grátiájában magamot Nagyságodnak, míg élek maradok

Nagyságodnak

alázatos igaz szolgálja
G. Kéri Ferencz.

II.

Mauteren, 29. Augusti 1683.

Kegyelmes Uram!

Ajánlom Nagyságodnak holtig való alázatos szolgálatomat.

Becsölettel vettem a Nagyságod méltóságos levelét, ez estve *Neiburgi Herczegeknél* lévén jó conversatióban, a hol mind *Generalis Lesli, Dinebold, Tegenfeld* uraimék is voltak; Nagyságod felől nagy jó emlékezetbe voltunk, ajánlják szolgálatjokat Nagyságodnak.

Az Ő Fölsége el jövetele felől írhatom Nagyságodnak, minden nap s órába várjuk Kremsben Ő Fölségít.

Lengyel király holnap 25 ezerrel *Tuln*hoz jön. Utánna ismeg mingyárt 13 ezer lengyellel jön *Seniavski* generálissa. Tökölínek a lengyel király megizente: úgy raboljon, égessen, meg ne sírassa; mert a király is elköveti a szerint a fölföldön a *Tököli* jószágiba, s egy követ a másikon nem hagy. Mely izenet nem kevéssé conturbálta Tökölínek szívét,

Tököli maga hadával a Morva vizén túl van, Pálffi János uram jószágiba volt *Stomfa* táján, örömet csapott volna Morvába. kire, *Czobor* uram úgy hallom ingerli.

Hogy pedig a litvánusok a fölföldre mentek volna, a felől semmit sem értettem, noha Generális Gróff Lesli uramtól magam tudakoztam a hireket. De az való, hogy a moszkva még ez idén be akar csapni Törökországba.

Harmad naptul fogvást igen nagy és sűrű ágyúlövések halatnak Bécs felől; nem kétlem viva forza attakálja az ellenség, látván a keresztény fejedelmeknek közelgető erejeket.

A horvátság Bán urammal operál-e valamit? annak sincs semmi hire itt minálunk, *G. Ladron* uram a maga s az én regimentemből 300 lóval s kétszáz vasassal tegnap 4 órakor délután Obrist Bochtmeister fiammal portyára mentek, mivel isment égett az ellenség *Lilienfelten* fölül.

Hozza Isten hovahamarabb szerencsésen Nagyságodat. Itt már úgy látom nem késünk; rövid nap az ellenségre megyünk, s

*Bécs*et meg segítjük. Oly hírünk is jött, hogy a vezér tovább ennél a holnapnál Bécs alatt nem foghat késni. A jancsároknak a java elveszett, az bizonyos, Minákot felest csináltatott a vezér, de ellenbe a mieink mindenütt contramináltak. Ma generális nagy ostromot akar a vezér tétetni, Isten szégyenítse.

A Purgot, az Ő Fölsége lakóhelit, lövette igen a vezér s abba tett nagy kárt a lövéssel. A Prátert úgy halljuk mind le vágatta.

A szállás dolgául tudom itt lévő secretariussa Nagyságodnak fogja informálni. Szívesen fáradoztam magam benne, Nagyságodhoz való igaz kötelességem szerint. Ajánlván ezzel Nagyságod mindenkori grátiájában magamot, míg élek maradok

Nagyságodnak

alázatos igaz szolgálja

G. Kéri Forencz.

Azon vagyok *Steinban* szörözzek az atyámfiának is szállást, hogy ott is udvarolhasson az Asszonyoknak ő nagyságának.

Ugy látom nem is akarják hirdetni, mely nap érkezik Ő Fölsége. Ma várunk a Lotaringiai Herczegetől bizonyos híreket Bécs felől is. Az ő Fölsége udvari cselédségében már jöttek alá.

A Moldvai Havasalföldi vajdák izentek a lengyel királynak pro nostra parte.

III.

Mauteren, 1. Septembris 1683.

Kegyelmes Uram.

Nagyságod méltóságos levelét illendő becsölettel vettem. A mi Kegyelmes urunk ő Fölsége alá való jövetelét illeti, az még bizonytalan. *Badensis* Herczeg ma ment *Kremsből* alá *Kornaiburghoz*, a hol holnap a lengyel királylyal, Lotaringus Herczeggel, *Baldek* Herczeggel lészen conferentia s tanács tartatik. Azon tanácstartás után a *Badensis* Linczbe vissza megy referálni ő Fölségének az opiniókat. Mit fog tovább ő Fölsége ratifikálni azon kornaiburgi tanácsban lett végzésbe: tempus et Suae Maiestatis resolutio docebit. Egy némellyek oly opinióban is vannak, hogy ő Fölsége nem jön alá, s talán úgy is lesz. A lengyel király ma *Kornaiburghoz* jön.

Bottiáni hadát G. *Seran* és *Metternik* regimentje megcsapta, jószágát G. *Seran* raboltatta. Ugy halljuk, *Bottiáni Fürstenfeldet* lövetné; de *Badensis* Herczeg nem hiszi.

A stiriai had is kijön, coniungálja velünk magát.

Castelli Ujhelyből kijön.

Tököli, mihelyen megértette, hogy a *váradi* basát megverték a bécsi hidakon alul, mingyárt a Morva vizét elhagyta, s Csalló-

közbe ment, s most is ott van. Bizonyosan halljuk, hogy Győrnél lévő Budai vezér conjungálja magát Tökölivel, s a Havasalföldi moldvai had maradna Győrnél a Budai vezér helyett, a ki a hidakra ott vigyázni fog.

Gombos a Sz. Jobi Béket a vízből húzta ki, 350 aranyat talált nála; a *Gombos* katonáinak jó nyereségek volt. *Gombos*nál derék török ló van, ezer tallért megér.

Obester *Susan* féelmes seb van.

A vezér az Ispahiákat parancsolta az approsákba, s azoknak köll már ásnioi.

Gen. *Staremborg* uram egy minára talált, kinek alája más minát készítettett s csak az üdőt várja, azt írja ide ki a *Herczegnek*, a törököket azon minájokkal vagy *Mahomethez* vagy *Lucziferhez* küldi.

Ez az itt lévő *Armadánk* nem sokáig fog már itt késni; mihelyen közelgetnek avagy a több *Hadak* elérkeznek, *Bécsnek* succurrálunk.

Az atyámfia ajánlja *Nagyságtoknak* alázatos szolgálatját; mivel Gen. *Lesli* uram azt javálja, hogy ha el megyünk innét isment *Linczbe* küldjem pro maiori securitate, azért azon vagyok egy hajót fogadván néki vasárnap vagy szombaton el küldjem *Linczbe*.

Gen. *Lesli* uram ajánlja *Nagyságodnak* köteles szolgálatját: *Tulmánál* a híd már kész.

Sub rosa, *Kegyelmes* uram, ő *Fölsége* alá való jövelete bizonytalan. Ezzel ajánlván magát mindenkori méltóságos grátiájában, marad míg él

Nagyságodnak

alázatos igaz szolgálja

G. Kéri Ferencz.

Kolonits Sigmond is úgy halljuk *Tökölihez* állott és *Vöröskőbe* be bocsátotta volna *Tökölit*; mert *Kolonits Sigmond* *Vöröskőben* volt, tanquam *Commendans*.

Nagyságodat alázatossan kérem, ezen levelemet méltóztassék *Ujhelybe* köldeni; tudom azon kívül is arra a földre iratni fog *Nagyságod*. *Lancsér* s *Kabold* felől, mit hallani? *Nagyságod* grátiájából örömet értem.

IV.

Mauteren, 3. Septembris 1683.

Kegyelmes Uram.

Ma a *Lengyel Király*, *Lotaringiai Herczeg*, *Badensis Herczeg* és a *Generálisok* conferentiát tartanak *Stedeldorfon*, a ki 4 mérföld ide, conferentia után ki ki a maga *Armadájához* megy.

Holnap kezdenek által menni a hidon Tulmánál a lengyel király hadai, *Holebrunon* vannak több 30 ezernél.

Ő Fölsége alá való jövetele igen bizonytalan. Ha a competentíák ma accomodáltatnak, nem jön alá Kegyelmes Urunk Ő Fölsége, de ha nem, alá köll Ő Fölségének *de necesse* jönni.

Gen. Staremburg uram tegnapi Bécsből datált leveliben azt írja, hogy a succursust ne retardálják és succurráljanak. Oka, hogy a benne valók a sok strapácza miatt erőtlenné kezdenek lenni. A török a Purg Tórnál az árokba van.

Tegnap s ez éjjel rettenetes ágyúlövések hallattanak mintha az ég szakadott volna le. A minákkal teszen legtöbbet a vezér. A tatárság mind elment Soprony felé; onnét hová megy? nem tudatik, úgy gondolkodnak itt felöle, talán Stiria felé rabolni.

Saxoniai Elector ma jön ide, a *Bavarus* nem jön, ha Ő Fölsége alá nem jön.

Úgy tudom, holnap vagy ad summum holnap után bizonyosan mi is megindulunk már Isten jó voltából s egyenesen Bécsi Erdőn által Bécsnek succurrálunk. Nem késhetni tovább, mivel a hadak is vasárnapig mind itt lesznek. A tulmai mezőn lesz a coniunctiónk. Ha Ő Fölsége alá nem jön, a király lesz első Comendant. A király alig várja Bécsnek succurráljunk, ferventissimus est in huis negotiis; igen jó népnek is írják a lengyelséget.

Tököli a maga német dragonit, 600-ig valót, a pozsonyi szőlőkbe postírolta, a kik a pozsonyi hostatba be mentek ugyan, de a pozsonyi várbeli Commendant azon van, ki verje őket onnét.

Kegyelmes Uram, igen is, az Ő Fölsége bejövelete nélkül is reá megyünk *unitis viribus* a törökre, non est enim procrastinandum. Úgy hiszem Boldogasszony napján succurrálunk a bécsieknek, Deus secundet! Effective leszünk 80 ezeren harczra valók. Láttam az egész dispositiókat papiroson mint s hogy lészen. Nagyságod azért ha le akar jönni, vékony itéletem az volna, ne késnék semmit is Nagyságod. Hozza Isten szerencsésen Nagyságodat, s kérem adja értésemre még ma Nagyságod: hova? s mely corpushoz igyekezik most Nagyságod. Tulmai mezőben — a mint íram — mind együtt leszünk. Elvárja azért Nagyságod parancsolatját a ki végig marad

Nagyságodnak

igaz s alázatos szolgája
G. Kéri Ferencz.

V.

Mauteren, 3. Septembris sietve 10 órákor délelőtt 1683.

Kegyelmes Uram.

General *Staremburg* uram a succursust hogy elköldjék s egy órát se mulassanak vele, instanter s az Istenért urgeálja. A vezér

Lebli bástyáját, a Purg bástyáját, annyira s oly mélyen minálta, hogy (a mint Staremborg uram írja) lehetetlen contraminálni, mivel oly mélyen van a török minája, és így periculum summum in mora.

A mai Stedeldorfon tartandó conferentiába végezik el az attaqua mint lesz, *à nostra parte*, 3 felől akarjuk megütni az ellenséget. A lengyel király egy felől, más felől cum Caesarianis Dux Lotaringiae, Principes Baldek cum Imperialibus a parte 3.ta. Mi úgy tudom holnap délután megindulunk már innét, s a több hadak a lengyel királylyal, a *tulmai hidon által*. Ha azért Nagyságod el akar jönni, semmit se késsék.

A vezér azt beszéli, hogy vagy Bécsset megveszi, avagy elevenen alula el nem megy. Isten adja veszszen ott az eb.

A király s a több fejedelmek ma isment Stedeldorfra ki ki a maga Armadájához megy. Gen. *Lesli* uram is oda ment ezen órában a conferentiára Stedelfordra, a *Saxo* is ott lesz. Gen. *Sultz* vagy *Denebold*¹⁾ uram fog 12 ezerrel a Morva vize mellett lenni Tökölire vigyázni.

Ezzel marad holtig

Nagyságodnak
alázatos szolgája
G. Kéri Ferencz.

Kívül: Az én Kegyelmes Uramnak, Méltóságos Fraknai Gróf Eszterhás Pál magyarországi Palatinusnak Ő Nagyságának.

Cito, Cito, Cito, Citissime.

Hartenstein.²⁾

A kismartoni főlevéltárból közli

DR. MERÉNYI LAJOS.

¹⁾ = *Dünewald*.

²⁾ *Hartenstein* festői vára a Duna mellett szintúgy mint Fehling és Hohenstein, Ausztria egyik legfestőibb vidékén, Stein és Krems városok közelében, 1713-ig Eszterházy birtok volt. A mintaszerű vizgyógyintézete miatt ma igen látogatott ausztriai Hartensteint éppen a bécsi ostrom évében 1683-ban vette meg Esterházy Pál nádor Zinzendorff György Lajos grófnak özvegye- és örököseitől. A nádor *idején* csatlakozott innen a fölmentő sereghez, s a döntő ütközetben személyesen részt vett, sőt két lösebet is kapott. V. ö. *Herczeg Esterházy Pál nádor* című munkám 214. l. a »Magyar Történeti életrajzok« 1895. évi folyamában. (»In cruento illo proelio Viennensi adfui, et duobus globis hostilibus vulneratus, eadem die hora nona vespertina urbem Viennam intravi«; írja a nádor egyik jegyzőkönyvében. Rep: 85. pag. 109.).

ADATOK AZ 1628. ÉVI SZÉCSÉNYI ALKUDOZÁS TÖRTÉNETÉHEZ.

— MÁSODIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

XXX.

Bakos Gábor levele Koháry Péterhez, 1628. novemb. 24.

(Melléklet Kohárynak 1628. nov. 25-én kelt fentebbi leveléhez).

Spectabilis ac magnifice domine fautor observandissime.
Servitiorum meorum addictissimam commendationem.

Az Nsgod levelét vettem, mind az egri pasa levelének pariajával együtt, melyben mit panaszkodik az egri pasa, megértettem, egyáltalában írom Nsgodnak, hogy minden dolgok fogás és hamisság, mert soha bizony egy ujnyi levelét is nem láttam az jó pasának az holdultság felől, a ki engemet illetett volna, hanem Bosnyák urk ő Nsgának írt volt az Püspökiek felől, hogy bekényszerítené menni őket, azokat Nsgos uram mingyárt bekényszerítettem menni, de elfélemltet az szegénység tőlük, mert felettéb való kegyetlenkedést tesznek rajtok; mostan az Nsgos uram terbeliedi bíró és az püspöki bíró is másod magokkal bementenek volt Egerre, mind bírástul igen verték őket, és most is ott tartják fogva őket, ez oka az szegénység be nem menetelének, hogy aljassággal elfélemlteték; a hol pedig panaszkodik azon hogy ez elmúlt napokban az füleki katonák az szarvaskői törökökre reájok ütöttek volna és egy száz tallért érő lovat is löttek volna meg, azon kívül pedig négy törököt is vagdaltak volna meg, arrul Nsgodnak igazán és emberségem szerint azt írom, hogy ott egy füleki katona sem volt, sőt nagyobb bizonyosságért az mely itt lakos Csonka György alias Csizmadia György nevű katonát nevez, előttük járónak lenni, bizony híre sem volt benne, im Nsgod eleiben oda küldtem Nsgod examinalja meg, de Nsgos uram az erdélyi fejedelem ditiójában lakoz az szegény Terebesy Balázs, és ugyan ő volt az előttök járó, hihető hogy az többi is mind oda valók

voltak, ő immár meglakolt nyavalás, ha mit cselekedett; mi igazán s hiven megtartjuk az szent békességet és ahhoz ragazkodunk, nem is vagyunk mi fülekiek oly gyermek eszűek, hogy az mi kegyelmes urunk császárunk hitét háborgatnánk, hanem szokások ez az török vitézeknek, hogy akármely dolgot is csak mi reánk filekielekre szokták fogni, azt tudják hogy csak Filekben laknak magyar vitézek, Nsgod így adhatja kapucsi passának eleiben az dolgot, és bízvást felelhet is felőlünk, nem vagyunk mi olyan emberek mint az törökök, hogy az békességet úgy violálnánk, az elmúlt napokban is valami gyalogokat bocsátottam volt ki az nemes emberek instantiajára, kiket az syroki törökök reá találván, kettőt megöltek benne, arrul is Nsgos uram semmi resolutióm nincsen. Nsgod adja eleiben azon dolgot is az kapucsi pasának, mi ne adja Isten hogy az szent békességet violaljuk, hanem megakarjuk tartani és erősíteni, az míg az Isten akarja, In reliquis S. M. D. V. bene et feliciter valere desidero. Datum ex praesidio Filekiensi die 24 novembris Anno 1628.

S. M. D. V.

servitor paratissimus
Gabriel Bakos ma. p.

Kívül: Spectabili ac Magnifico, domino Petro Koháry de eadem, equiti aurato, sacr. caes. regiaeque intimo consiliario, ac Cisdanubianar. vicegenerali, praesidiiue Ujváriensis capitaneo, domino et fautori observandissimo.

XXXI.

*Koháry Péter levele Eszterházy Miklós nádorhoz
1628 nov. 27.*

Illrissime domine etc.

Salutem etc.

Volt hiremmel hogy Nsgodhoz az vezér panaszt tett ide ellenünk, de mai napon én reám is mínemő levelet irt ide, im az paráját Nsgoduak oda küldöttem.

Dobzódóknak, ajándékkivánóknak magunk haszna keresőknek argual bennünket, az ki mind merő hamisság és hazugság, de más felől leveléből ugyan kimutatja czigányságát, hogy ő Nga semmit nem akar restitualni, hanem maga csinált magának articulusokat, az szerint akar procedalni. Holott azal kárhoztat, hogy csak egyszer voltunk szemben, az is merő hazugság, mert mind valamennyi levelének mássát föl küldöttünk Nsgodnak föl küldöttünk (sic), mindannyiszor szemben, és ő magok porrigálták azokat az leveleket.

De az mint Nsgod is ezt észben vette, nem egyéb ennek

az oka, hanem csak hogy czigánysággal, ravaszsággal kiakarnának bennünket venni az articulásoknak fundamentumí mellől.

Juthat Nsgodnak eszébe, hogy én Nsgodtul kéreczkedtem hogy Nsgod ide engemet ne bocsásson, mert tavaly is az szőnyí tractaban ottan nehezen szedődtek, és most is szintén ettől tartottam.

Nsgod azért én reám való tekintetből semmit se cselekedjék, hanem bátor mást küldjön ide én helyemben, ne legyen ez szép comissionak rapturája az én személyem miatt. Mert az árulóknak csak közbeszédeket is hallom, minemő méltatlan dolgokat kívánnak, elirtózom bele, és hogy sem én általam arra vennének, hogy az mely keresztyén atyánkfiai az ur Isten az mi előttünk való vitéz urak által azoknak sok vérek ontásával, költségével, fáradságával megszabadította, és ez ideig is Ngtok jó gondviselete által megtartatott, csak egy bokrot is hogy megadnánk, inkább magam véremmel megfesteném arra kész volnék. Ennekem hidje Nsgod abban semmi ellenem nincs, valamely órában ide én helyemben mást küld Nsgod cedalok neki örömet.

Ezt is adhatom hirül Nsgodnak, hogy az előtt is megirtam volt Nsgodnak, hallottuk az vezér szájából, de most meg újabban értet oly szót, hogy ő Ujvárnál nagyobb erősséget, s a kiben több népe volt is mint Ujvárban, okosságával megtudott csalni és venni.

Soha Ujvár, miulta Ujvár, nagyobb fogyatkozásban nem volt vitézlő népből mint most, mert az magyar gyalogság épen elfogyott, csak az kapukat is alig állják; az lovas rend pedig csak az ur Isten tudja szekerezésével hol keresi életét, hogy feleségét gyermekét táplálhassa, az német vitézlő rend is nyilván vagyon Nsgodnál minemő nagy fogyatkozással vagyon. Az Istenért kérem Nsgodat, hogy Nsgod promovealja generalis uram dolgát, és bocsássa vissza onnét, had menjen be lovasával gyalogjával. még is vigyázzon az míg Nsgtok ő felségétől jobban providealja azt az helyt, mert tartok attul, hogy egy órában oly dolog történik, hogy az gyermekünk is megírat; sőt mind Isten s mind ez világ előtt protestalok, hogy ne legyek én oka, mert mind ő felségének s mind Nsgtoknak az rettenetes veszedelmet, nagy fogyatkozást eléggé tudtára adtuk, de ha minden ember csak szán, de senki sem akar segíteni. Áldja meg Isten Nsgodat minden jókkal. Datum in Szécsén 27. november 1628.

Ill. dnis vtrae

Servitor paratissimus
Koháry Péter manu pp.

Külczim: a nádornak czíme a fentebb közlött leveleken.

XXXII.

*A magyar biztosok levele Eszterházy Miklós nádorhoz
1628 nov. 28.*

Illustrissime domine etc.

Salutem etc.

Az minémő levelet az vezér ide reánk írt, hogy hamaréb Nsgodnak ezen dolog hírével legyen, tegnap idején kapunyitáskor az pariaját megküldöttük, addig tudjuk hogy Nsgod kezéhez jutott, s megértette Nsgod, ez az vezér minket mint vilipendal, és hamis dolgokkal bennünket vádol; holott látja az ur Isten, hogy mi senkire semmi impositot nem vetettünk, se pénzből, se másból, se senki ajándékját nem kívántuk, se vetjük, sőt az vármegye az ki kevés éléssel volt is, ezeknek az tökéletleneknek nagyobb részét oda adtuk. Az mely levelet ellenünk gyalázatnak tartjuk és magunk akartunk megfelelni az vezérnek, de viseltünk előttünk ő felsége s Nsgod becsületét, s hazánknek ilyen nagy szükségében való szolgálatunkat, s tudván is ennek az vezérnek hitetlenségét, fölfuvalkodott kevélységét, a kit Nsgod jobban ismer nálunknál. Azért mi silentio praetermittaltuk, tudván Nsgodnak oly gondviselését reánk, hogy mind méltóságunkban s mind tisztességünkben megtud Nsgod ellene oltalmazni. Kérjük azon Nsgodat, hogy Nsgod tenne választ képünkben az vezérnek, avagy ha Nsgod azt parancsolja, hogy magunk tegyünk választot, ha penig Nsgodnak úgy tetszik silentio permittaljuk, készek leszünk Nsgodért s közönséges hazánk javaiért eltűrjük; minthogy nem is tehetünk róla. Azért teljességgel az Nsgod jó akaratjára hagytuk magunkat, noha bizony igen nehéz büntelen szenvednünk. Választ várunk Nsgodtul. Áldja meg Isten Nsgodat minden jókkal. Datum in praesidio Zécsen 28 november 1628.

Illr. D. vtrae etc.

Servitores paratissimi

Nos deputati commissarii etc.

Külczim: a nádor czíme a fentebbi leveleken.

XXXIII.

*A magyar biztosok levele Eszterházy Miklós nádorhoz
1628. decz. 2.*

Illustrissime domine etc.

Salutem etc.

Megértettük az Nsgod leveléből, miről panaszkodik az vezér ellenünk az élés dolga miatt, a kiben elhiteti Nsgod, hogy semmi úgy nincs az mint panaszlott, mert mi ide semmi

élést nem hordatunk, hanem két vármegye küldött volt, Hont és Nógrád vármegye csak valamenit igen kevésnek nekünk, az melyből az mi részünkre némelyünknek ő miattok semmit nem adtunk, mert az nekik való kedveskedéseit, mihelyt érkeztek, nekik küldöttük, hanem kinek-kinek az magunk jószágunkból hordanak, azt látják, hogy be hozzák az kapun, s azt panaszolják olyan hatalmassal; mi panaszkodhatnánk reájok, mert szünetlen kívánnak katonákat, a kik mellé magok közül rendelnek holmi pogányokat, és azokkal hajtatnak minduntalan az falukrólélést, azzal sem elégednek meg, hanem csak nem mindennap reánk küldenek, hogyélést adjunk nekik, s merő garázdaság dolgok, mert egynéhányszor adtuk azt a választ, hogy mi nem adhatunk, mert lám sem Szögyénben, sem Szönyben, sem egyebütt nem mi tartottuk, hanem magok költségén voltak, itt sem bánjuk, ha ők is vásárlanak az piaczon, az mi az szegénységen való szánakodásokat illeti, megérti ez levelünk-ből Nsgd mint szánakoznak ők, az magok álhatatlan cselekedeteket is nekünk tulajdonítják, mely dolgot ha keresztyén ember cselekednék rajtunk, mégis busulnánk rajta; de elhittük azt, hogy Nsgd minden álhatatlanságokat ösmeri, és nem hiszi el szavokat, ezen kívül is Nsgod egyebektől is megértesülhetik, ha valamiélést mi ide gyűjtöttünk volna, sehol semmit is, más az, hogy lovakat is némely nap elloptak, ezért is szünetlen busítanak bennünket, hogy nem őriztetjük, az pedig magok gondviseletlenségek, hogy nem vigyáznak, mert mi senkit lábunkhoz nem köthetünk, hanem kiki maga marháját őrizze; az minemő két legény az napokban részegen reájok ment volt, s minthogy rajta tapasztalták, azokat úgy megbüntettük, hogy most is ágyokat nyomják bele, ez után is, ha kiket rajta érnek, készek leszünk megbüntetni. Ezzel áldja Isten Nsgodat kedves jó egységben. Datum in praesidio Zécheny die 2 debris Ao 1628.

I. D. V.

Servitores paratissimi
Nos dep. commissarii etc.

Kívül: a nádornak szokott czíme mint fentebb a hozzá intézett leveleken.

XXXIV.

*A magyar biztosok levele Eszterházy Miklós nádorhoz
1628 dec. 2.*

Illustrissime domine etc.

Salutem etc.

Vettük az Nsgod 27 novembr. Posonból írott levelét ma harmad napja, és mingyárt üzentünk az törököknek, hogy

válaszunk érkezvén Nsgdtól, szembe lesziünk vele, s az tractában procedalunk, az mint ez mai napon öszve is gyülekeztünk vala, proponálván nekiek articulatum az ratiokat, az mint Nsgod előnkben adta, és az mely ratiokon az előtt is fundaltuk az dolgot, de ők semmi ratióknak helyt nem adván, per-severáltak, abban az ő méltatlan kívánságokban. hogy az mely faluk Budához, Pesthez, Székesfejérvárhoz, és az többiekhez hódultanak, azokat holdulás alá bocsássuk, és birtokokban adjuk; opponáltuk azért az ő kívánságok ellen az zsitvatoroki végezést, hozván és allegalván azt belőle, hogy nem kívánhatják, mivel az zsitvatoroki végezés nem kötelezi azokat az falukat sehova való holdulásra. az kik Fülekkel, Szécsennel, Nógráddal s az több várakkal az holdulás alól fölszabadultanak. Ők az ellen is inhereáltak az ő előbbeni opiniojokban és kívánságokban, hogy holdulni kell valami holdult elein. nemcsak az elsőben nevezett és jegyzésben adott falukat, hanem mind tartományostul, a kit Budához, Pesthez, Székesfejérvárhoz, Hatvanhoz, Egerhez és Szolnokhoz holdultanak. Arra tendal az ő instructiójok, és attul, hogy nem is távozzanak semmiképen el. Vitatták azt is, hogy az ő levelekben nincs több váraknak nevezete, hanem csak háromnak: Füleknak, Szécsennek, Nógrádnak; Vác pedig kezeknél lévén, az idő után is hogy ezek az várak elkeltének tőlük, voltak oly faluk, a kik hogy Budához, Vácához holdultanak azok közül a kiket ők holdulni kívánnak most is. Mi arra azt feleltünk, hogy nem kívánhatják holdulásokat, mert ha Vácához valami holdult is, de Vácznak kezüknél való létele után végeztetvén az zsitvatoroki végezés, fölszabadította az a végezés az holdulástul őket, s nem tartoznak vele, s ők sem kívánhatják, hogy hóduljanak. Elejekben adtuk azt is, hogy noha az ő levelekben, a mint ők mutatják és beszélnek, csak az három várak vagyon mentiója. De az articulusokban és császár urunk diplomájában is, az kit az portára vittek, az több várak is úgy-mint: Hajnácskő, Hollókő, Somoskő, Dévény, Kékkő és Vác is bevagyon írva, s úgy vagyon írva, hogy valami azokkal az várakkal az holdulástul fölszabadult: ne hódoljon ezután is, se sehová való békeknek, Isphajaknak azokhoz semmi közük ne legyen, akárhol lakjanak is. Így azért ha valamely falut mutathatnak s nevezhetnek, a ki mindenkoron szűnés nélkül holdult Budához, Pesthez, Fejérvárhoz s az többiekhez, azt örömet értjük és szólhatunk is felőlök; de ők egyáltalában azt adák értenünk, hogy ők semmiképen az vezék instructiójátul ez az kapucsi passa által az császártul hozatott levéltil, hogy nem recedálnak. Látván azért, hogy obstinate pergálnak, és mintha minitalódnának is, hogy erővel is behódoltatják

őket; mi is persistálánk, hogy semmiképen az articulustól és az Nsgod válaszatul illendő argumentumokkal való resolútiójátul nem megyünk és térünk egyfeléje; hanem az végezésekhez tartjuk magunkat, és csak egy szál fát sem igériünk, adunk az végezések ellen. Lássák nem mi leszünk okai az módatlan való békeség megzavarásának, hanem ők lesznek, az végezéseknek nem jó értelmével. Mi sehová sem megyünk immár, hanem Nsgod tudomására adván, miben vagyunk dolgunk, hogy Nsgodtul választot is fogunk várni. Ők is azt felelék, hogy ők is beküldnek az vezérhez; kívánják vala ez mellett, hogy irással való választot is adjunk, de mi azt feleltük, hogy nem adunk, nem is tartozunk vele, hogy adjunk; hanem úgy adnánk s ők is méltán kívánhatnák, hogy valami illendőt és kívánatos dolgot végeztünk volna, s így oszlánk egymástul el.

Még eddig az Nsgod instructiójában adatott utolsó részekben foglaltatott szövegeinkre és megmondásunkra semmi ok nem adatott az ő keménységekhez és vakmerőségekhez képest semmit is properanter nem akartunk cselekedni. De ha arra kelne az dolog, hogy ők ez idő alatt fölszednék magukat, s el mennének, Nsgodtul várunk derék informálást, mihez kelljen tartanunk magunkat. Ők immár expediálták az vezérhez az követeket, kívánták, hogy kísérőket adjunk melléjük, meg is adtuk. Ezt is akarók Nsgodnak intalnunk inter cetera, hogy ő nekik Budáról még eddig semmi válaszok nem jött az után, hogy Nsgod az vezérnek resolválta magát az ő követje által, az kit Nsgodhoz küldött volt föl.

Áldja meg Isten Nsgodat minden jókkal. Datum in Szécsén 2 decembr. 1628.

Illr. Dom. vtrae.

Servitores paratissimi
nos deputati commissarii etc.

Kívül: a nádornak czíme mint a fentebbi leveleken.

XXXV.

*Koháry Péter a nádorhoz Eszterházy Miklóshoz
1628. decemb. 3.*

Illustrissime domine etc.

Salutem etc.

Nsgod ne hídje az törökök hazugságát, az mi állapotunk felől nincs különben az mint N. megírtam volt, bizony uram engem mind Csábrág és az kis pénzem tart, ez néhány szókbán megérti N. En Bujákban elküldtem volt az minémő rabok

felől írt N., de ott nem is voltak, az mit ím N. az bujáki kapitány leveléből meg is ért, kit ím oda küldtem. Hidje N., ha mely kezembe akad, exemplumot csinállok, mert magamat is itt az sok panaszszal elbusítottak.

Hogy pediglen N. annyi sok gondjai közt feles levelemmel bántom, most egyéb nem lehet benne, mert most kívánatlik, hogy N. mindenek tudására legyenek. Áldja meg Isten N. minden jókkal. Datum in Sécsen 3 decemb. Ao 1628. Nsgod szolgálja.

P. S. Immár ez levelem megírtam vala, hogy hozzám küldje az kapucsi passa, és kívánja, hogy csak maga s énna-gammal akarna szemben lenni s beszélgetni, minthogy ő is bosznai keresztény fi és én is magyar vagyok, azért még ma szemben leszek vele, és valami progressusunk lehet az dologban, azonnal N. tudósítom.

Koháry Péter manu pp.

Kívül: a nádor czíme mint a fent közlött leveleken.

XXXVI.

*Posgay Péter bujáki kapitány levele Koháry Péterhez
1628. decemb. 2.*

(Melléklet Kohárynak 1628. decz. 3-án kelt leveléhez.)

Alázatos szolgálatomat ajánlom Nsgdnak mint nékem Kegyelmes uramnak, áldja meg isten Nsgodat sok jókkal és jó egészséggel.

Megadák Nsgos uram az Ngd böcsületes levelét, melyből megértettem mit írjon Ngd az Nógrádból elszaladott legények felől, hogy itt volnának fogva, vagy hogy itt voltak volna. Azért kegyelmes uram valaki informálta Ngdat arról, de elhigye Nsgod, hogy reá nem emlékezem az én időmben, hogy itt voltak volna olyan legények fogva, én olyan Nógrádból elszaladott legényeket nem tudok sem némüket, sem olyakat nem tudok; mert kegyelmes uram ha itt volnának, én az Ngd kegyelmes parancsolatja szerint mingyárt megfogatnám és oda küldeném Ngd kezeiben. Tartsa meg isten Nsgdat sokáig jó egészséggben. Datum ex arce Buják. 2. 10-bris Anno 1628.

Alázatos szolgálatomat írom nagyságod, szolgállok mint kegyelmes uramnak

Posgay Péter m. p.

Kívül: Tekintetes és Nsgos vitéz urnak, Koháry Péter uramuak ő Nsgának, nekem kegyelmes uramnak adassék: Szécsenben.

XXXVII.

*A magyar biztosok levele Eszterházy Miklós nádorhoz
1628. decemb. 12.*

Illustrissime domine etc.

Salutem etc.

Mi az Nsgod parancsolatja szerint örömet azon erőlködünk és mesterkedünk, minden voltaképen, hogy az tractat realiter s derekasan kezdhethénk, s mentől hamaréb lehet mi az Nsgod parancsolatja szerint véghez is vinnénk minden punctjaiban. De ha ezeket az commissariusokat ez ő vakmerő méltatlan kívánságokból sem ki nem vehetjük semminemő igaz ratiokkal. Az vezér is mit írjon minekünk, mi az mássát Nsgotoknak oda küldöttük, holott expresse írja nekünk, hogy megparancsolta nekik, hogy az mely faluk az mi végházink megvételével 35 esztendőtül fogva megszabadultak, azuta sem adóztak sem szolgáltak, hogy azokat méltatlan ne kívánják. Az mely levélhez képest mai napon velek öszve menvén, átaljában megmondtuk nekik, hogy a mint az vezér parancsolja, annak az dolognak hadjanak békét s elő se hozzák többé, hanem kezdjünk az derék dologhoz, mert azon kívül is átaljában való válaszok vagyon tőlünk arról a dologról az Nsgod instructiója szerint, hogy mi abban az ő méltatlan kívánságokban nem hogy falut, de még csak egy bokrot sem adunk.

Az kiben azonték (?) ők mingyarást tagadást tettek, hogy ő nekik az ő vezérjek erről semmit nem parancsolt, sem írt, azért magok közül ők kettőt azonnal az vezérhez küldnek, ők azt mondják ez végre, hogy az vezértül pecsétes levelet szerzenek ennek az licentiára magoknak, a kivel jövendőben is menthessék magokat, hogy ő akarattjából engedték ide az falukat. De mi által láttuk az czigányságokat, hamisságokat, hogy csak azért küldenek be, hogy ki verjék eléből az mit az vezér egyszer immár Nsgoddal elvégezett erről, melyet ide is írta, mihent az megjön, mi válaszsza és tanusággal jön, azonnal Nsgodnak tudtára adjuk.

Konkoly Pál uramtul azt üzente az vezér, hogy el küldött császár urunkhoz két csauszt, hogy mi velünk itt nem végezhetnek, mivel mi itt passionatusok vagyunk az magunk jószágáért, hasznáért. Azért hogy ő felsége egy gróf német commissarius urat küldjön ide az tractára, az kinek se jószághoz, se az végházakhoz semmi köze ne legyen, és ők azzal jobban végezhetnek; Nsgod minálunknál jobban tudhatja, ha ugy vagyon-e? Oly köz hír is vagyon, hogy ez az vezér csak azt várja, hogy ebben az dologban vég legyen, azonnal alá

megyen, az mint halljuk, valami kész hada is vagyon oda alá valahun. Ugyan akkor érkezett az erdélyi fejedelemnek is egy Csokáry György nevű szolgája Budára, de nem érthetjük mi dologban jár, hanem nagy böcsülettel fogadta az vezér, és kaphánál azonnal meg is ajándékozta; az is az hire, hogy másod nap elmegyén onnét Budáru. Im az minémő választ írtam az vezérnek, Ngodnak az mássát oda küldöttünk. Most egyéb híreink nincsenek, ezek után ha mi occural Ngdnak azonnal tudtára adjuk. Áldja meg Isten Ngodat minden jókkal. Datum in Szécsen 12. decembr. 1628.

I. D. V.

Servitores paratissimi
nos dep. commissarii etc.

P. S. Továbbá erről is akaránk Nsgodat tudósítanunk, a hol Nsgod levelében int bennünket, hogy az vezér panaszát tőlünk eltávoztassuk, gyakran tractaljunk velek; mi az Nsgod parancsolatja szerint készek vagyunk mindenkoron velek tractalnunk, sőt ugyan mi ösztönözzük arra mindenkor, hogy egyben menjünk, végezzünk, ne mulassuk hiában az időt, de ők minden dologért kétszer is beküldenek az vezérhez, s nem akarunk tractalni; sőt azt is bánják, ha üzenünk nekik, salutátiókat is fél kedvvel veszik.

Kívil: a nádornak szokott czíme, mint fentebb közölve van.

XXXVIII.

*Murtéza vezér levele Koháry Péterhez 1628. december
hava 10-én.*

(Másolat.)

(Melléklet a magyar biztosok 1628. dec. 12-én kelt leveléhez.)

Mi vezér Murtéza passa Istennek engedelmeiből az hatalmas és győzhetetlen császárunknak az tengeren innen levő birodalmának szorgalmatos gondja viselője, hadainak igazgató szerdárja Budán, az hozzá tartozó országában helytartója.

Tekintetes és becsületes vitéz szomszéd, nekünk jó akaró barátunk minden mi hozzánk illendő jó szomszédságunknak, ajánlásának utána, Istentől Kk minden jó ügyekezeti kivánok minden jókat megadatni.

Az Kgd levelét emberétől tegnapi napon vettük el üzenettel, és Kgd köszöntését jó kedvvel vöttük, az levelet minyárt megfordíttatván, írását értjük. Irja Kgd mind ennyi időtől fogván az kapucsi passával és az mellette ott levő

commissariusinkkal azért nem láthattatok, sem végezhettetek el semmi hasznos dolgot, mivel ők oly falukat az részről kívánnak, az melyek harminczöt esztendőül fogván az várakkal, melyek annak előtte mi kezünknel voltak, az mi részünkről való adózástól fölszabadultak, és mind ez mai napig is ez részre semmit nem adtak, Kgd is az méltatlan kívánságoknak nem enged. Jó vitéz szomszéd barátunk az Kgd írása szerint mi a faluknak, az melyek harminczöt esztendőül fogván az részre semmit nem adott volna, és commissariusink az mely oly faluknak lagistromát Kgtek beadtak volna, nem láták, de a mely képtelen mód nélkül való kívánságnak lagistromát az mi commissariusinknak be adott Kgd, azt magunk fordítottuk meg és olvastuk; az Kgd írása szerint az is igaz, vannak az mi részünkre oly faluk, a melyek régtől fogva elfogattak az adózástól, és ha annak előtte Ali passa idejében lett békeség végezése szerint, az mely mostani veszekedésünk, még akkor articulusban köttetett, hogy az faluk dolga eligazodjék, ha akkor meg láttatott volna: sok faluk vannak, az melyeknek adózni az mi részünkre kellett volna. De mint szintén mostan, akkor is és ezután, és az végezések tartása után, azért el nem igazíthatta, az Kgtek részéről való magyar nemzet, az melyeknek az közönséges két császár végei között levő országokban falui vannak, mind ez mai napig azért hagyták az magok hasznokra, nekünk kárunkra fön, hogy az mely faluk annak előtte az részre hódoltak voltak, azokat meg tartóztathassák, kit meg is cselekedtek, és az mi részünkről Duna két felé lévő országunknál szüntelen az falukat ujonnan az részre oda föl hódoltathassák, az mely faluknak pedig kell hódolni az mi részünkre, azokat megmutatja az zsitvatoroki 15-dik articulusnak végezése; mi úgy értjük most is, minden szándéka az Kgtek, hogy az dolog fönakadjon, mert ez jelekből is meg tetszik az ott való embereink lovait, portékáját nem lopnáják, és az falukról, hogy élést kívánnak, nem elleneznéje Kgtek; ha Kgtek Váczott avagy Hatvanban akár hol az mi birodalmunkban volnátok, mint az mi commissariusink ott, és Kgtekk valamije elveszne, föl nem találhatnánk, mi cselekednénk azt az szemérmetes dolgot; azért az minemő barátságához nem illendő dolgok történnek, ezek egyedül azt jegyzik, hogy ott eluntassa Kgtek az dolgot commissariusinkkal, fölkeljenek s eljöjenek onnét, hogy azután azt mondhassa Kgtek: nem akarták megadni, fölkeltek s elmentek, és azután országunkon az csata meg ne szűnjék, ez akarata Kgtek; Kgteknek az mint annak előtte is megirtuk, akaratunk semmi nem egyéb, az sitvatoroki 15-dik articulus mutatása szerint Budához, Pesthez, Székesfehérvárhoz, Hatvanhoz, Szolnokhoz és az több végházinkhoz, régtől fogva és most

az mely faluk az tartományinkban vannak. és két hatalmas császár egyenlő hűséget tartozó országon mind az két részre adóznak, az melyekre az Kgd írása is mutat, hogy ez erőseket, mely mi tőlünk az Kgtek kezéhez visszavéttetett volna. azokkal szabadultak volna meg, azt kívánjuk mi nem egyebet. az várak között lévő tartományokban az mely faluk régtől fogva és most az része adó szolgálatban voltak s vannak. azután is adózzanak, szolgáljanak az végezés szerint; nem kívánjuk az oda be való falukat, melyek annak előtte, mikor Dévén. Kékkő mi kezünkénél voltak, az fekete erdőn túl Végles környül Szalathnya és ott az bányákhoz közel való tartományokból az mely faluk akkor hódoltak, hogy az végezés ellen most mi ezeket hódoltatnánk, azt ne értse úgy Kgd, mert mi ez dologra engedelmet nem adunk, hogy az ott való commissariusink ez szerint odaföl az mely faluk harminczöt esztendőül ez részre semmit nem adott. most kívánják meg is parancsolják: az olyan méltatlan dolgot ne kívánjanak ezekben az odaföl való tartományokban lévő falukat, melyek csak akkor hódultak, mikor az megnevezett várak mi kezünkénél voltak. Jóakaró szomszéd ur barátunk ezért mi megparancsoltuk erősen az ott való commissariusinknak, hogy ha Kgtek akarja mingyárt az derék dologhoz kezdjenek hozzá, három. négy nap alatt Isten segítségével Kgtek egyenlő akaratjából menjetek által az dolgon.

Isten segítségével ott minden dolgot helyben hagyván. mikor az esztergomi tartományban Nagysalló tájára megyen Kgtek, akkor mi is az esztergomiaknak erősen fogjuk parancsolni, az hatvan falu közöl az sitvatoroki és azután való végezések után. ellene a mely huszonöt vagy harmincz falut ujonnan behódultattak, azoktól kezeket elvegyék, és semmi közöket ezután hozzájuk ne tartsák, úgy hogy ha Kgtek is az Duna két felén lévő országunknál az végezések ellen. azután ujonnan. az mely háromszáz falut oda az részre fölhódultattak, azoktól kezeket veszitek, mert ez így lehet meg, egyik az másikért legyen. Jó-akaró szomszéd barátunk az articulásokra és az végezésekre, ha mind az két részről ragaszkodtok. és az szerint az mint eleiben adjuk Kgteknek, hajlani fogtok. az dolgon nem kívántatik egyik helyben is sokáig mulatnotok. könnyen által mehettek az dolgon. és hogy az szegénységnek is az nagy nehezen. sok fáradsággal. költséggel végben vitt szent békeségben alkalmas jó részek lehet, az két hatalmas császárért és az közbenjárókért Istent imádkozhatnak. mert annyi huzavonó. kóborló. magahasznakeresők rajtok szintén úgy nem járnak.

Ha pedig igazság szerint az följül álló számlálásunkra akaratunkkal és végzés szerint egyenlő akaratja nem fog

Kgteknek lenni, Kgtek egymástól eloszolván, most is fön kellettik az szegénység dolgának maradni, ez után ki ki az maga faluit, ha szép szóra be nem jönnek mint eddig, ez után is beeröködik hozatni, az maga hasznára való fáradságra senki meg nem fog fáradni, osztán valamit az szegénység fog szenvedni, azok adjanak Isten előtt okot róla, a kik eligazításokra rendeltettek s el nem igazították, félben hagyták; im látja teljességesen mineküink csak közönséges végezet szerint az igazság kell, és az békesség ellen szánszándékkal az részünkről valaki valamit készakarva cselekedik, nem szánjuk sem testét, sem halálát, hogy ezzel országon csatázó latrok megszünjenek, palatinus kedves ur barátunkkal arról is igen szép végezést töttünk, és az szegénységnek is arról levelet adtunk vala: akár mikor ha valamely kicsodáknak az részről előtte járó kapitánytól kezében mi dologról, nem járásáról, kezében nem leend levél, az levéllel várunkban az békhez be nem tér, embert mellie nem veszen, várainkhoz még való faluinkon kezdenek, az magok akarattjokból kezdenek (*sic*) sétálni, mind megparancsoltuk mindenüvé, ha reájok találhatnak, bánjanak velek, az olyanokkal, az melyek latorságot cselekszenek, és ha szegénység közé megyen is, mellettek török nem lévén, megfogják, és az Kgk részére az közel való várban vigyék, ott büntetessék érdemek szerint; ha pedig az mi részünkről valakik miben oda az Kgtek várain tul valló falukra akarnak menni bék levelével, az váratokban be nem tér, és kapitánytól melléje embert nem veszen, azok is az szerint büntetődjenek, ha az szegénység közé megyen, megfogják és hozzák ide, az mi részünkön érdeme szerint megbüntetjük. De az Kgtek részéről senki ez rendtartáshoz nem akarja magát alkalmaztatni, az faluk dolgát is, az mint az lagistromot be adtátok, az mint arányozatok, hogy legyen, sem az végezéshez, sem az jó barátsághoz nem illik; az csaták az részről határunkban való országunkon szüntelen járnak, az napokban valami nyolcz gyarmati katonákat is hoztak vala be, az melyek pecsét nélkül való, törökül irt egy czédulával Czegléd körül kalandoztanak, mi embert rendelvén melléjek elkisértettük vissza; ezután ismég az fülekieket, huszan, Bosnyák Tamás Pesthez nem messze Peser nevű falura küldte, hogy valami két jobbágyot, marhájokkal, házok népével Fülekre hordózkodtassanak, az két ember marhájával, az szegény falusiaknak marhájokat, portékájokat fölrakták, az utban erőkkal az hatvani vitézek úgy vétették el, magokat elbocsáták az katonákat, mivel harczot nem tartottak. Ismég az egri passának érkezék levele, az egriekkel Bosnyák semmi békességet nem tart, az vár tövében vágtak le két gyermekded inast ugyanazon fülekiek. Ismég azt cse-

lekedték az egri passa az pecsétes levelével, ő hatalma számára való éllés és egy más épületbe erőltetésére emberével nyolcz szarvaskői vitézt kibocsátott volt, Várkon nevű falu mellett igaz utjokban menni az fülekiek 20-an reájok ütnek lesből, nagy harczot tartottak, mint szintén az ellenkedés idején embereinkkel, az egri passa szolgájának háromszáz forint erő lovát ellőtték, embereinkben négyet megsebesítettek, ezek is magokat ótalmazván, egy Csizmadia Mihály nevű latrot ott elejtenek, nyolczat közülük megsebesítnek, így válnak el egymástól. Jóakaró szomszéd barátunk, az ilyen dolgok semmi jónak jelei, azt is elhittek, ha olyan volna ez, bizonyosan Kgtk, az melyet Generalisnak nevezettetek ő felsége római császár engedelmeiből, ő felségének tudtára adnátok.

Inkább akarnája, hogy Bosnyák ne élne, és Fülek nevezetben ne volna, hogy sem az szent békesség minden koron, főképen az ő alatta valóktól háborgattatott meg, mint szintén most is elkezdtek, mi még egyszer tartozunk róm. császár ő felségének az igaz dolgot, melyek az békesség ellen történnek kapitányok hírével, tudtára adnunk, mind pedig palatinus ur szomszéd barátunknak, ha eleit veszik Bosnyák barátunknak, és az többit megbüntetik jóval jó; ha pedig ugyan csak abban fog elmaradni, az mi részünkről valakik, hogy ha úgy kell lenni, nem fognak károsra maradni, ezek várnak mi tőlünk, és nem mernék mi hirünk nélkül; az Kgtek részéről annyi békeség ellen való dolgokat szüntelen cselekeznek. Kgtek pedig Lagistromot adat commissariusoknak, az török várainkból ki ne menjenek, micsoda ítéletre való igaz közönséges kívánsat lehet Kgtktől ez is. Az Kgd levelére válaszul ezeket akaránk bőséggel Kgteknek tudtára adnunk, hogy gondolkodhassanak Kgd minden méltó és igaz kívánságokról. Isten tartsa minden jó ügyekezetésben Kgdet. Iratott Budán die 10. decembris 1628.

Kgd ur szomszédja

Idem qui supra.

P. S. Mi eleitül fogva csak az szegénységen könyörülván, annyit fáradozunk, ezért erőködünk most is, hogy Isten dicséretet érettünk tegyenek, ez pedig úgy lehet meg, ha az fölül megírt mód szerint igazságból alkalmaztatni fogná Kgd is velünk egyenlő akaratját.

Külczim: Az tekintetes Nsgos és böcsületes ur szomszéd barátunknak, Koháry Péternek, római császár ő felsége ujbári vice generalis kapitányának adassék.

XXXIX.

*Koháry Péter válasza Murtéza vezér most közölt levelére.
1628. dec. 12.*

(Egyszerű másolat.)

Mi Koháry Péter etc.

Vettem illendő böcsülettel az Nsgod levelét, az mely levelében az én írásomra ád választot Nsgod abbeli panaszkodással, hogy mi az Ngtok részére itt levő commissariusinak élések hozatásában is nagy akadálylyal volnánk, és hogy okot is adnánk lovaknak, marhájoknak ellopására, az végre, hogy az tracta fönakadna, és semmi alkuvás végre nem menne közöttünk; kiből Nsgod előtt sok képen menthetnénk, magunkat, mert az mint ő Nsgok sem tagadhatják, valamikor tőlünk kíséző katonákat kívántak az falukra, élést hajtani, minden-szer adtunk, sőt még az magunk éléséből is részt tettünk nekik. Minekokáért semminek okai nem vagyunk, de most az dolognak derekáról akarván válasz tenni Ngodnak, adhatom Nsgodnak tudtára, hogy mi az Nsgod levelét szorgalmasan megolvastuk, és értjük minden részeiben; kiből értjük is az Nsgod jó válasz tételét, hogy nem kívánja azoknak az faluknak holdulását (az sytvatoroki 15-dik artikulusnak igaz értelmé szerint), az kik azokkal az mi végeinkkel fölszabadulván, harminczöt esztendőől fogva semmi szolgálatot, adózást oda az Nsgtok részére nem tettenek; mert ugyan is ha minden végezéseket egyben hoz Nsgod is, ezen értelmén kell Nsgodnak megmaradni. Ma azért az Nsgod írásához és intéséhez képest egybegyülekeztünk vala a végre, hogy az dolognak derekához kezdjünk, de az szemben lételünkben is megakadánk, azon előbbeni kívánságokat nézvén, azon faluknak beadását szorgalmaztatják tőlünk, az kikről az előtt való levelünkben írtunk volt Nsgodnak, az kire derekas választot is tett Nsgod, az ki 35 esztendeje vagyon, hogy nem adózott, sem fizetett az részre, ki miatt eddiglen volt s most is vagyon annyi haladékkal való akadályunk. Olvastattuk az Ngd erről való írását előttünk, az hol Nsgod azt írja, hogy az Ngtok részéről való commissariusoknak is azonnal megparancsolja, hogy ahoz az mi levelünkben adattott Nsgod értelméhez és nekünk való írásához tartsák magokat; de ő Nsgok ezzel mentik magokat, hogy ő nekik nem ir semmit is afelől Nsgod hogy az olyatén falukat ne kívánják behódolni, az kik ez előtt 35 esztendőől fogva mind ez ideig is sem az Ngtok részére sem adóztak sem szolgáltak, ő Nsgok mégis azt kívánták, az kit Nsgod is levelében méltatlan s nem illendő kívánságnak ír lenni, és így elkelletik egymástul válnunk, az lévén akaradjuk, hogy Nsgodat efelől megtalálják, és bizonyos értelmet vesz-

nek Nsgtól, ha ugyan ahoz az minekünk írott Nsgod válaszadásához s igaz értelme írásához kellene-e magokat tartaniok. Mi bizonyára mind palatinus uram ő Nsga s mind az Nsgod intézéséhez tartanók magunkat, s az dolognak derekához fog-nánk, s ha lehetne csak két vagy három nap alatt is (az mint Nsgod is írja) által mennénk az itt való végezendő dolgokon, de nem mi rajtunk mulik most is az dolog el, kit Nsgodnak tudtára akartunk adni írásunk által, hogy ők minket ne vádol-hassanak Nsgod előtt. Ex Szécsen 12 die decembr. (1628 kimaradt.)

Jegyzet ezen év nélküli levél külsején: Az budai vezér-nek ezt írtuk válaszul.

XL.

A magyar biztosok utolsó jelentése Eszterházy Miklós nádor-hoz. 1628. decz. 29.

Illustrissime domine etc.

Salutem etc.

Valami az egész tractanak continualásában per dies occuralt s agitaltatott közöttünk, mindenekről informalván Nsgodat, concipiálhatta ez ideig való dolgok cursusát Nsgod.

Ma negyed napja vévén penig Ngdk 13-dik decembris nekünk írt levelét, az vezérnek iratott s nekünk is küldött levélnek copiajával. Érkezett ugyan az nap az lippai bék is Budáru, az mint vélekedtünk felőle, hogy az vezér elméjét confundálja s ki-veri nyomábul, szintén úgy következett az dolog, mert az minemő nekünk írt levelet hozott is az vezér-től, nem magyarul iratta immáran, mint szokott volt iratni az előtt az vezér; hanem törökül iratta, kinek pariáját azon török stylussal küldöttük mi is magyarázatjával egyetemben föl Nsgodnak. Kivánván penig szemben lételeket is velünk az törökök, midőn tegnap szemben lettünk volna s az colloquiumat inchoaltuk volna, jelentők nekiek, hogy az vezér levelét vettük s megtolmácsoltatván írásának rendit, hogy meg is értettük; ha vagy azért valami oly szavok, az kit az levelen kívül kell értenünk, örömet meghalljuk s akarjuk érteni azt is. Arra azt felelék, hogy ők csak azt kívánják, a mit az előtt is kívantanak, hogy valami Budához, Pesthez, Székesfejérvár-hoz, Hatvanhoz, Egerhez, Szolnokhoz, Kanisához eleitül fogva holdult. akárminemő helyeken való faluk legyenek is azok, hogy ezután is holduljanak, akiből csak egyet is hogy ők ki nem hagynak, ha husz mélföldön vagy távolban legyenek is, valamelyek az budai registromba be vannak írva. Az mely meg-keményedett vakmerőségből való opiniojokból látván s tapaszt-

talván, hogy semmiképen ki nem vehetjük őket, mi is egy punctban sem deflectalván s recedalván az instructiótul az Nsgod informalásátul, semmire sem mentünk az ő akaratok szerint. Ők az ő articulusokat és instructiojokat opponálták az mi articulusunk ellen, a kiből azt állatták, hogy csak három vár vagyon jegyezve: Fülek, Széchen és Nógrád az ő articulusokban, az kikhez érteni kell az holdult faluknak fölszabadulását; azonkívül is peniglen az az ő írások tenora oly versalt és confundalt materia, hogy sok részében nem quadral az igaz articulatiókkal, s kiváltképen az sytvatorki 15-dik articulusbeli derekas pontokkal is. Mivel penig az mi articulusunknak ők semmi hitelt nem adtak, így mi sem adtunk az övének, noha igen mutogatták az vezér pecsétjeit is az margokon mind két felől egynéhány helyeken pecsételve. Az mely pecséteknek mutatása alkalmatosságából ajánlottuk magunkat, hogy ha pecsétes levéllel szükséges erősíteniünk nekünk is dolgunkat, csak várják el, készen leszünk császár urunk ő fölsége tárházából az ő császárjok pecsétes Anthname levelét elhozatnunk, az kiből világosan megláthatják az végezéseknek valóságát, és külömbözését annak az levélnek az kezekben forgó s minekünk mutagató instructiójoktul. Marasztottuk ez okkal is őket, mivel az vezérhez bocsátta Nsgod emberét és levelét is küldte Nsgod az vezérnek, várják ottan az megtérését annak, s értsék micsoda válaszszaal bocsátja az vezér ki az Nsgod követjét, és mit is felel levelére Nsgodnak. De ők egyáltaljában felelnek erre, hogy ezt nem várják, mert parancsolva vagyon az vezértől nekik, hogy kivévén tőlünk az választot Budára menjenek, azért ők elmennek arra való tekintetből is, hogy minekünk Bajramunk leszen. Azt is mondák egyáltaljában, hogy valamig ebben az holdulásra kívánandó faluk dolgában véget nem érhetnek s meg nem lesznek azok ígérve nekik, hogy az több dolgokhoz, ugymint az nemesség állapotja eligazításához, s az szegény községnek insége, adózása, szolgálatja enyhítéséhez is, hogy ők nem kezdenek. Mi is ex opposito kérdők tőlük, mit értenek ők az felől, hogy az mi Nógráddal, Fülekkel, Szécsénnel megszabadult, hogy az holdulás nélkül maradjon, hol s mely aránt legyenek azok az faluk. Azt felelék arra, hogy az fekete erdőn belől és Divényen fölől Szlatnya körül; kiből arányozhatja Nsgod, hogy nem együgyűségből és tudatlanságból, hanem egyáltaljában való vakmerőségből és gonoszságból foglalnak ennyi faluknak holdultatására való igyekezetekkel igen elterjedt határt magoknak, kiknek elfoglalására fegyverrel s rablással is adják érteniünk igyekezeteket, mert nyilván mondoták, hogy rablással is véghez veszik szándékokat, mindenike úgy nyul falujához, hogy el is vehesse. Az vezér is ezen dol-

got iteralja s declaralja egynehány levelében, kiknek mássát küldtük Nsgodnak; így ha mindazokat az falukat, akiknek holdultatására ők agyarkodnak, be engedjük nekik mind az Dunán és Tiszán túl és innen is, nem marad holdulatlan a mi országunkban, amennyit ők elvennék. Az budai lajstromot pedig ahol ők emlegetik, értik az Zultán Zuliman idejében való holdult állapotot, a kiben gondolja Nsgod mennyi szakad el országunkban. Így az előszámlált ezekkel az okokkal magok kényszerítenek aztán bennünket, hogy mi is az mi részünkről egyátaljánban való választot adjunk nekik. S noha azelőtt is categorice megmondottuk nekik erről való intentumunkat, de most apertiusban s nyilvánban generaliter denunciáltuk s megmondottuk nekik, hogy valami Fülekkal, Somoskövel, Hollókövel, Hajnácskövel, Dévénnel, Kékkövel, Szécsennel, Palánkkal, Nógráddal, Váczczal megszabadult s harminczöt esztendő-től fogván mind ez mai napig nem adózott holdult oda be nekik, hogy semmit sem adunk, és holdulás alá sem bocsátjuk egy faluját is annak. Az kitők megértvén azonnal azt felelék, hogy ők úgy is elmennek ezzel az válaszszal. Látván azért mi is s arányozván, hogy ők obstinate inhaereálnak elmenő szándékjokban s igyekezetjükben, kérdők tőlök mit mondanak s mint gondolkodnak az tovább való következő dolgok felől, az békesség helyén marad-e ez ideig való állapottal, vagy mire igyekeznek, a kire mi is tudnók alkalmaztatni dolgunkat? Ők erre azt felelék, hogy nem kell arrul semmit vélekedni, hogy az békesség egynehány falunak akadályából fölbomoljon. Mert az császárok között való békesség végezésének helyén kell maradni; ha pedig ezen tractanak continualódni kellenék valahun, az meglehet Esztergamból is. De ez az ideiglen continualódott békesség kötési, a kikről pecsétes levelek is költek az császárok között s ő tőlök is megtartatik. helyen marad. Ezt ugyan két ízben is repetáltattuk fateáltattuk vele. Az mely fateálások és enunciálások után referáltuk mi is ő felségére, császár urunkra és Nsgodra előttük magunkat, hogy ezeket az dolgokat s beszélgetésünkben való commissionknak rupturájának relatiót így kell tudtára adni izenként ő fölségének, és Nsgodnak tudtára adnunk. Azt sentialvan azért ők is igyekezetünkkel contentusok lőnek s szorgalmaztatván és kérvén bennünket, hogy szekereket rendeltessünk alájok, elkisértessük őket; kire ígértük is nekik magunkat. Ők azért tegnap is, úgy mint tegnap, mind itt lőnek. rakodának, és immár ma kedden megindulának s elmenének jó reggel idején, a kiket mi is szép tisztességgel elkisértettük, és így mi is együtt lévén ez mai nap, igyekeztvén itt el is mulattunk, ezt az napot ide való commissionknak rupturájának

relatióját ez írásunk által kelletik referálnunk Nsgodnak, mind ennyi fáradságunkkal, munkánkkal is ennél egyebet nem efficiálhattunk és effectualhattunk az ellenkező felebelieknek obstinatioja miatt, noha sok képen való medeláját és orvosságot kerestünk ellenek. Áldja meg Isten Nsgodat minden jókkal. Datum in Zécsen 29. decembr. Anno 1628.

Ill. D. V.

Servitores paratissimi.

Post scripta. Nem ommittalhatjuk, hanem intimalnunk kell Nsgodnak, mert itt anguis latitat in herbis, hogy noha ők azt mondogálják, hogy az császárok között való békesség nem bomol föl, de úgy értik ők ezt, szájokból származott mondásokkal írjuk Nsgodnak, hogy ha husz-huszonöt falut s többet elrabolnak is, a hol arányozzák, hogy el kell rablaniok, a föld, az békesség meg marad, mint maradott ez ideig, noha egynehányszor rablásokat s excursiókat patraltanak; így is vagyon az dolog, fazékunkba főt étek; experialta s tudja Nsgod is, hogy efféle történetek löttek, s igen kellene avertalni, hogy ne lennének.

Nos deputati commissarii etc.

Külczim: a nádor szokott czíme mint több előző helyen.

Jegyzet a küloldalón: »Tractatus Szécseniensis anni 1628 de pagis dedititiis.«

XII.

Murtéza vezér levele Koháry Péterhez 1628 dec. 27.

(Másolat, mely a magyar biztosok 1628 dec. 29-én kelt jelentésének melléklete; ez utóbbinak török szövege is ott fekszik.)

Nsgos barátom Koháry Péter, hozzám illendő szomszéd-beli barátságom ajánlása után, barátságos üzenetemnek sum-mája csak ez, ennek előtte való emberektől elvettem vala leveledet, a kinek tartását megfordítván, törökiül megértettem vala, és választot is adtam vala reá, és az commissariusinknak is parancsolatot adtunk vala, mit kellessék cselekedniek, mely leveletem az mint értjük más értelemre magyaráztál, mert az midőn most utólszor az mi részünkről commissariusokkal szemben lettetek volt, megolvastván az mi levelünket előttük, azt magyaráztad volna belőle, mivel mi azt írtuk volna abban az levélben, hogy az Budához tartozandó faluktól minden közünket elvettük volna: azért ez okon Muztaffa bék hozzám jött és tudósított ez dologról, a mely magyarul szóló levelet neked küldöttünk vala emberedtől, annak hasonló szókkal törökiül írt levélnek mássát küldöttük volt commissariusinknak is, abban az mi levelünkben, hogy magyarázhatni azt, hogy mi írtuk volna, mivel azokat az falukat oda engedték volna,

avagy hogy most is oda engednénk; holott abban az mi levelünkben azt írtuk, hogy eleitől fogván az mely faluk Budához Székesfejérvárhoz, Pesthez, Esztergamhoz, Váczhhoz, Hatvanhoz, Szolnokhoz és az több végvárakhoz holdultak volt, ezután is holduljanak az végezéseknek tartása szerint, most is azért mégis azokat az falukat kívánjuk. Írtuk volt azt is abban az levelünkben, hogy Szécsen, Füle az midőn ti kezetekben esett, azzal azok az faluk, melyek minekünk eleitől fogván holdultanak, föl nem szabadultanak, és az mi commissariusinknak is azon formán megírtuk volt. Azon levelünkben azt is írtuk volt, hogy még Kékkő. Dévén, Szécsen, Füle, Gyarmat, Szlatnya kezünkben volt, és azon belől az mely faluk az fekete hegyen az bányák körül vannak, a kik attul fogva nem szolgáltanak az mi részünkre, miolta Szécsen. Füle az ti kezetekben esett, meghagytuk volt commissariusinknak, hogy ne kívánhassák és nektek is ez szerint írtuk vala. Jó akaró barátom, eleitől fogva azon beszédem s választételem ez volt, valamint az békeségnek végezése szerint az mi az budai, pesti, szolnoki. hatvani, székesfejérvári és az több végvárainkhoz való falukból csak egyiknek is elhagyására nincsen szabadságok az mi commissariusinknak. Mi is semmiképen azt nem engedhetjük, hogy ha kedvetek vagyon az szegénységnek hasznára és javára valami dolgot végezni, tehát azokat az falukat, az kik eleitől fogva holdultanak, ismég beengedjétek hódolni; és azokat az falukat, az kik nem Budához, Pesthez, Szolnokhoz, Hatvanhoz tartozó faluk voltak, hanem Dévénhez, Kékkőhez és Szlatinához való volnának, és harminczöt esztendőül fogva adót nem adtanak volna, mi azokat megparancsolván az mi commissariusinknak nem kíváztatjuk. Utólszor küldött levelünkben is ekképen írtunk volt meg, most is hasonlóképpen írjuk. Minekünk mindenképen az syttvatoroki végezés és az bécsi articulus tartásihoz vagyon kívánságunk. Azoknak az végezéseknek kívüle semmit tőlük nem kívánunk. Elhez képest két nap hasznára való javát érzi az szegénység, ha valami jó végződik; hogy ha pedig semmi sem végződik, és az én írásom szerint való intésem semmiben múlik: mi azt az kapucsi passát annyi szenvedéssel ott nem tartjuk, kinek pénzért sem engedtek élést venni, és napról-napra lovaikat is lopták, némelyeknek azt mondják az gazdájuk, hogy meddig ültök itt, mért nem mentek országokban, ilyen bosszú beszédekkel illetik őket, és búsítják, olyan bosszúság szenvedésre nem méltó volna, hogy ott tartatnék. El is jönne, de én az szent békeséget szeretvén és az commissariusokkal való végezésünket böcsülvén, az fényes Portárul az kapucsi passát elhozattam, a kinek nincs semmi része végvá-

rak dolgaihoz, és oda küldtem az hol helyén volna, még is annyi naptul fogva most is csak fáradnak, búsulnak. Ti pedig az ti gyönyörűségekben ülvén az magatok mindennapi élésére viseltek gondot, annak utánna az kik az szegénységnek nyomorúságának okai lesznek, adjanak azok Isten előtt számot. Az mi commissariusink azt kívánták volt tőletek, hogy ha az faluk dolgából végezés nem lehet, más dologhoz kezdettetek volna; de azt sem akartátok, a kiből azt ítéltük, hogy nincs semmi végezéshez kedvetek. Én azon levelemben az írtam volt, hogy az mely faluk harminczöt esztendőül fogva Dévén, Kékkő és Szlatinához tartozó faluk volnának, hogy adót nem adtak volna, és Budához, Pesthez, Hatvanhoz, Szolnokhoz és több végvárakhoz holduló falukról írtam volt, és kívántam volt, arról akartván nem igazán értettetek. Jó volna azért, hogy az szegénység Istent imádni értetek, és végeznének el az dolgot; ha ti el nem végezitek, Palatinus úr barátunkkal kell elvégeznünk; ha pedig el nem végezhetjük, az fölséges római császárnak írunk, adjon olyan főcommissariust, az kinek semmi köze ne legyen az végvárakhoz és az falukhoz. De még is jobb volna, hogy ti végeznétek el, hogy az szegénységnek imádságát nektek használna. Iratott Budán 27 decembr. 1628.

Kívül: Az Nsgos vitézlő Koháry Péternek, római császár ő fölsége tanácsának és újbáryi vicegeneralis kapitányának adassék.

Hódolt faluk adózása 1618—1628 közt.

(Másolatok, aláírás nélküli jegyzetek és lajstromok szerint.)

XLII.

Szentmihályúr az újbáryi végzés szerint.

Szentmihályúr az hatvan faluk közül egyik falu, Bécsben és Komáromban az commissarius urak által lött végezés szerint itt Újbarson az sommájokból kiszámlálván, az római császár kamarájára való ezer rhénes forintbeli részét, tartozik ezen kívül mindennemő adójáért, dézmájáért, munkájáért és mindenféle ajándékjáért summa szerint fizetni, az Ispaiának huszonnyolcz forintot és kilenczvennyolcz pénzt esztendőnként, elkezdetvén az esztendő ezerhatszáztizennyolcz esztendőben lévő Sz. Mátyás napjától fogva félesztendőre, úgymint Sz. Bertalan napjára, ki huszonnegyedik Augusti lészen, fele sommáját tizennégy forintot s negyvenkilencz pénzt bevinni. Az második esztendőre való adót Sz. Bertalan naptól fogva számlálván Sz. Mátyás napja lészen az félesztendő, azaz huszonnegyedik februárii, akkorra az tizennégy forintot és negyvenkilencz pénzt Esztergomba bevigye. Az császár adóját császár mun-

kájára való pénzzel egybe tudván, téssen kilencz forintot s ötven pénzt, kit mindenkor Sz. Bertalan napján tartozik bevinni egyszersmind. Datum in Uj-Bars die duodecima maj anno millesimo sexcentesimo decimo octavo. Liptay Imre császár commissarius Barson m. p. Maklár Péter császár commissarius Barson m. p.

Kívül: Téssen a fizetés ft. 38. d. 48. császár adójával együtt.

(Ez a levél két példányban van meg, melynek egyikén az évszám 1608. hibás.)

XIIII.

Sz. Mihályúr az újbarsi végezés után.

Ennek az mi falunknak, úgymint Sz.-Mihályúrnak adóját az barsi végezés szerint ennyivel följobb vitték; az barsi végezés szerint az mi adónk volt huszonnyolcz forint és kilenczvenkilencz pénz, és azt is kétszer esztendőben köllött bevinnünk az urunknak Haczi Agának; annak utánna tudni illik a végezés után vitte följobb hetvenegy forinttal s tíz pénzzel, tíz sallai szapu búzával, 10 szallai szapu zabbal, ez immár téssen az búza harmincz mecz szombati meczet, az zab pedig teszen negyven szombati meczet, mert tetézve adtuk az sz. zabot; húsz szekér fával vitte ismég följobb, húsz szekér szénával, húsz itcze vaj, méz is húsz itcze, bárányt is vittünk, azzal penig nem tartoztunk, egy szapu lencse: azzal sem tartoztunk; annak fölötte madarat minden esztendőben, s ha meg nem adhattuk tehát három forintot követelt. Ismét az táborban adtunk kocsit s maig is oda vagyon az egyik lovunk. Annak utánna az császár adója az barsi végezéskor volt tizedfél forint s egy fillér, annak penig az tíz forintnak az öt forintját visszaadta mindenkor, hanem tíz szapu búzát köl adnunk, az kitészen harmincz mecz szombatit, zabot is negyven meczet. Annak utánna az Bék számára adtunk minden esztendőben egy-egy bárányt, 1 szapu lisztet, megint két itcze mézet, két itcze vaját, 1 szapu zabot. Annak fölötte az császár mivére szakadatlan az ember, hogy egyik az másikat ott éri; annak fölötte az császár diákjának egy itcze vaját, 1 forintot, egy itcze mézet, egy szapu zabot, s egy szapu búzát. Ajándékkal penig nem tartoztunk volna az barsi végezés szerint. Datum Sz. Mihály úr.

XIIV.

Felső-Szöllős. Adózása a nemeseknek.

Anni 1627 prima Aprilis mi Felső-szöllösön lakozó nemes személyek adgyuk Nagyságtoknak eleiben, az újbarsi végezésben, úgymint Dalibali vala akkor, ő volt ispaiánk, mostanában

immár szolgálja Mustafa ispahia az ispahiánk, azért az újbarsi végezés szerint fizetünk ennyi summát az ispahianoknak maga személyére húsz forintot; Császár adója hét forint hatvan pénzt egy felére, ezen summának felette verte feljebb hetven forinttal, mézet tíz pintet, vaját is tíz pintet, búzát öt sallai szaput, mit téssen szombati tizenöt meczet, zab is öt sallai szaput, egy bárányért egy tallért, egy szekeret 8 napra szénahordani, egy szekeret fahordani 8 napra, egy kaszást egy hétre, egy embert szőlőmunkára egy hétre, ennyivel vette felebb az ispahia az summánkat.

Item az császár számára tizenkét sallai szapu búza, mely téssen szombati harminczhat meczet, zabot nyolcz sallai szaput, mely téssen huszonnégyszat meczet, és az bék számára egy sallai szapu lisztet, az császár diák számára egy sallai szapu lisztet és egy pint vaját, egy sallai szapu zabot.

Ab anno 1625 esztendőől fogvást ennyivel verték felebb az császár adóját. Az császár diákja az császár adójából hat forintot adott vissza tavali esztendőben, mely hat forintért vett rajtunk tizenkét sallai szapu búzát; item 1626 esztendőben is megvette rajtunk az tizenkét sallai szapu búzát, de az summa pénzben nem adott vissza az búzára. Ennyivel verték fölebb a mi summánkat és ezenkívül minden bemenetelünkben ajándékot kell vinnünk az Ispájának, mi ennekelötte soha nem szolgáltunk sem a császár számára, sem az Ispájának, hanem csak az sommával tartoztunk semmivel egyébbel nem tartoztunk.

XIV.

Felső-Szöllös falu adózása.

Az barsi végezés után az mivel feljebb vött az Ispája, készpénz hetven forint, az barsi végezés szerint húsz forint volt az első, öt salai szapu búza, öt salai szapu zab, mely téssen szombati harmincz meczet, azon kívül húsz meszely méz, akár egy tallér, akár egy bárány, egy hétre kaszálni egy embert, egy hétre kapálni egy embert, szénahordani egy hétre egy szekeret, fahordani az szerint; az Ispája a mivel vett feljebb.

A császár adója két forint hatvan pénz volt, vett feljebb egy forinttal, azaz nyolcz forintot az elmúlt esztendőkből vett rajtunk az császár deákja, hat salai szapu búzát, hat salai szapu zabot, mely téssen szombati harminczhat meczet, annak fölötte az császár deákja vett magának minden adóba egy salai szapu búzát, egy salai szapu zabot, mely tesz szombati hat meczet, vaját két meszelyt, mézet is kettőt. Ebben az esz-

tendőben az császár számára kellett tizenkét salai szapu buzát, hat salai szapu zabot adnunk kényszerítésből, mely téssen szombati ötvennégy meczet, ezt ily okkal, hogy az császár pénzéből hat forintot adtak vissza.

Annak fölötté minden új Béknek egy bárány, az vagy egy tallér, egy salai szapu liszt, egy salai szapu zab, mely téssen szombati hat meczet; annak utánna két meszely vaját, két meszely mézet. Az zab, az buza summa szerint teszen százharminczkét meczet. A császár számára minden hétre egy szeret, egy gyalogot kellett adnunk.

XLVI.

Alsó-Szöllös adózása.

Mi nekünk alsószöllősieknek az újbarsi végezés szerint husz forint volt summánk az ispahiánk számára, tizenhárom pénz. Azért minket abban az újbarsi végezésben meg nem tartott az ispaja, hanem negyvennyolcz forinttal vitte fölebb az summánkat.

Azonkívül az újbarsi végezésen kívül öt szallai szapu buzát viszen rajtunk, mely téssen szombati tizenöt mecz buzát, öt szallai szapu zabot, mely zab téssen tizenöt meczet szombatit.¹⁾

Azonkívül az újbarsi végezésen kívül minden esztendőnkint szekérrel, gyaloggal szolgálunk ispahianknak.

Azonkívül az újbarsi végezésen kívül húsz itczé vaját, húsz itcze mézet adunk, minden esztendőnkint adunk az ispahianknak. Azonkívül az újbarsi végezésen kívül minden esztendőben másfél forinton keztyűt vettünk az ispahianknak.

Azonkívül az újbarsi végezésen kívül az két faluból adtunk két lovat, egy kocsit, egy embert, mikor az táborban ment az ispahiank, mely kocsink, lovunk ez mai napig is oda veszett az táborban; avval sem tartoztunk volna, hanem erő hatalommal vette rajtunk.

Azonkívül az újbarsi végezésen kívül minden esztendőben az új birónk egy bárányt viszen az ispahianknak, mikor elsőben bemegyén.

Az császár adója az újbarsi végezés szerint öt forint hetven pénz volt, az újbarsi végezésen kívül öt forinttal nyolczvan pénzzel vitték fölebb rajtunk, hogy az buzát meg nem adhattuk az császár adójáért, azért vették rajtunk.

Azonkívül az császár deákjának egy szapu lisztet, egy bárányt adunk minden esztendőben, két itcze vaját, két itcze mézet.

¹⁾ A szapu hol sallai hol szallai alakú melléknévvel fordul elő.

Azonkívül az újbarsi végezésen kívül az császár munkájára minden esztendőben szekérrel, gyaloggal szolgálunk, valamíg az császár munkája tart.

XLVII.

Kismánya, Elözdöge, Vajk adózásáról befejezetlen jegyzet.

Ezt a barsi végezést meg nem tartván, minden esztendőben fizettünk mi Kismaniajak hetven forintot summában, az császár adóját azonkívül úgymint az belső írás szerint 3 forintot és 50 pénzt, azonkívül minden bemenetelünkör úgymint sz. Mátyás és sz. Bertalan napra egy-egy szapu lisztet és egy-egy szapu zabot, egy bárányt, ha pedig báránynak szerit nem tehattunk, egy forintot egy bárányért; ismét két itcze vaját; ezen kívül császár munkájára való karót, vesszőt hordatnak, és gyalog munkásokat kívánnak. Ezeknek kivüle valamikor ezeket beviszünk, az bék számára is minden esztendőben egy szapu lisztet, egy szapu zabot, egy bárányt, két itcze vaját vesznek rajtunk. Ezen kívül in anno 1625 mit rajtunk in per — — — — — Kismania az hatvan faluk közül való egyik falu Bécsben és Komáromban — — —

A lap másik oldalán: Ezdege. Anno 1625 adtak az ezdegiek ft. 75. — item császár adójára vött feljebb ft. 12 d. 50. Ezen kívül minden szolgálat.

Vajkiaknak volt adójok ft. 22, vetette fölebb ft. 28, — ft. 30, item Vaj: ad: 8. — — —

XLVIII,

Födemes adózása.

Födemes, az hatvan faluk közül való egyik falunak az barsi végzés szerint volt az summája huszonöt forint hetvenhat pénz az ispájának, immár mostan kérnek rajtunk hatvanöt forintot, húsz pint mézet, tizennyolcz pint vaját. Az császár adója pedig az barsi végezéskor volt mind munkájára való pénzzel egyben tudván, hat forint hatvan pénz, mostan immár vesznek tizenkét forintot, azt immár erre az esztendőre mind megadtuk, csak öt pénz hián vagyon, buzát pedig tavali esztendőben vettek nyolcz szaput, zabot négy szaput; mostan immár az buzát nem kérték, de az zabért megadtuk az pénzt. Az urunk fiu (?) basájának pedig annak előtte egy forintot adtunk, de ebben az esztendőben még meg nem vették.

Az ki károkat pedig vallottunk, ez néhány esztendőben, mikor az török alá ment Ujvárnál, levágták az birákat, ismég

két gyermeket rabul vittek, ugyan akkor megint elvitték az birónak egy ökrét, mikor ő magát le vágták.

Azért, hogy kevesen vagyunk s el nem győztük az sok fizetést, szolgálatot, hát az falut pusztán hagytuk volt, mert nem tartottak abban meg, az mint az barsi végezés volt, mert akkor az barsi végezéskor az mi kevesen voltunk, mostan csak az harmad része vagyunk. Azért ha ennek utánna is abban meg nem tartanak, hát el nem állhatjuk, hanem pusztán hagyjuk az falut.

Annak fölötté császár mivére mind szekeret s mind gyalog embert kértek heti szerre; annak fölötté, ha az summát egyszersmind meg nem vihettük nekik, hát az mely emberünk be ment hozzájuk megfogták, vasba vetették, s úgy munkálódattak vele. Taval is arra nézve pusztult el az falu, hogy az ki hatvanöt forintot vettek rajtunk, az húsz forintját beküldtük, osztán hogy az fogságtól féltünk, annak utána hát be nem mertünk menni, hanem elkellett pusztulnunk, mert nem fizethettünk. Datum in Födémes anno 1628. die 5. aprilis.

XLIX.

Egyházszeg, Nagyszeg, Kiskeszzi, Bánkeszi és Várad adózása.

Az Nyitra mellett való úgymint Surány várához tartozandó.

Anno 1628. 12 die novembris. Én Körösközy István Nyitra vármegyének esküdtje, az nemes Nyitra vármegyének szolgabirájának akarattjából mentem ki az hódolt falukra, innét az Nyitra vize mellett, úgymint Bosnyák Tamás uram ő Nsága Surányhoz való jószágát és egyéb nemes uraimék jószágokat inquirálni az biráktól, menynyire verték feljebb az török ispaijak az faluknak és az szegénységnek summájokat az előbbeni fizetésekről.

Primus pagus: Egyházszeg Surány várához tartozandó falu, annak az falunak az birája, valamint az biróságra meg esküdt azon hitre mondja, hogy az barsi végezés szerint mikor az ő ispajaiokkal megalkuttak volt, mi légyen fizetések, a miről akkor kiadott levelekben meg van írva, volt 22 forint 54 pénz, verte feljebb az ispayaiok az fizetést 67 forinttal 46 pénzzel, az fizetés kívül ezt is veszi rajtunk, a ki nincsen levelünkben: 30 tikot, minden esztendőben bárányra 3 forintot, vaját 9 pintet.

Császár adója 6 forint volt, verték följebb az 6 forintot ilyenképen, pénzt nem akartak elvenni, hanem buzát vettek az pénzéért, ott való 10 szapu buzát adtunk nekik, zabot 5 szaput, azonkívül adtam nekik másfél forintot, az mely

10 szapu buza az mi ittvaló meczünkkel téssen 34 meczet; mink a pénzt adnánk meg inkább, úgymint az 6 forintot az császár adójában, hogy sem mint ennyi buzát, zabot és az másfél forintot.

Az béknek is adtunk ebben az 1628. esztendőben 3 forintot, avval sem tartoztunk; igaz, hogy az ispaijánknak adtuk, hogy az béknek megadja, azt izente az ispája, hogy megadta az béknek.

Secundus pagus: Surány várához tartozó falu *Nagyszegh*. Annak az falunak az bírája, valamint az bíróságra megesküdt azon hitre azt mondja, hogy az barsi végezés szerint, mikor az ő ispaijaiokkal megalkudtanak volt, mi legyen fizetések, a mint akkor kiadott levelekben meg van írva, volt fizetése az mi ispaijánknak száz(?) 27 forint, verte feljebb az ispaijánk ez fizetést 30 forinttal, mert engem békóba veret, addig el nem eresztett, valamig az falu meg nem küldötte az 30 forintot, ugy kellett elfutnunk; egy juhot is vett rajtunk, avval sem tartoztunk.

Tertius pagus: Surány várához való jószág *Kiskeszi*. Annak az falunak az bírája valamint az bíróságra megesküdt azon hitre azt mondja, hogy az barsi végezés szerint, mikor az ispaijaiokkal megalkudtanak, a mint akkor kiadott levelekben meg van írva, mi legyen fizetések, 16 forint volt; verte feljebb az ispaija 4 forinttal. Császár adója 3 forint volt, vitték feljebb 3 forinttal, az 3 forintból vissza adott másfél forintot, hogy 3 szapu buzát adjunk érette, avval sem elégedett, feljebb verte 3 szapuvál, azonkívül 3 szapu zabot, ezekkel nem tartoztunk, mert az ő szapujok hallhatatlan nagy.

Quartus pagus: Surány várához tartozó jószág *Bánkeszi*. Annak az falunak az bírása, valamint az bíróságra megesküdt, azon hitre mondja, hogy az barsi végezés szerint, mikor az levelet kiadták nekik, megalkudtak az ispaijajokkal 67 forintban 62 pénzben, verte feljebb fizetéseket az ispaya 13 forinttal. Az császár adóját beküldöttük, de vissza küldötték reánk, azt izenték, hogy az 14 forintra 28 szapu buzát és 14 szapu zabot adjunk, nem pénzt; az levélben nincsen buza, sem zab, hanem pénz vagyon írva, mink nem akarnánk buzát, sem zabot nekik adni, mert nagy szaput tartanak.

Quintus pagus: *Várad* Surányhoz való jószág. Annak az bírása azt mondja az hitre, a mint az bíróságra megesküdt, önekik azért kellett elfutniok a minemő ispaijaiok volt annak előtte, az azt fogadta volt nekik, hogy csak visszamenjenek az falura lakni, esztendeig szabadságot ád nekik, más töröknek adta el őket, immár ez a török, a ki megvette az falut.

az meg nem akarja az egy esztendeig való szabadságba tartani őket, hanem arra is kéri az esztendőre az fizetést ez a török, a ki megvette; az mint az levelek tartják, volna 40 forint fizetések, most immár 80 forintot kér avval az esztendővel együtt, a kit elengedett volt az egy esztendőre való szabadságra az előbbeni ispaija.

L.

Gyarak adózása.

Mi Gyarakon lakozó birák és polgárok valljuk ezben az mi írásunknak rendében az mi hitünk szerint, hogy mikoron az két császár akarattjából beadtak minket az hatalmas török császár birtoka alá, hogy elsőben fizessünk császár adóját ft. 14 d. 7¹/₂., másodszor török ispajánknak ft. 38, az mint erről az barsi végezés bizonyosságunk, mely végezésről mind az két részről pecsétes levelek erősítik adó fizetésünket. Annak okáért az császár deákja ebben az végzésben meg nem állott, hanem buzát is, zabot is, sallai tizenkét—két—szaput vett rajtunk ugyan abban az megnevezett tizennégy forintban s nyolczadfél pénzben. Annak az pénznek felette ugyan azon császár deákja közülünk való egy embert fogott meg, és az nyolcz szapu buzáért az mi emberünkön megvette azon fölül, úgymint ft. 16. mely dolog miatt az falunk el is pusztult és romlást szenvedett. Ismét ugyan azon fogságban egy juhnak az árát is megvette ft. 1 d. 80. Ismét ugyan azon csapásban négy szapu zabért ft. 2; mindezeket az császár deákja az végezésen kívül vette rajtunk.

Ismét az ispajánk az megnevezett 38 ft felől vert feljebb, rajtunk vett ft. 18 az barsi végezés ellen. Ismét sallai szapu buzát vett 13 (?) szaput; ismét sallai szapuvál vettek rajtunk feljebb zabot 13 szaput, és vaját két pintet, két pint mézet. Juhot minden esztendőben, kivel nem tartoztunk. Ismét tized napig 4 kaszást, tized napig két szekeret szénát hordani, ha magának nem volt mit hordani, másnak hordatott az megnevezett tized napig.

Ismét: az biránkat igen verette az adóért, az mivel feljebb vette, ki miatt az biránk el is ment helyéről, s falunk is annyira elpusztult, hogy csak alig lakunk négy vagy öt házban.

Az írás homlokán: Ao 1628. novbr. 25 die.

Kívül: Gyarakiak levele. Az commissarius urak végezés-levelét elvesztették.

LI.

Özdöge adózása.

Özdögének az hatvan faluk közül való egyik falunak az mint az barsi végezés volt, minden szolgálat nélkül az adója volt harminczhárom forint hetvenkilenczedfél pénz. Az császár adója peniglen hatodfél forint volt. Immár az mennyivel föl-
jebb vették azulta csak az ispaiának hetven egész forintot adunk. Annak fölötté ismég az császár adójában hat forintot adunk, ismég egy juhót, ha penig az juhót meg nem adhattuk, hát egy forintot vettenek érötte; ismég buzát hat sallai szaput, ha penig azt meg nem adhattuk, hát 9 forintot vettenek rajtunk, három sallai szapu zabot, egy itcze mézet, egy itcze vaját. Ismég az császár deákjának egy szapu lisztet, egy szapu zabot s másfél itcze vaját. Ezen fölül penig az császár mívére, valamire szükség mind szekérrel s mind gyalogul reá hajtnak bennünket. Annak kívülé az ispaija is mind szekérrel s mind gyalogul szolgáltat velünk. Ismég mikor az török alá ment, az falunkat mind megégették, öt háznál több sem maradott, ugyanakkor egy asszonyt vittének el, s két leányt, és még az marhánkból elég károkat vallottunk.

Ezeket penig az mennyivel följobb vitték az fizetést erőhatalommal Tatár bék Esztergamban lakozó cselekedte. Datum in Eözdöge anno di 1628. 16. novbris.

LII.

*Alsó-csornoki birák levele a szolgabíróhoz az adó ügyében.
1628. nov. 18.*

Szolgálatunkat ajánljuk Kegyelmednek mint minekünk jó urunknak, Isten sok jókkal áldja meg Kegdet sok esztendeig jó egészségben.

Az mint Kegyelmed nálunk létében megparancsolta volt, hogy az mint az barsi végezésen kívül az török az summánkat följobb vitte, Kegyelmednek irva küldjük, azért mi föliratván, ennyivel ment fölebb úgymint: készpénz az ispayanknak negyvenhat forinttal és hat pénzzel adunk többet. Annak fölötté szekereink, gyalog embereink szakadatlanok onnét belől körül. Az császár adója is az mint akkor volt végezve úgymint: készpénz tizenöt forint húsz pénz volt, mindenestől fogván most immár abban sem tartanak meg bennünket, hanem buzát vesznek rajtunk és zabot, tíz sallai szapu buzát, öt szallai szapu zabot adunk, pénzt harmadfél forintot. Annak fölötté az császár szolgálatjára is szekerünk, gyalog embereink szünetlen ott-

ben. Ezzel az ur Istennek ajánljuk Kegdet. Datum Alsó-Csornok die 18. 9^{bris} Anno 1628.

Kegyelmednek szeretettel szolgálunk

Alsó-csornoki birák.

Külczim: Az nemes és vitézlő Gagi Istvánnak, Nyitravármegye szolgabirájának, nekünk jó akaró urunknak adassék ez levél.

Külső jegyzet: Alsó-csornoki levelek, gravaminájok és az török levelek az újbarsi végezesek szerint.

LIII.

Felső-Csornok adózása.

Mi felső-csornoki birák és esküdtek az mi török summánkat Kegyelmed elejbe adjuk, úgymint nevezet szerint Szalaj Gergely biró.

Az mint az barsi végezés volt, az hatvan falu közül egyik falu Felső-Csornok, ennek az ő summája egylen hatvan forint; ebben semmiképen meg nem állott az mi ispaiánk Tatár Ibrahim, hanem mikor Szufikár béktől megvette mind az két Csornokot, hanem mikor megvette, mondotta mind az két csornoki biráknak: jertek el velem, úgymond, mert enyimék vagytok. ebben semmiképen meg nem állok, hanem azt mondta, hogy semmiképen meg nem engedem, hanem száz-száz forinttal tartoztak, azért megvetvén negyvenegy forinttal ment feljebb mint az mi summánk volt. Az császár adója peniglen volt kilencz forint ötven pénz, az barsi végezéskor az commissariusok penig azt végezték, hogy császár mívére ne menjünk, hanem megtartanak ebben az végezésben bennünket az tizedfél forintban. Ebben sem tartottak bennünket meg, hanem sallai nyolcz szapu buzát erővel vettek rajtunk, ezt megszámlálván, téssen szombati huszonnégy meczet, azon kívül ezen császár adójára vettek sallai négy szapu zabot, azt is megvetvén, téssen szombati tizenkét meczet, evvel sem elégedtek, hanem császár mívére gyalogot mindaddig adtunk, az míg kedvek tartotta, az szekeret is az míg kedvek tartotta; az barsi végezésben peniglen azt végezték volt, hogy se szekeret, se gyalogot mi ne adjunk, mert mi sommában voltunk: evvel sem gondoltak, hanem mind summának, mind szolgálatnak megkellett lenni, ez okáért is, hogy az embereinket megbékőzta és kezességre hoztuk ki, úgy is meg kellett, az mint akarta, lenni, az hogy egyik az másikat váltotta ki mind szekeres, mind gyalog. Anno 1628. die 22. novembris.

Egy darab papiron: Anno 1628. felsőcsornokiaknak az mint az a végezéslevelek tartja in summa ft 59., császár adója f. 9 d. 50, ezenkívül verték feljebb a summajokat f. 41.

Közli: STESSEL JÓZSEF.

REGESTÁK

VII. IMRE PÁPA KORÁBÓL. 1484—1492.¹⁾

1484. szeptember 12. Lateráni Regesták 839. sz. kötete 254^a lap. . . Antonio de Sankfalwa, Canonico Vaciensi. . .

Sankfalvi Antal, nemesi származású váczi kanonoknak IV. Sixtus pápa 1482. évi június 18-án oly fölmentvényt adott, melynél fogva nevezett bármilyen az egyházjog szabályai szerint összehérhetlen, két. egyházi javadalmat nyerhetett és együttesen bírhatott. VIII. Incze pápa eme fölmentvényt a felmerülhető kételemek kizárása végett megerősíti.

1484. szeptember 12. Lat. Reg. 487. sz. k. 212^a . . . Archangelo. Electo Scardonensi.

A Jakab püspök halálával megüresedett scardonai (skradinai) püspökségre, melynek betöltési jogát a római szentszék még Jakab püspök életében magának tartotta fenn, IV. Sixtus pápa Arkangél váczi áldozópapot, prépostot és jogtudort nevezte ki 1483-ban szept. 19-én, azonban a pápának közbejött halála miatt az erre vonatkozó okmány ki nem állíttatott. Ez okból VIII. Incze pápa a kinevezést érvényesnek s jelen bullájával igazoltnak nyilvánítja.

1484. deczember 20. Lat. Reg. 847. sz. k. 21^b Johanni Archiepiscopi Strigoniensi.

A pápa a Bernárd salzburgi érsek lemondása által üresedésbe jött salzburgi sz. Ágoston rendi templom gondnokává s Bernát halála esetére salzburgi érsekké János ²⁾ esztergomi érseket nevezi ki olyképpen, hogy Bernát érsek haláláig a nevezett templom gondnoksága mellett az esztergomi érsekséget is megtarthassa.

---

¹⁾ Legújabbban a vatikáni levéltárban a lateráni regestákat tartalmazó köteteket folyó számokkal látták el; ennek következtében a kötetek jelzésénél eltértek a korábbi közleményeimben követett gyakorlattól.

²⁾ Geckenschlager János a kit a német származása miatt Alemanusnak is nevezték.

1484. deczember 20. Lat. Reg. 912. sz. k. 120^a ...
Johanni, tituli Sancte Sabine presbytero Cardinali.

A János érsek áthelyezésével megüresedendő esztergomi érseki székre a pápa Jánost, a sz. Szabina templom biborosát, salernói érseket és a cusentini egyház adminisztrátorát nevezi ki oly kikötéssel, hogy az illető egyszersmind élte fogytaig salernói érsek és Bernát salzburgi érsek halálától számítandó egy éven át a cusentini egyház kormányzója legyen.

1485. január 1. Lat. Reg. 838. sz. k. 219^b ... Cantori ecclesie Quinquecclesiensis.

Berényi Péter bácsi kanonok a római szent-széknél panaszt emel, melynek értelmében ő a Pécsett időző Zakácsi Lőrincz veszprémi papot, ki neki bizonyos összeggel tartozott, s őt többféle jogtalansággal illette, a pécsi püspök általános helyettesénél bepörölte, ki a pört felperes javára döntötte el, alperest pedig a költségekben elmarasztalta. Azonban Lőrincz az esztergomi curiához felebbezett s Berényi Pétert Mihály milkói püspök, mint az esztergomi érsek általános helynöke elé idéztette, a ki a pécsi vicárius ítéletét helyben hagyta, Lőrinczet a költségek viselésére ítélte s az egyházból való kiközösítéssel sújtotta. Erre Lőrincz János biboroshoz, az apostoli szentszék követéhez felebbezett. A biboros az ügyet a Budán időző Lajos aquilai püspökre bízta. Ez Lőrinczet a kiközösítés alól feloldozta; Pétert pedig a perköltségek és Lőrincz javára bizonyos összegek fizetésére ítélte. Péter megfélebbezi az ítéletet. A pápa a pécsi éneklő kanonokot bízta meg, hogy a pörben kellő vizsgálatot tartván apostoli tekintéllyel s a további felebbezések kizárásával ítéletet hozzon s annak, ha a szükség úgy kívánná, egyházi fenyítéssel is érvényt szerezzen.

1485. január 31. Lat. Reg. 839. sz. k. 265^a Preposito Sancti Martini in Gurnicz Salzeburgensis diocesis et Archidiacono Warasdiensi Zagradiensis ecclesiarum.

György nemes, a zágrábmegyei Zagoria grófja, a pápához benyújtott petitiójában panaszolja, hogy az esztergommegyei dömösi (demesi) egyház István nevű prépostja, ki a Zágrábmegyében levő glogováczi (Glogwicza) szent Ágoston rendi s boldogságos Szűzről s az Úr Jézus jeruzsálemi sírjáról nevezett ház commendáját bírta, azt állítván, hogy a gróf és elhunyt anyja, Borbála, neki a nevezett rendházat illető bizonyos pénzösszeget tartoztak fizetni, őket Lengyel (Polonus) András és Sopolinczai Illés zágrábi kanonokok, mint Gábor biboros, a római szentszék magyarországi követének megbízottjai előtt pörbe fogta, kik őt Rómába való felebbezése daczára a költségek fizetésében elmarasztalták.

mire ő ismét Rómába felebbezett. A pápa a felebbezést a laibachi egyház püspökéhez és dékánjához utasította elbírálás végett. A püspök az említett ítélet ellen tiltakozott s István prépostot maga elé idéztetni rendelte. Azonban a Frigyes császár és Mátyás magyar király között folyamatban volt háború miatt a grófnak Laibachban megjelennie s pörét folytatni nem lehetett. Jóllehet ezután a grófot senki meg sem idézte, Lajos aquilai püspök, János biboros pápai követ auditora, őt és fivérét, Vilmos zagoriai grófot makacsság czímén kiközösítetteknek tekintette s ilyenekül nyilvánosan ki is hirdettette; a mi ellen a grófok a pápához felebbeztek. Midőn pedig György gróf öt év elteltével azt kívánta, hogy a laibachi püspök idézését hajtsák végre, István prépost a római szentszékhöz appellált. Ezen okokból György gróf a fenyték alúl való feloldozást és perújítást kér: mikkel a pápa a salzburgmegyei gurniczi sz. Márton-templom prépostját és a zág-rábmegyei varasdi főesperest bízta meg.

1485. május 6. Lat. Reg. 841. sz. k. 252^a Episcopo Caputaquensi et archidiacono ecclesie Jadrensis ac Vicario Episcopi Modrusiensis in spiritualibus generali.

A modrusi egyházmegyéhez tartozó dresnichi. archipresbyterátusnak nevezett szent Márton-egyház archipresbytere Lapi-chewich Vitus a knini egyházmegye ostrosáczi sz. Mária templom lelkészségére jelöltetett az ottani kegyuraságtól s a püspöki institutio után a parokiát birtokába is vette; azonban a jelölés érvényére nézve kételyei támadván, azoknak elosztatása végett a pápához folyamodott. A pápa fentnevezetteknek meghagyja, hogy a plébániát, melynek évi jövedelme a szent János kápolnájáéval együtt hét aranyforintnál nem több, minden jogaival és hozzátartozásaival együtt Vitusnak adományozzák.

1485. május 7. Lat. Reg. 844. sz. k. 1^a ... Episcopo Bosnensi.

András és Veronika (családi nevüket a kötet első lapjának megrongáltsága miatt nem lehet kivenni) Pécs-egyházmegyei házassélek a római szentszéknél, panaszt emeltek mely szerint Budai Péchy Benedek és neje Katalin, Veszprémmegyei házastársak, azt állítván, hogy Veronika pécsi ingó és ingatlan vagyonának egy része Katalint illeti, nevezetteket Feketh (máshol Fekető) Mihály pécsi kanonok előtt beperelték, mire ők is viszont pert indítottak, majd pedig a pápához felebbeztek. Miután a felebbezésnek maga Mihály kanonok is helyt adott, új bíró kinevezéseért folyamodnak. A pápa a pör lebonyolításával a boszniai püspököt bízta meg.

1485. *junius 30.* Lat. Reg. 844. sz. k. 87^a Episcopo Sirimiensi.

Baroni István komáromi főesperes a pápához benyújtott kérvényben előadja, hogy ő az esztergommegyei terechei szűz Mária-monostor összedült templomát mintegy újból építtette s midőn egy véletlenül keletkezett tűzvész után annak kijavításához kezdett, bizonyos asszonyt fogadott fel a végből, hogy a munkások számára kenyeret süssön és egyéb szükséges szolgáltatokat teljesítsen. Mivel pedig eme szent vállalatát minden ocsmányság kizárásával óhajtotta megoldani, az asszonyt megeskette, hogy a míg az említett munka tart. sem lopni, sem házasságtörést elkövetni nem fog. Ennek daczára az asszony mindkét bűnt ekövette s az e miatt rászabott büntetés s esküjének megismétlése után a bűnök egyikébe csakhamar visszaesett. Ekkor B. István, a ki szent vállalatát ily ocsmányságokkal összeférhetlennek tartotta, az asszonyt az akkori idő szokása szerint tüzes vassal megbélyegeztette s szolgálatából elbocsátotta. Az asszony elbolyongott és sebével mit sem törődve nemsokára elhalt. István pedig, a ki tettét megbánta s az alól a gyóntatószékben (in foro conscientie) már előbb feloldozást nyert, a római curiánál való személyes folyamodására a szerémi püspök útján nyer feloldozást.

1487 *márczius 13.* Lat. Reg. 857. sz. k. 121^b Universis Christifidelibus presentes litteras inspecturis.

A pápa az esztergom-egyházmegyei Körmöczbánya szent Katalin-kápolnájának Krisztus Testéről nevezett oltárát ájtatosan meglátogató s ott sz. gyónást és áldozást végző híveknek Úrnapkor, Krisztus U. Szinváltozása s az oltár fölszentelésének ünnepén évenként öt évi búcsút s ugyanannyi quadragénát engedélyez.

1487 *április 25.* Lat. Reg. 854. sz. k. 305^a ... Urbano Episcopo Agriensi.

A Veronai Gábor, szent Sergius és Bachus biborosának halálával üresedésbe jött egri püspöki székbe a pápa Dóczi Orbán győri püspököt áthelyezi s egyszersmint a pécsi és nyitrai püspökök kezébe teendő esküre kötelezi.

1487 *április 25.* Lat. Reg. 854. sz. k. 325^b ... Thome de Erdeud (= Erdőd) Electo Jauriensi.

A pápa Dóczi Orbán püspöknek az egri püspöki székbe törént áthelyezésével megüresedett győri püspökségre Erdődi (Bakócz) Tamás egri clericust nevezi ki.

1487 *április 26.* Lat. Reg. 854. sz. k. 327^a Thome Electo Jauriensi.

Erdődi Tamás győri választott püspöknek, ki még csak a kisebb rendek birtokában volt, a pápa megengedi, hogy a nagyobb rendeket tetszése szerint választandó katolikus püspöktől fölvehesse s a hűségi eskü letétele után magát bármelyik három katolikus püspök által püspökké fölszenteltethesse.

1487 május 19. Lat. Reg. 857. sz. k. 259^b Johanni de Walpo, rectori »plebano« nuncupato parochialis ecclesie »plebanie« nuncupate in Walpo Quinqueecclesiensis diocessis.

Walpói János. a Pécs-egyházmegyei Walpo plebániatemplomának lelkésze engedélyt nyer a római szentszéktől, hogy említett javadalma mellett még egy más a nélkül pedig két más. bár a canonjog szerint összeférhetetlen s lelkészséggel összekötött egyházi javadalmat vagy méltóságot nyerhessen s élte fogytaig bírhasson.

1487 május 21. Lat. Reg. 854. sz. k. 227^a Ypolito Electo Strigoniensi.

Miután az esztergomi érsekség Peckenschlager Jánosnak a salzburgi érseki székbe való áthelyezése következtében árvaságra jutott, a pápa (Mátyás király sürgetésére) a még csak alig tizenegy éves Esztei Hippolyt ferrarai clericust és pápai jegyzőt. Herkules ferrarai herczeg fiát és Mátyás magyar király sógorát nevezi ki az esztergomi egyházmegyének egyelőre adminisztrátorává, huszonötödik évének betöltésétől pedig érsekévé. A kinevezetthez kiskorúsága miatt tizennyolczadik évének betöltéséig De Constabilis Beltrámot, szintén ferrarai clericust, canonjogtudort és pápai jegyzőt rendeli gondnokul az érsekség kormányzásában. Hippolytnak pedig meghagyja, hogy a szokott hűségi esküt az egri és comacchiói püspökök kezébe tegye le.

1487 május 21. Lat. Reg. 846. A. sz. k. 105^a Ypolito Electo Strigoniensi.

Az esztergomi egyház kormányzójává illetőleg érsekévé kinevezett Esztei Hippolytnak a pápa megengedi, hogy a szent Benedek-rend Comacchio megyei pomposai monostorának évi ezernévszáz arany forintot jövedelmező commendáját, melyet előzően bírt, esztergomi kormányzóságának és érsekségének egész idején át megtarthassa.

1487 május 21. ugyanazon kötet 105^b Magistro Ypolito Estensi clerico Ferrariensi, Notario Nostro.

Ugyancsak E. Hippolitnak megengedi a pápa, hogy az esztergomi megye kormányát huszonöt éves korában személyesen átvehesse a kellő korhiány daczára s kötelességévé is teszi, hogy magát a nevezett év betöltésével püspökké is fölkenesse.

1487 május 21. u. a. k. 106^b Ypolito Electo Strigoniensi.

E. Hippolytnak és De Constabilis Beltramnak engedélyt ad a pápa, hogy az esztergomi érsekség területén a főpapi teendők végezésével valamelyik püspököt megbizhassák.

1487 július 4. Lat. Reg. 854. sz. k. 267^b Johanni Episcopo Syrimiensi.

A pápa a morvaországi olmücsi püspökség betöltését még Prothasius kormányzósága alatt magának reserválta, annak halála után pedig (ifjabb Vitéz) János szerémi püspököt, Mátyás magyar királynak a római pápai udvarnál levő követét nevezi ki egész életére az olmücsi egyház kormányzójává. [Eme kinevezésből, ámbár Mátyás király kérelmére történt, komoly bonyodalmak származtak, minthogy Mátyás a nevezett püspökséget 1484-ben — az olmücsi káptalan beleegyezésével — Filipecz János váradi püspöknek adományozta, amiről Rómában nem vettek tudomást. Erre vonatkozólag lásd Fraknoi Vilmos »Mátyás király magyar diplomatái« kilenczedik közleményét, a »Századok« 1899. e. V. füzete 401 és köv. l.]

1487 december 1. Lat. Reg. 854. sz. k. 313^b ... Andree Campana Electo Segnensi.

VIII. Incze pápa a zengi püspöki székre, melynek betöltését még Pál püspök életében magának tartotta fenn, Campana András modenai áldozópapot nevezi ki.

1488 június 13. Lat. Reg. 860 sz. k. 3^a Universis Christi fidelibus.

A pápa hét évi búcsút s ugyanannyi negyvenedet engedélyez mindama hívek javára, akik Mindenszenteknek az Esztergom egyházmegyei Feketehalom (Ozeidini) község mellett fekvő kápolnáját Mindenszentek ünnepén, valamint husvét és pünkösd második napján s áldozócsütörtök utáni vasárnapon ájtatosan meglátogatják, ott töredelmesen meggyónnak, és annak jókarban tartására adakoznak.

1488 június 16. Reg. Lat. 861. sz. k. 182^a ... Georgio Electo Russionensi.

A Zágrábegyházmegyei csázmai egyház áldozópapi rangban levő György nevű prépostja ruszói püspökké neveztetik ki.

1488 június 16. u. a. k. 183^b.

György ruszói választott püspöknek megengedi a római szentszék, hogy az előzően bírt zágrábi kanonokságot és prebendát s a csázmai prépostságot, miknek évi jövedelme kétszáz kama-

rai arany forintot meg nem halad, püspökké szenteltetése után is megtarthassa.

1488 június 16. u. a. k. 184^a Georgio Electo Russionensi.

Mivel a nevezett egyház a hitetlenek hatalmában van. György püspök fölmentést nyer a székhelyén való tartózkodás kötelezettsége alól és zágrábi segédpüspökké kineveztetik.

1488 június 17. u. a. k. 183^a ... Georgio Electo Russionensi.

Ugyanannak megengedi a pápa, hogy magát bármelyik katolikus püspök által consecrálthassa.

1488 június 29. Lat. Reg. 864. sz. k. 165^a Preposito S. Georgii et Lectori Majoris Strigoniensis ecclesiarum. ...

A pápa megbizza az Esztergommegyei szentgyörgyi prépostot és az esztergomi főegyház olvasókanonokját, hogy az alábbi pörös kérdésben kellő vizsgálat után ítéletet hozzanak. A kérvényes Zewch (= Szűcs) Balázs, váradi polgár állítása szerint ugyanis Warga Tamás, ugyancsak váradi polgár, tévesen állítván, hogy az ő neje Ilona, Baláznak hétszáz forintot kölcsönzött s azt végrendeletében Tamásra hagyta. őt az ott dívó szokás értelmében. melynél fogva a hagyatéki ügyek, még azon esetben is, ha világi célra szolgáltak. az egyházi törvényszékek elé tartoztak. Miklós sebastei püspök, mint a váradi püspök általános helyettese elé idéztette. Daczára annak, hogy Balázs jogi képviselője az említett hagyományozást és következésképp a püspöki helynök illetékességét sem ismerte el, ez magát illetékes bírónak jelentette ki; Balázs pedig a bácsi cúriához felebbezett. Azonban a vicárius Balázst kiközösítés terhe alatt arra igyekezett bírni, hogy Tamás vádjaira feleljen, a miért Balázs ismét a pápához felebbez, Tamást pedig Bánfi András, bácsi prépost és káptalani helynök elé idézteti. Időközben ez utóbbi illetékessége is kétségessé válik mivel Péter kalocsai érsek fogságba volt ugyan, de azért a káptalan nak nem volt joga helynököt választani. Ez okból Balázs ismételten (Geréb László) erdélyi püspökhöz, a római szentszék követéhez appellált. Azonban a prépost (Bánfi András) az appellatiók mellőzésével s a pört elúlról kezdve Balázst a kérdéses hétszáz forint és a perköltségek megtérítésére ítélte s a pápai nuntius-hoz beterjesztett felebbezése daczára ellene a végrehajtást elrendelte. Balázs Tamást a pápai nuntiusnak Budán időző auditora, Tristán erdélyi kanonok elé idézteti; Tamás pedig kieszközli, hogy az ügy a nuntius-hoz kerüljön vissza s Herczegszántói Mihály hunyadi és Kelemen tordai főespereseknek. Lippai Tamás erdélyi kanonoknak és Szebeni János jogtudornak adassék ki elbírálás

végezt. Nevezettek — az utóbbi távollétében — az előző ítéletet helybenhagyták, a mi ellen Balázs a római szentszékhez felebbezett. Időközben Tamás elhalt, Balázs pedig nem tudja, hogy kik az örökösei. Utóbbi petitiójában a terhére hozott ítéletek megsemmisítését; felebbezési ügyében újabb vizsgálat elrendelését kérelmezte.

1488. *julius 18.* Lat. Reg. 861. sz. k. 350^a Michaeli de Karansedes, Electo Neopolitano.

Karánsebesi Mihály (conventualis) minorita rendi tanárt s a hittudományok borostyánkószorusát a pápa a szíriai Neapolis püspökévé kinevezi, melynek betöltését László püspök életében magának tartotta fenn.

351^a u. a. kötet. Mihaeli Electo Neopolitano.

A pápa nevezettet a székhelyén való tartózkodás kötelme alól fölmenti s megengedi neki, hogy a váczi egyházmegye területén a megyés püspök beleegyezésével főpapi teendőket végezhessen.

1488. *július 23.* Lat. Reg. 860. sz. k. 305^a Nicolai Labadi clerico Vesprimiensis diocesis.

Labadi Miklós veszprémmegyei clericusnak saját kérése következtében megengedi a pápa, hogy két éven keresztül három. azontúl pedig teljes életében két egyházi javadalmat, habár azok az egyházjog szabályai szerint összeférhetetlenek, együttesen bírasson s azokat másokkal kicserélhesse. Azonban a három javadalom közül csak kettő lehet lelkészi, s a harmadiktól két év elmúltával okvetlenül meg kell válnia.

1488. *november 30.* Lat. Reg. 871. sz. k. 287^b Universis Christi fidelibus.

A pápa a Brassó falain kívül fekvő Szent Márton templomát (ecclesia S. Martini in monte extra civitatem Corone Strigoniensis dioc.) Krisztus feltámadásának, sz. Mártonnak s az egyház napjának ünnepén ájtatosan meglátogató s ott töredelmesen meggyónó hívek részére minden éven hét évi bucsut s ugyanannyi negyvenedet engedélyez.

1488. *deczember 16.* Lat. Reg. 870. sz. k. 62^a Ad perpetuam rei memoriam.

A pápa megerősíti Sz. András apostol esztergommegyei sebeslánczi templomának Benedek nevű rectora (lelkész) és »Ciecie«-i Máté, lipői főispán és fivére »Ciecie«-i (*sic!*) Lőrincz között létrejött szerződést, melynél fogva utóbbiak a turóczi villei birtokukból Benedeknek és utódainak évi negyven arany

forintot, egy malmot, sebeslánczi birtokukból egy jobbágyi telket annak minden hozzátartozóságával és Blathinicze falujok terményeiből és juhaiból az őket illető tizedet biztosították, viszont kikötvén, hogy a lelkész és utódai három káplánt, egy iskolamestert, és annyi tanulót tartsanak, a mennyi a szent mise és zsolozsma énekléséhez elegendő; a káplánok az adományozók szándéka szerint — csütörtök kivételével — minden nap két szent misét; vásár- és ünnepnapokon pedig három szent misét és más ájtatosságokat végezzenek s erre magukat szabálytalanság (irregularitas) terhe alatt kötelezték.

1490. január 5. Lat. Reg. 882. sz. k. 68^a . . . Zagrabiensi et Thinigensi Episcopis.

Zempczey György nemes, zágrábmegyei birtokos, Threztheniczei Borothwa Miklós nemes leányával Katalinnal házasságra lépett s azután nejét, a házasság érvénytelensége czímén magától elűzte daczára annak, hogy a törvényszék őt ismételten is elítélte s bizonyos pénzösszeg fizetésében elmarasztalta. Később pedig nejét és annak atyját (Pecchinoli) Angus ortei püspök és pápai követ előtt bepörölte a végből, hogy nejét visszatérésre bírja s hozományát is visszanyerje. Mivel a követ, jóllehet alperesek Katalin visszatérését kellő kezesség hiányában fontos okokból lehetetlennek mondták, Miklósnak kiközösítés terhe alatt meghagyta, hogy leányát bizonyos határidőn belül férjéhez visszaküldje: alperesek az ítélet ellen a római szentszékhez fellebeztek; a pápa pedig a zágrábi és knini püspököket bizza meg az ügy megvizsgálásával és elintézésével.

1490. február 20. Lat. Reg. 875. sz. k. 45ⁿ . . . Stephano Crispo de Sancta Maria. Electo Sirimiensi.

A Vitéz Jánosnak a vészprémi püspökségre történt áthelyezése következtében megüresedett szerémi püspökségre, melyhez a Kalocsa megyei sz. benedekrendi szent gergelyi sz. Gergely-monostor jövedelme törvényesen tartozik, a pápa a kisebb egyházi rendekben levő Szentmáriay Crispus (Fodor) István esztergommegyei clericust és pápai jegyzőt nevezi ki. — 8^a lapon (ugyanazon datum) neki adományozza a Kalocsa megyei sz. benedekrendi dombói sz. György monostor commendáját. Febr. 27-én 47^b lapon ugyancsak az új szerémi választott püspöknek megengedi a pápa, hogy magát bármelyik katolikus püspök által fölszenteltethesse.

1490. márczius 11. Lat. Reg. 892. sz. k. 88^b . . . Archidiacono de Dresnih (Dresnich?) et cantori Casimensis (= Chasimensis). Modrusiensis et Zagrabiensis dioc. ac Martino Mella-dosich, canonico Jadriensis ecclesiarum.

A keresztények és törökök birodalmának határán a »Vý« folyó mellett fekvő s a Knini egyházmegyéhez tartozó lasani Szűz Mária plébánia-templom oly elhagyatott állapotba jutott, hogy abban mintegy húsz éven át alig tartatott istentisztelet. Ez okból Gergely glagny-i grófság ura Gusenich helység mellett szent Gergely tiszteletére kápolnát s annak kapuja közelében Szűz Mária tiszteletére oltárt emelt s azt pappal és megfelelő javadalommal is ellátta. Most az elhunyt Gergely gróf özvegye. Katalin valamint István és Mihály, glagnyi grófok. a végből folyamodnak a pápához, hogy Szűz Mária parochiája s annak jövedelme szent Gergely kápolnájába tétessék át. A pápa fentnevezetteket megbízza, hogy amennyiben a kérvényben foglaltak a valóságnak megfelelnek. a kérvényezők kívánságát teljesítsék: Szűz Mária lasáni templomából a plébániát szent Gergely kápolnájába helyezték át s előbbinek négy arany forint évi jövedelmét utóbbinak húsz arany forint évi jövedelméhez csatolják.

1490. márczius 23. Lat. Reg. 891. sz. k. 273^b . . . Michaeli Episcopo Milkoviensi, in civitate seu dioc. Strigoniensi commoranti et cantori Quinquecclesiensi ac Nicolao de Posega, canonico Strigoniensis ecclesiarum.

Piky János veszprémi kanonok, a mint ő maga fellebezésében előadja, törvényesen nyerte el a veszprémi kanonokságot és prebendát, melyektől a veszprémi egyház főesperese, Milley János, jogosan fosztatott meg. Ámde az elmozdított főesperes elmozdítását érvénytelennek mondván az új kanonokot Angelus ortei püspök és pápai követ előtt bepörölte s a követ, felperesnek adván igazat. alperes kinevezését érvénytelennek jelentette ki. a kanonokság és prebenda birtokából elmozdította s az azokból nyert jövedelem visszatérítésére ítélte. E miatt Piky János alperes a római szentszékhöz fellebezett. a pápa pedig Mihály milkói püspököt, a pécsi éneklő kanonokot és Posegai Miklós esztergomi kanonokot bízta meg, hogy a pörösködő feleknek igazságot szolgáltatassanak.

1490. augusztus 23. Lat. Reg. 889. sz. k. 238^a . . . Glandacensi et Mutinensi Episcopis ac archidiacono ecclesie Veglensis.

A pápa a Barna apát halálával üresedésbe jött zenggi szent Benedek-rendi szent György monostor évi száz kamarai arany forintra becsült jövedelmét Dónát vegliai püspöknek adományozza adományos egész életére. illetve püspöksége egész idejére.

1490. október 13. Lat. Reg. 901. sz. k. 310^b . . . Paulo Episcopo Argensi, in civitate Transilvana residenti et . .

abbati monasterii de Colosmonostra (Colosmonasterio) Transilvaniensis dioc. ac officiali Transilvanensi.

A pápa megbizza az Erdélyben székelő Pál argei püspököt, valamint a kolosmonostori (Erdély-egyházmegye) apátot és az erdélyi officialist, hogy a Zatvaneni (szatmári?) főesperességet, melynek évi jövedelme háromszáz arany forintnál nem több, s a mely annyi ideig volt üresedésben, hogy betöltési joga a római szentszékre hárult át, — habár Casomai Gergely azt jogtalanul elfoglalta és bizonyos, de három évnél rövidebb ideig elfoglalva tartotta — Wassareli (= Vásárhelyi) Miklós, Erdély-egyházmegyei clericusnak, kanonjogtudornak, a művészetek mesterének s a hit-tudományok borostyánkoszorúsának adják át; nevezett Gergelyt pedig mozdítsák el a főesperességből, bármily czimen vagy módon jött az üresedésbe, föltéve, hogy annak betöltési joga ezúttal a római szentszékhez tartozik. Az eléggé terjedelmes, de annál nehezebben olvasható bullában az egyház feje hivatkozik egy előbbi rendeletére, mely az egyházi javadalmaknak hasonló esetekben való elnyerési módját állapítja meg, úgyszintén XXII. János pápa »Execrabilis« kezdetű Constitutiójára, kijelentve, hogy azok a jelen rendelkezés érvényességének nem prejudicálnak. Vásárhelyi Miklós pedig a főesperesi méltóságot úgy az eddig nyert, min a jövőben nyerendő más egyházi javadalmaival együtt magtarthatja.

1491. január 1. Lat. Reg. 907. sz. k. 185^a . . . Thadeo Ludovici d'Lardis, rectori parrochialis ecclesie seu loci Ville Vigoentia Ferrariensis dioc.

De Lardis Tádénak, Estei Hippolyt esztergomi választott érsek udvari emberének megengedi a pápa, hogy a ferrara-megyei vigontiai plébánia javadalma mellett még egy, vagy pedig a nélkül két más egyházi javadalmat nyerhessen és egész életén át élvezhessen.

1491. június 9. Lat. Reg. 908. sz. k. 301^b . . . Archidiacono cathedrali et Petro de Feketew (= Fekető) canonico ecclesie Jauriensis.

Az esztergomi káptalan petitiója szerint Kristóf modrusi püspök, mint az esztergomi prépostság commendatáriusa, azt állítván, hogy a gerky-i és szemty-i esztergommegyei falvak szölleinek egész tizede, a mely törvény szerint az esztergomi káptalanhoz tartozik, nem a káptalant, hanem kizárólag a prépostságot illeti meg, továbbá, hogy az előbbi prépostok azt teljesen és békésen be is szedték s hogy a káptalan azt csak néhány év óta és törvénytelenül követeli magának. — nevezett káptalant, azon czélból, hogy a tizedeket a prépostsághoz tartozóknak nyilváníttassa és a káptalant a beszedett tizedek visszatérítésére kötelez-

tesse, Angelus, ortei püspök és pápai követnél bepörölte s jól-lehet a káptalan bizonyos sérelmek czímén ismételten Rómába felebbezett: a pápai követ auditora oly ítéletet hozott, melynél fogva a tizedszedés jogát a prépostnak ítélte oda, a káptalant pedig a beszédett tizedek visszatérítésére ítélte s a perköltségekben elmarasztalta. Időközben a prépostságot Wáradi Péter nyerte el, a káptalan pedig ismét a pápához folyamodik. úgy a vitás kérdés, mint a felebbezés ügyében újabb vizsgálatot kérve. A pápa teljesíti a káptalan kérelmét s a vizsgálat megejtésével fentcímzett főesperest és kanonokot bizza meg.

1491. június 10. Lat. Reg. 908. sz. k. 310^a . . . Cantori Strigoniensis et custodi Jauriensis ecclesiarum.

Zathmári (= Szathmáry) Ferencz, a veszprémmegyei budai egyház prépostja panaszolja, hogy őt, a ki mindig jó véleménynek és hírnek örvendett s Magyarország királyainak titkára volt, Miklós váczai püspök az ország kormányzóihoz és előkelő férfiakhoz irt levelében s élő szóval is tolvajnak, rablónak és parasztnak nevezvén becsületében gonoszul megsértette, sőt incselkedéseivel Ferenczet a veszprémi és váczai egyházmegyékben kiközösíttette s a budai, esztergomi és más templomok ajtaira kifüggesztett czédulák útján kiközösítettnek hirdette ki. Az említettek miatt Miklós püspök ellen indítandó pörének tárgyalására a prépost bírakat kért és nyert a pápától a fentírtak személyében.

1491. július 1. Lat. Reg. 907. sz. k. 213^a . . . Preposito et custodi ecclesie Vesprimiensis ac officiali Vesprimiensi.

Rizi János, Veszpréme gyházmegyei budai lakos, a budai sz. Mária Magdolna templomában oltárt és káplánságot óhajtott alapítani s azt saját vagyonából kellő javadalommal ellátni; azonban a kegyúri jogokat, különösen a káplán kijelölési jogát magának és örököseinek, illetve utódainak kívánja fentartani. Óhajának megvalósítása és megerősítése végett Rizi János, ki egyszersmind a nevezett templomnak gondnoka is, a pápához folyamodik. A pápa a veszprémi prépostot, örkanonokot és officialist bizza meg, hogy kellő javadalmazás esetére az alapítási engedélyt megadják, a kegyúri jogokat pedig Rizi Jánosnak, s illetőleg az ő utódai és örökösei részére biztosítsák.

1491. november 26. Lat. Reg. 913. sz. k. 295^a Gregorio de Prioris, canonico ecclesie Strigoniensis et vicario Archiepiscopi Strigoniensi in spiritualibus generali.

A vácz egyházmegyei Pesthi (peschi) Tábor Mátyás s az ő Balázs nevű fivérének özvegye, Ilona, egy ház birtokjoga fölött összepöröltek. A házat állítólag Mátyás atyjától. Györgytől örö-

költe; azonban ugyanazt Ilona is, férje végrendelete értelmében magának követelte. Mátyás, ki az utóbbi végrendelet törvényességét tagadta, Ilonát Tuscanellai De Ludovicis Pál, János biboros pápai követ auditora elé idéztette. Azonban, miután a pör Ilona tanui vallomásának kihirdetéséig jutott, úgy a pápai követ, mint annak auditora véglegesen visszatértek a római curiába. Ekkor De Varicastris Arkangél scardoni választott püspök, a ki éppen a veszprémi egyházmegyében tartózkodott s a visszavonuló követ megbízottjától, Antal adriai püspöktől a folyamatban levő pörök befejezésére felhatalmazást nyert, vette át a pör vezetését s Mátyást a nélkül, hogy megbízatását igazolta volna, nemcsak a függő pörben, hanem az özvegy újabb panaszai ügyében is maga elé idéztette és elítélte s mivel az apostoli szentszékhez benyújtott felebbezését nem folytathatta, az ítéletnek való engedelmességre kényszerítette. Mátyás ezután Angelus ortei püspök és pápai követnél keresett elégtételt; azonban a szerencse itt sem kedvezett neki. Ugyanis Lopecz János, az apostoli követ általános ügyhallgatója, miután alperes az előbbi ítélet jogerős voltára s a kellő időben való felebbezés elmulasztására hivatkozott, Mátyást a perköltségben elmarasztalta s a felebbezés daczára a költség menyenyiségét is megállapította. Mátyás végre semmiségi panasszal él s perujításra nyer engedélyt De Prioris Gergely, esztergomi kanonok és az érsek általános helyettese előtt.

1491. december 3. Lat. Reg. 913. sz. k. 299^a Cantori Strigoniensis et custodi Jauriensis ecclesiarum.

A veszprémmegyei óbudai sz. Péter-templom Ferencz nevű prépostjának a pápához benyújtott panasza értelmében úgy nevezett, mint elődje, László, a váczmegyei monyoródi monostort, miután azt az apostoli szentszék a sz. Benedek-rendi apátság megszüntetésével az említett prépostsággal egyesítette, javaival együtt békésen birta; azonban Mendey Dénes, a váczai egyház főesperese valótlanul azt állítván, hogy őt a nevezett monostor kormányzásától megfosztották, bizonyos pápai levél alapján Ferencz prépostot Leeby Imre váczai éneklő kanonoknál bepörölte s miután a prépost jogi képviselője az illetéktelennek tartott bíró alkalmatlan kérdéseire azonnal s a kívánt alakban megfelelni vonakodott, a bíró Mendey Dénesnek ítélte oda a monostort s az ítélet végrehajtását a prépost felebbezése daczára már másnap elrendelte, sőt a prépostot, mivel a monostort átadni hajlandó nem volt és ismét a pápához felebbezett, az egyházból való kiközösítéssel is sújtotta, Miklós váczai püspök pedig a monostort — ugyancsak ezen ítélet alapján — Mendey Dénes részére fegyveres erővel lefoglaltatta. A prépost ismét a pápához fordul, hogy a szenvedett sérelmekért elégtételt nyerjen. A pápa az esztergomi éneklő és

a győri örkanonokat bizza meg, hogy a prépostot a kiközösítés alól »ad cautelam« feloldják s a vitás ügyet jól megvizsgálván. abban apostoli tekintélyvel ítéletet hozzanak.

1494. december 14. Lat. Reg. 913. sz. k. 306^b (Georgio de Prioris, canonico ecclesie Strigoniensis et vicario... Archiepiscopi Strigoniensis in spiritualibus generali.

Az okirat elbeszélése szerint a tényállás a következő volt: Serkeri Lorándfy György nemes birtokos leánya s Zéchy László nemes neje Anna, esztergommegyei birtokosnő Tóbiás nevű fivérét és unokaöccsét, Ferenczet, a magyar törvények szerint őt joggal megillető jegyajándékának visszatartása miatt Tristán erdélyi kanonok, mint az apostoli nuncius auditora előtt bepanaszolta. Alperesek bizonyos békés kiegyezésre hivatkoztak; azonban, mivel a bizonyítékul felhozott levél s a tanúk vallomása azt be nem igazolta, a bíró alpereseket a költségekben elmarasztalta. Erre az illetők Mátyás királyhoz, vagy más világi bíróhoz akartak felebbezni, de Tristán parancsára eme szándékuktól elállottak s a további tárgyalásokra ügyvédjüket is elküldték. Azonban az ügyvéd ismét egy királyi leiratot mutatott fel, melynél a pör — a mennyiben a felek sérelme nélkül lehetséges lett volna. — a királyi curiához volt átteendő. Tristán kanonok a föltétel teljesülése híján a pört nem tette át, hanem a tárgyalást tovább folytatta s arra alpereseket is meghívta. A felek ez ellen nem tiltakoztak s a bíró meghozta az alperesekre nézve elmarasztaló ítéletet s mivel ezek annak engedelmeskedni vonakodtak, őket az egyházból kiközösítette s a kiközösítést ki is hirdettette. Tóbiás és Ferencz, magukat a kiközösítés alól törvénytelenül feloldoztatván, az ítélet megsemmisítése, vagy legalább enyhítése czéljából Annát a püspök elé idéztették, a ki Tristánnal együtt az akkoriban Bécsben időző királyhoz volt utazandó. Az ügyvéd tehát előbb a határidő elhalasztását kérte, majd ismét valami hamis levél alapján az ügynek a királyi curiához való áttételét követelte. Később a püspök (a mint az okiratból is sejteni lehet, a király szándéka szerint) Anna kérelmére Tristán a pör folytatására utasította, ez pedig, miután Tóbiást és Ferenczet a költségekben elmarasztalta, minthogy jogi képviselőjük az ítélet ellen legalább annak rendje és módja szerint nem felebbezett, a pörös ügy érdemére nézve is őket terhelő ítéletet hozott. A védő ismét felebbezett s a bíró helyt adott a felebbezésnek. Tóbiás és Ferencz pedig, azt állítván, hogy ők a perköltségeket már teljesen lefizették, Lopecz János, Angelus pápai követ auditora által a kiközösítés alól feloldoztatták magukat s azon czímen, hogy felebbezésüknek hely adatott, Annát törvény elé idéztetni és a költségekben elmarasztalni. Tristán rendeleteit pedig megsemmisíteni kérték s daczára az Anna törvényes ellen-

vetéseinek mindezt meg is nyerték. Anna az ítélet ellen felebbezett, de mivel felebbezését a háborúk miatt a törvényes időn belül nem folytathatta, a római szentszékhez folyamodik, kérve az egyház fejét, hogy az első ítéletnek, mely ellen alperesek frivolúl felebbeztek, érvényt szerezzen, minthogy a jegyajándék (quarta puellaris) őt törvényesen megilleti, azt az egyességet pedig, melyet az ő hétéves korában és távollétében mások kötöttek, ő soha jóvá nem hagyta stb. az ellene felhozott érvek tehát valótlank stb. A pápa az ügyet De Prioris György esztergomi kanonok és érseki helynökhöz küldi elintézés végett.

1494. december 14. Lat. Reg. 913. sz. k. 314^a ... Vicario Archiepiscopi Strigoniensis in spiritualibus generali.

A pápa megbízza az esztergomi érsek általános helynökét (De Prioris György kanonokot), hogy egy felebbezési s illetve egy különleges házassági ügyben a római szentszék nevében ítéletet hozzon. A pápához benyújtott petitio szerint t. i. Heczpeli Balázs esztergommegyei világi ember barátjával, a szintén esztergommegyei Veglesi, más néven Frisch Andrással abban egyezett volt meg, hogy Andrásnak János nevű fia nőül fogja venni Balázs leányát. Zsófit s vele együtt hűbér birtokait (feuda) is örökölni fogja, daczára annak, hogy a leánynak a magyar törvények értelmében azokra nézve öröklési joga nem volt. Balázs, miután még halálos ágyán is azon óhajának adott kifejezést, hogy Zsófi András barátja házában neveltessék és Jánossal eljegyeztessék, elhalálozott; Zsófit pedig András házához vitték és a mint János hét éves elmúlt, a helybeli plébános és mások jelenlétében az eljegyzést is megtartották, a mit a kis jegyesek esküvel is megerősítettek: minél fogva törvényes jegyeseknek tekintették őket. A két jegyes ezután is együtt növekedet s miután Zsófi tizenkettedik évét betöltötte, az egyház színe előtt hűséget esküdtek egymásnak s ettől fogva férj és feleség módjára együtt éltek. — Egyszer azonban megszállt a háznál bizonyos Ráfael özvegye, Erzsébet és egy Margit nevű leány, a kik Zsófit rábeszéltek, hogy Jánost hagyja el és Koromházy Bálint (Valentinus de Coromháza) nejévé legyen s ennek nevében gyűrűt is adtak neki; egy éjjel pedig, midőn András nem volt otthon, fegyveresek kíséretében visszatérve, Zsófit magukkal vitték, daczára annak, hogy Zsófi András hazatértét akarta volna bevárni. András és János a történetek miatt Angelus pápai követnél panaszt emeltek, a ki Zsófit Bálintnak ítélte oda, Jánost pedig a perköltségben elmarasztalta. János felebbezett s a követ a felebbezésnek helyt adott, később azonban az ítélet végrehajtását elrendelte, melynek czimén Erzsébet és Margit Zsófit Bálinthoz vitték, ez pedig Zsófival a házasságot consummálta. András és János pörüket a háborúk miatt a kellő időben nem folytathatván.

Erzsébetet, Margitot és Bálintot az esztergomi vicariusnál újra bepörölték, a pápához pedig perújításért folyamodtak, a mit a pápa el is rendelt.

1492. *április 14.* Lat. Reg. 921. sz. k. 208^b Georgio Almano et Johanni ac Mathie de Samobora, canonicis ecclesie Modrusiensis.

A zágrábi egyházmegyében fekvő s Bold. a Szűzről nevezett montegarigi pálos rendház lakói és Dechei Roh László özvegye. Scolastica között vita támadván némely ingatlanok miatt, miket bizonyos Powlakovich, más néven Irednai Mihály, az említett rendházra hagyott, István, a császári Szentlélek-templom olvasó-kanonoka kijelentette, hogy a Scolastica döntő ellenvetései el nem fogadhatók; mindazonáltal a kitűzött tizenöt napi határidő után ugyanazon ellenvetéseket a további tárgyalás alapjául elfogadta. E miatt a rendház vicáriusa és szerzetesei a római szentszékhez felebbeztek s mivel felebbezésüket a kellő időben törvényes akadályok miatt el nem intézhették, ismét a pápához folyamodtak, hogy ő szentsége a törvényes idő eltelte daczára a felebbezés ügyét és a szerzetesek semmiségi panaszát, valamint a főkérdés eldöntését valamely jámbor férfiakra bízni kegyeskedjék. A pápa föntnevezett modrusi kanonokokat bizza meg az elintézésről azon esetre, ha a felebbezésnek kellő időben való folytatása tényleg törvényes akadályokba ütközött.

Ezenkívül a lateráni regesták 912. sz. kötetében a következő magyarországi bullaregesták foglaltatnak:

I. VIII. Incze pápa többeknek megengedi, hogy bármelyik világi vagy szerzetes áldozópapot gyóntatójukul választassák. Így:

173^b 1487. év márczius 17. Johanni Bogener, rectori plébano nuncupato parochialis ecclesie plebanie nuncupate B. Marie oppidi Cremiciensis Strigoniensis dioc.

195^b 1487. év április 1. Nobili mulieri Caterine relicte quondam Nicolai Gereb Wizakna, domicelli Transilvaniensis diocesis.

134^a 1488. év május 13. Ladislao Hermannii de Greben laico Zagabriensis dioc. et ... Ursule ejus uxori ...

203^a 1488. év május 13:

1. . . . Johanni Galiman in Semogiwár, laico Vespriemiensis dioc. et . . . Elisabet ejus uxori . . .

2. . . . Nicolao Antonii, rectori parrochialis ecclesie S. Martini de Spinis Zagabriensis dioc. . . .

3. . . . Stephano Chunpor, Caico Zagabriensis dioc. et ejus uxori . . .

175^b 1489. évi június 5. Dionisio Michaelis, rectori altaris S. Trinitatis in parochiali ecclesia S. Bartholomei quinquecclesiensis. (206^b lapon ugyanazon keltezéssel ismét előfordul.)

196^a 1487. június 6. Gregorio Episcopo Nitriensi . . .

II. Ugyanazon kötetben 1488 november 25. keltezéssel a következő hordozható oltárendedély található:

140^b Johanni de Krassfec (*sic!*) plebano de Marzina Chanadiensis dioc. . . . »liceat tibi, qui . . . de nobili genere ex utroque parente procreatus existis, habere altare portabile.«

Közli: DR. CZAICH Á. GILBERT.

HIDVÉGI ID. NEMES JÁNOS NAPLÓJA AZ 1651—1686. ÉVEKRŐL.

— HARMADIK KÖZLEMÉNY. —

Anno 1671.

Úr Isten minden Isteneknek Istene! ki az időket rendezed és igazgatod, ki minden érdemünk felett ingyen való jóvoltodból megáldád az elmúlt ó esztendőt s általhozál ez új esztendőre irgalmadból, ez új esztendőben újíts meg mind testünkben s lelkünkben, hogy minden részét felségednek neve dicséretire tölthessük el, megáldván felséged is mind testi, lelki békességgel és bővséggel, fiad nevéért, amen.

Januarius. 1. Volt nálam ebéden Kósa Sándor uram feleségestől. 12. Indultam meg Malomfalváról, mentem hálni Prodra. 13. Mentem Szász Kézdre. 14. Szent Péterre. 15. Mentem hálni Bölönbe Kálnoki Farkas uramhoz. 16. Érkeztem Hidvégire. 19. Mentem hálni Kilyénbe. 20. Mentem ebédre Várhegyre. 23. Jött hozzám Kálnoki Sámuel öcsém. 24. Mentem vadászni a borosnyói csejékre, ebédet ettem Egerpatakon. 25. Jött hozzám Donát Mihály uram. 26. Mentem hálni Oltszemire. 27. Mentem Szent Györgyre a székbe, hálni vissza Oltszemire. 28. Volt nálam Mikó István öcsémuram. 29. Jöttem Hidvégire. 30. 31.

Februarius. 2. Mentem Brassóba Teleki Mihály uramhoz, vacsorára jöttem vissza Hidvégire. 3. Meggyuladván a konyhám s elégvén, a faluban is égett el 29 embernek az élete. Akkor jöttek hozzám Teleki Mihály urammal az magyarországi urak, Petróczi István és Tökölyi Imre uramék ő ngok, Ketzer Ambrus, Csernel Pál, Szepesi Pál több becsületes főrendekkel. 4. Mentenek el Teleki uramék; ismét jöttenek hozzám Kálnoki Sámuel és Köpeczi uramék. 10. Indultam Fogarasba, mentem hálni Szunyogszegre. 11. Mentem Sárkányba. 12. Ebédre Fogarasba. 14. 15. 16. Jött török követ portáról a fejedelemhez ő ngához. 17. Lött szembe a fejede-

lem a követtel. 19. Vendégletette meg a fejedelem ő nga a követet s ugyanakkor el is bocsátotta. 23. Jöttem el Fogarasból, jöttem ebédre Hőltövénybe, hálni Hidvégire. 28. Mentem Mak-sára Háromszék gyűlésébe, ebédre mentem Várhegyre. Voltak nálam Kálnoki Sámuel uram több becsületes emberekkel együtt.

Martius. 1. Mentem Zabolára Kun Istvánné asszonyom teste koporsóba való tételére, vacsorára jöttem vissza Várhegyre. 2. Mentem Oltszemire. 3. Ebédre Szent Györgyre, hálni Ilyefalvára. 4. Ebédre Hidvégire. 5. Házasítottam meg Gidófalvi Gál György Mihályt, adtam neki Csűrös Juditot. 8. Indultam Fogarasba a gyűlésbe, mentem hálni Krizbára. 9. Mentem hálni Fogarasba. 10. Állott bé a gyűlés. 11. 12. 13. Végeződött el a gyűlés. Az nap igazítottuk el a Kapi György és Balassa Imréné asszonyom között való controversiákat néhai Barcsai Zsigmondnéról ő ngáról maradott jószágok és res mobilisek felől. Jöttem hálni akkor estve Sárkányba. 14. Jöttem Hidvégire. 16. Mentem Miklósvárára a derék székbe. 17. Sepsi Szent Györgyre a derék székre, holott Béli uram is jelen volt. Akkor tettük vicévé Daczó Péter uramot. 18. Mentem Kovásznára a derék székre, hálni mentem Imecsfalvára Imecs Tamás uramhoz. 19. Mentem Vásárhelyre a derék székbe. 20. Jöttem hálni Kilyénbe. 21. Jöttem ebédre Hidvégire.

Aprilis. 2. Mentem hálni Kilyénbe mind feleségemmel és Szikszainé asszonyommal együtt. 3. Mentem ebédre Várhegyre. 4. Mentem Rétyre Háromszék gyűlésébe; akkor vetették fel az adót; ebédre mentem vissza Várhegyre több becsületes emberekkel együtt. 5. Mentem Zabolára Kun Istvánné asszonyom temetésire, kiben deficiált a Basa familia in utroque sexu, tudniillik Basa Ilonában; hálni jöttem Várhegyre. 6. Jött Béli uram hozzám Várhegyre több becsületes emberekkel együtt ebédre, ebéd után elment; Daniel Ferenczné asszonyom ott hált. 7. Mentem Gelenczére Jakab Deákné asszonyom temetésére. 8. Jöttem Várhegyre hálni. 10. Volt nálam vacsorán Kálnoki Istvánné asszonyom, ott is hált. 11. Vettem számot az 1669. és 1671. esztendőbeli perceptoroktól az adóról. 13. Mentem ebédre Oltszemire. 15. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 17. Indultam urunk ő nga parancsolatjából Husztra, mentem hálni Szász Kereszturra. 18. Zágorba. 19. Ebédre Maros Vásárhelyre, hálni Szeptérre. 20. Nagyaluba. 21. Alsó Szücsre. 22. Nagy Bányára. 23. Szigetre. 24. Viskre. 25. Ebédre Husztra. 26. 27. 28. 29. 30. Indultunk vissza Husztról Teleki Mihály urammal, jöttünk hálni Vajnádra.

Majus. 1. Jöttünk hálni Sarzására. 2. Ebédre Szigetre. 3. Ebéd után indulván meg Szigetről, jöttem hálni Gyulafal-

vára Radák Imre urammal. 4. Ebédre Felső Bányára, hálni Nagy Bányára. 5. Ott mulattam. 6. Jöttem hálni Kővárba. 7. Vilmára. 8. Bethlenbe Béldi uramhoz ő kegyelméhez Csernel Pál és Besenyei Mihály uramékkal. 9. Jöttem hálni Szep-
térre sógor Szikszai György uramhoz. 10. Hálni Maros Kereszturra. 11. Zágorba. 12. Sz. Budára. 13. Jöttem Isten akaratajából házamhoz Hidvégire. 15. Végezték el Isten engedelméből a házam szarvazását. 22. Estve 10 és 11 órakor adott Isten feleségemnek egy kis leánykát. 25. Mentem hálni Kilyénbe. 26. Mentem a székbe Szent Györgyre, hálni Várhegyre. 27. Mentem Háromszék gyűlésébe Maksára, onnan visszamentem Várhegyre egy néhány becsületes emberrel. 29. Mentem ebédre Oltszemire. 30. Hidvégire.

Junius. 2. Mentem Nagy Ajtára a Csereiek osztoztatására. 3. Mentem haza estvére Hidvégire. 10. Végeztük el a házam zsendelyezését. 16. Kezdettem a konyhám rakatásához. 24. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Várhegyre. 25. Mentem Kézdi Vásárhelyre a székbe, ott is háltam. 26. Mentem Imecs-falvára Imecs Tamás öcsémhez a köztök levő controversiának eligazítására. 27. Végeztem el a complanatiot közöttök; voltam ebéden Imecs Pál uramnál, hálni mentem Várhegyre. 28. Temettük el szegény Jankó Mihályné nénémet Maksán. Mentem hálni Oltszemire.

Julius. 6. Kezdettem el a kaszálást Hidvégin. 7. Mentem a székbe Szent Györgyre, hálni Kilyénbe. 8. Mentem Szent Iványba a Henter Péter öcsém lakadalmára. 9. Ott mulattam. 10. Indultunk meg Szent Iványból az új asszony-
nyal s az násznépével jöttünk Hidvégire ebédre én hozzám s ott is háltanak. 11. Mentenek el tőlem Henter a násznépével. 14. Mentem ebédre Brassóba. 15. Jöttem haza Hidvégire. 21. Indultam szegény Kósa Sándor sógor temetésére, mentem hálni Hévizre. 22. Szász Kereszturra. 23. Ebesfalvára. 24. Mentünk urunkkal ő ngával ebédre Csávásra, hálni Radnotra. 25. Ebédre Királyfalvára. Az nap hozták oda a testet Záhról. 26. Temettük el a szegény Kósa uram testét tisztességes pompával. 27. Jöttem el Királyfalváról ebédre a sárosi rétre, hálni Héjasfalvára. 28. Jöttem hálni Hévizre; feleségem is az nap jött oda. 29. Volt a Daniel Péter uram lakadalma. Fejedelem képe volt Bethlen János uram, násznagy Daniel Mihály uram. 30. Ott voltunk a lakadalomba. 31. Vitták el a menyasszonyt; én is akkor jöttem el, ebédet öttem az Apácza erdején, hálni jöttem Hidvégire Ugron Ferencz urammal együtt.

Augustus. 1. Ment el Ugron Ferencz uram, én is mentem hálni Kilyénbe. 2. Déli esti prédikáció után mentem Várhegyre. 4. Mentem a Dési Márton uram lakadalmába. Dál-

nokból elvivén a menyasszonyt, vittük Vásárhelyre, ott lőtt meg az lakadalom. 5. Ott voltunk. 6. Mentem ebédre Várhegyre. 8. Mentem hálni Oltszemire. 11. Mentem a székbe Szent Györgyre, voltam ebéden Daczó Péter uramnál, hálni mentem Kálnoki Sámuel öcsémmel Oltszemire. 14. Mentem Hidvégire. 25. Mentem Kilyénbe. 26. Volt Márton Benedek lakadalma. 27. Ott voltam a lakadalomba sok emberséges emberekkel. 28. Mentem Oltszemire.

September. 3. Voltam vacsorán Mikó István uramnál Kálnoki Sámuel öcsémurammal együtt. 4. Mentünk Somborpatakába halászni. 7. Mentem ebédre Várhegyre. 16. Mentem Kovásznára a székbe. 20. Mentem Uzonba a Pünkösti György temetésire, estvére Kilyénbe. 21. Mentem Hidvégire ebédre. 29. Mustráltattam meg a háromszéki hadakat az ilyefalvi hídnál. Hálni mentem vissza Hidvégire. 30. Mustráltam meg az erdővidéki hadakat a mogyorosi réten, ebédet ettem Mogyoroson, hálni mentem Apáczára.

October. 1. Mentem ebédre Garatra, hálni Leblekre. 2. Mentem hálni Muzsnára. 3. Karácsonfalvára. 4. Ebédre Szent Imrére, hálni Fejérvárra. 5. 6. Mentem hálni Bocsárdra Macskási Boldizsár uramhoz. 7. Ott mulattam. 8. Mentem hálni Springre. 9. Jártattam ki a springi határon való földeimet s mentem ebédre Keresztesi Sámuel uramhoz Drassóra s ott is háltam. 10. Mentem Csorára Barcsai Péter uramhoz. 11. Ott mulattam. 12. Mentem Fejérvárra a gyűlésbe. 13. Választák Daczó János és Szilvási Bálint uramékat portára követeknek. 14. Hirtelenséggel parancsolá a fejedelem ő nga s az nemes ország, hogy követségbe portára menjek Szilvási Bálint urammal s úgy én azon estve megindulván s éjjel nappal menvén, tizenhatodik éjszaka érkeztem Hidvégire. 17. 18. Mulattam s készültem otthon. 19. Mentem Brassóba. 20. 21. Olvastattam fel az adót. 22. Indultam meg Brassóból portára, mentem hálni Rosnyóra. 23. Ott mulattam. 24. Indultam meg Rosnyóról, öttem ebédet Törösváránál, hálni mentem Rukajra. 25. Mentem Kereminén alól a korcsomához. 26. Mentem Targovistyára. 27. Mentem Stenestre. 28. Bokorestre. 29. Voltam szembe a vajdával. 30. Indultam meg Bokorestről, mentem hálni Kopacsekre. 31. Mentem Dályára.

November. 1. Mentem által a Dunán hálni Csernevodára. 2. Mentem Arnotkőre. 3. Kucsuk Scistambulra. 4. A Novák havasán által Celikorára. 5. Dobralinra. 6. Aphtára. 7. Popáskőre. 8. A hegy alatt való török falúcskába, Jenikőre. 9. Mentem bé Drinápolyba.¹⁾ 10. Löttem szembe Panajot urammal.

¹⁾ E portai követségben volt Trajner Péter is. Lásd Rozsnyay Dávid i. m. 344. l.

11. Löttem szembe a chiajával. 12. 13. Löttem szembe a fővezérrel ő ngával a több követekkel együtt. 14. 15. 16. 17. Lötünk szembe a császárral ő hatalmasságával, akkor praesentáltuk az adót is s igen nagy solemnitással acceptálák. 19. Ment az öcsém Mikó István uram Konstantinápolyba. Az nap voltam szemben a kajmakán basával Muftival, Tefderdár basával és Nirancsi basával. Daczó uram szolgálai is akkor indultak Erdélybe. 20. 21. 22. Indult Rozsnyai uram Erdély felé a társzekerekkel. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. Mentünk ki Karagács felé mulatozni.

December. 1. Jött meg Mikó István öcsémuram a portáról. 4. Indult Erdély felé a tavalyi kapichia s Túri László uram; akkor expediáltam Hajdú Jánost az étekfogót Erdélybe. Az nap ment a császár vadászni. 10. Jött bé a császár vadászathból estve igen későn. 25. Izent a fővezér ő nga Panajot uram által, hogy Budára Ali bégnek parancsolt, hogy alá jöjjön és meglássa ha úgy vagyon-é a dolog, a mint a váradiak panaszolkodnak, vagy a mint mi.¹⁾ Azért írjuk meg, hogy ő nga is az fejedelem küldje embereit oda, a ki a széleket Ali béggel megjárja. E volt karácson első napján. 26. Expediáltam László Mártont Erdélybe. 27. Hivatott a chiaja maga szállására a végre, hogy végére menjen tőlünk, ha úgy vagyon-é, a mint a váradiak panaszolkodnak, hogy Váradhoz közel öt várat építettünk. 28. 29. 30. 31.

És így végeződék el az 1671-dik esztendő, melyet Isten békességgel megáldja; a bor és buza szűkőn terme, kiért áldás-sék az ő neve s a következő esztendőt nagyobb bővsséggel áldja meg.

Anno 1672.

Ur Isten, ki igaz, de egyszersmind igen irgalmas vagy, noha mi tőled semmit nem érdemlenénk, mert igen bűnösök vagyunk, de kérünk tégedet fiadnak nevében, áld meg ez új esztendőt békességgel, bővsséggel. Minket is ez új esztendőben ujíts meg mind testünkben s lelkünkben s vigy ki innen e pogány nemzetség közül a mi édes hazánkba, hogy szerelmessinkkel és jóakaróinkkal együtt a te házában dicsérhessünk tégedet, amen.

Jannarius. 1. Voltunk Szilvási Bálint uramnál ebéden. 2. 3. 4. 5. 6. Léven szemben ujabban a fővezérrel, akkor lött válaszuk is. 7. 8. 9. Indultunk meg Isten akaratjából Driná-

¹⁾ A váradi pasa panaszkodott a portán, hogy az erdélyiek Váradhoz közel öt új várat építtetnek, a mi természetesen alkalmatlan lett volna a töröknek.

polyból s mentünk hálni Bujukdervendre. 10. Mentünk Papáskőre. 11. Haphtára. 12. Dobralinra. 13. Drágulykőre. 14. Bophlálra. 15. Torlakra. 16. Csernevodára. 17. Jó reggel Oroszcsíkra,¹⁾ de Duna jege miatt az nap ott mulattam, Szilvási Bálint uram által költözött. 18. Költöztem által a Dunán; akkor költözött a havasalföldi vajda cselédje is által Oroszcsíkra. Mentem hálni Dalyára. 19. Mentem Bokorestre. 20. Ott mulattam. 21. Mentem Osztenestre. 22. Targovistyra. 23. Rukajra. 24. Mentem ebédre Törösvárára Horváth András uramhoz; feleségem is oda jött előmbe, hálni mentem Rosnyóra. 25. Mentem ebédre Brassóba. 26. Ott mulattam. 27. Ebéd után mentem Feketehalomban. 28. Mentem ebédre Sárkányba, hálni Halmágyra. 29. Mentem Fogarasba. A fejedelem is ebéd után bójóvén, mentest szembe löttem ő ngával a több követekkel együtt. 30. 31.

Februarius. 1. Mentünk a fejedelemmel ő ngával vadászni. Ebédet ettünk Mundrán, estvére bé mentünk Fogarasba. 2. Indultam meg Fogarasból, mentem ebédre Alsó-Veniczére Nagy Tamás komámuramhoz. 3. Jöttem hálni Hidvégire. 6. Volt nálam vacsorán Donát Mihály uram. 7. 8. 9. Voltam vadászni. Volt nálam Kun István uram vacsorán Bernád Ferencz és Cserei Farkas urakkal. 11. Voltam ismét vadászni. 13. Voltanak nálam Kálnoki Farkas és Jankó Mihály urak ebéden. 14. 15. 16. Mentem hálni Kilyénbe. 17. Mentem Gidófalvára Szonda Tamás uramhoz. 18. Oltszemire. 20. Jöttek hozzám vacsorára Mikes Kelemen és Apor Lázár uramék. 21. Mentünk mind együtt Bodokra Mikó István uramhoz ebédre. 22. Mentünk Kőröspatakra Kálnoki Sámuel uramhoz ebédre. 23. Mentünk Daczó Péter uramhoz ebédre Szent Györgyre, vacsorára jöttem Oltszemire. 25. Voltak nálam Oltszemin az az ispányok. 26. Mentem hálni Kósáné hugommal Várhegyre. 27. Voltanak sok becsületes emberek nálam. 29. Jöttenek hozzám Lázár Imre, Klubasoczki András, Tunyogi és Jánoki uramék vacsorára.

Martius. 2. Mentenek el Lázár uramék tőlem. 3. Voltanak nálam ebéden Bernád Ferencz, Jankó Miklós és Gyárfás Pál uramék. 4. Igazítottam el a Barátosi Balog Mihály és István urak között való controversiákat, Mihács Ferencz, Gyárfás Pál és Bardocz István urak praesentiájában. 8. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 9. Jöttenek hozzám Brassóból ujabban Lázár Imre uramék. 10. Mentenek el Lázár uramék tőlem. 19. Jött hozzám Szikszai György uram. 25. Jött hozzám Bánffy Farkas öcsémuram Csomaközi urammal. 28. Men-

¹⁾ Ruszcsuk.

tenek el tőlem Bánffy uramék, magam mentem Hőltövénybe. 29. Mentem urunk ő nga eleibe az erdő széléig, ott ő nga ebédelt Hőltövénybe, hálni mentünk Hermányba. 30. Mentünk a Vesselényi Pál uram lakadalmára szép solemnitással Bodolára, holott jelen volt az országnak színe.¹⁾ 31. Ment el urunk ő nga Bodoláról, elkisérvén ő ngát egy darabig, ismét visszamentem Bodolára.

Aprilis. 1. Voltanak nálam Hidvégin Bethlen János, Nagy Tamás, Kornis Gáspár, Macskási Boldizsár, Gyulati László, Macskási Mihály, Bethlen Miklós, Domokos Tamás, Szikszai György, Imecs Pál uramék több sok becsületes emberekkel együtt. Ugyan ő kegyelmek praesentiájában kereszteltettem meg Anniskát, a kis leányomat, kit Isten neveljen maga dicséretire, nekünk, szüleinek s atyjafiainak örömeinkre. 2. Reggel mentenek el Bethlen János és Nagy Tamás uramék. 6. Voltanak nálam Bethlen Miklós és Keresztési Sámuel uramék. 14. Mentem ebédre Szent Györgyre Daczóné hugomhoz, hálni Hidvégire. 15. Ebéd után indultam Fogarasba udvarhoz, hálni mentem Szunyogszegre. 16. Érkeztem Fogarasba. 27. Indultunk meg urunkkal ő ngával, mentünk ebédre Alsó Szombatfalvára, hálni Kerczre. 28. Ebédre Porumbákra. 29. Jött oda a szebeni királybíró s vigan lakott az nap urunk ő nga ebéden. 30. Mentünk ő ngával az üveg csürhöz.

Majus. 2. Indultunk meg urunkkal ő ngával Balázsfalva felé, mentünk ebédre Hammersdorfra, holott a szebeni polgármester gazdálkodtatván s maga is kijöven ő nga ebédin vigan laktunk, hálni mentünk Szelindekre, holott annál is többet ittunk. 3. Urunk ő nga engemet visszabocsátván, öttem ebédet Dályán, hová is a királybíró becsülettel gazdálkodott, hálni jöttem Porumbákra. 4. Ebédre mentem Ucsára a Horváth András uram házához, hálni Fogarasba Boér Istvánné hugom-asszonyhoz. 5. Hálni Veledénybe. 6. Hidvégire. 7. 8. Volt nálam Kálnoki Farkas uram. 14. Daczó Péter uram. 24. Volt nálam Mihács Ferencz komámuram. 27. Kálnoki Istvánné asszonyom. 30. Kezdett az asztalos a munkához.

Junius. 5. Volt pünköst napja. Ruháztam meg három fiamot s két leányomat egy vég atlaszszal, kiket éltesen Isten maga dicsőségére. 13. Kezdetek a kőművesek a dologhoz. 16. Mentem Maksára a gyűlésbe, onnan mentem ebédre Ilyefalvára János Gerébhez, hálni Brassóba. 18. Jöttem Hidvégire. 23. Indultam Radnotra az ország gyűlésére, mentem hálni Kereszturra. 24. Szöllösre. 25. M. Kereszturra. 27. Radnótra. 28. Allott bé a gyűlés. 29. 30.

¹⁾ Béli Pál leányát, Zsuzsánnát vevé nőül.

Julius. 2. Bocsátotta el a fejedelem ő nagysága Paskó Kristófot az ország instantiájára. 3. Minden conclusio nélkül bomlott el re infecta az ország gyűlése.¹⁾ Jöttem hálni Királyfalvára Kósáné hugomhoz. 5. Mentem Kereszturra. 8. Indultam meg Kereszturról, mentem hálni Szent Erzsébetre Daczó János uramhoz. 9. Dakra. 10. Hidvégire. 16. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Várhegyre. 18. Volt Háromszék gyűlése Szent Iványba, onnan mentem ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 20. Indultam Hidvégiről a gyűlésbe Radnotra, mentem hálni Homorod Szent Péterre. 21. Szent Ágotára. 22. Ádámosra. 23. Radnotra. 25. Indultam meg Radnotról, ebédre mentem Széplakra Horváth Kozma uramhoz, hálni Prodra. 26. Hálni Kaczára. 27. Hidvégire.

Augustus. 6. Mentem Brassóba a Kis György uram lakadalmába. 10. Mentem ebédre Uzonba Béldi Pál uramhoz, hálni Várhegyre. 24. Mentem Kovásznára a székbe, ebédre jöttem vissza Várhegyre. 29. Temettük el Maksán a Gyulai Istvánné hugom fiacskáját, Ádámot.

September. 2. Mentem hálni Oltszemire. 5. Mentem hálni Kilyénbe. 6. Ebédre Hidvégire. 16. Volt nálam Béldiné aszszonyom. 24. Hozták az urunk ő nga commissióját, hogy portára főkövetségre készüljek már harmaduttal.

October. 3. Mentem a Háromszék gyűlésébe Szent Iványra, onnan mentem Várhegyre. 5. Jöttem Hidvégire. 7. Mentem hálni Kőhalomba. 8. Lesesre. 9. Szelindekre. 10. Dalyára. 11. Fejérvárra. 12. Állott bé az ország gyűlése. 17. Mondotta meg urunk ő nga, hogy nem kell elmennem a portára. 19. Indultam meg Fejérvárról, mentem hálni Nagy Ekemezőre. 20. Szász Kézdre. 21. Hidvégire. 27. Mentem Várhegyre. 29. Jött hozzám postamester Székely László uram és kapitsia Kabos Gábor uram ebédre, mentenek hálni a császár adójával Kézdi Vásárhelyre. 31. Jöttem ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire.

November. 7. Volt nálam Bethlen Miklós uram vacsorán, itt is halt. 8. Mentem Várhegyre. 9. Mentem Kovásznára a Bethlen Miklós uram törvényire az sógoraival, mentem vacsorára Imecs Pál uramhoz. 10. Mentem Kézdi Vásárhelyre a székbe, hálni Várhegyre. 11. Mentem Hidvégire, voltak nálam Daniel István és Kálnoki Sámuel uramék. 17. Volt nálam Bethlen Miklós uram. 21. Mentem hálni Köpeczre a notáriushoz. 22. Mentem Vargyasra Daniel István uram fiacskája keresztelésére, kit kereszteltek Mihálynak, melyet éltesse Isten a maga igaz ismeretiben. 23. Jöttem hálni Bölönbe Kálnoki Farkas uramhoz. 24. Jöttem haza Hidvégire.

¹⁾ Apafi 2-re teszi. I. m. 20. l.

December. 6. Mentem a derék székre Szent Györgyre. Töttük vicévé Jankó Miklós uramot. 8. Mentem Vásárhelyre a derék székre, maradott helyben a viceségben Mihács Ferencz uram; éjszaka jöttem Várhegyre. 10. Mentem Szent Iványba a Háromszék gyűlésire, onnan Oltszemire. 14. Mentem Kovásznára a derék székre, hálni mentem Zabolára Mikes Kelemen uramhoz. 15. Mentem Várhegyre. 16. Mentem ebédre Etfalvára Gábor Deák uramhoz, hálni mentem Oltszemire. 20. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 25. Volt karácson napja. 26. 27. 28. 29. 30. 31.

És így végeződék el ez 1672. esztendő minden emberi reménség felett Isten kegyelmességéből egészséggel, békességgel, a bornak és buzának szűk termése lévén, kiért áldassék az ő szent neve mindörökkön örökké, amen, amen.

Anno 1673.

Nagy kegyelemmel és irgalmassággal bővölködő szent úr Isten! ne nézzed a mi sok bűneinket, hanem ingyen való kegyelmességéből áld meg ez új esztendőt mindenféle bővességgel, minket is ez új esztendőben lelki. testi békességgel. egészséggel, csendes lelkiismerettel, hogy tégedet ez életben kezdet, szerént a következőben vég nélkül dicsírhessünk. áldhassunk és felmagasztalhassunk, amen.

Januarius. 1. Volt nálam Szonda Tamás uram feleségstől. 8. Mentem Szent Iványba a Jankó Miklós uram teste temetésére. 10. Mentem Szent Györgyre a székre, akkor tettük vicévé Szonda Tamás uramot, hálni mentem Oltszemire. 13. Várhegyre. 21. Jöttem haza Hidvégire. 24. Indultam a fejedelemhez ő ngához, mentem hálni Garatra. 25. Mentem ebédre Seligstatra, hálni urunkkal ő ngával együtt Nagy Sinkre. 26. Mentünk ő ngával együtt ebédre Kalborra, hálni Fogarasba. 27. 28. Ott mulattam, vacsora után megindulván. jöttem virradtig Veledénybe. 29. Hálni Hidvégire. 31. Volt nálam Cserei Farkas uram.

Februarius. 4. Lött feleségemnek egy idétlen leánykája. 14. Mentem Szent Györgyre a derék székre, hálni jöttem Hidvégire. 19. Mentem ebéd után Arapatakára Béldi uramhoz. 20. Mentem Várhegyre, Bethlen Miklós uram is jött hozzám ebédre. 21. Ment el Bethlen Miklós uram, én is mentem ebédre Szent Györgyre Daczó Jánosné hugomhoz, hálni Hidvégire. 23. Mentem hálni Vidombákra Béldi urammal és az nemes-séggel együtt. 24. Mentünk a fejedelem ő nga eleibe a mezőben s úgy kísértük bé Brassóba ő ngát. 25. 26. Ott mulattunk. 27. Kikisérvén a fejedelmet ő ngát Brassóból, mentem Cserei György és Farkas uramékkal Hidvégire ebédre. 28. Jött

hozzám vacsora után Rédei Ferencz uram, ő kegyelme ott is hált.

Martius. 5. Érkezett asszonyom-anyám, Szikszainé asszonyom hozzám Hidvégire. 14. Mentem Szent Györgyre a székbe, ebéden voltam Daczó János sógornál, hálni mentem Várhegyre, ott találtam házamnál Sulyok János uramot. 15. Mentem Kovásznára a székbe, hálni mentem Szent Katolnára Elekes István uram házához. 16. Mentem Kézdi Vásárhelyre a székbe, ott is háltam. 17. Mentem Várhegyre. 20. Oltszemire. 22. Hidvégire. 29. Indultam az udvarhoz, mentem hálni Siberkre. 30. Fogarasba, az nap jött bé Bánffy Dénes uram is Fogarasba.

Aprilis. 4. Voltam ebéden Horváth András uramnál. 10. Indították ki a Szentpáliné asszonyom testét Fogarasból, én is akkor indultam meg haza felé az udvartól s jöttem hálni Ohabára. 11. Érkeztem Hidvégire. 18. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Oltszemire. 25. Mentem Szent Györgyre a székbe, voltam ebéden a sógornál Daczó János uramnál, hálni mentem vissza Oltszemire. 28. Végeztem el a gabonás házamot, mentem hálni Várhegyre.

Majus. 2. Hányattattam el a várhegyi malmomat s az nap kezdettem ismét csináltatni Isten segedelméből, kinek munkálkodásában légy segítségül úr Isten, nyujtsad áldásodat. 19. Jöttem ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 29. Mentem Ilyefalvára, ott mustráltam meg a sepsi és orbai vitézlő rendet. 30. Mentem Kökösbe, ott mustráltam meg a kézdi vitézlő rendet, hálni jöttem Hidvégire.

Junius. 7. Mentem Nagy Ajtára, ott mustráltam meg az erdővidéki vitézlő rendet, mentem hálni Barothra Cserei György uramhoz. 8. Mentem hálni Kaczára. 9. Szent Erzsébetre Daczó János uramhoz. 10. Gyalakutára Lázár Imre uramhoz. 12. Ebédre Kereszturra. 14. Mentem ebédre Malomfalvára Kendefi Miklós uramhoz, hálni mentem vissza Kereszturra. 15. Mentem Radnotra. 17. Kereszturra. 19. Mentem ismét Radnotra, akkor szakadt vége a proffessorok között való egyenetlenségnek, vagy inkább kezdődött el valóban; mentem hálni Kereszturra. 22. Küldöttem alá Jankót Enyedre. 24. Mentem ebédre Bándra, hálni Septérre. 27. Mentem ebédre Gyekébe, hálni Bonczidára Bánffy Farkas öcsémhez. 28. Voltam Bánffy Dénes uramnál. 29. Jöttem ebédre Gyekébe, hálni Septérre Szikszai uramhoz. 30. Ebédre Bándra, hálni Kereszturra.

Julius. 3. Mentem Csapóra Szalánczi István uramhoz feleségemmel és Kendefi Miklósné hugomasszonynyal.

Julius. 4. Mentünk udvarhoz, hálni ismét visszamentünk Kereszturra. 5. Mentem hálni Pagocsára Alsó János uramhoz. 6. Mentem Szent Péterre, akkor kereszteltük meg a Teleki

Mihály uram tiacskáját, Lászlót. Voltak komák Vesselényi Pál, Bethlen Farkas, Nagy Tamás, Rédei Ferencz, Rédei István, Alsó János uramék, én is több becsületes emberekkel együtt. 7. Mentem ebédre Bándra, hálni Kereszturra. 10. Mentem udvarhoz Radnotra, estvére jöttem Kereszturra. 12. Indultam Kereszturról Háromszék felé, mentem hálni Czikmántorra Nalácziné komámasszonyhoz. 13. Szász Kézdre. 14. Mikvásárra. 15. Hálni Hidvégire. 31. Mentem hálni Várhegyre.

Augustus. 1. Mentem délután Kovásznára a Kis Farkas lakadalmára és voltam násznagyja. 2. Jöttem haza Várhegyre. 5. Hozták urunk ő nga kegyelmes parancsolatját, hogy az adóval portára induljak. 14. Hozták urunk ő nga commissióját, hogy ő nga megengedte a portai utból való elmaradást, hanem Szilvási uramnak parancsolt ő nga.¹⁾ 16. Mentem az kálnoki templom felől való controversiának eligazítására, holott voltak commissariusok Daczó János, Daniel István, Domokos Tamás és Czakó Dávid uramék. A templom resignáltatott az orthodoxa religion valóknak, mivel azok voltak potiorb parsonok. (!) 21. Mentenek el Dési uramék Jankóval együtt Enyedre.

September. 2. Kezdettem Isten kegyelmességéből a buza-vetéshez. 11. Ment el feleségem, vitte el a gyermekeket Gidófalvára a scolába. 16. Jött hozzám Mikes Kelemen uram Kálnoki Istvánné asszonyommal együtt. 19. Mentem derék székre Szent Györgyre, hálni mentem Várhegyre. 21. Mentem derék székre Vásárhelyre, akkor tettük vicének Bardocz Istvánt. 22. Mentem Oltszemire. 23. Mentem Köröspatakra a Mikes Kelemen és Kálnoki Istvánné asszonyom között való controversiának eligazítására, de nem lött vége; mentem hálni Oltszemire. 26. Mentem Várhegyre. 27. Mentem Zágonba a Mikes Pál uramék jobbágyi között való dolgoknak eligazítására, holott volt Mikes Kelemen uram is több becsületes emberekkel együtt. Hálni mentem Imecs Tamás öcsémuramhoz. 28. Mentem Vásárhelyre a székbe, hálni jöttem Várhegyre. 29. Mentem ebédre Ilyefalvára, hálni Hidvégire.

October. 6. Indultam Isten akaratjából m. kereszturi házamhoz. 11. Érkeztem M. Kereszturra. 21. Mentem a bergenyei határra a földeknek kikeresésére, de nem mehetett véghez. 24. Mentem Csókába az ott való portionak kikeresésére, de ez is nem mehetett véghez.

November. 1. Mentem Királyfalvára Lázár Imre sógorhoz. 6. Égett el a kereszturi házamnak a héjazatja. 8. Vétettem perelye (!) alá a házaimat. 10. Maros Vásárhelyre a soka-

¹⁾ Október 26-ról kelt portai jelentése közölve Erd. országgyűl. Eml. XV. köt. 339. l.

dalomba. 12. Jöttem Kereszturra. 16. Indultam Kereszturról az ország gyűlésébe, mentem hálni Kuttyfalvára. 17. Gesére Nagy Tamás komámuramhoz. 18. Csesztvére Mikes Kelemen bátyámuramhoz. 20. Mentünk Mikes Kelemen urammal együtt hálni Vajasdra. 21. Mentünk Fejérvárra. 28. Parancsolt urunk ő nga nekem s Daczó János uramnak, hogy haza menjünk vigyázni. 29. 30.

December. 3. Indultam haza felé Fejérvárról, ebéd után mentem Szász Sebesbe. 4. Hálni Ludasra. 5. Kakasfalvára. 6. Oltsinára. 7. Prépostfalvára. 8. Sibergre. 9. Mikvásárra. 10. Köpeczre. 11. Hidvégire. 18. Mentem hálni Kilyénbe. 19. Várhegyre. 28. Mentem Kézdi Vásárhelyre s mustráltattam meg a háromszéki nemességet és a sepsi lovas hadat. 29. Mustráltam meg a kézdi lovas hadat. Az nap kereszteltük meg az Váradi Mátyás uram leánykáját Jutkát. 30. Mentem Nyujtodra és ott mustráltam meg az orbai lovas hadakat s voltam ebéden Mikes Tamás uramnál, ott is háltam. 31. Mentem magam a ~~nemességgel~~ Bereczkbe s az hadakat szállítottam a szomszéd falúkbán.

És így végeződött el az 1673. esztendő. Szükséges, hogy nagy hálaadással magasztaljuk a mi Istenünket az ő hozzánk való nagy szeretetiért és kegyelmes jóvoltáért hogy megáldotta békességgel, egészséggel és bővséggel az elmúlt esztendőt s könyörödjünk, hogy az új esztendőt is hasonló áldásaival boldogítsa ő felsége, amen, amen.

Anno 1674.

Ur Isten alázatosan kérem felségedet, ne nézzed sok bűneinket s a te áldásoddal való gonoszúl élésünket, hanem ingyen való kegyelmedből áldj meg minket az új esztendőben új lelki s testi ajándékokkal, hogy élhessünk neved dicséretére s lelkünknek idvösségére, amen.

Januarius. 2. Mentem az ojtozi várhoz látni, ismét mindjárást visszajöttem Bereczkbe s az nap kereszteltük meg a gazdám, Mikó Tamás fiát, Miklóst. 3. Jöttem ebédre Imecsfalvára. holott ~~megmustráltam~~ a nemességet s haza bocsátottam. Magam ott háltam Imecs Tamás uramnál. 4. Mentem Várhegyre. 6. Mentem Uzonba Béldi uram látogatására, vacsorára visszamentem Várhegyre. 7. 8. Mustráltam meg a kézdi-széki gyalogokat és adtam hadnagyságot Orbai Jánosnak, Bod Istvánnak és Balázs Péternek. 12. Mentem Rétyre a Háromszék gyűlésibe, onnan jöttem ebédre Köröspatakra Kálnoki Sámuel öcsémuramhoz. 16. Mentem a székbe Szent Györgyre, hálni mentem Hidvégire. 21. Jött hozzám ebédre Kálnoki Mihály bátyámuram. 22. Jöttenek hozzám Bethlen Jánosné asszonyom

és Bethlen Pál uram feleségestől vacsorára. 23. Elmentenek. 24. Voltanak nálam ebéden Kálnoki Sámuel és Henter Benedek uramék. 30. Jöttenek hozzám jó reggel Daczó Gergely és Sáradi Zsigmond uramék. Az nap mentem a székbe Szent Györgyre, estvére jöttem Hidvégire.

Februarius. 6. Adtam haza a feleségem atyafiát, Szegedi Krisztinát Bodor Balázsnak sok becsületes úr s főemberek praesentiajokban. 15. Mentem Brassóba. 16. Jöttem haza Hidvégire. 17. Mentem Oltszemire. 20. Várhegyre. 23. Hidvégire. 26. Mentem hálai Höltyvénybe. 27. Fogarasba az udvarhoz. 28. Temettük el Inczédi Pétert.

Martius. 1. Mentünk urunkkal ő ngával szánkázni sebesen a havas alá. 3. Mentünk a fejedelemmel szánon nyulászni a galaczi cserébe. 5. Vendéglette meg urunk ő nga a török szultán követét. Indultam vissza Fogarásból, jöttem hálai Hidvégire. 7. Mentem Oltszemire. 8. Várhegyre. 9. Jöttem Hidvégire. 13. Mentem Szent Györgyre a székbe, estvére jöttem vissza Hidvégire. 16. Mentem feleségemmel együtt Brassóba. 18. Volt nálam Daniel Ferenczné asszonyom és Daniel István uram ebéden. 20. Magam jöttem haza Brassóból. 23. Feleségem érkezett haza. 28. Mentem vacsorára Szent Györgyre a sógorhoz, Daczó János uramhoz. 29. Mentem ebédre Gidófalvára Szonda János uramhoz, Kálnoki Sámuel uram is ott volt; akkor hoztam el a gyermekeket s mentem hálai Oltszemire. 30. Várhegyre. 31. Jöttem Hidvégire.

Aprilis. 2. Mentem a miklósvári székben Miklósvárára. Akkor töttük notariusnak Rácz Ábrahámot; hálai jöttem Hidvégire. 10. Mentem ebédre Kilyénbe, hálai Várhegyre. 11. Mentem Kovásznára a székbe. 12. Vásárhelyre a székbe. 17. Szent Györgyre a székbe, hálai visszamentem Várhegyre. 19. Mentem Oltszemire. 23. Mentem Rétyre Háromszék gyűlésibe, ebédre mentem Kilyénbe, feleségem is oda jöven Oltszemiről, együtt mentünk Hidvégire. 26. Indultam udvarhoz, mentem hálai Sárkányba. 27. Ebédre Fogarasba, hálai Árpásra Szilvási Bálint uram házához. 28. Mentem Porumbákra ő ngok udvarlására. 30. Mentünk ő ngokkal együtt Kastenholczra.

Majus. 1. Mentünk bé Szebenbe; az nap vendéglette meg ő ngát a királybíró igen tisztességesen. Voltak ő ngával Haller Pál, Bethlen Gergely, Lázár Imre uramék s az molduvai követ, Sztán Potloga. 2. Vendéglette meg ő ngát a város. 3. Ebéd után indult ki ő nga Szebenből, én is haza felé indultam, jöttem hálai Holczmánba. 4. Leblekre. 5. Hálai Hidvégire. 14. Jött hozzám Daczó Jánosné hugom ebédre. 16. Küldöttem haza a hugomat. 19. Indultam az Ugron István bátyám temetésére, mentem hálai Daroczra. 20. Mentem Konyádra s ott

temettük el, mentem hálni Mikvásárra. 21. Mentem haza Hidvégire ebédre. 24. Mentem Brassóba a sokadalomba. 26. Jöttem haza Brassóból feleségemmel együtt. 29. Jöttek hozzám Daniel Ferenczné komámasszony Daniel István öcsémurammal együtt ebédre. 30. Jöttenek bé hozzám Lázár Imre uram Szikszainé asszonyomanyámmal ő kegyelmével együtt vacsorára.

Junius. 1. Mentenek el tőlem Lázár Imre uramék ebéd után. 3. Mentem hálni Kilyénbe. 4. Mentem a Háromszék gyűlésébe Rétyre, onnan ebédre Várhegyre. 5. Mentem Szent Györgyre a székbe, onnan mentem vacsorára Hidvégire. Akkor, vacsora felett jött feleségemre az nagy nyavalya, ki miatt meg is hala. 6. Jöttek hozzám Daczó János és Lázár Imre uramék. 7. Ment el Daczó uram. 8. Lázár Imre öcsémuram. 9. Jött hozzám Ugron Ferencz uram ebédre. 15. Sok rettenetes gyöt-rődési után, de Istenében való erős bizodalomban délután egy s két óra között adá meg az én édes és kedves keresztény feleségem Istennek az ő lelkét szép csendesen, nekem nagy szívbeli szomorúságomra, az édes Pápai Annám, kit Isten nyugosson meg mind a boldog feltámadásig. 17. Tétettem koporsóba szegénynek a testét. 19. Jött bé Szikszay György uram feleségestől hozzám. 21. Jött a fiam, Jankó haza Enyedről. 23. Mentem a sógorral, Szikszai György urammal ebédre Szent Györgyre, hálni Oltszemire. 25. Mentem Várhegyre. 29. Ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire.

Julius. 4. Kezdettem a temetőhely csináltatásához Hidvégin. 14. Végezték el a temetőhelyet; az nap jött Daczó János uram hozzám és Lázár Imre öcsémuram. Temettettem el idvezült édes feleségem, Pápai Anna testét, kit nyugoszszon Isten ő felsége az itiletnek ama napjáig. 16. Ment el Daczó János uram tőlem. 19. Mentem Lázár Imre uramékkal Brassóba. 20. Jöttünk ki Brassóból Hidvégire. 22. Ment el Lázár Imre öcsémuram Hidvégiről. 23. Ment Szikszai György sógoruram. 24. Mentem Szikszai Zsigmondné asszonyomanyámmal ebédre Kilyénbe, hálni Várhegyre. 26. Mentem Vásárhelyre a székbe, hálni visszajöttem Várhegyre.

Augustus. 1. Mentem Kovásznára a székbe, hálni mentem Bethlen Miklós uramhoz Zabolára. 2. Mentem Vásárhelyre a székbe, hálni Várhegyre. 3. Mentem Oltszemire hálni. 4. Mentem ebédre Gidófalvára Szonda Tamás uramhoz, hálni Hidvégire. 8. Küldöttem el Jankót a fiamot ki Enyedre. 10. Mentem ebédre Ilyefalvára, hálni Várhegyre. 13. Mentem a Bozzára kaszáltatni. 16. Jött Szikszainé asszonyom ki a gyermekekkel együtt a Bozzára. 22. Jött be Szikszainé asszonyom Bozzáról. 23. Végeztem el a szénacsinálást, jöttem haza Várhegyre. 21.

Kezdettem derekason a buzaaratáshoz Várhegyen. 30. Végezték el a buzaaratást.

September. 5. Mentem ebédre Gidófalvára Szonda Tamás uramhoz, Mikó István, Apor Farkas és Székely Boldizsár öcsém-uramékkal, vacsorára mentünk hozzám Oltszemire. 11. Mentem ebédre Köröspatakra Kálnoki Sámuel öcsémuramhoz. 13. Mentem ebédre Bodokra Mikó István öcsémuramhoz. 14. Mentem ebédre Kilyénbe. 15. Voltam ebéden Székely Bálintné hugomasszonyánál, ebéd után jöttem haza Hidvégire. 20. Mentem Brassóba. 21. Jöttem haza Hidvégire. 22. Mentem alá Barotra Cserei György uramhoz. 23. Mentem Orosztelekre Daniel Ferencz öcsémuramhoz, onnan jöttem haza Hidvégire. 27. Jött hozzám Naláczi István komámuram követségről jövő utjából, török császártól, Kozákországból. 28. Ment el ő kegyelme reggel.

October. 1. Mentem Miklósvárára a székbe, estvére haza is jöttem. 16. Mentem jó reggel Uzonba Béldi uramhoz, onnan mentünk Szent Györgyre a székbe, hálni mentem Várhegyre. 17. Mentem Kovásznára a székbe; akkor töttük nótáriussá Jankó György öcsémet; hálni jöttem Várhegyre. 18. Virradtig mentem Hidvégire. 20. Jött hozzám Csáki Lászlóné hugomasszony. 29. Jöttenek hozzám Kapi György, Orley és Budai Péter uramék ebédre.

November. 2. Mentem Brassóba a sokadalomba. 3. Jöttem Hidvégire. 5. Mentem Maksára a háromszéki gyűlésbe. Ebédre mentem Várhegyre, hálni Gidófalvára Szonda Tamás uramhoz. 6. Mentem Oltszemire ebédre, hálni Kilyénbe. 7. Hálni jöttem Hidvégire. 10. Indultam a gyűlés alkalmatosságával kereszturi portiomba, hálni mentem Köpeczre. 11. Kaczára. 12. Szent Erzsébetre. 13. Gyalakutára. 14. Ebédre Maros Kereszturra. 15. Jó reggel mentem Szent Pálra, ebédre visszajöttem Kereszturra. Ebéd után vacsorára mentem Kelementelkére Kendi János komámhoz, onnan virradtig mentem Szász Kézdre. 16. Mentem ebédre Kőhalomba, ott érvén Béldi uramot, mentünk vacsorára Apáczára, hálni mentem Hidvégire. 19. Mentem Kökösbe a háromszéki hadak közé, ott találtam Béldi uramot. Ott a dolgot proponálván, az hadaknak ebédet adtunk s indulunk meg a hadakkal együtt, jöttem hálni Hidvégire. 20. Mentem által Hidvégiről a Szilváson, hálni Halmágyra. 21. Hálni Jakabfalvára. 22. Szent Iványba. 23. Ekemezőre. 25. Ebédre Toroczkó Szent Györgyre, hálni Járába. Az nap arestálták Bánffy Dénes uramot Kolozsváratt. 26. Mentem bé Kolozsvárra; az hadakat a falukra szállítottuk ki. 30. Indítottuk ki Kornis Gáspár, Keresztesi Sámuel ő kegyelmekkel együtt Kolozsvárról

Bánffy Dénes uramot, mentünk hálni Felodra, az urak vittek Dengelegre.

December. 1. Mentünk ebédre az urakkal együtt Szent Benedekre, ott elbucsúzáván Bánffy uramtól, jöttem vissza Szamos Ujvárra s ott adták kezembe. 2. Megesketvén a praesidiumot ujabban urunk ő nga a haza hűségére, hagytam ott Imecs Pál uramot s magam jöttem estvére Bonczidára. 9. Küldöttem Imecs Tamás uramot Szamos Ujvárra, hogy Imecs Pál uram eljöjjön s Imecs Tamás uram ott maradjon. 10. Jött Imecs Pál uram Bonczidára ebédre s ebéd után elment Fejérvárra. 13. Mentem Szamos Ujvárra ebédre, hálni visszajöttem Gyerőfi György és Keresztesi Sámuel uramékkal Bonczidára. Az nap hozták Kendi Gáborné asszonyomat az én gondviselésem alá Bonczidára.¹⁾ 14. Mentenek el Gyerőfi és Keresztesi uramék. Az napra virradólag vették szegény Bánffy Dénes uramnak is fejét Bethlenben.²⁾ 15. Reggel hozták meg, hogy Bánffy uramnak fejét vötték s mind azt, hogy Imecs Pál és Kun Lázár uramék meghaltanak. 19. Jött Gyulay Tamás uram asszonyunktól Bonczidára a végre, hogy Bánffy Dénesné asszonyomat Bonczidára hozza.³⁾

Anno 1675.

Ur Isten, ki az elmúlt esztendőben minket külső ellenségnek bejövésétől megoltalmazál s borral, buzával megáldál, könyörgök felségednek, áld meg ez 1675. esztendőt is békeséggel, bővséggel s lelki testi egyezséggel s szent atyafiságos szeretettel, amen.

Januarius. 1. Voltam Királyfalván Lázár Imre sógor-uramnál. 2. Mentem ebédre Szépmezőre, hálni Szancsalra. 3. Jó reggel mentem Balázsfalvára urunkhoz ő ngához, onnan megindulván ő ngával, mentünk ebédre Hosszúaszóra, hálni Mike-szászára. 4. Ebédre Nagy Ekemezőre, hálni Medgyesre. 5. Ebédre Prodra, hálni Ebesfalvára. 7. Vendéglette meg urunk ő nga az öt biró urakat, Béldi Pál, Kapi György uramékat több főemberekkel együtt; meg is ajándékozta őket. Nékem is adott ő nga 10 sing atlaczot. 8. Elmentenek az urak; urunkkal men-

¹⁾ Két leányával együtt, a mint Apor István örömmel tudatja Béldi Pállal. Lásd Székely Oklevéltár VI. köt. 346. l.

²⁾ Szilágyi Erdély történetében (331. l.) azt mondja, hogy a rendek decz. 17-én mondták ki Bánffyra a halálos ítéletet s a fejedelem még az nap aláírta azt. Felesége kérésére megváltoztatta ugyan az ítéletet, de már nem lehetett a kivégeztetést megakadályozni s Bánffy 18-án kivégezték. Nemes 4 nappal előbbre teszi. Apafi szintén 14-re teszi. Naplója 24. l.

³⁾ A napló eredetijében itt — a másoló állítása szerint — egy lap ki volt szakítva.

tünk vadászni, estvére bejöttünk. 9. Mentünk vadászni, estvére ismét bementünk. 10. Mentünk vadászni, estvére ismét bejöttünk. 11. Mentünk vadászni, ebéd után a vadászatból mentünk urunkkal ő ngával Bethlen János uramot látni Keresden, hálni Almakerékre. 12. Mentünk Ebesfalvára. 14. 15. Mentünk ismét vadászni. Jött Ebesfalvára Teleki Mihály uram. 16. Mentünk ő ngával együtt Segesvárra, ott is háltunk. 17. Hálni Nethusra. 18. Ebédre Szászhalomba, hálni Nagy Sinkre. 19. Ebédre Kálborra, hálni Fogarasba. 21. Indultam ebéd után Fogarasból haza felé, mentem hálni Sárkányba. 22. Jöttem hálni Hidvégire. 26. Mentem mustrára Bölönbe, hálni jöttem Hidvégire haza. 30. Mentem Szent Györgyre a lovas hadak mustrálására. 31. Mentem Angyalosra a gyalog hadak mustráltatására, hálni mentem Besenyőre Nemes Mihály uramhoz.

Februarius. 1. Mentem Csernátonba a kézdi hadak mustrálására. 2. Mustráltam ugyan Alsó-Csernátonban a kézdi gyalogokat, hálni mentem Várhegyre. 4. Mentem Zabolára az orbai hadak mustrálására, voltam ebéden Mikes Kelemen bátyám-uramnál. 5. Mentem ebédre Szent Iványba Mihály Deák uramhoz, hálni Hidvégire. 7. Mentem a nemességgel hálni Vidombákra. 8. Mentünk Bethlen Miklós uram és több főrendekkel urunk ő nga eleibe a feketehalni határ széliben; mentünk ő ngával együtt ebédre Brassóba, holott vígan is laktunk. 11. Mentünk Bodolára ebédre Béldi Pál uramhoz, hol is friss vendégség volt. 12. Mentünk urunkkal ő ngával ebédre Prásmárra, onnan ő ngát kísérvén Hermányig, ott elbucsúztam s jöttem sok becsületes emberekkel együtt vacsorára Hidvégire, többi között Mikes Kelemen, Gyulafi László, Mikó István uramék jelen voltak. 13. Mentenek el ő kegyelmek tőlem. 15. Mentem a puskásokkal erdőre vadászni. 17. Jött hozzám Bethleni Zsigmondné komámasszony. 18. Jött hozzám Bethleni Zsigmond uram. 19. Mentenek el ő kegyelmek. 26. Megindulván oda, ki akarván menni, az lovak elragadának szekerstől, kiugordván a szekereimből, a lábamot megsértettem, kí miatt vissza kellett ténnem.

Martius. 6. Indult ki Szikszainé asszonyom a gyermekkel Hidvégiről. 11. Költem fel valami nehezen a lábam miatt s indultam Szent Mártonba Isten akaratjából, mentem hálni Köpeczre. 12. Benibe. 13. Nagy Szöllösre. 14. Korod Szent Mártonba. 15. 16. Jött hozzám Lázár Imréné hugom. 17. Igen megbetegedett ebéd felett. 18. Küldöttem haza Gyalakutára. 19. Mentem Gyalakutára a hugom látni, visszajövő utamba tértem bé Kendi uram látogatására, estvére haza jöttem. 23. Jött hozzám Jármí György uram Horváth Miklós urammal.

Aprilis. 3. Mentem hálni Kereszturra. 4. Ebédre Vásárhelyre. 5. Mentem hálni Panitba Macskási Boldizsár uramhoz. 6. Ebédre Malomfalvára, hálni Szent Mártonba. 10. Jött hozzám Kendefi Miklós sógoruram vacsorára. 13. Jött hozzám vacsorára Barcsai Péter uram feleségestől. 16. Mentem Barcsai Péter uramékkal Erdő Szent Györgyre Rédai Ferencz uramhoz ő kegyelméhez. Vacsorára jöttem Gyalakutára Lázár Imre sógoromhoz. 17. Mentünk Rédai uramékkal, Barcsai és Lázár Imre uramékkal együtt Szent Demeterre Gyulafi László öcsém-uramhoz, hálni mentem Kelementelkére Kendi János uramhoz. 18. Mentem Korod Szent Mártonba. 22. Indultam Korod Szent Mártonból Fogarasba. Mentem ebédre Nádasra Kendefi Miklós uramhoz, hálni Szent Erzsébetre Daczó Jánosné hugomhoz. 24. Érkeztem Fogarasba. 30. Indultam haza Fogarasból, mentem hálni Hidvégire.

Majus. 2. Mentem hálni Várhegyre. 4. Oltszemire. 5. Jöttek hozzám Kálnoki Sámuel és Imecs Tamás uramék ebédre. 6. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 13. Indultam a Bánffy György sógor lakadalmára, mentem hálni Apáczára. 14. Szász Budára. 15. A héjasfalvi erdőn halottam meg, hogy megholt Macskási Boldizsárné asszonyom. mentem hálni Gyalakutára. 16. Mentem által Lázár Imre urammal Szent Demeterre Macskási uramékat látni, holott igen betegen találtam mind Macskási uramot s mind a kisasszonyt, mely miatt a lakadalom elmúlt; ebéden ott voltam, hálni mentem Szent Mártonba. 19. Jött hozzám ebédre Bethlen Gergely uram 20. Mentem hálni Maros Kereszturra. 21. 22. Ott mulattam. 23. Indultam Fejérvár felé a gyűlésbe, mentem hálni Gésére Nagy Tamás komámuramhoz. 24. Mentem Csesztvére Mikes Kelemen bátyámuramhoz. 25. 26. Ott mulattam. 27. Mentem ebédre Enyedre, hálni Fejérvárra.

Junius. 3. Mentem ebéd után Csorára Barcsai Péter sógorhoz vacsorára. 4. Mentem ebédre Barcsai Mihály uramhoz, hálni vissza Fejérvárra. 12. Választott az ország a Bánffy uramtól kézben adatott levelek revisiójára minket, úgymint a két ítélőmestert, Sárpataki Márton és Kendi János uramékat, táblai bírakat Bodoni György, Sárosi György uramékkal engemet is. 13. Kezdtünk a levelek revisiójához ebéd után. 14. Ebéd után két s három óra között meggyuladván a Rédai Ferencz uram szállása, három ház égett el. Az nap és ebéd után munkálódtunk a levelekkel. 15. Ebéd után elvégezvén a levelek revisióját, indultam a Macskási Boldizsárné komám-asszony temetésire, mentem hálni Oláh Csesztvére. 16. Mentem a temetésre Buzás Bocsárdra; eltemetvén a testet, indultam vissza Fejérvárra, mentem hálni Orbóra. 17. Mentem Fejér-

várra. 22. Végeztük el a gyűlést, melyben némely mind elméivel, s mind értékével felfuvalkodott nagy embereknek állapotjokat circumscribálták nagy szív tolással és egymás ellen való ran-korral. (!) 23. Indultam ki Fejérvárról, ebéd után mentem hálni Oláh Csesztvére. 24. Volt ugyanott a Bánffy György lakadalma az hugommal, Gyulafi kisasszonynyal, sok becsületes urak s főrendek praesentiájokban. 25. Mentem Bethlen Miklós sógorurammal Buzás Bocsárdra Macskási Boldizsár komámhoz ebédre, hálni mentem Szent Miklóstra Bethlen Miklós uramhoz. 26. Mentem Királyfalvára Lázár Imre sógorhoz. 27. Mentem Malomfalvára Kendefi Miklós uramhoz ebédre, onnan vissza-indulván, Nyárádtőn a Cincsorén (!) egy hídon által akarván jönni, nagy lévén az árvíz, az hídnak padlása eltörvén s a hídnak vége felé beesvén, csak Isten kegyelme tartta meg, hogy oda nem veszik a vízben, honnan Isten segítsége által kikelvén s más köntösbe öltözvén, mentem hálni Szent Mártonba. 28. Alkudtam meg Mihács Mihálylyal felesége plenipotentiája mellett a korod szent mártoni praetensiója felől, melyet fatealt Kendi János ítélőmester előtt Kelementelkén; onnan visszajöttem Szent Mártonba. 29. Statuáltattam magamot urunk ő nga donatiója mellett korod szent mártoni udvarházamba. ahoz való portiókban, kit Isten tégyen állandóvá. 30. Voltanak nálam Jármí György, Daczó Gergely, Balogh Zsigmond, Sárosi János, Horváth Miklós uramék többekkel együtt ebéden.

Julius. 4. Indultam Hidvégire, mentem hálni Szigerdre. 5. Szent Péterre. 6. Mentem Hidvégire. 10. Indultam Oltszemire ebéd után, az útban az arapataki pataokban egy partról ledőljtven a szekeremet, mind összeromlott, honnan kiszedvén s valamint összeverakván, mentem éjszaka Daczó János uramhoz Szent Györgyre. 11. Voltam a székben s ebéd után mentem által Oltszemire. 14. Mentem ebédre Gidófalvára Szonda Tamás uramhoz, hálni Várhegyre. 16. Voltak perlekedések előttem mind estvig ott lévén Gyárfás Pál, Mihály Deák, Maksai Bálint uramék több becsületes emberekkel együtt. 18. Mentem Kovásznára a székbe. 19. Mentem Vásárhelyre a székbe, hálni mentem Várhegyre. 20. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Hidvégire. 21. Jöttek hozzám Daniel Ferencz öcsémuram. Bethlen Gergely és Horváth Kozma uramék. 22. Mentünk Bethlen uramékkal együtt ebédre Keresztényfalvára, hálni Tohányba. Kezdetünk mindjárást a Rác István és tohányiak között való controversiának igazításához. 23. Érkezett oda Mikes Kelemen uram. 24. Végeztük el késő éjszaka a controversiáknak igazítása felől való deliberatiót. 25. Mentünk be Brassóba. 26. Jöttünk ki ebéd után Brassóból Hidvégire Bethlen Gergely és Horváth Kozma uramékkal. 30. Mentem

Orosztelekre Daniel Péter uram fiacskája keresztelésére, kit kereszteltek Józsefnek. 31. Jöttem hálni Hidvégire.

Augustus. 2. Jött hozzám Bethlen Miklós uram vacsorára. 3. Ment el innen. Mentem Brassóba. 11. Volt az Ötves Jeremiás lakadalma az Draut Simonné leányával, Margit asszonynyal s én is ott voltam. 12. Felestökömön voltam a bírónál, Simon Detricius komámuramnál, onnan mentünk ismét a lakadalomba s az nap haza mentem Hidvégire. 14. Mentem Várhegyre. 15. A Bodzára kaszáltatni. 16. Éjszaka esni kezdvén, mind esett. 17. Hasonlóképen. 18. Nagy árvizek löttek.¹⁾ 19. Igen nagy bajjal hidat csinálván által az vizen, mentem hálni Zágonba Mikes Pál öcsémhez. 20. Nagy vizekben gázolván, mentem Várhegyre. 27. Mentem ujabban a Bozzára. 28. Homályos idő volt. 29. Hasonlóképen. 30. Igen jó szénatakaró idő volt. 31. Hasonlóképen.

September. 7. Jöttem be a Bodzáról Várhegyre. 8. Mentem Telekre Horváth Tamás sógorhoz keresztelni; keresztelték a fiát Pálnak; estvére jöttem vissza Várhegyre. 14. Mentem Oltszemire. 16. Kilyénbe. 17. Hidvégire. 26. Mentem Brassóba, voltam Mikes Kelemen uramnál. 27. Jöttem hálni Hidvégire.

October. 7. Mentem Miklósvárára a székbe. 11. Voltanak nálam vármegye tisztei ebéden, Nagy Boldizsár és Sárospataki uram. 17. Mentem Oltszemire. 19. Várhegyre. 25. Hidvégire. 28. Mentem Miklósvárára a derékszékbe, hálni jöttem Hidvégire. 29. Mentem Szent Györgyre a derék székre. Tettük vicének Mihács Mihály uramot; mentem hálni Várhegyre. 30. Mentem derék székre Kovásznára, töttük vicének Szörcei Ferencz uramot, onnan mentem Kézdi Vásárhelyre. 31. Volt derékszék Kézdi Vásárhelyen. Töttük vicének Mihálcz Mihály uramot.

November. 1. Mentem ebédre Prásmárra, hálni Brassóba. 3. Voltam ebéden Horváth András uramnál, jöttem haza Hidvégire. 8. Indultam Isten akaratjából hidvégi házamtól szent mártoni házamhoz, mentem hálni Barotra. 9. Mikvásárra. 10. Erkedre. 11. Nagy Szöllösre. 12. Szent Mártonba. 18. Indultam a Kálnoki Farkas lakadalmára, mentem hálni Vadasdra. 19. Mentünk a násznépivel Szentrontásra. Az nap a lakadalom meg lőn. 27. Indultam Korod Szent Mártonból Isten akaratjából a fejevári gyűlésre, mentem hálni, Ádámosra. 24. Szépmezőre. 25. Herepére. 26. Fejevárra. 28. Állott, vagy gyűlt bé az ország, voltam ebéden Béli uramnál. 29. Haller Pál uramnál. 30. Teleki Mihály uramnál.

¹ A nagy árvizről s ennek kártevéseiről tudósítja Béli, de levele hibás kelettel van közölve aug. 25. helyett ápr. 25-el. Lásd Székely Oklevéltár VI. köt. 352 l.

December. 12. Hozták hírül, hogy Barkóczy István, Fekete Lázár németekkel, horvátokkal és magyarokkal Debreczenben bészállott és az rebelliseket, kiket kaphatott, elfogta, a kit nem, minden javokat hittel a város népétől kikeresvén, elvőtte. 14. Végeztük el Lipcsei urammal mint a partialis és generalis ország perceptoritól való számvételt. 16. Olvasták el az ország előtt a számvételről való extractust. 19. Vetettük fel az ország adóját. Az nap indultam ki Fejérvárról, jöttem hálni Kozslárdra, velem lévén Kendefi Mihály öcsém is mind praeceptorával együtt. 20. Jöttem Bolkácsra. 21. Királyfalvára. 22. Dicső Szent Mártonba. 23. Korod Szent Mártonra. 24. Vitette el Kendefi Miklós uram az öcsémet, Kendefi Mihályt. 30. Mentem ebédre Kendefi Miklós uramhoz Nádasra. 31. Mentem vissza Szent Mártonba.

Igy végeződé el Isten jóvoltából ez 1675. esztendő, mely egyébiránt csendes, de vizekkel felette bővös,¹⁾ mely miatt becsülhetetlen kár volt, mind a szőlőhegyeknek leszakadásiban, mind buzának és szénának elveszésében, kiért dicsértessék az urnak áldott szent neve, hogy minket békességben megtartott és elszenvedhetetlen kártól megoltalmazott, amen.

Anno 1676.

Ur Isten ingyen való kegyelmedből bűneinknek sok voltáért ne átkozd meg az új esztendőt, sőt fiadnak érdeméért áld meg békességgel, bővességgel és egészséggel, hogy téged tisztelhecssünk félelemben és rettegésben.

Januarius. 2. Mentem Maros Kereszturra hitván házamhoz. 4. Mentem Maros Vásárhelyre, voltam ebéden Köpeczi Mihály uramnál, hálni mentem Koronkába Toldalagi János uramhoz. 5. Mentem haza Korod Szent Mártonba. 7. Indultam Isten segedelméből Háromszék felé, mentem hálni Nádasra Kendefi Miklós sógoruramhoz. 8. Indultunk meg Kendefi Miklósné hugomasszonynyal Nádasról, mentünk ebédre Fejéregyházára, ebéden magam voltam Haller Pál uramnál, hálni mentünk Szász Kézdre. 9. Mikvásárra. 10. Nagy Ajtára. 11. Hidvégire. 13. Mentem a derékszékre Miklósvárára. 14. Mentem Szent Györgyre a derékszékre, hálni mentem Várhegyre. 15. Mentem Kovásznára a derékszékre. 16. Mentem derékszékre Kézdi Vásárhelyre. 17. Mentem Várhegyre ebédre. 18. Mentem a barátosi gátra halászni. 20. Mentem a Dálnoki. felfogott Mogyorós nevű erdőre, minthogy oculatára Borbás Jánossal és Márkosfalvival veszekedvén a Dálnokiak felette.

¹ Mint Apań írja naplójában (25. l.): »Száz nap esett: tiz nap egymás után jó idő nem volt.«

hálni visszamentem Várhegyre. 21. Mentem a hugom, Kendefiné asszonyom betegségét hallván, Oltszemire. 23. Mentem ebédre Szent Györgyre, hálni Hidvégire. 24. Indultam a Nagy Tamás uram temetésire, mentem ebédre Kőhalomba, vacsorára Seligstatra, onnan virradtig Szent Ágotára. 25. Ebédre Bolyába, hálni Buzdra. 26. Temettük el a szegény Nagy Tamás uram testét Buzdon, hálni jöttem vissza Ludasra. 27. Szent Ágotára. 28. Homorod Szent Péterre. 29. Ebédre Ürmösre Maurer Mihály öcsém keresztelésére. 30. Mentem haza Hidvégire.

Februarius. 2. Indultam meg a segesvári octavalis terminusra, mentem hálni Köpeczre. 3. Mentem Benébe. 4. Mentem ebédre Segesvárra. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. Jegyztettem magamnak újabban feleségül néhai Torma Györgyné, Huszár Borbára asszonyt, kinek Isten életét nyujtsa, elméjét világosítsa, hogy csendes életet élhessünk Isten dicséretére s lelkünk idvességére, melyet cselekedjék fiáért, az úr Jézus Krisztusért, amen. 14. Ment ki az asszony Segesvárról Fiátfalvára. 18. Volt kézfogásunk s egyszersmind lakadalmunk feleségemmel, Huszár Borbárával, kit Isten boldogítson s áldását reánk terjeszsen maga dicsőségére. Voltanak jelen a lakadalomban Béli Pál, Mikes Kelemen, Daczó János, Vass János, Daniel István, Keresztesi és Kálnoki Sámuel, Macskási Boldizsár és Lázár Imre uramék több becsületes emberekkel együtt Fiátfalván.¹⁾ 19. Elmentenek, maradott meg ebédre Bethlen Pál és Lázár Imre uramék több gazdákkal és becsületes emberekkel együtt. 20. Mentem csak magam Segesvárra virradtig, ebéd után ismét visszamentem Fiátfalvára. 21. 22. 23. Ott mulattam. 24. Mentem feleségemmel együtt Segesvárra ebéd után. 27. Revideáltattuk a táblával feleségem Macskásiné asszonyommal való contractusát, mint kell érteni s akkor bomlott el a terminus. 28. Indultam ki Segesvárról s jöttem hálni Nádasra. 29. Ebédre Korod Szent Mártonba.

Martius. 1. Jött hozzám vacsorára Macskási Boldizsár uram feleségestől. 2. Ment el Macskási Boldizsár uram tőlem. Jött ebédre az hugom, Kendefi Miklósné asszonyom. Ebéd után elment. 7. Mentem vacsorára Maros Kereszturra. 8. Mentem Malomfalvára Kendefi Miklós uram kis leánya testének koporsóba való tételére. 9. Mentem Panitba Macskási Boldizsár uramhoz a feleségemmel való contractusnak eligazítására. Mentem vissza Kereszturra. 10. Ismét feleségemmel együtt mentem

¹⁾ Nemes második házasságának gondolatával — mint Bélinek írott leveléből kitűnik — már régebben foglalkozott. Köszöni Bélinek, hogy a »viduákról« tudósítja. Maga is tudná a helyeket — írja — hol feleséget kaphatna, de »bátortalan a próbára. Csak új borra halasztom, farsangi felére.« Most beteljesedett. Székely oklevéltár. VI. köt. 353. l.

Panitba azon contractusnak véghezvitelére, melyet el is igazítottunk az nap s a következő 11. Martii. 12. Kezdettem Macskási uram Huszár Margit asszonyommal való gyermekeit osztogatni a Toldalagi Mihály uramtól való gyermekeivel, mentem ebéd után Rűcsre. 13. Jött Rűcsre Macskási Boldizsár uram, vacsorán volt nálam. 14. Mentem ebédre Visolyára. 15. Statuáltattam feleségemet, Huszár Borbárát Visolyának felében donatiójának continentiája szerint. Mentem ebéd után Harasztosra. 16. 17. Osztogattam a Macskási Boldizsár uram Huszár Margit asszonytól való gyermekeit a Toldalagi uramtól való gyermekeitől a harinai jószágban. 18. Contraháltam Macskási Boldizsár urammal Visolya felől, mentem ebédre Oroszfájára, hálni Visolyára. 19. Osztottuk hárman Visolyát a contractus szerint, hálni mentem Szeptérre Szikszai György sógoruramhoz. 20. Maros Kereszturra. 21. Szent Mártonba. 23. Fiátfalvára. 24. 25. 26. Indultam Fiátfalváról Hidvége felé feleségemmel együtt, mely utamat áldja és szentelje meg Isten. Mentem hálni Szent Péterre. 27. Mentem hálni Nagy Ajtára. 28. Megindulván Nagy Ajtáról, jöttek előmbé a háromszéki becsületes emberek nagy becsülettel a hidvégi határszél felé s mentünk együtt be Hidvégre, mely feleségemnek első oda be való vitelét áldja és szentelje meg Isten. Az nap megvendéglettem azokat a becsületes embereket szép tisztességgel. 29. Oszlottanak el ő kegyelmek tőlem nagy részént ebéd után. 30. 31.

Április. 1. Mentem Brassóba, az nap assignálták kezembe a harminczadot. 2. Állattunk rationistákat a vámokra, ebéd után mentem haza Hidvégre. 7. Ment el tőlem a sógorom, Toldalagi János uram. 8. Betegedett meg a feleségem. 9. 10. Himlőzött meg Klára, az feleségem nagyobb lánykája. 14. Indultam a nemes ország dispositiója, constitutiója szerint a nagysárosi és valdorfí határ között való cortroversiának eligazítására, mentem hálni Leblekre. 15. Mentem Nagy Sárosra s mentünk ki a controversiában forgó határnak megnézésére Bethlen Gergely és Elek, szebeni királybíró, polgármester és Nagy Boldizsár urakkal sok több becsületes emberekkel együtt; megjárván s elnézván jöttünk Sárosra. 16. Ujabban kimenvén a controversiában forgó határhoz, igazítottuk el a két falú között való határt, melyet meg is halmoztunk tiz halmokkal; ott künn éven ebédet, ebéd után mentünk bé Sárosra. 17. Mentem ebédre Fogarasba. 18. Jött Teleki Mihály uram Fogarasba. 20. Vendéglette meg urunk ő nga a tatárországi rabságában levő gazdájának a fiát. 21. Értettem meg, hogy a fejedelemnél ő ngánál elárultak, kit maga is ő nga megjelentett annakutánna azon napon magamnak. 22. Jöttem el Fogarasból, mentem

hálai Hidvégire. 27. Hallottam meg, hogy Béldi Pál és Bethlen Miklós uramékokat megfogták. 29. Mentem ebédre Hermányba. Mikes uramot ott találtam, onnan mentem Bodolára, ott nem bocsátottak be a várba, jöttem vissza Prásmárra. 30. Mentünk Brassóba ő nga parancsolatjának véghez vitelére.

Majus. 1. Mentem ki Brassóból hálai Hidvégire. 2. Tért be Mikes uram beszélgetésnek okáért hozzám Hidvégire, ismét elment. 7. Ment feleségem Uzonba Béldiné asszonyomat látni, magam mentem Bodolára, Mikes uram is oda jöve, az várba bemenvén, a mit ott találtunk mi előttünk, inventáltuk, de többnyire pusztá volt a vár. 8. Megesketvén a praesidiumot az ország s urunk ő nga hűségére, Gyulai Sándor uram ott maradván vigyázásnak okáért a várban, mentünk Mikes Kelemen urammal együtt Uzonba Béldiné asszonyomat látni; ott találván feleségemet, véle együtt mentünk Várhegyre, Mikes is elment Zabolára. 10. Ment feleségem devotiora Zabolára, hálai visszajött Várhegyre. 11. Volt Háromszék gyűlése Maksán, onnan sok becsületes emberekkel ebédre mentem Várhegyre. 12. Mentem Oltszemire. 15. Mentem ebédre Kilyénbe, hálai Hidvégire. 29. Mentem Brassóba a magyar ekklésia mesterének helybenállítása felől. 30. Jöttem haza Hidvégire. 31.

Junius. 8. Voltam Háromszék gyűlésén Szent Iványban, holott promulgáltattam az urunk ő nga készületről való commissióját. Ugyanakkor a Béldi uram mellett való instantiákra való válaszát ő ngának. Ujabban is delegálták az ő kegyelme követ atyafiait ő ngához újabb instantiával Béldi uram mellett. Hálai jöttem Hidvégire. Utamban Mikes urammal találkozáván, volt Béldiné asszonyomat látni s egyszersmind az ő nga commissiója szerint admoneálni, hogy szolgálait széljel ne jártassa.¹⁾ 13. Mustráltam meg az erdővidéki lovas és gyalog hadakat a szász-mogyorosi hidnál, hálai mentem Hidvégire. 14. 15. Mentem feleségemmel együtt hálai Kilyénbe. 16. Mustráltam meg a sepesi lovas és gyalog hadakat Szent Györgynél. 17. Mentem Várhegyre hálai. 18. Mustráltam meg a hatolykai hidnál a sepsi és kézdi lovas és gyalog hadakat. Hálai mentem Szent Lélekre Mikes Kelemen uramhoz. Az nap ége el Kézdi Vásárhelynek egyik utcája. Szentléleken is nyolcz ember épületi. 19. Mentünk Vásárhelyre Matyus Márton törvényire égetés dolgában, hálai mentem Várhegyre. 20. Mustráltam meg a várhegyi hidnál az orbai lovas és gyalog hadakat. 21. 22. Mentem ebédre Ilyefalvára, hálai Hidvégire. 21. Indultam Isten

¹⁾ Béldinét a fejedelem felszólítására intették, hogy ne irjon külföldre férje érdekében, a mint Nemesnek és Mikesnek a fejedelemhez írott válaszából kitűnik. Lásd Székely Oklevéltár. VI. köt. 356. l.

kegyelméből oda ki való jószágomban, hálni mentem Miklósvárra Kálnoki Istvánné asszonyomhoz. 25. Mentem Kaczára. 26. Fiátfalvára. 28. Betegedett meg a feleségem. 29. Virradólag idétlent szült. 30. Jött feleségem látni az öcsce, Haller Mária asszony.

Julius. 1. Ment el a kisasszony. 5. Betegen hagyván szegény feleségemet, mentem Korod Szent Mártonba. 7. Mentem Kálnoki Bálint urammal ebédre Besenyőre, hálni Radnotra. 8. Voltam az urunk ő nga asztalánál ebéden. 9. Lött audienciájok mind az udvarhelyszéki s mind a háromszéki követeknek, kik Béldi uram mellett instáltak. 12. Mentem Radnotról hálni Korod Szent Mártonba. 14. Mentem ebédre Pusztá Ujlakra, hálni Fiátfalvára. 17. Jött hozzám Ugron Ferencz uram. 18. Daczó János uram. 19. 20. Voltanak nálam ebéden Pálfi Miklós és Jakabházi uramék. 21. Kezdett feleségem felkelni. 22. Jött hozzám Orbán Pál uram. 25. Mentem Korod Szent Mártonba. 27. Mentem Radnotra. 28. 29. 30. 31.

Augustus. 1. 2. Mulattam Radnoton az udvarnál. 3. Ebéd után mentem Apafi Miklós öcsémurammal Gerebenesre. 4. Mentünk Szent Péterre Teleki Mihály uramhoz ebédre. 5. Mentem ebéd után Rűcsre. 6. Hálni Maros Kereszturra. 8. Korod Szent Mártonba. 10. Fiátfalvára. 11. 12. 13. 14. Mentem Sövénysegre. 15. Hidvégire. 16. Jöttek a kézdi és orbai vicék hozzám Kálnoki Farkas és Cserei György uramékkal az erdővidéki vice királybíró. 20. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Várhegyre. 21. Mentem Maksára Háromszék gyűlésébe. Akkor választotta az egész szék urunkhoz ő ngához követségbe Apor Lázár, Kálnoki Farkas, Szonda Tamás és Jankó György uramékat az hamisan elvádolt s suspitióban hozott alkalmatlanság miatt következtet gyanúnak felszabadítására s hűségeknek declarációjára. 22. Mentem ebédre Oltszemire. 25. Mentem ebédre Szent Györgyre Daczó János uramhoz, hálni Hidvégire. 17. Indultam meg Hidvégiről, mentem hálni Kaczára. 28. Jöttem Fiátfalvára. 31. Indultam Fiátfalváról, mentem hálni Korod Szent Mártonba.

September. 2. Mentem Királyfalvára Lázár Imre sógorhoz. 3. Haportonba. 4. Radnotra. 5. 6. Mulattam Radnoton. 7. Mentem ebédre Maros Kereszturra. 8. Mentem Méhesre az Apafi Miklós uram sirató estvéjére, a mi kegyelmes urunk is ő nga ott lévén, ő nga tartotta fel a sirató estvét. A két oláhországi vajdák követi is ott lévén, oda jövén Teleki Mihály uram is, ő ngát bekisírvén Méhesre, visszament Szent Péterre. 9. Mentünk a mi kegyelmes urunkkal ő ngával s az egész nász néppel együtt Szent Péterre, holott elsőbben bekisérvén a mi kegyelmes urunkat ő ngát a házhoz, ismét kikisértük a

násznagyot, Bethlen Farkas uramot a szállására. Annakutánna szállásunkra oszolván, egy ideig ott mulattunk, ismét mentünk a násznagy szállására s úgy mentünk a násznagygyal és vőlegénynyel és az egész násznéppel fel a lakadalmas házhoz, holott nagy solemnitással celebráltatott a lakodalom.¹⁾ Másnap úgymint 10. Hasonlóképen volt nagy bő lakadalom; a vacsora és táncz után mentem éjszaka Rűcsre feleségemhez. 11. Jó reggel mentem vissza Szent Péterre és urunkat ő ngát elkísértem a vajdák követivel együtt Gerebenesig, ott ebédet éván ő nga, ment Iklandra. én mentem vissza Rűcsre. 12. Mentem Mező Szent Györgyre. 13. Csicsó Kereszturra. 14. 15. 16. Jött hozzám Szikszai György uram. 17. Mentünk Szikszai sógor árpástói szőlőibe. 18. Voltam ebéden Torma István uramnál. 20. Voltanak nálam Torma István uramék ebéden. Volt nagy zenebona a törököknek kijövedele miatt féltvén, hogy Dézst elrabolják. 21. Indultam meg Csicsó Kereszturról, mentem hálni Bonczidára Bánffy Farkas öcsémhez. 22. Mentem Gyéresre Rédai Ferencz uramhoz, oda jött Kapi uram is feleségestől. 23. Ment feleségem Hosszúaszó felé, én mentem az urakkal ebédre Harasztosra, hálni Szent Királyra Bánffy Zsigmond uramhoz, ott lévén Teleki Mihály uram is. 24. Jöttek ki a fiaim Enyedről látni, ebédet ott ettünk s hálni az urakkal együtt mentünk Fejérvárra. 26. Végeztük el, kik ott voltunk Fehérvárottigaz reformátusok, hogy meg kell segilleni a magyarokat. 28. Estve hat órakor megindulván, éjszaka jöttem Hosszúaszóra. 29. Jött Macskási Boldizsár uram is Hosszúaszóra. 30. Voltanak nálam Macskási uramék ebéden.

October. 1. Voltam Macskási uramnál ebéden. 3. Kezdetünk Toldalagi János uramékat az öcscsökkal, Macskási uramékkal osztóztatni. 7. Kezdetünk Hosszúaszón a szürethez. 8. Végeztük el az osztóztatást. 9. Mentünk Hosszúpatakra a szüretre. 10. Mentünk haza Hosszúaszóra. 12. Indult feleségem Korod Szent Mártonba. 14. Indultam consultatoria Fejérvárra. Mentem Bocsárdra Macskási Boldizsár uramhoz. 15. Mentünk Macskási urammal együtt Enyedre. Voltunk Samariai Péter uramnál ebéden, hálni mentünk Fejérvárra. 17. Kezdődött a consultatio arról, ha meg kell-e a magyarországiakat segilleni, vagy nem, vagy ha nem lehet, hogy mindnyájan segítsük, két, vagy három főrendet bocsáthatni-e ki körökbe, vagy nem.²⁾ 19. Látván, hogy akár segiljük akár ne

¹⁾ Apafi Miklós Teleki Mihály leányát, Annát vette el. Czegei Vass György naplója 6. l.

²⁾ Ekkor dőlt el Béldi és Bethlen Miklós ügye is, kiknek halálát a fejedelemasszony alig-alig akadályozhatta meg.

mindenik veszedelmes és ha Isten nem könyörül rajtunk, csak utolsó veszedelem követ benünket, kiváltképen minket reformatusokat. Isten kegyelmére bizván magunkat mi reformatusok azon egyeztünk meg, ha ki szabad jó akaratja szerint el akar menni, menjen el, de a catholicusok és unitáriusok nem egyeztek velünk ebben. 20. Estve megindulván Macskási urammal, mentünk Bocsárdra vacsorára. 21. Mentem ebédre Hosszúaszóra, hálni Felső Bajonba. 22. Korod Szent Mártonba. 26. Mentem Nagy Szöllösre. 27. Fiátfalvára.

November. 2. Indultam Isten akaratjából bé Hidvégire, mentem hálni Rádasra. 3. Homorod Szent Péterre. 4. Érkeztem Hidvégire. 9. Mentem Várhegyre hálni. 10. Volt Maksán Háromszék gyűlése, magam is ott voltam. 12. Mentem hálni Hidvégire. 15. Ebéd után mentem Szent Györgyre Daczó János uramhoz. 16. Mentünk Eresztevényre a rab urak ellen való inquisitiora. 17. Ott voltunk Eresztevényen. 18. Mentünk ebédre Prásmárra, onnan Bodolára, hálni én Hidvégire, Daczó uram Szent Györgyre. 19. Mentünk Köpeczre, ott is inquiráltattunk. 20. Mentünk Daroczra, ott inquiráltattuk a csikiakat. 21. Mentem Fiátfalvára, Daczó uram Szent Erzsébetre. 23. Mentünk inquisitiora Székely Kereszturra, hálni mentem vissza Fiátfalvára. 25. Indultam a fejevári gyűlésbe, mentem hálni Holdvilágra. 16. Hosszúaszóra. 27. Mihálczfalvára. 28. Fejevárra. 29. Voltam urunk ő nga asztalánál ebéden.

December. 3. Betegedtem meg. 4. Vágattam eret magamon. 7. Vettem purgatiót magamhoz, mely is Isten után igen használt. 16. Költem fel ágyamból. 17. Mentem az ország közé. 18. Voltam urunk ő ngánál ebéden. 21. Hasonlóképen. Az nap bomlott el az ország gyűlése, mely volt boldogtalan és Isten ellen való irigységgel és hamissággal teljes, kit soha eléggé ez a haza meg nem sirathat. 22. Mentem Borberekre ebédre. Az nap kértem meg Mikó István öcsémnek a Bálpataki uram leányát Évát. Ott is háltam. 23. Virradtra hozták meg, hogy a Lázár Imre sógor leánya Csorán véletlenül holt meg, oda mentem és magam feleségemet Borberekén hagyván, ebéd után ismét mentem Borberekre és feleségemet felvévén, mentem hálni Benczentre. 24. Mentem ebédre Gyógyra Kun Gergelyné sógorasszonyhoz. 26. Mentem ebéd után Csorára a Lázár Imre sógor leánykája, Lázár Erzsébet temetésére, szállottam Barcsai Mihály öcsém-uramnál. 27. Temettük el a szegény Lázár Erzsébetet. 28. Felesetökömet évén Barcsai Mihály uramnál. mentünk Pernyeszi Zsigmond és Keresztesi Sámuel urammal Drassóra Keresztesi uramhoz hálni. 29. Mentem Hosszúaszóra. 31. Kereszteltük meg a Macskási Boldizsár komámuram fiacskáját, Gabrist, kit

éltessen Isten maga dicsőségére, a haza szolgálatjára, atyjának s anyjának örömére.

És így végeződék el az 1676. esztendő, mely is sokaknak régi szabadságoknak rómlására való esztendő volt, kit is Isten a mi bűneinkért bocsátott reánk. Áldott legyen az ő felsége neve, hogy mégis nem büntetett minket a mi bűneink szerint. hanem ingyen való kegyelméből mérsékelte meg csapását, várván megtérésünket ő felsége, kire segiljen ő felsége szent lelkének általa, amen.

Anno 1677.

Ur Isten mi Istenünk! Kinek kezében vagynak az időknek járási s forgási és kinek kezéből jönnek mind az áldások s mind az csapások, áld meg ez uj esztendőt békeséggel, egészséggel és bővséggel szent fiadnak drága érdeméért. Adj egyezséget közöttünk, hogy a te nevedet dicsérhessük, áldhassuk és felmagasztalhassuk, amen.

Januarius. 1. Az Isten haragjának engesztelésére ez nap böjtléssel való innepszentelésnek napja az ország végezése szerint, de igen kevesen szenteltük úgy, a mint kívántatott volna. 5. Mentem urunk ő nga eleibe Türig s elkisértem ő ngát Balázsfalvára, vacsorán is ott voltam, hálni mentem haza Hosszúaszóra. 6. Ismét mentem ő nga eleibe a glogoviczai határ szélire, kísértem ő ngát Hosszúaszóra az ebédlőhelyre, hálni ő ngával együtt mentünk Mikeszászára. 7. Mentünk ő ngával együtt ebédre Kis Ekemezőre, hálni Medgyesre. 8. Ott elmaradván ő ngával Bethlen Farkas és Mikes Kelemen uramék, mentünk ebédre Paratólyra, hálni Ebesfalvára. 9. Ebédig mulattam Ebesfalván, ebéd után ő nga mulatván, estve eljöttem onnan Korod Szent Mártonba; találtam házamnál Rédei István uramot feleségestől. 10. Mulattak nálam. 14. Mentem feleségemmel együtt Macskási Mihály uramhoz ebédre, hálni mentem vissza Szent Mártonba. Akkor váltottam ki Macskási Mihály uramtól Bor Mártont, hatvan talléron, a nádasi jobbágyot, Fekete Ferencz és Bagotai Ferencz uramék praesentiájokban. 20. Mentem ebédre Ebesfalvára urunk ő nga udvarlására; az nap jött Teleki Mihály is oda. 21. Estve felé mentem vissza Korod Szent Mártonba. 22. Jött hozzám Bánffy Farkas öcsémuram feleségestől vacsorára; érkezett Kálnoki Sámuel uram is feleségestől. 29. Indultam meg Korod Szent Mártonból, mentem hálni Erdő Szent Györgyre Rédei János öcsémuramhoz. 30. Mentem hálni Fiátfalvára. 31.

Februarius. 8. Isten akaratjából indítottam Háromszék felé cselédimet. Magam mentem Fejéregyházára Haller Pál uramhoz ebédre, hálni mentem Szász Kézdre feleségemmel

együtt. 9. Mentem Barotra Cserei György uramhoz. 10. Hidvégire. 19. Voltak a cirkáló birák nálam Vajda Péter, Tordai János, Nagy Boldizsár, Donáth János és Nagy Pál uramék ebéden. 22. Indultam Fogarasba udvarhoz, mentem hálni Sárkányba. 23. Mentem ebédre Fogarasba. 27. Indultam Fogarasból haza felé, jöttem hálni Hidvégire.

Martius. 2. Mentem keresztelőbe Vargyasra Daniel István uramhoz. Kereszteltük kis leánykáját, Judithot. 3. Mentünk Daniel Mihály uramhoz ebédre Orosztelekre. 4. Mentünk ebédre Nagy Ajtára Donát László uramhoz, hálni Hidvégire. 19. Indultam Hidvégiről Fogarasba, mentem Sárkányba hálni. 21. Virradtig mentem Fogarasba. 23. Jött Fogarasba Teleki Mihály uram. 24. Jöttek bé a több urak is. 25. Volt a rab uraktól való tanácskozás. 26. Hasonlóképen. 27. Ment el Daczó János sógor; úgy járt, mint a ki örömmel vitte ki a magot és sirva jött haza az aratásból. 28. Mentek el az Haller urak. 29. Mentek el az Bethlen urak s Mikes urak is. 30. Vendéglette meg urunk ő nga a franczia követeket. 31. Bocsátotta el urunk ő nga a rab urakat, Béldi Pál és Bethlen Miklós uramékat, kiváltképen asszonyunk ő nga s Teleki Mihály uram törekedésére, kin az egész ország örvendezett némelyeken kívül, kik szomorú füllel hallották. Istennek neve dicsértessék, hogy az igazságot napfényre hozta. Ugyanakkor estve indultam Fogarasból haza felé, jöttem hálni Sárkányba Jankó uramékkal együtt.

Aprilis. 1. Jöttem haza Hidvégire. 7. Mentem ebédre Uzonba Béldi Pál uramot látni, ott vigan lakván, mentem hálni Várhegyre. 9. Mentem Oltszemire. 10. Jöttem Hidvégire. 21. Voltanak nálam Béldi Pál uram ő kegyelme az asszonynyal együtt. 22. Elmenvén tőlem Béldi Pál uram ő kegyelme, mentem én is feleségemmel együtt Nagy Ajtára Donát István uramhoz, holott kereszteltettem meg egyszersmind 3 leányát: lábokon mentenek mind az hárman a keresztviz alá. 23. Mentem ebédre Cserei György uramhoz Barotra, hálni Mikvásárra. 24. Mentem Derzsbe Józsika István uramhoz. 25. 26. Készültünk a lakodalmi solemnitásra. 27. Volt a Székely László uram lakadalma, holott is urfi módon egész pompával praesentálta magát a vőlegény, kihez hasonló mostani időben hogy legyen, nem hiszem. Volt násznagy Kapi György uram, nyoszolóasszony Rédei Ferenczné asszonyom, vőfély Haller István uram, sok leány. Kapi kisasszonyok. Urunk ő nga képe volt Bánffy Zsigmond uram. A násznépe állott sok odavaló uri és becsületes emberek-ből. 28. Megmaradván az egész násznép, a vőfély felestökömet készített és szokás szerént az ifjak, az urak szállásokon felestökömözvén, felkapták magokat és elmentenek mindnyájan.

magunk maradtunk csak egy néhányan, kik többnyire mind gazdák voltunk ebéden. 29. Mentem Fiátfalvára. 30. Jártam meg a vetésemet.

Majus. 2. Mentem Székely Kereszturra prédikációra. 3. Indultam Fiátfalváról bé felé mentem ebédre Szent Mihályra. Ugron Ferencz uramhoz, hálni Udvarhelyre Érseki István uramhoz. 4. Mentem haza Hidvégire. 18. Mentem hálni Kilyénbe. 19. Mentem Rétyre a Háromszék gyűlésébe, onnan mentem ebédre Várhegyre. 20. Oltszemire. 21. Ebédre Ilyefalvára Daniel István uramhoz, hálni Hidvégire. 26. Indultam Fejérvárra a gyűlésbe, mentem feleségemmel együtt hálni Hévízre Nagy Tamásné asszonyomhoz. 27. Lesesre. 28. Musnára. 29. Hosszúaszóra. 30. Csesztvére Bánffy György sógorhoz. 31. Ebédre Fejérvárra.

Junius. 2. Hozták feleségem betegségét. 3. Indultam meg Fejérvárról, ebéd után mentem hálni Hosszúaszóra. 4. Sátorra. 5. Fiátfalvára. 6. Volt pünköst napja. 7. Indultam meg Fiátfalváról, mentem hálni Hidvégire. 14. Mustráltam meg az erdővidéki hadakat Hidvégin. 22. Mentem Kilyénbe. 23. Szent Györgyre. Ott mustráltam meg a sepsi hadakat, mentem hálni Várhegyre. 24. Mentem Pákéba, holott megmustráltam az orbai hadakat. 25. Mentem Hatolykára. Ott megmustráltam a kézdi hadakat, hálni mentem Várhegyre. 26. Jöttem hálni Hidvégire.

Julius. 6. Mentem Bodolára az öcsém. Mikó István uram lakadalmába az új asszonynyal együtt való acceptálásra, holott atyafiságoson mulatván, mentem hálni Oltszemire. 7. Mentem Kovásznára a székre. 8. Mentem Kézdi Vásárhelyre a székre. A szék felkelése után mentem hálni Várhegyre. 8. Mentem hálni Hidvégire. 12. Hozták meg az ő nga parancsolatját arról, hogy a magyarországi atyafiak segítségére magunk in persona elmenjünk. 13. Replicáltuk ő ngának, hogy lehetetlenséget látunk elmenetelünkben. 20. Jött újabb parancsolatunk, hogy elmenjünk. 21. Jöttek haza a fiam Enyedről a kollégiumból. 24. Mentem Arapatakára Béldi uram látogatására, ebéden voltam ő kegyelménél. Jankó, a fiam is ott volt, ebéd után jöttem vissza Hidvégire. 26. Kezdettem Isten kegyelméből el az aratást, kit Isten áldjon meg. 28. Jött Béldi Kelemenné asszonyom feleségem látogatására. 30. Mentem hálni Várhegyre. 31. Volt Háromszék gyűlése Rétyen, hová én is oda mentem. Onnan küldöttek a háromszékiek urunkhoz ő ngához követeket instálni, hogy el ne küldjön ő nga engemet Teleki urammal a magyarországi expeditiora. Onnan utamban mentem Béldi uram látogatására Uzonban, ott semmit nem késvén, mentem estvére Hidvégire.

Augustus. 3. Jöttek a háromszéki követek hozzám Donát

Mátyás Szonda Tamás, Donát István és László László uramék, ebéd után elmentek. 5. Adott Isten feleségemnek egy kis fiacskát délután öt órakor tájban, kit éltesse Isten maga dicsőségére, anyaszentegyházának épülésére, nekünk is örömünkre s hazája szolgálatjára. 9. Jöttek vissza a háromszéki követek urunk ő ngától jó válaszsza, mivel a dolog magával is azt hozta. 14. Végezték el a buza aratásomat. 17. Indultam Isten akaratjából oda ki való jószágomba, mentem hálni Homorod Szent Péterre. 18. Héjasfalvára. 19. Szent Mártonba. 21. Jött hozzám Lázár Imre uram ebédre, ebéd után elment. 23. Mentem ebédre Maros Kereszturra. 24. Jött hozzám Kendefi Miklósné hugomasszony. 25. Mentem ebédre Kendefi Miklós uramhoz Malomfalvára. 26. Mentem ebédre Maros Vásárhelyre, velem lévén Macskási Boldizsár uram is, onnan Panitba menvén Macskási uram, magam mentem hálni Régenbe. 29. Mentem Görgény Szent Imrére az udvarhoz ő ngához. 30. Mentem ebédre Régenbe, hálni Ludvégre. 31. Hálni Rűcsre.

September. 1. Mentem ki az ugaraimat és a szentgyörgyi tómat látni. 2. Jártam meg a némai határon való földeimet és szénafüveimet. 3. Mentem ebédre Panitba Macskási Boldizsár uramhoz, hálni Maros Kereszturra. 7. Mentem udvarhoz Radnotra. 8. Ott mulattam, ebéden voltam az ő nga asztalánál. ott lévén Bethlen Farkas és Daczó János uramék is. 9. Ebéd után indultam, mentem hálni Szent Mártonba. 10. Héjasfalvára. 11. Mikvásárra. 12. Hidvégire. 17. Mentem ebéd után Arapatakára Béli uramot látni. 19. Jöttek hozzám ebédre Bethlen Miklós és Henter Benedek uramék. 20. Jöttek hozzám vacsorára Mikes Kelemen és Kálnoki Sámuel uramék feleségestől. 22. Mentem feleségemmel együtt Barotra Cserei György uram leányának keresztelésére. 28. Kereszteltettem meg a kis fiamat, Domokost kit Isten éltesse maga dicsőségére. Voltanak sok becsületes emberek jelen Béli uram és Daniel István, Kálnoki Sámuel és Mikó István ő kegyelmekkel együtt, többen is sokan. 30. Indultam Isten akaratjából a szüretre mind cselédestől mentem hálni Apáczára.

October. 1. Mentem Sövényységre. 2. Szegezdre. 3. Korod Szent Mártonba. 4. Mentem ebéd után szénavevésre. Az nap hozták az ő nga parancsolatját, hogy portára induljak. 5. Ott mulattam. 6. Mentem haza Korod Szent Mártonba. 8. Mentem Radnotra. 9. Virradálag betegedett meg a fejedelem ő nga leánykája, Sófika. 11. Délután három és négy óra között hala meg. 12. Végezték az urak, hogy Kapi uram menjen portára. 13. Mentem ebéd után Korod Szent Mártonba. 15. Mentem Csapóra hálni. 16. Indítottuk meg a kisasszony testecskéjét temetni Radnotról Kolozsvár felé. Voltak kísérek

Rédei Ferencz, Naláczi István, Daczó János uramékkal én is. Asszonyok voltak Bánffy Dénesné, Bánffy Zsigmondné s Teleki asszonyomék; mentünk ebédre Szengyelbe, hálni Csánba. 17. Mentünk bé Kolozsvárra. jöven előnkbe Teleki Mihály, Mikola Zsigmond uramék több becsületes főrendekkel s kolozsvári lovasokkal s úgy kísértük bé a testet Kolozsvárra s ugyanakkor mindjárt eltemettük a Farkas-utczai templomban szép pompával.¹⁾ 18. Voltam ebéden Rédei Ferencz uramnál. ebéd után mentem hálni Apahidára. 19. Mentem Gerebenesre. 20. Szent Mártonba. 23. Indultam meg Korod Szent Mártonból minden cselédimmal s feleségemmel, mentem hálni Maros Kereszturra. 24. Mentem ebéd után feleségemmel együtt Malomfalvára Kendefiné hugomasszonyt látni. 25. Indultam meg Kereszturról a Szomos mellé; utamban hozták az ő nga commissióját, hogy udvarhoz éjjel-nappal siessek; mentem hálni Rűcsre. 26. Más utra bocsátván feleségemet, magam mentem ebédre Gyekébe, hálni Szent Iványra. 27. Mentem jó reggel Szamos Ujvárra. 29. Érkeztenek meg mind az urunk ő nga követei, Székely László uram, mind a magyarországi követek, Kendi Gábor és Keczer Menyhárd uramék portáról. 30. 31.

November. 1. Indultam Szomos Ujvárról, mentem hálni Csicsó Kereszturra. 5. Jött hozzám látogatásomra Pungrác Márton uram. 10. Mentem ebédre Torma István uramhoz. 16. Mentem hálni Szent Benedekre Kornis Gáspár uramhoz. 17. Mentem Szomos Ujvárra udvarhoz. 20. Mentem vissza Csicsó Kereszturra. 24. Indultam Szomos Ujvárra, mentem hálni Szent Benedekre Kornis uramhoz. 25. Mentem Szomos Ujvárra ő nga parancsolatjából. 29. Mentem Bethlen Farkas urammal ebédre Mikházára, hálni Bethlen uram Rettegre. én Csicsó Kereszturra.

December. 2. Voltam ebéden Torma István uramnál. 3. Jött hozzám Bethlen Farkas uram vacsorára. 6. Indultam meg Csicsó Kereszturról béfelé, mentem hálni Nagyfalura Apafi Miklós uram házához. 7. Hálni Visolyára. 8. Mentem Rűcsre. 9. Maros Kereszturra. 10. Korod Szent Mártonba. 11. Ebesfalvára. 12. 13. Volt consultationk a sok hamis hírek miatt

¹⁾ A fejedelemnek három gyermeke nyugszik a kolozsvári farkas-utczai ev. ref. templomban György, Gergely és Zsuzsánna. A közös sír a templom hátulsó felében van. Lapos kő fedi e fölirattal »Apafi.« Ugyanott van róluk két ezüst czímeres domború halotti emléktábla. Egyik Insig. illust. pueri infan. Georgii Apafi celsis. Tran. prin. d. d. Michaelis Apafi Dei gra. prin. Tran. par. re. Hun. d. et Sic. co. filii clarissimi obiit a. 1664., s a másik ugyanilyen felirattal, csak az eleje és vége másként: Insig. illustr. pueri Gregorii Apafi stb., obiit die XI. oct. aetatis suae 5. a. 1666.

való felháborodásnak lecsendesítése felől.¹⁾ 14. Indultam Hidvégire urunk ő nga parancsolatjából s mentem hálni Szász Szent Lászlóra. 15. Szász Budára. 16. Hévizre Nagy Tamásné asszonyomhoz. 17. Hidvégire. 19. Jöttenek hozzám vacsorára a commissárius urak Kornis Gáspár, Mikes Kelemen és Macskási Boldizsár uramék. 20. Ebéd után Kornis és Macskási uramék mentenek Bodolára, mi Mikes urammal mentünk hálni Ilyefalvára. 21. Mentünk Uzonba a Háromszék gyűlésébe, hová érkeztenek Kornis uramék.²⁾ Az nap volt gyűlésen adtanak választ³⁾ a commissariusoknak; ebéd után mentünk a commissarius urakkal Prásmárra. 23. Kornis és Macskási uramék mentenek Bodolára Béli uramhoz, mi Mikes urammal mentünk Brassóba; ebéden Mikes uramnál voltam, estvére az urak is bėjöttek. 24. Ebéden az urral voltam, hálni jöttem Hidvégire. 26. Voltanak nálam Mikes Pál, Kálnoki Farkas, Bernád Ferencz és Mihács Mihály uramék. 27. Indultam udvarhoz, mentem hálni Apáczára, ott egyeztem meg Kornis uramékkal. 28. Mentünk ebédre Bogátra, hálni Ugrára. 29. Mentem én ebédre Benébe, hálni Erkedre. 30. Mentem ebédre Fiátfalvára. 31. Mentem ebédre Dánosra, ott egyeztem meg a commissárius urakkal, mentünk Ebesfalvára udvarhoz.

És így töltöttük el ez esztendőt sok alkalmatlanságokkal, egymás ellen költött sok hamis hírekkel, ki miá, ha Isten ő felsége kegyelmes urunkkal jól nem cselekedett volna, országunkat is elvesztették volna, de áldott légy ur Isten a te nagy kegyelmességedért, ezután is tégy jól velünk, azúr Jézusért, amen.

Anno 1678.

Ur Isten, ki mindeneket a te kegyelmességedből meg szoktál áldani, áldj meg minket is ez uj esztendőben minden idvességes áldásiddal, úgy mint lelkiekkel és testiekkal s szüntesd meg a te ostorodat mi rajtunk az úr Jézus érdemiért, amen.

Januarius. 1. Voltam Ebesfalván. 2. Ebéd után mentem Korod Szent Mártonba. 3. Küldöttem szolgálmat feleségem

¹⁾ Az a hír terjedt el, hogy a fejedelem idegen hadakat akar quártélyba fogadni. Erd. országgyűl. Eml. XVI. köt. 411. l.

²⁾ Kornist, Mikest és Macskási Boldizsárt a fejedelem azért küldte, hogy csendesítsék le a kedélyeket Háromszéken s kutassák az elégedetlenség okait; az utasításban pedig inti a népet, hogy »az megaludt tüzet ne gerjesztgetnék és ne piszkálnák ő kegyelmek és ha egyezsége czéloznak, egyenlenségre nagyobb kapút ne nyissanak. Kövessék inkább példájukat dicsi- retes elejeknek, kik urok és hazájok, szép szabadságok mellett véreket ontották és sokan életüket is letevéen fejedelmekhez való hivségekért.« Erd. országgyűl. Eml. XVI. köt. 411. l.

³⁾ A háromszékiek választát lásd U. o. 413. l.

után Csicsó Kereszturra lovaimmal és szánammal, úgy, hogy béhozzák, kiknek utjokat áld meg úr Isten. Magam jöttem onnan hálni Zágorba. 4. Mentem hálni Szász Kézdre. 5. Homorod Szent Péterre. 6. Hidvégire. 11. Mentem hálni Kilyénbe; oda jött a háromszéki nemességnek a színe követségben hozzám, instálván azon, hogy subscribáljak én is az ő ligájoknak, de én semmiképen nem cselekedtem.¹⁾ 12. Mentem Várhegyre ebédre sok emberséges emberek comitivájokkal. 13. Mentem hálni Bodolára. 14. Mulattam Bodolán. 15. Jöttem el Bodoláról, nem kevés cruciatusom lévén, az harmad napok alatt mind szép szókkal s mind ratiokkal s mind ijesztéssel akarván Béldi uram Csáki uram több adhaerensekkel az ő kegyelmek sententiájokra vonni engemet is, de Isten ő felsége velem lévén nem vihették véghez, kiért áldassék az ő neve. Mentem ebédre Prásmár-ra, hálni Várhegyre. 17. Mentem Szent Iványra Háromszék gyűlésébe, ott elolvastatván urunk ő nga két rendbéli patenseit, hogy senki instantiájára s parancsolatjára fel ne üljenek. Instálának ő ngának azon, hogy követségeket felvállalván, mennék urunkhoz ő ngához Fogarasba, kit én is subscribálék sub assecuratione, hogy az alatt semmi incommodumot nem cselekesznek. Mentem Hidvégire. 18. Mentem ebédre Hőltövénybe, hálni Sárkányba. 19. Mentem Fogarasba s azon napon audienciám volt s meghallgattattam követségemben. 21. Délután három órakor oda vitt követségemben meghallgattatván, válasz adatatott és újabb követséget is bizván ő nga reám, a portáról némely gonosz emberektől titkoson ki hivutt kapitsei ágához indultam meg és egész éjszaka menvén, érkeztem virradtig Hőltövénybe. 22. Mentem ebédre Hermányba, ebéd után Prásmár-ra s látám, hogy az assecuratoria mellett elmentek és viritim felültek, kin megbusulván, a követségit ő ngának megmondám, kiöntvén panaszomat is előttök. Annak utána ott lévén a török kapucsi is, oda menvén, követségemet néki is megmondám s a levelet is megadám. Azonban dolgomat el nem végezhetvén, Csáki és Béldi uramék mindnyájan a nemességgel superveniálának s félben kellett hagynom dolgomat. Igére ugyan a török ő ngához való elmenetelét, de mikor, arról nem terminált. 23. Reggel megizené a török, hogy elmenne, ha lovak volnának, én azért mindjárást postalovakat parancsolám, hogy hozzanak s melléje rendelve Boér Zsigmond és Fodor Miklós uramékat, urunk ő nga főember szolgálait, elindítám őket, kik ebédet éven,

¹⁾ Béldi fogságából kiszabadulva, ellenségeinek megbosszulására gondol. Egy szövetséget alkot, melynek célja Telekit és társait megfosztani a hatalomtól. Tervének csakhamar megnyeri a nemesség színe javát. Nemest azonban hasztalanul kísérelték megnyerni ügyüknek, nem akart belemenni. V. ö. Erd. országgyűl. Eml. XVI. köt. 62. l.

elmentenek Hermányba. 24. Reggel Csáki és Béldi uramék szállásomra jöven, ott is sok vexatio lévén, semmire nem vehetnek megállván constanter az én kegyelmes uram hűségében. Elmenének szállásomról s én is megindulván, mentem ebédre Bodfalvára. hálni Hidvégire. Jöven hozzám Kálnoki Farkas uram s ő kegyelmével sokat beszélgetvén a fentlevő dolgokról, Istenemre kérettem Béldi uramot, hogy ne törjenek előbb előbb. 25. Mentem hálni Ugrára. 26. Ebédre Halmágyra, hálni Fogarasba. Ott szemben lévén urunkkal ő ngával, a dolgot jó karban állítottam vala. Minden kegyelmességét igirvén ő nga Béldi uramékhoz és Paskóhoz is, ki nyilvánvaló árulója vala ez hazának.¹⁾ Megparancsolta ő nga, hogy jó reggel elmenjek a hadak közé s megmondjam, hogy supersedeáljanak addig, mig újabb követséget instituálunk a hadak közül s arra válaszunk nem jó. Maga szekerét és lovait adván ő nga alá, mivel igen megtörődtem vala a sok járás miatt. 27. Megindulván Fogarasból, mentem Henter és Maurer uramékkal ebédre Garatra, hálni Mikvásárra; ott találván Bethlen Gergely, Mikes Kelemen, Daczó János és Barcsai Mihály uramékat a hadakkal és a dispositiot megmondám ő kegyelmeknek, kik követséget válogatának urunk ő nga részéről Apor István uramot, Udvarhelyszékről Ferenczi György uramot. Csíkból Mikó Péter uramot, kiknek is mind instructiot, mind credentionalist concipiáltanak. 28. Hajnalban érkezvén az ő nga étekfogója kit Bethlen uramék az előtt való nap expediáltak volt, ő kegyelmek tudják mivel?, újabb dispositiot hoz, melyhez képest megindulván Mikvásárról, a Rétkán(?) áltáljövén, megszállánk Nagy Ajtára. Estve abrakolni és vacsorálni kezdénk, mivel az nap sem magunk, sem lovunk nem ett vala. Meghozák, hogy elszaladtak volna Földvállról, azért mi is megindulván az hadakkal éjszaka, midőn érkeztünk volna az hidvégi határra az Egresen általmenvén, egy része szintén a közepin a hidnak általmenvén, nagy láрма lőn, úgy, hogy egy néhány ember meg is hala, sok megsebesedék. Isten oltalmazza meg, hogy a setétben mind le nem vágók egymást. Mely ütközet tartott két óráig mig lecsendesíthették a tisztek. NB. Ennek oka lőn némely embereknek serénysége, mert ha csak egy napot várakozunk vala, szépen már lecsendesedik vala a nép placidis mediis az én intercessiom által. 29. Indulván. Botfalvánál virradánk meg, az honnan bocsátottunk el mintegy

¹⁾ Béldiék Paskó Kristófot a portára küldték, hogy adja tudtára a nagyvezérnek, hogy Telekiék az ország tudta nélkül külföldi nemzetekkel szövetkeznek a porta ellenzése daczára. Apafi azt vélte, hogy fejedelemsege ellen törnek, (Erd. országgyűl. Eml. XVI. köt. 63. l.) s mint maga írja naplójában »a nyomorult hazára török birót hozának, mint farkast a bárányok közé«. 28. l.

háromszáz lovast Madarasi Mátyással, hogy Bodolát végye környül, hogy el ne mehessenek az urak, ha szintén akarnának is. Magunk az hadakkal lassan lassan nyomulánk utánna és midőn közelítettünk volna Bodola felé, meghozák, hogy elmentek az urak és Madaras a nyomon mégyen utánnok és kéri, hogy küldjünk segítő sereget utánna, kihez képest küldénk két zászlóalja katonát s egy compania németet. En Mikes Kelemen urammal, mellém vevén az Makai seregét és a Salis companiákat (: kik is valának a kolozsvári praesidiumból valók :) megindulván, a Deblenen elejekbe akartunk kerülni, de megfáradván a vitézek lovai, mivel már két nap s egy éjszaka nem öttek vala, általmenvén a Deblen hágóján, megszállánk és megértők, hogy már messze elhaladtak volna; az lovaknak abrakot adván, visszafordulánk és jövének hálni Zajzonba és Purkereczre. 30. Küldöttük bé Apor István uramot Bodolára az asszonyhoz, hogy irna az urának, hogy subsistálna s fogna a tractához. 31. Béldiné asszonyom kívánságunk szerént írt az urának, maga szolgáját hozzá küldvén s mi is irtunk s elküldöttük. Ismét azon nap béküldöttük Apor István uramot, hogy tégyen praesidiumot bé a várba, de arra magát nem vehetvén, ezen rendelést elmulatta.

Februarius. 1. Mentem én (elhagyván Purkereczen Bethlen és Mikes uramékat) ebédre Lisznyóba, hálni Várhegyre. 2. Mentem Maksára a Háromszék gyűlésébe, ott elvégezvén dolgomat, jöttem vissza Várhegyre ebédre Kálnoki Sámuel, Kálnoki Farkas öcsémuramékkal és több sok becsületes emberekkel. 3. Bocsátotta bé Béldiné asszonyom az urunk ő nga praesidiumát Bodolára Bánffy Farkas öcsémel és Pruszkai János urammal. 4. Indultak ki a fizetett hadak a Barczáról. 7. Mentem Maksára a Háromszék gyűlésébe, holott válogattanak ő kegyelmek közül követeket a fogarasi ország gyűlésére; onnan megindultam éjszaka, mentem Hidvégire tizenkét órákorra. 8. Indultam meg éjszaka Hidvégiről, mentem hálni Fiátfalvára, érkeztem éjszaka tizenkét órákor. 14. Indultam feleségemmel együtt a fogarasi gyűlésre, mentem hálni Mésére. 15. Ebédre Sárosra, hálni Fogarasba. 18. Állott bé a gyűlés. 19. 20. 21. Urunk ő nga az ország consensusából eskettetett tanácsi közé bennünket négyen, úgymint Mikola Zsigmond, Bethlen Gergely, Zemlinger Mátyás uramékat s engemet is méltatlan voltomra. Azon nap tövé ő nga Bethlen Farkas uramot cancellariussá, Mikes Kelemen uramot ítélőmesterré, Petki János, Toldalagi János, Daczó János, Daniel Mihály és Barcsai Mihály uramékat tábla bíráivá. 26. Választá az ország urunk ő nga consensusából Haller János uramot ország komornyik-jává, de üres az ország tárháza.

Martius. 2. Indultak a követ urak portára Fogarashól. kiknek utjokat kedvelje Isten ő felsége. 4. Oszlott el az ország gyűlése. 5. 6. Mulattam Fogarashba. 7. Indultam ebéd után Fogarashól, mentem hálai Felmérre.

Aprilis. — — — —

Majus. — — — —

Junius. — — — —

Julius. — — — —

Augustus. — — — —

September. — — — —

October. — — — —

November. — — — —

December. — — —¹⁾

Anno 1679.

Januarius. 3. Mentem hálai Körispatakra Kálnoki Sámuel öcsémuramhoz több becsületes emberekkel. 4. Mentem ebédre Bodokra Mikó István öcsémuramhoz, hálai mentem Oltszemire. 5. Mentem Várhegyre. 6. Háromszék gyűlésébe Rétyre, onnan mentem hálai Arapatakára. 7. Ebédre Hidvégire. 9. Indultam a segeshári gyűlésre, mentem hálai Apáczára feleségemmel együtt. 10. Feleségem onnan visszatérván, mentem az nap Benébe. 11. Fiátfalvára. 12. Ebédre Segeshárra. Az nap jött be urunk ő nga Segeshárra. 13. Állott be a gyűlés. 14. 15. 16. 17. A tanács mellé bizonyos személyeket denominálván a nemes ország s azokat megbírálván, a fennforgó dolgoknak lecsendesítésére eloszlott a gyűlés; a fejedelem ő nga kimenvén Segeshárról, én jöttem hálai Fiátfalvára. 20. Jött feleségem Fiátfalvára. 22. Mentem ebédre Segeshárra, Dánosnál megegyezvén Daczó Pál uramékkal s a násznépével, mentünk hálai Szent Lászlóra. 23. Megindulván Szent Lászlóról, én lévén násznagya Daczó Pál uramnak, vőfély Kendefi János uram, feleségem nyoszolyóasszony, Klára leányom nyoszolyóleány, sok becsületes emberekkel együtt mentünk Holdvilágra. Ott megszállván, onnan küldöttünk örömondókat Ebesfalvára. Annak utána megjövén az örömondók, úgy küldöttük a vőfélyt bé az ajándékkal ki után nem sokat várakozván, mi is egész násznépével megindulván, mentünk bé az ő nga kastélyába, holott is kikérvén a mennyasszonyt, ő nga megmarasztatott és vigan tartott. 24. Más nap is felestökömre felhivatván, becsülettel tartatott ő nga, kiért Isten megáldja ő ngokat. Az nap jött bé a Bánffy György urammal levő násznép is, kinek násznagya Bethlen

¹⁾ A hiányzó hónapokról szóló feljegyzések — a másoló szerint — kiszakadtak.

Miklós uram, vőfély Bethlen Sámuel uram volt. Ő kegyelmeket is megmarasztotta ő nga és vigan tartották ő ngok. 25. Hoztuk el Daczó Pálné asszonyomat Szent Erzsébetre, ott is becsülettel acceptálván a főgazda, az én kedves komám, Macskási Boldizsár uram vigan tarta s ott is háltunk. 26. Mentem Korod Szent Mártonba, onnan 27. Rűcsre.

Februarius. 1. Indultam Rűcsről befelé, mentem ebédre Maros Kereszturra, hálni Korod Szent Mártonba. 2. Estvére Fiátfalvára. 3. Mentem hálni Miklóstelkére. 4. Felmérre. 5. Fogarasba. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. Mulattam az udvarnál a magyarországi dolgok végett oda érkezvén meg Naláczi uram is portáról, vacsora után megindulván, mentem Persányba hálni. 17. Mentem ebédre Hidvégire, ott találtam feleségemet. 26. Mentem feleségemmel együtt Bölönbe. 27. Feleségem visszatérvén Bölönből, magam mentem Miklósvárszékre derék székre. Ispánokat bocsátottunk Mikó urammal s a székekkel együtt Cserei György, Zsigmond Deák a nemességtől, Kovács Márton, Gyenge Ferencz lófűvek közül. Ebédet ettem Közép Ajtán, hálni mentem Arkosra. 28. Mentem Sepsi Szent Györgyre derékszékre. Ispánoknak bocsátottuk ki Daczó Pétert, Székely Györgyöt a nemességtől, Mihály Deákot, Jancsó Pétert a lófűvek közül. Ebéden voltunk Daczó János uramnál, hálni mentem Mikó urammal együtt Várhegyre.

Martius. 1. Mentem Kovásznára Mikó urammal együtt derékszékre. Bocsátottuk ispánoknak Turi Ferencz és Jankó Boldizsárt a nemesek közül, Várdó Istvánt és Finta Jánost a lófűvek közül. 2. Mentem Kézdi Vásárhelyre derékszékre. Bocsátottunk ispánokat Gyárfás Pált és Donát Mátyást a nemesség közül, Bod Istvánt és Kelemen Mihályt a lófűvek közül.

Aprilis. — — — —

Majus. — — — —

Junius. — — — —

Julius. — — — —

Augustus. — — — —

September. — — — —

October. — — — —

November. — — — —

December. — — — —

Anno 1680.

Januarius 26. Mentem haza Fiátfalvára Gyulafi László, Kendefi János, Korda Ferencz, Tordai Gábor, Kovács Zsigmond uramékkal és több becsületes rendekkel együtt ebédre, ott is háltak. 27. Nálam mulattak mindnyájan ő kegyelmek. 28. Mentenek el ő kegyelmek.

Februarius. 1. 2. 3. 4. Mulattam Fiátfalván. 5. Mentem hálni Dalyára. 6. Ebédre Hégenbe megegyezvén a fejedelem ő ngával; a szászalmi cserénél vadászván, mentünk hálni ő ngával Lesésre. 7. Ebédre Morgundára, hálni Sinkre. 8. Ebédre Kálborba, hálni Fogarasba. 9. 10. 11. Gyültünk össze a deputatusokkal együtt az ebédlő palotában a levágott váradi törökök felől való consultatoria, miképen kelljen complanálni a a váradiakat, mind pediglen a fényes portát. NB. 12. Nolle et velle kellették magunkra kilenczezer tallérokat felvetnünk, hogy hatodnapra megszerezzük, mivel addig ki nem jöhettek a várból. 14. Commendálták a két nagyobb fiamot udvarhoz. 19. Jött meg Váradról Keczei uram. 21. Jött Barcsai Mihály uram Váradról a kapucsi basától ki is megizente, hogy ha a hatalmas császár paracsolatját nem effectuáljuk elrabol mind fejedelmestől és országostól. Az nap discernáltuk, mit kellessék cselekednünk. 23. Oszlottanak el az urak és a deputatus főrendek, kik is úgy hiszem, hogy nem kívánják többször a deputatusságot. 24. Mentünk urunk ő ngával vadászni a mundrai nádasra, vacsorára bejöttünk. 26. Indultam meg Fogarasból, mentem hálni Persányba. 27. Jöttem hálni Hidvégire. Az nap kezdett a hideg háborgatni. 28. Jött hozzám Daniel Mihályné asszonyom. Akkor éjszaka jött a köszvény a bal lábam aljába. 29. Jött Daniel István uram hozzám.

Martius. 15. Könyebbedtem valamit. 17. Ismét megnehezdedtem. 21. Könyebbedtem valamit. 23. Ismét megnehezdedtem. 28. Könyebbedtem valamit. 29. Vitettem ki magamot mankón, kinek meg is adtam az árát. Jött hozzám Bethlen Miklós uram s Daniel István uram. 31. Déleesti prédikáció alatt jött lábamban a nagyhusban a fájdalom.

Aprilis 2. Jött udvartól hozzám Baló Imre uram. 3. Jött hozzám a fiam, Nemes János udvartól Hosszú Péter és Bors uramékkal. 5. Jött hozzám Daczó Pál uram ő kegyelme az udvariakkal együtt, akkor könyebbedtem valamit. 8. Jött Keczei uram urunk parancsolatjából látnom ebéd után ment el a fiammal együtt. 11. Vitettem ki magamot székre. 12. Jött hozzám Daczó Pál uram feleségestől, ebéd után elment. 13. Bocsátottam Tamáskó öcsémnek kezében a jószágot, melynek eddig tutora voltam s végeztem úgy véle emberséges emberek előtt, hogy ennekutánna se magamot, se maradékomot nem háborít meg. 15. Vitettem ismét ki magamot székre a szántókhoz, kiért áldassék az ur. 18. Nehezdedtem meg a sérvésemnek felmozdulása miatt. 19. Hozattam ki a brassai doktor Hermány Márton uramot Patikárius Dániellel együtt, kik Isten után használtak. 23. Temettem el Mikó Miklósné asszonyomat. 25. Kezdettem ujab-

ban felkelni ágyamból, kiért dicsértessék az urnak szent neve. 30. Mustráltam meg erdővidéki uramékat a szász-mogyorosi hidnál.

Majus. 1. Mentem hálni Kilyénbe. 4. Várhegyre. 6. Mentem Maksára a Háromszék gyűlésébe, ebédre mentem vissza Várhegyre. Sok emberséges emberekkel akkor jött feleségem is Várhegyre. 8. Mustráltam meg a háromszéki nemességet, a sepsi lovas és gyalog hadakat Nagy Borosnyón. 9. Mustráltam meg a kézdi lovas és gyalog hadakat Márkosfalván. 10. Mustráltam meg az orbai lovas és gyalog hadakat Barátoson. 11. Mentem Vásárhelyre az oroszfalviakkal határ felett való controversiának eligazítására. 12. Mentem Zabolára Henter Mihály uram lakodalmára. 14. Mentem Várhegyre. Jött hozzám Mikes Kelemen bátyámuram is ebédre. 15. Mentem hálni Hidvégire. 16. Vágattam meg a jobb kezemen a cephalicat. Vött feleségem is purgatiot. 17. Vágtak a feleségemen is eret, én pedig vettem purgatiot. 22. Indultam Isten akaratjából a fejérvári gyűlésbe, mentem hálni Homorod Szent Péterre. 23. Fiátfalvára. 24. Paratéra. 25. Hosszúaszóra. 26. Szent Imrére. 28. Fejérvárra. 28. 29. 30. 31.

Junius. 3. Virradólag adott Isten asszonyunk ó ngának egy fiat, kit neveztek Gergelynek.¹⁾ Éltesse Isten a maga dicsőségére és a haza javára. 5. Végezték el az ácsok a fejérvári házam zsendelyezését. 9. Volt pünköst napja. 12. Fogtunk ujabbán az ország gyűléséhez. 20. Váltottam ki a rukaji portiot az árvák számára ezer tallérokon. 22. Bomlott el az ország gyűlése, ebéd után indultam meg Fejérvárról, mentem hálni Enyedre a fiaimhoz. 23. Ebéd után megindulván, mentem hálni a hadréi rétre. 24. Hálni mentem Rüksre. 25. Jött hozzám Szikszai sógor Anniskát is elhozván magával. 26. Indultam Rüksről, mentem ebédre Maros Kereszturra, hálni Kórod Szent Mártonba, ebéd után mentem hálni Prodra. 28. Mentem hálni Fiátfalvára.

Julius. 1. Indultam Fiátfalváról, mentem ebédre Budára, hálni a bogáti rétre. 2. Mentem hálni Hidvégire előmbe jöven a feleségem a szakadásig. 11. Mentem Várhegyre. 12. Mentem Maksára a Háromszék gyűlésibe, holott vettünk számot a perceptoroktól az ország adója iránt. 13. Elvégezvén a gyűlést, mentem Várhegyre. 15. Mentem hálni Hidvégire. 19. Voltanak nálam sepsi esperest uramék több emberséges papokkal. 22. Volt nálam a kézdi esperest több papokkal együtt. 24. Volt nálam Pleker Bálint uram ebéden. 28. Mentem Brassóba; ebéden volt nálam mind a bíró, mind a falnagy. Vacsorára mentem Hidvégire. 30. Mentem hálni Mikvásárra. 31. Fiátfalvára.

¹⁾ Apafi naplójában fia születését 4-re teszi. 32. 1.

Augustus. 2. Mentem hálni Kórod Szent Mártonba. 3. Mentem udvarhoz Radnotra a consultatióra. 5. Kezdetünk hozzá, forogván fenn a magyarországiak dolga és mind a váradialakkal való tracta. 7. Hozták meg a feleségem súlyos betegségét, kire megindulván ebéd után. 8. Reggel öt órakor érkeztem Fiátfalvára, holott igen betegnek találtam feleségemet. 20. Jött hozzám Bethlen Pál uram feleségestől. 21. Ment el ő kegyelme. 27. Ebéd után jött hozzám Haller Pál uram, ismét elment.

September. 3. Mentem ebédre Fejéregyházára Haller Pál uramhoz. Visszajövő utamban mentem Bethlen Pál uramhoz, onnan az nap haza jöttem. 5. Indultam Háromszékre, mentem Benébe hálni. 6. Hálni mentem Hidvégire. 9. Mentem ebédre Kilyénbe, hálni Várhegyre. 10. Oltszemire. 11. Ebédet ettem Sepsi-Szent-Györgyön, hálni mentem Hidvégire. 13. Mentem hálni Sövénységre. 14. Fiátfalvára. 16. Mentem hálni Prodra. 17. Szent Mártonba. 18. Hálni Radnotra. 19. 20. Volt a consultatio. 21. Ebéd után mentem hálni Maros Kereszturra. 23. Mentem ebédre Kórod Szent Mártonba. 24. Fiátfalvára. 25. Mentem Szent Mihályra Ugron Ferencz uramhoz a mostoha leánya lakodalmára, ebéd után jöttem vissza Fiátfalvára. 27. 28. 29. 30.

October. 1. Szedték meg a fiátfalvi szőlőmet. 10. Indultam a fejérvári consultatióra, mentem hálni Sárosra. 11. Hosszúaszóra. 12. Hálni Fejérvárra. 14. Jöttek bé az urak. 15. Hozták meg fiam, Domokos szerencsétlenségét, hogy meghajtották homlokba. 16. Indultam meg Fejérvárról, mentem ebédre Enyedre, hálni Bocskárdra Macskási Boldizsár uramhoz. 17. Hosszúaszóra. 18. Szent Lászlóra. 19. Ebédre Fiátfalvára.

November. 1. 2. 3. 4. 5. Köttettem ezekbe a napokba a gátamot. 6. Hozták a fiam, Nemes Gábor súlyos nyavalyáját. 7. Indultam meg Fiátfalváról, mentem hálni Sárosra. Hosszúaszóra, ott értettem könnyebbségét a fiamnak. 11. Mentem ebédre Enyedre, holott találtam a fiamat reménységem kívül életben, de igen beteg. 12. Ebéd után indultam Enyedről, s mentem hálni Fejérvárra. 13. Állott bé a gyűlés. 14. 15. 16. 17. 18. Mulatott a fejedelem ő nga. 19. Voltam ebéden Kornis uramnál. 20. Naláczi uramnál, hol sokat is ittunk. 21. Voltam ebéden Bethlen Miklós uramnál. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.

December. 3. Bomlott el az ország gyűlése. 4. Volt a vallásunkon valóknak az bokályos házban confluxusok, ugyanakkor ebéden urunk ő nga asztalánál lévén, mulatott ő nga, estve felé indultam ki Fejérvárról, mentem hálni Enyedre. 5. Hosszúaszóra. 6. Holdvilágra. 7. Fiátfalvára. 9. Hálni Somborra. 10. Hidvégire. 13. Jött Váradi Mátyás uram a felesé-

gem curálására Hidvégire. 15. Adhibeált purgatiot, mely feliciter succedált. 19. Ment el Váradi uram. 20. Voltanak nálam Mikes Pál, Jankó György és László uramék. 28. Jöttenek hozzám Mikes Pál, Maurer Mihály, Klubusoczki András uramék. 30. Mentem Erősdre, ott ebédet ettem, hálni jöttem Hidvégire. 31. Végeződött el ez esztendő, mely is noha sok félelemmel és busulással teljes volt, mindazáltal Isten békességben ingyen való jókedvéből megtartta s bővséggel megáldá, kiért áldassék az ő felséges szent neve mindörökkön örökké, amen.

Ez esztendőben novemberben láttatott egy comaeta napkeletről, az üstöke napkeletről, mely is sokáig látszott reggeli hajnalban. Másik látszott deczemberben napnyugotra, kihez hasonlót sem láttam, sem olvastam, annak üstöke napnyugotra nyult igen hosszan és noha oly szélesen látszott, mint egy kerék fal, az alja kicsin volt; ez által ment a következő esztendőre.¹⁾

Anno 1681.

Uj esztendőre jutván az Isten kegyelméből, édes atyánk Istenünk, ingyen való kegyelmedből, áldj meg minket, lelkünket, testiünket ez uj esztendőben, ujíts meg minket a mi lelkünkben és elménkben, hogy uj szívvel, lélekkel áldhassunk tégedet az 1681-ik esztendőben, a te nevednek dicsőségére, s lelkünknek idvességére. Ha te néked tetszik, vigy által a következő esztendőre is az ur Jézus Krisztus érdeméért, amen.

Januarius 1. Voltanak nálam Daniel Ferenczné asszonyom, Apor István uram feleségestől, ebéd után elmentek ő kegyelmek. 2. Kálnoki Sámuel, Henter Mihály és Eresztevényi András uramék. 3. Mentem ebédre Szent Györgyre, vacsorára Oltszemire. 4. Mentem a derékszékre Szent Györgyre, akkor töttük vicekirálybírónak Henter Mihály uramot. 5. Mentem Kovásznára, a derékszékre, akkor töttük vicekirálybírónak László Lászlót. 6. Mentem Kézdi-Vásárhelyre a derékszékre, akkor töttük vicekirálybírónak Gyárfás Pál uramot. 7. Mentem ebédre Várhegyre, hálni Kilyénbe. 8. Hidvégire. 12. Volt nálam vacsorán Mikó István uram több becsületes emberekkel együtt. 13. Mentünk ebédre Szent Péterre, ebéd után mentünk az ország articulussa szerint Bolonya végihez, oda jött ki előnkbe Mikes Kelemen uram és szebeni két polgár Szabó János és Rozsnyói János a királybíró képében, onnan ad admoneáltattuk brassai uramékat, hogyha satisfacialni akarnak az ország articulussának, jöjjenek ki és mutassanak a reformatusoknak templomnak való helyet, hová kiküldvén egy Plecker Bálint

¹⁾ E második üstököst Czegei Vass (i. m. 13. l.) és Apafi is (i. m. 32. l.) említi. Utóbbi decz. 26-án említi.

nevű polgárt, felelék, hogy már estve vagyon, azért menjünk bé a városba és jó szívvel látnak, s másnap választ adnak; melyhez képest bémenénk és emberségesen látanak, s gazdálkodának. 14. Elvégeződván a tanács tizenkét órakor, izenték meg két becsületes nemes embertől, Gyárfás Pál és Imecs Mihály uramtól, hogy mivel ezen dolog nemcsak ő kegyelmeiket concernálja, hanem az egész universitást és lutherana religiót is, s annak papjait, ők csak magoktól semmiképen nem mernek templomhelyet mutatni, melyet mi hallván s protestatiót instituálván, ebéd után eloszlánk, kiki a maga helyére, én jöttem Hidvégire. 17. Jött hozzám Mikes Kelemen uram Kálnoki Sámuel urammal és több becsületes emberekkel vacsorára. 19. Mentenek el ő kegyelmek. Indultam én is ebéd után Ebesfalvára, mentem hálni Mikvásárra. 20. Fiátfalvára. 21. Holdvilágra. 22. Mentem Ebesfalvára a consultatióra. 24. Bocsátotta el urunk ő nga a török követet, ebéden mulatott urunk ő nga az urakkal. 25. Mentem Kórod-Szentmártonba. 26. Inventáltattam ott lévő házamnál való javaimat és adtam által Szabó György kezében. 27. Elvégezvén az inventáltatást, állítottam bé a tisztartóságba, magam mentem hálni Gyalakutára, Lázár Imre uram házához. 29. Ebédre mentem Erdő Szent-Györgyre Rédei István uramhoz, hálni Fiátfalvára. 30. A feleségem gyermekeit megindítván Fiátfalváról, mentem hálni Mikvásárra. 31. Mentem hálni Hidvégire.

Februarius 3. Mentem a székbe Miklósvarára, voltam ebéden több becsületes emberekkel együtt Kálnoki Istvánné asszonyomnál, mentem hálni Hidvégire. 5. Betegedett meg Torma Boricza. 7. Mentem a háromszéki gyűlésbe Szent Iványba, akkor vetettük fel az adót, jöttem Hidvégire. 11. Jötenek hozzám vacsorára Barcsai Péter és Budai Péter sógor uramék feleségestől. 12. Ment el Budai Péter uram ebéd után. 14. Ment el Barcsai Péter sógor tőlem. Indultam magam is a terminusra, velem lévén Jankó György és János Geréb uramék is, mentem hálni Halmágyra. 15. Hálni Nagy Sinkre. Az nap állott be az terminus. 17. Voltam ebéden Mikes Kelemen uramnál. 18. Haller Pál uramnál. 19. Voltanak ebéden nálam Haller Pál és Mikes Kelemen uramék több becsületes főrendekkel. 21. Jött bé urunk ő nga Sinkre. 23. Osztottanak urvacsoráját a fejedelem szállásán. 24. 25. 26. 27. 28. Szólítatott meg néhai Bánffy Kristóf uram özvegye, Farkas asszony, a mint evocáltattak volt közönségesen a Farkas familia és néhai Mikes János uram özvegye, Pécsi asszony és Gyulai Ferencz uram az kórod-szent-mártoni jószágért, kihagyván a több actorokat belőle csak egyedül szólíttatott meg, melyből párt vettem s az alatt disponálták a causát cum tota sua serie.

Martius 2. Voltanak az urak nálam ebéden mindnyájan, a kik Sinken voltak Bethlen Gergely uramon kívül több becsületes főrendekkel. 4. Voltunk mindnyájan Nalácsi István uram szállásán ebéden. 5. Szólitottam meg a beszterczeieket Ango, alias Kerekes Péter felől, melyből párt vettenek. 10. Megígérték a jobbágyot a beszterczeiek. 11. Mulatott urunk ő nga egy néhányunkkal. 14. Jött el urunk ő nga Nagy Sinkről, én is akkor indultam el onnan, jöttem hálni Homorod Szent Péterre. 15. Jöttem Hidvégire. 19. Jött haza Nemes János fiam. 25. Mentem Sepsi Szent Györgyre a székbe, hálni jöttem vissza Hidvégire. 27. Jött hozzám asszonyunk ő nga inasa Ujhelyi uram. 30. Mentem hálni Bölönbe Kálnoki Farkas uramhoz Kálnoki Sámuel öcsémurammal. 31. Mentem Miklós-várára derékszékbe. Akkor töttük vicekirálybíróvá Kálnoki Farkas uramot. Öttem vacsorát Donát István uramnál, jöttem hálni Hidvégire.

Aprilis. 2. Mentem Háromszék mustrájára Ilyefalvára, az nap mustráltam meg a lovasokat. 3. Mustráltam meg a gyalogokat. Jöttem hálni Hidvégire. 7. Házasítottam meg az inast, Kis Mihókot. 9. Indultam a Macskási Boldizsár komám introductiojára a belső szolnokvármegyei főispánságba. Mentem ebédre Hévizre a Bethlen Elek uram házához, hálni Szász Budára. 10. Nagy Szöllőstre. 11. Kórod Szent Mártonba. 12. Kis Nyulasra. 13. Lekenczére. 14. Csicsó Kereszturra. 16. Érkezhén Teleki Mihály uram, introducáltuk Macskási Boldizsár uramot ugyan Kereszturra a főispánságba, ugyanakkor békéltettük össze Torma Istvánné asszonyomat a mostoha gyermekeivel. 17. Eljövén onnan Teleki uram, kezdtük a vármegye főbiráival és viceispánjával osztogatni a Torma István uram gyermekeit. Ebéden nálam voltak a főispánok Bethlen Elek és Macskási Boldizsár urak több becsületes főrendekkel együtt. 19. 20. Végeztük el az osztogatást. 21. Indultam meg Csicsó Kereszturról, jöttem hálni Szent Mihálytelkére Torma Istvánné asszonyomhoz. 22. Rűcsre. 23. Maros Kereszturra. 24. Kórod Szent Mártonra. 25. Fiátfalvára. 28. Dakra. 29. Hidvégire.

Majus. 4. Volt nálam Mikes Kelemen uram ebéden. 6. Mentem Mikó István urammal s több becsületes emberekkel együtt ujabban a bolonyai reformátusok templomok helyeknek kimutatására Bolonya végihez a csorgóhoz, jött oda Mikes Kelemen uram is és béizenvén a városba, egész estvig ott mulattunk, de csak hijában. Onnan mi eljövén, a director procedáltatott a sententiával s nemine contradicente foglaltatott templomhelyet. Jöttem vacsorára Hidvégire. 12. Mentem Kökösbe, hogy a reformatusoknak templom és papháznak való

helyet kérjek, de csak hijába jártam, ebédet öttem ott és mentem hálni Várhegyre. 13. Mentem Szent Györgyre a székbe. hálni jöttem Hidvégire. 19. Mentem Brassóba. 20. Jöttem ki Brassóból. 29. Mentem a mogyorosi révhez, ott mustráltam meg az erdővidéki hadakat. 30. Mentem hálni Oltszemire. 31. Mentem Maksára Háromszék gyűlésébe, onnan hálni Várhegyre.

Junius. 1. Mentem Csernátonba a Kálnoki Mihály öcsém temetésire, ebédem voltam Bernád Ferencz uramnál, hálni mentem Várhegyre. 2. Jöttem hálni Hidvégire. 4. Mentem ebédre Brassóba a sokadalomba. 5. Akartanak minden ok nélkül a brassai popule megölni, kit Isten csudálatoson értésemre adván, megmenekedtem tőlök. Jöttem hálni Hidvégire. 7. Indultam Hidvégiről Fejérvárra a gyűlésbe, mentem hálni Kaczára. 8. Fiátfalvára. 9. Ekemezőre. 10. A kozslárdi határra. 11. Jó reggel Fejérvárra; az nap állott bé a gyűlés. 12. Négy ülésben az urak az ország hasznára discurláltak. 13. Választottuk egész országu s három nemzetül a mi kegyelmes urunk ő nga nagyobbik fiát, tekintetes, nagyságos ifjabb Apafi Mihály urunk ő ngát erdélyi fejedelemségre egy szívvel lélekkel.¹⁾ Senki nekünk nem proponálta, annál inkább nem imponálta, hanem Isten kegyelméből magunk securitását látván benne, magunktól cselekedtük a gyűlésnek elein s béállásakor öt esztendő korában, kit Isten éltesen hosszas időre. 16. Vendéglé meg urunk ő nga az egész országot, megajándékozván ő nga mindenikünket a választott fejedelem ő nga nevével, kiket bársonnyal, kiket atlacczal, kiket posztóval. 17. 18. 19. 20. Indultam Fejérvárról hazafelé. Utamban a borbándi patakban a hintómat bédőjték és minden velem való egyetmásom megmerült. Onnan kijöven, mentem hálni Hosszúaszóra. 21. Ott szárazítottam egyetmásomat meg. 22. Ebéd után mentem hálni Kis Ekemezőre. 23. Szász Kézdre. 24. A Kustaly pataka mellé. 25. Hidvégire. Akkor is ledőjtöttek.

Julius. 4. Indultam Radnotra, mentem hálni Olosztelekre Daniel Mihály uramhoz.

Augustus. — — — — —

September. 2. Indultam udvarhoz asszonyunk ő nga udvarába, mentest mentem ebédre Segesvárra, hálni Domáldra. 3. Ebédre Kórod Szent Mártonba, hálni Besenyőre. 4. Ebédre Radnotra. 6. Volt szembe velünk Bethlen Elek urammal asszonyunk ő nga. 7. Érkezett Paládi portáról, a fővezértől hozott urunk ő ngának levelet, melynek praemissája olyan, hogy ahoz hasonlót én soha nem láttam, melyet ide is irtam: Az Jezutica

¹⁾ Tehát nem június 10-én. mint Jakab Elek mondja »Az utolsó Apafi« című tanulmányában. Lásd Magyar Történelmi Tár. XXI. köt. 5. l.

nationak, nagy Rendeknek öröme, az Mesiaticum genusnak választottja, nemzetségek dolgainak igazgatója, az állhatatosság-
nak méltóságos gazdája, minden dicsekedő jó igyekezetnek vezér-
lője, mostani erdélyi király szerető barátunk Apafi Mihálynak,
kinek vége jóvá legyen. 11. Küldötte asszonyunk ő nga Pap
Ferencz uramtól urunkhoz ő ngához a táborra. 14. Mentem
ebéd után Maros Kereszturra. 19. Mentem Radnotra. Az nap
érkezék Jenei az asszonyunk ő nga étekfogója a táborról.
21. Indultunk asszonyunkkal ő ngával Radnotról, mentünk
hálni Kundra. 22. Ebédre Ebesfalvára, az nap haza ment
udvartól Bethlen Elek uram. 25. Jött szebeni királybiró uram
udvarhoz. 29. Mentem ebédre Segesvárra, akkor adtam bé a
háromforintos adót kapúszám után aranyúl, kinek jövődölé-
sem szerint semmi hasznát nem vették, csak hijába küldötték
a harmadfélezer aranyat portára Macskási Boldizsár és Boér
Zsigmond uramék által. Hálni mentem Fiátfalvára; az nap
jött feleségem is oda a csíki hargitai feredőről, mely is Isten
kegyelmességéből igen használt néki.

October. 1. Indultam udvarhoz asszonyunk ő ngához,
mentem ebédre Kis Bunra feleségemmel együtt Bethlen Pálné
asszonyomhoz ő kegyelméhez, mentem hálni Holdvilágra.
2. Mentem Ebesfalvára udvarhoz, feleségem alá ment Hosszú-
aszó felé. 7. Mentem ebédre Kis Kapusra, hálni Hosszúaszóra.
10. Mentem ebédre Királyfalvára Lázár Imre uramhoz, hálni
Radnotra, asszonyunk ő nga udvarlására. 11. Jött Szilágyi
urunk ő nga bejárója a táborról. 12. Indultunk asszonyunk-
kal ő ngával urunk ő nga eleibe, mentünk hálni Pusztá
Kamarásra. 13. Mentünk ebédre Katonába, hálni Czegébe.
14. Mentünk ebédre Szamosujvárra. 15. Érkezett urunk ő nga
bé Szomos Ujvárra az urakkal együtt késő estve. 16. Érkez-
tek meg a lövő szerszámokkal együtt a székely gyalogok, mi
is vacsora előtt bucsúztunk el mind urunktól, mind asszonyunk-
tól ő ngától, a kik asszonyunk ő nga mellett itthon voltunk,
mentünk a szállásunkra Németibe s ott voltunk mindnyájan
együtt vacsorán a szállásomon. 17. Mentem ebédre Csicsó
Kereszturra. 19. Indultam meg Csicsó Kereszturról, mentem
hálni Tekébe. 20. Mentem ebéd után Rűcsre. 21. Ebéd után
Maros Kereszturra. 22. Hosszúaszóra. 26. Mentem Buzás
Bocsárdra Macskási Boldizsár uramhoz hálni. 27. Ebéd után
indulván Macskási Boldizsár urammal és több becsületes embe-
rekkel, mentünk hálni Fel Enyedre. 28. Mentünk Toroczko
Szent Györgyre; ott megszállván, mentem bé tizenkét órakor
Toroczkai István uramhoz és megkértem ő kegyelmétől és
Toroczkainé asszonyomtól Kapi Anna kisasszonyt Macskási
Boldizsár uramnak feleségül, (mely harmadik felesége), holott

szerencsésen járván, azután egy órával ismét Macskási urammal együtt bémenvén, meg is esküdtettük; azon nap lakadalmá is meglévén következő éjszaka el is hálá. 29. Ebéd után Isten engedelmeiből szép compániával megindulván, az ifjú asszonyt is elhozván, jöttünk hálni Fel Enyedre. 30. Mentünk egész compániával Bocsárdra és vigan is laktunk. 31. Mentem Hosszuaszóra; itt találtam a nagyobb fiamot, Nemes Jánost.

November. 6. Isten ő felségének igaz ítéletiből a gutaütésnek némely speciesit estve rajtam érezvén, nagy fájdalmakat szenvedtem a következő napokban.

December. 6. Mentünk ebédre Kis Bajonba, hálni Kővárba, ott becsülettel láttak és tartottak. 7. Mentünk ebédre Berkeszre. Ott találtuk Vallis generalist, ott is voltunk ebéden ő ngánál, hálni mentünk Hidegkutra. 8. Ebéd után mentem Nagy Bányára, onnan Felfaluba. 9. Mentünk hálni Gorbóra. 10. Szathmárra. 12 órakor ebédre hivatott mindjárt Karaffa ő nga. 11. Mentünk megint fel a követségünknek előszámlálására. 12. Hasonlóképen akkor is fenn lévén ebéden, azután lemenvén, küldötte alá a generalis a commissariusokat hozzánk konferenciára, kik ismét felmentenek a generalishoz. 13. Ismét felmentünk s ujabban audenciánk volt, akkor meghuragítván magát, mindjára hadakat akara Erdélyre küldeni, de sok beszéddel megcsendesítő és úgy irata egy levelet, kit annakutánna conventionak nevezének noha bizony semmi conventionk nincsen nem is volt. 14. Jöttünk el Aranyas Medgyesre. 15. Mentünk hálni Nagy Bányára. 16. A bányai bíró kíséret adván, mentünk hálni Magyar Láposra; oda érkezvén a viceispán is, Kolozsvári, becsülettel elláttanak. 17. Mentem Bálintit urammal hálni Csicsó Kereszturra. 18. Mentem felestökömrre Bethlenbe a sógorhoz Szikszai uramhoz, hálni mentem Szász Szent Györgyre. 19. Rűcsre. 20. Ebédre Medgyesfalvára Bálintit uramhoz, hálni Kórod Szent Mártonba. 21. Ebédre Gyálakutára, hálni Fiátfalvára. 27. Mogurára. 28. Hálni Fogarasba. 29. Voltunk szembe urunk ő ngával, mint követségünk főauthorával. 30. Jöttenek bé némelyek az urak közül. 31. Erűltenek a követségnek megértésére a deputatusok, de sok hijával.

December. — — — — —

Közli: TÓTH ERNŐ.

ROZGONYI ISTVÁN LEVELE PÁRISBÓL 1416 MÁRCZIUS 14-RŐL.

E folyóirat 1900. évfolyamában volt alkalmam közzétenni egy rendkívül érdekes missilis levelet, Rozgonyi István levelét Perpignanból unokaöcséséhez Rozgonyi Istvánhoz. Abban a helyzetben vagyok ma, hogy a Rozgonyi család egy másik tagjának levelét tehettem, közzé, ugyanezen időből.

A levél írója Rozgonyi István veszprémi püspökség kormányzója. A címzett, kihez a levél íródott Rozgonyi Péter dömösi prépost. A levél kelt Párisban 1416 marczius 14-én.

A levél terjedelmére hosszabb és tartalmára is érdekesebb mint Rozgonyi István perpignani levele. Értesülünk belőle Zsigmond király Párisba jöveteléről, hogy tárgyalásokba bocsátkozott a francia királylyal az angol királylyal kötendő béke ügyében. Értesülünk a francia-angol háboru ezidőtáji néhány mozzanatáról, Pikanteriában sincs hiány, midőn a levélíró a bajor herczegnőt így jellemzi »est satis antiqua.« Majd magán ügyekre tér át a levél, első sorban panaszkodva azon, hogy pénz hiányában a Párisban lévő szép dolgokból mit sem vehet és egyúttal pénzt kér a préposttól, miután a király is pénzszerűben van. Szerfölött érdekes az a megjegyzése, hogy soha nem látott erkölcsre durvább embereket, mint a francziákat. Kiemeljük még a levél tartalmából azt az adatot, hogy Zsigmond Budára sok aranyművest és egyéb mestereket küldött. Ipartörténeti tekintetben a levél ez adatja igen érdekes.

A levél szövege a következő:

Honorabilis vir, frater noster carissime. Noveritis quomodo tenore litterarum vestrarum sane intelleximus et intentionem domini nostri regis sepissime vestre fraternitati intimavimus litteris nostris mediantibus, si fuerunt presentate eidem vestre fraternitati. Sciatis etiam, quod die dominico proximo ante carnisprivium venimus ad civitatem Parisiensem. Ibique dominus noster rex fuit honorifice receptus iuxta consuetudinem ipsorum Francorum, sed ullocumque tempore vidi-

mus homines tam duros more sicut in partibus istis habitantes. Item sciatis quod dominus noster rex inchoavit colloquium cum consiliaribus regis Francie, ut pacem et concordiam faceret inter ipsum regem Francie et regem Anglie, sed tamen sciatis, quod primo et principaliter audiveramus, quod homines regis Anglie fuissent convicti per homines regis Francie, et hoc non fuit verum, quia Francigeni erant convicti, nunc vero die hesterna percepimus quod homines regis Anglie fuissent convicti per Francigenos, ibique ex ipsis de Anglia duo milia vel citra interemissent, quingentes decolassent, mille et quingenti ad vicinam (?) silvam evasissent, quam Francigeni circumsedissent, ipsosque expugnare intendunt, sed adhuc iam premissa in toto veraciter nescimus. Sciat enim vestra fraternitas, quod dominus noster rex laboraret iter suum arripere versus Angliam ad regem Anglie pro faciendam pacem inter ipsum et regem Francie, sicuti prius dictum est, si consilarii iam dicti regis Francie permittunt ire, sed si non permittunt ipsum transire, tunc laborat pro eo ut consilarii supradicti regis Anglie in medium ipsorum Francorum permittant venire, sed quam cito facta sua in partibus disponere poterit istis, iter suum intendit arripere versus Constantiam. Sciatis etiam quod omnia victualia sufficientia dederunt domino nostro regi, et pro toto familia, pro equibus et pro omnibus, sed adhuc ignoramus si solvunt pro ipso domino nostro rege an ne. Ceterum sciatis, quod dominam reginam Francie ultra tria vel quatuor hostia vidimus, et fuit in die faciemque eius videre non potuimus cuius forme sit, nullius autem interus tetigit, nisi manus serenissimi domini nostri regis, sed ducissam ducis Bavarie bene vidimus et est satis antiqua, sed quam cito dominus dux Bavariensis venerit, quia adhuc non venit, multa verba dicemus sibi de superbia sororis sue. Insuper frater carissime multa pulcra negocia mercimonia reperiuntur in civitate ista, sed ex quo caremus pecunia libenter ea videre nolumus, quia multum remote sumus de nostra pecunia. Pileum autem pro vobis ad huc reperire non potuimus, sed si venerimus per Onofrium vobis destinabimus. Item sciatis quod plures magistros transmittit dominus noster rex ad Budam aurifabros et ceteros magistros. Insuper rogamus vestram fraternitatem ut quomodocumque modis invenire poteritis nobis pecuniam transmittere dignemini, quia etiam dominus noster rex pecunia caret, et sic ipsum in nullo impedire volumus sed speramus deum omnipotentem ut omnia facta bene succedunt impmo domino nostro rege. Igitur rogamus vestram fraternitatem, ut . . . ad curiam domine nostre regine transieritis, tunc ibi laboretis(?) ut omnia bona de statu ipsius curie . . .

ipse dominus noster rex, rogamus eciam vestram fraternitatem ut quod canes magnos venatices habetis et . . . obis trans-
miserunt et portaverunt nobis intimetis. Sciatis enim, quod si vestre fraternitati transmittere possemus be . . . . . os meliores et pulciores non vidistis, sicut nunc habemus. Insu-
per sciatis, quod dominus noster rex alicui . . . . eciam non tradidit, et non dabit, quousque non diffinietur f . . . . suum in Constantia. Damus scire etiam v[est]re frater[n]itati, quod Nicolaus dictus Nemeth est apud dominum nostrum regem, primo enim ostendit sibi iram n[unc] vero cum ipso maximum habet solacium. Ceterum ad presens plura vestre fraternitati novalia intimare non possumus, sed si aliqua perciperimus per Onofrium plenarie informabimus. Premissa autem fama ex parte domini nostri regis [int]imetis ceteris fratribus et ami-
cis nostris. Datum Parisius tertio die festi beati Gregorii pape, anno etc. XVI°.

Stephanus de Rozgon Gubernator Episcopatus Vespri-
miensis frater vester.

Kivülről: Honorabili viri domino Petro de Rozgon pre-
posito ecclesie Demesiensis fratri nostro carissimo detur.

Eredeti, papiron, helyenként kiszakadva, zárlatán zöld
viaszpecsét nyomaival. Orsz. ltár. Dl. 10441.

Közli: ÁLDÁSY ANTAL.

VEGYES KÖZLÉSEK.

HARCZTÉRI TUDÓSITÁS AZ ESZTERGOMI TÁBORBÓL AZ 1594. MÁJ. 5—12-ig VÉGBE MENT ESEMÉNYEKRŐL.

Aus dem feltleger vonn 5 bis 11 Tag ¹⁾ Mey A 94. vnter Granstatt.

Die Festung oder Gschlos Gran hat mann auf der Furst. Durchl. Bevelch von 5 Mey neu albereit anngefannget zu beschisenn vonn denn nachsten derbey sowol bey denn Neuen Plochhaus ligennden weingerten, haben aber bis dato der Festung mit einbrechung der Ringmauer so Innwendig herumb allenthalben mit grossen Polwerkh vnnd Schanz Zeug auf sterkest befestigt gar wenig schaden zuegefügt. Nachmals so hat herr Gall diese vergangene Nacht gross Feüerwerckh aus einen Morser Inn die Festung werffen lassen, vonn welchem dieselb gannz vnnd gar ausser eines Ziegltdachs von 12 Uhr zu nacht bis heunt frue auf 6 Uhr abgebrannt weil mann aber zue Prunst Zeit nit weis Ich aus was vrsachen kheinen Sturbm furgenumbenn da man doch wol fieglich solches hat damals than solln, hat Graf Ferdinand ²⁾ heunt vmb 3 Uhr nach mittags Einen ausschusz aus einem Fanndl Knecht zum Sturbm dem Ir Durchl zuegesehenn lauffen lassen, da doch die Mauer bis dato vber ein anderthalb Klafter in die Prait vnnd Tief nit abgeschossen wordenn. Zu dem haben auch die Armen Khnecht weillen sy so vnverschenn angefiert wordenn khein ainige leiter nit gehabt, sonndern sein nuer auf denn herabgefallenen Stein vnnd Kalckh so Inen vnnter den fuessen gewesenn hinaufgstigen. Inn solchenn sturbm sein der vnseren vber 38 person todt auf den Platz vnnd sonsten gar viel guet vnnd fuernembe leut vonn deutscher nation geschedigt worden. Vnter welchen Herr vonn Greis: herr Terdtschickh Ein pehemischer herr vnd des haubtmann Khurzenn Leitenandt bis auf den

---

¹⁾ Helyesebben május 12-ig délig.

²⁾ Hardeck Ferdinánd győri kapitány.

Todt verwundt Inn solchen Sturbm sein welches Jederman gesehen 8 Türckh vnnnd Razenn dahin vnnser Püxen maister geschossen vber die Mauer herab zu vnns in die Schannz endsprungen. Die zeigen an das der Türckhen so auf der Mauer sich gewert vber 137 Psonen vonn den grossen stuckhen Erschossen, ausser deren, welche vonn dem Feuerwerckh so sy auf vnnser Khnecht herob haben werffen sollen, vnnnd vnnter Inen selbest angangen, vmbkhomen, vnnnd ob mann gleichwol nuer bis einen starckhenn steinwurff mit der Schannz vnnnd stueckhenn vnnter die festung khomben so wirt man doch, da manns nit vonn mehr orten angreifen wirdt dergestalt wenig ausrichten. Dann was die vnsern nun vber 3 Tag beschossen aus grossenn Khortenn ondt Singerin welche 35 bis in die 78 u Eisen schiessenn, hobenn die Thuerekhenn die Vorgangene nacht wieder mit Schutwerckh vnnnd gresslichen Paumben Vormacht. Zu deme so ist das Neü Plech haus so die Tuerckhen gemacht zu nachst an vnnser Schannz. Also das man das haus nit wol wo sehr man morgen die Statt nit auch angreiff, an mehr Orten beschiessen khan, es sey dann sach dasz die Perckhheÿer, denen nun Her Vnngnadt wie Ich verstanden 100 Teller Zuegesagt, ain stolln unnter die Meuer Treiben vnnnd nachmas mit Pulver zersprengen, dass man fueglicher zum Sturbm laufen khan Heunt vormittags haben die Tuerckhen aus der Mittern stat etlich schener Ross nur aus einer schein In ein zu nachst an der wasser stat ligennden Innsel auf die weid gschlagen Darauf sein vnnser Vnger auf denn 7 schaißga beÿ 32 Personen der Innsel zuegefahren. die sint aber schanntlich vber vertheit vnnnd bis auf 2 Personen von den Türckhen erlegt worden: vnnnd haben also diesen Tag wenig ehr eingelegt. Got helf das wirs besser anngreiffen. Denn 9 vnnnd 11 dies hatt herr Gall vnnnd herr Meitheni¹⁾ aus der vnntern sehannz zu nachst bey dem Gchlos gar heftig auf einannder die Festung wieder beschiessen lassen vnnter anndern hat der ein Puchsen meister Ein gross stuckh vonn der Mauer darauf der Janatscharen haubt fahnen gestannden geschossen. Dan die Thurckhenn von der Mauer wieder aufheben vnd In das Gschlos nemen wollen, so ist Inen aber berürter Puchsenmeister vorkumben vnd mit gross ausgestandener gefahr der Haubt fahnen Bey den herrn In die Schannz bracht darumben hat Ime herr Gall 15 Teller verehrt. Volgents hat berürter Herr Gall denn fahnen zu höchst auf der Schannz dem feint zu spot ein guete weil geschwungen auf den sy heftig gschossen aber Got lob khein schaden zuegefiagt nach solchem hat her Gall berüerten Fahnen Inn die schannz eingestekht vnnnd seine Musicos als Geÿger harfonisten vnnnd Schalmäÿer neben

¹⁾ Majthényi László, Zólyom várának kapitánya.

dem Fahnen gegen der Festung bey einer halben stund lanng musicirn lassen. Vmb 1 Uhr nachmittags hatt herr Gall denn fahnen durch denn Alten Herrn Graf Schlickhenn Inn sein des Gallen vnnd Meitheni nahmen der Fürst. Durchl. Presentieren lassen. Nach deme aber bis auf heunt deun 11 Meÿ die Festung obwol vonn dero selben ein gross stuckh Abgeschossen, noch mit den anndern stucken nit hat bsteigen derffen, so hat man doch in dessen, gestert nachts vmb 1 Vhr die Ain Statt, so zu nachst an vnnserm Leger vnnd auf das sterckhst mit 3 wasser graben Spiszaun vnnd Mauer befestigt, mit deutschen vnnd hungern sturbmen lassen. Die hat man auch Inerholb 3 stundenn, Nachdeme die Ratzen so die Statt neben den Turckhen bewohnet, vnns zum bestenn ein Khlein Türl Inwendig nidergehant vnnd darduch Eröffnet vnnd obergerben, gannz Eingenumben, vnnd obwol viel Türckhen daselbest sich zur vehr gefelt, so haben doch die Razen neben denn unnnern Ausgeholt vnnd denn feint In die flucht. vber ein Prückhen in die wasser Statt vnnd Gschloss Triben der Türckhen 62 Personen erlegt. Der vnnsern aber so einer den andern am hinein vber die Mauer steigen in Einen Tiefen wassergreben darinen ein spieszaun gemacht: Muetwilliger weisz gstossen ond hinabgesturzt sein wol bey 40. Ersoffenn vnnd selbst sich gespiest. Vmb das aber die Razen, so in der Stat gewest vnnter ein annder die Turckhen Erlegt haben die Thüerkhenn Im Gschlosz die Razen, so Inn der Obern Festung gewest all mit ein ander nidergehaut. In dieser Eroberten Statt hatt man nichts annderst dann Traidt haber gerstenn onnd schlechten Haus Rath bekhumben. Die bestenn guetter hatt man In die andre wasser Statt vnnd Gschlos geflehennt, der Pograni ¹⁾ ist am Sturbm auch geschedigt wordenn. Die Stat aber volgents mit deutschen Khnechten besezt.

Umb 5 Uhr gegen dem Abent sein 2 fiernember Türckhen wegen etlicher tractation zu Ir Durchl: herab Inn das Veltleger beleit vnd gefüret worden. In meinung das die zweien Begen, so In der festung vorhanden, wolten das haus vnd ander Statt auf Traun vnnd glauben: weillen sy vonn Bassa khein hilf oder enndsetzung emphinden Übergebenn. Welches der fürnemb oder Obrist Janntschar Aga, so auch In der festung erfahren, vnnd kheines wegs darein Consentirn will, sonndern er will neben seinen leuten In der festung da es Je nit aunderst wor gewalt erholten werden khan Ritterlich sterben. Was nun daruber guets beratschlagt wirts die Zeit mit bringen. In suma die Festung vnnd Statt ist dermassen so befestigt, das wo man dieselb mit Pulffer nit zersprengt, wirts viel Tausent man ehe dann solche

¹⁾ Nemeskürti Pogrányi Benedek, Korpona várkapitánya 1588—1597.

mit sturbm erholten wirt, kosten. Die Pergheyer haben gestert vnnd heunt Zu nacht bey der Schannz Einen stolln auf 14 Claffter weit vnter die Mauer treiben aber noch nichts wircklichs verricht. Davon ist einer vonn den Türckhen erlegt vnnd zween im Stollen gstochen worden. Die miessen nun hinfüro mit notwendiger wacht Versehen werden. Heunt sein 5 Türckhisch Gallern auf der Thannaw von Offen auf Gran. die Festung zu enntsetzen herauf gefahrn. Das Khriegsvolckh aber so mit 5 grossen stuckhen an der Thanau Verschanzter ligen die habens wieder mit dem Schiessen auf 2 Meil wegs zurukh Vertribenn. Vnnter anndern so khumben Jezt abents vmb 9 Uhr khundtschafter. das der Bascha vonn offen mit seinem volckh denen vonn Gran selbest zu hilf khomben will. Darauf werden Morgen 5 Tausennt Reuter 4 Tausennt Zu fuesz vnnd 3 Tausent husaren auf dem landt. doch nit neben der Thanaw Entgegen ziehn. Gott Verleihe das man In zu felt antrifft.

Die 8 herausgefallene Türckhen onnd Pribeggen. wie hievorgemelt. so vber die Mauer herab zu vnns entkhomben. da dieselb nun Iren Vorthail ben abents gesehen haben vnnter denn Teütschenn Khnechten, 4 gesabelt vnnd die Kheph wider ober die Mauer in die Festung bracht. Aus der Festung werdenn vonn Tag zu tag vnnter vnns Inn den Schannz graben gar viel Erlegt vnnd schadhafft vonn Ansehnlichen haubt vnnd bevelhsleuten.

Den heunt dato denn 12 dito sein wider zwee Türckhen zu Ir Durchl. herob khomben. Darauf tractiret man Ir Durchl. begert auch sy die Türckhen sollen die Festung aufgeben: Thain sy das heunt bis auf mittag ist wol vnd guet, wo aber nit so wirt man das haus noch heunt Sturbmen. Dorzue gibt herr haubtman Khurtz Ders mit wirfl werfen vnnter andern herrn Verspilt 7000 Man dann herr Palffy aus seinem gepiet 270 Personen: vnnd noch mehr ander Herrn ab sonnderlich. die Zween Begen haben sich heunt wieder Erkhkert, sy wolten die Festung für Ir Person gerne aufgeben. Aber der Janntschar Aga will kheins weges darein consentirn. sonder will so lang er khan vnd bis In den Todt Erhalten. Was nun Verrer heint geschlossen oder fuergenumben wirt, wirts die Zeit mitbringen.

Der Furstl Durch sein heunt vonn Ir Mtt schreiben so wol vonn dem Polnisch Cannzler zwkhomben. das die Tartarn bey 200000 starckh denn Thuerkhen zuezn. Die hatt der Canzler mit 40000 Man angriffen vnnd auch bis auf das haubt geschlagen. Der Bascha ist wieder mit dem Neüen Begler begen zurueckh auf Offen. Dasselbst lest er sich die gefangenen Türkhen vonn offen anzeigen, starckh verschannzen. Die sollen khein hilff vonn der Porten haben. vnnd ist Ein geringe manschaft auf dizmal zu Offen.

Edler vester guenstiger herr Verwalter gleich diese stunde omb 12 Uhr zu mittag. sein die Türckhen zu einem Thor aus der Festung heraus Inn vnnsere vnnter vnnd der festung nachste schantz heraus mit einem Fahnen gefallen, onnd das fremt deütsch volckh. sowol die vonn Lewa Angriffen. Die schanzen heftig zerstert vnnd gar viel der vnnsere Erlegt. Darob Ir Durchl. sehr Erzürnet vnnd bevohlen das sich Jeder man zu Fuesz vnnd Rosz hinauf in die Schanz Verfugen vnnd die Festung angreifen solle. Ir Durchl. haben mit dem herrn Palffy vnnd andern herrn Obristen selbst dem Schermizl zue gesehen. Glaub derowegen nit das die Für. Durchl. Die Festung mehr begeren. sondern mit macht vberziehn wirt. Datum Gran den 12 Tag Mey A 94:¹

A jelentéshez mellékelt levélen a következő datum olvasható: Datum Feltleger Zu Gran denn 12²⁾ Tag Mäy A 94. Aláírás olvashatatlan.³⁾

Czim: Dem Edlen vnnd vesten Herrn Valther Khrieger: Röm Kheÿ Mt: Ober Verwalter des Neusollerischen Khupherhandls Meinem Innsonders gunstigen Herrn zu hendn Neusoll. Cito Cito Cito Cito. Czímeres pecsét.

Beszterczebánya város levéltárában fasc. 382. nro. 12.

Közli: JURKOVICH EMIL.

NEMES THOLDI PÁL VÉGRENDELETE.

1709.

A Teremtő Attyának, meg váltó Fiunak, meg Szentelő Szent Lélek Istennek, tellyes Szent Háromság, egy bizony élő örök Istennek nevében.

A titkos tanácsu, bölcs ítéletű, szabados uralkodásu, mindenható Szent Istennek, ezen megnyomorodot Magyar Nemzet ellen sok féle ítéletit, midőn nem csak látnám, hanem ugyan érezném-is, s- a többi közöt, a ki küldött öldöklő angyalnak, ebben a nagy roppant anya várasban, naprul napra, nagyob nagyob erőben való csapdosását, s- öldöklését meg rettent szivel, szemlélném: Meg emlékeztem én is arrul, hogy Ádám első attyáunktul vöttem eredetet, édes szüleim bünös vérekbül fogantattam, e világra bünben születtem, és bünben éltem, születésem napjátul fogva, mellyekért ugyan, nem csak testi, de örröké való halálra méltó volnék. ha a bárány Ur Jesus, az Istennek Szent Fia érettem meg nem

¹⁾ Ezen utolsó szakasz külön lapra mellékletkép van az előbbihez csatolva.

²⁾ Valószínű, hogy a tudósító az aknaásás s sánczmunkálatok végett Ó-Hegy- s Urvölgyről leküldött kincstári bányászok felügyelője volt.

³⁾ 12-re javítva.

ölettetet volna, ki — is minthogy olly hitet adot, hogy életét életemért, lelkét lelkemért Szent Attyának meg áldozta, midőn az én meg oszlatásomnak ideje és perczentése elő áll, olly bizonyos bizodalommal, kérem ő Szent Istenségét, érettem Sz. Attyának esedezzék, a veremben le ne szálljak, hanem ha szintén testemnek meg kel is halni a bünért, lelkem tartassék meg az ő szent igasságáért; Illyetén józan értelemmel azért, az én életemnek végét, a boldog fel támadasnak jó reménsége és bizonyos meglétele alatt, midőn én el érem, úgy hogy ha az pusztító angyal, engemet is most testemben meg öl; életben maradandó édes attyámfiak, jó Uraim, és jóakaróim, tudhassák miben lött légyen mulandó árnyék életembéli dolgaim, rövideden jó lelki isméréssel így kívánnám le írnom, magam két kezeimmal szabad akaratombul;

Elsőben is, minekutánna, mind eredeti, mint tellyes életembéli titkon és nyilván cselekedett bűneimről, az élő igaz Istennek vallást töttem, s-meg törődött, és azokon bánkodó szivel, és könyves szemekkel rólok alázatossan, a Jesus Christusnak elégséges érdeméért bocsánatot kértem, s-hiszem is hogy el nyertem, tudositom a meg maradandókat. Születésemre nézve Dunántul *Veszprém Vármegyéből* s-nevezetesebben ama híres nevezetes *Pápa* Várasából (a honnént jöt ide-is a Reformatio) származtam, s-Istennek csudálatos igazgatásából hivatattam, és jöttem ezen keresztény anya várasban notariussi hivatalra, tekintetes és nagyságos *Szirmay István* Palatinalis Itélő Mester uram juratus notariussa lévén, minek utanna a Nemes Haza törvényei folytatásának praxissa meg tanulásaért Ezer hat száz kilenczven kettődik esztendőtől, Ezer hat száz kilenczven nyolczadik esztendőig, az Ur Jesus születése után számlálván, sokat jártam, fáradtam és szenvedtem volna. Édes Atyám *Tholdj* Marton volt, ki a Felséges romai császár, és magyar országi király, emlékezetes Leopoldus hűségében, *Ersek Ujvár* alatt, a pogány török fegyvere által esett el, feje karóban is száradott meg; kinek is elei közül *Tholdj Pál* nevű, midőn a reformatiot *Pécs városában* bé akarta vinni, együtt a reformatus praedikátorral, a reajok rohant, s veszedelmekre meg fogadott, s bérlett Szent Háromság tagadók által, konczoltatott és öletett meg. Édes anyám *Oroszi Kata* volt, ki is származása szerint ollyan emlékezetes familiából született, az apostoli szent tiszta tudományért sokat szenvedtének, jószagaikban meg károsítottanak, személyekben rabságokat szenvedtenek, s-a *posoni emlékezetes Tribunalban* törvény alatt is forgottanak.

Édes említett szülő anyám, ezen mostan fen forgó hadakozásnak első esztendejében, töb sok Dunántul való uri, fő, s aláb való rendekkel, minden jószágait külsőt, belsőt el hagyván s a felséges császár fegyvere előtt, a Dunán által jöven, őt esztendők forgása alatt bujdosott és sanyargott, véle valóival edgyütt is, másut

is. és ugyan azon bujdosásban tavalyi esztendőben 1708-ban. mult ki istenessen *Rima Szombatban*. e világbul. Szent András havának utollyán. s az ott valo szentek temetkezésének helyén tisztességessen el temetetett.

Idvezült nemző édes attyám fegyver által való el esése. s ez világbul valo ki mulása után. nyolcz esztendőknél tovább özvegykedett jó emlékezetű édes aszonyom anyám. s reá maradtott három árváit nevelte és taníttatta. kiknek elsője én voltam. utánnam valo *Miklós* (ki is tizenegy esztendő korában meg holt) harmadik *Kata* ki ha még él. Tiszteletes *Csuzi C. Joseph* uram házastársa; Annak utánna ismét. kedves attyafiai. joakaroi. és sok jó emberek. ugy még akkoron élő édes annya. holta után is. az Isten házához valo buzgo szerelméért. és alhatatos indulattyáért örök emlékezetire becsülettel említendő *Sándor Cata*, *Oroszi Adamné* Aszonyom javallásából. tétzésébül s meg nyugott akarattyából. néhai nemzetes vitézlő *Domokos Ferenz*. akkori vásoni Capitany uram ő kglme Isten rendelése szerint való házastársa lön; kitül is sok szép fiakat. és leányokat szüle; a többieket Isten e világbul ki vette. s. meg holtanak; Maradtanak szép két el házastathatandó leányok. *Susánna* és *Ersébet* (kik édes anyyok halála után. a Dunán által mentenek. édes nemzetségek közé) és *Thamas*. s *Márton* két fiak. kiknek gongyaviselését mind édes attyok. mind anyánk sokszori kijelentett akarattyok s parancsolattyok szerint én örömetst fel válaltam. s magamra vettem: a minthogy tartom és nevelem is őket mig Isten éltet.

Meg irt jó emlékezetű *Domokos Ferenz* uram is. ki e mostani időkbén. kglmes fejedelmünknek brigaderossa. egy gyalog ezerének fő Colonellussa. s Sümeg Várának Fő Capitánya vala. idvezült felesége s édes anyánk halála utánna nem sok időket éle. hanem ugyan 1708-dik esztendőben karácson havában. meg hala. s Vásonban temetetett el.

Ezek elő számlálása után azért: Dunántul Veszprém vármegyében Pápán lévő nemes curiában való részem. ahoz tartozando. földek. rétek. a felső majorokban való majorház. vagy ha az el pusztula. annak helye. ugy *Kovács Szabó János* uram kezénél lévő donatióban s pura statutióban fel tött praediumokban s hasonloképpen *Simontornya* mellett *Dád* és *Igar*. s Tolna vármegyében *Czecze* nevű faluban lévő portioim. mint paterno aviticumok. holtom után. ha maradékom nem marad. s ha most Isten ki szólit. nem is marad. jure successionis. illetik meg nevezett egy testvér hugomat. *Tholdj Catat*. *Csuzi Josef* Uram házastársát. s az ő kegyelme maradékit; ő kegyelme s maradéki defectussa után penig (kitül Isten ő kegyelmét oltalmazza) édes attyámmal egy testvér néhai *Tholdi Anna*. tekentetes nemzetes vitézlő *Festetics Pál* uramtul való Gyermekait. s azoknak maradékit: ugymint

Festetics Maria. elsőben *Comaromi Istvánné* most *Meszlényi Jánosné* Aszonyomat; *Festetics Magdolna Peczonicz Ferenczné* aszonyomat; *Festetics Christina Sándor Istvánné* aszonyomat. *Festetics Julianna Balog Adamné* Aszonyomat és *Festetics Ferencz* uramat.

Mind azon jószágok pedig minden onus nélkül vadnak, senkinek nem impignoraltattak. sem annyival inkább el nem adatattak; hanem a pusztákban való portiókat, edgyütt hugom *Csuzi Josefné* aszszonyommal, attuk vala arendában *Meszlényi János* sogor urnak s feleségének *Festetics Mária* nénénk aszonnak, ő kegyelmék elég hasznokat vötték, s az arendában, ma is adossak circ. kilenczven renes forintokkal. Annak utánna ismét ugyan azon pusztákban lévő portióinkat adtuk vala ugyan ő kegyelmeknek. zálogképpen ily formán. hogy bizonyos esztendő-kig, a mint a contractusban fel vagyon téve, birhassák ezer tallérokban zálogban. de se énnékem, se hugom aszonnak, egy pénzt, egy fillért sem attanak; hanem csak egy obligatoriat, hogy bizonyos napra, a mint meg vagyon az obligatoriában nevezve, le tészik; mely ma is mind egy fillérig oda vagyon; ő kglmek ugyan elég hasznát vették a jószágnak.

Dunantul senkinek adós nem vagyok, a *pápai reformatata orthodoxa* helvetica confession lévő szent *Ecclesiának*, köteleességem szerint ígértem assistentiamat. állapotomhoz képest, mellyet is, ha teczet volna Istennek világi életem, az idők forgási szerint örömetst cselekedtem volna; holtom után, a szent Ecclesia gondviselőinek, a hol jobnak s alkalmatossabnak itélik. száz tallérig, az az százötven Renes forintig, foglallyanak egy darabot, jószágaimból redemptibiliter oly formán, a ki succedal holtom s defectusom után, tegye le az Ecclesianak; mely pénzt olyan alkalmatosságra igyekezzenek fordítani, az élők örök idvességre való hasznokra szolgállyon. Istennek titkos bölcs tanácsából ezen keresztény anya városban származván, Palágyi Pál uram házánál accomodalt circ. három holnapokig a nemes tanács, addig való gondomviselése, ugy tudom refundálodott ő kegyelmeknek. Annak utánna néhai Szücs Péter uramnál szerze maga fáradsága által szállást néhai jó emlékezetű, idvözült édes jó uram *Dobozi István* uram szállást; holott is, mind magam, mind öcseim s mellettem tartott árvák intertentioja iránt való dolgot rész szerint maga Szücs Péter uram éltében. a többbit holta után, az édes aszonyommal, az özvegygel complanaltam, ados semmivel nem vagyok; ha éltem volna mindazonáltal jó aszonyomnak, ha lehetett volna, szolgáltam volna.

Jó uraim s jóakaróim tanácsából, akarattyából s javallásából, ezen néhai Takács István uram háza félét, cuccessoritul. a mint a fassionalis levélben fel vagyon specificé téve, hét száz

ötven forintokban meg alkuván, pénzem nem volt, hogy magamtul meg adhassam; akkori nemes város bírása Nemzetes *Camaromi C. György* uram, néhai *Borbély* András akkori város gazdája által segített meg, öt száz magyar forintokkal; Mellyeket a nemes tanács holtom után praetendal é rajtam nem tudom; kérem alázatossan a meg maradando nemes tanácsot. nemes Város dolgában valo postálkodásban lött, holtig való romlásomrul, és ha valamely hasznos szolgálatim lehettenek, azokrul is meg emlékeztvén, praetendallya, maradgyon gyámoltalan szegény attyámfiainak. Ezen kívül egy esztendőben az annuális censust Cassára a nemes Camarára általam küldötte vala fel a nemes tanács, maradott meg azon pénzbül töb száz forintnál. a nemes város restantiariussi catalogussában láttam aszt is fel írva; akkori bíró néhai jó uram *Dobozi* uram, trans-mittalt jedzési szerint, én aszt el vásárlottam, s haza hoztam a vásárlást, azzal sem tartozhatom, circ. 12 forintok ha meg maradtanak. mellyekkel haza jöttem.

Néhai boldog, és jó emlékezetü, idvözült jó uram *Dobozi* István uram is edgyszer is mászor is adott volt segítségemre bizonyos számú pénzeket; mellyekrül egy alkalmatossággal öszve computalván, obligatoriat is kére, aszt mondván, nem azért kéri hogy meg vegye rajtam, hanem hogy jövőendőben is, vélem való jó tétérül, ha az idő úgy hozná, légyen oly instrumentuma, meg emlékeztethessen.

Füleki Szücs János urammal, a réz pénznek idején két ezer német forint árra borokat vévén, a nyeresége a mi lött volna participialt ő kegyelme benne, a Capitalis summa egészen kezéhez vissza ment ő kegyelmének, ez iránt rajtam nem praetendalhat. Adott vala ezen kívül nékem ugyan ő kegyelme kilenczven magyar forintokat kölcsön ezüst pénzül; ednehány sómat el adván, egy gyöngyösi embernek, mind az árrát meg nem adhatta, Füleki uram löt érette kezes, szállítottunk le ő kegyelmével a kezességért, negyven öt forintokat, maga ötven hatnak mondá, ezüst pénzül, most hogy az Mária leányát el temették, küldöttem kérésére tizennégy forintokat; a többivel adós vagyok. Mongya ugyan ő kegyelme, idvezült feleségemnek is adott volna huszon öt forintokat, de én aszt nem tudom, se nem hallottam, másként is édes idvezült feleségem hűséges, és igaz lévén hozzám, kissebb s nagyob dolgot is hirrre tött, ebben aszt gondolom, minthogy a kilenczven forintokat, kétszer attá ő kegyelme, talán azért emlékezik így ő kegyelme. Ismét az után mikor a fiát el temették azután is attam tizennégy forintokat; azután ismét attam öt máriásokat.

Szelmeczi János komám uramnak fekete posztó árrával vagyok adós. gondolom fr. tizennégy, Cormány István komám

uramnak, a mint gondolom tizenhat forintokkal, Bükkösi György komám uramnak, gondolom tíz forintokkal.

Ha mind a nemes város a maga pénzét, mind idvözült Dobozi uram maradéki meg kívánnák, nem ellenzhetem, s ellene nem állhatok, sem éltében, annyival inkább holtom után, azon kérem alázatossan a nemes tanácsot, ezen házamat adassa el illendő árron, mely is hogy jobban el kelhessen (el is hiszem jó emlékezetű Dobozi uram maradéki sem kívánnák mingyárást, annyival inkább a nemes város reá nem szorult) eladásával ne siessenek, s hirtelenkedgyenek, hanem várják jó árrossát; Én ugyan a mint meg irtam hétszázötven forintokon vöttem, de kívül belől a mint látni való dolog volt, elrongyollott, sorvadott, és pusztulni készült ház volt, egyszer és mászor a mit rajta kívül belől építettem, reá ment meg annyi pénz, úgy hogy meg ér, az én elmém és calculusom szerint most ez az ház, mivoltához képest, tizennyolcz száz forintokat; kérem jó uraimat, intézzék úgy eladását, mennél jobban lehet, s az árrából contentállyák creditorimat, mind a kiket meg neveztem, mind a kik apró, csöprő lehetne, úgy conventios cselédimet is; mester embereknek adós nem igen vagyok, mindazonáltal ha ki jó lelkiismerettel valamit elő tud adni, kinek-kinek az övének meg kelletik lenni.

Édes anyámnak mind maga aquisitumi, mind aviticum jószági hugom Csuzi Josefné aszonyomat, s néhai Domokos Ferencz uramtul való két hugaimat, és két öcséimet egyaránt illetik.

Jószágimrul való leveleimet Pápán tartottam, ezen fegyver zörgésben, vagy néném *Oroszi* Ersébet *Csuzi* Jakabné aszonyom vagy hugom *Ostffi* Susánna *Bus* Imréné aszonyom *Kőszegre* vitték volt, úgy tudom, most is ő kegyelmek procurállyák.

Idvezült feleségemet, néhai *Faigel* Clárát midőn elvettem, szülei Nemzetes *Faigel* Ferencz ipam uram s *Szegedi* Susánna napam aszony, igen szegény állapottal voltanak, minden jószágok másoknál sok summákban zálogban voltanak, tudgyák jól magok ő kglmek, mennyi segicségekre voltam mindennel ő kegyelmeknek, s miképpen töltöttem szükségeket; kiknek refusioját, ha éltem volna, méltán kívánhattam volna, minthogy sokszor ígérték is, holtom után ám maradgyon oda, hanem minthogy a *mádi* szőlők, visza szerzésében sokat futottam, fáradtam, és költöttem: *Becsek* szőlő iránt, a mint *Schembek* Mátyás urammal contrahaltam, mivel a pénzt le nem tehettem, ha csak ő kglmek le nem teszik, a *Contractus* szerint visza kel kezében menni a szőlőnek, s bírni fogja zálogban, mint az előtt, az ő kglmek *contractussa* tenora szerint. *Belényesi* Ferencz maradékinál lévő *Felső Nyulászó* szőlő iránt mennyi bajoskodásim voltanak, tudgyák jól ő kglmek, az actak is meg mutattyák; azon szőlő kiváltására *Pápai* János

bátyám uram adot vala ezer magyar forintokat, mely pénzt néhai jó Uram *Dobozi* uram hozott vala el ő kglmétül, sok idő-kig magánál is tartotta ő kglme s mikoron sokára kezemhez atta, a többi mind réz pénz volt. hanem csak száz huszon öt felséges fejedelem verette renes forint volt ezüst pénz között: a meg említett szőlőért *tizenkét* száz magyar forintokat töttem le réz pénzül. kezemben is atta vala a törvény, s bírtam is a szőlőt, annak utánna ismét addig furták, faragták, el vötték tőlem. éppen midőn a szüret imminealt, azon summa ma is prae manibus judicis vagyon, a mádi tanácsnál; én nem tehettem róla, elég sok kölcségemben s fáradozásomban került, ha nem succedalt. erővel semmit nem vehettem, ha ezüst pénzül ő kglmek le teszük. azon ezer két száz magyar forintokat, ma is tartoznák felvenni: a szőlő ugyan három annyit is meg ér; Azon Pápai uramtul contrahált adósságot, ipam uram, és napam aszony tartoznak complánálni, mint hogy réz pénz volt. elhiszem, csak miben is megenged Pápai uram, meg gondolván, én egy pénz hasznát sem vöttem, sőt nagy kárt vallottam miatta. Az Alsó Nyulászó szőlő is az én kölcségemmel került vissza; mostani tudásommal ugyan. midőn azon szőlők után utottam futottam, s fáradtam, s sok szép hasznos dolgaimat mulattam, és költöttem sokat, bár — egyebet műveltem volna, mert azokbul nékem sok károm következett, testemet sokat törődtettem, elmémet s lelkemet fárazottattam, de ezekrül való elmélkedés már késő, ám maradjon abban.

Idvezült feleségemmel adott egy paplan, egy veres angliai szoknya, nyakra való gyöngy, derekallyak s fejelek is. ha most meg halok, s ő kglmek élnek, legyen vissza ő kglmeké. Sőt ha más holmi egyebet is attanak is véle, s meg vagyon, idvözülendő jó lelkek ismereti szerint a mit meg ismernek, vigyék vissza; vagyon egy ezüst lánczos pártá öv is; az is oda való, egy kis arany gyűrű is, egy kis gyémánt benne; hozott volt idvezült feleségem egy gyöngyös pártát is, és két függőt, de azokat elbontotta. s a nyakra való gyöngyi közé füzte, sőt az enyimet is füzött közé; A gyöngyös pártá a ki most vagyon, a mely nyakra való gyöngyöt én attam néki. abbul csinálta az enyim, a benne való boglárók övé voltak, a nyakra való gyöngyi közé füzött gyöngy helyet, a boglárók el maradhatnak.

Ebben az hires anya várasban gyönyörűségessen virágzó s árvíz módjára bővelkedő, idvezítő Szent Evangeliumnak s tiszta tudománnak szerelmére alázatossan kérem a meg maradandó Nemes tanácsát, s fő bíróját a nemes városnak, itten mellettem lévő. vélem egy méhbül származot, édes attyoktul s annyuktul gyámoltalanul elmaradot Domokos Thamás és Marton, két öcseimnek neveléseket, s gongyok viselését, s taníttatásokat válallyák magokra: kit ha cselekesznek. Isten az ő kegyelmek maradékának bő juta-

lommall fizesse vissza: olly nemzetség maradékával tésznek ő kglmek jól. a kik is éltekben, sok szegény ügyefogyott és gyámoltalan, özvegyeknek, árváknak, s meg nyomorodottaknak voltak pártfogói s gyámolgotó istápjai.

Pénzem nékem nem marad; mivel a mit kerestem. Istennek még ifjuságomnak virágában tött fogadásombul, s az ő szent házához való buzgóságombul, miolta Debreczenben lakom, mindenkor tartottam, s tanítattam oskolában atyám fiait s szegény gyámoltalan árvákat, kiknek számok edig mégyen fel tizen négyre, azoknak minden napi ételekre, italakra, ruházattyokra s tanítatásokra mennyi költ, akár ki meg ítélni. Azon kívül, idvezült feleségemet illető mádi szőlők vissza szerzésére, hét esztendőök forgása alatt, annyit költöttem, meg sem tudnám írni, ugy hogy, ha valahonnént valami kezembe jött kölcségecske, arra kellett fordítanom, és egyéb mindennapi kölcségeimre.

Ha mi ládabéli portékáim, köntösöm, ruháim, házi eszközeim, szekereim, lovaim, szárvasmarháim, disznaim, vermes életem, vetésim maradnak, mindazokat becsületes tagjai által a nemes tanács hitelessen conscribáltatván inventaltassa, a mik eladandók, illendő árron adgyák el; s a pénzt edgyütt azzal a mi az ház árrából, adóságim ki fizetésétül meg marad, egy summában, ha teczik a nemes tanácsnak, kölcsön nemeš város szükségére fordíthattya ideig, s esztendőnként refundalható hasznából meg nevezett két öcsémnek tartasson asztalt, tanítassa, s ruháztassa; vagy penig az öszvecsinálendő summát, erga obligatorias, adgya oly hiteles embernek, a ki esztendőnként való interessét adgya meg, s fordítassék, említett két öcsém nevelésekre, tanítatásokra, s ruházásokra; kiket is ha Isten éltet, s felnevelkednek, ha mi capitalis summa lészen, hugom *Csuzi* Jósefné aszonyommal, vagy maradékival, *Domokos Ferencz* uramtul való, fellyeb meg írt *Susánna* és *Ersebet* két hugaimmal, öten osztozzanak egyeránt; ha penig egyik vagy másik meg hal eléb, a meg holtnak része, az élökre szállyon; ha penig minnyájon (kitül Isten őket oltalmazza) mind deficiálni tanálnának, azon capitalis summát a nemes tanács procurallya, s tarcsa vagy magánál vagy más oly hiteles embernél, a ki esztendőnként való interessét adgya meg, mellyet is a nemes tanács, *Pápárul* a tiszta tudományért ide bujdosó, jó erkölcsű, s reménségű szegény sorsu ifjaknak szükségeknek tellyesítésére fordícson; ha *Pápárul* nem tanálnának lenni, Dunántul akármely helységbeliek lesznek itten, a kik tanulnának s szükölködnek, azoknak fordíttassék; Mely dologra ha a nemes tanácsnak szorgalmatos gongya lészen, bizony az Isten, minden módon meg jutalmazza, még a maradékjoknak is, kire kérem is az Ur Jésum drága szent nevében, meg maradandó s következésképpen élendő s leendő bíró uramat s nemes tanácsot.

Vagyon egy gondviselésem s nevelésem alá testamentaliter hagyatott árva is nálam néhai Püspöki Szücs János fia Istók. kinek is holtom (után) ügyét fel fogni, neveltetni s taníttatni. ha méltóztatik a nemes tanács, mint fő tutor és curator s a gyámoltalan árváknak attya, Istennek kedves áldozatot áldozik, tisztit követi s jutalmát várhattya; lészen annak is mibül gongyát viselni; a mint édes attya testamentuma meg mutattya, csak valamely istenfélő kegyes, és a másét nem kívánó emberre bizatassék; miulta én nevelem, vagyon laistromom. abbul ki teczik mit hova töttem.

Draveczi Gáspár uram nemes Biharvármegyében lévő jóságát a míg arendában bírtam, restantiat praetendal ő kglme; de én azzal adós nem vagyok, mert Pap György nevű gondviselőjének is ötven forinttal többet attam, mint tartoztam volna; ő kglme levelére ismét egykor nemzetes *Baranyi* Mihály uram által a tállyai vinczellérjének küldöttem száz forintokat, a mint eszemben jut, renes forintok voltak.

*

Kilencz féltves oldal.

Aláírás és pecsét hiányzik. De kívül más kéz írásával ez vagyon rá feljegyezve:

Néhai b. e. N. és Vzlő Tholdi Pál urnak Debreczen várossa notariussanak maga kezével (írt) testamentuma. 1709-dik esztend. 10 és 11.

(Végrendeletek gyűjteménye. Ltsz. 1—1709.)

Tholdi Pál Debreczen városának igen nehéz és viszontagságos időben vala notáriusa. Az egykoru jegyzőkönyv szerint 1699. május havában kötelezte magát a legerősebb esküvéssel a jegyzői tisztre. Ettől fogva 11 évig szolgálta Debreczent. Szereplése beleesett a kuruczvilágba, mikor Debreczen volt Rákóczi hadainak legjelentékenyebb felszerelőhelye s mi alatt ötször volt kénytelen elfutni a város lakossága, vagyonát pedig dúló-fosztó ellenség martalékaul hagyni. Az 1709-ben kiütött pestisnek Tholdi Pál is áldozata lett.

Saját keze írásában fennmaradt testamentumában elmondja a maga származását, családi összeköttetéseit. A Dunántúlról, Pápa városából eredett. A Dunántúl szép birtokaik voltak a Tholdiaknak. Apai és anyai ágról való elődei a kálvinista valláshoz való önfeláldozó hűségükkel tűntek ki, a mire ő felette büszke volt. A Tholdiak a Festeticsekkel, Orosziakkal, Ostffyakkal, s több más ösmert nevű dunántúli familiával állottak atyafiságban. Tholdi Pál huga pedig tiszteletes *Csuzi Cseh* József uram házastársa. Ez a Csuzi valószínűleg fia volt Csuzi Cs. Jakab dunántúli ref. püspöknek, egyházi írónak és testvére Csuzi Cs. János ref. lelkész-

nek, ugyancsak egyházi író és orvosnak, a ki meg arról is nevezetes, hogy külföldön évekig mutogatott, Szőnyben született s a szíami ikekhez hasonlóan összenőtt leánytestvér párt.

Tholdi Pál édes anyja, Oroszi Kata több évi özvegység után másodszor kapolcsi *Domokos* Ferencz vásonyi kapitány s Rákóczi Ferencz brigadérosához menvén feleségül, — e házasságból származott *Domokos Márton*, Debreczen városának 1725—1735 között jegyzője, 1735-től fogva egy évi megszakítással 1764 híres-neves főbírája és édes apja a nem kisebb tehetségű, nem kisebb szereplésű *Domokos Lajosnak*. D. Lajos is 1751-től 1774-ig főjegyző, 1786-ig felváltva főbíró és polgármester, az 1790 91. évi országgyűlésen Biharvármegye követe, a debreczeni ref. egyháznak és a kollegiumnak főkurátora.

Tholdi Pál háza, a melyről a végrendeletben szó van, halála után, a városra szállott. még pedig a Comáromi György által részére kiutalványozott 500 frt. fejében. Mert ezt a házat, mely Czegléd és Sas-utczán állott, 1720-ban a városi tanács adta 800 frton Ambrus Mihály nevű civisnek. (1759-ben pedig T. Kun Susánna asszony N. és Vlő consiliarius Andrási Zsigmond özvegye vette meg 2550 Rh. frton.) Az 1720-diki eladás ellen contradiccióval élt — bár eredménytelenül — Baranyi István, első feleségének, néhai Dobozi Erzsébetnek, Dobozi István főbíró leányának a jussán. Sőt D. István utódai az atyjuk által Tholdi Pálnak egyszer-másszor adott segítséget is követelték, még pedig Debreczen városán. Ugyanis a Dobozi család 1746-ban különböző czimeken 31.222 frt. kereséttel lépett fel Debreczen városa ellen. A keresetlevélben a Tholdi-féle tartozás 328 frttal szerepel. Replicajában a város Tholdi Pál végrendeletére hivatkozva, nem tartotta magát kötelezhetőnek ezen követelés kifizetésére. »Ugy reménli azért a N. Város, hogy a mit az idvezült Creditor elengedett a Debitornak, azt a Familia így értvén a dolgot, nem kívánnya a N. Városon keresni, ha szinte complanalva nem volna is.«

(Debreczen szab. kir. város közlevéltárából.)

Közli: ZOLTAI LAJOS.

A BERZEVICZY CSALÁD NAGYLOMNICZI LEVÉLTÁRÁBÓL.

1290—1527.

I. 1290. május 28. (ill. 1356. július 3.)

Capitulum Ecclesiae Beati Martini de Scepus, Omnibus Christi Fidelibus praesentibus pariter et futuris, quibus praesentes ostenduntur, Salutem in Omnium Salvatore. Quoniam memoriae novercatur oblivio, et ea, quae geruntur in tempore, vacillant facile, necessarium est, ut acta temporaliter scripturae patrocínio

in statum solidum redigantur. Proinde ad universorum notitiam tam praesentium, quam futurorum harum serie volumus pervenire, Quod ad nostram personaliter accedentes praesentiam magistri Kokos et Joannes filii comitis Rycolphi exhibuerunt nobis literas Domini nostri Ladislai DEI gratia Illustris Regis Hungariae nobis destinatas, in quibus vidimus contineri: Quod idem Dominus noster Rex Ladislaus quandam Possessionem Tharcsa vocatam, cum utilitatibus suis et pertinentiis universis, juxta continentias privilegii sui inde confecti, praefato comiti Rycolpho, ac suis haeredibus possidendam perpetuo, ceu primitus ipsam possederat contutisset. Verum quia sibi de qualitate, ambitu et cursu metarum ipsius possessionis veritas non constabat, nobis dedit in mandatis, ut cum Petro filio Simonis de genere Thekwle homine suo, unum ex nobis pro testimonio idoneum transmittere deberemus, coram quo idem Petrus filius Simonis ad faciem dictae possessionis Tarcha accedendo, convocatis vicinis, & commetaneis, ipsam reambularet, secundum veteres metas et antiquas et statueret eisdem perpetuo possidendam, si non fuerit contradictum. Contradictores si qui forent, ad ipsius citaret praesentiam, ad terminum competentem, si vero contradictum non fieret, extunc cursus metarum et statutionem earundem eisdem magistris Kokos et Joanni ac eorum haeredibus nostro faceremus privilegio confirmari, cum propter tranquillitatem status Regni et temporis, ac diversa viarum pericula literae, quibus praemissa eidem Domino nostro Regi rescribere deberemus ad ipsum pervenire non possent. Nos itaque mandatis eiusdem Domini nostri Regis Hungariae Ladislai humiliter obtemperantes, ut tenemur, una eum praedicto Petro filio Simonis homine suo discretum virum Marcum, Ecclesiae nostrae canonicum unum ex nobis pro testimonio misimus fidedignum ad praedicta fideliter exequenda. Qui demum ad nos redeuntes concorditer retulerunt, vivaque vocis oraculo sunt confessi: Quod antedictam possessionem Tharcsa convocatis vicinis, et commetaneis ipsius eisdemque praesentibus consentientibus reambulassent, & statuissent ipsis magistris Kokos et Johanni, secundum cursus, et limites metarum infra scriptarum, nullo contradictore penitus existente. Metae igitur praescriptae possessionis Tharcsa, prout homine Domini nostri Regis, Petro filio Simonis antedicto, et nostro testimonio referentibus didicimus, taliter distinguuntur. Prima meta incipit in capite cujusdam fluvii Krobetin appellati habentis ortum in monte vulgariter Scemene nuncupato, et per meatum ejusdem fluvii versus orientem descendit, quousque pervenitur ad quandam viam magnam, quae transit ipsum fluvium, qua itur de Batsamezey versus Plarocs, ibi personaliter parvus Jordanus, et Comes Arnoldus cum filiis suis Theodorico, et Jordano pro se, et fratribus eorum

commetanei ipsius possessionis, coram homine Domini nostri Regis, et nostro antedictis cursui metarum jam dictarum consenserunt, ac indicaverunt a capite ipsius fluvii Krobetin usque ad viam magnam praedictam, qua itur de Bacsamezey versus Plarocs, veras metas esse Tharchenses. Deinde salit de ipso fluvio ad eandem viam magnam versus meridiem, et tendit in ipsa usque ad pratum praedictum, quod vulgariter Batsamezey nominatur. Inde progreditur versus meridiem inter ipsum pratum et sylvam usque ad finem ipsius prati, quosque pervenitur ad sylvam quandam, et ipsa sylva directe versus meridiem procedendo devenitur, ubi quidam rivulus cadit ad quendam alium rivulum Nene-patakja vocatum; Deinde per meatum ipsius rivuli versus meridiem protenditur, et transit, quosque idem rivulus cadit in quendam fluvium Tharcza vocatum. In quo quidem loco Thodborius Herbordus, et Simon filii Theodorici pro se, et fratribus eorum astantes personaliter coram homine Domini Regis, et nostro testimonio huic cursui Metarum ab eo loco, ubi terminantur metae Comitis Arnoldi de Plarocz scilicet, ubi meta salit de fluvio Krobetin ad viam magnam antedictam usque ad locum praedictum, ubi rivulus Nenepatakja cadit in Tharcham, consenserunt, ac retulerunt, has esse veras metas Tharczenses. Deinde ascendit de ipso fluvio Tharcza ad modicam distantiam, et deinde salit de ipso fluvio versus meridiem inter duas aquas Duboro, et Zedo appellatas, et ibi sunt duae metae terrae. Ab inde progreditur inter easdem aquas ad quendam collem, qui vulgariter Berch dicitur, ubi praedictae duae aquae oriuntur. Inde ab ipso colle ascendit versus meridiem ad quendam montem altum, ubi Andreas filius Bodun, Thomas et Kede filii Thecwle pro se et filiis suis, et filiis fratris sui stantes personaliter coram homine Domini Regis, et nostro testimonio cursui metarum a Tharcza fluvio antedicto, usque ad jam dictum altum montem consenserunt, veras has metas Tharczenses fore asserentes. Deinde ab illo monte transit ad sylvam per montes et colles, quosque pervenitur ad quoddam pratum, quod Zolorok nominatur, et in superiori parte illius prati est quidam monticulus, ubi quondam erat sessio cujusdam Heremite, a quo monticulo transit ad quendam fluvium Zoroloc nominatum, et in eodem fluvio devenitur ad magnam viam, qua itur de Omnibus Sanctis versus Tharcsam. Deinde exit et procedit ad quendam rivulum alium, in quo versus occidentem ascendendo pervenitur ad unam metam terream. Deinde ab illa meta procedendo vergit ad sylvam et transeundo per montes et colles versus occidentem pervenitur ad locum, ubi fluvius Tharcza habet ortum. Inde procedit versus septentrionem ad montem quendam, qui vulgariter Scemene nuncupatur. Deinde versus occidentem transit per cacumen montis et postea in fine

montis directe ascendendo pervenitur ad caput fluvii Krobetin antedicti, ubi prima meta incipiebat. Et sic metae ipsius possessionis terminantur. Quia igitur mandatis Domini nostri Regis in omnibus obedire tenemur cognoscentes per Petrum filium Simonis hominem suum et Marcum Ecclesiae nostrae canonicum antedictos hunc esse cursum metarum possessionis Tharcsae antedictae nullo contradictore penitus existente, praedictis Magistris Kokos et Joanni et ipsorum fratribus, nec non eorum haeredibus, haeredumque suorum successoribus ipsas metas, ceu praescriptum est, prout Regio recepimus ex praecepto, praesenti privilegio duximus confirmandas sigilli nostri testimonio pariter communiendas. Datum in Octavis Penthecostes, Anno Domini Millesimo Ducentesimo Nonagesimo. In cuius quidem requisitionis, reinventionis, rescriptionis et aliorum praemissorum testimonium praesentes sigilli nostri testimonio fecimus communiri. Datum tertia die Octavarum Festi Nativitatis Beati Joannis Baptistae Anno Domini Millesimo Trecentesimo Quinquagesimo Sexto. (L. S.)

A szepesi káptalan 1356. évi transsumptuma után. — Levéltár jele : fasc. IX. No. 11. — 1290.

II. 1313. márcz. 8.

Capitulum Ecclesiae beati Martini de Scepus Omnibus Christi fidelibus, quibus praesentes ostenduntur, salutem in omnium Salvatore. Quoniam memorie novercatur oblivio, dignum est. ut acta temporaliter scripturae patrocínio fulciantur. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod constituti personaliter in nostra praesentia magister Kokos, filius quondam comitis Rycolphy ex una parte, magister Johannes frater ejusdem ex altera, idem magister Kokos professus est viva voce, quod totam portionem possessionis in villa Farcassy ipsum contingentem cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis, eo jure et libertate, sicut ipse possederat eandem ab antiquo, eidem magistro Johanni fratri suo pro possessione sua in Komlos in concambium et pro viginti marcis ab eodem jam receptis, sibi et filiis suis filiorumque suorum successoribus dedisset et contulisset jure hereditario perpetuo possidendam. Pro qua quidem portione possessionis idem magister Johannes totam suam portionem in districtu Sarus in Komlos existentem eidem magistro Kokos et filiis filiorum suorum cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis dedit donavit similiter perpetuo possidendam tali etiam conditione interjecta, quod si eundem magistrum Kokos ratione praedictae possessionis Komlos per quempiam impediri vel molestari contigerit in nullo, eum idem magister Johannes tenebitur adjuvare. In cujus rei memoriam firmitatemque perpetuam ad instantiam partium praesentes concessimus litteras sigilli nostri

munimine roboratas. Datum feria quinta proxima post Dominicam Invocavit Anno Domini MCCC. tredecimo. (L. S.)

Egy 1335. évi káptalani transsumptum után. — Levéltári jele: Fasc. 1. No. 8. — 1335. — 1313, — Eredeti je a kápt. ltárában, kívül egykorú feljegyzéssel: Commutatio villae Farkassy pro Komlos No. 4.

III. 1321. okt. 6. (—) 1322. június 24.

Karolus Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Cumaniae Bulgariaeque rex omnibus Christi fidelibus, quibus praesentes ostendentur salutem in omnium salvatore. Ad universorum tam praesentium quam futurorum notitiam volumus pervenire quod magister Thomas filius Ferench castellanus de Scepus dilectus et fidelis nobis quandam litteram capituli ecclesiae beati Martini de Scepus sub pendenti sigillo confectam fecit in nostra praesentia exhiberi humiliter postulando, ut eam ratam habere et nostro dignaremur privilegio confirmare. Cuius tenor talis est. Capitulum Ecclesiae beati Martini de Scepus omnibus Christi fidelibus praesentibus pariter et futuris quibus praesentes ostenduntur salutem in omnium salutis largitore. Quum memoriae novercatur oblivio, et ea quae geruntur in tempore vacillant facile nisi litterarum patrocinio in statum solidum redigantur, proinde ad universorum notitiam tam praesentium quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod constitutis coram nobis personaliter filiis quondam comitis Rykolphi videlicet magistro Kokos Johanne et Michaeli filio suo pro se et pro reliquis filiis suis, Rykolpho cum filio suo Johanne pro se et ceteris filiis suis ex parte una; magistro Thoma filio Ferench castellano de Scepus pro domina Anna consorte sua filia quondam magistri Henrici filii eiusdem Rykolphi ex altera, partes iam dictae vivae vocis oraculo sunt confessae, quod in causa, quae vertebatur inter praefatos filios Rykolphi ex parte una et dominam Annam consortem praedicti magistri Thomae filiam magistri Henrici ex altera, ratione requisitionis quartae partis possessionis patris ipsius magistri Henrici antedicti, pro qua portione eisdem filios Rykolphi ad praesentiam honorabilis viri Henrici ecclesiae nostrae praepositi citaverat, licet litis et disceptationis materia inter ipsos aliququaliter ventilata fuisset, tandem ex partium beneplacito et voluntate, coram praedicto magistro Henrico praeposito nostro, ad talem finaliter devenissent pacis et concordiae unionem, quod praefati Kokos, Rykolphus et Johannes, quandam possessionem ipsorum Zolouk apellatam, cum utilitatibus suis et pertinentiis universis dedissent donassent et contulissent memoratae dominae, ac per ipsam magistro Thomae antedicto marito suo nec non ipsorum heredibus, heredumque suorum successoribus, perpetuo et irrevocabiliter, quiete et pacifice possidendam. Tali

tamen conditione adiuncta, quod si fortassis praedicta domina Anna, quod absit, sine prole seu herede decederet, ex tunc ipsa possessio sepedicto magistro Thomae ratione consanguinitatis et proximitatis, ac per ipsum suis heredibus et heredum suorum successoribus remanebit iugiter possidenda; donantes sepedicto magistro Thomae obligandi vendendi, donandi, legandi, seu quocumque modo alienandi cuicumque eidem placuerit, liberam facultatem. Hoc expresso nihilominus, quod ad uberiores huius rei cautelam seu certitudinem, ad sepedictam dominam Annam transmissimus dominum Meke Archidiaconum ecclesiaeque nostrae canonicum, quae coram ipso, sicut idem dominus Meke nobis retulit vivae vocis testimonio, est confessa quod praescripta pacis et concordiae unio, ex ipsius ultronea processisset voluntate, contentaque in possessione Zolouk sibi collata et marito suo magistro Thomae, sepedictos Kokos, Rykolphum et Johannem filios Rykolphi, et ipsorum heredes ratione eiusdem quartae partis, quam ab ipsis iuris ordine repetere proposuerat, perpetuis temporibus dimitteret liberos penitus et solutos. Ut autem huius rei series robur perpetuae obtineat firmitatis, praesentes sub pendentis sigilli nostri munimine concessimus roboratas. Datum in octavis beati Michaelis Archangeli Anno Domini millesimo tercentesimo vigesimo primo. Nos igitur petitionibus eiusdem magistri Thomae regio inclinati cum favore, revocantesque in memoriam eius obsequia fidelitatis quibus nostrae maiestati studuit multipliciter complacere, tenorem praedictae litterae de verbo ad verbum praesentibus inseri faciendo, sicut rite et legitime emanasse dinoscitur, sic nostra regia auctoritate approbamus, ratificamus et confirmamus. Ut autem huius nostrae confirmationis series robur optineat perpetuae firmitatis praesentes concessimus duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Ladislai Tytulensis ecclesiae praepositi, Albensis clerici, Aulae nostrae vicecancellarii dilecti et fidelis nostri. Anno Domini millesimo tercentesimo vigesimo secundo, octavo Kalendas Julii regni autem nostri anno similiter vigesimo secundo.

A lomniczi levéltárban csak nagyon felületes és hibás másolatban lévő meg, jelen szöveget a szepesi káptalannál (Scrin. VIII. fasc. 1. No. 16.) őrzött eredeti hártya után közlöm.

IV. 1324.

Omnibus Christi fidelibus tam praesentibus quam futuris praesens scriptum inspecturis Capitulum ecclesiae Agriensis salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam, tenore praesentium volumus pervenire, Quod Comes Georgius dictus de Vossar. Blasius, Michael. Nicolaus, Lorandus, Johannes et Petrus filii ejusdem Georgii ab una parte, Dominicus et Nicolaus filii Joob

de Chicher ex altera, coram nobis personaliter constituti proposuerunt viva voce, quod in quibusdam possessionibus ipsorum infra declarandis pari voto et per modum pacificum tale concambium inter se fecissent et ordinassent: Quod iidem Dominicus et Nicolaus filii Joob quandam possessionem ipsorum Comlos vocatam in Comitatu de Ujvar existentem cum universis utilitatibus et pertinentiis ejusdem ac sub eisdem metis et limitibus, quibus ipsi et dictus pater ipsorum pacifice possederunt usque modo. dedissent et contulissent et coram nobis dederunt et contulerunt eisdem Georgio et filiis suis memoratis ac ipsorum successoribus universis jure perhennali et pacifice ac irrevocabiliter possidendam, tenendam et habendam. In cujus possessionis concambium seu mutationem iidem Georgius dictus de Vosvar, Blasius, Michael, Nicolaus, Lorandus, Johannes et Petrus filii ejusdem quandam possessionum ipsorum Voyan vocatam in Comitatu de Ung existentem similiter cum omnibus utilitatibus et pertinentiis ejusdem ac sub eisdem metis, quibus ipsi usque modo pacifice possederunt. eisdem Dominico et Nicolao filiis Joob et ipsorum haeredibus haeredumque suorum successoribus dedissent et contulissent et coram nobis dederunt et contulerunt jure perpetuo et irretractabiliter possidendam, tenendam et habendam. Insuper eadem partes obligarunt se et suos haeredes coram nobis nunquam processu temporum ratione earundem possessionum alter alteri aliquid contemptum facere vel per se vel per alium sed pacem perpetuam super easdem inter se mutuo observare. In cujus rei memoriam perpetuamque firmitatem ad instantiam partium praesentes contulimus Sigilli nostri munimine roboratas et alphabeto intercisas. Praesentibus tamen Magistro Petro praeposito, Nicolao Lectore, Martino Cantore, Nicolao Custode, Domenico de Ujvar. Valtero de Borsua, Laurencio de Kemey, Petro de Zemlen, Benedicto de Borsod, alio . . . . et aliis multis, Anno Domini MCCC. vigesimo quarto Regnante Karolo Illustrissimo Rege Hungariae. Boleslavo Strigoniensi, [Fratre Ladislao] Colocensi Archi Episcopis et domino Nostro Venerabili Patre Chanadino Dei gratia Episcopo Agriensi existentibus.

Egykorú feljegyzés *kívül*: Concambium de Komlos.

Eredeti hártya, a káptalan függő pecsétjével. — Levéltári jele: Fasc. 1. No. 10. — 1324.

V. 1325. szept. 20.

Serenissimo Domino suo Carolo DEI Gratia Illustri Regi Hungariae Capitulum Ecclesiae Beati Martini de Scepus orationes in Domino debitas ac devotas, cum perpetua fidelitate, noverit vestra celsitudo nos recepisse Litteras Vestras cum honore quo decuit hunc tenorem continentes. Carolus Dei Gratia Rex Hun-

gariae fidelibus Suis Capitulo Ecclesiae Beati Martini de Scepus Salutem et Gratiam, Magister Kakas Joannes et Ricolphus filii Ricolphi dicunt nobis quod Joannes filius Andreae filii Polyan frater eorum unam metam ipsorum inter possessiones Lomniczam et Villam Sobch vocatam lite pendente inter eos destruxisset, quare fidelitati Vestrae firmiter mandamus per praesentes, quatenus unum mittatis hominem pro testimonio, fide dignum, coram quo Joannes filius Pausa aut Henricus filius, aut Bene filius Abracham, aliis absentibus homo noster sciat, videat et inquirat, omnimodam veritatem, et secundum quod vobis veritas constiterit nobis fideliter rescribatis. Datum in Vischegrat in festo decollationis Beati Joannis Baptistae Anno Domini 1325.

Nos itaque Vestrae Majestatis praeceptis obedientes ut tene-
mur cum praedicto Joanne filio Pausa homine Vestro discretum virum Bene nostrum concanonicum, hominem nostrum pro testimonio fidedignum duximus destinandum ad praemissa fideliter exequenda. Qui quidem homo Vester et Noster ad nos demum redeuntes nobis concorditer retulerunt, quod cum quinta feria proxima ante festum Beati Mathei Apostoli et Evangelistae ad praedictum locum inter possessiones Lomnicza, et Sobchfalva vocatas existentem circa Poprad accessissent, et per eundem hominem Vestrum praefatus Joannes filius Andreae retulisset, quod in eodem loco ubi praedicti nobiles viri magister Kakas Joannes et Ricolphus metam ipsorum priorem circa Poprad memoratam destructam fore referebat, nunquam meta exstitisset, et quod idem locus ad ipsum jure pertineret quem quidem locum in anno praesenti idem Joannes arrari fecisset et seminari, alias vero metas inter ipsum et eosdem nobiles viros existentes justas et rectas esse affirmando.

Datum in vigilia Beati Apostoli et Evangelistae Anno Domini 1325 Mathei.

Szepes vmegyétől 1787-ben nyert hiteles másolat után.

VI. 1326. decz. 20.

Serenissimo Domino Suo Carolo DEI Gratia Illustri Regi Hungariae, Capitulum Ecclesiae Beati Martini de Scepus orationes in Domino debitas ac devotas recepimus litteras Comitum Alexandri Judicis Curiae Vestrae hunc tenorem continentes: Honorabilibus Viris et discretis Amicis Suis Reverendis Capitulo Ecclesiae Beati Martini de Scepus Comes Alexander Judex Curiae Domini Regis amicitiam paratam. Cum honore disceretionis Vestrae Amicitiae notum facimus: quod videlicet cum habita possessionaria divisione mediantibus nostris litteris privilegialibus inter magistros Johannem, Nicolaum et Petrum filios Andreae filii Polyan actorem, Kakas, Johannem et Ricolphum in causam attractos per

hominem Domini Regis praesente Vestro testimonio reambulationes et novarum metarum erectiones in quibusdam possessionibus prout in dictis nostris privilegialibus litteris videbitis contineri fieri debeat, Vestram Amicitiam petimus per praesentes, quatenus visis praesentibus vestrum hominem pro testimonio fidedignum transmittatis, in cujus praesentia Jacobus filius Jordan, vel Paulus filius Pausch homo regius reambulandas possessiones juxta continentias dictorum privilegiorum Nostrorum reambulet, et ubi necesse fuerit, novas erigat metas juris ordine observato, et post haec totius facti seriem cum cursibus metarum Domino Nostro Regi fideliter rescribatis. Datum in Alto Castro in Quindena Beati Martini Confessoris Anno Domini M. CCC. XX° Sexto. Nos itaque petitionibus praefati Comitis Alexandri aquiescentes, ut tenemur, cum praedicto Jacobo, filio Jordani homine Vestro discretum virum magistrum Mathiam nostrum concanonicum pro testimonio fidedignum duximus destinandum ad praemissa exequenda. Qui quidem homo noster cum eodem homine vestro, nobis dixerunt, ad nos demum redeundo, quod ipso praesente idem Jacobus homo Vester in crastinis Beati Nicolai Confessoris proxime praeteritis possessiones Lompnicza, Zophfalva, et Martsisfalva vocatas reambulasset, metae vero earundem duarum possessionum Lompnitza et Zopchfalva ut ambae partes et idem homo vester cum homine nostro nobis concorditer retulerunt, hoc ordine distingvuntur, quod prima earum meta incipit a parte meridionali circa metas Saxonum de villa Isaac super duas vias, quae ad modum crucis disponuntur, et in eadem via transit versus Zophfalva praenotatam, ubi supra quemdam monticulum planum est una meta terrea, deinde transit per modicum terrae spatium versus occidentem, et ibi est una terrea meta, a qua transit versus aquilonem usque fluvium Poprad, et ibi est tertia meta terrea, et in fluvio Poprad modicum ascenderet, usque ad quoddam fossatum, et in eodem fossato ascendit usque ad montem versus aquilonem, et in fronte ejusdem montis descendit ad montem Caff, et eundem montem circumeundo transit per modicum spatium versus orientem, ubi est meta terrea, deinde ascendit versus aquilonem usque ad quamdam viam, et ibi est terrea meta, et in eadem modicum descendit versus orientem, et ibi est meta terrea, a qua descendit versus aquilonem usque ad quamdam viam, et ibi est terrea meta, et circa eandem viam ascendendo transit super quemdam montem, et de eodem monte descendit circa viam usque ad antiquas metas finales, deinde tendit versus occidentem in latitudine duorum jugerum secundum mensuram villarum praedictarum, et ibi est nova terrea meta, et in eadem latitudine inter eandem novam metam et fluvium Fekete Viz vocatum ascendit usque ad montes niveos. et ibi meta dictarum

villarum terminantur. Metae autem possessionis Martsisfalva vocatae, sicut iidem nobis recitarunt, situarentur: Quod prima ipsius meta incipit in quadam aqua Magna-Lompnich vocata, et in eadem aqua descendit usque ad terream metam, ubi exit magna aqua Lompnich versus occidentem directe, qua vadendo quidem est aqua parva Lompnich vocata, et in ipsa ascendit usque ad caput ejusdem, et ibi metae villae Martsisfalva praedictae terminantur. Datum in vigilia Beati Thomae Apostoli Anno Domini 1326.

Szepes vm. által 1787-ben kiállított hiteles másolat után. — Levéltári jele: Fasc. 311. No. 3.

VII. 1349. decz. 11. (1329. jan. 13.)

Nos Capitulum Ecclesiae Beati Martini de Scepus. memoriae commendantes tenore praesentium significamus, quibus expedit universis, Literas Serenissimi Principis Domini Nostri Ludovici, Dei Gratia, Illustris Regis Hungariae, annulari sigillo suo consignatas, nos reverentissime recepisse in haec verba. Ludovicus Dei Gratia, Rex Hungariae fidelibus Suis discretis viris, Capitulo Ecclesiae Scepusiensis Salutem et Gratiam. Dicitur Nobis in personis magistri Rycholphi de Thar-keő et filiorum ejus, quod quam plurima privilegia seu literalia instrumenta super possessionibus eorum ubicunque existentibus emanata in vestra sacristia seu conservatorio Ecclesiae Vestrae reposita habentur, quarum paria casu accedente ab ipsis alienata exstitissent, quae nunc eis plurimum forent necessaria. super quo fidelitati Vestrae firmiter et distincte praecipiendo mandamus; quatenus universa privilegia seu literalia instrumenta super possessionibus eorundem quovis nomine vocitatis et ubicunque existentibus emanata, in Vestra sacristia seu conservatorio Ecclesiae Vestrae requirere faciatis, reinventaque transcribere et in transcripto eisdem dare debeatis, caventes autem, ne fraus aut dolus interveniat, in hac parte. Datum Dominico die, proximo ante diem Fest. Beatae Catharinae Virginis. Anno Domini 1349.º

Nos igitur praeceptis serenitatis ejusdem Domini nostri Regis, humiliter ut tenemur, obedientes paria universorum privilegiorum seu literalium instrumentorum eorundem magistri Rycholphi et filiorum suorum super possessionibus eorum, quovis nomine vocitatis et ubicunque existentibus emanata et in nostra Sacristia sen Conservatorio Ecclesiae nostrae reposita requirere fecimus, et reinveniri, et inter caetera par infrascripti a nobis privilegij transscribere et transumi et in praesenti transumpto dedimus eisdem juxta praeceptum ejusdem Regiae Majestatis; Caventes tamen ne fraus et dolus intervenire potuisset in hac parte. Cujus quidem pariter tenor sequitur de verbo ad verbum in haec verba.

Capitulum Ecclesiae, Beati Martini de Scepus Omnibus Christi fidelibus praesentium notitiam habituris Salutem in omnis salutis largitore.

Quoniam memoriae novercatur oblivio, dignum est ut gesta temporalia scripturarum patrocínio fultiantur proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nobiles viri et honesti, magister Joannes ex una parte et magister Rycholphus ex altera, filii condam Rycholphi coram Nobis personaliter constituti confessi sunt, oraculo vive vocis quod in eorum possessionibus quae post mortem magistri Kakas fratris ipsorum ab eodem eis remansisse dignoscuntur, talem inter se pari voluntate fecissent divisionem perpetuo duraturam. Quod dimidia pars medietatis possessionis Lumpnicza majorisque media pars ad eundem magistrum Kakas de jure pertinebat et possessio Kolchván vocata cum earum utilitatibus et pertinentiis universis sub eisdem metis et terminis prout in eorum instrumentis exinde confectis continetur cessissent eidem magistro Joanni jure perpetuo et irrevocabiler in filios filiorum et eorum haeredes et successores possidendae et habendae, alia vero pars dimidia medietatis ejusdem possessionis Lumpnicza majoris similiter cum Possessione Eur vocata cum earum utilitatibus et pertinentiis universis sub metis et terminis memoratis cessissent praefato magistro Rycholpho perpetuo et irrevocabiler in filios filiorum eorum haeredes et successores possidendae et habendae. In cujus rei memoriám firmitatemque perpetuam praesens nostrum concessimus privilegium nostri pendentis sigilli munimine roboratum. Datum in Octavis Epiphaniae Domini. Anno ejusdem 1329. Datum feria sexta proxima post Festum S. Nicolai Confessoris. Anno Domini 1349. praeattacto.

Szepes vmegye által 1787-ben kiállított hiteles másolat után. — Levéltári jele: Fasc. 311. No. 5.

VIII. 1435. június 8.

Commissio propria domini Imperatoris magistro Stephano de Byk protonotario referente,

Nos Sigismundus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus ac Hungariae, Bohemiae, Dalmaciae, Croaciae etc. Rex. Memoriae commandamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, Quod nos attentis et consideratis fidelitatibus et fidelium servitiorum gratuitis meritis ac sinceris complacenciis fidelis nostri dilecti egregii Stephani poharnok filii quondam Thomae de Berzevicze per ipsum majestati nostrae sub locorum et temporum diversitate cum summae fidelitatis consciencia in diversis nostris et Regnorum nostrorum arduis agendis et expeditionibus difficilimis sicuti prosperis sic et adversis laudabiliter

exhibitis et impensis, ad humilem supplicationis instantiam ejusdem Stephani poharnok. id sibi et Detrico fratri suo carnali pro tranquilliori statu et refugio eorundem tucioreque conservatione et defensacione personarum ac plurium nec non rerum et bonorum ipsorum de plenitudine nostrae Regiae potestatis ac gratiae specialis duximus annuendum et concedendum, imo annuimus et concedimus praesentium per vigorem, ut ipsi in facie possessionis eorum Erk vocatae in comitatu Hevesiensi situatae in uno loco ad id apto et competenti ubi maluerint et eorum placuerit voluntati, castellum seu fortalicium ligneum erigendi construendi et aedificandi, idemque turribus, menis, propugnaculis et fossatis aliisque munitionibus necessariis quibus libet fulciendi et fortificandi plenam et omnimodam habeant facultatem. Ac hujusmodi castellum seu fortalicium ipsi et eorum haeredes libere tute et secure tenere et gubernare valeant atque possint perpetuis successivis temporibus universis ex praesenti annuencia et concessione nostrae majestatis harum nostrarum, quibus secretum sigillum nostrum quo ut Rex Hungariae utimur est appensum, vigore et testimonio literarum mediante. Datum Tirnaviae feria quarta proxima post festum Pentecostes. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto. Regnorum nostrorum Anno Hungariae etc. Quadragesimo Nono, Romanorum vigesimo quinto, Bohemiae XV. Imperii vero Tertio. — Cum Sigillo pendente,

Kivül: Lecta fiant Paria. — Possessio Erk Stephani poharnok de Berzevicze. Heves Vármegyében engedte kastélyt építeni Sigmond király. — Veres selymen függő pecsétel. — Levéltári jele: Fasc. 2. No. 6. — 1435.

XI. 1446. márcz. 14.

Prelati, Barones, Proceres ac Nobiles Regni Hungariae Universi. Honorabili Capitulo Ecclesiae Vaciensis Salutem cum honore. Dicitur nobis in persona Johannis filiis quondam Petri filii Henrici de Berzevicze multum querulose, quomodo egregius Demetrius Tharnok de Zagorhyda nunc vero in Castro Zonda vocato commorans his disturbiorum temporibus possessionem ipsius Johannis exponentis Agaard vocatam in Comitatu Newgniensi existentem habitam pro se ipso minus juste et sine omni lege occupasset, et occupative eandem conservaret de praesenti, ipsum exponentem de dominio ejusdem omnino excludendo potentia mediante, in praejudicium et damnum ipsius manifestum. Supplicatum itaque extitit nobis in persona praefati Johannis, ut sibi circa praemissa juris remedium adhibere dignaremur opportunum. Unde cum in praesenti nostra generali congregatione Albensi inter alia statuta nostra. Id potissimum pari voto et unanimi voluntate per nos stabilitum sit et decretum: ut universae possessiones, oppida, castra, villae, et quaevis alia posses-

sionaria jura tempore praedicto per quemcunque taliter indebite occupata et usurpata, his, a quibus alienata sunt reoccupata usque festum Beati Georgii martyris nunc venturum (sub pena perpetuae Infidelitatis) remitti debeant et resignari, Ideo Vestram Honorabilitatem praesentibus requirimus, quatenus Vestrum mit-tatis hominem pro testimonio fide dignum, quo praesente Nicolaus de Dabas sive Ladislaus filius quondam Petri de Radia, alio ab-sente homo noster ad id de Curia Regia per nos deputatus ad praefatum Demetrium Tharnok accedendo admoneat ipsum verbo nostro et committat eidem, quem et nos praesentibus strictius monemus, ut ipse praescriptam possessionem Agaard per eum modo praemisso illicite occupatam memorato Johanni querulanti usque praefatum festum B. Georgii martyris remittere debeat et relaxare teneatur (sub pena infidelitatis antescriptae) et quidque idem occupans in praemissis fecerit seu ad praedicta responderit, id nobis ad vigesimum diem saepefati festi beati Georgii martyris Vestris in literis more solito rescribatis, praesentes in specie remittentes. Datum in Alba regali praedicta feria secunda proxima post Dominicam Reminiscere Anno Domini millesimo quadringen-tesimo quadragesimo sexto.

Kívülről: facta est executio infrascripta feria secunda proxima post dominicam Judica, homo Regius Nicolaus de Dabas, Capitularis Mathias filius Stephani in Comitatu Newgradiensi. Eredeti papir, az országrendek kettős és »Sigillum Universitatis Regni Hungariae« kör-iratú pecsétjével. — Levéltári jele: Fasc. 2. No. 9. — 1446.

X. 1461. július 2.

Relatio Emerici de Zapolya Thesaurarii.

Mathias dei gratia Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Fideli nostro Egregio Johanni de Lábatlan Salutem et gratiam. Exponit noster fidelis et Egregius Johannes Schwarz de Berze-vicze ad modum gravis querele, quomodo vos possessionem suam Agard vocatam in Comitatu Newgradiensi habitam minus juste et indebite ac sine omni via juris occupassetis, universas etiam res et bona tam ipsius Johannis quam jobagyionum suorum in dicta possessione sua commorantium et repertas et inventa auferri et asportari ac quo Vestrae placuisset voluntati fecissetis poten-tia mediante, super inde dicti exponentis in dampnum valde magnum. Et quia nos sicuti neminem regnicolarum nostrorum sic nec ipsum exponentem per quempiam suis justis juribus privari volumus, ideo fidelitati vestrae harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus receptis praesentibus rebusque sic ut praefertur stantibus et se habentibus dictam possessionem Agard vocatam memorato Johanni Schwarz remittere resque et bona tam ipsius quam jobbagionum suorum per vos ablatas et recepta red-

dere et restituere reddique et restitui debeatis. Ne de cetero propter ea quoque modo cogatur querulari majestati, alioquin secus nobis facientibus, dedimus auctoritatem praefato Johanni Schwarz. ut ipse in dicta possessione Agard liberam permanendi habeat potestatis facultatem sub nostra protectione et tutela speciali. Secus facere non ausuri. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude in Festo Visitationis Beatae Mariae Virginis Anno Domini Millesimo quadringentesimo Sexagesimo primo (P. H.)

Eredeti papír. — Levéltári jele: Fasc. 2. No. 11. — 1461.

XI. 1500. márcz. 11.

Commissio propria Domini Regis.

Wladislaus dei gratia Rex Hungariae, Bohemiae etc. Fidelibus nostris prudentibus et circumspectis magistro civium ac Judici et Juratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis nostrae Cassoviensis salutem et gratiam. Superioribus diebus vobis per alias litteras scripsisse et simul etiam commendasse recolimus, ut omnes et singuli vestrum de bonis scilicet et possessionibus vestris privatis tam hereditariis quam etiam impignoraticis in illo comitatu de Saros habitis, demptis illis dumtaxat quae praecise de membro illius Civitatis essent et ad illam pertinerent, in medium Universitatis Nobilium ejusdem Comitatus pecunias exercitiales exsolvere et exsolvi facere deberetis. Ut autem nunc intelligimus, nonnulli essent de vobis, qui scilicet hujusce modi bona et possessiones privatas haberent de illisque easdem pecunias exercitiales extradari et exsolvi facere difficultarent; et quia audire potuistis, quod per nos ac dominos Praelatos et Barones nec non Universitatem totius Regni nostri id manifestum conclusum et dispositum est, ut omnes et singuli tales, qui, ut praemittitur, possessiones privatas tam hereditarias quam etiam impignoraticas haberent, demptis dumtaxat illis possessionibus, quae praecise de membro illius civitatis nostrae existerent, de quibus scilicet nos ipsi respondere habemus in medium universitatis Nobilium illius comitatus, in quo scilicet eadem sitae sunt, pecunias ipsas exercitiales exsolvere et exsolvi facere deberent. ideo fidelitati vestrae harum serie firmiter praecipientes mandamus, quatenus acceptis praesentibus omnes et singuli vestrum de hujusmodi possessionibus vestris privatis tam haereditariis quam etiam impignoraticis praescriptas pecunias exercitiales in medium Universitatis Nobilium praescripti comitatus juxta nostram et eorundem dominorum Praelatorum et Baronum ac Universitatis Nobilium ordinationem absque omni renitentia et subterfugio exolvere et exolvi facere debeatis et teneamini. De illis vero bonis et possessionibus, quae, ut praemissum est, ad civitatem illam pertinent et de membro ejusdem existunt, nos ipsi prout debemus

respondemus et respondere faciemus. Aliud ergo nullatenus facere audeatis; praesentibus praelectis, exhibenti rectitutis. Datum Bude feria quarta proxima post Dominicam Invocavit. Anno Domini Millesimo Quingentesimo.

Eredeti papír, reányomott nagy pecséttel. — Levéltári jele: Fasc. 3. No. 1. — 1500.

XII. 1527. május 8.

Joannes, Dei Gratia Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Fidelibus nostris Capitulo Ecclesiae Scepusiensis Salutem et Gratiam. Expositum est Majestati Nostrae in persona fidelis nostri Egregii Friderici de Berzevicze: qualiter superioribus diebus post nuperrimum infelicem conflictum cum thurcis hostibus totius Christianitatis gestum, universae litterae et literalia instrumenta, factum bonorum et jurium possessionariorum tam ipsius exponentis, quam etiam Egregii condam Sigismundi de dicta Berzevicze fratris ejusdem Exponentis Condivisionalibus in possessionibus eadem Berzevicze, Hambork, Darocz, Polom, Bajorvagassa, Fekete Kuth et Stelbach in de Saros, ac Hunsdorff, Lomnycza, Waldorf, Bierbron, Hundertmark, Krompach, Lops et Farkasfalva vocatis in Scepusiensi Comitatibus existentibus, habitis aliorum etiam certorum bonorum et jurium possessionariorum ejusdem exponentis in dictis Comitatibus adjacentium, tangentia et concernentia ad manus fidelis nostri Egregii Joannis de eadem Berzevicze utcunque devenissent; quae quidem litterae et literalia instrumenta praefatum exponentem et neminem alium tangere, et concernere dinoscerentur, quas idem Joannes ad saepissimas ipsius exponentis requisitiones et repetitiones eisdem extradare et restituere hactenus minime voluisset, prout recusaret etiam de praesenti eas apud se reservando potentia mediante, in praejudicium et damnum praefati exponentis manifestum. Cum autem juxta constitutionem universorum Praelatorum, Baronum et Regni nostri Nobilium in Diaeta seu Conventu eorum generali in civitate nostra Alba Regali celebrata factam et per Majestatem nostram approbatam et ratificatam, universi actus potentarii post interitum Serenissimi Principis quondam Domini Ludovici Dei gratia Hungariae, Bohemiae etc. Regis, Praedecessoris nostri felicitis reminiscendae, usque Festam Beati Martini Episcopi et Confessoris similiter proxime praeteritum juxta loci distantiam a Festo Beati Martini, durante hac bellica expeditione per quoslibet et contra quoscunque illati et commissi, ad instar brevis brevium evocationum pro quinto decimo die diei ammonitionis ex hinc fiendae computando, per Majestatem nostram et caeteros hujus Regni nostri judices ordinarios discuti debent et adjudicari, pro eo Fidelitati Vestrae harum serie firmiter

committimus et mandamus, quatenus praesentes literas nostras praefato Joanni de Berzevicze per vestrum Testimonium fide dignum exhiberi et praesentari faciatis, qui si personaliter reperiri poterit, extunc ibidem personaliter, alioquin de domo habitationis suae sive solitae ejusdem residentiae ammoneat eundem, dicatque et committat eidem verbo nostro Regio, ut ipse quinto decimo die a die exhibitionis praesentium sibi fiendae computando personaliter vel per procuratorum suum legitimum coram nobis ubicunque tunc Deo duce constituemur, comparere debeat et teneatur, ad querimoniam actionemque et acquisitionem dicti exponentis praedeclaratam responsurus et exinde iudicium et justitiam recepturus. Certificando eundem ibidem, ut sive ipse termino in praedicto coram Nobis compareat, sive non, Nos ad partis comparentis instantiam id faciemus in praemissis, quod dictaverit ordo juris. Et post haec hujusmodi exhibitionis, ammonitionis, et certificationis seriem, cum ammoniti et certificati nomine terminum ad praedictum, ut fuerit expediens, Nobis suo modo fideliter rescribatis. Datum Budae in festo Beati Stanislai Episcopi et Martyris, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo Septimo.

Levéltári feljegyzés: Fasc. IX. No. 11. — 1527.

XIII. 1527. június 6.

Joannes Dei Gratia Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Fidelibus Nostris Conventui Ecclesiae de Lelesz salutem et gratiam. Noveritis quod Joannes de Thorda pro egregio Frederico de Berzevicze, cum procuratoriis literis Nostris, juxta contextum Literarum Nostrarum prorogatoriarum, ac Vestrarum exhibitoriarum, admonitoriarum et insinuatoriarum, feria secunda proxime post festum Ascensionis Domini proxime praeteritum, in figura iudicii Nostrae personalis praesentiae compars, contra Egregium Joannem de eadem Berzevicze proposuit eo modo, quod quamvis totales portiones possessionariae ejusdem Sigismundi in possessionibus praedicta Berzevicze et Feketekut vocatis, omnino in Comitatu de Sáros existentes habitae, post mortem et decessum dicti Sigismundi, juxta huius Regni Nostri Hungariae consuetudinem in praefatum actorem, tamquam ut praefertur fratrem condivisionalem ipsius Sigismundi realiter et de facto condescensae derivataeque et devolutae sint et habeantur; prout etiam idem actor in dominio totalis domus et curiae allodialis ipsius condam Sigismundi in portione possessionaria ejusdem Sigismundi, in praedicta possessione Berzevicze habitarum adjacentium aliorumque praefatorum bonorum et jurium possessionariorum ejusdem Sigismundi sit et existat, modoque eadem teneat, tamen circa festum Annunciationis Beatissimae

Mariae Virginis proxime praeteritum Egregius Joannes de dicta Berzevicze nescitur quibus respectibus, missis et destinatis circumspectis Thoma Varga, Antonio Zavricki, Joanne filio Ungare, altero Joanne Sutori, Jacobo Nicolao Kodla, Matheo Gagova, Augustino Marhen et Joanne in Berzevicze praedicta: item Stefano et Leonardo Zamsan in Hamborg possessionibus vocatis jobbagionibus suis, in portionibus possessionariis ejusdem Joannis Berzevicze in antedictis possessionibus Berzevicze et Hamborg, omnino in dicto Comitatu de Sáros existentibus, habitis, commorantibus, manibus armatis et potentiariis ad dictas possessiones Berzevicze et Feketekut, consequenter portiones possessionarias dicti quondam Sigismundi in iisdem habitas et in praefatum actorem devolutas et condescensas, ibique easdem portiones possessionarias minus juste et indebite, ac praeter omnem viam juris procedendo occupasset occupatasque teneret et conservaret etiam modo potentiario mediante in praejudicium et damnum praefati actoris valde magnum. Et hoc per facta forensi exhibitione praescriptae unius litterae vestrae exhibitoriae monitoriae, vires trium litterarum inquisitionalium in se repraesentantis, comprobando, eidem actori ex parte memorati incatti per Nos in praemissis juris aequitatem supplicavit elargiri. Quo audito Benedictus Fichur de Kisath pro praefato Joanne Berzeviczei in causam attracto cum procuratoriis literis Capituli Ecclesiae Scepusiensis eandem nostram personaliter exurgendo in praesentiam, respondit ex adverso: Qualiter praescriptae totales portiones possessionariae praefati quondam Sigismundi Berzevicze in praeallegatis possessionibus Berzevicze et Feketekuth habitae, per praefatum quondam Sigismundum Berzeviczi tempore processus sui secundum ad praescriptam praedictam expeditionem praefato Joanni Berzeviczi Incatto datae et commissae extitissent. Et ideo ipse Incattus circa praedictum festum Annunciationis Beatissimae Mariae Virginis proximae ut praefertur praeteritum, ab eodem Actore praefatas portiones possessionarias occupasset, per hocque in totali praemissa actione et acquisitione dicti Actoris innocens esset penitus et immunis, et in signum innocentiae et immunitatis suae idem procurator dicti Incatti in persona ejusdem eundem Incattum veridicae attestationi vicinorum et commetaneorum praescriptarum possessionum Berzevicze et Feketekuth ac nobilium scilicet et ignobilium comprovincialium Zepliniensis, de Sáros et Abaujváriensis Comitatum per formam communis inquisitionis fiendae submittebat. Annotatus etiam procurator dicti Actoris ipsam attestationem et communem inquisitionem nobis ut moris est legitime requirentibus benevole acceptabat. Ad quam peragendam et perficiendam Noster et Vester homines necessario transmitti debere videbantur. Pro eo Fidelitati Vestrae harum serie

firmiter praecipiendo mandamus, quatenus Vestrum mittatis hominem pro utrisque partibus unum et eundem, pro testimonio fide dignum, quo praesente Benedictus de Körtvélyes aut Antonius Gugermann (?) notarius sedis judicariae Comitatus de Saaros praedicti, seu Joannes de Doba, seu alter Joannes Boronkaj de Dob praedicta vel tertius Joannes de Roskovany, seu Joannes de Usz, seu Andreas Borsvay de Salgo, sive Georgius de Kenez, aliis absentibus homo Noster similiter pro utrisque partibus unus et idem de Curia Nostra Regia per Nos ad id specialiter transmissus, secundo ac tertio diebus festi Beatorum Petri et Pauli Apostolorum, nunc venturi ad faciem praescriptorum possessionum Berzevicze et Feketekuth, vicinis et commetaneis earundem nobilibus scilicet et ignobilibus comprovincialibusque praescriptorum Zempliniensis, de Sáros et Abaujváriensis Comitatum sub onere sedecim marcarum gravis ponderis per Comites vel Vicecomites et Judlium dictorum Zempliniensis, de Sáros et Abaujváriensis Comitatum super eos qui cum praesentibus requisiti illos accedere ibique testimonium veritati perhibere recusaverint, vigore generalis decreti Regni Nostri inter cetera superinde editi ac stabiliti, immediate et irremissibiliter exigendarum inibi legitime convocatis et praesentibus accedendo, partibus etiam praedictis legitimis procuratoribus semotis hinc procul et abjectis more communis inquisitionis et primo ab iisdem vicinis et commetaneis praedictarum possessionum Berzevicze et Feketekuth, nobilibus scilicet et ignobilibus comprovincialibus antedictorum Zempliniensis, de Sáros et Abaujváriensis Comitatum ad fidem eorum Deo debitam fidelitatemque Nobis et Sacro Nostro Regio Diademati observandam, tacto Dominicae Crucis signo praestando, odio, amore, favore, timore praeceque et proemio partium postergatis absque scrupulo cuiuslibet falsitatis solum Deum et ejus justitiam ferendo prae oculis seorsim et singulatim investigando De eo, utrum circa praedictum festum Annunciationis Beatissimae Virginis Mariae proxime praeteritum praelibatus Joannes de Berzevicze Incattus nescitur quibus respectibus missis et destinatis, praescriptis jobbagionibus suis manibus armatis et potentiariis addictas possessiones Berzevicze et Feketekuth consequenterque antedictas portiones possessionarias praefati quondam Sigismundi Berzevicze in eisdem habitas et ad praefatum Actorem devolutas et condescensas, ibique easdem portiones possessionarias minus juste et indebite viaque iuris sine omni occupavit occupatasque teneret et possideret omnino potentia mediante: Vel autem totales praescriptae Portiones possessionariae praefati quondam Sigismundi Berzevicze in praedictis Possessionibus Berzevicze et Feketekuth habitae per praefatum quondam Sigismundum Berzeviczi tempore recessus sui ad praedictam expeditionem ejusdem Joanni Berze-

viczi Incatto datae et commissae extiterint, et ideo ipse Incattus circa praedictum festum Annunciationis Beatissimae Virginis Mariae proxime ut praemittitur praeteritum easdem portiones inossessionarias ab eodem Actore non occupaverit, nec ne? Sciat, pquirat et experiatur meram, plenam atque omnimodam de praemissis certitudinis veritatem et post hoc huiusmodi attestationis et communis inquisitionis ac praescitae veritatis praemissorum seriem cum propriis et possessionum attestantium nominibus ad certum determinatum diem a die executionis praemissorum extunc fiendae computando ut fuerit expedienda, dictae Nostrae personali praesentiae fideliter perscribatis.

Datum Budae Quarto Die Terminii praenotati Anno Domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo septimo.

Egykorú feljegyzés kívülről: Fidelibus nostris Conventui Ecclesiae de Lelesz Pro Egregio Johanne de Berzevicze Contra Egregium Fridericum de eadem Berzevicze. — Levéltári feljegyzés: Fasc. 3. No. 5. — 1527.

Közli: BERZEVICZY EGYED.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

A.

Abaffy Ferencz, 318; *Miklós*, tokaji kapitány, 85. 86. 88.
Abauj, vm. 144. 150. 151. 156. 158. 277. 283. 347. 607. 608. L. Ujvár.
Abauj-Szina, 159.
Abrenunciatio (1707.), 413. 414. 417.
*Abstemi*us, L. Bornemisza.
Acsády veszpr. püspök, 269.
Adámos, helység, 535. 547.
Adorján, helység, 258. 259.
Adózás reformja, 179; — politikájának alapja a középkorban, 278.
Adriai püspök, 523.
Advocatitia de Mayus, 216.
Aga(a)rd, helység Nógr. 602—604.
Agostonrendi házak, 512.
Agyú, jelszavak, 453. L. Bebek Ferencz; — *öntők*, L. Binger, Düring, Hürter, Illenfeldt, Leo, Löfler, Matheus, Weis.
Ajnácskő (Hajnácskő), 441. 486. 498.
Akalichna 24. — 26. 38. 44. 53.
Ákosfalva, 246.
Alberthfe(u)lde. Turóczban, 204.
Albis, Háromszékben, 401.
Alchebi család, 69.
Alcson helység, 238.
Aldoboly, 262.
Alemanus, L. Geckenschlager.
Alfalu, Turóczban, 204.
Almakerék helység, 402. 544.
Almanus György, kanonok, 526.
Almás helység, 385. 435; patak, 253.
Almássy István, 156.
Alsó János, 262. 398. 400. 407. 537. 538.
Alsó-Ausztria, 136; — *Bajon*, 251. 376; — *Csernáton*, 404. 544. — *Csornok*, 509. 510; — *Harbócz*. 150; — *Némethy*, 151; — *mikch* (Turócz), 223; — *Rákos*, 385. 388;

— *Szombatfalva*, 534; — *Szöllős* adója, 504. 505; — *Szücs*, 529; — *Venicze*, 533.
Alsónemphthy-i, L. Zochyk.
Alsónich-i Loránt fia Tamás, 223.
Althan, 433.
Altörja, 243.
Alvidéki borkereskedés 352—354.
Alvincz. 260.
Alvinczi Péter, 260.
Amade Antal, 266.
Ambos(falva) Turóczban, 211. 226.
Ambrózy, fisc. ügyvéd, 318.
Ambrus Mihály, 591.
Amsterdam, 186.
 II. *András*, király, 213. 304; — III. *András*, király, 22. 24. 27. 28. 30. 33. 34. 39. 44. 46. 47. 56. 57. 202. 297.
András, kir. hg, 24.
Andrássi Zsigmond, 105—108. 264. 265. 591.
Anglia, 313. 576.
Ango. L. Kerekes Péter.
Angol király (1416) 575. 576.
Angyalos, helység, 243. 386. 544.
Angyalosi János, 243.
Anonymus (Béla kir. jegyzője), 303.
Antalcsics Zsigmond, 104.
Anyás, helység, 95. 97.
Apácza, helység (Erd.), 406. 408. 530. 531. 542. 545. 558. 560. 564.
Apafi Boldizsár, 242; — *Gergely*. 567; — *György*, 387; — *István*, 402; — *Mária*, 391; — *Mihály* fejedelem, 232. 233. 377—379. 384. 388. 389. 396. 400. 406. 411. 573; gyermekei, 559; megkaftánoztatása, 379; naplója, 535. 543. 548. 567. 569; — *ifj. Mihály* fejedelemmé választatása, 572; — *Miklós*, 552. 553. 559; — *Zsófia*, 558.
Apagy Miklós, 156.

Apahida, 258. 559.
Apold, helység, 379. 385.
Apor András, 243; — *Farkas*, 542;
 — *Ferencz*, 245. 410; — *István*,
 543. 562. 563. 569; — *Lázár*, 389.
 408. 533. 552; felesége, 401.
Apponyi György, 334.
Aquilai püspök, 512. 513.
Arad város, 182. 259; falu, 64.
Arany, helység, 392.
Aranyos Mihály, 474.
Aranykút, helység, 251.
Aranyművesek, 575. 576.
Aranyos, folyó, 381. 387; — *Med-*
gyes, 574.
Arapataka, helység, 242. 244. 262.
 383. 395. 409. 410, 536. 546. 557.
 558. 564.
Argei püspök, 520. 521.
Árkos, helység, 243. 565.
Árkosi Mihály, 260.
Arnotkői, helység, 396. 399. 531.
Árpás, helység (Erd.) 540.
Árpástó, helység, 553.
Árukiviteli tilalom, 348.
Árva vára, 37; — vármegye, 1—3.
 201. 205. 213. 222. 223. 343.
Arw, bormérték, 129. 463.
Aspern-esslingeni csata, 136.
d'Asquier Mihály, deák, 424. 433.
Aszalay (1725), 108.
Asszonyfalva, 386.
Áts, helység, 138. 141.
Attya, helység, 405.
Attyay Ambrus, m.-szigeti bíró, 466.
Auersperg, gf, hadvezér (1683) 475.
Ausztria. 416. 426. 480. L. Alsó-A.
Ausztriai ház és Oroszország, 181.
Azar, falu, 61.
Azari, 61. 63.

B.

Babarczy, 190.
Babay Bertalan, 76.
Bábolna (Erd.) 392.
Babonok (Turóc), 228.
Babonoki, 212, 214.
Bacsányi János, 319.
Bácsi. érsekség, 517; kanonokok, 512.
 517.
Bada Gábor, 99—101.
Badeni hadak Győr alatt, 141; —
 herceg, 477. 478.
Bagamer ispán, 39. 40. 41.
Bagos család (kewkewmezewi), 70.

Bagosi István, 102; — *László*, zempl.
 alispán, 95. 98. 100. 107. 108. 265;
 — *Mihály*, 99.
Bagotai Ferencz, 555.
Bajor, herceg, 576; — hercegnő,
 575. 576; — trónörökös 142; —
 választófejedelem, 479.
Bajorország, 137.
Bajorvagassa (Sárosban), 605.
Bajzáné huga (Csajághy Laura), 186.
Bakó Ferencz, 419; — *István*, 250.
Bakócz Tamás (erdői), 353. 514. 515.
Bakonya, alias Varalya (Liptó), 32.
Bakonyai család, 32; — *Mihály*, pap,
 247, 249.
Bakonybéli apát, 316. 317.
Bakos Gábor, 450. 481. 482; — *Pál*
 (osgyani), tokaji kapitány. 285. 286.
Bakósi Istvánné, 401.
Bakta, helység, 100. 108. 270. 271.
Balásfy, 439.
Balassa Imre, 118. 405; — né, 529.
Balaton-Füred, 177.
Balavásár, helység, 385.
Balázsfalva, 241. 387. 409. 534.
 543. 555.
Balázsfői Zsigmond, 388.
Balázstelke, helység, 251. 381. 410.
Bálintit (1681). 574.
Baló Imre, 395. 566; — *László*, 395.
 397. 407.
Balog Adámné (Festetics Juliánna),
 585; — *Ferencz*, 259; — *István*
 és *Mihály* (barátosi), 533.
Balogh István (nebojszai), inter-
 nunciatus, 423—425; — *Lőrincz*,
 144; — *Zsigmond*, 546.
Bálpataki Éva, 554.
Balynt Máté, 466. 467.
Ban család (kewkewmezewi), 70.
Bánd, 375. 405. 407. 537. 538.
Bánffy Ágnes (Barcsai Ákosné), 262;
 — *Boldizsár*, 410. — *Dénes*, 258.
 390. 391. 406. 408. 537. 545; fele-
 sége, 543. 559; levelezésének meg-
 vizsgálása, 232; elfogatása, 542;
 fejvesztése, 543; — *Farkas*, 380.
 391. 400. 405. 533. 534. 537. 553.
 555. 563; — *Gáborné*, 410; —
György, 252. 545. 546. 557. 564;
 — *Kristóf özvegye* (Farkasné),
 570; — *Pál*, 185; — *Zsigmond*,
 241. 242. 244. 245. 250. 259. 261.
 262. 401. 408. 409. 556; — *Zsig-*
mondné, 242. 248. 252. 262. 380—
 382. 387. 391. 559.

- Bánfi András*, bácsi prépost, 517.
Bánfi-Hunyad, 241. 242. 244.
Bánkeszi (Tótkeszi), 91. 271; adózása, 506. 507.
Bánya (Nagy-) 400. L. Nagybánya.
Bányabér, királyi-, 280.
Bányák, 98. 101; bérlete, 293.
Bányászok hadban, 579. 581.
Banyaz 464. 468. 470.
Barabás Péter, 261. 381. 410.
Baracza, község, 144.
Baranczy Miklós, 66.
Baranya követe (1843.), 321.
Baranyai, Lászlóné, 155; — *Mihály* 102. 103. 107. 269.
Baranyi István, 591; — *Mihály*, 590.
Báránkyút, község, 404.
Barátos, község, 407. 548. 567.
Barbarics Bálint, 316. 317.
Barbjl András, 473.
Barcsa, helység, 411.
Barcsai Ákos fejedelem, 232. 250. 256. 258. 261; fejedelemsége, 251; házassága, 262; lemondása, 375; megszenteltatása, 376; — *András*, 261; — *Boldizsár*, 388; — *Gáspár*, 260. 262; — *Mihály*, 380. 545. 554. 562. 563. 566; — *Péter*, 388. 392. 395. 531. 545. 570; — *Zsigmondné*, 258. 405. 411. 529.
Barcsi Máté, 146.
Barcza község, 66.
Barczaság, 249. 563.
Bárdi István, kanonok, 378.
Barkóczi István, 548.
Barolz Mátyás, 65.
Baromlaka, kg. 376.
Baroni István, 514.
Barót(h), kg. 377. 384—386. 391. 400. 403. 537. 542. 547. 556. 558.
Bars, kg. 419; — (= Uj-Bars) 502. 503. 505; — vára, 450; — vmegye, 441.
Bártfa, 276. 281.
Bártfai követek naplója az ónodi orsz. gyűlésről, 412. 413.
Bart(h)a Pál, 99. 101.
Barthay család, 69. 77.
Barthfalwa, 469.
Barthos 465. 468. 470.
Basa család (1671), 529; — *Ilona* 529; — *Péter*, 256. 257; — *Tamás*, 242. 243. 246. 251. 256. 261. 379. 382. 386. 389. 406. 408.
Basefelde (alias Kováchfelde), 25.
Bathor, finév, 203; — vára, 124; — helység, 258. L. Fekete-B.
Báthory András, 74. 86. 111. 122. 123. 128; — *Gábor* fejedelem, 82. 85. 87; és a török, 81. 82; halálának értelmi szerzője, 86. 87; történetéhez adatok, 81—88; — *István*, délvidéki kapitány 157. 158.
Bathwai István, 75.
Bátorkeszi, 89—96. 100. 102—106. 108. 267—269. 272.
Batta Kata, 146.
Batthoi Dezső, 60.
Batthyány Ferencz, 435; — *Lajos*, 325; — *Lajosné*, 188. 189.
Batzkai 78.
Baxa István, 155; — *Miklós* 76.
Baxai család, 70.
Bayanhaza, 66. 69; 66.
le Bayle Péter, Dictionariuma, 315.
Baynouch vára, 216.
Bazin, 182.
Bebek Ferencz mint ágyú jelszava, 453; — *György és István* lipői főispánok, 49; — *Imre* oklevélvizsgálata (1391), 2. 3. — V. ö. Bublik.
Bécs, 85. 90. 93—96. 108. 137. 174. 181. 185. 186. 234. 252. 265—267. 269. 270. 272.—274. 276. 279. 280. 306—310. 312. 316. 329. 335. 344. 345. 365—367. 369—373. 426—429. 433. 445. 446. 475—480. 501. 505. 524; — franczia kézen, 136; — 1683. ostromához adatok, 475. — 480.
Bécsi béke, (1606), 430. 434. 437. 439—441. 447. 500; béke (1809), 142. — *erdő*, 479.
Beczkó, 234.
Bega csatorna, 332.
Beke család (monyorosi), 69. 71. 77; — *György*, 66.
Bekecs, kg (Zemplénben), 150.
Békekötések: VI. Károly és V. Fülöp közt (1725), 264; L. Bécsi, Szécsényi, Ujbarsi, Zsitvatoroki b.
Bela, villa regalis (Turóczban), 196.
IV. Béla kir. 4. 22. 23. 25. 29. 31. 32. 34. 39. 41. 44. 48. 50—52. 55. 56. 197—202. 207—209. 211. 213. 214. 217—219. 225. 226. 228. 229. 303; függőpecsétgyűrűje, 218.
Béldi Kelemenné, 557; — *Pál*, 232. 242—244. 246. 383. 384. 388. 395. 402. 403. 408.—410. 529. 530. 535. 536. 539. 542.—544. 547. 549. 552. 553. 557. 558. 560—562; elfo-

- gatása, 551; szabadulása, 556; ellene való liga, 232; ligája Teleki Mihály ellen, 561. 562; zavargásai, 563; — *Pálné*, 247. 383. 387. 535. 551. 563; — *Zsuzsánna*, Pál leánya. Wesselényi Pálné, 534.
- Belényesi* Farkas, 587.
- Relezka* possessió, 35.
- Beleznai* János (1450), 73; — *y* János gróf tábornok, 104. 106.
- Belső-Szolnok* vmegye, 571.
- Béltek*, 93. 97. 99—102. 107. 264. 268. 269.
- Benczés* monostorok, 519. 520.
- Benczések*, 138. 139. L. Pomposa; — története nálunk, 309. 310.
- Benczur József* történetíró, 307. 309. 310; — *Miklós* hírlapíró, 326.
- Bene.* helység (Erd.), 385. 406. 409. 544. 549. 560. 564. 568; — nevű föld (Turóc), 209.
- Benedekdyak* Albert, 470.
- Benedekfalva* (Liptó), 55.
- Benefalva* (Turóc), 34. 209.
- Beneuk* Barnabás, 76.
- Beniczky Gáspár* naplója az ónodi gyűlésről, 412. 413; — *Kálmán* turóczi alispáni 1.
- Benkhaza* (alias Zelniche), 45.
- Benkó* Ráfael, 243.
- Benkovics* János, 269. 274.
- Bense* család (waykóczi), 69. 77.
- Bense(fyayandreas)felde*, terra (alias Bethlemfelde), 29.
- Benyovszky*, 173.
- Beöthy* Ödön, 165. 168. 328.
- Berche* (de Kalynffalwa), 471.
- Bercsenyi* Miklós gf. 413. 414.
- Bereczk* község, 385. 539.
- Bereczki* Imre, 395.
- Bereg* vmegye, 110. 421. 432.
- Beregszász*, 126.
- Berényi György*, 235. 236; — grófi család ltára, 412; — *Péter*, 512.
- Berkesz* kg (Szabolcs), 65, 78, 574.
- Berki* kg (Sáros), 368.
- Bernád* Ferencz, 261. 390. 404. 533. 560. 572.
- Bernát* László, táblabíró, 156.
- Bertóti* Margit, 126.
- Berzevicze* (Sárosban) 605—608.
- Berzeviczei* Fridrik, 605. 606. 609; — *Henrik* fia *Péter*, 602; — *János*, 605—609; — *Pohárnok István*, 601. 602; — *Schwarz János*, 603. 604; — *Tamás* fia István pohárnok, 601; — *Zsigmond*, 605—608.
- Berzeviczy*-család nagylomniczi ltárából, 591—609.
- Besenyi* Mihály, 530.
- Besenyő*, helység (Erd.), 241. 402. 544. 552. 572.
- Besenyew* (deregnyewi), 69. 70.
- Bessenew* de Marcellfalva, 213.
- Bessenyewi* János mester, 302.
- Besztercze* város, 376. 400. 464. 571.
- Beszterczebánya*, 22. 582. L. Berst...
- Beszterczei* (Waldorf) János deák, 250; 252. gyűlések 252. 376.
- Betheg* Katalin, 466. 468. 470.
- Bethlen* község, 150. 151. 154. 404. 530. 543. 574.
- Bethlen Elek*, 393. 550. 571—573; — *Farkas* cancellár, 390. 394. 407. 538. 553. 555. 556. 558. 559. 563; — *Ferencz*, 242. — *Gábor* fejedelem, 86. 231; lengyel királysága, 447; — *Gergely*, 390. 407. 410. 540. 545. 546. 550. 562. 563. 571; — *János*, 243. 250. 251. 262. 263. 380. 385. 390. 392. 406. 530. 534. 544; felesége 539; — *Mihály*, 242; — *Miklós*, 395. 401. 408. 409. 534—536. 541. 544. 546. 547. 553. 558. 564. 566. 568; elfogatása, 551; szabadulása, 556; — *Pál*, 407. 540. 549. 568; felesége, 573; — *Péterné*, 133; — *Sámuel*, 565; — *Zsófi*, 409.
- Bethlenfelde*, föld, 28. L. Bense...
- Bethleni* Zsigmond, 544; L. Chegze.
- Beulch* Miklós fia Jakab, 44.
- Bezerédj Boldizsár*, 119. 121; — *István*, 177. 180.
- Bezdenke*, possessio, 65. 73.
- Bezew*, possessio, 74.
- Bihar* vmegye, 318. 328. 590. 591.
- Bikali* György, 244.
- Bikk*, hegység, 268. 269; — *Sándor*, 252.
- Binger* Rudolf ágyúöntő, 454. 456.
- Bisterfeld*, 238.
- Biztricia* (Biztrice) poss. 206. 207.
- Blathinicze*, falu, 519.
- Blathnichá*, villa regalis (Turóc), 217.
- Blowny* János eperjesi polgár, 73.
- Bobo(w)nok* poss. (Turóc), 212.
- Bobroch*, villa et terra (Liptó), 3. 25. 35. 36. 41; — maior, villa, 35.
- Bocsárd*, 531. 553. 554. 568.
- L. Buzás B. helység (Erdély).

Bocskay István, 82. 405 ; czímere 454.
Bod, L. Both ; — *István*, 539. 565 ;
 — *Péter*, 240 ; — *Tamás*, 245.
Boda (Buda), finév, 206. 212. 215. 216.
Bodafalva, föld, 28.
Bodfalva (Erdély), 257. 562.
Bodogazonfalva (Liptó), 21. 42.
Bodok, helység, (Erdély), 244. 395. 400. 405. 410. 533. 542. 564.
Bodola, helység. 251. 383. 534. 544. 551. 554. 557. 560. 561. 563.
Bodon, possessio, 65. 70. 78.
Bodoni György, 262. 382. 545.
Bodor, finév, 205 ; — *Balázs*, 540 ; — *István*, 381.
Bodza (Bozza) hegység és szoros, 250. 255. 389. 393. 402. 410. 541. 547 ; — mezeje, 383 ; — vára, 403 ; — vásár, 244.
Boér Istvánné, 534 ; — *Zsigmond*, 561. 573.
Bogát, helység (Erd.), 387. 560. 567.
Bogener János, eszterg. kanonok, 526.
Bohus János, 169. 170 ; — *Sámuel*, 89. 90. 93. 103. 271.
Bokonoki Lőrincz fia Pál, 205.
Boldogfalva (Erdély), 249. 260.
Boldvai Márton, 391.
Bolonya, 256. 257. 569. 571.
Bólya, helység, 377. 549.
Bonczida, helység, 243. 248. 252. 258. 390. 405. 537. 543. 553.
Bor, bevitelének tilalma, 280 ; — kereskedés megszorítása, 351. 352.
Borbás János, 548.
Borbély András, 586.
Bornemisza Boldizsár, 110. 111. 117 ; — *János*, kir. factor, 371 ; — *Mihály*, 155 ; — *Pál* (Abstemijs), erd. püspök, 454.
Boronkaj János (dobi), 608.
Boros István, 103. 104. 106. 260. (más) 398 ; — *Sándor*, 266. 267. 270. 272.
Borosnyó helység, 384. 528.
Borothwa Miklós, 519.
Bors János, 401. 566.
Borsod, vmegye, 144. 146. 151. 154. 156.
Borsodi Benedek, 597.
Borsoway György, 470.
Borsray András (salgói), 608 ; — *Valter*, 597.
Bortermelés fontossága a városokban, 281 ; védelme Mátyás alatt, 280. 281.

Bory, 184 ; — *Mihály*, 146.
Borzási János, 252.
Bosnyák család, 91. 92. 105. 267. 268 ; irományai 269 ; — *István*, püspök, 131. 133 ; — *Tamás*, 92. 450. 481. 493. 494. 506.
Bosznia, 42. 205. 215. 222.
Boszniai basa, 443 ; püspök, 287. 513.
Botfalva (Erdély), 562.
Both (Bod) család (both-, bodfalusi, — — falvai), 69. 70. 77 ; — *István*, *László*, *Zsigmond*, 74 ; — *Zsigmond* (Bod-, ewri) 58.
Bothfalva (Ung vm.), 64. 70. 74. 77.
Bottyani, 133. 477. L. Batthyány.
Bouchodfelde, 115.
Bögözi, székely kóborló, 257.
Bölön község, 389. 528. 535. 544. 565. 571.
Bölöni Zsigmond, 403.
Böszörményi Sámuel, 100. 102.
Braila, város, 249.
Brandenburg, 537 ; 235—238.
Brassai bírák (1653—1664.), 242. 245. 387.
Brassó, 109. 241. 242. 249—251. 253—257. 261. 377. 378. 382—386. 388. 389. 392. 395. 396. 400. 403. 407. 409—411. 518. 528. 530. 531. 533—536. 540—542. 544. 546. 547. 550. 551. 560. 566. 567. 569. 572.
Bretschneider, 313. 314. 317.
Brezynai Mayus és leányai. 38.
Broderith Mátyás, 113. 114. 124. 128. 130.
Brogyányi, 97. 103. 104. 268. 269.
Brougham, 174.
Bruck Vendel, 7.
Brünn, 141. 371. 372.
Bubek György, 38. 45. 49. 52. 195. 196. 217 ; — *Imre*, 1—3. 5—7. 20. 52. 194 ; — *István*, 200. 207. 220. 221. L. Bebek.
Buda vára, 20. 25. 59—63. 65—71. 73. 75. 77. 78. 95. 102—104. 106. 117. 119—121. 128. 157. 158. 160. 194. 196. 202. 240. 273. 275. 278. 282—292. 294—302. 304—307. 309—311. 313—315. 318. 325. 326. 346—365. 367—369. 371. 373. 374. 421. 424. 425. 435. 436. 439. 440. 441. 445. 447. 448. 486. 487. 490. 491. 494. 496—501. 512. 517. 522. 532. 575. 576. 581. 604—606. 609 ; — (*Szász*-, Erdélyben) 530. 567.

Buda Sándor, 381. — *Bwda-család* (weskóczy) 69.
Budahazai család, 69. 77.
Budai adószedő (1468), 294. 295; — *basa*, 443. 478. L. *Sejdi*; — egyetemi könyvtárnok nyugdíja, 306. 308; — káptalan, 23. 30. 51; — kir. lak víztartója (1484), 281. 365.
Budai Pál, 450; — *Péter*, 388. 401. 410. 411. 542. 570.
Buják vára, 487. 488.
Bujánovits Kornél, 319.
Bukurest, 396. 400. 531. 533.
Bus Imréné (Ostffy Zsuzsa), 587.
Buthkai Sandrin, 77.
Buzás Bocárd, helység, 409. 545. 546. 573. 574. L. *Bocárd*.
Bükkösi György, 587.
Buzloi család, 70.
Byczo család (pynkoczi) 65. 69. 77.
Bydi Mihály, 111. 119—123. 125. 126.
Byhorfyaytul, possessio, 36.
Byki István, kir. jegyző, 601.
Bylek Ambrus, eperjesi polgár, 73.

C. Cz.

Campana András, zenggi püspök, 516.
Canczelyr János, kir. udvarnok 355.
Canna Miklós, eperjesi polgár, 73.
Capusi István, plébános, 58.
Caputaqui püspök, 513.
Casomai Gergely, 521.
Castelli gf, 89. 91. 477; — *gné*, 93. 274.
Cetto, piarista, 315. 316.
Chamako, possessio (Turócz), 216.
Chanad, egri püspök, 597.
Chani család, 70; — *Ákos*, 113; — *Chany Miklós*, eperjesi polgár, 73.
Chapi Ákos (ezeni), 62. 63. 67. 69—71. 76. 77.
Chaplyani család, 70.
Cható család, 76.
Cheb (Ceb, Cseb.) 58. 61.
Chebi (Cebi, Czeb), család, 62. 77; — *Bertalan*, 58. 61; — *János*, ungi alispán, 59. 61—63. 65. 66. 68. 69. 72; felesége, 63. 78; — *László és Miklós*, 58. 61.
Chegze család (betleni), 77.
Cheley család, 70. 61.
Chepany, kir. kőfaragó, 217.
Chepchen possessio, 215. 216.
Chepi János, 68.

Cherbes Miklós, eperjesi polgár, 73.
Cheremna, patak, 29. 48. 51; falu, 40. 44. L. *Seremna*.
Chereni Gábor, 129; — *Miklós*, 43.
Chernel (Csernel), *István*, 121; — *Pál*, 528. 530; — *Péter*, 405.
Ch(e)urma, alias *Fiathafalua*, föld, 26.
Chicher, *Chicheri* L. *Csicser*, *Csicsery*.
Chichkoteleke, 42.
China, 344.
Chokas család (baranyai), 77.
Choltoi Egyed 41. 209. 210.
Chorba (Liptó), 41.
Chozmay Pál, zempl. alispán, 79. 80.
Chunpor István, 527.
Churma, L. *Cheurma*.
Chyaky Mihály (mihályi), 466.
Chyont Pál, 494. L. *Cyonth*.
Cieciei 518. L. *Czeczei*.
Chomacchioi püspökség, 515.
Comáromi C. György, 103. 586. 591; — *Istvánné*, 585.
De Constabilis 515. 516.
Constantin moldvai vajda, 245.
Constanz, 576. 577.
Cornides Dániel, 307.
Cremeniczer Péter, eperjesi polgár, 73.
Czuman Miklós, eperjesi polgár 73.
Cusentini egyház, 512.
Cyabrad Dobroka possessio, 66.
Cyonth György, 469. L. *Chyont*.
Czakó Dávid, 387. 406. 538.
Czatacza vára, 269. L. *Csatacsa*.
Czeczei (Kis) *Máté*, lipthói főispán. (1488) 373. 374. 518. L. *Cieciei*.
Czifor János, marosvhelyi bíró, 379.
Czikmántor, helység, 262. 538.
Czikó Pál (czikóházai), 156.
Cziráky-Somsich párt (1843), 334.
Czok (czokházai) család, 71.
Czobor (1683), 476.
Czófalva, 383.
Czudar Simon (olnodi), 287. 289.
Czybak (Chybak) *Imre*, 109.

Cs.

Csaba (Borsodban), 144. 149. 151. 152.
Csábrág vára, 104—106. 265. 267. 273. 274. 487.
Csáky gf., *György* 311; — *Imre* bíboros, 90. 105. 266—269; — *László*, 232. 234. 561. 562; — *Lászlóné*, 542; — *Csákyiné* (1641), 133.
Csallóköz, 307. 477.
Csán (Erdély), 559.

Csanádi egyházmegye, 527; prépost, 203.
Csanak, község, 137.
Csány, község, 102.
Csapó, kg (Erd.), 393. 401. 537. 558.
Csaszlácz Magdolna, 146
Csatacsa vára, 268. L. Czatacza.
Csávás, kg (Erd.), 262. 530.
Csázmai (Chasmai, Casimensis) kano-
 nokok, 519. 526; prépost, 220. 516.
Cseh, L. Csúzi; — (*Szilágy*), 389.
Cseh, király (1488), 371. 372; királyné
 (1651.), 238; rablók ellen (1657—59),
 282—284. 289—291.
Csehek, 58. 64. 68. 74. 276.
Csehország, 290.
Csepregi Mihály, 384.
Cserei 530; — *Farkas*, 256. 533. 536;
 — *György*, 243. 378. 382. 389. 536.
 537. 542. 552. 556. 558. 565;
 — *János*, 377. 394; — *Mihály*,
 394; — *Miklós*, 244. 380.
Cserepes (1843). 186.
Cseri Imre, 267.
Csernaton, helység, 247. 249. 261.
 385. 395. 572.
Csernevoda bolgár kg. 396. 531. 533.
Csertán, ügyvéd, 183.
Csesztve, 408. 539. 545. 557.
Csicser falu Unghán (Checzer, Chicher,
 Chycher, Chychir), 58—60. 64. 65.
 67. 68. 70—72. 74. 75. 78.
Csicsery család (Checheri, Chechyri,
 Checzeri, Checzeri, Chicheri, Chy-
 ceri, Chycheri, Chychyri, Chyczeri,
 Chytzeri, Czeczeri, Czyczeri), 59. 60;
 — *Domonkos*, 596. 597; — *Ferencz*,
 60. 61. 63. 65; — *István*, 75. 79;
 — *János*, 75; — *Jób* és családja,
 64. 65. 67. 73—76. 79. 596. 597;
 — *Miklós*, 596. 597; — *Zsigmond*,
 58—80. L. Ormós, Orosz. — *Csi-
 csery* cs. levéltárából, 58—80.
Csicsó (Chicho). 116. 401; — *Ke-
 resztur*, 553. 559. 561. 571. 573. 574.
Csicsra (Chychwa) vára. 297. 298.
Csik-szék. 554. 562; — vmegye,
 256; — *Somlyó*, 395; — *Szereda*,
 395.
Csiki hadak, 253. 262. 377. 379.
Csókakői Tamás mester, lipitói ispán. 4.
Csomaközi Zsigmond. 100. 102. 533.
Csongrád, 93—95. 97. 103. 105—108.
 265. 266. 268. 269. 273. 275: —
 vármegye 90, 97. 99. 106. 156.
 180. 270. 271. 272. 328.

Csongrádi állapotok (1843), 190; —
 főispánság, 273. 274.
Csontos János, 93. 94.
Csóra, falu, 392. 531. 545. 554.
Csulai György, erd. ref. püspök, 250.
Csuzi Cseh Jakab, 587. 590; — *Já-
 nos*, 590; — *József*, 584. 585. 587.
 589. 590.
Csűrös Judit (Gál Györgyné), 529. —

D.

Dabasi Miklós, 603.
Dacho (Dachyo, Daczo) -ewri-, *György*
 és *László*, 74. 75; — *Máté*. 124;
 — *Miklós* és fiai, 58; — *Péter*, 75.
Daczó (sepsisztgyörgyi) *Gergely*, 206.
 540. 546; — *János*, 243. 245. 246.
 257. 259. 261. 378. 379. 389. 391—
 394. 406—409. 531. 532. 555. 537—
 541. 546. 549. 552. 554. 556. 558.
 559. 562. 563. 565; felesége. 243.
 246. 247. 376. 534. 536. 540. 545;
 — *Pál*, 564. 566; felesége, 565;
 — *Péter*, 243. 244. 408. 410. 529.
 531. 533. 534. 565.
Dak, falu, 256. 402. 404. 535. 571.
Dalmadi István, 235. 236.
Dálnok, község, 383. 531. 548.
Dálya, helység (Erdély), 251. 379.
 402. 534. 535. 566; (Oláhorsz.) 396.
 400. 531. 533.
Damyanfelde, 22. 23.
Danch mester, zólyomi és komáromi
 ispán, 32. 33. 35. 46—48. 50. 53.
 56. 206. 209. 219. 220. 223. 226.
Daniel család, 400; — *Ferencz*, 261.
 542. 546; felesége, 387. 529. 540.
 541. 569; — *István*, 409. 410. 535.
 538. 540. 541. 549. 556—558. 566;
 — *János*, 243; felesége, 246. 387;
 — *József*, 547; — *Judith*, 556; —
Mihály, 379. 530. 535. 556. 563.
 572; felesége, 387. 566; — *Péter*,
 530. 547.
Dankfelde, 205.
Dános, kg. (Erd.), 560. 564.
Daragabrátfalva, 405.
Darócz, falu (Erd.), 540. 554; —
 (Sárosban), 605.
Daróczi, 62. 70. 132. 397. L. Thybold.
Darvas (nagyrethi) Józsefné, 156.
Deák Bertalan, 465; — *Ferencz*,
 163. 164. 175. 180. 181. 183. 184.
 187. 189. 327. 328; — *Gábor*. 536;

— *János*, 465; — *Mihály*, 464;
 — *Péter*, 378; — *Zsófia* 465.
Debreczen, 99. 100. 103. 106. 107.
 186. 352. 353. 548. 589—591.
Debreczeni bírák, 102. 103. 105. 107;
 — ref. egyház, 591.
Denebold (Dinebold = Dünewald)
 tábornok. 476. 480.
Dengeleg (Erd.). 248. 543.
Deregyewi Besenyew 69. 70.
Dési Márton, 530. 538.
Desmoulins, 329.
Déva vára, 253. 260. 392.
Dévény (Divény) vára, 439. 441. 443.
 486. 492. 497. 498. 500. 501.
Dézs. 245. 252. 261. 388. 405. 553.
Dicső-Szentmárton, 548.
Dimény Imre, 402.
Diósgyőr 201. 209. 288. 289; — is-
 pánja. 838; — várnagyai, 288.
 289.
Dobó, 66; — *Ferencz*, 117. 126.
Doboly község, 262.
Dobozí Erzsébet (Baranyi Istvánné),
 591; — *István*, 585—588, 591.
Dobralen helység, 396. 399. 531. 533.
Dobroch, föld, 40.
Dobroka, 77. 151. L. Cyabrad.
Dobroni János, 76.
Dobrava, poss. (Liptó), 29.
Dobrowa, poss. (Sáros), 65. 73.
Dobszenowszki, 235.
Dobzai János, 59.
Dóczy 83; — *Orbán*, 514.
Domahidi László, 270.
Dombói benzés monostor, 519.
Dombovicza folyó, 255.
Dominikánusok Troppauban, 235.
Domokos Ferencz, 247. 249; —
Ferenczné, 239; — *Ferencz* (kapol-
 csi), II. Rákóczy F. brigadérosa,
 584. 587. 589. 591; — *János*. 260.
 262. 404; — *Lajos*, 591; — *Már-
 ton*, 584. 588. 591; — *Tamás*, 534.
 538. 584. 588.
Donát, István, 262. 409. 556. 558.
 571; — *László*, 243. 378. 389., 556;
 — *Mátyás*, 557. 565; — *Mihály*,
 528. 533; — *Pál*, 250.
Donáth család, 406; — *János*, 556.
Dózsa történetéhez, 157—159.
Dömösi (demesi) prépost, 512.
Dőry család, 94. 155. 156.
Drághffy Gáspár, 111. 117. 122. 123.
 128.
Drassó, község, 239. 531. 554.

Draut György, 248. 406; — *Simon*,
 387; felesége és leánya 547.
Draveccky Gáspár, 590.
Dresen, helység, 235.
Dresnicki főesperes, 513. 519.
Drinápoly. 396—399. 531. 532.
Drugeth Miklós gf, országbíró, 38.
Duboro patak (Sáros) 593.
Dubraviczky, 165.
Duca, moldva vajda, 255.
Duna, 105. 137. 141. 164. 396. 400.
 475. 480. 491. 492. 498. 531. 533.
 581. 583. 584.
Dunántúl, 444. 445. 583—585. 589.
 590.
Dünewald, L. Denebold.
Düring János, ágyúöntő, 456.

E.

Ébeni István, 240. 258. 388. 390.
Eberhard, község, 95. 96. 98. 100.
Ebesfalva, 381. 385. 388. 390. 400.
 530. 543. 544. 555. 559—561. 564.
 570. 573.
Ecchemberg, herczeg, 424.
Eger, 58. 60. 91. 182. 186. 343. 358.
 431. 435. 439. 441. 493. 494. 496.
Egerpatak, 528.
Egri basa, 450. 481; — káptalan,
 60. 62. 63. 66. 69. 78. 358. 596;
 — kanonokok, 70. 597; — püspö-
 kök, 265. 266. 287. 369—374. 414.
 417. 514. 515. 597.
Egyházszeg, falu. 91. 506. 507.
Ekemező, helység. 386. 542. 572.
Ekszer, 62. 144. 145. 150. 151. 237.
 238. 379. 588.
Elmegyógyintézet, 324.
Enyeczke, (Sáros), 159.
Enyed város, 384. 387. 408. 537. 538.
 541. 545. 553. 557. 567. 568.
Örödögh, 184. 189. L. Ewrdeg, Ördög.
Ötvös, József br., 180. 183; — *Mi-
 hály*, 343; — *Miklós*, 97. 98. 100.
 105. 107. 268. 269. 273. 274.
Eperjes. 73. 99. 117. 234. 405.
Eperjesi bíró (1450), 73; — polgár-
 ság, 73. 290. 291; — tárgyalás
 (1669), 232. 404. 405.
Építkezések Mátyás alatt, 281.
Éradony, 100. 101.
Erdély, 81—84. 98. 100—103. 111.
 118. 119. 122—127. 161. 164. 168.
 206. 231. 232. 238. 247. 248. 251.
 254. 255. 258. 259. 262. 265. 268.

269. 327. 334. 338. 376. 896—399.
404. 414. 417. 449. 481. 486. 521.
532. 574. és Havasalföld szövetsége
(1659), 255.
- Erdélybyka*, L. Swogor.
- Erdélyi egyházmegye*, 520. 521. 526;
— fejedelem, 437. 443. 447. 481.
490; — fisc. javak adományozása,
406. 407; — hírek (1542), 130; —
kanonokok, 517. 524; — »király«
(Apafi), 573. — követek Ónódon,
414. 417; — püspökök, 126. 307.
454. 517; — segély Magyarország-
nak, 553. 554. 557; — táblabírák,
188; — török-tatár dúlás, 249; —
unió és Kossuth, 168. 169; — vaj-
dák, 118. 123. 287.
- Erdélyi György*, 259.
- Erden* (Eden), 224.
- Erdőd*, 91. 97. 99—101. 111. 264.
268—270.
- Erdődi*, 271; — *György* gf, 104.
- Erdő-Szentgyörgy*, 410. 545. 555. 570.
- Erdővidéki székelység*, 392. 407. 531.
537. 551. 552. 557. 567. 572.
- Eresztevény*, helység, 383. 408. 554.
- Eresztevényi* András, 408. 569.
- Erk.* község, 602.
- Erked*, helység (Erdélyben), 243. 248.
380. 385. 386. 392. 408. 547. 560.
- Ern(u)sth* János, I. Mátyás kincs-
tárnoka, 278. 294. 295.
- Érsekújvár*, 383. 384. 583. L. Ujvár.
- Erzsébet* királyné, 48; — Frigyes
pfalzi vál. leánya, 236—238.
- Eszék*, 182.
- Esztei Hippolyt*, 515. 516. 521.
- Esztergom*, 423—425. 435. 439. 440.
444. 492. 498. 500. 501. 509. 522.
578. 581. 582; — vármegye, 512.
- Esztergomi egyházmegye*, 514—521.
524. 525; — érsekek, 265. 287.
290. 511. 512. 515. 521. 597; —
kanonokok, 40. 219. 228. 414. 416.
517. 520. 521—526; — káptalan,
28. 30. 35. 36. 56. 200. 202. 227.
521. 522; — táborból tudósítás
(1594), 578—582.
- Eszterházy*, herceg, 174; — *Ágnes*,
91; — *Antal*, 271; — *Dániel*, 91.
132. 133; — *Dánielné*, 131. 133;
— *Ferencz* püspök, 104. 131. 272;
— *Imre*, eszterg. érsek, 92. 94.
265. 266. 274; — *István*, 133; —
János, 96; — *József*, 104; —
Julianka, 133; — *Károly*, 179; —
- Kata* (Pinnyei Jánosné), 91. 96.
106. — *László*, 133; — *Mihály*, 235.
236; — *Miklós* (galanthai) nádor,
131. 418—421. 432. 438—440. 442.
445—449. 482. 484. 485. 487. 489.
496; — *Pál* hg. 131. 133; — *Pál*
(fraknói gf) nádor, 480; — hozzá irt
levelek, 475—480; — *Péter*, 90—
92. 94—96. 104. 106. 266—269.
272; — *Sándor*, 271; — *Zuska*, 133.
- Etfalva*, 382. 536.
- Eugen*, olasz alkirály, 137. 140.
- Eur*, falu (Szepes), 601.
- Evangelikus* egyházban szláv mozgalmak, 325.
- Ewden* család (naghmihali), 71.
- Ewr* falu (Szabolcs), 58.
- Ewrdeg* (Erdegh) család — thybai —
71. 77. L. Eördög.
- Ewzpatak(a)*, poss. (Turóc), 222. 225.
- Ezeky* Ádám, 465.
- Ezen*, falu, (Szabolcs), 70.
- Ezteragh* (Máram.), 467.
- Ezüstpénz*, 445.

F.

- Faigel* 587.
- Falkenberg* grófok, 93.
- Falkus*, finév, 222; — *falva* (alias
Zobozlo), 226; — *falvai* 227.
- Fanchy* Ferencz, 419.
- Ferkassy villa*, 594. 595.
- Farkas* család, 570; — *Fábián*, —
Ferencz, 156. 252; — *László* (la-
bathlani), 68; — *Lőrincz*, 109. 115.
117; — *Mihály*, 256.
- Fáy* András és a nőnevelés, 186.
- Favár* építésének engedélye, 602.
- Fees* de Ruthk, család, 199.
- Fehling* vára, 480.
- Fejér* György, 3.
- Fejér vmegye* (Erd.), 241. 242.
- Fejéregyháza* (Erd.), 390. 548. 555.
568.
- Fejérpataki*, császári követ, 240.
- Fejérpataky* László, 1.
- Fejérvár* (Gyula-), 239—241. 250.
253. 260. 384—387. 389. 390. 392.
395. 396. 401. 404. 408. 411. 531.
535. 539. 543. 545—548. 553. 554.
557. 567. 568. 572; — (Székes),
439. 441.
- Fejérvári* (Gyula-) kanonokok, 378.
517. 524; — országgyűlések (1652—
1681.), 232. 239. 250. 389. 390. 395.

401. 404. 408. 411. 531. 535. 545—
548. 554. 567. 568. 572.
Fejérváry, (1658), 248; — (1843) 328.
Fekete-Bátor, helység, 259. 260.
Fekete Ferencz, 555. 556.
Feketehalom (Erdély), 388. 407. 516.
533. 544.
Feketekuth, (Sáros), 605—608.
Feketew (Fekető) Péter, 521.
Feketh (Fekető) Mihály, 513.
Feldoboly, helység, 383.
Fel-Enyed, 573. 574.
Felmér, község, 379. 411. 564. 565.
Felseőapsa, 463.
Felseukolbyn, falu, 223. 224.
Felsewlezhemeri család, 70.
Felsewnemphthi László, 74.
Felső-Bajom (Erd.), 376. 409. 554; —
Bánya (város), 246. 530; — *Csornok* 510; — *Magyarország*, 232.
404. 449; kapitánya, 289; *Palugya*,
48; — *Szalonta*, 151; — *Szeli*, 272.
274; — *Szőcs*, 404; — *Szőllős*
adózása' 502—504; — *Tótfalu*,
405.
Felvidék, 449; védelme (1459), 289.
290; (1471), 297; — *vidéki* bányá-
szat, 280; bortermelés védelme,
352—354; cseh rablók ellen, 282—
284; pestis Mátyás alatt, 281.
Felvincz, 411.
Fényes Elek, 180. 181.
Ferdeos István, 469.
Ferdinánd, főherczeg, (1613) 86; —
I. — király, czímere, 456; érmei
116. — II. — kir. 423—429; —
III. — kir. 453.
Ferench szepesi várnagy és családja,
595. 596.
I. *Ferencz* kir. Győrött, 144.
Ferencz-csatorna, 332.
Ferenczi György, 562.
Ferrarai egyházmegye, 515. 521.
Festetics család, 585. 590.
Feyrffalwa, 471. 472.
Fiátfalva (Erd.), 549. 550. 552.
554.
555. 557. 560. 563—569. 571—574.
L. *Fy*.
Fichur (de Kisath) Benedek, 607.
Filipecz János, 516.
Fiume, 178; — *aldunai* vasút, 184.
332. 335. 336. 340.
Flavius Josephus művei, 315.
Fodor család, 76; — *István*, (szent-
máriay), clericus, 519; — *Jakab*,
465; — *János* mester, turóczi alis-
pán, 201; — *Miklós*, 561.
Fogaras, 109. 127. 129. 234. 239—
241. 257. 376. 378. 380. 390. 391.
394. 395. 400. 402. 404. 407. 528.
529. 534. 536. 537. 540. 544. 545.
550. 556. 561—566. 574.
Fogarasi országgy. (1678), 563. 564.
Fogarasi János, 396—399.
Folti Ferencz és László, 242.
Forgách (Forgács), 85. 189; — *Ádám*,
133; — *Istvánné*, 405; — *Miklós*,
433; — *Simon*, 91; ügye Ónodon,
413. 415; — *Zsigmond* nádor, 413.
415. 419. 420. 433; — család levél-
tára, 420.
Forgó Pál, borsodi szolgabíró, 156.
Forintos György, 184.
Födémes falu, 92; adózása, 505.
506.
Földközösség, 26. 45. 227.
Földvár község (Erdély), 242. 245.
261. 410. 562; — (Tisza-), 95.
Földvári Ferencz, ifj. 248. 260; —
Ferenczné, 245. 247.
Fraknó, 421. 432.
Fraknoi Vilmos, 420. 516.
Franczia, — angol háború (1416);
iparosok Budán; király, 575. 576;
követek Erdélyben, 556.
Francziák, 138. 139. 141. 182; —
Győrött, 136—144; — jellemzése
(1416), 575. 576.
Francziaország, 319. 576.
Francziskánusok, 103. 264.
Frangepán Duim, 288.
Frank András, 254.
Frankofurt, 96.
Frater György, 234—236.
Freywaldau, 162. 177.
»IV. *Fridrik*« gőzös, 164.
III. *Frigyes* román császár, 513.
Frigyes cseh kir., 234. 236. 237.
Frisch, L. Véglesi.
Füged, (Abauj), 151. 152. 155.
Füle vára, 95. 97. 435. 439—442.
446—448. 450. 481. 482. 486. 493.
494. 497. 498. 500.
Füleki Szücs János, 586.
V. *Fülöp*, spanyol kir. 264.
Fürstenfeld, helység, 477.
Füzes helység (Erdély), 248.
Fwyor János, 471.
Fyatha, finév, 27; — *falua* (alias
Cheurma) föld, 26; — *felde*, 26.
Fyzeseeri család, 77.

G.

Gabányi, szatmári követ, 335.
Gachali család, 69. 77.
Gagi István, nyitrai szolgab. 510.
Gál (Gall) magyar kapit. (1594), 578—580; — *István*, 469.
Gál György Mihály (gidófalvi), 529.
Galacz, helység (Erd.), 241. 245. 377. 540.
Gálfi család, 106; — *János*, 260.
Galgóc, 266. 267.
Gályák a Dunán, 581.
Garai László, nádor, 65—68. 70. 71. 73—75. 78. 287; — *Miklós*, 72.
Garam-Szentbenedek conventje, 212.
Garat, helység, 256. 401. 402. 406. 531. 536. 562.
Gávai Miklós, 260.
Gajdan István, 464.
Gazdasági egyesület magyar, —, 338.
Geckenschlager (Alemannus) János, eszterg. és salzbg. érsek, 511. 512.
Gelencze, község (Erd.), 529.
Gellenyes, helység, 100. 101. 108. 264. 270. 271.
Geréb János, 400. 534. 570; — *László* 517; — *Miklós* 526.
Gerebenes 243. 392. 552. 553. 559.
Gerend helység, 249. 253.
Gerendi Márton, erd. kamaraispán, 124; — *Miklós*, erd. püspök, 126.
Géres, helység, 102.
Gerezzegh (Máram.), 468.
Gegerfalva, 38.
Gerky, helység, 521.
Gernes alias Thorem, possess. 71.
Gertrud királyné megöletésének ideje, 304.
Gese, falu, 539. 545.
Geszti úr, 309. 310.
Gewrkler Gergely (kezmarki), 73.
Giczi András, 86.
Gidófalva, 394. 400. 404. 410. 533. 538. 540—542. 546.
Giletfi Miklós nádor, 28. L. Gyeleti.
Gillányi (Gelányi), 408; — *György* br. 95. 98.
Gimes vára, 441.
Girincs, falu, 151.
Giskra János, 276. 284. 285.
Glagnyi grófok és grófság, 520.
Gligorasko, havasalf. vajda, 383.
Glogoráczi (Glogowicza) ágostonrendi ház, 512.

Gölnicz (Gilnicz) vára, 293.
Gömör, vmegye, 144. 156; — »*Gömöri csapás*« (1843), 185.
Göncz, 157.
Gönyű, 335.
Görgényi uradalom, 375.
Görgény-Szentimre, 558.
Görliczi posztó, 294. 301. 346—350.
Gőzhajó (1843.), 335.
Gradics György, 245.
Grassalkovics, 89. 90.
Gräfenberg, 162. 174.
Gritti fia, 109. 110.
Gurniczi prépost, 513.
Gybe, város (Liptóban) szabadsalomlevele, 44: — vize, 41.

Gy.

Gyalakuta, helység, 248. 262. 375. 385. 387. 391—395. 537. 542. 544. 545. 570. 574.
Gyalu, község, 261.
Gyalui ütközet (1660.), 258.
Gyárfás István, 408; — *Pál*, 256. 378. 408. 533. 546. 565. 569. 570.
Gyarmat vára, 441. 493. 500.
Gyarmati végzés, 430. 437.
Gyeke helység, 537. 559.
Gyelet fia János és Miklós, turóczi ispánok, 206. L. Giletfi.
Gyenge Ferencz, 565.
Gyéres helység, 553.
Gyergyói Gábor Deák. 403.
Gyerőfi György, 543.
Gyirmoth, falu, 137.
Gyógy, község, 392. 554.
Győr, 137. 141—143. 309. 316. 428. 429. 478; franczia kézen, 136—144; hadi sarcza (1809), 141—142.
Győri iskolák, 143; — kanonokok, 266. 521—523; — püspökök, 287. 346—351. 354. 355. 357—363. 365—368. 514. 515.
Győri gróf, 319.
Györkény, helység, 273. 275.
Gyula vára, 106.
Gyulafalva (Erdély), 529.
Gyulafalva (Turóc), 207; nemesei, 208.
Gyulafejevrár, L. Fejérvár.
Gyulafejevrári gyűlés (1657). 248.
Gyulafi László, 248. 375. 405. 534. 544—546. 564: leánya, 546.
Gyulai Ferencz, 89—91. 94—96. 102.

107. 108. 262. 266—269. 401. 570;
— *Istvánné*, 535; — *Sándor*,
551; — *Tamás*, 543.

H.

Hachys Simon, m.-szigeti bíró, 468.
Hácsoki Péter, 260.
Hadachyn patak. 205.
Hadad, 244.
Hadtörténelmi tárgyú oklevelek, 277.
Hajdu György, 261; — *Istók*, 410;
— *János*. 532.
Hajdu-Palánk, 437.
Hajdu — városok veszedelme (1660)
257; — lakossága (1842), 182.
Hajnik, országgyűlési iratai, 187.
Hajnóczij József, 319.
Hajómesterek, udvari —, 475.
Hajósok a Dunán, 104, 105.
Halász Péter, 95, 103.
Haller grófok, 90; — *Gábor* 260.
262. 263. 267. 380; — *István*, 267.
556; — *János*, 402. 403. 563; —
László, 267; — *Mária*, 552; —
Pál, 263. 540. 547. 548. 555. 556.
568. 570; — *Péter*, 254; — *Sá-*
muel, 150.
Halmágy (Erdélyben), 261. 404. 533.
542. 562. 570.
Hamborg (Sáros), 605. 607.
Hammersdorf, 534.
Hamonyai János, 80.
Háporton, helység, 401. 552.
Harabor, liptói nemes, 21. 22. 71.
Haraduk, possessio, 43.
Harankfyahaza poss. 24.
Harasztos község, 550. 553.
Harazthi család, 69.
Hardeck Ferd. győri kapit. 578.
Hargitai fürdő, 573.
Háromszék, 232. 254. 262. 380—383.
386—390. 392—395. 401. 403. 405.
407—409. 411. 529. 530. 535. 536.
538—542. 548. 550—552. 554. 555.
557. 558. 560. 561. 563. 564. 567.
568. 570—572: forrongása (1677.)
560; főkapitánya, 232. 233; gyű-
lései, 243. 244. 252. 261. 377. 379.
529. 530.
Háromszéki hadak, 252. 253. 257.
263. 377. 379. 383. 384. 531; —
és Rhédey fejedelem, 248; — *ne-*
messég, 246. 256; ligája Teleki M.
ellen, 561.
Hartenstein vára, 480.

Harucker, 264. 266.
Hatolyka falu, 551. 557.
Hatvan, 435. 439. 441. 486. 491.
493. 496. 500. 501.
Hatwany Pál, m.-szigeti bíró, 468.
Havasalföld(e), 249. 255; — *földi*
boérok, 403; hadak Erdélyben, 257.
380. 478; vajdák, 127. 240. 249.
251. 255. 383. 398. 399. 477. 533.
— *Havaseli* vajda, 83.
Házassági eset, érdekes —, 525.
Hazi Ernő, 428.
Heczipeli Balázs, 525.
Hédervári Lőrincz nádor, 58—61, 63;
— *né* (1641), 133.
Hegyaljai, bortermelés oltalma, 281.
Héjjasfalva, 248. 255. 376. 392. 530.
545. 558.
Hejdelbergai választófejedelem, 235—
238.
Helmech, 76. 77.
Helmechzi család, 69; — *Helmechzy*
»Jelenkor«-a, 326.
Hemelniche vize, 208.
Henselec, poss. 66.
Henter család, 386; — *András*, 243;
— *Benedek*, 407; — *Ferencz*, 393.
401; — *Mihály*, 562. 567. 569; —
Péter, 243. 245. 411. 530. 540. 558.
Herberstein, 434.
Hercules ferrarai hg. 515.
Herczeg nevű ember, 267. 274.
Herczegszántói Mihály kanonok, 517.
Herczel Lukács, 245.
Herman Márton brassai orvos, 566;
— *Mihály* brassai bíró, 242. 245;
249. 250. 254. 259. 387. 406. 410.
Hermány község, 251. 257. 395. 534.
544. 551. 561. 562.
Hernalsi nevelőház, 185.
Hertelendy Miksa, 328. 329.
Hevenyesi 309. 313. 315. 316.
Heves és K.-Szolnok vmegye, 156. 602.
Hévíz község (Erd.), 409. 410. 530.
557. 560. 571.
Hidalmás helység, 243. 244.
Hidvég község (Háromszék), 233. 234.
239. 241—247. 249—256. 261. 262.
375—396. 400—411. 528—531. 533.
— 542. 544—552. 554. 556—558.
560—572.
Hiller-féle magyar ezred, 143.
Hippolyt (esztei), 515. 516. 521.
Hírlapirodalmi élet (1843), 326.
Hodaz, falu, 21.
Hodochyn, poss. 205.

Hódmezővásárhely, 90. 94. 95. 273.
Hogfalva, (Liptó), 41.
Hohenstein vára, 480.
Holczmán község, 250. 379. 540.
Holdvilág, helység, 246. 251. 554. 564. 568. 570. 573.
Hollandusok, 316.
Hollókó vára, 441. 486. 498.
Homoki család, 69, 71.
Homonnai család, 66. 240. — *Bertalan*, *István*, 67. 74. L. Hamonyai.
Homonnai Krajna (Zemplén), 150. 151.
Homoród-Szentpéter, 378. 395. 402. 409. 535. 549. 554. 558. 561. 567. 571.
Hont vmegye, 343. 441. 485.
Horkai család, 69. 77; — *János*, ungi szolgabíró, 59. 66.
Hortobágy, 102. 103. 106.
Horvát Árpád, 3; — *István*, 3.
Horvát nemesség (1842), 181. 182.
Horváth András, 406. 533. 534. 537. 547; — *Benedek*, 114; — *István*, 248; — *János*, 249; — *Joelné*, 146; — *Kozma*, 535. 546; — *Miklós*, 544. 546; — *Pál*, 547; — *Pál diósgyőri várnagy*, 288. 289; — *Péter*, 118. 119; — *Tamás*, 547. L. Kocsi.
Horváthy György, 419.
Horvátok, 334. 476. — iránti országgy. rescriptum (1843.) 333; — és a latin országgyűlési nyelv, 329.
Horvátország, 329.
Hosszúaszó (Erdély), 543. 553—555. 557. 567. 568. 572—574.
Hough, lapicida, 56; — *felde*, 56.
Hovenzoller tisztek, 89.
Höltövény, helység, 246. 257. 384. 386. 395. 407. 529. 534. 540. 561.
Hundertmarck poss. (Szepes), 605.
Hunsdorff, poss. (Szepes), 605.
Hunyad, 241. 244. 245. L. Bánfi; — vmegye, 242.
Hunyady János, kormányzó, 62. 65. 66. 70—72. 76. 284; özvegye, 285; — *László*, 284; kivégeztetése, 276.
Hunyadyak és V. László, 284. 285; korából oklevelek. 276—302. 346—374. L. a Csicsery-okleveleket.
Huszár Borbára, 549. 550; — *Margit*, 550.
Husziták elleni háború, 295.
Huszt, 97. 109. 110. 114. 115. 118. 119. 121—124. 126. 128. 130. 258.

409. 465. 466. 471. 529; — sófac-toratusa, 465.
Huzthy Bálint, 350; — *Margit*, 464. 465. 467. 470; — *Márton*, 462.
Hürter Sebald ágyúöntő, 455.

I.

Ibrányi (1843.) 189; — *Mihály*, Várad hős védője, 259. 261.
Ifjuság, országgyűlési — (1843.), 350.
Igazságügyi reformok (1843.), 180.
Ikland, helység, 241. 553.
Illenfeldt Ferencz ágyúöntő, 453.
Illésházy család, 92; — *Gáspár*, 133; — *István*, 5. 433. 434; — *József*, 105. 266—268.
Illési, 106.
Illyefalva, 247. 250. 383. 385. 389. 400. 407. 409. 529. 531. 534. 537. 538. 541. 551. 557. 571.
Imbreggh, possessio, 76.
Imbregghi István, 64. 79. 80.
Imecs család, 393; — *Mihály*, 570; — *Pál*, 530. 534. 535. 543; — *Tamás*, 379. 383. 384. 401—403. 408. 529. 530. 538. 539. 543. 545.
Imecsfalva, 384. 393. 401—403. 408. 529. 530. 539.
VIII. Incze pápa, 511. 516. 526; korából való regesták. 511. skv.
Incze András, 395.
Inczédi Péter, 397. 398. 540.
Iparegyesület, 173. 330. 331.
Ipooch, falva, 54. 55.
Irednai, L. Powlakovich.
Irodalmi élet (1843.), 186.
Isepi, család, 70. — *Isypi András*, 61.
Isipfalva, előbb Selniche, 49.
Iske falu, 64. 66.
Iskei (Yskei) család, 69. 77; — *László*, 59. 62; — *Péter*, 59. 62. 66. 69; — *Tamás*, 76.
Iskolák, L. Hernalsi, Nőnevelők, Patak, Leányiskolák.
Iskoláztatás, külföldi —, 277. 359.
Istebna, (—nek), poss. 201. 202.
István, király, — III. 307; — IV. 226. 227; — V. 22. 39. 43. 34. 200.
Istránháza, helység, 261.
Ivánka, falu, 273. 274. 443.
Iványi, falu, 108.
Ivanka István (de Kystorbozlo), 210.
Iza (Yza) folyó, 467. 468.
Izabella, királyné, 465.
Izbék (Nyitra) 443.

Izbugya Krajna (Zempl.), 150.
Izkarosi Sándor fia János, 46.
Izsákfalva (Szepes), 599.

J.

Jadrai kanonokok, 513. 519.
Jakab, (I.) angol kir. 234.
     szepesi ispán, országbíró, 23. 36. 52.
     196. 212. 228.
Jakab Elek, 164. 165. 572.
Jakabfalva (Erd.), 388. 402. 542.
Jakach István, 76.
Jakusics család levelei, 96.
Jancsó Péter, 565.
Janicsár zenekar, 139.
Jankó Boldizsár, 243. 250. 565;
     — *György*, 542. 552. 556. 563. 570;
     — *László*, 249. 259. 569; — *Mihály*,
     533; neje, 530; — *Miklós*, 533.
     536; — *Péter*, 239. 279.
Jankovich Miklós, 6.
János, bíboros, eszterg. érsek, 512.
     513. 523; — deák, az átkos emlékü
     okmányhamisító, 1—3. 20. 41. 57.
     194. 229; — főherczeg (1809), 137;
     — király (I. — Szapolyai), 111. 114.
     117. 605. 606; — pápa (XXII.) 521,
Jantó János, 105. 107.
Janus Pannonius művei, 315.
Jára, helység (Erd.), 542.
Jardan poss. 7. 199. 228. 229.
Jármi György, 410. 544. 546.
Jászberény, 186. L. Jaz . . .
Jász-Kúnság lakossága (1842), 182.
Jászó (Jazow), 302.
Jászói convent, 78; — prépost, 302.
Jasztrabszki, 268. 269.
Jaszvásár, város, 255.
Jazbeljini Gergely deák, 470.
Jenő vára, 81. 259. 260.
Jereznicke patak, 214.
Jeszenák Pál, 90.
Jezen, poss. (Turócz), 197.
Jezsuiták, 265. 266. 415; — Kiná-
     ban, 315. 316.
Jobbágyság sanyargatása, 276. 277.
Jófő, 249. 260.
Jogszolgáltatásra von. oklevelek, 277.
Johodnak Kysbiztrice, poss. 218.
Jókay kapitány, 99, 101.
Jornandes »De rebus Gothorum«, 315.
Jósa, falu, 150.
Jósika br., 344. — *István*, 556.
József, császár (II.), 182; — főhg.,
     nádor, 137.

K.

Kabalapathaka (alias Lw---), víz és
     falu, 469. 473.
Kabold, falu, 478.
Kabos Gábor, 535.
Kacza község, 243. 246—248. 256.
     386. 392. 535. 537. 542. 552. 572.
Kaczianer, 160.
Kajántó, helység, 258.
Kakas, L. Kokos; — *falva*, (Erd.), 539.
Kalbor, helység, 536. 544. 566.
Kallai Lemkesi János, 68.
Kállay, 189. 328; — *János*, 93. 94.
     96. 101.
Kálmán, *Bálint*, 464.
Kálnok, helység (Erd.), 538. — (Tu-
     róczban) 204. 205.
Kálnoki Bálint, 552; — *Farkas*.
     248. 377. 406. 409. 410. 528. 533—
     535. 547. 552. 560. 562. 563. 571;
     — *Istvánné*, 249. 251. 257. 404.
     409. 410. 529. 534. 538. 552. 570; —
     Mihály, 248. 256. 257. 262. 382.
     389. 395. 401. 405. 406. 410. 539.
     572; neje, 404; — *Miklós* fia
     László, 211; — *Sámuel*, 394. 400.
     404. 406. 407. 409. 410. 528. 529.
     531. 533. 535. 539. 540. 542. 545.
     549. 555. 558. 563. 564. 569—571.
Kalocsa, 313; egyházmegyéje, 519;
     érsekei, 304. 309. 311. 312. 313.
     317. 517. 597.
Kamoray Tamás, 128.
Kanczaler János kassai 30. ados, 350.
Kandia, 397. 398.
Kanizsa vára, 435. 439. 441. 496.
Kántor Péter, 176.
Kapi, helység, 405; — család, 377;
     — *Anna*, 573. 574; — *Gábor*, 388.
     389; — *György*, 252. 254. 381.
     392. 404—406. 529. 542. 543. 553.
     556. 558; — *László*, 300.
Kaplony, helység, 103. 107. 264.
Kápolna, falu (Torna vm.), 152. 155.
Kapornaki apát, 114.
Kapos Ung vm., 59. 63. 66—69.
     74—76. 78. 79. L. Kyskapus.
Kapu vára, 110. 115.
Karácsonfalva (Erd.), 531.
Karácsonyi János, 4; — *Mihály*
     censor (1843), 328. 330.
Karaffa, 232. 574.
Karánsebesi neapolisi püsp. 518.
Kárásztelek, 250.
Károly király, (I.), 21—25. 27. 28.

30. 31. 33. 34. 37. 40. 43. 49. 51. 56. 199. 200. 206. 210. 211. 225. 226. 595. 597. 598; — német császár (VI.), 264.
- Károly* (Nagy-) város, 95. 97. 99—102. 105—108. 264—271. 274. L. Nagy-K.
- Károlyi* grófok, 91. 101; Csongrádban, 180; — *Ferencz* gf. 103. 267. 271. 274; — *György*, 343; — *Györgyné*, 188. 189; — *Klára* gfnő, 98; — *Lajos* gf. 179; — *Sándor* gf. 413. 415; naplója (1725), 89—108. 264—275.
- Karva* helység, 90. 91. 107. 264. 269.
- Kassa*, 98. 99. 109. 110. 112. 117. 148. 150. 151. 159. 160. 269. 276—279. 281—302. 346—374. 461. 586. 604; adózása, 278—280. 299—302. 346; czímere, 453; falvai a XV. szdban, 277; fegyvertára (1650.) 453—461; kereskedelmének ol-talma, 281; pénzverő kamarája, 280. 292. 294; pestis Kassán, 355.
- Kassai* Ferencz, 239. 379. 397. 398.
- Kászoni* Márton 391.
- Katona*, helység, 400. 573; — *István*, 304; levelei Novák főpáthoz, 303. 304; saját »Historiá«-járól, 303. 304; — *Mihály*, 234. 235.
- Katonai* szabad községek, 182.
- Kaunitz* gf, 91—95. 106.
- Kávás vára*, 111. 112. 114. 117. 119. 125. 126.
- Kavási* helység, 258.
- Kávássy János*, 114; — *Kristóf* 109. 110. 114. 115. 118. 119. 121—124. 126. 128—130. 466; levelei Nádasdy Tamáshoz, 109—130.
- Kecskemét*, 95. 97. 99. 105. 106. 182. 268. 269. 437.
- Keczeli* István, 244. 566.
- Keczer Ambrus*. 155. 528; — *András*, 145. 148. 155. 157; — *Anna* 157; — *János*, 145; — *Menyhárt*, 155. 559; — *Péter*, 145.
- Keeri* család, 77. L. Kéry.
- Keglovics* (Keglevics) gf, 93. 94.
- Kégli Pál*, 96.
- Kekemezewi* Simon fia György, 70. L. Kewkew. . .
- Kékkő*, 439. 486. 492. 498. 500. 501.
- Kelecheni*, 70. L. Thompa.
- Kelemen, Benjámin*, 172. 177; — *Imre* levele Novák főpáthoz, 317—320; — *Mihály*, 565.
- Kelemenfalva* (Turóc), 52.
- Kelementelke*, község, 392. 407. 542. 545. 546.
- Kemenics*, helység, 248.
- Kemény*, gfok, 337; *Boldizsárné*, 376; — *János* fejedelem, 238. 242. 243. 253. 254. 262. 263. 376; fejedelmi gubernatorsága, 239; fejedelemsége, 253. 375; manifestuma a székelységhez, 377; tatár rabsága, 247; — *Simon*, 234—236. 376; — *Zsigmond* br. 164.
- Kemeyi* Lőrincz, 597.
- Kende Gábor*, 271. 343.
- Kendefi* Gáspár, 409; — *János*, 564. 565; — *Mihály*, 547; — *Miklós*, 241. 242. 249. 260. 391. 392. 395. 409. 537. 545. 546. 548. 549. 558; felesége, 249. 376. 377. 387. 393. 537. 548. 549. 558. 559.
- Kenderessi* Mária, 92.
- Kendi* Gábor, 405. 407. 559; — *Gáborné* és leányai, 543; — *János*, 392. 407. 542. 544—546.
- Kenezi* György, 608.
- Kenyhecz* falu, 145. 151. 152. 155.
- Képviseleti* rendszer a vmegyékben, 192.
- Kerekes Mihályné*, 467, 470; — *Péter* (alias Ango), 571.
- Kereskedelem* védelme, 287. 348. 351. 352.
- Kereskedelmi* társaság, magyar—, 325. 327. 335—337. 339.
- Kereskedők* megrendszabályozása, 281.
- Keresztényfalva*, 257. 546.
- Keresztes* László, 265.
- Keresztesi László*, 108; — *Sámuel*, 531. 534. 542. 543. 549. 554.
- Keresztesmező*, 253. 381.
- Keresztúr* községek (Erdélyben), 248. 379. 385. 387. 403. 404. 409. 410. 534. 535. 537—539. 542. 545.
- Kerezi* család, 69.
- Kerezturi* Miklós fia János, 33.
- Kéry Ferencz* gf és levelei Esterházy Pál nádorhoz, 475—480; — *János* gf. 93. L. Keeri.
- Késmárk*, 73. 293.
- Kewkewmezewi*, L. Bagos, Ban, Kewkem . . .
- Kézdi* hadak, 389. 392. 394. 407. 537. 539. 544. 551. 557. 567; — nemesség, — 256. 383; — *szék*, 552.
- Kézdi-Vásárhely*, 247. 385. 392. 393. 395. 401. 402. 406. 409. 410. 530.

537. 539. 547. 548. 551. 557. 565. 569.
- Khrieger* Walter, bányatiszt, 582.
- Khur(t)z*, német kapit., 578. 581.
- Kilyén* helység, 239. 247. 381. 385. 389. 392—394. 401. 402. 404—406. 408—410. 528—531. 533. 535—537. 539—542. 545—547. 551. 552. 557. 561. 567—569.
- Kinai* jezsuita hittérítőkről, 315. 316.
- Királyfa*, község, 102. 267. 269.
- Királyfalva* (Erd.), 378. 387. 390. 392. 406. 409. 530. 535. 543. 546. 548. 552. 573.
- Király-Németi* kg, 252. 400.
- Kirina* János Ferencz, 303—310. 313—316.
- Kis*, család (moschai), 69; — *János*, 100. 101. 104—106. 272; — *Márkus*, 76; — *Máté* (czeczei) 373. 374; — *Mihók*, 571; — *Péter* (alias Wythez), 70. 72; — *Sándor*, 89.
- Kisathi* Fichur, 607.
- Kis-Bajon*, 574; — *Baráti*, 316; — *Bún*, 378. 407. 573; — *Czell*, 215; — *Csűr*, 384; — *Ekemező*, 555. 572; — *Falud* (Erd.), 250. *Kapus*, helység. 241. 573; — *Keszi* falu adózása, 506. 507; — *Mánya* adózása, 505; — *Marton*, 480; főlevéltára, 418; — *Megyer*, 138; — *Nyulas*, 571; — *Olazy* falu, 38; *Palugya*, 27. 28. 48; — *Selyk*, 253. 379. 408; — selyki országgyűlés (1661), 379; — *Sink*, 386; — *Tokaj*, 151; — *Újszállás*, 106.
- Kis Farkas*, 538; — *György*, 535.
- Kisdi* eszterg. vicarius, 151. 133.
- Kisfaludy* Sándor, 186.
- Kispolyák* János, 348. 349.
- Kisvárdai* Aladár kir. kamarás, 362.
- Klauzál* Gábor, 180. 185. 190. 327. 328.
- Kleist* Ewald, 235.
- Kliegl* (1843), 330.
- Kloboczo*, possessio, 66.
- Klobusiczky* György, 98; —né, 107.
- Klubasoczki* András, 533. 569.
- Knini* egyházm., 513. 520; püspök, 519.
- Koazo* vára, 125. 126.
- Kochi* Balázs, 109.
- Kochybalybek*, 127.
- Kocsárd* helység, 351. 380.
- Kocsi Horváth* Zsigmond, 231.
- Kodla* Jakab Miklós, 607.
- Koháry*, család, 91. 92. 94. 98; levéltárai, 420; — *István* országbíró,
106. 265. 268; — *Péter*, 418—420. 427. 432. 433. 435—439. 442. 443. 445—451. 481—483. 487. 488. 490. 494—495. 499. 501.
- Kokos* (Kakas) mester, Rycolphus comes fia, 592. 594. 595. 587. 601.
- Kolchván* poss. (Szepes.), 601.
- Kollár* »Analecta«-i, 315.
- Kollonics* Ádám, 93. 272—274; — *Ernö*, 429; — *Zsigmond*, 478.
- Kolozsmonostori* apát, 521.
- Kolozsvár*, 186. 250. 252. 261. 337. 380. 381. 386. 390—392. 542. 558. 559; — helyőrsége (1678), 563; tűzvése (1655), 244.
- Komádi* Péter, 155.
- Komána* falu, 376. 395. 400.
- Komárom*, 87. 138. 142. 309. 310. 313. 314. 433. 501. 505; — vármegye, 33.
- Komáromi* végzés, 430. 437.
- Komjáti*, 90. 92. L. alább.
- Komlós* poss. 594. 595. 597.
- Komollo* község, 386.
- Kom(p)yat(h)y* család, 77. 71. 72.
- Konkoly* Pál, 489.
- Konstantinápoly*, 130. 397. 423. 424. 429. 532.
- Konth* Miklós nádor, 47.
- Konyád*, helység, 540.
- Koossa Balázs és György*, 465; — *Imre*, 468; — *Mátyás* (de Zygeth), 464. L. Kósa.
- Kopowch* (apathyi) Mátyás, 64. 65.
- Korch* Márton, 35.
- Korchwai* család, 77.
- Korczyomaros* Antal, 469. 473. 474.
- Korda* Ferencz, 565; — *Zsigmond*, 235. 237.
- Korláth* István, 146.
- Kormany* (Cormany) István, 586.
- Kormos* család, 76. L. Kurmus.
- Kornaiburg*, 477.
- Kornis Gáspár*, 385. 388. 403. 408. 534. 542. 559. 560. 568; —né, 407.
- Korocz* György, 461.
- Korod* 251; — *Szentmárton* 544. 545. 547—549. 552—555. 558—560. 565. 567. 568. 570—572. 574.
- Koromházy* Bálint, 525.
- Koronka* helység, 394. 548.
- Korpád*, 391. 411.
- Korpona* 211.
- Kósa* Sándor, 388. 389. 393. 395. 528. 530; felesége, 401. 406. 409. 533. 535. L. Koossa.

- Kossuth*, terra, 190. Udvarch.
Kossúth Lajos, 161—164. 166. 169. 170. 175. 177. 178. 180. 183. 187. 189. 193. 324. 332. 336. 338—340. 343. 345; és a cenzura, 178. 179. 321; az erdélyi unióról, 168. 169; a fiumei vasútról, 335; az 1843. ifjuságról és politikusokról, 328; és az ipar, 173. 174; levelei b. Wesselényi Miklóshoz, 161—193. 321—345; és a nőnevelés, 185. 186; Országgy. Tudósításai, 166. 167. 169; az 1832—36. országgyűlésről, 167. 168; és a Részek, 341. 342. 344; rabsága után, 170—173. 176. 177; és Széchenyi, 183. 185; mint szerkesztő, 167. 184. 331. 337; találkozása Wesselényivel, 171; Zemplénben, 176.
Kosztán moldva vajda, 255.
Kovachfelde (alias Basa-), 25.
Kovács István, 294; — *János*, 398; — *Lajos*, 165; — *Márton*, és *Zsigmond*, 565.
Kovács—*Kapolnak*, 404.
Kovács Szabó János, 584.
Kovácsy Miklós, 450. 451.
Kowach István, 350.
Kowachi Sebestyén, 60.
Kowacz Barnabás, 464; — *Domonkos*, 464. 471; — *Tamás*, 471.
Kowathy család, 77.
Korászna, 382. 385. 386. 389. 392. 393. 395. 401. 403. 406. 407. 409. 410. 529. 531. 535—538. 540—542. 546—548. 557. 565. 569; — *patak*, 402.
Kozma család, 76; *István*, 379.
Kozslárd, helység, 376. 387. 548. 572.
Köbölkút, 273. 274.
Kőhalom (Erdélyben), 241. 250. 251. 255. 262. 379. 392. 395. 401. 402. 405. 406. 408. 409. 535. 542. 549.
Kökös helység, 244, 250, 261. 383. 537. 542. 571.
Kölse község, 268. 270.
Kölsey Ferencz, 166. 168; naplója, 337.
Könyvek és könyvtárak, 141. 152. 306. 308. 309.
Köpecz helység, 256. 377. 385. 388. 390. 392. 535. 539. 542. 544. 549. 554.
Körmöczbánya (Cremnicha), 216. 514. 526.
Körös, vm. ispánja, 47; — *vize*, 260.
Körösközy István, 526.
Köröspatak, helység, 248. 249. 533. 539. 542.
Körtvélyesi Benedek, 608.
Köső, mint fizetési eszköz, 280.
Kőszeg, 587.
Kővár, 252. 257. 258. 261. 342. 393. 405. 530. 574; — országgyűlési helyzete, 342.
Kövesd (Erd.), 243. 250.
Közép-Ajta, 249. 565; — *Lak*, 250; — *Lápos*, 246. 403.
Középrend fontossága (1843), 191. 192. L. Városok.
Közmondások, 153. 189. 309. 316. 332. 345. 556; politikai —, 185.
Krajna, falu, 151. 154. 155.
Krakkó, 287; egyeteme, 277. 359. — oláh folyó, 245.
Kraszna helység, 151. 154. 156.
Kraszni-Bród, 150.
Krems, 476. 477. 480.
Krizba, 246. 394. 529.
Krompach, 605.
Krossen, 231. 235. 238.
Kucsuk Mehemet basa, 381.
Kuefstein János Lajos br. 426—429.
Kukulyerics, 329.
Kulpa folyó, 335.
Kun Gergely, 242. 386. 401; felesége, 554; *Ilona* 401; — *István* (osdolai), 256. 379. 382. 386. 401. 402. 408. 410. 411. 533; felesége 529; — *Lázár*, 543; — *Zsuzsanna* 591.
Kund helység, 573.
Kuprilli Achmet basa, 258.
Kurlandia és hercege, 236. 237.
Kurmus György (de Oztoy), 36. L. Kormos.
Kurtyánok erd. portyázásai, 250.
Kuruczok Bécs alatt (1683), 475.
Kutyfalva, 251. 411. 539.
Küküllővár, 381; — *megye*, 232. 381; nemessége, 255.
Külföldi iskolázás, 277. 359.
Kürtösi, eszterg. kanonok, 414. 416.
Kysazar, 70. 78.
Kysazari család, 59. 60. 64. 66. 69. 70. 73. 78. 79.
Kysbiztrice (alias Johodnak), 219.
Kyskapus (Ung vm.), 67. L. Kapos.
Kyslezthemer család, 77.
Kysmayus possessio, 217. 218.

Kys Rodra és Dan 472.
Kystorbozlo, 209 : Iwanka István de
 —, 210.

L.

Labadi Miklós pap, 518.
Labatlani János, 603. L. Farkas.
Laborcz, folyó, 61.
Laczkovits János, 319.
Laibachi püspök, 513.
Lajos, király (I. Nagy-), 21. 22.
 24—26. 28—33. 35—38. 42. 43. 46.
 48—51. 57. 199—207. 211. 212.
 215—217. 220—226. 600 ; (II.), 605.
Lakics, 306. 312. 313.
Lámkerék kg. 376. 377.
Landerer nyomdász, 318.
Lantosi ezredes, 100.
Lányi, 98. 99.
Lapichewich Vitus kanonok, 513.
Lapospatak helység, 405.
Lapyspathakai Zsigmond, 65.
De Lardis Tádé, 521.
Laskani kapitány, 117.
Lasoni család, 49.
László király (IV.), 22—24. 26—28.
 30—34. 36. 37. 39—41. 43. 44. 48.
 49. 51. 52. 54. 56. 197. 199. 200.
 202. 205. 208. 212. 215. 218. 219.
 224. 225. 227. 592 ; — (V.) 74. 78.
 281—284. 288 ; a Hunyadiak ellen,
 284—286 ; — oppelni hg, nádor,
 28. 216.
László László, 383. 398. 558. 569.
 — *Márton*, 532.
Lasztomér, 151.
Latin nyelv Magyarországon (1842.),
 181. 182.
Latina villa (Liptó), 32.
Lauriston tábornok, 137—140.
Lázár Erzsébet, 554 ; — *György*,
 239. 241. 244. 252. 260. 262. 375.
 395 ; felesége, 248. 377. 378. 381.
 382. 391—393 ; — *Imre*, 403. 533.
 537. 540. 541. 543. 545. 546. 549.
 552. 554. 558. 570. 573 ; felesége,
 544 ; — *István*, 403. 407 ; — *Mária*,
 392.
Lázári falu, 108. 264.
Lazkouch terra, 214.
Lazlo Benedek, 469.
Lazthoczy család, 71.
Leányiskolák eszméje, 186.
Leblek helység, 409. 531. 540. 550.

Léczfalva, 252. 261. 381. 384. 385.
 388.
Leleszi convent, 58. 60—65. 67. 68.
 70—80. 606. 609 ; — prépost, 67. 68.
Lengyel (Polonus) András, 512.
Lengyel kanczellár, 581 ; kereskedők
 oltalma, 287 ; királysága Bethlen
 Gábornak, 447 ; követ Brassóban,
 242 ; követ a szultánnál, 398 ; —
 magyar sérelmek elintézése (1484),
 363. 364 ; személyes felkelés, 449.
Lengyelek, 74 ; Bécs alatt, 475—
 480 ; borszükséglete, 352. 353.
Lengyelország, 176. 246. 278. 287.
 346. 353. 354. 363. 364.
Lengyelországi hadjárata II. Rákóczy
 Györgynek, 246—248.
Leo, ágyúöntő (1543.), 454.
Lesés község, 379. 404. 535. 557. 566.
Lesli gf tábornok, 475. 476. 478. 480.
Léva, 451. 581.
Lezthemeri család, 70.
Libelei Philpus, 30.
Liberális reformerek meggyanúsítása
 (1843), 191.
Liegnitz hercezség, 235.
Likva vára, 4 ; falu, 30.
Lincz, 475. 477. 478.
Lipche város (Liptó), 40. 46. 210 ;
 kiváltságlevele, 43.
Lipót császár (I.), 271. 583.
Lippa vára, 81. 84. 117. 259. 260.
 423. 424. 438. 439. 449. 496.
Lippai Tamás erd. kanonok, 517.
Lipthay-levéltár, 420 ; — *Imre*, 419.
 433. 434. 436. 450. 451. 502.
Liptó vára, 32. 37 ; — vármegye,
 1. 2. 4—6. 20—22. 24. 25. 27. 31.
 32. 35. 43. 48. 49. 56. 57. 212 ; al-
 ispánjai, 45. 53—55 ; családjai, 4 ;
 ispánjai, 36. 38. 45. 47. 49. 52.
 194. 195. 217. 373. 518 ; közgyűlése
 (1391.) 42 ; monografiája és oklevél-
 tára, 4.
Liptói, gróf (kir. cím), 20. — ok-
 levélregistrum, 49. 1—57 ; vár-
 jobbagyok, 27. 34.
Liptó-Szentmiklós, 5.
Liptó-Újvár, 56.
Litván hadak, 476.
Lizkfalvai Sebirth, 55.
Lom(p)nicza 598. 599. 601. 605.
Lónyay : *Gergely* fogsága, 118—120 ;
 — *Anna* (Kemény Jánosné), 263 ;
 — *Menyhért* 328.
Lorándfy György (serkei) 524.

Lorántffy Zsuzsánna, 241.
Losonczi Ferencz, 243.
Lotharingiai herczeg, 477. 480.
Lovassy László és Kossuth, 189. 324. 327. 330.
Löfler Kristóf ágyúöntő, 453. 455.
Lővei Sámuel, 235. 236.
Luby Boldizsár (benedekfalvai), 6.
Luchka Miklós (de Zazkalicha), 213; — terra, 23.
Lucz (Tisza-), 352. 353.
Ludas község (Erd.), 539. 549.
De Ludovicis Pál 523.
Lustrier Sebestyén 424. 429.
Lwehukai család, 70. L. Luchka.
Lwpathaka (alias Kabalapathaka), 473.

M.

Macdonald tábornok, 137. 138. 141.
Machói bán, 286.
Macskási, 95. 96; — *Boldizsár*, 394. 531. 534. 545. 546. 549. 550. 553. 554. 558. 560. 565. 568. 573. 574; feleségei 545. 549. 573. 574; — *Farkas*, 265; — *Gábris*, 554; — *Mihály*, 534. 555. — *Miklós*, 108; *Zsigmond*, 394.
Madach finév, 203; — *felde*, 41.
Magyar-lengyel sérelmek orvoslása, 363. 364; nemesi felkelés (1809), 137; nemesség száma (1842), 181. 182; nyelv (1843), 182. 334; oklevelek Morvaországon, 315; országrendek, 602. 604. 605. (pecsétjük 1446.) 603; pénz jósa (1628), 450; segédhadak Erdélynek, 85.
Magyar-Bél, 104. 105; — *Lápos*, 574.
Magyarország, 81—85. 136. 181. 255. 278. 287. 316. 319. 348. 363. 404. 405. 421. 522. 557. 559. 565. 568.
Magyerfalu (Liptó), 31. 39. 41. 53.
Majláth Béla, 3. 4; — párt és kormány (1843.) 334.
Majtény 97. 99. 100. 107. 258.
Makó Jakab (zetheni), 67. 68. 71.
Maksa község, 241. 243. 244. 249. 379. 384. 386. 387. 389. 392—394. 409. 529. 530. 534. 535. 542. 551. 552. 554. 563. 567. 572.
Maksai Bálint, 546; — *Mihály*, 406.
Malatyn (alias Mechefelde), 35.
Malomfalva 241. 243. 246. 248. 255. 262. 381. 382. 387. 391—393. 400—

403. 405. 406. 408. 409. 411. 528. 537. 545. 546. 549. 558. 559.
Máramaros, 97. 117. 123. 246. 376; — vize, 469.
Máramarossziget (Zygeth), 461. 462. 464—468. 470.
Marcelfalva, 26. — *falvai* Bessenew, 213; *Marcel*, 26.
Marczaly vajda fia János, 287.
Mária királynő, 202. 209.
Máriássyné (1840), 176.
Márkosfalva, 386. 392. 567.
Markyi család, 77.
Maros folyó, 253. 384; — *szék*, 250. 382. 408.
Maros-Keresztur, 408. 409. 530. 534. 538. 542. 545. 548—550. 552. 558. 559. 565. 567. 568. 571. 573; — *Vásárhely*, 246. 262. 263. 379. 382. 384. 385. 387. 888. 394. 400. 403. 404. 407—409. 529. 538. 548. 558; — *Vásárhelyi* országgyűlések, 254. 394.
Martinovics Ignác 319. 320.
József és társai pere, forradalmi kátéi, 320.
Márton Pest vm. főorvosa, 318.
Martonfalva, 26; — (Erdélyben), 249. 383. 407.
Martsisfalva (Szepes), 599. 600.
Matheus János, ágyúöntő, 454.
Mathusiczky György, 91. 92. 106. 267—269. 272.
Mátyás király (Hunyady), 276. 277. 287—292. 294—297. 346. 348—352. 354. 356. 360. 363—366. 368. 369. 371. 373. 524. 603; adózási politikája, 278—280; államgazd. polit. 280. 281; és a csehek, 290; építkezései, 281; hadjárata Frigyes ellen, 369. 370. 513. 515. 516; Kassán, 297; kincstárnokai, 278. 279; pénzei (1560), 468. 471; pénzügyi polit.-ra von. oklevelek, 278.
Mátyás császár, 450. 455.
Mathyoczi család, 69. 77.
Maurer Mihály, 395. 549. 562. 569.
Maylath István, erd. vajda, 109. 118. 123. 124; felesége, 128—130.
Mayos falu (Mayus), 196. 216. 217.
Medgyes, 248. 249. 251. 255. 256. 261. 376. 381. 406. 407. 543. 555; országgyűlések, 248. 249. 376.
Mednyánszki, 93. 94. 96. 99. 234. 236. 267.
Melcher András, eperj. polgár, 73.

Melladosich Márton, 519.
Mendey Dénes, váci főesperes, 523.
Mérei család, 101; levelei, 96.
Mészáros (de Zygeth), 252.
Metternich (1683.), 477.
Mihács, 389. 394. 533. 534. 536. 546. 547. 560.
Mihalbekwyth, 116.
Mihályfalva (Erd.), 258. 377.
Mikes, 232. 377. 408; — *Benedek*, 243. 248. 395; — *György*, 239. 243. 244. 248. 254—256; — *János* özvegye, 570; — *Kelemen*, 248—251. 254. 255. 257. 263. 376. 380. 389. 393. 395. 401. 410. 533. 536. 538. 539. 544—547. 549. 551. 555. 556. 558. 560. 562. 563. 567; — *Mihály*, 254. 256. 257. 569—571; — *Pál*, 538. 547. 560. 569; — *Tamás*, 242. 395. 539.
Mikeszása, 396. 406. 543. 555. 559.
Miklósvára, 243. 244. 385. 393. 394. 409. 529. 540. 542. 547. 548. 552. 570. 571.
Miklósvárszék, 389. 540. 565.
Mikó, 388. 395; — *Ferencz*, 408; — *István*, 405—408. 410. 528. 531—533. 542. 544. 554. 557. 558. 564. 565. 569. 571; — *László*, 241. 242; — *Mihály*, 261; — *Miklós*, 241. 246. 382. 390. 391. 400. 539. 566; — *Péter*, 562; — *Tamás*, 539.
Mikola község, 248. 380. 405.
Mikola Zsigmond. 390. 563.
Mikvászár község, 248. 376. 378. 385. 388. 400. 403. 409. 538. 539. 541. 548. 556. 558. 562. 567. 570.
Miskolcz, 182. 186. 281.
Modrusi egyházmegye, 513. 519; kanonokok, 526; püspök, 513. 521.
Mogyorós (Erd.), 262. 531. 572.
Mohilevi orosz. orthod. püspök, 305.
Moldvai hadak, 257. 478; hadjárat (1653.), 242. 244. 245; követek, 396. 540; paripák, 238; vajdák 83. 127. 383. 385. 477; vajdával egyezség (1655.), 244; vajda erdélyi kudarca (1542.), 130.
Moldvaország, 116. 117. 247. 260; állapot (1541.), 123. 125; megszállása a török által, 116.
Molley erdő, 200.
Molnár, 102; kanonok, 314; — *János*, 464; — *Bertalan* és *László* 76; — *Zsigmond*, 103.
Monak, 150.

Monaki Jakab és Mihály, 61.
Montegarigi pálos rendház, 526.
Montekukuli, 377.
Monyoródi benczés monostor, 523.
Monyorósi, L. Beke, Thompa, 69. 77.
More János, jászai prépost, 301. 302.
Morgonda község, 234. 261. 377. 566.
Morolya possessio, 64. 67. 74. 80.
Morvaország, 136. 141. 234. 310. 314. 315. 516; — on magyar oklevelek 315.
Moschai család, 69. 70. L. Kis.
Mosony vmegye, 344.
Munkács, 97. 110. 111.
Munkácsi János, 106. 107.
Murenfelde possessio, 221. 222.
Murtéza török vezér, budai helytartó, 421. 422. 424. 428. 435. 443. 445. 490. 495. 499.
Musna helység, 251. 261. 376. 406. 531. 557.
Mutinai püspök, 530.
Myglezi család, 70.
Myloth 4. 30. 53. 55.

N. Ny.

Nachpal föld 208. L. Nazpal.
Nádas (Erd.) 387. 391. 548. 549. 555.
Nádasd 39. 41. 395. 545.
Nádasdy Tamás, 85. 109. 110. 114. 115. 118. 119. 121—124. 127—130; hozzá írt levelek, 109—130.
Nag(hwa)thi János, 122.
Nagmihal, 58; — *mihali* András, 70.
Nagpalugya, 25.
Nagy-Ajta, 243. 377. 378. 380. 385. 392. 400. 409. 530. 537. 548. 550. 556. 562; — *Azar*, 64. 73. — *Bánya* (Riv. Domin.), 109. 244. 245. 255. 257. 258. 261. 352. 353. 386. 389. 393. 394. 403—405. 529. 530. 574; — *Borosnyó*, 243. 247. 255. 383. 386. 393. 402. 567; — *Ekemező*, 255. 260. 535. 543; — *falu* (Erd.). 529. 559; — *Lehota*, 86—88; — *Lomniczi* (Kakas-L.) Berzeviczy ltár, 591. 596; — *Lompnich*, patak, 600. V. ö. Lompnicza, 550; — *Selyk*, 377. 401. 404; — *Sink*, 536. 544. 570. 573: országgyűlése, 386; — *Szeg*, 91. 506. 507; — *Szombat*, 93. 96. 132. 135. 234. 265. 266. 304. 602. L. Szombat; jezsuitái, 265. 266; — *Szöllös*, 258; (Erdélyben) 379. 388. 402.

544. 547. 554. 571; — *Várad*, 182. 318. káptalanja 103.
- Nagy András*, 71. 156. 262; — *Boldizsár*, 245. 547. 550. 556; — *Gábor*, 98. 99; — *István*, 397. 398; — *Iván*, 3. 4; — *János*, 70. 76; — *Lőrincz*, 146; — *Tamás*, 404. 406. 409. 410. 533. 534. 538. 539. 545. 549. 557. 560.
- Nagyazari* (Nag—, Nagh—, András és fia, 59. 60. 64. 66. 70. 78. 79.
- Nagylucsei* Orbán kir. kincstárnok, 299—302. 346—348. L. Orbán.
- Nagymihályi* László, 66. 67.
- Nalácz* István, 392. 407. 558. 565. 568. 571; felesége, 538; török követsége, 542.
- Nándorfejérvár*, 264. L. Singedo. — kapitánya (1457.) 286.
- Naplók*: L. Károlyi Sándor, Nemes, Paintner; — az ónodi országgyűlésről, 412—417.
- Napoleon* császár, 136. 137. 140. 142. 182; — Győrött, 142; — kiáltványa, 140.
- Narbonne* tábornok, 140.
- Nazpali* 202. L. Nachpal.
- Neapolis* (Syriában), 518.
- Neiburgi* herceg, 476.
- Nemes* gf család (hidvégi) levéltára, 233; — *Domokos*, 558. 568; — *Elek*, 249. 250; — *Éva*, 245. 246; — *Ferencz* gf, 233. 251; — *Gábor*, 386. 387. 568; — *György*, 241. 244. 246. 391; — *János* (id.), 233. 257. 404. 551. 561; életrajza, 231. 232; naplója, 231—263. 375—411. 528. stb., török követsége, 395—399. 531. 532; — *János* (if.), 392. 537. 538. 541. 557. 566. 571. 574; — *Klára*, 392. 393. 564; — *Mária*, 246. 406; — *Mihály*, 247. 408. 544; — *Tamás*, 233. 241. 242. 247. 248. 376. 378. 383. 389. 400. 401; felesége. 247. 377. 391. 406.
- Nemes János* (de Somosfalva), 471. 472.
- Nemesítés*, 39. 41. 201. 221.
- Nemesség* a szécsényi traktában, 444. 445. 448; felkelése, 157. 158; statisztikája (1842.), 181. 182; országgyűlésen a Hunyadiak alatt, 276.
- Német* hadak ellen, 87. 88; lovagrend, 103; nyelv ellen, 182.
- Német-Lipce* privilegiálisai, 43; — *Szölgyén*, 434; — *Ujhely*, 265. 266.
- Német(h)i* (Abaúj.), 145. 151. 152. 155; — (Erd.), 247. 252. 573.
- Németül* beszélő nemesség (1842.), 182.
- Népképviselet*, 190.
- Nethus* község, 402. 544.
- Netter* (= Gyulafejérvár), 454.
- Neuzinger* János, kamaraispán, 292.
- Nigron*, követ, 81. 82.
- Niklai* János mester alnádor, 216.
- Nógrád* vára, 435. 439—441. 443. 446—448. 486. 488. 497. 498; — vármegye, 485. 602. 603.
- Novák* Krizosztom pannonh. főapát, 304. 307—311. 313. 314. 316; hozzá írt levelek, 303—320.
- Nőnevelés* és Fáy A. 186; — és Kossúth, 185. 186. 188. 327.
- Nylas* család, 76. 462. 464. 467.
- Nynayi* család, 71.
- Nyaláb* vára, 111.
- Nyári* család, gf.; — *István*. 133; — *Krisztina*, 131; temetésének rendje, 131—136.
- Nyitra*, 90; — vármegye, 179. 419. 441. 506. 510; vize, 106. 506.
- Nyitrai* káptalan, 204. 205. 207. 214; piaristák, 92; püspök, 514. 527.
- Nyujtód* község, 249. 385. 539.

. O. Ö.

- Ó-Brassó*, 250. 251; — *Buda*, 62. 522. 523.
- Ócsva*, helység, 100. 101. 108. 264. 268—271.
- Óhegy* (bánya), 582.
- Ojtoz*, 247. 255. 256. 385; vár, 539.
- Oklevél*-hamisítások, 1—3. 194. L. János deák, Rajcsányi; -kivonatok, L. Csicsery, Liptói registum, Turóczi reg; -vizsgálat, 24.
- Okolicsányi* Kristóf, 413; — Pál, 413. 416.
- Oláh* hadak Erdélyben, 388; — vajdák, 82. 83. 552. L. Havasalföldi.
- Oláh András*, 99. 105—107; — *Rozália* (Vékonyné), 96.
- Oláhul* beszélő nemesség, 182.
- Olasz* alkirály, 142. L. Eugen; — hadak Győrnél, 141; — közmondás, 309.
- Olaszország*, 137.
- Olasztelke* (Erd.). 243. 246. 256. 387. 400. 572.

Olau (Olavia) herczegség, 235.
Olazy poss. és család, 31. 32.
Olmütz (Olomwecz), 295. 296. 299;
 püspöke, 516.
Ólom Mátyás korában, 279—281.
 346. 354. 355. 360. 361. 365. 357.
Olt vize, 377.
Oltszem, falu, 241—244. 246. 247.
 249. 257. 381. 382. 389. 393—395.
 400. 402. 404—406. 408. 410. 528
 —531. 533. 535—537. 540—542.
 546—547. 549. 551. 552. 556. 557.
 564. 568. 569. 572.
Onga, 144. 145. 151. 152. 155.
Ongay Borbála, 156; — János, 157.
Ónodi országgyűlésről, 412—417.
Oppelni (opuliai) herczegség, 235.
Orbai szék, 552; hadai, 386. 388.
 389. 392. 394. 407. 537. 539. 544.
 551. 557. 567; nemessége, 256,
 383.
Orbán (nagy-lucsei) győri, majd egri
 püsp. 279. 280. 299. 349—351. 354.
 355. 357—363. 365—374.
Ormos (csicséri) *István*, 60. 61. 63;
 — János, 75; — Jób, 75. 80; —
Mihály, 60. 61. 63. 78; — *Pál*,
 79; — *Péter*, 59. 60. 61. 63—65.
 67. 68. 72—76. 78. 79; — *Zsig-*
mond, 75. 79.
Oroszcsik (= Ruscsuk), 396. 533.
Oroszi család, 590; — *Adámné* 584;
 — *Erzsébet* 587; — *Kata* 583.
 591.
Oroszország és Ausztria, 181. 329.
Oroz (csicséri), *Jakab*, 64. 79. 80; —
Jób, 73. 78; — *Péter*, 73; — *Ta-*
más, 58. 60. 63—65. 67—75. 78—80.
Orozi Péter, 130.
Ország Mihály országbíró, 287.
Országgyűlés, L. Budai, 368; Besz-
 tercze, Fejérvár, Fogaras, Kis-Selyk,
 Marosvásárhely, Medgyes, Nagy-
 Sink, Ónod, Pest, Radnót, Régen,
 Segesvár, Szászsebes, Székesfejér-
 vár; — a cseh rablók ellen, 282.
 283.
Országgyűlési követség napidíjai, 276.
 — Tudósítások, 161. 187. 325.
Ortei püspök, 519. 520.
Orvosok, L. Csuzi, Hermány, Váradi.
Ostffy család, 590; — Zsuzsánna
 (Bus Imréné) 587.
Örley (1674.), 542.
Ötves Jeremiás, 547; — Mihály, 245;
 — Pál, 249.

Ötvös Gáspár, 145.
Özdöge falu, 91. 505. 509.

P.

Paintner Mihály, 138. 139. 141. 142.
 144; naplójegyzetei, 136—144.
Páké község, 386. 389. 557.
Palánk vára, 441. 498.
Palásti, 104.
Pálfi István, 252. 379; — János,
 476; — Miklós, 552; — Pál, 447.
Pálffy gr., János bán, 103. 104. 269;
 — Miklós, 581. 582; — Miklós
 nádor, 92.
Palnyczar Gáspár eperj. bíró, 73.
Palócz helység, 60. 65. 72—74. 150.
Palóczy család, 66. 358; — György,
 országbíró, 75; — János, 72; —
László, országbíró, 58—66. 68—73.
 75—79. 281. 289. 290; — *Máté*
 nádor és fia *Simon* 65.
Pálosok, 66. 526
Palugya (Paloucha) falu, 28. 39.
Palugyay Gyula, 1; — Péter, 46. 47.
Panajot (1671.), 531. 532.
Pani család, 69; — Demeter ungi
 alisp. 67. 74—76. 78. 79.
Panit helység, 545. 549. 550. 558.
Pannonhalma (Stus Martinus) 142.
 303. 309. 313. 316.
Pannonhalmi apátság alapító levele,
 310.
Pap Ferencz 573; — György 590.
 73; (Papp) Miklós, 165.
Pápa város, 182. 583. 584. 587. 589.
 590; — reform. egyháza, 585.
Pápai Anna (id. hidvégi Nemes Já-
 nosné), 241. 541; — János, 587. 588.
Papolcz, 243. 393. 395.
Paratély helység, 251. 555. 567.
Parguitz helység, 235. 238.
Páris, 575. 577.
Parishaza (Zábopalfelde), 23. 30. 54.
Parlagi György, 298; — Pál, 288. 289.
Paskó Kristóf, 535. 562.
Pásztori Imre alispán, 95. 97.
Patak, 79. — (Sáros-), 232. 234. 238.
 241; iskolája, 147.
Patikárius Dániel, 566.
Paysos Tamás, 462. 464. 466. 467.
 473.
Pazdics, 67. 148. 151. 152. 154—157.
Pazdychi család, 70.
Pázmándy Dénes, 168. 328.
Pecchinoli Argus ortei püsp. 519.

- Pechy, Benedek* (budai), 513; — *László*, 189.
Peckenschlager János, 515.
Pécs, 142. 182. 319. 512. 513. 527. 583.
Pécsi, özv. Mikesné, 570; — *Gáspár*, 235. 237.
Pécsi egyházm. 513. 515; püspök, 512. 514; kanonokok, 512. 513. 520: szancsakság, 444.
Peczérek, kir. — adómentessége, 55. 56.
Pejacsevich, 328.
Pekri László, 242.
Pemflinger János, 347.
Pénzverők: 280. 292. 294; 75.
Perczel Móricz, 328; — (1776. Pertzel), 304.
Perecsen, 241. 244. 350.
Perényi (Prinyi) család, 101; — özv. *Gáborné*, 128; — *Imre*, 98. 99. 101. 271; — *István*, 353; — *János* tárnokmester, 67. 99. 283. 284. 287; — *Miklós*, 356—358. 367; — *Pál*, 105. 107. 264. 271.
Perger János, 3.
Pernyeszi Zsigmond, 554.
Perpignan, 575.
Persány falu, 250. 565. 566.
Pest, 58. 64. 90. 96—98. 102. 103. 164—166. 170. 174—177. 180. 181. 184. 186. 187. 190. 193. 266. 270. 271. 281—283. 305. 318. 321. 325—327. 330—332. 334—336. 338—340. 436. 439. 441. 444. 447. 448. 486. 491. 493. 496. 500. 501; — vmegye főorvosa, 318.
Pesti kikötő 327; országgyűlések, 58. 73. 161. 286.
Pestis, 281. 355. 590.
Pesty Frigyes, 4.
Pestyeni Gergely, 114.
Pete László, 434. L. *Pethő*.
Péterfalva (Erd.), 247. 258.
Pethő Mária gfnő, 91; — *Zsigmond* (gersei), 155. 404. L. *Pete*.
Pethew (bothfalwai) család, 77.
Petki család, 401; — *István*, 254. 376—378. 384. 387. 394. 395. 401; — *János*, 563.
Phyce Jakab (de Feyrffalwa), 471.
Piaristák, 90. 92. 97. 102—105. 107. 315. 413. 415.
Pinnyei Jánosné 91. 92. 96. 106.
Plarocs poss. (Sáros), 592. 593.
Pogrányi Benedek, 580.
Poharnok István (Berzewiczei), 601. 602.
Politikai üldözések és elfogatások (1794.), 318—320.
Pólya József, orvos, 189. 324.
Pomposai benczések, 515.
Pongrácz de Szentmiklós és atyafiai, 42. 43; — *János*, 467; — *Márton*, 395. 559.
Poprád folyó, 598. 599.
Poroszló, 102. 105. 106. 265. 271.
Porta, fényes —, 421. 424. 500. 532. 572.
Posztó, 279. 294. 295. 301. 346—348. 354. 355. 359—361. 367—368.
Potloga Sztán moldvai követ, 540.
Powlakovich alias Irednai Mihály, 526.
Pozsony, 56. 89—93. 95. 96. 100—104. 108. 139. 141. 161. 164—166. 169. 187. 190. 234. 265—267. 270—274. 276. 281. 307. 309—312. 316. 321. 325. 327. 335. 336. 338. 341. 342. 345. 432. 442. 445. 447. 465. 479. 485; — vármegye, 104. 105. 416; főispánja, 115. 119. 121. 124.
Pozsonyi béke (1807.) 182; káptalan 269. 439; követek naplója az ónodi gyűlésről, 412; mértékek. 275; tribunal. 583.
Prága, 281. 282.
Prásmár, 250. 251. 257. 261. 383. 402. 544. 547. 551. 554. 560. 561.
Pray György, 304. 306—311; kéziratái, 306. 309. 311—313; könyvtára, 306. 311—313; levele Kirinához, 306; levelei Novák Krizosztómhöz, 304—305. 307—317.
Premontreiek, 318.
De Prioris Gergely, 522—525.
Prod falu, 379. 402. 405. 409. 528. 535. 543. 567. 568.
Prónay Albert br., 168. 172.
Pulszky Ferencz, 180, 329.
Putnok, 156.
Puxai család, 69; — *Márton*, 74.
Püspöki Szücs János, 590.
Pynkóczi család, 65. 71. 77. L. *Byczo*.

R.

- Raathi család*, 70. 71. 77.
Rába folyó, 137. 141; —köz, 137.
Rácz Ábrahám, 540; — *István*, 546; — *Péter*, 394.
Ráczok, 319. 579. 580.

Ralach (Sáros), 65. 73.
Ráday, 173. 176. 177. 319. 327—329.
Radia. Petrus de —, 603.
Radnót, 241. 242. 254. 261. 381. 387. 390. 392. 393. 402. 406. 409. 410. 530. 534. 535. 537. 538. 552. 558. 568. 572. 573; országgyűlései, 390. 534. 535. 568.
Raduly Kukureskul, 403; — *László*, 247; — *Leo*, oláh vajda, 398.
Radvánszki, 265. 266.
Radvani család, 71.
Ragályi, 97. 98.
Raguzai követek a Portán, 398. 399.
Rajcsányi Ádám oklevélhamisító, 4.
Rákóczy Ferencz (I.), 239. 240; — (II.), 412—414. 590. 591; — *György* (I.), 231. — (II.), 232. 252—254. 257; lengyel hadjárata, 246. 248; Medgyes alatt, 248. 249; veresége, 255. 256; halála, 258; — *László*, 240; — *Zsigmond*, 231. 234. 238; felesége, 234; esküvője 235—239; halála, 239; temetése, 240.
Rákos mezeje, 140. 282. 283.
Rakouchi Ewzen, 203.
Rakovszky Flórián. 7; — *Menyhért*, 413.
Rakoz falu, 405.
Ramocha család, (Zerethwai), 69. 77.
Ráskai család, 69. 76. 365.
Ráosztokay család, 4. (Roztokai), 29. 35. 52. L. alább.
Raxa (Turóc), 224. 225.
Rasztoka (Roztoka, alias Bobroch), 29. 35. 36. 52.
Rédai Ferencz, 258. 395. 401. 406. 407. 410. 545. 558; — *István*, 391. 410; — *János*, 410.
Rednek Dan (de Gyulaffalva), 469.
Reform ellenségek (1843.), 184; — mozgalmak (1843), 187. 189.
Régen (Szász —), 263. 558; fejedelemválasztó gyűlése (1661.), 375.
Regesták VIII. Incze pápa korából, 511. skv.
»Részek« bekebelezése és Kossuth, 341. 342. 344.
Réty falu, 244. 248. 382. 383. 385. 386. 389. 390. 392. 394. 401. 403. 411. 529. 539—541. 557. 564.
Réwai László, 133.
Rézpénz, 445; értékének leszállítása, 416; kora, 586; az ónodi gyűlésen, 413. 415.
Rhédey, Ferencz, 86; — *Ferencz*

fejedelem, 232. 234—236. 382. 391. 537. 538. 559: fejedelemsége, 248. 249; felesége, 409. 556; — *István*. 538. 555. 570; — *János*, 555; — *László*, 252. 258. 259. 262. 381; — *Pál*, 234—236. 252.
Richnó vára, 293.
Rimay János, 419. 433.
Róma, 313. 335. 512. 513. 516. 522.
Római szentszék, 511—513. 515—521. 523. 525. 526.
Róna (= R. szék), 116. 129; sókamarája, 465. 470; sóvágói, 473.
Ronyvai család, 70. 76.
Rosály vára, 111.
Roskoványi család, 70; — *János*, 608.
Rottal János, 404. 405.
Rozgonyi István levele Párisból, 575—577; — *János* erd. vajda, 287. 297; — *László*, 297. — *Péter* dömösi prépost, 575. 577.
Rózsahegy (Rosumbergh) város, 43. 44.
Rozsnyai Dávid deák. 396. 397. 531. 532; — *János*, 569.
Rosznyó (Brassó), 255. 396. 400. 531. 533; (Gömör), 101.
Rudolf (II.). 450. 453. 455. 456.
Ruscsuk (Oroszcsik), 396. 533.
Ruszói püspök. 516. 517.
Ruthenek, 352. 353.
Ruthen(us) Dominicus, 33. — *Mladik*, 225. 226.
Ruthk falu (Turóc), 199. 200.
Ruttkay József, 330.
Ruzetha de villa Zobozlo, 227.
Rücs falu, 246. 550. 552. 553. 558. 559. 565. 567. 571. 573. 574.
Rycolphus comes és fiai, 592. 594—596. 598. 601; mester (de Tharkeő) és fiai, 600.
Rwmi Gáspár, 129.

S.

Sabaria fekvése, 303.
Salánk község, 96—99. 101. 108. 264. 268. 270. 271.
Salernói érsek, 512.
Sallo, 253; — *sallai szapu*, 502—504. 508—510.
Salzburgi egyházm. 513; érsek, 511. 512. 515.
Samoborai János és Mátyás 526.
Sándor Istvánné, 585; Kata, 584.
Sankfalvi Antal kanonok, 511.
Sárkány kg. (Erd.), 378. 384. 395.

400. 528. 529. 533. 540. 544. 556.
561; — *Gyiva* helység, 91.
Sárközy család, 107; — Miklós, 397.
Sarló vára, 440.
Sarnouchamelleke, poss. 207. 220.
Sarnovicha föld, 203. L. Zarnocha.
Sáros (Erd.), 261. 386. 530. 563. 568;
— vára, 234. 277. 373; vármegye,
65. 157. 276. 277. 357. 358. 368.
373. 594. 604—608. vm. nemesei,
73; vm. adószedője 297. 298.
Sárosi Gergely, 379. — György, 383.
408. 545; — János, 546.
Sárospatak, 157. L. Patak.
Sárpataki Márton, 259. 262. 545.
Sarwari család, 77.
Scardonai (skradinai) püspök, 511.
523.
Scepesi László, 68.
Sceuniche, 49.
Schedel Ferencz, dr. 325. 345.
Schönbrunn, 136. 140.
Schwarz de Berzevicze, 603. 604.
Sebastei püspök, 517.
Sebesláncz helység (1488), 518. 519.
Segesvár, 242. 251. 261. 262. 378.
379. 385. 387. 388. 390. 392. 400.
544. 549. 564. 570. 573; ország-
gyűlése, 387. 388.
Sejdi Achmet, 255. 258. 259.
Seligstat 402. 404. 406. 536. 549.
Selniche (Isipfalva), 49.
Seniavski tábornok, 476.
Sennyey, 416; — Péter, 146.
Sente, 131. 132.
Sepere (Supere) 4. 35. 36.
Sepes »campus prohibitus«, 467.
Sepsi szék, 382; esperes, 387. 567;
hadak, 386. 389. 392. 394. 407.
537. 539. 551. 557. 567; — *Szent-
györgy*, 529. 565. 568. 571.
Septér, 529. 537. 550.
Serédj kassai főkapit., 110. 118.
119. 122. 126; felesége, 107.
Seremnapataka (Cheremna), 29.
Serényi család, 92.
Seunichei család, 206.
Sewn Péter, 73.
Siberg helység, 250. 254. 256. 378.
388. 402. 537. 539.
Simon kir. főlovászm. 281; — *Det-
rik*, 547. — *Mihály*, 468. 469.
Simontornya, 584; szancsakság, 444.
Singedo (Belgrád.), 304. L. Taurunum.
Sink, 566. 570—571. L. Nagysink.
Sixtus pápa (IV.), 511.

Só, 288. L. kősó; — *bányák*, 116.
129; — *kamarák*, 280. 288. 465.
Soban Capi (Sobanközi) aga, 397.
Sobch(falva), 598. L. Zoph...
Soltész községek, 38.
Sombor község, 241. 243. 247. 251.
254. 380. 393. 401. 568; — *pataka*,
531.
Somlye János (de Kabalapathaka), 473.
Somlyó (Szilágy-), 250.
Somogy, helység, 151. 154. 156;
— vármegye, 317.
Somogyvár, 526.
Somogyi, 318; püspök 137.
Somos helység, 74, 106; — *falva*,
471; — *kő* vára, 441. 498.
Somosi Péter, 74.
Somsich Lázár, 311. — *Pál*, 328.
Soós, 182; — *Bálint* (de Zygth), 473;
— *István*, 432.
Sopolinczai Illés kanonok, 512.
Sopron, 281. 432. 479; — vmegye,
137. 421; gyűlése, 185.
Sós (sowari) család, 70.
Sószállítás Máramarosból, 116. 126.
Sóvágyók Rónán, 473.
Só-Váradja, 387.
Sovári (Schoveinér) gf, ezredes, 99—
101. 271.
Sörénység község, 251. 261. 378. 552.
558. 568.
Stajer hadak, 138. 477. — ország,
137. 479.
Starhemberg gf, 139. 478—480.
Stein vára, 475. 477. 480.
Stoisafalvai család, 55.
Stomfa, 267. 476.
Suchodolsky György és Miklós, 357.
Sultz tábornok, 480.
Surány, 89—96. 99. 102. 104. 106.
108. 265—270. 272—274. 506. 507.
Susan ezredes, 478.
Suth, finév, 214.
Sutor János, 607.
Sümeg vára, 584.
Svédek Varsó előtt (1628.), 449.
Svetenyei, 96. 101. 105.
Swogor (alias Erdelybyka) Tamás, 73.

Sz.

Szabadalmi törvény, 331.
Szabadhegy, 137. 138.
Szabó, ügyvéd, 319; — *György*, 570;
— *János*, 266. 569; — *Pál*, 164.
Szabolcs vmegye, 65. 70. 78. 189.

Szakolcza, 315.
Szalay Gergely, 510. L. *Zalay*.
Szalánczi István, 537.
Szalárdy, 240.
Szalathnya, 492.
Szalay család, 4; — *László*, 89.
Szálló igék, 335. 343. L. közmon-
Szamos folyó, 530. 559; — *Újvár*,
 dások.
 247. 252. 543. 559. 573; országgyű-
 lése, 247. 248.
Szántó család, 107.
Szányi prépost, 318.
Szapolyai Imre, 291. 293. 351. 352.
 354. 358. 603; — *István*, 293. L.
János.
Szarvaskő vára, 481. 494.
Szász választófejed. 479. 480.
Szász-Buda, 388. 409. 545. 560. 571.
 L. *Buda*; — *halom*, 544. 566; —
Keresztur, 378. 400. 404. 529. 530;
 — *Kézd*, 246. 261. 262. 382. 388.
 395. 396. 400. 402. 407. 410. 528.
 535. 538. 542. 548. 555. 561. 572;
 — *Mogyorós*, 551. 567; *Sebes*, 249.
 404. 539; országgyűlése, 252; —
város, 255. 260. — L. *Zaz*.
Szászok, erdélyiek, 248. 250. 261;
 szepesiek, 599.
Szatmár(-Németi), 122. 232. 258. 352.
 353. 387. 574; vmegye, 71. 110.
 272. 335. 342. 343.
Szatmári »conventio« (1681), 574;
 főesp. 551; pontok, 179.
Százvántúl hódoltsága, 182.
Szeben (Nagy-), 86. 112. 232. 250. 257.
 377—379. 390. 391. 397. 404. 411.
 534. 540. 569; vmegye, 534.
Szebeni János jogtudor, 517.
Széchenyi István gf, 162. 163. 185;
 és a magy. keresk. társaság, 325;
 »Kelet népe« cz. műve, 181; és a
 pesti kikötő, 327. és Kossuth 183.
Szécsény vára. 418. 432—435. 437—
 443. 446—451. 483—488. 490.
 496—500.
Szécsényi alkudozás történetéhez ada-
 tok, 418—452. 481—510.
Szeged, 281. szancsakság, 444.
Szegedi Krisztina, 540; Zsuzsanna,
 587.
Szegvár, 97. 106. 268. 269. 272. 273.
 275.
Székely föld, 116; hadak, 377. 379.
 573. L. *Kézd*, *Sepsi*, *Orbó*, *Erdő*-
vidék, *Háromszék*; *kóborlók*, 261.

Székely-Hid, 388; — *Keresztúr*, 554.
 557.
Székely Balázs, 389; — *Bálint*, 253.
 408. 542; — *Boldizsár*, 542; —
György, 408. 565; — *István*, 383;
 — *László*, 535. 556. 559; — *Márton*,
 398; — *Mózes*, 398. 404; —
Zsigmond, 260. L. *Zekel*.
Székelység, 248. 250. 376—378. és a
Porta, 130; prédálásai, 256; és
 II. *Rákóczy* *György*, 248.
Székesfejérvár, 259. 439. 441. 486.
 491. 496. 500. 603; — *fejérvári*
kanonokok, 596; országgyűlések,
 602. 605; templom építése 281. 357.
Széki István, 260. 376. 398.
Szemere Bertalan, 328. 330.
Szendró, 144. 146. 149. 155. 156.
Szent István kir., 307; — *Márton*
 születésének helye, 303.
Szent-Agota helység, 376. 379. 401.
 404. 406. 408. 409. 535. 549; —
Benedek (Erd.), 388. 543. 559; —
Demeter (Erd.), 248. 262. 375. 385.
 403. 407. 545; — *Erzsébet* (Erd.),
 385. 392. 403. 407. 535. 537. 542.
 545. 554. 565; — *Gergelyi* ben-
 czések, 519; — *Gerlucze*, 379. 385;
 — *Gotthárd* (Erd.), 246. 380; —
György (Esztergom), 517. (Mező—),
 407; (Pozsony), 96. 182; (Sepsi—)
 239. 242. 243. 247. 250. 253. 255.
 257. 376. 379. 381. 382. 384. 386.
 388—390. 392. 393. 395. 401. 402.
 404. 405. 407—410. 529—531. 533.
 534. 536—542. 544. 546—549. 551.
 554. 557. 558. 569. 572; (Szász—),
 404; — *Imre* (Erd.), 394. 401.
 531. 567; — *Ivány* (Sepsi), 377.
 379. 382. 386. 389. 395. 400. 405.
 408. 409. 411. 530. 535. 536. 542.
 544. 551. 559. 561. 570; — *Király*
 (Erd.), 250. 381. 394. 401. 406.
 407. 409. 553; — *László* (Erd.),
 251. 406. 564. 568; — *Lélek* (Kézd),
 393. 410. 551; — *Márton*, (Győr)
 142. (Erdély.) 246. 544—547. 550.
 558; — *Miklós* (Liptó) 5; (Erd.)
 392. 409. 546; — *Pál* (Erd.), 269.
 381. 542; — *Péter* (Erd.) 251. 256.
 313. 375. 376. 385. 391. 405—408.
 528. 537. 546. 550. 552. 553. 569;
 — *Rontás*, 379. 407. 547.
Szentháromságtagadók, 583.
Szentkirályi Móricz, 328.
Szentmarjay Ferencz, 319.

Szentmiklósi Pongrácz (1391.) 42. 43 ;
 — *Alajos*, 314.
Szentpáli János, 376. 395. 400. 537.
Szentpéteri család. 42 ; — győri pré-
 post, 138. 139. 141.
Szepes vára, 354 ; — várnagya, 595 ;
 — vármegye, 41. 65. 598. 600. 601.
 605 ; — ispánjai, 23. 32. 36. 52.
 196. 197. 229. 351. 352. 354. 358.
Szepesi apátság, 40 ; hadak (= sepsii
 h.) 551 ; kanonokok, 40. 592. 594.
 596. 598. 599 ; káptalan, 26. 30.
 31. 36. 40. 41. 44. 50. 53. 591.
 594—598. 600. 601. 605. 607 ; szá-
 szok, 599 ; városok, 182.
Szepesi Jakab 212. 217. 221 ; —
János, 159 ; — *Pál*, 156. 528.
Szepesség, 338. 353.
Szerémi bor ellen, 352—354. 358 ;
 püspök, 514. 516. 519.
Szigeti (de Zygeth) 467. 470.
Szigetvári szancsakság, 444.
Szikszai György, 257. 258. 262. 391.
 395. 403. 404. 530. 533. 534. 537.
 541. 550. 553. 567. 574 ; felesége,
 383. 386. 392. 400. 404. 529. 537.
 541. 544 ; — *Zsigmond*, 243—245.
 250. 252. 255. 257—259 ; felesége,
 241. 246. 386. 391. 541.
Szilágy 241. 256 ; vmegye, 245.
Szilágyi Erzsébet 285. 286 ; — *Már-
 ton* 467. — *Mihály* 285. 286 ; —
Sándor 543.
Szilézia, 235. 371. 372.
Szilvási Bálint, 384. 501—533. 538.
 540 ; — *Boldizsár*, 260.
Szinérváralja, 403. L. Zyner.
Szinérvet, 265. 266.
Szinnyey Ferencz, 113 ; *Kristóf*, 108.
 267.
Sziria, 518.
Szirma, 146. 149. 151. 152. 154. 157.
Szirmay Adám, 156 ; — *Anna*, 144.
 146 ; — *András*, 156 ; — *György*,
 157 ; id. *István*, 144. 147. 150. 156 ;
 felesége (*Keczer Anna*), 157 ; vég-
 rendelete, 144—146 ; — ifj. *István*,
 150 ; nádori ítélőmester, 583 ; —
Kata és Klára, 144. 145. — *László*
 és *Menyhért*, 156 ; — *Mihály*, 154 ;
 — *Miklós*, 147. 150—152. 156 ;
 — *Péter*, 144. 146. 155 ; végren-
 delete, 146—155 ; — ifj. *Péter*, 147.
 151. 152. 154—156 ; — *Sára*, 147.
 152. 155. 156 ; — *Zsuzsanna*, 156.
Szlatina vára, 497. 500. 501.

Szláv mozgalmak, 325.
Szluha Ferencz br. 265. 272.
Szolnok, 105—107. 268. 269. 439.
 441. 486. 491. 496. 500. 501. vme-
 gye (Belső-), 571.
Szombathelyi püspök, 137 ; — *Fe-
 rencz*, 93.
Szonda István, 379. 384. 386. 409 ;
 — *János*, 540 ; — *Tamás*, 376. 379.
 394. 400. 410. 533. 536. 541. 542.
 546. 552. 558.
Szotyor helység, 239. 382. 385. 403.
Szotyori Gergely, 382 ; — *György*,
 257.
Szováta falu, 251. 262. 392. 405.
Szónyi béke, 424—427. 429. 437.
 438 ; — *ikrek*, 591.
Szörcei Ferencz, 407. 547.
Sztáray-ezred (1809), 143.
Sztropkó, 356. 357. 367.
Szücs György eperj. polg. 73 ; —
János (füleki), 586. (püspöki), 590 ;
 — *Péter*, 585. — L. Zewch.

T.

Táblabírószágról, 188. 189.
Tábor (de Pesch) 522. 523.
Talafuz (Talaphus) János, 276. 285.
 286 ; — *Tokaj kapitánya*, 60. 70.
Tárcza (Sáros), 592—594.
Targovistya (Tergovista) oláh város,
 244. 245. 396. 400. 533.
Tarnochfeui család, 50.
Tarnóczy, 344. L. alább és Tharn . . .
Tárnokszék 277. 278. 297. 351.
Tarnouch (Liptó), 36. 45. 46. 226.
Tatárok, 247. 255. 256. 509. 581 ;
 Bécs alatt, 479 ; Erdélyben, 249.
 251. 252. 376. 377. 383. 410.
Taurunum (Belgrád), 304.
Telekessy egri püspök. 413.
Teleki Anna, 553 ; — *Domokos*, 337 ;
 — *Gáspár*, 408 ; — *János*, 98. 108.
 265 ; — *Kata*, 407 ; — *László*, 338.
 538 ; — *Mihály*, 232. 377. 391. 401.
 404—408. 410. 528. 529. 537. 544.
 547. 550. 552. 553. 555. 557. 559.
 571 ; ellene való liga, 561. 562.
Temesi főispán, 157. 158.
Temesvár, 41. 240.
Tengermellék hódoltsága, 182.
Tercsanszki, 92.
Terechei monostor, 514.
Thaki Bernát, 127.
Thaly Kálmán, 412. 420.

Thapan Kelemen, 68.
Tharczafew, 58. 70.
Tharnóczi család, 70. 74. 77.
Tharnok Demeter 602. 603.
Thegenyei család, 69. 72. 74. 77.
Thekile nemzetség, 592—594.
Thethvesi Zsigmond, 73.
Thoklar János, 293. 294.
Tholdi család, 590; Anna, Kata, Miklós 584; Márton, 583; Pál, végrendelete, 582—591; Pálné, 587. L. Toldy.
Thompa család (kelecheni) 70; (monyorosi), 69. 77.
Thorday János, 606; Pál, 466. L. Tordai.
Thurzó György nádor, 81. 85. 86; — Szaniszló nádor, 420.
Thybold család (daróczi), 62. 63. 65. 78.
Tisza folyó, 99. 234. 352. 353. 405. 443. 462. 467. 469. 470. 498.
Tisza-Becs, 97. 99. 108; — *Berek*, 405; — *Lucz*, 352.
»Tisztaság«, bírói illeték, 466. 468.
Titeli prépost, 596.
Tokaj, 60. 86. 87. 234. 285. 358.
Toldalagi 548. 550. 553. 563.
Toldy Miklós, 345; — *Schedel* Ferencz, 345. L. Tholdi.
Topla falu (Liptó), 32. 37. 47. 53.
Torda, 250. 253. 261; vmegye, 376.
Tordai főesperes, 517; Ferencz, 252; Gábor és János, 565. L. Thorday.
Torja község, 261. 385. 395. 401.
Torma Borbára, 570; Györgyné, 549; István, 252. 258. 388. 390. 404. 553. 559. 571.
Torna vm. 152. 156. 298.
Torockai István, 573; Mátyás és Péter, 410; Péterné, 406.
Tóth István, 76; Simon, 469. 473; Tamás, 243. (más) 29.
Tótul beszélő nemesség (1842.), 182.
Tökölly Imre, 475—480. 528; és Sobiesky, 476; — István gf. 389. 394.
Tömösvár, 259.
Töröcsvár(a), 254—257. 396. 531. 533.
Török adó, 253; császár, 130. 159. 396. 398; császárné, 397; császár hadi kísérete, 397. 398; császárnál való fogadás, 398, 399; deákok hiánya, 432. 433. 440. 441. L. D'Asquier, Budai, Rozsnyai; — követek Erdélyben, 239—241. 388. 389. 528. 570; trakták a kismartoni ltárban, 418.

Török Bálintné, 146; Demeter, 397. István, 85.
Törökország, 59. 116. 232. 318. 476.
Törökök, 83, 157. 251. 255. 256. 389. 423. 427—429. 438. 579—582. 605; és Báthory Gábor, 81. 82; elleni hadjárat (1483.), 356; elleni védekezés (1457.) 282. 283; Erdélyben, 83. 249. 254. 258. 378; a hajdú városokban, 257; és Moldvaország, 116. 123; Várad alatt, 259—261.
Trencsén, 234; vm. 5.
Trinitariusok, 273. 315.
Trochani család, 70.
Tuln (Tulma), 475. 476. 478—480.
Turan, Martinus de —, 223.
Turapataka poss. 36. 37.
Turcsányi, 89. 90. 93. 94. 96. 106. 107. 267.
Turi Ferencz, 565; László, 532.
Turóc, 56. 87. vmegye, 1. 2. 6. 24. 194—197. 199. 203. 212. 214. 218. 415. 416. 418; alispánja, 201; ispánjai, 195. 206. 216. 217; közgyűlései, 195. 196. 209; közönsége, 230; — folyó, 201. 214.
Turóczi convent, 23. 26—29. 31. 33—35. 37. 38. 46—48. 50—57. 196. 198. 199. 201—206. 208—210. 213. 215. 216. 219—224. 227. 228; eset Ónodon, 413—416; registrumok, 194. 196. 230; prépost, 47. 48. 220—224; várjobbágyok, 198. 199. 207. 211. 217. 219. 225. 227. 228.
Turóczi (de Turoch, Turuch) István, 204; — Mechk, 200.
Tusnád, 394. 395. 406.
Tüzes vassal megbélyegzés, 514.

U. Ű.

Udrista, havasalf. követ, 240.
Udvarch, Udvarcz (alias Kossuth) poss. 209; *Kossuth* de —, 209.
Udvarhely, székhely, 552. 562; — (Székely-), 385. 557.
Ugocsa vm., 110; tizede, 126.
Ugra helység, 249. 560. 562.
Ugron András, 382; Boldizsár, 250; Ferencz, 530. 541. 552. 557. 568; István, 408, 540; Tamás, 379.
Újbars, 450—452, 501. 502; — barsi végzés (1613.), 419. 501—510.
Újeur (Wyewr), Ung vm. 58. 59. 61; Szepes vm. 65.
Újfalu (Erd.), 377. 391. 403. 404;

(Pest vm.), 93. 94. 97. 106; (Turóc), 197. 215.
Újfalusi család, 69. 197. 215.
Újfalvi (Wyfalwi) család, 61. 63. 79.
Újhely, 66. 71; (Bécs-), 477. 478.
Újhelyi, 571; — Sándor alispán, 98.
Újlak helység, 243. 244. 257. 262.
Újlaki Miklós, erd. vajda, 287.
Újvár megye (= Abaújvár), 597; (Érsek-), 90. 91. 106. 272. 274. 427. 436. 443. 445. 482. 483. 494. 501. 505. (Német-), 291.
Újváros, 102. 106. 269; 405.
Úlászló kir. (I.), 62. 157—159. — (II.) 604; pénzei, 471.
Ung vmegye, 58—60. 62—67. 72. 150. 155. 597; alispánjai, 66. 67. 69. 74—76. 78; ispánjai, 281; közgyűlései, 68. 69. 72. 76. 79.
Ungnád, 579.
Ungvári pénzverő, 75.
Urbéri reformok, 327.
Usz, Joannes de —, 608.
Uzon, 243. 247. 407. 531. 535. 539. 542. 551. 556. 557. 560.
Ürményi, 305. 306. 312.
Üstökösök, 569.
Üvegkuták, 99. 268. 269.

V. W.

Vachott Sándor, 175. L. Wahod.
Vác, 81. 105. 108. 486. 491. 498. 500.
Vácz egyházm. 518. 522. 523; kánonok, 415. 511. 523. 603; káptalan, 602; katonai nevelőház, 186; püspök, 287. 522. 523.
Vadasd, 262. 379. 547.
Vág folyó, 27. 439.
Wagner, 309. 310. 313. 215.
Wagrami csata, 141.
Wachod finév, 198. L. Vachott.
Waldeck (Baldeck) hercege, 477. 480.
Waldorf János. L. Beszterczei, 250. 252.
Walkay Miklós, 110. 111. 117.
Walpói János pap, 515.
Várad (Nagy-) 106. 112. 232. 252. 259. 260. 263. 277. 307. 362. 363. 389. 517. 532. 566. 568; eleste (1660), 259—261; falu, 81. 84. 86. 91. 272. 506. 507.
Várad basa, 477. 532; — káptalan, 93. 100. 101; püspök, 516. 517.
Várad Mátyás 539. 568. 569; — Péter (Wárad), 522.

Váradja (Erd.), 384. 411.
Váralja, 258; (más), 21; (alias Bakonya) poss. 32.
Varga Mátyás, 76; Mihály, 145; Soma, 326; Tamás, 607. *Warga* 467—469; 517.
Várhegy (Háromszék), 243. 239. 255. 262. 381—390. 392. 394. 395. 400—411. 528—531. 533. 535—542. 544—549. 551. 552. 554. 556. 557. 561. 563—569. 572.
De Varicastris Arkangel püspök, 523.
Vármegyei szervezet reformja, 190—193.
Városok adózása Mátyás alatt, 278. 294. 295. 299. 300; alkotmányos állása (1843.) 191. 192; bírása (1377,) 217. és a bortermeles, 281; közgazd. kiváltságai, 278; népesége (1842.), 182; nyelv szerinti eloszlása, 182; száma (1482.), 351; újévi adója (1479.) 298.
Was Antal (de Zygeth), 465. 469.
Vas, 301. 302; ára (1480.), 302; hámorok, 96. 108. 264. 268. 270. 271.
Vásárhely (Hódm.), 95. 97. 103—107. 273. 275; (Kézdi-) 382. 386. 407. 529. 531. 536. 538. 540. 541. 545. 546. 567; (Maros-) 262. 263.
Vásárhelyi István, 247. 249; Jakab, 387; Miklós, 521.
Vass (czegei), 569; — János, 391. 549.
Vatikáni ltárból, 511. skv.
Vay László, 100. 102.
Wayan falu, 64. 65. 68. 70. 76.
Wegh család, 76.
Végles vára, 439. 492.
Véglesi (alias Frisch) András, 525.
Végrendeletek. L. Szirmay, Tholdi.
Weis Orbán ágyúöntő, 454.
Vékony János, 95. 96. 267. 269.
Veledeny, 395. 411. 534. 536.
Vendeghi család, 200. 201. 224.
Verbeche falu, 38.
Werböczy István életéhez adatok, 159. 160; — Márton, 464.
Veres Mihály (1353.), 31; Péter, 382.
Weres család (jenkei), 65. 69. 71; Bertalan, 471. Domonkos 467.
Veresegyháza, 401. 408.
Veresegyházi, 90. 93. 96. 266.
Veronai Gábor bíboros, 514.
Wesselényi Ferencz, 133. 157. 333; István, 244. Miklós br., 161—164. 169. 170. 172. 175—178. 332. 338. 340; és Kossuth levelezése, 161—

193. 321—345; »Nyilatkozat«-a, és 183; a szlavizmus, 178; »Szózat«-a, 188. 329; vakulása, 171. 175; — *Pál*, 534. 538.
- Veszprém* vmegye, 137. 141. 583. 584.
- Veszprémi* egyházm. 512. 513. 518. 520. 522. 523. 526; kanonokok, 520. 522; püspök, 90. 92. 94. 266. 519. 575. 577.
- Veszprémvölgyi* monostor alapítólevele, 308.
- Wethesi* György, 71.
- Veza* orvosgyet. igazgató, 314.
- Vida*, *Vidafelde* poss. 25. 47. 54. 206. 207. 214. 228.
- Vidombák*, 407. 536. 544.
- Vilt*, győri püspök, 137.
- Visegrad* (Altum Castrum), 23. 26. 33. 56. 207. 598. 599.
- Visk*. 111. 232. 246. 258. 529.
- Vitéz*, kir. udvarnok, 359; Gábor, 394; György, 244; ifj. János veszpr. püsp. 516. 519. — *L. Kis*.
- Vizakna*, 377. 384. *L. Geréb*.
- Vízgyógyintézet*, 480.
- Víztartó* a budai kir. várban, 365.
- Wodianer*, 186. 188. 336.
- Wolfgang* bajor választófejed., 455.
- Vörös*, 313. 317; Antal ügyvéd, 162; — *Vöröss*, 176. 177.
- Vörösmarty* Mihály házassága, 186.
- Vruthk*, 200. *L. Ruthk*.
- Vukovár*—fiumei vasút, 340.
- Vukovics*, 328.
- Wycaryws*, Ambrus, 462; Magdolna, 469.
- Vynayi* család, 77.
- Wys* (Szabolcsban), 65—78. 79.
- Wyski* család, 465.
- Z. Zs.**
- Zabo* Balázs, 465. 466. 469. 470. 473; György deák, András fia, 461. 462; István, 465. 466; Márta, 465; Márton, 465—467; Miklós deák, 465; Tamás, 466. 467. *L. Szabó*.
- Zabola* helység, 243. 401. 406. 408. 410. 411. 529. 536. 541. 544. 551. 567.
- Zaborszky* Alajos országgy. tudósításai, 187. 327.
- Zadorhazai* család, 70.
- Zagfalvai* Gyeleti 214. *L. Zork* . . .
- Zágon*, 239. 243. 244. 383. 538. 547.
- Zágor*, 243. 246. 262. 402. 408. 409. 529. 530. 561; — *hyda*. *L. Tharnok*.
- Zagoriai* grófok, 512. 513.
- Zágráb* vmegye, 512. 519.
- Zágrábi* egyházmegye, 513. 516. 526. 527; horvát gyűlés, 329; kanonok, 512; püspökök, 517. 519.
- Zala* vm. 185. és a reformok, 191.
- Zalaj* István, 130; János, 115. 119. 121. 124.
- Zambsan* István és Lénárt, 607.
- Zanij*, 467. 468.
- Zarka* (1843.), 187.
- Zarnocha* föld, 203. *L. Sarnovicha*.
- Zarnóczi*, 93. 94.
- Zathmari* Ferencz, 522. 523.
- Zaturcha*, poss. 7. 200. 210. 224.
- Zaz* Ambrus és Mihály, 467; — *de Zazfalva* Dávid, 22.
- Zazfalvai* Detrik, 204.
- Zbugyai* család, 77. 362. 363.
- Zéchy* László, 524.
- Zeech*, 60; — *Nicolaus* de Zeech országbíró, 29. 38. 205. 207. 212. 226.
- Zekel* Pál, 121.
- Zekj* Máté, 130.
- Zelenchefeui* Tamás és András, 51.
- Zelestát* (Zeligstat), 402. 404. 406. *L. Seligstat*.
- Zelniche* (Benkháza) falu, 22. 45. 51.
- Zelnichefeu* poss. 54.
- Zemlen*, Petrus de —, 597.
- Zemplén* helység, 60; vármegye, 60. 62—64. 72. 76—78. 150. 151. 157. 176. 177. 265. 283. 362. 363. 607. 608; alispánjai, 79. 80. 265.
- Zengy*, 182. 520. 516.
- Zenthandrasi* Pál, 73.
- Zenthestfan* (—stefan) poss. 24.
- Zenthlylek* poss. 42.
- Zenthmarton* (Turócz-) 195. 209. 219. szabadalmi, 211.
- Zenthmiklós* (Liptó), 41. 42. 50; vásárjoga, 43.
- Zenthpetur* (Liptó), 41. 42; (Turócz) 202. 210; Pál és Dávid de —, 200.
- Zepessy* János, 159.
- Zerdaheli* család, 70.
- Zetheni*. *L. Makó*, 71.
- Zewch* Balázs, 517. 518.
- Zichy* 335; Ádám ítélőmester, 267. 269; Károly gf, 95. 96. *L. Zychi*.
- Zilah*, 244. 250. 389.
- Zinczendorff* tábornok, 270. 271. 480.
- Zklabonya* vára, 210. 211. 229.

- Zobozlo* (Falkusfalva) poss. 226. 227.
Zochyk (Alsónempthy, Nempthy) család, 77. János, 58. 74.
Zok (de Turoch) László, 214.
Zólyom vára, 43. 211. 217; kapitánya, 579; vmegye, 1. 3. 22—24. 421. 432; ispánjai, 26. 27. 32. 33. 35. 40. 45—48. 53. 56. 197. 206. 209. 214. 223. 226. 227. 229.
Zólyomi Miklós, 232. 395—398.
Zonda (Szanda) vára, 602.
Zorkfalwai Gyleti 204. L. Zag ...
Zowardffy István (endrédi), 74.
Zrínyi Péter báró 404. 405.
- Zucz* (Zyz) György, 73.
Zychi, 130.
Zyner vára, 111.
Zsámbokrėti János, 272.
Zsibó, 332. 388.
Zsigmond deák, 384. 565; — *király*, 2. 20. 41. 194. 196. 210. 227. 601. 602; Párisban, 575; pénzhiánya, 576.
Zsigray Jakab gf, 319.
Zsitvatoroki béke, 418. 421. 430. 433—435. 437. 439. 441. 443. 444. 448. 486. 491. 492. 495. 497. 500.